Lau New Testament

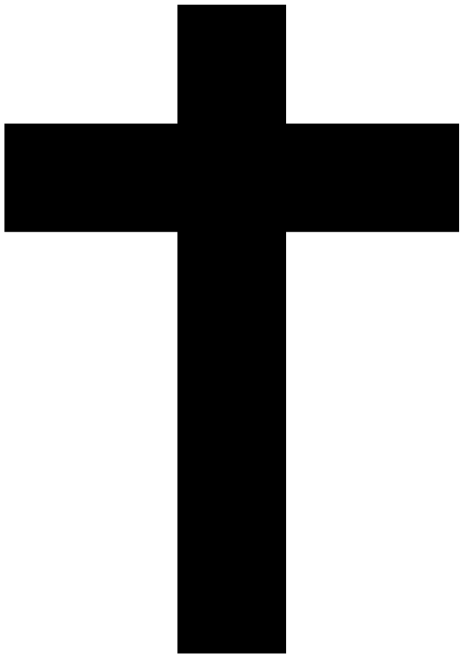

Lau: Lau New Testament (New Testament)

Lau New Testament

Lau: Lau New Testament (New Testament)

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Lau)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 May 2025 from source files dated 10 May 2025
04ff0905-6192-57c6-8d94-302e2c78a1da

Contents

Matthew 1
Mark 54
Luke 86
John 140
Doo Gi Da Iilida Gi 181
Rom 231
1 Korint 254
2 Korint 278
Galesia 294
Efesus 302
Filipae 310
Kolose 316
1 Tesalonika 321
2 Tesalonika 326
1 Timothy 329
2 Timothy 335
Titus 340
Filemon 343
TOOA JIU GI 345
James 363
1 Peter 369
2 Peter 375
1 John 379
2 John 385
3 John 386
Jude 387
Na Faataia 389

NA FAARONGOLAA DIANA NA A MATTHEW E KEDEA

Talisibaralaa sulia aebara na Jesus e futa mai faasia.

1 Talisibaralaa sulia aebara na Jesus Christ e futa mai faasia. Nia futa mai ana aebara a David na aaofia na e futa mai ana aebara a Abraham.
2 Haia, talisibaralaa na nia lea sulia bali nia wane hafali mai ana Abraham. A Abraham wela nia na a Aesak, a Aesak wela nia na a Jakob, a Jakob wela nia na a Juda fai nia teni haasi ana gi.
3 Haia, a Juda wela nia gi na a Peres fai nia ni Sera. (Tee daaro hatana ni Tama.) Haia, a Peres wela nia na a Hesron, a Hesron wela nia na a Ram.
4 A Ram wela nia na a Aminadab, a Aminadab wela nia na a Nason, a Nason wela nia na a Salmon.
5 A Salmon wela nia na a Boas, haia tee nia hatana ni Rahab. A Boas wela nia na a Obed, haia tee nia hatana ni Rut. A Obed wela nia na a Jesi.
6 A Jesi wela nia na a David na aaofia gera Israel. A David wela nia na a Solomon, haia tee nia afe baa a Iuraea i nao.
7 A Solomon wela nia na a Rihoboam, a Rihoboam wela nia na a Abaeja, a Abaeja wela nia na a Asa.
8 A Asa wela nia na a Jehosafat, a Jehosafat wela nia na a Joram, a Joram wela nia na a Iusaea.
9 A Iusaea wela nia na a Jotam, a Jotam wela nia na a Ehas, a Ehas wela ni a Hesekaea.
10 A Hesekaea wela nia na a Manase, a Manase wela nia na a Emon, a Emon wela nia na a Josaea.
11 A Josaea wela nia na a Jekonaea fai nia teni haasi ana gi na gera futa i nao suifetei na maalimaea gera gi da ngalia tooa i Israel fui fera i Babilon.
12 Si kada tooa Israel da too na i Babilon naa, Sialtiel wela a Jekonaea kafi futa. Haia, Sialtiel wela nia na a Serababel.
13 A Serababel wela nia na a Abaeud, a Abaeud wela nia na a Elaeakim, a Elaeakim wela nia na a Aso.
14 A Aso wela nia na a Sadok, a Sadok wela nia na a Akim, a Akim wela nia na a Eliud.
15 A Eliud wela nia na a Elaesa, a Elaesa wela nia na a Matan, a Matan wela nia na a Jakob.
16 A Jakob wela nia na a Josef aarai ni Mary tee nia Jesus na gera alangia laugo ana Christ, sulia nia naa na wane a God e filia uria aaofialaa.
17 Haia, hafali mai ana Abraham lea mai ka dao ana David na aaofia, aakwala ma fai uunita wane. Sui ka hafali mai ana David na aaofia lea mai ka dao ana si kada baa maalimaea gi da ngalia tooa i Israel gi fui Babilon, ta aakwala ma fai uunita wane. Haia, sui ka hafali ana si kada tooa Israel da lea fui Babilon lea mai ka dao ana si kada Christ nia futa, ta aakwala ma fai uunita wane lau.

Na futalana mai a Jesus Christ.

18 Na futalana mai a Jesus Christ e urii: Si kada gera aalu faafia ni Mary na tee nia a Jesus fuana a Josef, ma e langi daaro si too oogu ua, ni Mary ka haitamana nia e iiana naa sulia na Aanoedoo Aabu.
19 Ma a Josef, na wane na da aalu faafia fuana, nia ka manata uria ka lugatai nia, sulia ni nia na wane o'olo. Sui ka oote nia ana faa'idalana, ma ka manata uria ka lugatai aagwalaa ana.
20 Sui si kada nia e manata ua go ana sulia si doo nae gi, na ensel a Lord e faatai fuana i laona teo bolelaa ka urii, <<Josef ae, oe wane ana aebara a David, osi mou ana aadelana ni Mary uria na afe oe. Sulia ni nia e iiana sulia na Aanoedoo Aabu.
21 Ma nia tara ka faafutaa tee wela wane, ma ni oe oko alangia ana a Jesus (na malutana <Faamouri>), sulia ni nia tara ka faamouria na tooa nia gi faasia na aade ta'alaa gera gi.>>
22 Ma si doo naa gi e fuli hai ka faamamanaa si doo baa gi a Lord e faarongoa mai ana, si kada na profet baa e bae urii,
23 <<Tee haari tara ka iiana ma ka faafutaa tee wela wane, ma daka alangia ana a Emanuel.>> Haia, si malutana hata nae: <<A God e too fai gia.>>
24 Ma si kada a Josef e aada, nia ka iili naa sulia si doo nae gi na ensel a Lord e haeda fuana. Ma nia ka aadea ni Mary.

25 Sui taa, daaro si too oogu ua go lea
ka dao ana si kada ni Mary e faafutaa tee
wela wane. Ma a Josef ka alangia ana a
Jesus.

2

Na wane gi da haitamana na bubulu gi.

1 Ana si kada a Herod e aaofia ana naa,
a Jesus ka futa i Betlehem, na fera i laona
na lolofaa i Judea. Ma e langi si tau go i
buira, teni wane gi faasia i taelana hato
na da haitamana na bubulu gi, gera ka
dao mai i laona na fera baita i Jerusalem.
2 Ma gera ka ledi ma daka urii, <<Nia
fai na wela baa e futa ma tara ka hau ana
aaofia gera na Jiu gi? Sulia si kada gemelu
too ua mai i taelana hato, melu ka rikia
naa fe bubulu ana na mamalafooa ana
futalana mai, ma melu ka lea mai uria na
bourررulaa usia.>>
3 Ma si kada a Herod na aaofia e rongoa
si doo nae, na manatana ka langi si diana
sulia, ma na tooa i Jerusalem gi laugo.
4 Ma nia ka soea na fataabu baita gi ma
na wane faatolomai gi ana kwaieresia gi,
fuana daka oogu mai, ma nia ka ledi gera
urii, <<I fai naa na Christ baa tara ka futa
mai ana?>>
5 Ma gera oolisia daka bae urii, <<I
Betlehem baa, na fera laona lolofaa i
Judea. Sulia na kekedelaa profet urii,
6 <Betlehem ae, na fera laona lolofaa i
Juda, ni oe langi osi to'ou i matangana
fera naonao gi i Juda, sulia tee wane baita
tara ka lea mai faasi oe, eeri ka talaia na
tooa nau gi i fera Israel.>>>
7 Ma a Herod ka soea mai na wane dao
nae gi faasia taelana hato uria na bae
aagwalaa, ma ka daotoona si kada taa na
da rikia ana fe bubulu baa.
8 Ma nia ka oodu gera kou fui Betlehem,
ka bae urii, <<Molu lea, molu ka nani
tatangai uria na wela naa. Ma lea molu ka
daotoona, molu ka faarongo nau mai, eeri
ni nau laugo kuka lea uria bourررulaa
usia.>>
9-10 Ma i buira a Herod e bae urinae
sui, gera ka lea na ada. Ma ana si kada
gera dao sulia na tala, gera ka rikia lau fe
bubulu baa daka rikia laugo mai i taelana
hato. Gera ka eele asianaa ana si kada
gera rikia ana. Ma fe bubulu naa ka eeta
i nao ada lelea ka mamalo i ootofana na
gula baa a Jesus e teo ana.
11 Gera ruu i luma, ma daka rikia na
wela fai nia ni tee nia ni Mary. Gera
bourررu usia na wela nae, ma daka ifingia
na wai gera gi, ma daka falea si falelaa
gi fuana: si malefo, ma na ai initoo na
hasuna e moko diana, ma na gwai moko
diana gi.
12 Sui gera ka ooli na ada sulia ta tala
e'ete uria fera gera, sulia a God ka bae
fifii fuada i laona teo bolelaa, ma ka haea
langi dasi ooli lau siana a Herod.

Na tafilaa fuana i Ejipt.

13 Ma i buira na wane nae gi da ooli na
ada fui fera gera, na ensel a Lord ka faatai
fuana a Josef i laona na teo bolelaa, ma ka
bae urii, <<Josef ae, o tatae, oko ngalia na
wela naa fai nia ni tee nia, molu ka tafi
uria i Ejipt, ma molu ka too mai i seenae
lea ka dao ana si kada nau ku haea molu
ka ooli lau mai. Sulia a Herod e nani uria
na wela naa eeri ka haungia ana.>>
14 Ma a Josef e tatae ma ka ngalia na
wela fai nia ni tee nia ni Mary, ma daalu
ka lea laona rodo uria maefera i Ejipt.
15 Ma gera too i seenae lea a Herod ka
mae. Si doo nae e faamamanaa si taa baa
a Lord e haea fuana na profet baa ka bae
urii, <<I nau ku soea mai na Wela nau
faasia i Ejipt.>>
16 Ma si kada Herod na aaofia e haita-
mana wane nae gi na da lea mai faasia
taelana hato da mala'oe nia, na rakena
ka hasu asianaa. Ma nia ka falea baelana
fuana wane ni oomea nia gi hai daka
haumaeli teefou ana gala wela wane gi
i Betlehem ma ana maefera galigalia gi
sui. Nia eeresida hasa daka haungia gala
wela wane na langi dasi dao ua ana roo
fe ngali, iilingia si baea baa na wane
baa gi sulia si kada fe bubulu e faatai
ana. Manatana a Herod hasa nia tara ka
haungia a Christ ana si iililaa urinae.
17 Nia urinae hai ka faamamanaa si taa
baa a Jeremaea na profet nia haea ua na
mai ka bae urii,
18 <<Gera rongoa lingeena si doo nae lea
mai faasia na fera i Rama, na lingeena su-
ungimaea baita, sulia ni Rasel e aangisia
gala wela nia gi. Si kada nia e aangi ana,

e langi so ta wane ka faabona nia, sulia
na wela nia gi da mae teefou.>>

Na oolilana mai faasia i Ejipt.

19 Ma i buira a Herod e mae naa, na
ensel a Lord ka faatai lau i laona teo bolea
fuana a Josef i Ejipt,
20 ma ka bae urii, <<Josef ae, o tatae oko
ngalia na wela fai nia ni tee nia ni Mary,
molu ka ooli naa uria i Israel, sulia na
tooa baa da hasi uria na haungilana na
wela naa, da mae naa.>>
21 Ma a Josef e tatae ma ka ngalia na
wela fai nia ni Mary na tee nia, ma gera
ka ooli naa uria i Israel.
22 Sui si kada a Josef e rongoa a Akilas e
talana na maa nia a Herod ana aaofialaa
i Judea, nia ka mou ana toolaa i seenae.
Ma na ensel ka bae lau fuana i laona na
teo bolelaa, hai gera ka lea ada uria na
lolofaa i Galili.
23 Nia na gera ka too i fera Nasaret
i laona lolofaa naa i Galili. Haia, ka
faamamanaa si taa baa na profet baa gi
da haea urii, <<Tara daka alangia ana na
wane faasia i Nasaret.>>

3

Na funaolaa nia John Siuabu.

1 Ma ana si kada nae, a John Siuabu
e dao mai, ma ka hafalia na funaolaa i
laona na aanogwou i Judea ka bae urii,
2 <<Muka oolitai manata faasia na aade
ta'alaa gamu gi, sulia na Initooa i Langi e
dao garangi naa.>>
3 A John naa na wane baa a profet Aesea
e bae mai sulia ka urii, <<Tee wane e rii
i laona na aanogwou ka urii, <Na Lord e
dao! Muka aade aagau ana na tala maasi
nia, ma muka olosia na tala fuana.>>>
4 A John e oofi ana na maku ana iifuna
doo fai ae na da alangia ana na kamel,
ma ka kania na kakabe ana ungana bu-
lumakau i liitana, ma na fanga nia na siko
gi ma na wewedua.
5 Ma na tooa oro gi daka lea mai siana
faasia na fera baa i Jerusalem ma na fera
gi sui i laona lolofaa i Judea ma faasia na
fera gi sui garangia na kafo i Jodan.
6 Ma gera ka faarongo ana si aade
ta'alaa gera gi, ma nia ka siuabu gera i
laona kafo i Jodan.
7 Ma si kada a John e rikia na wane oro
ni Farisi gi ma na Sadusi gi da lea laugo
mai siana hai nia ka siuabu gera, nia ka
bae fuada ka urii, <<I gamu mu iilingia go
agamu na loi gi! Ni tei naa e haea muka
bobola uria tafilaa faasia na kwakwaelaa
na a God tara ka falea e garangi dao na?
8 Muka iilia si doo gi na ka faatainia
gamu mu oolitai manata mamana naa
faasia na aade ta'alaa gamu gi.
9 Ma langi musi manata urii i laona lio
gamu gi, <I gami naa na tooa mi futa mai
ana kwalafaa a Abraham naa. Afetai ta
kwakwaelaa faasia God ka dao ani gami.>
Haia, i nau ku haea fuagamu, a God e
bobola go ana fai nia ka ngalilana na fou
na gi ma ka haungainia ana kwalafaa a
Abraham gi!
10 Ana si kada naa, God e aade aagau
naa uria kwakwaelaa, iilingia ta wane
baa e dau ana matau ma ka aade aagau
uria na tabalilana ai gi. Ma na ai gi sui
go na langi dasi fusia ta fufue ai diana gi,
tara nia ka tabalida ma ka ui anida i laona
eere.
11 <<Nau ku siuabu gamu ana kafo hai
ka faatainia i gamu mu oolitai manata
naa faasia na aade ta'alaa gamu gi. Haia,
ma tee wane aai na e lea mai burigu,
tara nia ka siuabu gamu ana na Aanoedoo
Aabu ma ana eere. Ma i nia e baita ka tasa
liufi nau, ma i nau langi kusi diana bobola
fai nia na ngalilana na tae silipa nia gi.
12 Ma nia e aade aagau uria na ketolana
tooa gi sui, iilingia ta wane baa e tagalan-
gainia na mige doo diana gi faasia na
ungedoo gi. Ma i nia ka oogua na mige
doo diana gi i laona beu nia ni taingailaa.
Ma na ungedoo gi, nia ka suungida i laona
na eere na e totoo si mae.>>

Na siuabulaa a Jesus.

13 Ana si kada nae, a Jesus e lea mai
faasia i Galili uria kafo i Jodan siana a
John hai a John ka siuabu nia.
14 Ma a John ka iili uria na bulasilana
na manatana a Jesus, ka urii, <<E bobola
fai nia ni oe na oko siuabu nau, ma oko
lea mai taari amu siagu uria kuka siuabu
oe nae.>>
15 Ma a Jesus e oolisia ka bae urii,
<<Boroi ana, o iilia fasi mai amu si doo

naa fuagu. Sulia ana iililana si doo naa, goro ka iilia doo gi sui na a God e dooria.>> Ma a John ka aala naa faafia.
16 Ma ana si kada a Jesus e siuabu sui, nia ka tatae mai faasia i kafo. Ma i langi ka ifi fuana, ma nia ka rikia na Aanoedoo a God e sifo mai iilingia fe bola ma ka oo i fafona.
17 Ma si lingee doo faasia i langi ka bae urii, <<I nia naa na tefe Wela nau. I nau ku rakediana ani nia, ma kuka eele asianaa suli nia.>>

4

A Satan e iilitoona a Jesus.

1 I buira na doo naa, na Aanoedoo Aabu e talaia a Jesus uria aanogwou hai a Satan ka iilitoona.
2 Ma a Jesus e aabu fanga sulia fai aakwala fe dani gi ma fai aakwala fe rodo, ma nia ka fiolo asianaa.
3 Seenae, a Satan ka lea mai siana, ka bae urii, <<Lea so ni oe na Wela a God, oko haea fuana na fou naa gi ka hau ana beredi.>>
4 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Na Kekedelaa Aabu e haea, <E afetai fuana na wane so ka mouria ana si fanga go ana taifilia. Sulia nia ka mouri naa mone ana si baea gi sui na a God e haeda.>>>
5 Sui a Satan ka ngalia lau a Jesus uria i gwouna Beu Aabu nia a God i fera aabu i Jerusalem.
6 Ma ka bae urii fuana, <<Lea so ni oe na Wela a God, oko lofo i hae gano, sulia na Kekedelaa Aabu e bae urii, <A God ka oodua mai na ensel nia gi siamu, ma gera ka hako oe ana abada, hai so na aemu gi boroi kasi fotongai ana ta fou.>>>
7 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Ma na Kekedelaa Aabu e bae urii laugo, <E langi osi iilitoona a Lord na God oe.>>>
8 Sui a Satan ka ngalia lau a Jesus uria i gwouna tefe tolo e fane asianaa, ma ka faatainia na initooa gi sui ana molaagali ma na babaitaa fuana a Jesus.
9 Ma a Satan ka bae urii, <<Na doo naa gi sui go kuka faleda fuamu lea so oko boururu i maana aegu.>>
10 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Satan ae, o lea tau amu faasi nau! Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <Tee taifilia a Lord God oe go na oko fooasia ma oko rao fuana.>>>
11 Sui ana si kada nae, a Satan ka lea naa faasia a Jesus. Ma na ensel gi daka lea mai, ma daka adomi nia naa.

A Jesus e hafalia raolaa nia.

12 Si kada a Jesus e rongoa gera aalua naa a John i laona na beu ni kanilaa, nia ka lea fuana Galili.
13 Haia, nia kasi too i laona fera nia i Nasaret. Nia e lea, ka too ana i Kapaneam, na fera i ninimana na aasi i Galili, ana na lolofaa i Sebulun ma i Naftali.
14 Nia e iili urinae eeri ka faamamanaa na baelana profet Aesea baa e urii,
15 <<Na fera Sebulun ma na fera Naftali na e too sulia tala fuana aasi ma ka too ta bali ana kafo i Jodan i Galili, na tooa maadiu gi da too ana.
16 Na tooa gi na gera too laona na rorodoa, tara daka rikia raralaa baita. Haia, ni tei gera na gera too i laona na fera rorodoa ana maea, na raralaa ka talafi gera.>>
17 Ita ana si kada nae, a Jesus ka ainitalo ana faarongolaa nia ka urii, <<Muka aabulo faasia na aade ta'alaa gamu gi, sulia na Initooa i Langi e dao garangi naa!>>

Jesus e soea fai wane dedeea gi.

18 Ana si kada a Jesus e liliu sulia na aasi i Galili, nia ka rikia a Simon (na e alangia ana a Peter) fai nia a Andrew na haasina. Daaro dee adaaro ana moge daaro i laona na aasi sulia daaro na roo wane da dedee gi.
19 Ma a Jesus ka bae urii fuadaaro, <<Moro lea mai fai nau, ma kuka faatolomai gomoro ana deelaa uria tooa gi hai so i gera laugo daka manata mamana ana a God.>>
20 Ma ana si kada nae ua go, daaro ka tafusia na adaaro na moge daaro gi, ma daaro ka lea na adaaro fai nia.
21 Sui a Jesus e lea lau kou ma ka rikia lau ta roo wane gi lau, a James ma a John na roo wela a Sebedi gi. Daaro too adaaro i laona na baru fai nia maa daaro a Sebedi, ma gera kauraa na furai gera gi. A Jesus ka soe daaro.
22 Ma ana si kada nae ua go, daaro ka tafusia na adaaro na baru fai nia na maa

daaro, ma daaro ka lea na adaaro fai nia
a Jesus.

A Jesus e liliu uria raolaa.

23 A Jesus e liufia na fera gi i laona
lolofaa i Galili, ma ka faatolomainia na
tooa gi laona na Beu Aabu ni figulaa
gera Jiu gi. Ma nia ka ainitalo ana na
Faarongolaa Diana sulia na Initooa a God,
ma ka guraa na tooa gi na da mataia ana
mataia e'ete gi sui na e haungi gera.
24 Ma na uunuunulaa gi sulia a Jesus ka
talofia fera gi sui i laona lolofaa i Siria, ma
tooa oro gi na da matai ana mataia e'ete
oro gi daka ngalida mai siana. Na tooa gi
na aagalo ta'a gi e kwaeda, ma tooa gi na
aeda ka mae, ma na tooa gi na da uura,
gera lea mai siana. Ma Jesus ka gurada
teefou.
25 Ma na tooa oro asianaa laugo daka
lea sulia Jesus ana si kada nae. Tooa
faasia Galili, Dekapolis, Jerusalem, Judea,
ma faasia na bali aai ana kafo i Jodan.

5

Na funaolaa nia a Jesus.

1 Si kada a Jesus e rikia na figua baita,
nia ka raa i gwouna fe tataea, ma ka
gwouru i hae gano. Ma na oote fafurongo
nia gi daka figu galia,
2 ma nia ka hafalia na faatolomailada,
ka urii,
3 <<Oilakea fuada tooa na da haitamana
gera siofaa i maana a God, sulia na Initooa
a God na doo gera.
4 <<Oilakea fuada tooa na da liobukonu,
sulia a God tara ka falea na eelelaa fuada.
5 <<Oilakea fuada tooa na da faato'ou
gera i talada, sulia tara daka ngalia si doo
na a God e bae aalualu ana.
6 <<Oilakea fuada tooa na da dooria
asianaa iililaa na o'oloa, sulia a God ka
kwai'adomi gera iililaa.
7 <<Oilakea fuada tooa na da rakediana
fuana tooa e'ete gi, sulia a God tara ka
rakediana laugo fuada.
8 <<Oilakea fuada tooa na da folaa i
lioda, sulia tara gera ka rikia God.
9 <<Oilakea fuada tooa na da rao uria
na fanualama i matangana tooa, sulia a
God tara ka alangi gera ana na wela nia
gi.
10 <<Oilakea fuada tooa na da nonifii
sulia na iililana si doo o'olo gi, sulia na
Initooa a God na doo gera.
11 <<Oilakea fuagamu, si kada na tooa
gi da suge faafi gamu ma daka kwalangai
gamu ma daka maalimae gamu, sulia
gamu naa fafurongo nau gi.
12 Muka noni hahala ma muka eele
agamu, sulia a God tara ka falea si
kwaiaraa baita na e taingainia fuagamu
i langi. Sulia gera maalimaea laugo na
profet baa gi i nao.>>
13 A Jesus e tasa dongaa ana baelana
ka urii, <<Na aasi naa e faamamasia na
fanga fuagamu. Haia, ma ni gamu laugo
muka iilingia na aasi uria faadianalana
na tooa gi sui. Ma lea so na mamasialana
na aasi naa ka langi faasia ana, e afetai
hasa tesi doo hai so ka faamamasia lau.
Ma ka langi si diana naa uria iililana lau
ana tesi doo, ma nia diana fuana muka
ui ania naa agamu i maa, eeri na tooa gi
daka fali na ada i fafona.
14 <<I gamu mu iilingia laugo na laeta
fuana na tooa gi sui. Na luma gi na da
tolea i gwouna fe tataea e afetai ka aagwa.
15 E langi ta wane si faaharua na kwesu,
sui ka aalua ana i farana na teu. Ma nia e
ngalia, ka kulua taari ana si gula i langi,
hai ka tala fuana na tooa gi sui i laona na
luma.
16 Ma ka urinae laugo, na laeta gamu
ka rara i nao ana na tooa gi sui eeri ana
si kada gera rikia na doo diana gi na mu
iilia, gera kafi baelafea na Maa gamu na
e too mai i langi.
17 <<E langi musi manata hasa ni nau ku
lea mai uria na faasuilana na kwaieresia
nia gi a Moses ma na faatolomaia gera
na profet gi. I nau kusi lea mai uria na
faasuilada, ma ku lea mai taari uria na
faamamanalana na faatolomaia gera nae
gi.
18 Muka manatatoona si doo naa, si
kada na i langi ma na molaagali da too
ua, langi tesi doo to'ou ana na Kwaieresia
gi kasi sui lea ka dao ana si kada na doo
gi sui ka sui.
19 Nia naa, so ni tei naa e langi si roosu-
lia ta kwaieresia to'ou, ma ka toolamainia
teni wane daka iili sulia, tara a God ka
aalu nia ana si gula i'isi ana na Initooa

i Langi. Ma ni tei na ka roosulia na kwaieresia gi ma ka toolamainia fuana teni tooa gi uria na roosulilana iilingi nia, tara i nia ka baita i laona na Initooa i Langi.

20 I nau ku haea fuagamu, lea gamu langi si iilia diana liufia na wane faatolomai gi ana kwaieresia gi ma na Farisi gi ana iililaa sulia si doo gi a God e dooria, e afetai muka bobola fai nia na ruulaa laona na Initooa i Langi.

21 <<I gamu mu rongoa sui na si doo na da haea fuada na koo gia gi i nao baa e urii, <Langi osi hau wane. So ni tei na e hau wane, tara gera ka ngali nia i naona na wane ni keketolaa.>

22 Haia, si kada naa, ni nau ku haea fuagamu, so ni tei na e rakehasuia na haasina, tara gera ka ngali nia i naona na wane ni keketolaa. Ma ni tei na ka haea fuana na haasina, <Ni oe na doo tatagwai go ana>, tara gera ka ngalia i naona na wane ni keketolaa gi. Ma ni tei na ka alangia na haasina ana, <Na doo nue>, tara i nia ka lea oto i laona na eere na langi kasi mae.

23 Nia naa, lea so o aade aagaua na ana si falelaa oe fuana a God i fafona na fuliere, sui ma oko manatatoona langi kasi folaa ua i matanga moro haasimu sulia na garolaa oe,

24 o tafusia si falelaa oe i nao na fuliere, sui oko ooli ma oko bae kwaimaani fasi fai nia. Sui i buri, ofi ooli mai ma ofi falea si falelaa oe fuana a God.

25 <<Ma lea so ta wane ka ngali oe i naona na wane ni keketolaa faafia tesi doo, oko bae kwaimaani fasi fai nia, si kada langi moro kasi dao ua. Sulia lea moro dao naa, nia tara ka fale oe na ana fuana na wane ni keketolaa, ma i nia ka fale oe lau fuana na wane polis, ma i buira gera ka aalu oe i laona na beu ni kanilaa.

26 I nau ku haea fuamu, tara oko too i seenae lea ka dao ana si kada oko duu teefou na ana na duulaa oe gi.

27 <<I gamu muka rongoa sui si doo da haea, <E langi osi ooe.>

28 Haia, si kada naa, i nau ku haea fuagamu, so ni tei na e bubungia ta geni ana si lio ni ooelaa, i nia e ooea sui naa i liona.

29 Nia naa, lea na bali maa aaolo oe e faagaro oe, lafua oko ui ania amu faasi oe. Sulia nia tee diana fuamu hai oko ui ania na bali ana na nonimu, aata gera ka ui ania na nonimu loulou i laona na eere ana na gula ni maea.

30 Ma lea na bali aba aaolo oe e faagaro oe, oko lafua ma oko ui ania amu faasi oe. Sulia tee diana hai oko ui ania na bali ana na nonimu, aata gera ka ui ania na nonimu loulou i laona na eere ana na gula ni maea.

31 <<Ma gera haea laugo mai i nao, <So ni tei ka lugasia na afe nia, nia ka falea na kekedelaa ana na kwailugasilaa fuana.>

32 Haia, si kada naa i nau ku haea fuagamu, lea so ta geni afe e langi si ooe, sui ma na aarai nia ka lugasia, ma geni naa ka too wane lau, na aarai nia baa i nao e falea na garolaa ana ooea fuana. Ma na wane aai naa e aadea e ooea naa laugo.

33 <<I gamu muka rongoa laugo na doo na da haea fuada na tooa gi i nao ua na mai, <E langi osi aaburongo na bae aalualu oe, oko iilia si taa na o aalafuu ana uria na iililana fuana na Lord.>

34 Haia, si kada naa, i nau ku haea fuagamu, langi osi aalafuu ana si kada o bae aalualu ana. Ma langi osi kwaiagi ana i langi, sulia nia naa si gula ni gwourua a God na Aaofia.

35 Ma osi kwaiagi ana molaagali, sulia nia naa si gula a God ni aalulana ana na aena. Ma osi kwaiagi ana Jerusalem, sulia nia naa fera nia na Aaofia baita ka tasa.

36 Ma langi osi kwaiagi ana ketemu, sulia e afetai oko haungainia tee si iifu i ketemu ka kwakwaoa ma langi ka bubulua.

37 E diana fuamu oko haea go amu, <Iiuka>, ma langi, <E langi.> Ma lea oko haea lau tesi doo, si doo nae e lea na mai faasia a Satan na wane ta'a.>>

Muka rakediana fuana na maalimaea gi.

38 A Jesus e tasa dongaa ana baelana ka urii, <<I gamu mu rongoa sui naa baa da haea urii, <Lea ta wane ka labasia na maana ta wane aai, gera ka labasia maana wane nae laugo. Ma gwe lifo laugo uria na duulana gwe lifo.>

39 Haia, si kada naa i nau ku haea
fuagamu, langi osi duua tesi doo na ta
wane e iilia ta'alaa fuamu. Lea so ta
wane e fidalia na babali aaolo oe, oko
faalamainia na bali babali mouli oe hai
ka fidalia laugo.
40 Ma lea so ta wane ka ngali oe uria na
keketoa uria ngalilana na maku ruruu oe,
oko falea laugo na maku tekwa oe fuana.
41 Ma lea so ta wane ka suungainia oko
ngalia na oke doo nia sulia tee kade tala,
oko ngalia lau sulia ruana kade tala.
42 Ma lea ta wane gania tesi doo siamu,
oko falea amu fuana. Ma si kada ta wane
ka dooria na ngalilangalaa ana tesi doo
siamu, oko falelanga ana fuana.
43 <<Gamu mu rongoa sui naa laugo
baa da bae urii, <Muka rakediana agamu
fuada na ruana gamu gi, ma muka maa-
susuala ada na maalimaea gamu gi.>
44 Haia, si kada nae, nau ku haea
fuagamu, muka rakediana fuada na maal-
imaea gamu gi, ma muka fooa fuada ni tei
gera na da faanonifii gamu,
45 eeri muka hau ana na wela nia na
Maa gamu mai i langi. Sulia nia e
haungainia na hato, ma ka talafia na tooa
ta'a gi ma na tooa diana gi ka bobola sui
go, ma ka falea na uuta fuada ni tei gera
na da iilia doo diana gi ma fuada ni tei
gera na da iilia si doo ta'a gi.
46 Lea so muka rakediana go agamu
fuada na tooa gi na da rakediana
fuagamu, a God langi kasi kwaiarangai
gamu go. Sulia na tooa faafefe ni gonitai
malefolaa baa ana takisi boroi, gera da
iilia laugo si doo nae!
47 Ma lea mu bae diana go agamu fai
nia na ruana gamu gi, langi musi e'ete go
faasia na tooa gi sui. Sulia na tooa gi i
uugita gi boroi da iilia laugo si doo nae!
48 Muka o'olo teefou naa iilingia na Maa
gamu i langi e o'olo teefou.>>

6

Faatolomailaa sulia aadelana na doo diana gi.

1 Ma a Jesus ka bae urii lau, <<Muka
susuli gamu, aata muka iilia go agamu na
doo diana gamu gi eeri wane gi daka rikia
ma daka manata baita ani gamu. Lea
mu iili urinae, afetai asianaa hasa muka
ngalia ta kwaiaraa faasia na Maa gamu
mai langi.
2 Lea oe falea na falelaa uria adomilana
tooa siofaa, langi osi faatainia fuana tooa
gi hai so daka baelafe oe. Sulia na ma-
lutana na tooa da susuge ana aabulolada
nia urinae. Gera kwai'adomi fuana tooa
siofaa gi laona Beu Aabu gi ma sulia na
tala baita gi laugo, eeri tooa gi sui daka
baelafe gera. Haia, ma nau ku haea
fuagamu, tara a God ka langi si falea ta
kwaiaraa fuada, sulia gera ngalia sui naa
na kwaiaraa gera gi.
3 Haia, ma ni oe, si kada oko falea tesi
doo fuana kwai'adomilaa ana, langi osi
faatainia fuana ta wane, hai so ta ruana
amu boroi langi kasi haitamana naa.
4 Si kada oe o falea tesi doo fuana ta
wane, oko aagwa go, hai ta wane lau kasi
rikia, ma langi so ka haitamana. Sui boroi
ana, na Maa oe na e nii mai langi naa nia
rikia si taa gi na oe aadea, tara nia naa ka
falea si kwaiaraa fuamu.>>

Sulia na fooalaa.

5 Jesus ka bae urii lau, <<Si kada mu
fooa, langi musi iilingia tooa susuge na da
fooa go ada eeri na tooa gi daka rikida.
Sulia ana si kada gera fooa, gera dooria
asianaa takelaa lao Beu Aabu ni figulaa
ma langi sulia tala baita gi eeri na tooa
gi daka riki gera. Haia, nau ku haea
fuagamu, gera ngalia sui naa na kwaiaraa
gera gi faasia na tooa na gera tangoda.
6 Ma ni oe, si kada o fooa ana, oko lea
uria tesi gula na e too banitai ma oko too
i seenae, ma oko haea fooalaa oe gi fuana
God na ta wane langi kasi rikia. Sui boroi
ana langi ta wane kasi riki oe kada oko
fooa ana, tara Maa oe na nii mai langi na
tara ka riki gamu. Haia, ma tara ni nia
laugo na ka kwaiarangai oe fuana si taa
gi na oe iilida.
7 <<Si kada mu fooa ana, langi molu si
iilingia lau tooa i uugita. Sulia si kada
gera fooa ana, gera bae tekwa asianaa,
ma langi gera kasi haitamana filoa na
taa gi na gera haeda. Manatada hasa lea
gera fooa tekwa urinae, tara God ka rongo
gera.

8 Ma ni gamu, langi musi aade iilingi
gera, sulia Maa gamu mai langi nia e
haitamana sui ua na ana si taa gi na gamu
dooria, suifetei mufi gania.
9 <<Haia, si kada molu fooa ana, molu
ka bae urii, <Maa gami i langi ae, gami
dooria hasa tooa gi sui daka faabaitaa
hatamu, sulia nia e aabu asianaa.
10 Na Initooa oe ka lea mai, ma na
kwaidooria oe daka aadea na i aano
iilingia i langi.
11 O falea mai si fanga ka bobola sulia
dani.
12 Oko manata lukea na aade ta'alaa
gami gi iilingia mika manata lukea na
aade ta'alaa gera wane gi da iilia fuagami.
13 Oko firi ani gami faasia na iilitooa.
Ma oko dilangai gami faasia a Satan.>
14 <<Haia, lea gamu manata lukea tei na
e aade ta'a fuagamu, tara Maa gamu mai
langi nia ka manata luke gamu laugo.
15 Ma lea gamu si manata lukea ni tei na
e iilia si ta'alaa fuagamu, tara Maa gamu
mai langi kasi manata luke gamu laugo.>>

Faatolomai sulia aabu fangalaa.

16 A Jesus ka bae urii lau, <<Ana si
kada gamu aabu fanga ana uria fooalaa
rigita, langi musi iilingia tei gera na da
sugea tooa ana aabulolada. Sulia si kada
gera aabu fanga ana, gera ka faabilia na
maada, ma gera ka aada mala tooa da
liobukonu hai na tooa gi daka riki gera,
ma daka tangoda. Haia, ma ni nau ku
haea fuagamu, na tooa na afetai gera
ka ngalia ta kwaiaraa lau, sulia tooa gi
gera falea sui naa na kwaiaraa gera ana
tangoladalaa. Ma God langi kasi falea
laugo ta kwaiaraa fuada.
17 Haia, ma ni oe, kada oe aabu fanga,
oko sisiu amu, ma oko kafa amu iilingia
oe iilia sulia dani,
18 eeri ta wane kasi aada haitamamu na
oe aabu fanga. Ma sui boroi ana ta wane
kasi aada haitamamu, tara Maa oe i langi
e riki oe, ma tara nia ka falea na kwaiaraa
fuamu uria na taa gi na oe o iilida. Nia
naa na wane na e haitamana riki oe sulia
dani, sui boroi ana osi haitamana riki
nia.>>

Faatolomailaa sulia rikidoolaa.

19 Sui, a Jesus ka bae urii lau, <<Musi
taingainia na ooganilaa gamu gi i seegi
lao molaagali ana na gula na susubu ma
na burolaa ka nagaa ma na tooa bebeli ka
belia.
20 Muka taingainia na ooganilaa gamu
gi i langi taari, si gula susubu ma na buro
kasi nagaa, ma na wane bebeli langi dasi
belia.
21 Sulia fai na ooganilaa gamu gi nia too
ana, na manataa gamu gi sui ka too laugo
i seenae.
22 <<Na maamu e iilingia na laeta fuana
nonimu. Lea na maamu e gwagwalifolaa,
na nonimu laugo ka folaa naa.
23 Ma lea na maamu e rorodoa, na
nonimu laugo ka rorodoa. Haia, lea na
laeta na e too ani gamu e rorodoa go ana,
na rorodolaa nae kafi baita fetei.>>
24 A Jesus ka bae lau urii, <<Afetai ta
wane ka rao fuana roo aarai gi. I nia ka
maasusuala ana ta aarai ma ka rakediana
fuana ta aarai aai. I nia ka aaburongo
baelana ta aarai ma ka roosulia ruana
aarai aai. Afetai hasa muka rao fuana a
God ma na malefo.
25 <<Nia naa, nau ku haea fuagamu, e
langi musi manata a'abo ana fanga fai nia
na gwoulaa na gamu mouri ana, ma langi
na maku fuana noni gamu. Na mouria
naa e diana ka liufia na fanga? Iiuka. Na
noni doo naa e diana ka liufia na maku?
Iiuka.
26 Aada muka rikia fasi na manu gi i
mamangaa. E langi dasi fasia go tesi doo
ma langi dasi taingai go i laona ta babala
gi. Sui, a Maa gamu i langi ka aada go ana
suli gera. Haia, i gamu mu diana ka liufia
na manu gi? Iiuka.
27 Gamu langi musi haitamana ka
faatekwaa na mourilaa gamu ana manata
a'abolaa.
28 <<Ma uria taa naa mu ka manata
a'abo sulia na maku gi? Aada muka rikia
fasi na taelana na tage ai gi. Gera langi
dasi rao go, ma e langi dasi haungainia
go teni maku ada.
29 Ma nau ku haea fuagamu, boroi ana
a Solomon na aaofia baa e todadoo ma ka
too ana na doo oro gi, langi ta maku ana
kasi diana go iilingia na tage ai naa gi.
30 A God e faaofia na laua kwasi, na
laua na e too i tara'ena ma i bobongi

ka mae laugo ana ma ka harufia i laona eere. Tara a God ka langi si manatatoona laugo na faaofilaa gamu? Na manata mamanalaa gamu e to'ou asianaa.

31 <<Nia naa, langi musi manata a'abo urii, <Na fanga ma na gwoulaa ma langi na maku nau tara ka lea mai faasia i fai? >

32 Haia, na doo nae gi na tooa gi i uugita da manata a'abo ana sulia dani. Ma na Maa gamu mai langi e haitamana go ana na mu dooria na doo nae gi sui.

33 Muka manata ngado ka tasa ana na Initooa a God taari fai nia na doo o'olo gi. Muka manata ngado ana si doo naa gi ka liufia na doo e'ete gi sui, ma tara nia ka falea na doo naa gi sui na mu dooria fuagamu.

34 Nia naa, langi musi manata a'abo uria i bobongi. Sulia fe dani i bobongi ka too laugo ana si a'abolaa nia gi fuana i talana. Langi si bobola hai muka oofua si a'abolaa gi i bobongi fai nia na a'abolaa gi ana fe dani i tara'ena.>>

7

Faatolomailaa sulia ketolana ta wane.

1 Ma Jesus ka bae urii lau, <<Langi molu si ketoa ta wane, eeri a God ka langi si keto gamu.

2 Lea molu ketoa ta wane, a God ka keto gamu lau go urinae. Haia, si kwaieresia taa na mu ketoa ana ta wane, na kwaieresia nae laugo na tara God ka keto gamu ana.

3 Oe go, lea ta wane e iilia go si gala doo garo, oko ketoa na amu ana. Sui langi osi manata go sulia na garolaa baita gi na oe iilida? Oe o iilingia na wane baa e dooria lafua si ooronga doo laona maana ta wane aai, ma ka langi si haitamana ana si tofi ai na e nii i laona maana.

4 Oe haitamana asianaa uria haelana fuana ruana amu urii, <Ruana ae, nau ku dooria lafua si ooronga doo na e too la maamu.> Sui ma langi musi manata go uria lafulana tofi ai baita na e too la maamu i talamu.

5 Oe o aada mala o olo go amu, sui na manatalaa oe nia e'ete asianaa. Oe o tafusia fasi na ta'alaa gamu gi. Lea sui, ofi bobola uria kwai'adomilaa kou ana ta wane e'ete uria na garolaa nia gi.

6 <<Ma langi musi falea doo aabu gi fuana kui gi, sulia tara gera aabulo ma daka a'ala gamu. Ma langi molu si falea na lalaungia gamu gi fuana boso gi, aata gera ka buu faafia go ada.>>

Faatolomailaa sulia taa na God e aadea kada goro gania.

7 Jesus e bae urii lau, <<Lea so ta wane e fooa fuana God ma ka gania uria tesi doo, God haitamana ka falea go ana fuana. Ma so ni tei na e nanisia tesi doo ma ka fooa fuana God, God haitamana ka faatainia fuana. Haia, ma so ni tei na e lea mai ma ka kidikidi ana maa ana Beu nia a God, tara a God ka ifingia na maa fuana.

8 Sulia ni tei naa e gania God, tara nia ka falea fuana. Haia, ma ni tei naa e nanisia tesi doo, nia ka lea mai siana a God, ma ka daotoona. Ma ni tei naa e fooa fuana a God iilingia na wane baa e kidikidi ana maa ana luma ruana nia, tara a God ka ifi uria na adomilana.

9 <<Haia, nau ku soeledi gamu tooa na muka too ana wela gi. Utaa? Lea na wela oe e lea mai siamu ma ka gani oe uria fanga, tara haitamana oko falea go amu na fou fuana? Afetai!

10 Ma lea nia ka gani oe uria iia, tara oko falea na loi fuana? Afetai!

11 Haia, ma sui boroi ana na aabulolaa gamu gi ka ta'a, muka haitamana muka falea go agamu doo diana gi fuana wela gamu gi. Haia, na Maa gamu mai langi nia liufi gamu sui uria falelana doo diana gi fuana tei gera na da gania.

12 <<So tesi taa na mu dooria tooa e'ete gi daka aadea fuagamu, nia laugo na muka aadea fuagera. Sulia nia naa na malutana na faatolomailaa ana kwaieresia a Moses gi ma gera profet gi sui.>>

Na tala uria mouria ma uria maea.

13 A Jesus ka bae urii lau, <<Muka ruu kou ana maehagaa na e to'ou, sulia na maehagaa na e baita ma ka rereba nia lea uria na maea. Ma na lealana sulia e waluda go ana, ma na tooa oro asianaa na da lea sulia na tala nae.

14 Haia, ma na maehagaa na e to'ou ma ka logo nia lea uria na mouria, ma na

lealaa sulia ka afetai, ma aange wane go naa da lea sulia.>>

Sulia na profet susuge.

15 Jesus ka bae urii laugo, <<Muka susuli gamu faasia na profet susuge gi. Muka susuli gamu sulia gera da aada mala tooa diana, sui taa na manatalada na e iilingia kui kwasi gi na daka dooria labasilaa gamu.
16 Haia, ma tara muka aada haitamada go amu na profet susuge nae gi ana si doo ta'a gi na gera iilida gi. Sulia na kwaletotore afetai daka fusia ta fufue doo diana ana.
17 Ma na ai diana ka fungu laugo ana fufue doo diana gi, ma na ai ta'a gi ka fungu laugo ana fufue doo ta'a gi.
18 Ai diana afetai ka fungu ana fufue doo ta'a, ma na ai ta'a e afetai ka fungu ana fufue doo diana.
19 Na ai gi sui go na langi dasi fusia ta fufue doo diana gi, gera ka tabalida ma daka ui ania i laona eere.
20 Nia naa, nau ku haea fuagamu, tara muka aada haitamana na profet susuge naa gi ana si doo gi na gera iilida gi.>>

Roo luma gi.

21 A Jesus e bae urii lau, <<Langi lau na tooa gi sui na da haea fuagu, <Lord ae! Lord ae!>, daka ruu ana na Initooa i Langi. Ma ni tei gera ana na da iili sulia na kwaidooria nia a Maa nau i langi go ana taari, daka ruu i laona na Initooa i Langi.
22 Ma na tooa oro gi daka bae urii fuagu ana fe dani ketolaa nae, <Lord ae, i gemelu haea na baelana a God ana na hatamu, ma melu ka taria na aagalo ta'a gi ana na hatamu, ma melu ka iilia doo oro ni kwelelaa ana hatamu.>
23 Sui, tara nau kuka bae urii fuada, <Nau kusi haitamamolu. I gomolu na tooa ta'a gi. Molu lea tau kou faasi nau!>
24 <<Nia naa, na tooa gi sui na da rongoa si baea nau naa gi ma daka iili sulia, da iilingia na wane liotoo na e tolea na luma nia i fafona na fou.
25 Na uuta baita ka aru, ma na kafo gi ka busu, ma na ooru baita ka kwaea na luma nae, ma boroi ana, na luma nae kasi asia go, sulia e ngado i fafona na fou.
26 <<Sui ma na tooa gi sui na da rongoa na baea nau naa gi ma dasi iili sulia, da iilingia na wane nue na e tolea na luma nia i fafona oone.
27 Na uuta baita ka aru, ma na kafo gi ka busu, ma na ooru baita ka kwaea na luma nae, ma na luma nae ka asia ma ka oogosi teefou naa.>>
28 Ana si kada Jesus e faatolomainia tooa gi ana si doo naa gi sui, gera ka kwele asianaa.
29 Sulia gera ka aada haitamana Jesus nia e e'ete faasia faatolomai gera ana kwaieresia a Moses gi. A Jesus e too ana mamanaa si kada nia e faatolomai ana.

8

Jesus e guraa wane matai.

1 Si kada Jesus e sifo mai ana faasia i gwouna fe uuo nae, na figulaa baita gi daka lea mai sulia.
2 Ma tee wane na fura e haungia noina e lea mai, ma ka boururu naona Jesus, ma ka bae urii, <<E aarai ae, lea so o maabe, nau ku haitamana oko bobola go amu uria guralagulaa.>>
3 Sui a Jesus e tekwala kou na abana, ma ka hamosia wane nae, ma ka bae urii, <<Nau ku dooria. Nonimu ka mafo naa.>> Ma ana si kada nae ua go, na nonina wane naa ka mafo naa.
4 A Jesus ka bae urii fuana, <<Langi osi faarongo ana ta wane lau, ma o lea olo siana na fataabu, eeri ka rikia na nonimu naa e diana naa ma ka faalu naa faasia si mataia baa e haungi oe. Haia, i buira lea oko falea kwaisuusia oe iilingia baa a Moses e haea i laona na kwaieresia nia gi, eeri na tooa gi sui daka haitamana na nonimu e diana sui naa.>>

Jesus e guraa tee wane.

5 Ma ana si kada Jesus e dao ana fera Kapaneam, tee wane naonao ana wane ni firua gera Rom, nia e lea mai siana Jesus, ma ka gania fuana ka adomia,
6 ka urii, <<Wane baita ae, na wane ni raoa nau e matai asianaa, ma ka teo go ana, ma ka lalafusia gelolana noina, ma na nonina ka fii asianaa.>>
7 Jesus ka bae urii fuana, <<Diana go ana, nau tara kuka lea mai uria luma oe eeri kuka guraa.>>

8 Ma wane naonao naa ka bae lau urii
fuana Jesus, <<E wane baita ae, nau langi
kusi faorana eeri kuka gonitai oe i laona
luma nau. O haea go amu mai si baea,
sulia lea oe haea boroi amu mai si baea,
na wane raoa nau nia tara ka akwaa naa.
9 Nau ku haitamana oe bobola oko aade
go amu si doo nae, sulia nau laugo nau
ku too nunufana wane baita nau, ma teni
wane gi laugo gera ka too i nunufagu. Ma
lea ku haea fuana ta wane, <Lea o iilia si
doo naa,> nia ka iilia naa. Ma lea ku urii,
<Lea mai,> nia ka lea mai.>>

10 Ma si kada Jesus e rongo si doo naa,
nia ka kwele asianaa. Ma nia aabulo
fuana tooa na gera lea sulia, ka bae urii
fuada, <<Nau ku haea fuagamu, nau langi
kusi rikia ta wane manata mamana urii
ani gamu tooa i Israel.
11 Ma nau ku haea fuagamu, tara tooa
oro na langi dasi Jiu gera ka lea mai i langi
faasia fera oro lao molaagali uria adolaa
ana doo diana gi fai nia na koo gia Jiu gi
a Abraham, Aesak, ma Jakob.
12 Haia, tara orolada Jiu gi na hasa gera
ka ado ana si doo diana gi ana i langi, tara
God ka kwae tari gera uria gula rorodoa.
Ma si kada gera too ana si gula nae, gera
ka aangi ma daka girigiri na lifoda.>>

13 Ma Jesus e kariabulo lau fuana wane
baita nae, ka bae urii fuana, <<O ooli
kou. Nau ku iilia si doo na o gania, sulia
oe manata mamana ani nau.>> Ma ana
si kada nae ua go, na wane rao baa ka
akwaa naa.

Si kada Jesus guraa tooa matai oro.

14 Ma ana tefe dani, a Jesus e lea mai i
luma a Peter. Si kada Jesus e ruu i luma,
nia ka rikia fungo geni a Peter e teo, na
tatasua e haungia.
15 Ma a Jesus e hamo uria abana na geni
naa. Ma ana si kada nae ua go, na tatasua
naa e sui faasia. Nia ka akwaa naa, ma ka
tatae ka hasi fanga na ana fuana Jesus.

16 Ma si kada e haulafia, na tooa i fera
naa gera ka ngalia mai tooa oro siana
na aagalo ta'a gi da adosida. Ma Jesus
ka taria aagalo ta'a nae gi faasida ana
baelana go ana. Ma nia ka guraa laugo
tooa matai gi sui.

17 Si kada nia iilia ana si doo nae gi,
nia faamamanaa baelana na profet Aesea
nia kedea ka bae urii, <<Na wane naa
nia ngalia na mataia na e haitamana ka
faamakeso gia asianaa mamana, ma nia
ka faasuia mataia gi na haitamana ka
labasia na noniga.>>

18 Haia, kada Jesus e rikia tooa oro gera
koni mai gali nia, nia ka bae urii fuana
oote fafurongo nia gi, <<Golu faifolo uria
bali aasi aai loko.>>
19 Ana si kada nae go ana, tee wane
faatolomai ana kwaieresia gi e lea mai
siana Jesus ka bae urii, <<Faatolomai ae,
nau ku lea fai oe so i fai na o lea uria.>>
20 Kada Jesus e rongoa si doo naa, nia ka
bae urii, <<Si doo naa langi kasi waluda.
Na kui kwasi gi da too ana na kilu gera
gi uria teolaa, ma na manu gi laugo daka
too ana na nui gera gi. Haia, ma ni nau na
Wela nia Iimola gi, langi go ta luma agu
fuana toolaa ana.>>
21 Ma tee wane ana fafurongo nia gi, nia
e bae fuana Jesus ka urii, <<Wane baita
ae, o lugasi nau ku ooli fasi fui fera nau,
eeri kuka aada sulia na maa nau lealea
nia mae, kuka aalua. Sui kufi ooli mai
uria lealaa fai oe.>>
22 Jesus e oolisia ka bae urii, <<Langi.
O lea na mai fai nau ana si kada nae. O
faalamainia na tooa gi na langi dasi too
ana mouria faasia a God gera ka aalua na
ada na iimola mae gera gi.>>

Kada Jesus e bae ana ooru ma na nafo.

23 Ma a Jesus ka tae laona baru fai nia
oote fafurongo nia gi.
24 Ma ana si kada gera sigi tau na mai
naa, halo ka dao mai ali'ali, ma na aasi ka
tongatonga ma ka mo'oi faafia na baru.
Ma na baru ka garangi kuruu. Haia, ma
Jesus nia e teo go ana lao baru.
25 Na fafurongo nia gi daka faaada,
daka bae urii, <<Lord ae! O faamouri
golu! Golu garangi mae.>>
26 Ana si kada nae Jesus ka bae urii
fuada, <<Utaa na molu ka mou? Gomolu
molu si manata mamana go ani nau.>>
Jesus e bae urinae fuada sui, nia ka take,
ma ka bae rigita fuana ooru ma na nafo
eeri daka too aaroaro. Ma ana si kada nae

ua go, na ooru ma na nafo daaro ka too
aaroaro.
27 Ma na fafurongo nia gi daka kwele
asianaa, ma gera ka bae urii, <<Wane utaa
naa? Sui boroi ana ooru ma na nafo da
roosulia baelana!>>

Jesus taria aagalo ta'a faasia roo wane.

28 Haia, si kada gera dao naa ta bali
aasi aai ana maefera i Gadara, Jesus ka
kwaitodai fai nia roo wane na aagalo ta'a
e too ada. Roo wane naa gi daaro too
mai laona mae oba ni aalu wane maelaa
i laona. Ma sulia maa daaro e susuala
asianaa, nia naa e aadea ta wane kasi dao
garangia go si gula na daaro too ana.
29 Ana si kada aagalo nae gi e too ana
roo wane naa, daaro rikia Jesus, daka rii
urii, <<Wela nia a God ae, taa naa dooria
oko iilia ani gemelu? Utaa? Oe lea mai
uria faafiilaa melu i nao suifetei si kada
na faafiilaa ka dao?>>
30 Ana si kada nae, na boso oro gi da
fanga ada garangia i seenae.
31 Na aagalo nae gi gera ingo ana Jesus
daka urii, <<Lea o kwae tari gemelu, o
oodu gemelu fui laona boso loko gi.>>
32 Ma Jesus ka bae urii fuana aagalo
nae gi, <<Molu lea naa!>> Ma gera ka
hagatafa, daka lea naa fui laona boso nae
gi. Haia, ma boso nae gi teefou gera
laetoli na sulia kamena tolo nae fui lao
aasi baa. Ma gera ka mae teefou i seenae.
33 Haia, ma na tooa na gera aada sulia
boso nae gi gera ka lalao fui fera gera. Ma
gera ka uunuunu sulia si doo gi a Jesus e
iilia, ma na taa naa e fuli fuana na roo
wane baa fai nia na aagalo baa gi.
34 Ma na tooa sui ana maefera nae daka
lea sui mai uria rikilana Jesus. Ana si
kada gera dao siana, gera ka ingo ani nia
eeri ka lea faasia fera gera.

9

Jesus guraa tee wane nonina mae.

1 Haia, a Jesus fai nia na oote fafurongo
nia gi da tae lao baru, ma gera faifolo lau
ana mae aasi. Ma si kada gera dao naa i
fera nia,
2 teni tooa gi gera ka ngalia mai tee
wane na nonina e mae fafona iifitai siana
Jesus, eeri ka guraa. Ma si kada Jesus
e rikia na manata mamanalaa gera, nia
ka bae urii fuana wane na nonina e mae,
<<Osi mou, nau ku manata lukea sui naa
na ta'alaa oe gi na o iilida.>>
3 Ana si kada nae, teni wane faatolomai
ana kwaieresia gi gera ka manata urii,
<<Wane nae nia e bae tataga ana God,
sulia nia ka manata lukea aade ta'alaa gi
iilingia nia a God naa.>>
4 Ma Jesus, sulia nia e aada haitamana
go ana manatalada, nia ka bae urii fuada,
<<Utaa na manatalagamu ka ta'a urinae?
5 Nia waluda go ana fuana haelanalaa
fuana wane naa, <Nau ku manata lukea
naa na aade ta'alaa oe gi.> Ma ka afetai
fuana haelana fuana, <O take, oko fali.>
6 Haia, ni nau, na Wela nia Iimola gi,
nau ku too ana mamanaa lao molaagali
naa uria na manata lukelana doo ta'a
gi. Ma tara kuka faatainia fuagamu eeri
muka aada haitamana i nau ku too ana
mamanaa nae.>> Ma Jesus ka bae urii
fuana wane nae na nonina e mae, <<O
take i langi, oko lukumia na iifitai oe, oko
ngalia oko ooli luma oe.>>
7 Ana si kada nae ua go, wane naa ka
take ma ka ooli naa fui luma nia.
8 Si kada na tooa gi da rikia taa na Jesus
e iilia, gera ka mou. Ma daka baelafea
God sulia nia falea si mamanaa urinae
fuana na tooa.

Jesus e soea Matthew.

9 Si kada a Jesus e tafusia si gula nae, nia
ka rikia tee wane hatana Matthew. Wane
nae e gwouru ana si gula ni raoa nia ana
na gonilaa malefo ana takisi. Ma a Jesus
ka bae urii fuana, <<O lea mai fai nau.>>
Ma a Matthew e take, ma ka lea naa fai
nia.
10 Ma si kada a Jesus e fanga i luma nia a
Matthew, teni wane faafefe gi na gonilana
takisi ma na wane ta'a gi aai da dao ma da
fanga fai nia a Jesus ma na oote fafurongo
nia gi.
11 Ma si kada na Farisi gi da rikia si
doo naa, gera ka ledia na oote fafurongo
nia gi daka urii, <<Uria taa naa na wane
faatolomai doo gomolu ka fanga ana fai
nia na wane ta'a gi urinae?>>
12 A Jesus e rongoa si doo naa, ma ka
bae urii, <<Na tooa gi na da akwaa dasi

dooria go na wane ni guralaa, na tooa gi
na da matai taari da dooria na wane ni
guralaa.
13 Molu manata fasi na malutana si
Kekedelaa Aabu baa e urii, <I nau ku
dooria na rakediana gamu, langi lau na
kwaisuusilaa gamu gi ana doo kwasi gi.>
I nau kusi lea mai uria na soelada na
tooa o'olo gi, ma i nau ku lea mai uria na
soelada na tooa gi na aabulolada e ta'a.>>

Faatolomailaa faalu nia a Jesus e langi kasi dolali fai nia faatolomailaa kwali gera Jiu gi.

14 Buira si doo naa gi, na oote fafurongo
a John Siuabu gi gera ka lea mai siana
Jesus, gera ka bae urii, <<Gemelu fai
nia gera Farisi gi melu haitamana aabu
fangalaa uria fooalaa rigita. Ma utaa na
oote fafurongo oe gi langi dasi iilia si doo
nae?>>
15 Haia, Jesus e oolisi gera ka urii, <<Ana
si kada nae, na oote fafurongo nau gi da
uusulia na oote ruana ana tee wane na
kafi aarai ana fafangaa ana bara. Haia,
ana si kada urinae, e afetai hasa ruana
nia gi gera ka liobukonu langi so gera ka
aabu fanga. Haia, ana si kada tara nia
ka lea ana faasi gera, gera kafi liobukonu
ma dafi aabu fanga. Nia na si kada nau
ku too ua fai nia oote fafurongo nau gi,
langi gera dasi aabu fanga.
16 <<Haia, faatolomai faalu nau langi si
bobola molu ka dolalia fai nia faatolomai
kwali gera wane baita gomolu gi. Lea
molu iili urinae, nia uusulia wane baa
e ngalia si mani maku faalu, ma ka
saumodea ana si gula e kakari ana si
kwali maku ruruu nia. Tara si mani maku
faalu na haitamana ka hau ana to'ou, ma
ka asia go ana faasia si kwali maku ruruu
nae. Ma lea nia kakari tara si mae karilaa
nae ka baita liufia i nao.
17 Ka urinae laugo si kada ta wane e
ngalia si waen faalu ma ka faafungua lao
kwali botele gi na gera haungainia ana
ungana nanigot. Si kada waen faalu nia e
furafura, tara fe botele naa gi ka foga go
ada ma na waen ka igitai. Ma na ungedoo
kwali nae ka ta'a na ana. Haia, waen
faalu, gera ka oongia lau go i laona fe
botele faalu gi ana unga nanigot eeri roo
si doo nae gi gera ka diana sui.

Jesus e guraa roo geni.

18 Si kada Jesus e faarai ua, tee wane
baita ana tooa Jiu gi e lea mai. Ma nia
ka boururu i naona Jesus, ma ka bae urii,
<<Na haari nau kafi mae go. Nau ku
dooria oko lea mai eeri oko aalua abamu
faafia hai ka mouri ana.>>
19 Ma Jesus fai nia oote fafurongo nia gi
daka lea fai nia wane nae.
20 Ma ana si kada da lea ua go ada, tee
inite aai matai ana abu sura e haungia
sulia aakwala ma roo fe ngali, nia e
lea mai buira a Jesus, ma ka hamosia
kakamuna maku tekwa nia.
21 Totongenao, geni naa e manata ka
urii, <<Sui boroi ana lea so ku hamosia
na kakamuna maku nia a Jesus, nau kuka
akwaa naa.>>
22 Kada nia hamosia ana kakamuna
maku nia, Jesus ka kari aabulo, ma ka
rikia na geni nae, ma ka bae urii fuana,
<<Osi manata a'abo lau. Oko akwaa naa,
sulia o manata mamana ani nau.>> Ma
ana si kada nae ua go, si mataia nae ka
sui naa faasia.
23 Si kada Jesus fai nia oote fafurongo
nia gi gera dao i luma nia wane baita baa,
gera ka rikia tooa gi gera uufia na au ana
maea, ma na tooa oro lau go gera koni
seenae, ma daka aangi.
24 Ma Jesus ka bae urii fuana tooa nae
gi, <<Gomolu sui go molu haga i maa.
Wela geni naa e langi si mae iilingia
na molu manata fuana, ma nia e teo
go ana.>> Sui gera rongoa Jesus nia bae
urinae, gera ka waela go ada ani nia.
25 Ma i buira na tooa gi daka lea faasia,
a Jesus ka ruu kou, ma ka hamo uria na
abana haari nae, ma nia ka tatae.
26 Buira si doo na a Jesus e iilia, na
uunuunulaa sulia kafi talofia fera gi sui
i seenae.

Jesus guraa roo wane maa rodo.

27 Buira Jesus e lea kou faasia gula nae,
tee roo wane maa rodo daka lea i buira
Jesus, daaro ka rii ma daaro ka bae urii,
<<Wane na futa ana kwalafaa a David na
aaofia ae, o manatai gemere!>>
28 Ma ana si kada Jesus e ruu i laona tee
luma, roo wane maa rodo nae gi daaro ka
ruu laugo i buira. Ma Jesus ka bae urii
fuadaaro, <<Haia, gomoro moro manata

mamana ani nau hai kuka bobola uria
guralana na maamoro naa?>>
Ma daaro oolisia daaro ka bae urii,
<<Iiuka, Lord.>>
29 Ma a Jesus ka hamosia na maadaaro,
ka bae urii, <<Sulia na moro manata
mamana, si doo nae ka fuli mamana naa
fuamoro.>>
30 Ma na maada ka aada naa, ma
Jesus e bae rigita fuadaaro langi daaro si
faarongo ana ta wane.
31 Ma sui ana si kada daaro haga kou
ana, daaro kafi uunuunu mone adaaro
sulia Jesus siana tei na daaro kwaitodai
fai nia i laona bali lolofaa nae.

Jesus e guraa tee wane fakana e ato.

32 Haia, ma si kada roo wane baa gi
daaro haga kou, teni wane gi gera ka
ngalia mai tee wane lau siana Jesus. Na
fakana wane nae e ato, sulia tee aagalo
ta'a e adosia.
33 Ma a Jesus ka taria aagalo ta'a nae
faasia wane nae. Sui, na wane naa ka bae
laugo ana. Ma na tooa na da koni ana si
kada nae, gera ka kwele asianaa ana, ma
gera ka bae urii, <<Langi golu si rikia ua
mai tesi doo urii i fera gia i Israel!>>
34 Sui na Farisi gi daka bae tolingia ada
Jesus daka urii ada, <<Wane baita gera
aagalo gi na e falea mamana fuana wane
naa ka taria ana aagalo gi.>>

Jesus e kwaimanatai fuagera Jiu gi.

35 Ma si kada Jesus e liliu ana fera gi ma
na maefera gi, nia ka faatolomai lao Beu
Aabu ni figulaa gera gi, ma ka funao ana
na Faarongolaa Diana sulia Initooa God,
ma ka guraa tooa da matai ana mataia
e'ete kwailiu gi sui.
36 Ma a Jesus ka bubungia tooa naa, ma
ka kwaimanatai asianaa fuada sulia da
makeso ma daka manata a'abo asianaa
uria si doo e oro, ma ka langi ta wane uria
adomilada. Gera iilingia sipsip gi e langi
ada ta wane uria aadalaa sulida.
37 Haia, nia naa Jesus ka bae urii fuana
oote fafurongo nia gi, <<Na tooa gi na da
dooria manata mamana, gera iilingia na
doo oro gi i laona na hara uria gonilana.
Sui taa, na wane ni rao gi na langi gera si
oro urii gonilaa.
38 Haia, lea doo muka fooa ma muka
gania God na e too ana raoa eeri ka oodua
mai wane ni raolaa gi fai gamu.>>

10

A Jesus e falea na aakwala ma roo Aposol.

1 A Jesus e soea na aakwala ma roo
wane ni fafurongo nia gi siana, ma ka
falea na mamanaa fuada uria na tarilana
na aagalo ta'a gi ma uria na guralana na
mataia e'ete kwailiu gi sui.
2 Ma nia naa na hatada na aakwala ma
roo wane Aposol nia gi: Na eetana, a
Simon (na nia ka alangia ana a Peter), ma
na haasina a Andrew, ma a James, ma a
John, roo wela nia gi a Sebedi.
3 Ma a Filip, ma a Batolomiu, ma a
Tomas, ma a Matthew, na wane baa ni
gonilana malefo ana takisi, ma a James
na wela nia a Alfeas, ma a Tadeas,
4 ma a Simon na wane ana figua na da
hasi uria tarilana na initooa faasia i Rom,
ma a Judas Iskariot na e falea Jesus fuana
maalimaea nia gi.
5 Ma a Jesus e falea na aakwala ma roo
wane nae gi, ka urii, <<E langi molu si
lea i matangada tooa maadiu gi, ma molu
si ruu i laona na bali fera na tooa gi i
Samaria.
6 Molu lea go amolu i siada na tooa gi
i Israel, na da iilingia na sipsip gi na da
langi ada.
7 Ma si kada molu lea ana, molu ka
funao urii, <Na Initooa i Langi e dao
garangi naa!>
8 Ma molu ka guraa na tooa matai gi,
ma molu ka tataea na tooa mae gi, ma
molu ka faamafoa na tooa gi na fura e
labasida, ma molu ka taria na aagalo ta'a
gi. I gomolu molu ngali o'oni, nia naa
molu ka falea o'oni laugo.
9-10 Na wane ni raoa, nia bobola gera
ka aadasulia. Nia naa ana si kada mu
lea, langi musi manata a'abo uria daulaa
faafia tesi malefo. Langi molu si ngalia ta
wai. Ma langi molu si ngalia roo sote ma
langi tatae silipa gi, langi so ta kubou.
11 <<Haia, lea molu dao ana fera, molu
aada uria ta wane na e dooria gonitai
gamu uria i laona luma nia. Ma muka too

fai nia wane nae lea ka dao ana si kada
molu lea faasia maefera nae.
12 Ma ana si kada molu ruu i laona ta
luma, molu bae urii fuana tooa nae gi
da too i seenae, <Si fanualama ka too fai
gamu.>
13 Lea na tooa laona luma nae gera ka
kwaimaani fai gamu, tara na fanualama
ka too ani gera. Ma lea e langi, sui
boroi ana molu ka haea fuada, tara na
fanualama kasi too go faida.
14 Haia, ma lea molu dao ana fera ma
langi ta luma ma ka langi ta wane si
maabe go uria gonitailamolu, ma langi
daka noni eela uria rongolana baelamolu,
haia molu lea faasia gula nae. Ma ana si
kada molu lea faasia ana, molu ka kwae
tafusia si gano faasia ae molu, eeri ka
faatainia tara a God ka falea kwakwaea
fuana tooa ana fera nae.
15 Ma ni nau ku bae doo mamana
fuamolu, ana fe dani a God tara ka ketoa
ana molaagali, si kwakwaelaa na nia tara
ka falea fuana tooa naa na e baita ka tasa,
liufia si kwakwaea baa a God tara e falea
fuana tooa ta'a baa gi i laona roo maefera
baa gi i Sodom fai i Gomora.>>

Sulia na faafiilaa.

16 Ma Jesus e bae lau urii, <<Gamu
faarongo diana, nau ku oodu gamu kou
uria na afetailaa. Sulia mu lea uusulia na
sipsip gi siana tooa ta'a gi na da uusulia
na kui kwasi gi na da doori labasi gamu.
Nia naa, muka aadaada diana, sui muka
hahaore laugo.
17 Muka aadasuli gamu, sulia teni wane
tara daka dumuli gamu, ma daka talai
gamu siana wane ni keketolaa, ma gera ka
rabusi gamu i laona Beu Aabu ni figulaa
gera gi.
18 Aena sulia na mu lea suli nau, tara
gera ka lafi gamu siana wane baita ma
na aaofia gera gi eeri gera ka keto gamu.
Ma ana si kada gera iili urinae naa, muka
faatalo na ana na Faarongolaa Diana
fuada ma fuana teni tooa maadiu gi faasia
Jiu.
19 Kada gera ngali gamu i naona wane
ni keketolaa, langi musi manata a'abo
uria tesi taa na muka haea ma tara muka
bae utaa ana, sulia God ana tara ka falea
si baea fuana muka haea ana si kada nae.
20 Tara langi molu si faarai taifili gamu
naa. Na Aanoedoo a God na Maa gamu
mai langi naa tara ka faahaitamadoo
gamu.
21 <<Wane oro tara daka ngalia wai-
haasi gera gi na da manata mamana ani
nau fuana tooa eeri gera ka haungida. Ma
wane oro gi laugo tara daka iili urinae
laugo ana wela gera gi na gera manata
mamana ani nau. Ma wela oro gi laugo
tara gera ka maalimaea na maa fai nia ni
tee, ma gera ka ngali gera siana tooa uria
haungilada.
22 Tara tooa oro da eekwatai gamu sulia
gamu na fafurongo nau gi. Ma lea so ni tei
ani gamu na ka manata mamana dongaa
lelea ka dao ana na i'isilaa, God tara ka
faamouri nia.
23 Lea tooa ana tee fera da maalimae
gamu, muka tafi, muka lea faasia maefera
nae ali'ali, molu ka lea lau amolu uria ta
fera aai. I nau ku haea fuagamu, e afetai
molu ka faasuia ua go na raolaa gamu ana
maefera gi Israel, i nao ana i nau, na Wela
nia Iimola gi, tara kuka dao mai.
24 <<Haia, na wela sukulu e langi kasi
baita liufia na wane na e faatolomai nia.
Ma na wane ni rao e langi kasi baita liufia
na aarai baita nia.
25 Nia e diana fuana wela sukulu tara ka
uusulia na wane faatolomai nia. Ma laugo
si doo na e haungia na wane baita, tara ka
haungia laugo na wane raoa nia gi. Ma
lea so ni nau, na wane baita gamu, gera
alangi nau ana Bielsebul na wane baita
gera aagalo ta'a gi, haia, ma ni gamu, tara
gera ka alangi gamu ana ta hata na e ta'a
ka tasa.>>

Tei na molu ka moungia.

26 A Jesus e bae lau fuada na oote
fafurongo nia gi ka urii, <<E langi molu si
mou ana na tooa gi. Si doo gi sui na tooa
gi da haufinia, tara a God ka faatainia.
Ma na doo aagwa gi sui, a God tara ka
faataloa.
27 Ma na doo naa gi na ku haeda
fuagamu i laona na rodo, muka haeda lau
go ana dani. Ma si doo na ku fuarotainia
fuagamu, muka faataloa fuada na tooa gi
sui.

28 Ma e langi musi moungia na tooa gi
na da haumaelia na noni, sui ma ka afetai
uria na haumaelilana na aanoedoo. Muka
moungia a God sulia nia naa e bobola fai
nia na faafunuilana na aanoedoo ma na
noni doo i laona na gula ana maea.
29 Ma na manu to'ou gi boroi na da liu
to'ou go ana, e afetai uria tefe manu ada
ka asia i aano lea so na Maa gamu i langi
e langi kasi faalamainia.
30 Haia, ma na fita iifuna na i ketemu
boroi, a God e haitamada sui go.
31 Nia naa e langi musi mou, sulia i
gamu mu liu baita ka tasa liufia na manu
to'ou oro gi!
32 <<Ma so ni tei na e haea fuana na tooa
gi hasa nia e manata mamana ani nau, i
nau ku haea urinae laugo fuana na Maa
nau i langi.
33 Ma so ni tei na e kwaigoloi ani nau
i maana tooa gi, i nau ku haea kwaigoloi
ani nia laugo fuana na Maa nau i langi.>>
34 Ma a Jesus ka bae urii lau, <<Langi
musi manata haea hasa nau ku lea mai
uria ngalilana mai na fanualama fuana
molaagali. Nau langi kusi ngalia mai
fanualama. Nau ku lea mai eeri ni tei
gera na langi gera kasi manata mamana
ani nau, tara gera ka firu fai nia na tooa
nau gi.
35-36 Na maalimaea nia wane, nia naa
na aebara nia. Sulia tara wane daraa gi
daka firu fai nia maa gera gi. Ma na geni
haari gi daka firu fai nia ni tee gera gi.
Haia, na geni fungao gi tara gera ka firu
fai nia fungo gera gi.
37 <<So ni tei na e rakediana ana na maa
nia ma langi ni tee nia liufi nau, nia langi
kasi faoragu. Ma so ni tei na e rakediana
ana na wela nia gi ka liufi nau, nia langi
kasi faoragu.
38 Ma so ni tei na kasi ngalia na
airarafolo ana nonifiilaa nia ma kasi lea
suli nau, nia langi kasi faoragu.
39 Ma so ni tei na e hasi uria na
mourilaa, tara ka mae, ma so ni tei na e
lugasia na mourilana uri nau, tara nia ka
mouri.
40 <<Ma so ni tei na ka gonitai gamu,
nia ka gonitai nau laugo. Ma so ni tei na
e gonitai nau, nia ka gonitainia laugo a
God na e fale nau mai.
41 Ma so ni tei na ka gonitai nia na
profet sulia na wane nae e rao fuana
a God, tara nia ka ngalia na kwaiaraa
iilingia na profet. Ma so ni tei na ka
gonitainia na wane o'olo sulia na wane
nae e o'olo, tara nia ka ngalia na kwaiaraa
iilingia na wane o'olo.
42 Ma lea so ta wane ka falea si mae kafo
gwari mone ana fuana ta tee wane ada na
oote fafurongo nau naa gi, i sulia i nia na
fafurongo nau, nau ku bae mamana ana
fuagamu, i nia tara ka ngalia naa mone si
kwaiaraa.>>

11

Sulia a John Siuabu.

1 Kada Jesus e faarai fuana aakwala ma
roo fafurongo nia gi sui, nia ka lea lau
uria ainitalongailana Faarongolaa Diana
fai nia faatolomailana tooa ana maefera
gi galigalia i seenae.
2 Si kada a John Siuabu e too i laona
na beu ni kanilaa, nia ka rongoa na raoa
gi na Christ e iilia, ma nia ka oodua teni
wane ana oote fafurongo nia gi daka lea
siana Jesus.
3 Ma gera ledia daka bae urii, <<O
faarongo mai. Ni oe naa na wane naa a
John e haea tara ka dao mai, langi melu
kwaimaasia lau amelu ta wane aai e'ete?
>>
4 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Molu
ooli, ma molu ka faarongoa a John ana
si doo naa gi molu rongoda ma molu ka
rikida.
5 Na tooa gi na maada e rodo, daka aada
lau. Ma na tooa gi na aeda e mae, daka
fali lau. Ma na tooa gi na fura e labasida,
na nonida ka mafo lau. Ma na tooa gi na
aalingada e boko, daka rongo lau. Ma na
tooa na da mae gi, daka mouri lau. Ma na
Faarongolaa Diana baa, nau ku bae naa
sulia fuana tooa siofaa gi.
6 Ma oilakea fuana ni tei na e langi kasi
manata ruarua ani nau.>>
7 Si kada na oote fafurongo nia gi a John
da ooli naa, a Jesus ka bae sulia a John
siagera na figua nae, ka urii, <<Si kada
baa molu lea i laona na aanogwou siana
a John, na taa baa molu manata hasa
molu ka rikia? Tee wane e manata ruarua

katau, iilingia na rade na e gelogelo ana
ooru? Langi, John nia langi kasi wane
urinae.
8 Haia, na taa naa molu lea uria riki-
lana? Ta wane e oofi ana maku diana
gi? Langi, sulia na tooa da oofi ana maku
diana gi gera too ada i laona na luma
diana gi.
9 Na taa naa molu lea uria rikilana? Na
profet? Iiuka! Ma i nau ku faarongo
gamu, i gamu mu rikia na wane e liufia
na profet gi.
10 Sulia a John naa na wane na Kekede-
laa Aabu e bae sulia ka urii, <A God e
haea: I nia naa na wane ni ngali baea nau.
Ma i nau ku fale nia i nao ani oe hai ka
aade aagau ana tala fuamu.>
11 Nau ku bae fuagamu, a John Siuabu
e baita ka liufia na tooa gi sui na da too i
laona molaagali naa. Sui ka urinae boroi
ana, ni tei na e to'ou i laona na Initooa i
Langi, nia naa e baita ka liufi nia.
12 Haia, tala'ae mai ana si kada John
e hafalia ainitalo ana Faarongolaa Diana
lea ka dao i tara'ena, na tooa ramo gi da
firu uria ruulaa i laona na Initooa i Langi.
13 Na faatolomailaa sulia kwaieresia a
Moses gi ma na faatolomaia gera profet gi
gera bae mai sulia na Initooa a God, nia e
too lea ka dao ana si kada John.
14 Gera haea a Elaeja na profet tara
ka ooli lau mai. Ma diana fuana molu
ka manata mamana hasa a John nia na
Elaeja baa.
15 Molu fafurongo diana ana si baelaa
nau nae gi.

16 <<Haia, gomolu na tooa gi na molu
too ana si kada naa, molu e'ete asianaa!
Molu iilingia roo bubulutaa ana gala wela
gi gera gwouru i maana na uusia ma gera
ka rii fuada kwailiu urii,
17 <Gemelu, kada melu nguulia nguu
ana eelea, langi molu si wae go! Haia,
ana si kada melu nguulia nguu ana li-
obukonua, gomolu si liobukonu go, ma
langi molu si aangi go!>
18 Gomolu urinae, sulia ana si kada John
e lea mai, nia e aabu fangaa ma nia ka
langi si gwou waen. Ma na tooa gi daka
uga ma gera ka bae urii, <Na wane na e
too ana tee aagalo ta'a.>
19 Nia e urinae laugo sulia ana si kada
nau, na Wela nia Iimola gi, nau ku lea
mai, nau ku haitamana kuka fanga ma
kuka gwou waen. Ma na tooa gera ka bae
laugo urii, <Molu rikia! Nia haitamana
fangalaa baita asianaa, ma ka gwou baita
asianaa ana waen! Ma na ruana nia gi na
gera tooa ta'a iilingia tooa faafefe gi na da
liu uria koni malefolaa ana takisi.> Haia,
ma nau ku haea fuagamu, na tooa gi na da
roosulia na liotooa a God, daka faatainia
a God naa nia e o'olo.>>

20 Buira Jesus bae urinae sui, nia ka
tala'ae uria bae ngatafilanalaa na mae-
fera baa gi nia iilia mai na doo oro
ana na kwaibalatana gi ana, sulia tooa
ana maefera nae gi gera lalafusia oolitai
manatalaa faasia ta'alaa gera gi.
21 Jesus ka bae urii, <<Kwaimanatai
fuana tooa ana roo maefera i Koresin
ma i Betsaeda. Kwaimanatai fuagamu
sulia langi molu si oolitai manata. Na
doo kwaibalatana gi ku iilida mai lao fera
gamu gi, lea so nau ku iilida mai i Taea
ma i Saedon urinae, tooa gi seenae gi
gera ka aangi naa fuana God nae, eeri
ka faamouri gera faasia na ta'alaa gera
gi. Ma lea so urinae, gera ka oofi ana
maku ta'a gi ma gera ka uusubili ana
nonida ana fua eeri daka faatainia oolitai
manatalaa gera.
22 Doo mamana na nau ku haea
fuagamu, ana fe dani tara God nia ka
ketoa tooa, tara nia ka kwae gamu ka
baita liufia tooa baa faasia i Taea ma i
Saedon.
23 Haia, ma fuagamu tooa i Kapaneam,
sui boroi ana molu doori baelafelamolu
i talamolu fui langi, tara God ka ui ani
gamu fuana gula ana maea. Sulia na doo
kwaibalatana baa gi ku iilida i maefera
gamu gi, lea so kuka iilia mai urinae i
Sodom, boro tooa i Sodom daka oolitai
manata ma na fera gera ka too ua go ana.
24 Nia naa, nau ku haea fuagamu ana
fe dani na tara God ka ketoa ana tooa gi
sui, tara si kwakwaelaa na tara God ka
falea fuana tooa i Sodom tara ka to'ou
faasia si kwakwaelaa na tara nia ka falea
fuagamu.>>
25 Ana si kada nae, a Jesus e fooa ka

bae urii, <<Maa ae, ni oe na Lord usia i langi ma na molaagali, i nau ku baelafe oe, sulia o haufinia si doo naa gi faasia na tooa liotoo gi ma na tooa haitamadoo gi. Ma o faatainia amu fuada na tooa na langi dasi haitamadoo gi.
26 Iiuka Maa ae, na doo nae gi e urinae sulia na kwaidooria oe.>>
27 Ma Jesus ka bae urii fuana na figua, <<Na Maa nau e falea sui naa na doo gi sui fuagu. Ma e langi ta wane kasi haitamagu, na Wela nia, taifilia na Maa go ana naa e haitamagu. Ma e langi ta wane kasi haitamana go na Maa, taifili nau, na Wela nia go ana, ku haitamana, ma taifili gera laugo na ku filida uria na faatailanalaa fuada.
28 <<I gamu sui na mu makeso i sulia na mu ngali gulua, muka lea mai siagu, eeri kuka falea na mamalolaa fuagamu.
29 Ma muka adomi nau uria na raolaa nau, ma tara kuka faatolomai gamu, sulia na liogu e neena ma ka harofaia, ma muka daotoona na mamaloa fuana na mango miu.
30 Sulia na raoa na ku falea fuagamu e halahala ma ka waluda.>>

12

Jesus naa na wane initoo usia maedani Sabat.

1 Haia, ana si kada nae ana tee maedani Sabat, Jesus fai nia oote fafurongo nia gi da lea, ma daka liu folosia tee raoa ana witi na doo iilingia raes. Ma ana si kada nae, oote fafurongo nia gi da fiolo, ma gera ka fusia funge doo gi, ma gera ka ania.
2 Ma teni wane ana Farisi gera rikida. Ma gera ka ngatafia Jesus daka urii, <<Oe rikia! Na fafurongo oe gi da iilia si raolaa ana maedani Sabat na kwaieresia golu nia e bae luia!>>
3 Ma Jesus e oolisida ka urii, <<Utaa? Gomolu iidumia taa baa David e iilia laugo i nao, ma e langi go? Haia, tee mae dani, David fai nia oote wane ana oomea nia gi, gera fiolo asianaa.
4 Ma a David ka ruu laona Beu Aabu nia a God, nia fai nia oote wane nia gi gera ka ania beredi aabu. Haia, ma si doo naa langi kasi o'olo ana kwaieresia gi sulia taifili gera fataabu gi go ana na gera haitamana anilana beredi nae.>>
5 Ma Jesus ka bae lau ka urii, <<Utaa? Gomolu si iidu go si kwaieresia gi sulia fataabu gi baa gera rao laona Beu Aabu a God ana maedani Sabat? Gera lau go gera si roosulia na kwaieresia sulia na maedani Sabat. Sui, nia diana go ana.
6 Haia, nau haea fuagamu doo baita ka tasa liufia na Beu Aabu a God, nia e nii naa i seegi fai gamu.
7 Haia, God nia bae urii, <I nau ku dooria na rakediana gamu, langi lau na kwaisuusilaa gamu gi ana doo kwasi gi.> Ma lea so molu ka haitamana si malutana si doo naa, nia afetai fuana molu ka ketoa tooa nau gi na langi gera si garo go.
8 Sulia nau, na Wela nia Iimola gi, nau naa na Lord usia maedani Sabat.>>

Jesus e guraa tee wane.

9 Ma si kada a Jesus e lea faasia si gula naa, nia ka lea i laona tee Beu ni figulaa.
10 Ma tee wane abana e mae e too i seenae lao Beu nae. Ma teni wane da soeledia Jesus daka urii, <<Utaa? Nia bobola go ana fuana guralana wane matai gi ana Sabat?>> Gera soeledia urinae eeri gera ka daotoona tesi doo uria feengilana Jesus ana.
11 Ana si kada nae, Jesus ka soeledi gera lau urii, <<Molu faarongo nau fasi, lea ta wane agamu ta sipsip ana e asia laona ta kilu ana Sabat, nia ka lafia ana fe dani nae, ne baa?
12 Gomolu haitamana a God manata hasa wane nia na tofungae doo liufia na sipsip. Haia, sulia wane nia na tofungae doo urinae, nia e langi si garo uria iililana tesi doo diana fuana ma adomilana ta wane ana Sabat.>>
13 Ana si kada nae ua go, Jesus ka kari aabulo fuana wane na abana e mae, ka bae urii, <<O tekwala abamu.>> Ma wane nae e tekwala na abana. Ma ana si kada nae ua go, na abana baa e mae ka diana laugo ana iilingia ruana bali aba aai.
14 Ma ana si kada Farisi gi gera rikia si doo naa, gera ka haga teefou i maa. Ma gera ka bae oofu naa uria haungilana Jesus.
15 Si kada Jesus e rongoa go ana na gera bae oofu eeri gera ka haungia, nia ka lea

naa faasia fera nae. Ma na tooa oro gera
ka lea sulia Jesus, ma nia ka guraa tooa
oro na da matai, ma daka akwaa teefou.
16 Ma Jesus ka bae luida langi gera si
uunuunu suli nia siana ta wane lau.
17 Nia ka iili urinae eeri ka faamamanaa
na baelana God baa profet Aesea nia haea
ka urii,
18 <<Na wane naa, nau ku aadafilia eeri
ka iilia raoa nau laona molaagali. Nau
ku rakediana fuana, ma kuka eele asianaa
sulia. Tara kuka oodua kou na Aanoedoo
nau eeri ka too fai nia. Haia, na wane naa
nia ka faatainia doo o'olo gi fuagera tooa
maadiu gi faasia gera Jiu.
19 Nia langi kasi too susuala ma langi
kasi rii tekwa ma nia tara langi kasi bae
rereba ana sulia tala baita gi.
20 Nia tara langi kasi eekwatainia na
tooa siofaa ma tooa makeso. Ma tara nia
ka tasa dongaa rao ka dao ana si kada nia
olosia sui na doo gi fuana na tooa.
21 Ana na wane naa, tooa oro faasia na
fera gi sui, tara gera ka manata mamana
ana.

A Jesus ma a Bielsebul.

22 Sui i buira, teni tooa da ngalia mai
tee wane siana Jesus uria guralana. Wane
naa, aagalo ta'a e susuku ana ma na
maana ka rodo ma fakana ka ato. Ma
Jesus ka guraa na wane nae, ma nia ka
aada ma ka babae naa lau.
23 Ana si kada doo nae liu ana, tooa gi
gera ka kwele asianaa, ma gera ka ledi
gera kwailiu, <<Utaa? Na wane naa nia
na wane baa na a God e aadafilia ma tara
ka futa mai ana aebara David na aaofia
oto na?>>
24 Ma si kada teni Farisi gi da rongoa si
doo nae gi, gera ka bae urii, <<Langi go.
Langi lau ni nia naa. Nia e tari aagalo
go ana sulia Bielsebul na naofe wane ana
aagalo gi na e falea na mamanaa nae
fuana aadelana si doo nae gi.>>
25 Sui Jesus nia haitamana go ana si
manata gi i lioda, ma nia ka bae urii
fuada, <<Lea so na tooa faasia tee maefera
gera ka firu fai gera kwailiu, tara gera ka
labasi gera i talada. Ma lea so tooa ana tee
aebara go na gera ka firu fai gera kwailiu,
tara gera ka labasi gera i talada laugo nae.
26 Haia, a Satan e urinae laugo. Lea
ta bubulutaa ana a Satan ka firu fai
nia ta bubulutaa aai a Satan laugo, tara
daka tagala kwailiu naa, ma tara gera ka
labasida i talada.
27 <<Haia, molu haea a Bielsebul ka
falea na mamanaa fuagu eeri kuka tari
aagalo ana. Haia, ma na mamanaa ni tei
mone ana na molu haea na tooa gamu
gi gera tari aagalo ana? Nia faatainia
gomolu garo asianaa.
28 <<Nau ku haea fuagamu, e langi lau
Bielsebul na e falea na mamanaa fuagu
eeri kuka tari aagalo ana naa. Aanoedoo
nia a God na e falea na mamanaa na
fuagu, ma nia ka faatainia fuagamu na
Initooa nia God e dao na mai faafi gamu.
29 <<Haia, lea so ta wane ka dooria
lealaa i laona luma nia ta wane rigita uria
belilana tesi doo diana nia gi, taa naa tara
nia ka aadea? Nia ka kani faafia wane
rigita naa fasi suifetei nia kafi ruu laona
luma nia ma kafi ngalia doo nia gi lao
luma nia. Haia, si doo nae na ku aadea
ana Satan.
30 <<Ni tei na e langi kasi lea fai nau,
nia naa na maalimaea nau. Ma ni tei na
langi kasi rao oofu fai nau uria talailana
mai teni tooa gi siana a God, nia naa e
tagalangai nia tooa nau gi.
31-32 Sulia nia urinae, nau ku haea
fuagamu, doo ta'a gi sui go na wane e
aadea ma na doo ta'a nia ka haea, tara
God haitamana ka manata lukea. Ma
lea ta wane ka bae ta'a fuagu na Wela
nia Iimola gi, tara God e haitamana ka
manata lukea. Haia, ma so ni tei na e bae
tataga ana Aanoedoo Aabu, God tara ka
langi si manata lukea naa, sui boroi ana si
kada naa, langi tesi kada ka nii ua mai.>>

Tee ai ma na fufuana gi.

33 A Jesus ka bae lau urii, <<Gomolu
haitamana lea molu too ana ai diana, na
fufuana boro ka diana laugo. Ma lea molu
too ana ai ta'a, na fufuana boro ka ta'a
naa laugo. Urinae laugo ana tooa. Sulia
doo diana gi e lea mai faasia na tooa
diana, ma doo ta'a gi e faasia na tooa ta'a.
34 Haia, ma ni gamu mu uusulia na loi
gi. Ma afetai asianaa molu ka haea tesi
doo ka diana, sulia na manatalaa gamu gi
e ta'a. Si taa naa e too laona manatalaa

wane, nia naa e hagatafa mai na wane e
faarai ana.
35 Na wane nae e diana, na baelana
laugo tara ka diana. Ma na wane na e
ta'a, na baelana laugo ka ta'a.
36 <<Nau ku haea fuagamu, si kada ana
keketolaa, God tara ka ketoa tooa gi sui
lao molaagali fuana si baelaa ta'a gi gera
haeda.
37 Ma tara a God ka ketoa tooa ana
baelada i talada. Lea baelaa nia ta wane e
diana, a God kasi kwae nia. Ma lea baelaa
nia ta wane e ta'a, a God tara ka kwae
nia.>>
38 Sui teni faatolomaia ana kwaieresia
gi ma teni Farisi, gera lea mai siana Jesus,
gera ka bae urii fuana, <<Faatolomai
ae, gemelu dooria asianaa oko aadea ta
mamalafooa kwaibalatana eeri mika rikia
agami.>>
39 A Jesus ka bae urii fuada, <<Gomolu
na tooa na molu too i laona molaagali
si kada nae, molu iilia asianaa doo ta'a
oro gi, ma langi molu si manata naa
fuana a God! Molu ka dooria rikia na
mamalafooa. Nau langi kusi aadea go
ta mamalafooa fuagamu. Ma na ma-
malafooa tara molu ka rikia na doo na e
iilingia na doo baa na e fuli fuana profet
Jona i nao.
40 A Jona e too laona rakena gwasasu
sulia oolu fe dani ma oolu fe rodo. Haia,
ma ni nau, na Wela nia Iimola gi, tara
kuka urinae laugo. Tara nau kuka too
laona gano sulia oolu fe dani ma oolu fe
rodo.
41 Ma ana si kada tara a God e ketoa na
tooa gi, na tooa na da too i Niniva tara
da take eeri gera ka uunuunu sulia na
garolaa gamu gi. Tara gera aade urinae,
sulia gera oolitai manata naa faasia na
ta'alaa gera gi ana si kada Jona e funao
ana fuagera. Ma tee wane e baita ka
liufia Jona nia too na i see fai gamu. Sui
ka urinae boroi, gamu langi musi oolitai
manata faasia na ta'alaa gamu gi.
42 Haia, ma na aaofia geni i Siba, tara
nia e take laugo uria uunuunulaa sulia
na garolaa gamu. Inite aai naa nia aade
urinae sulia nia lea mai faasia fera nia
na e tau uria na rongolana Solomon na
aaofia. Ma tee wane e baita liufia a
Solomon e too go ana fai gamu. Sui ka
urinae boroi ana, gomolu langi molu si
dooria go na rongolana.>>

43 A Jesus ka bae urii lau, <<Ana si kada
aagalo ta'a e lea ana faasia na wane, nia
ka lea ma ka liu go ana lao fera aanogwou
eeri ka nani uria si gula ni mamaloa nia.
Ma lea nia e langi si daotoona tesi gula,
44 nia ka bae urii fuana i talana, <Nau
ku ooli naa agu uria si gula nau baa ku
lea mai faasia.> Haia, nia ooli mai dao, ka
rikia gula nia baa gera olosia ma gera ka
salofia sui naa, ma ka gwou go ana.
45 Sui nia ka lea, ma ka ooli ka talaia
lau mai ta fiu aagalo na da ta'a asianaa
liufi nia. Daalu lea mai, daalu ka ruu lau
i laona wane baa. Ana si kada urinae,
wane baa kafi ta'a ka tasa liufia baa i nao.
Haia, tara nia ka urinae laugo fuagamu na
tooa ta'a na mu too i laona molaagali ana
si kada naa.>>

Na aebara a Jesus.

46 Ana si kada Jesus e faarai ua fuana
tooa gi, ni tee nia fai nia oote haasina gi
gera ka dao mai. Ma gera ka take go ada i
maa, ma gera ka soe mai uria hai gera ka
faarai fai nia.
47 Ma tee wane ana tooa nae ka bae
urii fuana Jesus, <<Ni tee oe fai nia oote
haasimu gi gera take go mai ada i maa,
ma daka doori faarai fai oe.>>
48 Jesus ka oolisia urii, <<Nau ku haea
ni tei naa ni tee nau ma na haasigu gi.>>
49 Ana si kada nae, Jesus ka susu fuana
oote fafurongo nia gi, ma ka bae urii,
<<Gamu riki fasi. Gera naa da iilingia na
tee nau gi ma na haasigu gi.
50 Sulia so ni tei naa e aade sulia si
kwaidooria a Maa nau mai langi, nia na
haasigu, ma na waiwane nau, ma ni tee
nau.>>

13

Na oomelawanelaa sulia na wane na e fasia na mige doo gi.

1 Ana fe dani nae laugo, a Jesus e haga
kou faasia luma nae, ma e lea i ninimana
na aasi, ma ka gwouru uria faatolomailaa.
2 Ma sulia na figua baita asianaa gi da
figu gali nia, nia ka tae i laona tee baru,

ma ka gwouru i laona, ma na tooa gi daka
take kou i hara.
3 Sui i nia ka faarongo gera ana doo oro
gi ana si baea oomelawanelaa gi, ka urii,
<<Tee wane e lea uria na fasilana mige
doo nia gi i laona raoa nia.
4 Ma ana si kada nia tagalangainia mige
doo gi, teni mige doo gi daka asi gera sulia
na tala, ma na manu gi da lea mai ma
daka ani teefou ana.
5 Ma teni mige doo gi lau daka asida ana
si gula foulaa gi, si gula na hae gano kasi
oolo. Ma daka bulao ali'ali mai, sulia na
hae gano e rauraua.
6 Ma si kada na hato e tae mai, e hatofia,
ma daka kuku, sulia e langi dasi too ana
ta lali doo rigita.
7 Ma teni mige doo gi aai da asida i
matangana na kwaletotore gi, na e tae ma
ka nuku faafia na ai gi.
8-9 Ma teni mige doo gi lau da asida i
laona hae gano diana, ma da tae daka
fungu. Teni funge doo gi da too ana tee
talange mige doo gi, ma teni funge doo
aai daka too ana oono finite mige doo gi,
ma teni mige doo gi lau da too ana oolu
finite mige doo gi. Muka manata diana
sulia si oomelawanea nae.>>
10 Na oote fafurongo nia gi da lea mai
siana, ma daka ledia urii, <<Uria taa
na o bae fuana na tooa gi ana si baea
oomelawanea gi?>>
11 A Jesus e oolisida ka urii, <<Nau
ku lukea naa na doo haufini gi sulia na
Initooa i Langi fuagamu, sui fuagera naa
ka langi.
12 Ma so ni tei na e too ana doo gi, a God
tara ka fale baita ana, eeri nia ka too ana
doo oro ka fono go. Ma so ni tei na e langi
kasi too ana tesi doo, a God ka lafua faasi
nia si taa to'ou na e too ana faasi nia.
13 Haia, i nau ku bae fuada ana si baea
oomelawanelaa gi, eeri ana daka aada,
e langi dasi rikia, ma boroi ana daka
fafurongo, e langi dasi haitamana go.
14 <<God e bae i nao suli gera ana si
kada a Aesea e kedea ka urii, <I gera da fa-
furongo, sui taa, e afetai daka haitamana.
Ma i gera ka aada, sui taa, e afetai daka
rikia.
15 Sulia na manatada e rorodoa ana,
ma daka gutaa ada na aalingada, ma
daka maa afu ada. Lea langi, daka rikia
ana na maada, ma daka rongoa ana na
aalingada, ma daka haitamana ana na
lioda, ma daka aabulo uri nau, ma i nau
kuka faamouri gera.>>>
16 Ma a Jesus ka bae lau urii, <<E oilakea
asianaa fuamolu, sulia na maamolu e
aada, ma na aalingamolu daka fafurongo.
17 Doo mamana nau ku haea fuagamu,
na profet oro gi ma na wane o'olo gi da
doori rikilana si doo naa gi mu rikida,
sui ka langi dasi rikia, ma da dooria na
rongolana na doo naa gi gamu rongoda,
ma e langi dasi rongoa.
18 <<Muka fafurongo naa uria na ma-
lutana si baea oomelawanea na sulia na
wane na e fafasi.
19 Teni tooa na da rongoa na faarongo-
laa sulia na Initoo i Langi, sui langi dasi
haitamana, sulia a Satan e lea mai, ma
ka laua na baelana a God na gera rongoa.
Gera iilingia na mige doo na da asida sulia
na tala ma na manu gi daka ania.
20 Ma na gano foulaa, nia iilingia na
tooa gi na da rongoa na baelana a God,
ma daka ngalia naa, ma daka noni hahala
uria.
21 Sui taa, na manata mamanalaa gera
e langi si ngado iilingia na lalina ai e
langi si rigita. Nia naa si kada ta'alaa
ma langi faanonifiilaa e dao mai sulia
na faarongolaa baa, gera ka lugasia na
baelana a God naa.
22 Ma teni tooa gera rongoa na faaron-
golaa baa, ma daka manata mamana. Sui
gera manata a'abo ka tau uria na mouria
ana si kada naa lao molaagali, ma daka
rakediana ana malefo. Nia na aadea
langi dasi iilia na doo diana gi. Gera
iilingia na mige doo na e tae i matanga na
kwaletotore ma langi kasi fusia na funge
doo.
23 Ma teni tooa da rongoa na faarongo-
laa, ma gera ka haitamana, ma daka iilia
doo diana oro gi. Gera iilingia na mige
doo gi na e tae i laona hae gano diana. Ma
nia ka fungu ana funge doo gi, teni funge
doo daka too ana na talange mige doo, ma
teni funge doo da too ana na oono finite
mige doo, ma teni funge doo aai da too
ana na oolu finite mige doo.>>

Si oomelawanea sulia na lolo ta'a gi.

24 A Jesus ka haea lau tee oomelawanea
aai fuada, ka urii, <<Na Initooa i Langi e
iilingia na wane na e fasia na mige doo
nia gi i laona na raoa nia.
25 Ma ana tefe rodo, si kada na tooa
gi da teo ada, na maalimaea nia e lea
mai ma ka fasia teni mige lolo ta'a gi i
matangana na mige doo diana nia gi. Sui
nia ka lea na ana.
26 Ma si kada na mige doo diana gi da
bulao mai ma daka hafali fungu, na mige
lolo ta'a baa gi daka bulao laugo.
27 Na wane ni rao nia gi daka lea mai
siana, ma daka ledi urii, <Aarai ae, ni oe
o fasia na mige doo diana gi baa. Sui na
lolo loko gi e lea mai faasia i fai?>
28 Ma nia e oolisida ka urii, <Ta maali-
maea naa e iilia si doo nae.> Ma na wane
ni rao nia gi daka ledia urii, <Ni oe o
dooria melu lea ma melu ka failia na lolo
gi?>
29 Nia e oolisida ka urii, <Langi, aata
ana si kada molu failia na lolo loko gi,
molu ka labasia laugo teni ai diana gi fai
nia.
30 Molu aalu daaro tae oofu na adaaro
lea ka dao ana si kada ni gonidoolaa.
Ma ana si kada nae, nau tara kuka haea
fuana na wane gi na da gonidoo kuka urii:
Molu kwaia na lolo gi i nao, ma molu ka
kani oofulangaida ma molu ka suungia.
Sui molu ka kwaia na doo diana gi ma
molu ka ngalia mai fui i laona babala ni
taingaia nau.>>>

31 Sui a Jesus ka haea lau tee
oomelawanea ka urii, <<Na Initooa i
Langi e urii: Tee wane e ngalia mige
ai to'ou asianaa, na gera alangia ana
mastad, ma ka fasia i laona na raoa nia.
32 Ma sui boroi ana na mige doo naa ka
to'ou asianaa ana na mige doo gi sui, si
kada e tae mai, nia ka hau ana na ai baita
ana ai gi sui i laona na raoa nae. Ma
si kada e hau ana na ai baita, na manu
gi daka tolea ada na nui gera gi ana na
harana ai nae.>>

33 Sui a Jesus ka bae lau ana si
oomelawanea aai ka urii, <<Na Initooa i
Langi e iilingia na iisi uria na faafufulana
na beredi. Na geni e ngalia ma ka dolalia
ana na fulaoa lelea na kumu nae ka fufu
go.>>
34 A Jesus e bae sulia na doo naa gi sui
go fuada na figua ana si oomelawanea gi.
35 Nia iili urinae eeri ka faamamanaa si
baelaa a God na profet e kedea ka urii,
<<I nau tara ku bae ana si oomelawanea
gi fuana tooa gi. Ma tara kuka haea si doo
gi na e aagwa e hafalia ua mai ana si kada
ku haungainia ana na molaagali.>>

36 Sui a Jesus ka tafusia na figua nae ma
ka ruu i luma. Ma na oote fafurongo nia
gi daka dao mai siana ma daka bae urii,
<<O inifitaa fasi fuagami na oomelawanea
baa sulia na lolo nae gi i laona na raoa.>>
37 I nia e oolisida ka urii, <<Na wane na
e fasia na mige doo diana gi, nia naa ni
nau, na Wela nia Iimola gi.
38 Ma na raoa naa na molaagali, ma
na mige doo diana naa na tooa nia gi na
Initooa i Langi. Ma na lolo gi nae na tooa
nia gi a Satan.
39 Ma na maalimaea na e fasia na lolo
gi, nia naa a Satan. Ma si kada ana
gonidoolaa naa na suilana na molaagali,
ma na wane naa gi da gonidoo naa na
ensel gi.
40 Si kada na wane ni rao gi da gonia na
lolo gi ma daka suungia i laona na eere,
ka urinae laugo ana suilana na molaagali.
41 Tara nau ku oodua na ensel gi, ma
daka gonia tooa gi sui na da iilia doo ta'a
gi ma na tooa gi na da faagaroa na tooa
aai gi, ma na ensel gi daka lafuda faasia
na initooa nau.
42 Ma gera daka ui ani gera i laona eere,
si gula na tara gera ka aangi ma daka
girigiria na lifoda.
43 Haia, na tooa o'olo gi daka sina
iilingia na hato i laona na Initooa nia na
Maa gera. Molu ka manata diana sulia na
doo nae.>>

Teni oomelawanea ai gi.

44 A Jesus ka bae laugo urii fuada na
oote fafurongo nia gi, <<Na Initooa i Langi
e iilingia na malefo baita na e too aagwa
i laona na raoa. Ma si kada tee wane e
rikia, nia ka aagwatainia laugo ana. Ma
nia ka eele asianaa, ma ka lea ma ka
faafoli ana na doo nia gi sui, ma ka folia

na raoa nae, eeri ka too ana na malefo baita nae.
45 <<Haia, na Initooa i Langi ka iilingia laugo na wane fofoli na e nani uria na doo diana gi na e liu baita.
46 Si kada nia ka daotoona tefe doo na liulana ka baita asianaa, nia ka lea, ka faafoli ana na doo nia gi sui, ma kafi folia.
47 <<Na Initooa i Langi e iilingia laugo na furai na da dee ana i laona na aasi ma daka kwaia ana iia kwalukaela e'ete gi sui.
48 Ma si kada e fungu, na wane gi na daka dee da lakwainia i hara, ma daka gwouru i hae gano. Sui daka gonia na iia diana gi laona koko gi, ma daka ui ania na iia aai ta'a gi.
49 Nia ka urinae laugo ana suilana na molaagali. Na ensel gi da lea mai, ma daka tolingia na tooa ta'a gi faasia na tooa diana gi.
50 Ma na tooa ta'a gi, daka ui ani gera i laona na eere, ma i seenae gera ka aangi ma daka girigiri lifo.>>
51 Sui a Jesus e ledida ka bae urii, <<Gomolu molu haitamana si doo nae gi? >>
Ma gera oolisia daka urii, <<Iiuka.>>
52 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Nia naa na wane faatolomai gi sui ana na kwaieresia gi na da hau ana na wane fafurongo ana na Initooa i Langi, da iilingia na wane na e too ana na luma ma ka ngalia mai na doo faalu gi fai nia na doo kwali gi faasia si gula ni taingaia nia.>>

Tooa i Nasaret da oote gera manata mamana ana Jesus.

53 Ana si kada Jesus e baea ana si oomelawanea nae gi sui, nia ka lea naa faasia maefera nae.
54 Ma nia ka ooli lau mai ana maefera nia. Ma nia ka lea i laona Beu Aabu ni figulaa uria faatolomailana tooa. Ma ana si kada tooa gi da rongoa, gera ka kwele asianaa, ma gera ka bae urii, <<Na haitamadooa nia e ita mai faasia i fai? Ma ni tei naa e falea mamanaa fuana uria aadelana doo kwaibalatana naa gi?
55 Golu haitamana go agolu wane naa nia na wela a Josef go ana, na wane ni haitamana haungailana doo gi ana ai gi, ma tee nia ni Mary. Na haasina gi na a James, Josef, Simon, ma Judas go ana.
56 Ma na waiwane nia gi gera too go ada fai golu i see. Utaa na nia ka liotoo asianaa urii?>>
57 Ma ana si kada nae, gera ka oote gera ana a Jesus.
Sui Jesus ka bae urii fuada, <<Na profet e afetai fuana wane futa nia gi fai nia na wane aefera nia gi, gera ka manata baita ana nia. Tooa e'ete ana taari haitamana gera ka manata baita ana.>>
58 Ma a Jesus ka langi si aade doo kwaibalatana oro gi ana maefera nia, sulia na tooa naa gi gera oote gera manata mamana ana.

14

Kada gera haungia ana John Siuabu.

1 Haia, ana si kada nae, a Herod Antipas na aaofia i Galili, nia e rongoa faarongolaa sulia Jesus,
2 ma nia ka bae urii fuana tooa na gera rao fai nia, <<Wane naa nau ku rongoa faarongolaa sulia naa i nia a John Siuabu oto naa, e mouri lau. Na nia naa ka too ana mamanalaa uria iililana doo kwaibalatana nae gi.>>
3-4 Si kada John e mouri ua ana, Herod naa e aadea ni Herodias na afe nia na haasina a Filip. Ma a John langi kasi aalafaafia, ma ka ngatafia Herod. Nia naa a Herod ka oodua teni wane eeri gera ka dumulia John ma gera ka kani nia, ma daka aalua lao beu ni kanilaa. Herod e iilia si doo naa sulia na afe nia Herodias naa e dooria.
5 Ana si kada John e too lao beu ni kanilaa, Herod ka dooria uria haumaelilana, sui ma ka mou ana tooa gi, sulia gera haea a John nia ta wane ana profet gi.
6 Sui ana, tefe maedani, Herod ka haungainia tee fafangaa baita uria manatatoolana fe maedani nia futa ana. Ana fafangaa nae, na haari ni Herodias e lea mai ka wae fuana Herod fai nia oote ruana nia gi eeri gera ka bubungia. Si kada Herod e rikia haari na e wae, nia ka eele asianaa fuana.
7 Ma nia ka bae aalualu naa fuana haari nae urii, <<Nau tara kuka falea tesi taa go ana na o gani nau uria.>>

8 Haia, ni tee nia na haari naa e
faarongoa haari nia ka bae urii, <<Haia, o
gani, oko bae urii, <Nau ku dooria o falea
mai gwouna a John Siuabu fuagu ana si
kada nae naa. Oko aalua mai fafona ta
karao.>>> Ma na haari naa e iili urinae.
9 Ma si kada Herod e rongoa si doo naa,
nia ka liobukonu asianaa. Sui boroi ana,
nia ka iilia naa mone ana, sulia i nia e bae
aalualu ma na oote ruana nia gi gera ka
rongoa sui naa.
10 Ma nia ka oodua oote wane rao nia gi
lea daka olea mai gwouna a John Siuabu
lao beu ni kanilaa.
11 Ma gera ka ngalia mai gwouna John
fafona karao ma gera ka falea naa fuana
haari ni Herodias. Ma na haari naa e
ngalia ka falea naa fuana ni tee nia.
12 Kada oote fafurongo a John gi da
rongoa si doo naa, gera lea mai, gera
ka ngalia nonina uria aalulana lao na
kwaingeia. Sui, gera lea gera ka faaron-
goa a Jesus ana.

Jesus e hangonia na lima tooni wane.

13 Si kada a Jesus e rongoa si doo nae e
fuli sulia a John, nia ka tafusia si gula nae,
ma ka lea taifili nia ana baru uria si gula
na e langi ta wane kasi too ana. Na tooa
gi da rongoa si doo naa a Jesus e iilia, ma
gera ka tafusia na fera gera gi, ma da fali
i buira sulia tala.
14 Ma si kada a Jesus e oolo ma ka rikia
na figua baita, nia ka kwaimanatai fuada,
ma ka guraa na tooa gi ani gera na da
matai.
15 Ma i haulafia nae, na oote fafurongo
nia gi da lea mai siana, ma daka bae urii,
<<Si gula nae e langi si too garangia ta
fera, ma ka garangi rodo naa. O oodua
na figua naa eeri daka lea na ada, hai
daka lea ada uria na maefera gera gi uria
folilana ada tesi fanga.>>
16 A Jesus e oolisida ka urii, <<Gera dasi
lea. Gomolu naa molu falea tesi fanga
uria anilana.>>
17 Ma gera oolisia urii, <<Gemelu melu
too go ana lima fe beredi ma roo gwe
iia.>>
18 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Molu
ngalida mai i seenaa siagu.>>
19 Ma nia ka oodua na tooa gi daka
gwouru i aano i fafona na laua. Sui nia
ka ngalia na lima fe beredi baa gi ma roo
gwe iia baa gi. Ma ka aada alaa uria i
langi, ma ka tangoa a God. Sui i nia ka
niia fe beredi nae gi, ma ka falea fuada
na oote fafurongo nia gi, ma daka tolingia
fuada na tooa nae gi.
20 Na tooa nae gi sui daka fanga lea daka
aabusu naa. Sui na oote fafurongo nia gi
daka gonia na fanga na e oore i laona tee
aakwala ma roo koko lea ka fungu go.
21 Ma na tooa gi baa da fanga e bobola
fai nia lima tooni wane, ma e langi dasi
iidumia lau na geni ma na wela gi.

A Jesus e fali i fafona na kafo.

22 A Jesus e oodua na oote fafurongo nia
gi daka tae i laona na baru ma daka lea i
nao ani nia fui bali aasi aai, si kada nia e
faaolia na tooa baa gi.
23 Ma i buira nia e faaolia na tooa baa
gi, nia ka raa taifili nia i gwouna fe uuo
uria na fooalaa. Ma ana fe rodo nae, i nia
ka too ana taifili nia i seenae.
24 Ma si kada nae, na baru baa ka nia
tau naa faasia i hara ma na nanafo gi ka
kwaea sulia e naofia na ooru.
25 Ma ana kada rodo i ofaidani, a Jesus
ka fali na mai i fafona na kafo, ma ka lea
na mai siada.
26 Ma si kada gera riki nia e fali mai i
fafona na kafo, daka mou asianaa. Ma i
gera ka rii urii, <<Na aagalo!>> Ma gera
ka aararai.
27 Ma ali'ali a Jesus ka bae siada ka urii,
<<Molu langi molu si mou! I nau go ana
naa.>>
28 Ma a Peter e oolisia ka urii, <<Lord ae,
lea so ni oe mamana naa naa, o bae mai
suli nau hai kuka lea kou siamu i fafona
na kafo naa.>>
29 A Jesus ka bae urii, <<O lea mai.>>
Sui a Peter e sifo faasia na baru baa,
ma ka hafali fali i fafona na kafo siana a
Jesus.
30 Sui ana si kada nia ka rikia na ooru
e baita, nia ka mou ma ka hafali kuruu
naa i laona na kafo. Ma nia ka rii ka urii,
<<Lord ae, o faamouri nau!>>
31 Ma e ali'ali go a Jesus ka fale aba kou
fuana, ka dau ani nia, ma ka bae urii,
<<Na fiitoolaa oe e to'ou asianaa. Uria taa
na oko manata ruarua?>>

32 Ma ana si kada daaro tae naa i laona
na baru, na ooru ka aaroaro naa.
33 Sui na tooa na da too i laona na baru,
daka bourure i naona Jesus, ma daka bae
urii, <<I oe na Wela nia a God mamana
naa.>>

Si kada Jesus e guraa tooa matai gi.

34 Ma si kada gera faafolo lao aasi, daka
oolo ana tee maefera gera alangia ana
Genesaret.
35 Ma na tooa gi ana maefera nae gera
ka aada haitamana a Jesus. Ma gera ka
fale baea fuana teni maefera gi lau sulia
Jesus eeri tooa nae gi daka soea mai tooa
matai gi gera ka lea mai siana. Ma gera
ka ngalia mai tooa matai oro gi siana.
36 Ma na tooa na gera ka gania Jesus eeri
so ka faalamainia na tooa matai nae gi
gera ka hamosia mone ada na kakamuna
na maku nia. Haia, ma ni tei gera na da
hamosia maku nia, gera ka akwaa naa.

15

Sulia na faatolomaia gera na koo gi.

1 Sui teni Farisi ma na faatolomai gi
ana kwaieresia gi, gera ka lea mai faasia i
Jerusalem siana Jesus uria soeledilanalaa.
2 Gera ka bae urii, <<Utaa na oote
fafurongo oe gi langi gera kasi lea sulia
na malutaa gera koo gia gi ua mai nao na
gera sau aba suifetei gera kafi fanga?>>
3 Jesus e oolisi gera ka urii, <<Gamu
laugo, utaa na molu ka lea amolu sulia
malutaa gamu gi i talagamu ma langi
molu kasi lea sulia kwaieresia a God gi?
4 Sulia God e bae uria, <Muka manata
baita ana maa gamu gi ma ni tee gamu
gi.> Ma nia ka bae urii lau, <So ni tei na e
bae tolingia na maa nia ma ni tee nia, nia
bobola fai nia gera ka haumaelia!>
5 Sui boroi ana, molu haea hasa lea so
ta wane ka too ana teni si doo na e bobola
nia ka falea uria adomilana ana maa nia
ma ni tee nia, sui ka bae, <Nau tara ku
falea si doo naa fuana God,>
6 nia naa molu haea hasa langi kasi
bobola uria adomilaa daaro. Nia naa
gomolu faatolomainia na tooa fuana gera
ka aaburongo ana kwaieresia a God gi ma
daka roosulia na faatolomaia gomolu.
7 Haia, gomolu haea molu roosulia God,
ma nia langi kasi mamana go. Nia naa,
si taa naa Aesea na profet nia e bae sulia
mai nao baa nia e mamana naa.
8 Nia ka bae urii, <God e haea: Tooa naa
da faabaita nau go ada ana baelada, ma
na mourilada e nia tau faasi nau.
9 Na kwaieresia gera gi i talada go ana
na gera faatolomainia ana tooa, sui gera
ka haea ada na faatolomailaa nau gi. Ma
sulia gera aade urinae, na fooalaa na gera
aadea fuagu na doo tatagwai go ana.>>>

Sulia na fanga.

10 Haia, Jesus e soea mai na tooa oro
siana, ma ka bae urii fuada, <<Molu ka
fafurongo diana eeri molu ka haitamana.
11 Langi lau si doo na e ruu kou i laona
fakana wane na e faabilia mourilana.
Langi! Haia, si doo na e haga mai
faasia fakana wane ana na e faabilia na
mourilana wane.>>
12 Sui na oote fafurongo a Jesus gi gera
ka idu mai siana, gera ka bae urii fuana,
<<Si doo baa gi o haeda baa, na Farisi gi
gera ka rongoa, ma na manatada ka langi
kasi diana sulia.>>
13 Ma Jesus e oolisida ka urii, <<Tara
God e labasia na faatolomaia garo gi sui
na e langi kasi lea mai faasi nia iilingia ta
wane na e kwai faililana na doo ta'a na
da bulao mai garangia na nia kasi fasida.
14 Haia, langi molu si manata a'abo ana
Farisi nae gi. Sulia gera da uusulia go ada
na wane maa rodo na e talaia na tooa
maa rodo lau. Ma molu ka haitamana
laugo, lea ta wane na maana e rodo ma
ka talaia laugo ta wane na maana e rodo,
tara daaro sui go daaro ka asi daaro i
laona mae kilu.>>
15 Ma Peter ka bae urii fuana Jesus, <<O
inifitaa fasi mai na malutana baelaa baa
gi o kafi haeda go kou baa fuamelu.>>
16 Jesus e oolisia ka bae urii, <<Gomolu
naa na kete molu e rorodoa laugo mala ni
gera?
17 Utaa na langi molu si haitamana si
doo naa gi? Haia, si doo na e ruu kou
laona fakana wane, tara ka lea dongaa na
ana i laona rake, ma i buri tara ka haga
lau go mai ana faasia la noni.
18 Haia, ma si baea ta'a gi na e haga
mai faasia fakana wane, nia na e ita mai

faasia laona manatana wane. Nia naa, si doo nae ana na e haitamana ka faata'a na mourilana wane.
19 Doo mala manata ta'a gi, hauwanelaa, ooeoelaa, aade ta'alaa fai nia ta wane, sugelaa faafia ta wane, belilana tesi doo ta wane, fai nia na uunuunu dongaalaa ta'a sulia teni wane. Haia, ma si doo nae gi e haga mai faasia lao manatalana wane.
20 Si doo nae gi haitamana ka faabilia ana mourilana wane. Sui na sau abalaa i naona fangalaa iilingia na malutaa na kokoo gia gi da faatolomai gia mai ana, sui boroi ana ta wane langi kasi aade sulia, na mourilana kasi ta'a go.>>

A Jesus e guraa tee geni maadiu.

21 A Jesus e tafusia si gula nae, ma ka lea uria na bali fera i Taea ma i Saedon.
22 Ma tee geni ana tooa maadiu gi i Kanan e lea mai siana, ma ka rii urii, <<Aaofia ae, oe na Aaofia ana kwalafaa a David, o manatai nau mai! Na aagalo ta'a naa e adosia na haari nau, ma ka nonifii asianaa.>>
23 A Jesus e langi kasi oolisia go ana tesi baea. Ma na oote fafurongo nia gi daka lea mai siana Jesus, ma daka urii, <<O oodu nia ka lea kou amu, sulia ni nia e rii ka lea dongaa go ana i buri golu.>>
24 A Jesus ka bae fuana geni nae ka urii, <<A God e fale nau go mai ana uria na tooa Jiu gi na da iilingia na sipsip gi na da langi ada.>>
25 Sui na geni nae e lea mai, ma ka bururu na ana i maana aena ka urii, <<Wane baita ae, o adomi nau mai!>>
26 A Jesus e oolisia ka urii, <<E langi kasi o'olo uria ngalilana na fanga gera na wela gi ma daka ui ania fuana na kui gi.>>
27 Na geni nae ka urii, <<Iiuka. Sui, na kui gi boroi haitamana daka ania go ada na mumuduna fanga na e asia faasia na tafe gera na wane gi na da hareda.>>
28 Sui a Jesus e oolisia ka urii, <<Geni ae, na manata mamanalaa oe e baita asianaa! Ma na doo na o gania, nau kuka falea fuamu.>> Ma na haari nia ka akwaa na ana si kada nae.

Jesus guraa tooa matai oro gi.

29 Kada Jesus e lea mai faasia maefera nae, nia ka ooli mai sulia tala na e liu kamena aasi i Galili. Ma nia ka tae gwouna tefe uuo, ma ka gwouru seenae.
30 Ma ana si kada nae, tooa oro gi asianaa gera ka lea mai siana. Ma gera ka ngalia laugo mai tooa oro gera matai gi, teni tooa aeda e mae ma na abada ka mae, tooa maada ka rodo, ma tooa fakada ka ato. Gera aaluda i naona aena a Jesus, ma nia ka gurada, ma gera ka akwaa teefou.
31 Ma na tooa nae gi na gera koni uria bubulaa, gera ka kwele asianaa ana si kada gera rikia wane gi na fakada e ato ma daka faarai lau, ma tooa na aeda e mae ma na abada e mae gera ka diana lau, ma ni tei gera na langi gera si fali diana gera ka fali diana naa, ma na tooa na maada e rodo gera ka aada lau. Ma sulia na gera rikia si doo nae gi, gera kafi hae initoo ana God gera Israel.

Jesus e faa'oroa fanga to'ou.

32 Sui a Jesus ka soea oote fafurongo nia gi siana, ka urii fuada, <<Nau ku kwaimanatai asianaa fuana tooa naa, sulia gera too fai golu oolu maedani e sui naa, ma na fanga gera gi ka sui naa. Haia, ma ni nau langi kusi dooria oodu gera fui fera gera gi ana si kada gera fiolo ana, aata ta wane ada makeso ma ka asimaelia sulia tala.>>
33 Oote fafurongoa nia gi gera oolisia daka bae urii fuana, <<I laona fera gwou urii tara golu ka daotoona na fanga i fai eeri ka bobola fai nia tooa oro urii?>>
34 Ma Jesus e soeledi gera ka urii, <<Fita fe beredi na molu too ana?>>
Fafurongo nia gi da oolisia gera ka bae urii fuana, <<Fiu fe doo, fai nia aange gwe iia gi go ana na melu too ana.>>
35 Ana si kada nae, Jesus ka haea tooa gi gera ka gwouru i aano.
36 Sui, nia ka ngalia fiu fe beredi fai nia gwe iia nae gi, ka baelafea God. Sui nia ka niia, sui ka falea fuana abada oote fafurongo nia gi, eeri gera ka tolingia fuana tooa nae gi.
37 Ma tooa nae gi sui go da fanga, ma gera ka aabusu. Buira gera fanga sui, na oote fafurongo gi gera ka faafungua fiu koko ana oorengana fanga na e oore.

38 Tooa na da ania fanga naa, gera fai
tooni wane. Langi gera si iidumia go na
geni ma na wela gi.
39 Haia, ma buira gera fanga sui, Jesus
kafi oodu gera i fera gera gi. Ma nia fai
nia oote fafurongo nia gi gera ka sifo ma
gera ka tae laona tee baru gera ka lea uria
maefera gera alangia ana Magadan.

16

*[*No heading here in the Lau NT file*]*

1 Haia, teni Farisi fai nia teni Sadusi gi
gera ka lea mai siana Jesus uria iilitoolana
go ada, ma gera ka soeledia eeri ka iilia
ta mamalafooa eeri ka faatainia God naa
e oodu nia ka lea mai.
2 Jesus e oolisida ka bae urii fuada,
<<Ana si kada na hato e suu, lea mu rikia
na barobaro gi e kekeroa, muka haita-
mana uuta tara ka langi si aru bobongi.
3 Haia, ma i ubongi, lea mu rikia
na barobaro gi e kekeroa ma ka bu-
lua, muka haitamana naa tara uuta ka
aru. Haia, gamu haitamana asianaa
aada haitamanalaa tara ka uuta, langi
ka langi. Sui e langi molu si haitamana
aada haitamanalana malutana si doo gi
na molu rikida ana si kada naa.
4 Gamu tooa i tara'ena na mu aadea doo
ta'a oro gi ma langi musi manata mamana
go ana God. Molu ka dooria rikilana
mamalafooa. Haia, ma ni nau tara kusi
aadea go ta mamalafooa fuagamu. Na
mamalafooa go ana na kuka iilia fuana
molu ka rikia, nia naa na kwaibalatana
na e fuli fuana a Jona i nao.>>
Buira Jesus e bae urinae sui, nia ka lea
na ana faasi gera.

Sulia na Farisi gi ma na Sadusi gi.

5 Ana si kada Jesus fai nia oote fa-
furongo nia gi gera faifolo uria bali aasi
loko, na fafurongo nia gi dasi too ana
tefe beredi sulia daka manata buro ana
ngalilana fai gera.
6 Ma Jesus ka bae urii fuagera, <<Muka
aada suli gamu faasia si iisi na e faafufua
ana beredi gera Farisi gi ma na Sadusi gi,
aata ka too ani gamu laugo.>>
7 Ma ana si kada na fafurongo nia gi
gera rongoa na baelaa nae gi, gera ka bae
na ada sulia i matanga gera taifilida, ma
sulia gera manata hasa Jesus nia e bae
sulia beredi mamana, ma gera ka urii,
<<Boro Jesus e bae urinae sulia langi golu
si ngalia mai tefe beredi oto naa!>>
8 Ma sulia Jesus nia e haitamana go
ana manatalada oote fafurongo nia gi, nia
ka bae urii, <<Utaa naa molu ka manata
a'abo asianaa sulia na molu si ngalia mai
tefe beredi? Haia, na manata mamanalaa
gomolu e to'ou asianaa!
9 Utaa? Kete molu e rorodoa ua? Boro
molu manata buro na ana lima fe beredi
baa gi ku hangonia ana lima tooni wane,
ma molu ka faafungua koko oro ana fanga
baa gi e oore.
10 Ma boro molu manata buro naa laugo
ana fiu fe beredi go baa na kuka hangonia
ana fai tooni wane ma molu ka faafungua
koko oro baa gi ana fanga e oore gi.
11 Utaa naa langi molu si haitamana
taa gi na ku bae sulia? Langi lau na
beredi baa ku bae sulia. Taa ku haea
naa na molu susuli gamu faasia na iisi na
faafufulaa ana beredi gera Farisi gi ma na
Sadusi gi.>>
12 Buira nia bae urinae sui, na fa-
furongo gi gera kafi haitamana taa na
Jesus e bae sulia. Nia bae ana sulia
faatolomaia gera Farisi gi ma na Sadusi
gi.

Na manata mamanalaa nia a Peter.

13 Si kada a Jesus e dao ana na lolofaa
i Sesarea Filipae, nia ka ledia na oote
fafurongo nia gi ka urii, <<Ni tei naa na
tooa gi da alangi nau ana, na Wela nia
Iimola gi?>>
14 I gera da oolisia daka urii, <<Teni tooa
gi da haea a John Siuabu, ma teni tooa
gi aai da haea a Elaeja. Ma teni tooa gi
lau da haea a Jeremaea langi ta wane ana
profet aai gi.>>
15 Sui a Jesus e ledida ka urii, <<Haia,
ma ni gomolu mone, molu alangi nau ani
ni tei?>>
16 Ma a Simon Peter e oolisia ka urii,
<<I oe naa na Christ, na Wela nia a God
momouria.>>
17 Ma a Jesus ka bae ka urii, <<Simon na
wela nia John ae, e oilakea fuamu. Sulia
ta wane kasi faatainia si doo naa fuamu.
Na maa nau i langi na e faatainia fuamu.

18 Ma i nau ku haea fuamu, i oe a Peter,
na malutana baa na fou, ma i fafona
na fou naa i nau kuka haungainia na
soefaataia nau. Ma na rigitalana na maea
langi kasi bobola uria saitasalaa ana.
19 Ma i nau ku falea na kii gi ana maa
ana Initooa i Langi fuamu. Ma tesi taa na
o luia laona molaagali, gera ka luia laugo i
langi. Ma tesi taa na o faalamainia i laona
molaagali, gera ka faalamainia laugo mai
i langi.>>
20 Sui a Jesus ka bae fifii fuada oote
fafurongo nia gi, ka langi dasi faarongoa
ta wane hasa i nia naa na Christ.
21 Ita ana si kada nae ka lea, a Jesus
ka hafali bae faafolaalilana fuada na oote
fafurongo nia gi ka urii, <<I nau kuka
lea fui Jerusalem. Ma na wane naonao
gi ma na fataabu baita gi, ma na wane
faatolomai gi ana kwaieresia gi, tara gera
ka faafii nau. Ma daka haungi nau. Ma
ana ooula fe dani, i nau kuka tatae lau
uria na mouria.>>
22 Ma a Peter ka talai nia, ma e ngatafia
ka urii, <<Lord ae, a God ka luia! Na doo
naa gi ka langi si fuli fuamu!>>
23 Ma a Jesus e kari aabulo, ma ka bae
urii fuana a Peter, <<Satan ae, o lea tau
amu faasi nau! I oe o take suusi nau.
Sulia na manatalamu e ita mai faasia na
tooa gi go ana. E langi lau faasia a God.>>
24 Sui a Jesus ka bae urii fuada oote
fafurongo nia gi, <<Lea so ta wane ka
dooria na lealaa i burigu, nia ka lugasia
na kwaidooria nia gi. Ma nia ka ngalia
na airarafolo nia ana nonifiilaa, ma ka lea
mai suli nau.
25 Sulia, ni tei na e dooria ka tala
faamouri nia ana, tara ka mae. Ma so ni
tei na e mae urii nau, ka mouri naa.
26 Utaa? E diana fuana na wane, lea so
i nia e ngalia na molaagali loulou, sui ma
ka mae? Langi! Ma langi tesi doo na wane
ka falea, hai so ka ngalia na mouria nia
lau.
27 Sulia nau, na Wela nia Iimola gi,
garangia kuka lea mai fai nia na ensel nau
gi, ana Initooa nia na Maa, ma tara nau ku
falea na kwaiaraa langi na kwaelaa fuada
na tooa gi sui sulia si doo na da iilia.
28 Doo mamanaa nau ku haea fuagamu,
teni tooa amolu langi gera si mae lelea
daka riki nau kuka dao mai uria na
aaofialaa.>>

17

Nonina Jesus e tatala.

1 Na oonona fe dani i buri, a Jesus e
talaia a Peter ma na roo waihaasina gi a
James ma a John taifili gera uria i gwouna
tefe tolo e fane.
2 Ma si kada gera aada kou, gera ka rikia
na maana a Jesus e tatala. Na maana e
rara iilingia na hato, ma na maku nia gi
ka kwakwaoa asianaa.
3 Ma na oolu wane fafurongo naa gi
daka rikia a Moses fai nia a Elaeja da
faarai adaaro fai nia a Jesus.
4 Ma a Peter ka bae urii kou fuana a
Jesus, <<Lord ae, nia diana asianaa na
golu ka too na agolu i seegi. Lea so o
dooria, i nau kuka tolea ta oolu babala,
tee doo fuamu, ta doo fuana a Moses, ma
tee doo aai fuana a Elaeja.>>
5 Ma ana si kada a Peter e bae ua go
ana urinae, tesi barobaro na e sinasina
ka sifo mai faafi gera, ma daka rongoa na
lingee doo ka bae mai urii faasia laona
na barobaro nae, <<Nia naa na Wela
rakediana nau na ku noni eele sulia. Molu
rongo nia!>>
6 Ma si kada na oote fafurongo nia gi
da rongoa na lingee doo naa, gera ka mou
asianaa ma gera ka teo na ada faafia na
maada i hae gano.
7 Ma a Jesus e dao siada, ma ka hamo-
tooda, ka bae urii, <<Molu tatae. Langi
molu si mou.>>
8 Haia, ana si kada daalu aada, daalu si
rikia naa ta wane aai, tee taifilia a Jesus
go.
9 Ma ana si kada daalu sifo mai faasia
i gwouna fe tolo nae, a Jesus e bae
fifii fuagera ka urii, <<E langi molu si
faarongoa ta wane ana si doo nae gi molu
rikia, lelea ka dao ana si kada nau, na
Wela nia Iimola gi, kuka tatae ana faasia
na maea.>>
10 Oolu fafurongo nia gi gera ka ledia
daka urii, <<Utaa na faatolomai gi ana
kwaieresia gi gera haea tara a Elaeja ka
ooli lau mai suifetei na wane baa a God e
aadafilia kafi lea mai?>>

11 A Jesus e oolisida ka urii, <<Nia
mamana. Elaeja naa ka ooli mai nao, eeri
ka adomia tooa uria na aade aagaulaa.
12 Ma i nau ku haea lau fuagamu, a
Elaeja nia e dao sui na mai. Sui na tooa
langi dasi aada haitamana go. Nia naa,
gera ka aadea go ada doo ta'a gi ani nia
sulia na kwaidoorilaa gera gi. Ma gera
tara gera ka aade urinae laugo ani nau.>>
13 Ana si kada oolu fafurongo nae gi
gera rongoa, gera kafi haitamana John
Siuabu naa a Jesus nia manata uria naa,
si kada nia ka bae ana.

Jesus e taria aagalo ta'a.

14 Si kada Jesus fai nia oolu fafurongo
nia gi daalu sifo mai fui aena tolo, na tooa
oro gi gera koni ana, ma tee wane e lea
mai, ka bourure maana aena Jesus, ma
ka bae urii,
15 <<Wane baita ae, o manatai nia mai
na wela wane nau, na sulia uura e haungi
nia. Na mataia naa haitamana ka aadea
ka nue, ma ana si kada e oro nia asi nia
naa lao eere ma i laona kafo laugo.
16 Nau ku ngalia mai siana oote fa-
furongo oe gi. Sui ka afetai asianaa
fuagera uria ka guralana.>>
17 Haia, Jesus ka bae urii fuada, <<I
gomolu na tooa na mu too si kada nae,
na aabulolamolu e ta'a asianaa, ma langi
molu si manata mamana go ana God. Nau
ku noni eela fuana toolaa fai gomolu.
Molu ngalia mai na wela nae siagu.>>
18 Ma Jesus ka bae taria na aagalo ta'a
nae faasia wela nae ana baelana. Ma na
wela nae ka akwaa na ana si kada nae ua
go.
19 Sui, na fafurongo gi gera ka lea aagwa
siana Jesus, ma gera ka ledia daka urii,
<<Utaa naa ka afetai fuamelu uria na
tarilana na aagalo ta'a naa faasia na wela
baa?>>
20 Ma a Jesus oolisida ka bae urii,
<<E urinae, sulia na manata mamanalaa
gomolu e kukuru asianaa. Haia, ma ni
nau ku haea fuagamu, lea so na manata
mamanalaa gomolu ana a God ka baita ka
uusulia boro ana ta mige ai to'ou na gera
alangia ana mastad, gomolu haitamana
molu ka aadea go amolu na taa na nia e
afetai. Lea so ka urinae, fe tolo loko boro
haitamana molu ka idua faasia fuilaa ana
baelamolu. Haia, ma lea molu manata
mamana ana mamanaa ana God, langi
tesi doo kasi afetai fuana muka aadea.
21 Haia, na gwounge aagalo ta'a urinae
na afetai ka haga, lea langi molu kasi fooa
fai nia aabu fangalaa.>>

Ruana si kadamanga Jesus e bae sulia maelana.

22 Ma ana si kada oote fafurongo nia gi
gera oogu mai i Galili, Jesus ka bae urii
fuada, <<I nau, na Wela nia na Iimola gi,
tara gera ka fale nau fuana maalimaea
nau gi,
23 eeri gera ka haungi nau. Haia, ana
ooula fe dani, tara kuka mouri lau.>> Ma
si kada oote fafurongo gi gera rongoa
Jesus e bae urinae, gera ka liobukonu
asianaa.

Kada Jesus folia takisi fuana Beu Aabu nia a God.

24 Ana si kada Jesus fai nia oote fa-
furongo nia gi gera lea mai uria maefera
i Kapaneam, na wane gi gera koni malefo
ana takisi fuana Beu Aabu a God, gera
lea siana Peter, daka soeledia, <<Wane
faatolomai gomolu e haitamana ka falea
laugo si malefo na melu liu uria koni-
lanalaa na fuana Beu Aabu nia a God?>>
25 Ma a Peter oolisida, <<Iiuka, nia
haitamana ka falea.>>
Haia, ma si kada a Peter e ruu ana
i luma, Jesus ka soeledia fasi ka urii,
<<Simon ae, oe manata utaa? Tei naa na
aaofia gi ana molaagali gera haitamana
daka konia si malefo faasida? Na wela
gera gi i talada, ma langi faasia tooa e'ete
gi?>>
26 Peter oolisia ka urii, <<Faasia tooa
e'ete gi.>>
Ma Jesus ka urii, <<Nia nae, wela gera
na aaofia gi gera langi dasi falea go na
takisi naa. Nia naa, lea nau kusi falea
boroi na takisi fuana Beu Aabu nia na
Maa nau, nia e diana go ana.
27 Ma sui boroi ana ka urinae, e langi
kasi diana golu ka labasia na manata gera
gi fuagolu. Haia, o lea i laona aasi, oko
aao mai. Haia, gwe iia na o tafoa i nao,
oko aafanganga na fakana. Ma tara oko
rikia si malefo na e bobola fai goro uria

na folilana takisi uria tee fe ngali. Ngalia si malefo nae, ma oko falea fuada.>>

18

Tei naa e baita?

1 Ana si kada nae, oote fafurongo nia gi gera ka lea mai siana Jesus ma gera ka soeledia daka urii, <<Ni tei na e baita ka tasa lao Initooa a God i langi?>>

2 Ana si kada nae, a Jesus ka soea tee gala wela siana, ma ka faatakea i matangada.

3 Ma nia ka bae urii, <<Doo mamana nau ku haea fuamolu, lea langi molu si oolisia na aabulolaa molu ma langi molu si faato'ou gomolu mala gala wela gi, langi molu si bobola uria ruulaa laona Initooa i Langi.

4 Haia, ma ni tei na e faato'ou nia i talana mala gala wela naa, tara nia ka aalu wane baita laona Initooa a God.

5 Ma so ni tei na e gonitainia ta gala wela mala kele gala wela na sulia wane nae nia manata mamana ani nau, nia ka aadea naa fuagu.

6 <<Lea ta wane ka faagaroa ta gala wela ana wela naa gi, nia diana fuana wane nae gera ka kulua ta fou baita i luana, sui ngalia daka ui ania lao aasi.

7 Kwaimanatai fuana tooa i laona molaagali sulia si doo oro uria faagaroladalaa doo nae gi tara ka lea dongaa, ma kwaimanatai asianaa fuana wane na tara ka aadea si doo nae gi eeri ka faagaro ana tooa.

8 <<Nia naa, lea so na abamu ma langi na aemu ka faagaro oe, oko taba muusia amu, oko ui ania. Sulia e diana fuamu hai so oko ruu i laona Initooa i Langi fai nia na kuru aba ma langi ae, aata daka ui ani oe laona eere na e afetai ka mae.

9 Ma lea so na maamu e faagaro oe, oko lafua amu, oko ui ania. Sulia nia e diana fuamu hai so oko ruu i laona Initooa i Langi fai nia tee bali maa, aata daka ui ani oe fai nia roo bali maa i laona eere afetai ka mae.>>

Na sipsip baa na e langi ana.

10-11 Ma Jesus ka bae urii lau, <<Langi molu si sinitainia na gala wela naa gi. Sulia na ensel gera gi da nii mai langi fai nia a God na Maa nau, gera aada suli gera.

12 <<Haia, lea so ta wane ka too ana tee talange sipsip, ma tee doo ada ka langi ana, ma taa na tara wane naa ka aadea? Wane naa tara ka lugasia sikwa aakwala ma sikwa sipsip gi ana si gula gera fanga ana, ma ka lea ka nanisia tee sipsip na e langi ana.

13 Si kada nia daotoona ana, nia eele ka tasa liufia na eelelaa na fai nia na sipsip nia gi na da too ua naa.

14 Haia, na Maa gamu mai langi, nia e manata laugo urinae sulia nia langi kasi dooria fuana ta gala wela naa gi ka funu sulia na aade ta'alaa nia gi.>>

Garolaa nia ta wane.

15 A Jesus ka bae urii fuana oote fafurongo nia gi, <<Lea so na haasimu ka iilia tesi doo ka garo fuamu, o lea siana, oko faarongoa ana na garolaa nia i matangamoro taifili gomoro. Ma lea nia ka fafurongo uri oe, moro ka kwaimaani lau.

16 Ma lea nia kasi fafurongo uri oe, oko talaia ta tee wane langi ta roo wane fai oe, hai daaro ka faamamanaa si doo gi sui na o haea, hai oko iili sulia ta Kekedelaa Aabu e haea, <Na roo wane ma langi ta oolu wane hai daka faamamanaa.>

17 Ma lea nia ka oote nia ni fafurongolaa urii gera, oko faarongoa ana na figulaa gera na tooa a God gi. Ma lea na figulada na tooa nia a God gi boroi, nia kasi fafurongo go uri gera, oko aade iilingia ta wane maadiu ani nia ma langi ta wane ta'a na e gonia na malefo ana takisi.

18 <<Doo mamana nau ku haea fuagamu, tesi taa na molu luia laona molaagali, gera ka luia laugo i langi. Ma tesi taa na molu faalamainia i laona molaagali, gera ka faalamainia laugo i langi.

19 <<Nau ku haea lau fuamolu, lea so ta roo wane ani gomolu daaro ka aalafaafia tesi doo i laona molaagali ma daaro ka fooa uria, na Maa nau i langi tara nia ka falea fuadaaro.

20 Sulia lea so ta roo wane ma langi ta oolu wane daka oofu ana ta gula ana na hatagu, nau kuka too laugo i seenae fai gera.>>

Sulia na manata lukelaa.

21 A Peter e dao siana a Jesus ma ka
ledia ka urii, <<Lord ae, fita si kada
na kuka haitamana manata lukelana ana
haasigu si kada nia e iilia tesi doo ta'a
fuagu? Lea ka dao ana fiu si kada?>>
22 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<I nau
ku haea fuamu, langi lau fiu si kada, ma
ana si kada gi sui go taari na oko manata
luke ana.
23 Sulia na Initooa i Langi e iilingia
ta aaofia na e dooria na olosilana na
ngalilangalaa gi fai nia na wane ni rao nia
gi.
24 Haia, na eetana wane ni raoa e dao
mai na e ngalilanga ana si malefo oro
asianaa.
25 Ma na wane ni rao nae ka langi
kasi bobola naa fai nia na duulana na
ngalilangalaa nia, ma na aaofia ka oodu
nia eeri daka faafoli ani nia fai nia na afe
nia ma na wela nia gi ma na doo nia gi
sui uria na duulana na ngalilangalaa nia.
26 <<Ma na wane ni rao nae lea mai ka
boururu i nao ana na aaofia, ma ka gania
ka urii, <Oko gwaromaabe fasi fai nau,
haia tara kuka duua na doo oe gi sui.>
27 Ma na aaofia ka kwaimanatai fuana,
ma nia ka manata lukea na ngalilangaa
nia hai kasi duua naa, ma ka faalamainia
ka lea na ana.
28 <<Haia, ma si kada na wane nae e
haga kou i maa, nia ka toodaa tee wane
aai ana na wane ni rao gi na e ngalilanga
ana aange si gale malefo siana. I nia ka
dumulia, ma ka hafalia na ini lualana,
ma ka bae urii, <O duua na doo gi na o
ngalilanga ana siagu!>
29 <<Ma wane ni rao nae ka boururu,
ma ka gania ka urii, <Oko gwaromaabe
fasi fai nau, ma tara kuka duu fuamu.>
30 <<Sui nia ka oote nia, ma ka ngali nia
ma ka aalu nia i laona na beu ni kanilaa,
lelea ka duua go na ngalilangaa nae.
31 Ma si kada teni wane ni rao aai gi da
rikia na doo naa, na manatalada ka asia
asianaa. Ma daka lea siana na aaofia, ma
daka faarongoa ana na doo gi sui.
32 <<Ma na aaofia ka soea mai na eeta
na wane ni rao nae, ma ka bae urii, <I oe
na wane ta'a asianaa! I nau ku manata
lukea na ngalilangaa oe baa gi sui, sulia o
gani nau uria.
33 Haia, ma ni oe so oko kwaimanatai
fuana na wane ni rao aai nae, iilingia baa
ku iilia laugo fuamu.>
34 Ma na aaofia nae ka rakehasu
asianaa, ma ka falea uria na kwaelana i
laona na beu ni kanilaa, lelea nia ka duua
go na doo gi sui na e ngalilanga ana.>>
35 Ma a Jesus ka faasuia si
oomelawanelaa nae ka urii, <<Ma nia naa
si aadelaa na Maa nau i langi tara ka iilia
fuagamu, lea so langi musi manata luke
mamanaa na haasi gamu gi.>>

19

Sulia na kwailugasilaa ana afe.

1 Si kada a Jesus e faasuia baelana, nia
ka lea faasia lolofaa nae i Galili. Ma nia
ka lea folo ana kafo i Jodan ma kafi dao
ana maefera nae gi i Judea.
2 Ma na tooa oro asianaa gera lea sulia.
Haia, ma na orolana tooa na na gera
matai, ma Jesus ka gurada ma gera ka
akwaa.
3 Ma teni Farisi gi gera lea laugo mai
uria na iilitoolana go ada Jesus. Ma gera
ledia, daka urii, <<Utaa? Ana kwaieresia
gia gi, nia diana go ana fuana wane ka
lugasia na afe nia uria tesi doo boroi ana
na nia e dooria?>>
4 Jesus oolisida ka urii, <<Uria taa na
langi molu si manata diana sulia doo gi
mu iidumida laona Kekedelaa Aabu? Na
Kekedelaa Aabu nia urii, <Ana hafalilana
mai, God e haungainia tooa gi na doo
wane ma na doo geni.>
5 Ma na Kekedelaa Aabu e haea laugo
urii, <Sulia si doo nae, na wane ka tafusia
na maa nia fai nia tee nia, ma ka too oofu
fai nia na afe nia, ma daaro ka aalua tee
doo.>>>
6 Ma Jesus ka bae urii laugo. <<Haia, na
wane fai nia na afe nia daaro langi lau
roo doo, ma daaro tee doo naa. Nia naa,
na doo a God e kani oofu sui naa urinae,
e langi si diana fuana ta wane ka lukea.>>
7 Ma na Farisi gi gera ledia lau daka bae
urii, <<Haia, ma tee kwaieresia a Moses e
bae urii, <Lea ta wane e dooria ka lugasia
na afe nia, nia ka kedea si abe doo ni
kwailugasilaa, sui ka falea fuana afe nia,
sui nia kafi lugasia.> Haia, ma uria taa

naa Moses ka faalamainia fuana tooa gi
gera ka aade urinae?>>
8 Jesus ka bae urii fuada, <<Moses
e faalamainia fuagamu Jiu gi fuana lu-
gasilana afe gamu gi, sulia afetai muka
haitamana. Sui boroi ana ka urinae, i nao
mai ana si kada God e haungainia ana
wane ma na geni, nia langi si urinae.
9 Haia, ma ni nau ku haea fuagamu, lea
afe nia ta wane langi kasi ooe go ana, ma
na aarai nia ka lugasia ma ka aadea ta
geni aai lau, na wane naa ka garo ana
ooeoelaa.>>
10 Buira Jesus e bae urinae fuada sui,
oote fafurongo nia gi daka bae urii fuana,
<<Haia, ma lea afetai asianaa fuana wane
ka lugasia afe nia urinae, diana fuana
wane ka langi si aade geni.>>
11 Ma Jesus ka urii fuada, <<Na aai
faatolomailaa na haea wane kasi aarai,
langi lau fuana tooa gi sui uria lealaa
sulia. Na doo fuana tooa na God e falea si
faatolomailaa na fuada go ana na gera ka
lea sulia.
12 Golu ka haitamana laugo teni wane
langi dasi aarai gi, sulia hafali ana si
kada gera futa mai ana tesi doo langi
si olo laona na nonida, nia na aadea
langi dasi bobola fuana aarailaa. Ma teni
wane langi dasi aarai sulia na wane gi
da haungainia na nonida na aadea langi
gera si bobola na fuana aarailaa. Haia,
ma teni wane aai mone langi gera si aarai
sulia gera i talada ana dooria daka too
ada faasia aberosiladalaa eeri daka iilia
ada raoa a God fuana hae initoolaa ana.
Ma ni tei naa e dooria ka lea sulia na
faatolomailaa naa, nia diana nia ka iilia
na ana si kada nae naa.>>

Jesus e faadiana teni gala wela.

13 Ma i buira si doo naa, teni tooa gera
ngalia mai na gala wela gi siana Jesus
eeri ka aalua abana i faafida ma ka fooa
faafida. Ma na oote fafurongo nia gi gera
ka ngatafida.
14 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Muka
faalamainia na gala wela gi daka lea ada
mai siagu, musi luida na. Sulia ni tei naa
na manata mamanalaa nia ka iilingia gala
wela, nia ka bobola uria toolaa lao Initooa
nia a God.>>
15 Sui a Jesus e aalua na abana i fafona
gala wela nae gi, ma ka faadiana gera.
Sui, nia ka lea na ana.

Sulia na rikidoolaa.

16 Ana tesi kada, tee wane e lea mai
siana Jesus ma ka ledi urii, <<Faatolomai
ae, si taa diana na kuka aadea eeri kuka
ngalia na mouria firi?>>
17 A Jesus ka bae urii fuana, <<Utaa na
oko ledi nau sulia na dianalaa? Tee Wane
go ana na e diana. Lea o dooria oko too
ana mouria firi fai nia God, o aade sulia
na kwaieresia nia gi na nia e haeda.>>
18 Haia, na wane nae ka ledia lau a Jesus
ka urii, <<Kwaieresia taa gi?>>
A Jesus ka oolisia urii fuana, <<Osi
hauwane, osi ooe, osi belia tesi doo, osi
suge faafia ta wane.
19 Ma oko manata baita ana maa oe ma
ni tee oe. Ma oko rakediana fuana wane
aefera oe iilingia fuamu i talamu.>>
20 Sui wane naa ka bae urii fuana Jesus,
<<Doo nae gi nau ku iilida sui na mai.
Utaa? Si taa lau eeri kuka iilia lau?>>
21 Ma Jesus oolisia ka urii fuana, <<Lea
o dooria too diana teefou, lea oko faafoli
ana doo oe gi sui, ngalia si malefo nae oko
falea fuana tooa siofaa, ma tara oko too
ana todadoo i langi. Sui ofi lea mai suli
nau.>>
22 Ma ana si kada wane daraa nae e
rongoa na doo nae gi, na liona ka bukonu
asianaa naa, sui ka lea na ana, sulia nia
na wane rikidoo asianaa.
23 Ma a Jesus ka bae urii fuana oote
fafurongo nia gi, <<Nau ku haea fuagamu,
nia e afetai fuana wane rikidoo ka ruu i
laona Initooa i Langi.
24 Haia, ma ni nau ku haea laugo
fuagamu, nia e afetai fuana doo fai ae
baita so ka ruu ana mae ogilaa. Ma afetai
ka tasa hasa ta wane na e rikidoo ka ruu
i laona Initooa a God.>>
25 Haia, ma ana si kada oote fafurongo
nia gi gera rongoa na doo nae gi, gera
ka kwele asianaa, ma gera ka bae urii,
<<Haia, ma lea afetai fuana tooa gera
rikidoo urinae, tei mone ana ka bobola
uria ngalilana mouria firi?>>
26 Ma ana si kada Jesus e bae, nia ka
bubu o'olo kou fuana oote fafurongo nia
gi, ma ka bae urii, <<Sui boroi ana nia

ka afetai fuamolu, e langi kasi afetai go
fuana a God.>>
27 Ana si kada nae, Peter ka soeledia
Jesus ka urii, <<Ma ni gemelu mone?
Sulia melu lugasia na doo gemelu gi sui,
ma melu ka lea naa suli oe. Haia, ma si
taa naa tara God ka falea fuamelu?>>
28 Ma a Jesus e oolisia urii fuagera,
<<Nau ku haea fuagamu, ana si kada tara
God e aalua molaagali faalu, tara ni nau,
na Wela nia Iimola gi, nau kuka gwouru
ana gula ni gwourua nau uria na ketolana
tooa gi sui. Ana si kada nae, gomolu
aakwala ma roo wane fafurongo nau gi,
tara molu ka gwouru fai nau ana gula ana
initoo ni gwogwourua uria ketolana tooa
gi ana aakwala ma roo aebara gera Israel.
29 Haia, ma ni tei na e lugasia luma nia,
ma na haasina ma na waiwane nia, ma na
maa fai nia ni tee nia, ma oote wela nia
gi, langi so ta gano ana, sulia nia ka lea
suli nau, na wane nae tara nia ka ngalia
doo diana oro liufia si doo baa gi nia too
ana i nao. Ma tara a God ka falea mouria
firi fuana laugo.
30 Ma tooa oro na da baita si kada
nae, tara daka to'ou. Ma tooa oro na
da faato'ou gera si kada nae, tara daka
baita.>>

20

Si oomelawanea sulia na wane rao gi.

1 A Jesus ka bae lau urii fuana oote
fafurongo nia gi, <<Na Initooa i Langi e
iilingia na wane na e too ana gano, ma e
lea i ofaidani uria na soelana wane gi uria
na raolaa i laona na raoa nia.
2 Ma nia ka aalafaafia na folilada ana si
malefo na e bobola fuana fe hato, ma ka
ooduda naa uria raolaa laona na raoa nia.
3 <<Ma i ubongi ua, nia ka lea lau, ma
ka rikia teni wane aai gi da take go ada i
laona uusia ma langi dasi iilia go tesi doo.
4 Ma nia ka urii fuada, <I gomolu laugo,
molu lea, molu ka rao i laona na raoa nau,
ma i nau tara kuka foli gomolu.>
5 Ma gera ka lea naa.
<<Ma i initooa na hato ma ana si kade
hato na e lea naa uria haulafia, i nia ka
lea lau, ma ka iilia laugo si doo baa.
6 Ma i haulafi i nia e lea ma ka daotoona
teni wane gi na da take go ada i uusia. Ma
i nia e ledida ka urii, <Uria taa na molu ka
take go amolu i seenaa sulia fe hato loulou
nae, ma langi molu si iilia go tesi doo?>
7 <<Ma gera oolisia daka urii, <Sulia e
langi ta wane kasi soe gemelu go.>
<<Ma nia ka bae urii fuada, <I gomolu
laugo, molu lea, ma molu ka rao i laona
na raoa nau.>
8 <<Ma si kada na hato e suu, na wane
na e too ana raoa, ka bae urii fuana na
wane baita ana na raoa nia, <O soea mai
na wane ni rao gi ma oko foli gera ana na
malefo gera gi. O hafali ana na wane baa
gi ku soeda i'isi lea ka dao ana na wane
baa gi ku soe totongenao.>
9 <<Na wane ni rao baa gi na nia e soeda
i haulafi, da dao mai ma nia ka folida ana
si malefo na e bobola fuana fe hato fuana
tee wane.
10 Ma si kada na wane baa gi na nia e
soeda mai i nao da dao mai, da manata
hasa tara nia ka foli gera ka tee baita. Sui
taa, ni gera sui go gera ngalia go si malefo
na e bobola fuana fe hato fuana tee wane.
11 Ma si kada gera ngalia ana, gera
ngunungunu fuana na wane na e too ana
na raoa, daka bae urii,
12 <Na wane naa gi o soeda mai i buri
da rao go ada sulia si kada to'ou, ma oko
folida ka bobola laugo fai gemelu na melu
ngali gulua ana na raolaa sulia fe hato
loulou nae na e hato fifii.>
13 <<Ma nia e oolisia tee wane ada ka
urii, <Ruana ae, i nau kusi faafefe oe go. I
oe o aalafaafia na raolaa uria tee si malefo
go baa.
14 O ngalia na folilaa oe ma oko lea naa.
I nau ku dooria na falelaa ana na wane
na ku soea i i'isi ka iilingia laugo na ku
fale fuamu.
15 Ma i nau ku too ana babaitaa uria na
iililana tesi doo na ku doori iilia ana na
malefo nau i talagu. Ni oe o kwaifii sulia
nau ku fale doo baita agu fuana wane ete
loko gi?>>>
16 Ma i i'isi a Jesus ka bae urii, <<Nia
naa, na wane na e isi, tara ka eeta lau i
nao. Ma na wane na e eeta i nao, tara nia
ka isi lau.>>

*Ooula si kada Jesus e bae sulia mae-
lana.*

17 Si kada Jesus e lea fui Jerusalem, nia
ka talaia oote fafurongo nia gi gera ka

lea garangi nia taifilida, ma nia ka faarai
fuada taifilida ka urii,
18 <<Molu fafurongo diana mai fuagu.
Golu lea kou fui Jerusalem nae. Ma
tee wane tara ka fale nau, nau wela
nia Iimola gi, fuana fataabu baita gi ma
gera na faatolomai gi ana kwaieresia gi,
eeri gera ka keto ta'a ani nau uria na
haumaelagu.
19 Ma tara gera ka fale nau fuana tooa
maadiu gi, ma i gera tara daka mala'ite'ite
nau, ma gera ka rabusi nau. Sui tara
gera ka fotoi nau i fafona airarafolo uria
haungilagu. Haia, ma ana ooula maedani,
tara nau kuka mouri lau.>>

Faatolomailaa sulia babaitaa lao Initooa a God.

20 Buira doo nae, afe nia a Sebedi fai
nia na roo wela nia gi a James ma a John
gera ka dao mai uria rikilana Jesus. Na
geni nae e lea mai, ka boururu i naona
Jesus, ma ka gania uria iililanalaa si doo
fuana roo wela nia gi.
21 Ma a Jesus ka soeledia geni na ka urii,
<<Taa naa o dooria?>>
Nia ka bae urii, <<Nau ku dooria o bae
aalualu fuagu oko faalamainia roo wela
nau naa gi daka gwouru garangi oe, ta
wane ka gwouru i bali aaolo amu, ma ta
wane i bali mouli amu, si kada o Aaofia i
laona Initoo oe.>>
22 Ana si kada nae, Jesus ka bae urii
fuana wela nae gi, <<Si doo na moro
gania, gomoro langi moro si haitamana
go na malutana. I gomoro moro bobola
go amoro uria nonifiilaa iilingi nau tara
ku nonifii?>>
Ma daaro ka bae urii, <<Iiuka, gemere
bobola go amere.>>
23 Jesus ka bae urii lau fuadaaro, <<Nia
mamana tara si doo naa ka dao ani
gomoro. Haia, ma fuana taa wane na ka
gwouru i bali aaolo agu ma taa wane i
bali mouli agu iilingia na moro dooria,
langi lau ni nau naa ku aadafilia. Taifilia
Maa nau mai langi go ana e haitamana ka
falea fuana ni tei gera na nia aadafilida
sui naa.>>
24 Kada na aakwala fafurongo aai gi
gera rongoa si doo naa, rakeda ka hasu
asianaa fuana roo waihaasina nae gi.
25 Nia naa, Jesus ka soe gera sui go mai
siana, ka bae urii, <<Gomolu haitamana
sui na gera tooa baita gi lao molaagali na
gera dooria asianaa ooroilana tooa gera
gi. Haia, na tooa kwaitalai gi gera ka
haitamana asianaa suungailana tooa gera
gi uria iililana si taa na gera dooria.
26 Haia, ma ni gamu, langi musi iilia si
doo nae. Lea ta wane ani gamu dooria
ka baita, nia ka hau ana wane ni rao
fuagamu sui.
27 Iiuka, lea ta wane ani gamu dooria
ka baita fuagamu, nia ka aalua wane rao
o'oni fuagamu sui.
28 Nia ka iili mala ni nau, nau Wela nia
Iimola gi. Sulia nau kusi lea mai eeri na
tooa gi gera ka rao fuagu. Ma nau ku lea
mai uria raolaa fuana tooa gi sui, ma kuka
falea na mourilagu uria na faamourilana
na tooa oro.>>

Jesus e guraa roo wane maa rodo gi.

29 Haia, ana si kada Jesus fai nia oote fa-
furongo nia gi da lea ua kou fui Jerusalem,
gera ka liufia na kou maefera i Jeriko. Ma
si kada gera ka lea faasia na fera nae, na
tooa oro asianaa gera lea mai sulida.
30 Ma na roo wane maada e rodo daaro
gwouru kamena tala. Ma si kada daaro
rongoa Jesus e lea mai sulia tala, daaro
ka rii naa, daaro ka urii, <<Oe na aaofia
ana kwalafaa a David, o manatai gemere
mai!>>
31 Ma si kada na tooa gi gera rongo
daaro, gera ka ngatafi daaro ma gera ka
urii, <<Moro too aaroaro!>> Sui si kada
gera bae urinae, daaro kafi rii baita tasa
lau urii, <<Oe Aaofia ana kwalafaa David,
o manatai gemere mai>>
32 Ma si kada Jesus e rongo daaro rii mai
urinae, nia ka take, ma ka soeda mai, ma
ka ledida ka urii, <<Taa na moro dooria
nau kuka iilia fuamoro?>>
33 Daaro oolisia daka urii fuana,
<<Gemere dooria oko aadea tesi doo
fuamere eeri na maa mere ka aada lau.>>
34 Haia, a Jesus e kwaimanatai asianaa
fuadaaro, ma nia ka hamosia maa daaro
gi. Ma ana si kada nae ua go, na maa
daaro gi ka aada naa, ma daaro ka lea naa
fai nia Jesus.

21

Tooa oro da baelafea Jesus.

1 Ma a Jesus ma na oote fafurongo nia
gi gera dao garangia naa i Jerusalem, ana
fera i Betfeis, i gwouna fe uuo i Olivtri. I
seenae, a Jesus ka falea roo wane ana na
oote fafurongo nia gi, daaro ka eeta i nao,
2 ma ka bae fuadaaro ka urii, <<Moro
lea ana fera loko na moro naofia kou, ma
tara moro ka daotoona tee doo fai ae na
hatana na dongki, da kani faafia i seenae
fai nia na galena. Moro luke daaro, ma
moro ka ngalia mai siagu.
3 Ma lea ta wane ka haea tesi doo
fuamoro, moro ka haea fuana moro ka
urii, <Na Lord naa e dooria.> Ma tara
ali'ali nia ka faalamainia fuamoro.>>
4 Si doo naa e fuli hai ka faamamanaa
si taa baa na profet e haea ka urii,
5 <<Molu ka haea fuana tooa gi i
Jerusalem muka urii, <Rikia fasi. Na
Aaofia gamu e lea na mai siagamu. I nia
e faato'ou nia, ma ka tae mai i fafona na
gale dongki.>>>
6 Ma na roo wane naa gi ana na oote
fafurongo nia gi, daaro ka eeta naa i nao
ma daaro iilia naa si doo naa gi a Jesus e
haea fuadaaro hai daaro ka iilia.
7 Daaro talaia mai na dongki nae ma
na galena, ma daka hamatainia na maku
gera gi i fafona galena, ma a Jesus ka tae
i fafona.
8 Ma na tooa oro asianaa da hamatainia
na maku gera sulia na tala, ma teni tooa
gi da tabalia na aba senge ana niu gi,
ma daka hamatainia sulia na tala uria
faabaitalana Jesus.
9 Na figua baita gi na da eeta i nao
ana a Jesus ma daka isi kou i buira, daka
rii ma daka urii, <<Na baelafelaa fuana
kwalafaana a David na aaofia! God ka
faadiana na wane na e lea mai ana hatana
na Lord! Gia ka baelafea a God!>>
10 Ma si kada a Jesus e dao i Jerusalem,
na fera ka ngalu asianaa, ma teni tooa gi
da ledida daka urii, <<Ni tei naa?>>
11 Ma na figua nae gi daka urii, <<Nia a
Jesus na profet, na wane faasia na fera i
Nasaret i laona na lolofaa i Galili.>>

Jesus ngatafia tooa da labasia Beu Aabu nia a God.

12 Si kada Jesus e lea ma ka dao laona
labata ana Beu Aabu nia a God, nia ka
taria na tooa gi gera uusi ada i seenae.
Ma nia ka faa'asiaa na tafe gi na wane
nae gi na da tatala ana na malefo, ma ka
faa'asiaa na doo gi ni gwourulaa gera tooa
gi na da faafoli ana na bola gi.
13 Ma Jesus ka bae urii fuana tooa nae
gi, <<Na Baelana God i laona Kekedelaa
Aabu nia bae urii, <Na Beu Aabu nau naa,
gera alangia ana beu ni fooa.> Haia, ma ni
gamu mu aadea ka hau na ana beu gera
tooa bebeli gi!>>
14 Ana si kada nae, teni tooa maada e
rodo, ma teni tooa aeda e mae, gera lea
mai siana Jesus laona labata na i maana
Beu Aabu a God, ma nia ka gurada teefou.
15 Haia, ma na fataabu baita gi ma
na faatolomai gi ana kwaieresia gi, gera
ka rakehasu asianaa si kada gera rikia
doo diana gi na a Jesus e iilia, ma gera
ka rongoa gala wela gi da rii daka urii,
<<Baelafea na Aaofia na e futa mai ana
aebara a David na aaofia.!>>
16 Haia, na fataabu baita gi ma na
faatolomai gi, gera ka bae urii fuana
Jesus, <<Oe rongoa taa na gera haea? Utaa
na langi osi baeluida?>>

Ma Jesus ka oolisida urii, <<Iiuka, nau
ku rongoa. Ma baelafelagu e diana
asianaa. Langi molu si iidumia go baelaa
baa laona Kekedelaa Aabu? Nia e bae urii,
<Oe o toolamainia na gala wela eeri daka
baelafe oe i talamu.>>>
17 Sui i buira, Jesus fai nia oote fa-
furongo nia gi gera ka lea faasia i
Jerusalem, ma gera ka lea fuana i Betani.
Ma si kada rodo e dao, gera ka teo i
seenae.

18 Ubongia ana ruana maedani, si kada
Jesus fai nia oote fafurongo nia gi gera
ooli mai fuana i Jerusalem, a Jesus ka
fiolo.
19 Ma nia ka rikia tee ai figi e take
ninimana tala, ma ka lea i aena, sui ka
langi si rikia ta fufue doo, ma na abana gi
go ana. Ma nia ka bae urii fuana ai figi
nae, <<Sulia langi osi aalua ta fufue doo,
haia ita ana si kada na langi osi fungu lau!
>> Ma ana si kada nae ua go, na ai nae ka
mae naa.

20 Kada fafurongo gi da rikia si doo nae,
gera ka kwele asianaa. Ma gera ka ledia
urii, <<Taa naa e aadea na ai naa ka mae
ali'ali go ana naa?>>
21 Haia, Jesus ka oolisida ka urii, <<Nau
ku haea fuagamu, lea molu manata ma-
mana ma langi molu si manata ruarua,
gomolu haitamana molu ka iilia go amolu
doo baita gi liufia si doo na ku iilia ana ai
figi naa. Lea so molu ka haea fuana fe
tolo naa, <O lea, oko too la aasi,> haia nia
tara ka lea na ana.
22 Haia, lea molu manata mamana ana
God, tesi ta boroi ana molu gania i
laona fooalaa, God haitamana nia ka falea
fuagamu.>>

Na mamanaa nia a Jesus.

23 Haia, ana si kada a Jesus e ooli lau
laona labata ana Beu Aabu a God uria
faatolomailana tooa, na fataabu baita gi
ma teni wane baita gera Jiu gi gera ka
lea mai siana. Ma gera ka soeledia urii,
<<Haia na mamanaa utaa na o too ana
oko iilia ana si raoa naa gi? Ma ni tei na
e falea mamanaa nae fuamu?>>
24 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Haia,
nau laugo nau ku soeledi gamu fasi uria
tesi doo. Lea molu oolisi nau, tara nau
laugo kuka haea tei na e falea mamanaa
fuagu kuka iilia ana doo nae gi.
25 Utaa? Tei naa e falea mamanaa fuana
John ka siuabua ana tooa, a God, langi
wane go ana?>>
Ana si kada nae, gera ka bae ada i
talada, gera ka urii, <<Lea golu haea God
naa e falea mamanaa fuana John ka iilia,
tara Jesus ka soeledi golu urii, <Ma utaa
naa molu si manata mamana ana John?>
26 Ma lea golu haea urii, <Wane go ana
na falea mamanaa fuana John ka siuabua
ana tooa, langi lau God,> tara tooa gi daka
rakehasu fuagolu.>> Gera mou, sulia na
tooa gi da haea a John nia na profet.
27 Nia na gera ka oolisia urii go ada
fuana Jesus, <<Gemelu lalafusia ni tei naa
e haea fuana John ka siuabua tooa.>>
Ma Jesus ka bae urii fuada, <<Haia,
urinae, nau laugo kusi haea fuagamu ni
tei naa e falea na mamanaa naa fuagu.>>

Oomelawanea sulia na roo alakwa.

28 Ma a Jesus e bae lau ka urii, <<Molu
manata utaa sulia si doo naa? Tee wane
e too ana roo wela wane. Ma i nia e lea
siana na wela i nao, ma ka bae urii fuana,
<Alakwa nau ae, tara'ena o lea ma oko rao
i laona na raoa golu baa.>
29 <<Ma i nia e oolisia ka urii, <I nau ku
oote nau.> Ma sui i buri, nia ka bulasia na
manataa, ma ka lea naa i laona na raoa.
30 Ma i buri, na maa ka lea lau siana
na ruana wela aai, ma ka haea laugo tesi
baea baa. Ma na wela aai naa e oolisia ka
urii, <I nau tara kuka lea.> Ma sui nia ka
langi si lea go.
31 <<Haia, ni tei adaaro naa na e iilia si
doo baa na maa daaro e dooria?>>
Ma gera da oolisia daka urii, <<Na wela
baa i nao.>>
Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Doo
mamana nau ku haea fuagamu, na wane
ta'a gi na da gonia na malefo ana na takisi
ma na geni ooeoe gi, tara gera ruu ada i
laona na Initooa a God i nao ani gamu.
32 Sulia a John Siuabu baa e dao na mai
siagamu uria na faatailana na tala ana
o'oloa, sui langi musi manata mamana
go ani nia. Haia, na wane faafefe gi na
da gonia malefo ana na takisi ma na aai
ooeoe gi gera ka manata mamana ada ani
nia. Ma sui boroi ana muka rikia na doo
nae gi, langi musi oolitai manata go, ma
langi musi manata mamana go ani nia.>>

Si oomelawanea sulia na wane rao ta'a gi.

33 A Jesus e bae lau fuada ka
urii, <<Molu rongoa fasi tee si baea
oomelawanea naa lau. Tee wane e fasia
na raoa. Ma nia ka haungainia rara galia,
ma ka elia tee kilu uria na felesilana na
fufue ai gi uria na waen, ma ka tolea tee
luma uria na fololaa. Sui nia ka aalua
na raoa nia nae i abada teni wane gi na
da rao i hara gi, ma ka lea ana uria tee
aefera aai.
34 Ma si kada ni gonidoolaa e dao, nia
ka oodua na wane ni rao nia gi siada na
wane baa gi na nia e faalamainia na raoa
baa fuada, uria ta bali fufue ai nia.
35 <<Ma na wane nae gi na e faala-
mainia na raoa na fuada da daua na wane
ni rao nia gi, ma gera ka rabusia tee wane,
ma ruana wane aai gera ka haumaelia

naa, ma ooula wane aai gera ka uia na
ana fou uria haungilana.
36 Sui nia ka oodua lau teni wane oro ni
rao gi lau siada liufia i nao. Ma na wane
nae gi na e faalamainia na raoa fuada,
daka aade urii baa laugo ada.
37 Ma i i'isi, nia ka oodua na wela wane
nia siada. Ma nia ka manata urii, <Gera
tara daka manata baita go ada ana na
wela nau.>
38 <<Sui ma ana si kada na wane nae
gi da rikia na wela nia, daka bae kwailiu
naa fuada daka urii, <Nia naa na wela nia
na wane na e too ana na raoa naa. Golu
haumaelia, eeri golu ka ngalia agolu na
doo nia naa gi sui.>
39 Ma gera dau ana ma daka ui ania i
maa faasia na raoa nae, ma daka hau-
maelia.
40 <<Nia naa si kada na wane na e too
ana na raoa e dao mai, si taa naa nia tara
ka iilia fuana na wane nae gi?>>
41 Ma gera oolisia daka urii, <<Nia ka
haumaelia na wane ta'a nae gi, ma nia ka
faalamainia na raoa nia fuana teni wane
aai gi, na tara daka falea ta bali aai fuana
ana si kada ana gonidoolaa.>>
42 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Utaa
naa musi rongo diana go ana Kekedelaa
Aabu baa e urii, <Si fou baa na wane gi
na da tolea na beu da oote gera ana, nia
naa e hau ana si fou initoo ka tasa. Ma si
doo naa, a Lord naa e iilia, ma ka diana
asianaa.>
43 <<Ma nia naa ku haea fuagamu, a
God tara ka lafua na Initooa nia faasi
gamu, ma ka falea ana fuada na tooa gi
na daka roosuli nia.
44 So ni tei na e asia fafona na fou naa,
tara fou na ka labasia naa. Ma so ni tei
naa na fou nae ka asia i fafona, nia ka
maga ngisingisia naa.>>
45 Ma si kada na fataabu baita gi ma
na Farisi gi gera rongoa si oomelawanelaa
nae gi, gera ka aada haitamana a Jesus e
bae suli gera.
46 Nia naa gera dooria gera ka dumulia.
Sui taa, gera ka mou sulia na tooa oro gi
gera koni ana si kada nae, sulia na tooa
gi gera ka manata fuana Jesus i nia na
profet.

22

Si oomelawanea sulia na baraa.

1 A Jesus e bae lau ana oomelawanea
fuada na tooa gi ka urii,
2 <<Na Initooa i Langi e urii: Tee aaofia
e haungainia na fangaa ana baraa na
fuana na alakwa nia na aarai ana.
3 Ma i nia ka oodua na wane raoa nia
gi siada na wane gi na i nia e soeda mai
uria na fangaa nae, hai daka lea mai. Sui
daka oote gera ada ni lealaa mai.
4 <<Sui i nia ka oodua lau teni wane ni
rao, ka bae urii fuada, <Molu ka faarongo
na wane naa gi ku soeda, na fangaa nau
e aade aagau sui naa. Nau ku haungia
sui naa na bulumakau baita nau gi ma na
gale bulumakau diana nau gi, ma na doo
gi sui e aade aagau sui naa. Molu lea na
mai ana na fangaa.>
5 <<Sui langi dasi dooria go roolaa sulia,
ma daka lea e'ete ada. Tee wane e lea na
ana uria laona raoa nia, ma ta wane aai e
lea ana uria i laona na sitoa nia.
6 Ma teni wane aai gi da ngiria na wane
ni rao nae gi, daka kwaeda, ma daka
haumaelida.
7 Ma na aaofia naa ka rakehasu asianaa,
ma nia ka oodua na wane oomea nia gi,
ma daka haungia na wane nae gi na da
haumaelia na wane ni rao nia gi. Ma daka
suungia na fera baita gera.
8 <<Sui i nia ka bae urii fuada na wane
ni rao nia gi, <Na fangaa e aade aagau
naa, sui na wane baa gi ku soeda, dasi
faorana lealaa mai uria na fangalaa fai
gemelu.
9 Molu lea sulia na tala gi, ma molu ka
soea mai na tooa gi sui na molu daotooda,
daka lea mai ana fangaa naa.>
10 Ma na wane ni rao gi daka lea sulia na
tala gi, ma da oofua mai na tooa gi sui na
da daotooda. Ma na fangaa ana na baraa
nae ka fungu ana tooa diana gi ma na tooa
ta'a gi.
11 <<Sui si kada na aaofia e dao mai uria
na rikilana na tooa gi na da dao, nia ka
rikia tee wane na e langi kasi oofi ana na
aai maku ana na baraa.
12 Ma na aaofia ka ledia ka urii, <Ruana
ae, o ruu mai utaa i seenaa naa, doo na
langi osi oofi go ana na maku ana na

baraa?> Ma na wane nae ka langi si bae go.
13 <<Sui na aaofia ka haea fuana na wane ni rao nia gi ka urii, <Molu kani faafia na abana ma na aena wane naa, ma molu ka ui ani nia i laona na gula rorodoa na i maa ana si gula ana aangilaa ma na girigiri lifoa.>
14 Sulia na tooa oro gi na a God e soeda, sui taa na aange tooa go na e filida.>>

Na ledilaa sulia na takisi.

15 Na wane Farisi gi da lea ma daka haungainia na manataa uria na faa-garolana a Jesus ana si doo gi na nia e haeda.
16 Ma gera ka oodua teni fafurongo gera gi fai nia teni wane gi a Herod siana a Jesus. Ma daka bae urii, <<Faatolomai ae, i gemelu melu haitamana i oe o haea na doo mamana gi, ma oko faatolomai mamanaa sulia na malutaa nia a God. Ma ka langi osi manata a'abo go sulia na doo gi na tooa gi da haea suli oe, sulia e langi osi manata baita go ana na babaitaa gera na tooa gi.
17 Nia naa, o haea fasi mai na mana-talamu fuamelu. Nia bobola go ana ana kwaieresia gia Jiu gi hai melu ka falea na malefo ana na takisi fuana na aaofia i Rom, na hatana a Sisa, ma e langi?>>
18 Ma a Jesus e haitamana sui naa na manatalaa ta'a gera, ma ka bae urii, <<I gomolu na wane susuge gi, uria taa na molu ka hasi uria na faagarolagu?
19 Molu faatainia fasi na malefo na molu folia ana na takisi.>> Ma gera ka ngalia mai tee fe malefo, daka faatainia fuana.
20 Ma nia ka ledi gera ka urii, <<Na nununa ni tei naa e nii i fafona malefo naa? Ma na hatana ni tei naa?>>
21 Ma gera oolisia daka urii, <<A Sisa.>>
Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Molu oolifainia si doo nia gi a Sisa fuana a Sisa, ma molu ka oolifainia si doo nia gi a God fuana a God.>>
22 Ma si kada gera rongoa ana na oolisilana nae e diana urinae, gera ka kwele asianaa, ma daka tafusi nia, daka lea na ada.

Sulia na tataea faasia maea.

23 Ma ana fe dani nae laugo, teni Sadusi gi gera lea mai siana Jesus. Na Sadusi gi gera haea wane afetai ka tatae lau buira nia e mae naa. Si kada gera dao siana Jesus, gera ka soeledia daka urii,
24 <<Faatolomai ae, kwaieresia Moses gi nia bae urii, <Lea ta wane e mae faasia afe nia, ma langi daaro si too go ana ta wela naa, haasina haitamana ka aadea go ana na geni nae. Ma lea daaro ka too ana teni wela ana si kada nae, na wela nae gi wela nia wane baa e aadea na geni naa i nao sui ka mae faasia, sui boroi ana gera ka futa ana haasina.>
25 Haia, tee aebara ani golu Jiu gi gera too ana fiu waihaasina. Haia, na uulunao e aadea tee haari. Haia, ma ana si kada daaro si too ua ana ta wela, wane nae ka mae na ana.
26 Ruana wane ka aadea geni naa. Haia, ma ka langi daaro si too ua ana ta wela laugo, ma nia ka mae naa laugo ana. Ooula wane ka aadea lau, ka mae laugo. Nia urinae lelea fiu waihaasina nae gi, gera mamae ka sui.
27 Buira bare waihaasina naa gi gera mae, geni naa ka mae naa laugo.
28 Haia, ma na geni na nia aadea mai fiu waihaasina naa gi. Lea urinae, si kada tooa gi da tatae faasia maea, tara ni tei ana fiu waihaasina nae gi naa aarai nia mamana?>>
29 Jesus e oolisi gera ka urii, <<Go-molu naa langi molu si haitamana go na Kekedelaa Aabu ma langi molu si haitamana go si taa naa God e haitamana ka iilia. Nia naa e aadea molu ka garo asianaa.
30 Sulia i buira tataea faasia tooa gi da mae, nia langi go ta aade genia ma ta toowanea. Sulia ana si kada nae, tara tooa gi gera ka too na ada mala na ensel a God gi i langi.
31 Haia, ma na baelaa sulia tooa da mae tara daka tatae lau, God e haea ua na mai. Ma ni gomolu langi molu si manatatoona go taa gi baa molu iidumida laona Kekedelaa Aabu?
32 Ana kada baa God e bae fuana Moses sulia koo gia baa gi Jiu baa gera mae ua na mai baa, nia bae urii, <I nau naa a God a Abraham, ma a God a Aesak, ma a God

a Jakob.> Haia, na malutana na baelana nae, sui boroi ana daalu da mae naa, a God e haitamana daalu mouri ua go ada fai nia.>>
33 Ma ana si kada tooa oro na gera koni galia Jesus da rongoa si doo nae gi, gera ka kwele asianaa ana faatolomailaa nia.

Na kwaieresia baita ka tasa.

34 Ana si kada na Farisi gi da rongoa a Jesus e faabonaa na Sadusi gi, gera oofu mai siana.
35 Ma tee wane ada na faatolomai ana kwaieresia gi, nia ka iiliili uria faagarolaa a Jesus ana si ledilaa ka urii,
36 <<Wane faatolomai ae, na kwaieresia taa na e baita liufia kwaieresia gia gi?>>
37 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Oko rakediana fuana a Lord na God oe ana na liomu teefou, ma ana na mangomu teefou, ma ana na manatalamu teefou.
38 Nia naa na kwaieresia totongenao ma ka baita tasa.
39 Ma ruana kwaieresia e iilingia laugo e urii, <Oko rakediana fuana na tooa aefera oe, iilingia o rakediana ani oe i talamu.>
40 Ma na kwaieresia gi sui go faasia a Moses ma na faatolomaia gera na profet gi gera lea sui go mai faasia na roo kwaieresia naa gi.>>

Jesus e ledi sulia aebara nia.

41 Ana si kada teni Farisi gi da koni galia Jesus, nia ka soeledi gera ka urii,
42 <<Gomolu haea ni tei na Christ na wane na God e aadafilia uria Aaofialaa, e futa mai ana?>>
Gera ka oolisia urii, <<Tara Christ ka futa mai ana aebara a David na aaofia.>>
43 Sui a Jesus ka ledi gera lau, <<Lea so nia ka futa go ana ana aebara a David na aaofia, uria taa na Aanoedoo Aabu ka falea na manatalaa fuana a David ka alangia wane ana Lord? Sulia a David e bae urii mai nao,
44 <A God e bae urii fuana Lord nau: Oko gwouru i bali aaolo ani nau, eeri oko initoo fai nau maasia si kada tara kuka saitasa ana maalimaea oe gi.>
45 Haia, ma lea David na aaofia e alangia Christ ana Lord nia, na Christ ka sifo utaa mai faasia na kwalafaa nia a David go ana?>>
46 Ma ana si kada nae, langi ta wane ani gera ka bobola uria oolisilanalaa tesi doo. Ma gera ka ida na ada uria soeledilana Jesus lau.

23

Sulia na Farisi gi fai nia na faatolomai gi ana kwaieresia gi.

1 A Jesus e bae fuana na tooa gi na da figu mai ma na oote fafurongo nia gi ka urii,
2 <<Na wane faatolomai doo ana kwaieresia gi ma na Farisi gi gera too mamanaa uria na faatolomailaa ana kwaieresia a Moses gi.
3 Nia naa, molu ka roosuli gera ma molu ka iilia na doo gi sui na da haea fuamolu. Sui taa, e langi molu si iilia na doo na gera iilida, sulia langi dasi iili go sulia si doo na da bae sulia.
4 Gera falea si raolaa oro na e afetai fuana na tooa gi, iilingia da kania na oko gulu gi faafida, sui langi dasi maabe go uria kwai'adomilaa tooa gi uria na koulana.
5 <<Ma gera iilia na doo gi sui hai so na tooa gi daka rikida. Molu rikia fasi na rebe doo baita gi na da kedea na Kekedelaa Aabu gi ana na daka kania i maadara ma i abada. Ma molu ka rikia fasi amolu na maku gera gi e fisira tekwa.
6 Ma daka dooria asianaa na gwourulaa ana si gula initoo ana na fangaa gi, ma si gula initoo gi ni gwourulaa i laona Beu Aabu gi.
7 Ma daka dooria asianaa ana na faabaitalada i maana uusia gi, ma na alangilada ana wane Faatolomai gi.
8 <<Haia, ma e langi kasi diana uria na alangilagamu ana na wane faatolomai doo, sulia gomolu too go ana tee wane Faatolomai doo, ma i gomolu na bare waidoorana gi sui go.
9 Ma e langi musi alangia ta wane la molaagali na ana na maa gamu, sulia i gamu mu too go ana tee Maa na e too mai langi.
10 Ma e langi dasi alangi gamu ana na wane baita, sulia i gamu mu too go ana tee wane baita, ma i nia naa nau, na Christ.

11 Lea so ta wane na ka baita i matan-
gagamu, nia ka aalua na wane ni rao.
12 Ma so ta wane ka faabaita nia i
talana, a God tara ka faato'ou nia. Ma so
ta wane ka faato'ou nia i talana, tara a
God ka faabaita nia.>>

Kada Jesus e bae usia na tooa baita ana Jiu gi.

13 Ma Jesus ka bae lau urii, <<E ta'a
asianaa fuagamu na faatolomai gi ana
kwaieresia gi ma i gamu laugo na Farisi
gi na tooa susuge! Tara a God e kwae
gamu, sulia gamu muka bilakea na maa
ana Initooa i Langi suusia na tooa. Gamu
laugo langi musi dooria go hasa molu ka
ruu lao Initooa a God, ma molu ka suusia
tooa na da haasi uria ruulaa.
14 E ta'a fuagamu na faatolomai gi ana
kwaieresia gi ma i gamu na Farisi gi na
mu aadea na doo gi eeri tooa gi gera ka
hae e gamu na tooa diana gi. Sui taa, tara
God ka kwae gamu, sulia mu faafefe ana
gwe oru gi ma muka laua na luma gera gi
fuagamu. Sui boroi ana molu ka urinae,
molu ka iilia fooalaa tekwa gi, eeri na tooa
gi gera ka haea gamu na tooa a God. Tara
na kwakwaelaa gamu gi ka baita ka tasa,
sulia mu iili urinae.
15 E ta'a fuagamu na faatolomai gi ana
kwaieresia gi ma i gamu na Farisi gi na
tooa susuge na gamu aadea tooa gi eeri
gera ka haea gamu na tooa diana gi. Haia,
tara God ka kwae gamu, sulia mu uulafu
asianaa ana galilaa gula gi sui, lao aasi
ma i la tolo, uria daotoolana ta wane,
eeri ka lea suli gamu. Haia, ma ana si
kada wane naa e lea go suli gomolu, molu
kafi aade aagau go ani nia uria lealaa
fuana si gula ana maea. Haia, ma na
kwakwaelaa nia tara ka tasa liufi gomolu
sulia na aabulolana e ta'a liufi gomolu sui
naa.
16 <<Haia, ni gamu mu iilingia na wane
maa rodo gi na da talaia na tooa. Nia naa,
tara a God ka kwae gamu asianaa. Sulia
mu faatolomainia tooa gi urii, <So ni tei
na e tofe ma ka bae urii: Mamana mai
ana Beu Aabu a God, nia e diana go ana
lea nia langi kasi iilia si taa naa nia tofe
uria. Ma lea nia bae urii: Mamana mai
siana gold loko laona Beu Aabu nia God,
nia naa e aabu asianaa uria oilana tofelaa
nia.>
17 Gamu maa rodo ma muka nue
asianaa. Taa naa na e baita, na gold ma
langi na Beu Aabu naa na e aadea gold na
ka aabu? Na Beu Aabu a God na e baita
liufia na gold!
18 Ma laugo muka faatolomai nia na
tooa gi urii, <So ni tei naa e tofe ma ka
bae urii: Mamana mai fafona fuli eere,
nia diana go ana lea so nia langi si iilia
taa naa nia haea. Ma lea nia bae urii:
Mamana mai siana kwaisuusia na e too
fafona fuli eere, nia na e aabu ka tasa uria
oilana tofelaa nia baa.>
19 Gamu mu iilingia na tooa maa rodo,
sulia gamu mu ooewanea asianaa. Si taa
naa e baita, kwaisuusilaa ma langi na fuli
eere naa na e aadea si kwaisuusilaa naa
ka aabu? Na fuli eere naa e initoo liufia
na kwaisuusilaa.
20 Haia, nia nae, lea so ni tei na e tofe
ma ka haea fuli eere, tama nia haea na
fuli eere loko fai nia doo gi sui na e too i
fafona fuli eere nae.
21 Ma so ni tei na e tofe, ma ka haea Beu
Aabu nia a God, nia urinae tama nia haea
na God na e too laona Beu Aabu nae naa.
22 Ma lea ta wane ka tofe ana langi,
tama nia haea fuli gwouru nia God nae,
ma God laugo.

23 <<E ta'a fuagamu na faatolomai gi
ana kwaieresia gi ma i gamu na Farisi gi,
mu susuge ana aadelaa gamu gi, ma tara
God ka kwae gamu. Gamu falea tangafulu
ana si doo gi fuana God ana gala si doo gi
na mu fasida laona raoa gamu gi, sui langi
musi manata a'abo go uria roosulilana
faatolomailaa baita ana kwaieresia gi. Na
faatolomailaa baita gi ana kwaieresia gi e
bae urii, <Wane ka iilia na doo gi sui na
e olo fuana tooa aai. Nia ka kwaimanatai
fuana tooa ma ka haea si doo mamana
gi.> Muka iilia na doo nae gi, fai nia na
doo to'ou gi i laona kwaieresia gi laugo.

24 Gamu iilingia na wane maa rodo na
e talaia na tooa. Gamu haitamana go
agamu manata a'abolaa uria lealaa sulia
gala si doo gi laona kwaieresia gi. Sui
gamu langi musi manata a'abo go ana si
doo baita gi laona kwaieresia gi. Kada mu
iili urinae, si doo na nia aada mala molu
lafua go amolu si lolo faasia si taa naa mu

gwoufia, sui muka gwoufia go amolu na
subu baita baa.
25 <<Gamu na faatolomai gi ana
kwaieresia gi ma i gamu na Farisi gi na
mu haitamana aadelana si doo gi eeri
tooa gi gera ka hae diana ani gamu. Haia,
tara God ka kwae gamu, sulia mu dooria
na doo oro gi ma muka bebeli. Gamu
iilingia ta wane e manata go ana uria
tagasilana noina kakao ni gwou gi ma na
doo gi ni fangalaa, ma i laoda gera bilia
asianaa.
26 Gamu na Farisi gi na maa gamu e
iilingia rodo! Mu oolisia na manatalaa
gamu gi ka faalu eeri muka haitamana
tagasilana laona kakao gi ma na tatae doo
gi ni fanga. Lea na manatalaa gamu ka
faalu, na aabulolaa gamu ka faalu laugo.
27 <<Gamu na faatolomai gi ana
kwaieresia ma i gamu na Farisi gi, mu
aadea tooa gi gera ka haea gamu na tooa
diana gi. Sui taa, tara God ka kwae gamu,
sulia gamu mu iilingia kwaingeia gi na
gera haungai diana ana bali maa, ma i
laona e fungu ana ogi fai nia na nonina
tooa na gera mae ma daka fura gi naa.
28 Si doo naa nia mamana ani gamu,
sulia si taa gi na gamu iilia gi nia aada
diana asianaa maana tooa gi. Haia,
na manatalaa gamu ka ta'a asianaa, ma
gamu ka haitamana na sugelana tooa.
29-30 <<Gamu na faatolomai gi ana
kwaieresia gi, ma i gamu laugo na Farisi
gi, gamu haitamana aadelana na doo gi
fuana tooa gi gera ka haea gamu tooa
diana asianaa. Sui taa, tara God ka kwae
gamu, sulia mu haea lea so molu ka too
ana si kada i nao, langi gamu kasi adomia
go na koo gamu gi uria haungilana na
profet gi. Sui muka aalua na fou diana ni
faamanatatoolaa i fafona kwaingeia gera
profet gi ma na tooa diana gi i nao.
31 Haia, nia faatainia gamu naa na
kwalafaa na koo ta'a gamu na da haungia
na profet gi i nao.
32 Haia, ma lea urinae, gamu laugo mu
aadea na agamu si doo nae!
33 I gamu naa na aabulolaa gamu e
iilingia na loi gi. E afetai asianaa hasa
molu ka tafi faasia si kwakwaelaa ana
eere i gula ni maea.
34 Haia, si doo nau ku iilia tara nau
ku oodua teni profet ma teni wane haita-
madoo ma teni faatolomai gi siagamu.
Haia ma ni gera na tara bali ada
muka haumaelida ma muka fotoida ana
airarafolo. Haia, ma bali ada tara muka
dumulida ma muka rabusida i laona Beu
Aabu ni fooa gamu gi, ma muka tari
kwailiu ani gera faasia lao maefera gamu
gi.
35 Nia naa aadea tara a God ka kwae
gamu faafia na haumaelilana na tooa gi
sui, tala'ae mai ana maelana Ebol na
wane o'olo lea mai ka dao ana maelana
Sekaraea, wela a Barakaea na gamu na Jiu
gi mu haumaelia matanga na Beu Aabu a
God ma na fuli eeri.
36 Nau ku haea fuagamu na kwakwaea
uria maelana tooa nae gi sui tara ka too i
fafo gamu tooa ana kadamanga naa.>>

Jesus e kwaimanatai fuana tooa i Jerusalem.

37 Ma Jesus e aada kou fuana fera
i Jerusalem, ma ka bae urii, <<Tooa i
Jerusalem ae! Gamu baa mu uia fou gi
uria haumaelilana na profet gi baa na a
God e falea fuagamu. Kada oro nau ku
doori muka lea mai siagu, haia kuka aada
suli gamu iilingia na kakaraikua baa e
gonitainia na galena gi farana kukubana.
Sui taa, langi molu si dooria go.
38 Haia, mu rongoa, tara God ka tafusia
na Beu Aabu nia i fera gamu, ma na Beu
nia ka gwou go ana.
39 Haia, ma ni nau ku haea laugo, tara
langi musi riki nau lau lea ka dao ana si
kada gamu muka bae suli nau, muka urii,
<A God ka faadianaa na wane na e lea mai
ana na hatana a Lord.>>>

24

*[*No Heading here in the Lau NT text*]*

1 Ma i buira Jesus e bae urinae sui, nia
ka lea faasia Beu Aabu nia a God. Ma ana
si kada a Jesus e lea kou, na fafurongo nia
gi gera ka lea mai siana, ma gera ka bae
urii, <<Wane baita ae, aada oko rikia fasi
amu na Beu Aabu diana naa gi.>>
2 Jesus ka bae urii fuada, <<Iiuka. Beu
nae gi e diana. Sui taa, nau ku hae
fuagamu, sui boroi ana molu rikia na Beu

loko gi, tara tesi fou kasi too i fafo ta fou.
Tara daka aatoli teefou i hae gano.>>

3 Buira, Jesus ka tae gwouna fe uuo
i Olivtri, ma ana si kada nia e gwouru
ana, oote fafurongo nia gi gera ka lea mai
siana, ma gera ka too taifili gera. Ma gera
ka soeledia Jesus urii, <<Si kadamanga taa
na tara na doo naa gi o haeda fuamelu
tara ka dao mai? Haia, ma si taa naa
tara ka dao mai eeri ka faatainia kada oe
uria oolilaa mai fai nia si kada tara na
molaagali na ka funu ana?>>

4-5 A Jesus e oolisi gera ka urii fuada,
<<Muka aada suli gamu, sulia tooa oro gi
na tara gera lea mai i nunufana hatagu,
ma gera ka suge gamu, daka bae urii,
<Nau na Christ na wane baa God e
aadafilia.> Ma ana si kada gera aadea ana
si doo nae gi, tara na tooa oro gi gera ka
manata mamana ana sugelaa gera nae gi.
Haia, ma ni gamu, muka aada suli gamu,
aata ta wane ada ka suge gamu ma muka
manata mamana ana sugelaa gera gi.

6 Ma tesi doo lau, tara muka rongoa
lingeena firulaa ana teni fera garangi gi
ma na uunuunulaa gi sulia firulaa gi ana
teni fera tau mai laugo. Ka urinae boroi
ana, langi molu si manata a'abo sulida.
Si doo urinae gi tara ka dao na mone mai
ana, sui langi lau hasa nia urinae go na
suilana molaagali naa.

7 Ma tara teni tooa daka firu fai nia
teni tooa aai gi, ma teni initooa daka firu
fai nia teni initooa aai gi. Ma tara na
uunifioloa gi daka liu ma daka toea wane
oro lao molaagali, ma tara na aanuanu gi
daka geloa fera gi sui lao molaagali naa
laugo.

8 Sui boroi ana si doo naa gi gera ka dao
mai urinae, nia na hafalilana go ana si
kada gi ana afetaia gi nae. Ma si doo nae
gi e iilingia go ana na geni faafuta e hafali
fiiwela.

9 <<Haia, ana si kada nae laugo, tara na
tooa ana maefera e'ete kwailiu lao molaa-
gali naa, langi gera kasi doori gamu, sulia
gamu na tooa nau. Ma tara teni wane
ada gera ka dumuli gamu, ma gera ka
fale gamu fuana maalimaea gamu gi uria
kwaelagamulaa ma uria haumaelilaga-
mulaa.

10 Ma sulia si doo naa, tara tooa oro
gi na da manata mamana ana God, tara
langi gera si tasa dongaa ana manata
mamanalaa. Ma tara tooa gi da marasitai
gera kwailiu. Ma tara gera ka fale gera na
tooa a God fuana maalimaea gera gi.

11 Haia, ma ana si kada nae, tara teni
profet susuge oro gi gera ka dao mai, ma
tara gera ka talaia ma daka sugea tooa oro
gi ma gera ka lea sulia na faatolomailaa
garo gera gi.

12 Ma tara na aade doo garo ka oro
asianaa. Ma sulia si doo naa, tara na
rakedianalaa gera tooa oro gi ka makeso.

13 Sui boroi ana ka urinae, so ni tei na
ka tasa dongaa uria lealaa sulia God lelea
ka dao isingana si kadamanga nae, nia
naa tara God ka faamouri nia.

14 Ma si Faarongolaa Diana naa sulia
Initooa a God, tara gera ka ainitalo ana
lao molaagali fuana tooa gi sui. Buira naa,
isingana molaagali kafi dao mai.

15 <<Gamu tara muka rikia tesi doo ta'a
asianaa uria kwaetolingilana God tara
gera ka faatakea laona Beu Aabu a God.
Haia, si doo na profet Daniel e bae ua na
mai sulia i nao.>> (Tei na o iidumia baelaa
naa gi Jesus sulia na doo naa, oko manata
diana sulia malutana uria haitamalana.)

16 Haia, Jesus ka bae urii lau, <<Kada
muka rikia ana si doo naa gi ka dao mai,
na tooa na da too i laona lolofaa nae
Judea, gera ka tafi ali'ali naa uria i tolo
gi.

17 Ana si kada nae, lea ta wane ka too
mai i maa ana luma nia, nia ka tafi ali'ali,
ma nia ka langi si manata lau uria ruulaa
lau lao luma nia uria ngalilana tesi doo
ana gi.

18 Ma ni tei na e too mai ana laona raoa,
nia langi kasi ooli na lau mai luma urii
tesi maku ana.

19 Kwaimanatailaa baita asianaa fuada
bare geni na da iiana gi ma daka faasusu-
fia gala wela bibiu gi ana si kada nae,
sulia e afetai asianaa gera ka tafi ali'ali.

20 Haia, molu ka fooa ma molu ka gania
God eeri langi molu si tafi ana kada ana
gwagwaria ma langi maedani ana Sabat.

21 Ta'alaa naa gi na tara ka dao mai ana
si kada nae, tara ka liufia na ta'alaa gi na
e sui na mai nao hafali mai ana si kada

God e haungainia mai ana na molaagali
lea mai ka dao i tara'ena. Ma i buri, langi
naa lau ta ta'alaa baita urinae ka dao lau
mai.
22 Lea so God e langi kasi kurusia si
kada ana ta'alaa baita urinae, tara ta
wane kasi mouri! Ma sulia God e dooria
faamourilana tooa nia gi na e aadafilida,
nia naa ka aade aagau uria na kurusilana
si kada urinae.
23-24 <<Ma sui tara teni wane da haea
gera naa na profet ma langi gera naa
na Christ. Sui boroi ana, gera susuge
asianaa. Ma tara gera aadea doo kwaibal-
atana baita gi fuana tooa gi gera ka
kwele ana ma daka manata mamana ana
sugelaa gera gi. Sui boroi ana, tooa na
God e aadafilida sui naa, langi gera si
manata mamana ana sugelaa gera nae gi.
Haia, langi musi manata mamana ana na
wane na nia bae urii, <Rikia fasi, nia naa
na Christ i seegi!> ma langi, <Nia naa i
seenae!>
25 Nia nae, sui boroi ana si doo naa
gi langi gera kasi dao gi ua mai, nau ku
haea na agu fuagamu i nao eeri muka
haitamana.
26-27 <<Ana si kada nau, na Wela nia
Iimola gi, ku ooli mai, tara tooa gi sui
gera ka riki nau. Iilingia laugo na mu
haitamana rikilana sinamaaru kada e
sina mai bali taelana hato lea ka dao mai
bali suulana hato lao mamangaa. Haia,
lea teni tooa gi gera bae urii fuagamu, <Na
Christ e too lao aanogwou,> langi molu si
lea uria si gula nae. Langi lea teni tooa da
bae urii fuagamu, <Christ baa e aagwa i
seegi,> langi molu si manata mamana ana
baelaa urinae gi.
28 <<So i fai na noina wane mae gi ka too
ana, si gula nae naa tara na manu baita
gi da oofu ana uria anilana.
29 <<I buira si kada na ta'alaa nae gi e
sui, tara na hato ka tala'ae rorodoa, ma
na sinali ka langi si tala na mai, ma na
bubulu gi na da too i laona mamangaa
gera ka aasi gera. Haia, ma na doo
kwekwesu gi la mamangaa tara gera ka
lea garo kwailiu na ada.
30 Buira si doo naa gi, na mamalafooa
ana oolilagu mai kafi faatai mai lao ma-
mangaa. Ma ana si kada nae go ana, tooa
gi sui i laona molaagali, daka aangi sulia
daka riki nau ku ooli mai fafona barobaro
lao mamangaa ma tara nau kuka lea mai
fai nia rigitaa nau fai nia na raralaa baita
nau.
31 Ma tara na bungu ka aangi baita
uria soelana na tooa nau gi na nau ku
aadafilida sui naa. Ana si kada nae, tara
nau kuka oodua mai ensel nau gi eeri gera
ka talaia mai tooa nau gi sui ana maefera
gi sui lao molaagali.

32 <<Nia diana fuana molu ka haita-
mana tesi faatolomailaa sulia ai na gera
alangia ana figi. Kada harana ai naa nia
fufurunga, muka haitamana naa si kada
laona fe ngali fuana doo gi sui ka tae
diana nia garangi naa.
33 Haia, ana si kada nau ku garangi ooli
mai ana, nia urinae laugo. Sulia kada
gamu rikia si doo gi sui ana fe dani ta'a
baita baa nau ku haea sui naa fuagamu
nia urinae, tara gamu ka haitamana naa
si kada fuana fe dani i'isi nia dao garangi
na mai.
34 Nau ku haea fuagamu, tara si doo nae
gi ka dao mai kada teni wane ana uunitee
wane gi ana si kada naa gera si mae ua.
35 Na doo gi sui mai langi ma i laona
molaagali tara gera ka sui. Haia, ma na
baelagu go naa e totoo si sui.

36 <<Langi ta wane si haitamana si kada
tara kuka ooli mai ana. Na ensel gi laugo
dasi haitamana, ma ni nau, na Wela, boro
kusi haitamana. A God na Maa ana na nia
e haitamana.
37 Na oolilagu tara ka iilingia si doo baa
gi e fuli ana si kada baa a Noa.
38 Ana fe dani baa gi i nao ana na iigwaa
baa, na tooa gi da fanga ma daka gwou
ada gi, ma na wane gi ma na geni gi daka
aade gera ada kwailiu, lea ka dao go ana
fe dani baa na a Noa ka lea i laona na faka
baa.
39 Boroi ana, gera lalafusia ua na taa
naa ka dao mai, lea ka dao ana si kada
na iigwaa baa e dao mai ka lauda na ana.
Ma nia tara ka dao mai laugo urii ana si
kada kuka dao mai ana.
40 Ana si kada nae, roo wane daaro rao i
laona na raoa. Ma nau ku ngalia tee wane
fai nau, ma ta wane aai kuka tafusia.

41 Ma roo geni gi laugo daaro rao
adaaro, ma tee aai kuka ngalia, ma ruana
aai kuka tafusia.
42 Muka aadaada diana, sulia mu lala-
fusia fe dani taa na nau, na Lord gamu,
kuka dao mai ana.
43 Muka manatatoona si doo naa gi, lea
so na wane ana luma e haitamana go ana
si kada na wane bebeli tara ka dao mai
ana, nia ka aadaada diana ma ka langi si
faalamainia na wane bebeli nae ka ruu
mai lao luma nia.
44 I nia naa, muka kwaimaasi laugo,
sulia tara nau ku dao mai ana si kada na
langi musi haitamana ana.>>

45 Haia, Jesus ka bae lau urii fuana oote
fafurongo gi, <<Golu ka aada haitamana
ana gwounge wane raoa utaa na nia too
ana manata dianalaa eeri wane baita nia
ka haitamana manata ngadolaa ani nia
urinae. Kada wane baita nia e aade aagau
uria lealaa, nia ka soea mai wane raoa
nia, ka aalu nia eeri ka aada sulia teni
wane raoa aai gi laona luma, ma na fale
fangalaa fuada ana si kada diana.
46 Haia, oilakea fuana wane raoa diana,
si kada wane baita nia ka ooli mai ma ka
riki nia tasa dongaa go ana ana aadelana
raoa nia gi.
47 Doo mamana nau ku haea fuagamu,
tara wane baita ka eele asianaa, ma tara
nia ka aalu nia fuana wane rao diana ka
aadasulia si doo nia gi teefou.

48 <<Haia, lea nia wane rao ta'a, tara
buira wane baita nia e lea, tara nia ka
manata urii, <Tara na wane baita nau
afetai ka ooli ali'ali mai.>
49 Ma sulia nia manata urinae, tara nia
ka hau o'onilaa ana wane raoa baa gi
na wane baita nia aalu nia uria aadalaa
sulida. Ma tara nia ka fanga ma ka gwou
fai nia tooa na gera gwou lilinge oro sulia
dani.
50 Haia, ma tara nia tona boro ana tee fe
dani ma na kade hato loko na wane raoa
na langi kasi aade aagau go ana maasia,
na wane baita nia ka dao na mai.
51 Ma tara na wane baita nia ka kwae
nia baita asianaa, ma ka aalu nia fai nia
tooa na da ta'a gi. Ma si kada nia ka too
ana si gula nae, nia ka aangi dongaa go
ana fai nia na girigiri lifolaa.>>

25

Si oomelawanea sulia tee aakwala haari gi.

1 Ma a Jesus e bae laugo urii, <<Ana
si kada na ku ooli lau mai ana, tara na
Initooa i Langi ka iilingia na aakwala
haari da ngalia na laeta ni kwesulaa gera
gi, ma daka lea uria kwaitodailaa fai nia
fungao.
2 Ma ta lima haari ada da ooewanea, ma
ta lima aai ada da liotoo.
3 Na haari ooewanea nae gi da ngalia
na laeta gera gi ni kwesulaa, sui langi
dasi ngalia go tesi gwai ka bobola fuana
faaharulaa fai gera.
4 Ma na aai liotoo naa gi da ngalia na
gwai baita uria faaharulaa fai nia na laeta
gera gi ni kwesulaa.
5 Ma na fungao nae e langi kasi dao
ali'ali, ma na haari nae gi na maada ka
teteolaa teefou ma daka teo na ada.
6 <<Ma i initoona na rodo, na tooa gi
da rii daka urii, <Na fungao baa e dao na
mai! Molu lea, ma molu ka kwaitodai fai
nia.>
7 Na aakwala haari nae gi da tatae,
ma daka faaharua na laeta gera gi ni
kwesulaa.
8 Ma na haari ooewanea nae gi daka bae
urii fuada na haari liotoo gi, <Molu falea
tesi gwai ni harulaa amelu, sulia na gwai
gemelu gi ni harulaa e garangi sui naa.>
9 <<Sui gera oolisida daka urii, <E langi,
sulia nia e langi si bobola naa fai golu sui.
Molu lea amolu fuana ta beu ni folia uria
folilana tesi gwai ni harulaa amolu.>
10 Ma si kada gera lea ada ana uria na
folilaa, na fungao nae ka dao mai. Ma na
haari nae gi na da aade aagau daka lea na
ada fai nia uria na fangaa ana na baraa.
Ma sui na maa ka balika naa.
11 <<Ma i buira na haari aai baa gi daka
dao laugo mai, daka urii, <Aarai ae! O
ifingia kou na maa uri gemelu!
12 Ma na fungao nae e oolisida ka urii,
<Doo mamana nau ku haea fuagamu, i
nau ku lalafusi gomolu.>>>

13 Ma a Jesus ka faasuia na
oomelawanea naa ka urii, <<Nia naa,
molu ka aadaada diana, sulia molu

lalafusia fe dani langi si kada tara kuka
dao lau mai ana.>>
14 Sui a Jesus ka haea lau si
oomelawanea naa fuana na oote fa-
furongo nia gi ka urii, <<Ana si kada
tara ku ooli mai ana, na Initooa i Langi e
iilingia tee wane baa e lea ana tee lealaa,
ma ka soea na wane ni rao nia gi, ma ka
aalua na doo nia gi i abada.
15 Ma nia ka falea lima si malefo fuana
tee wane. Ma fuana ta wane aai, nia ka
falea roo si malefo. Ma fuana ta wane aai,
nia ka falea tee si malefo. Nia e falea ka
bobola naa fai nia na haitamadoolaa gera
gi. Sui nia ka lea na ana ana lealaa nia.
16 Ma na wane nae na e ngalia na lima
si malefo, nia ka raoa ana, ma ka todadoo
ta lima si malefo lau.
17 Ma na wane baa e ngalia na roo si
malefo, nia ka raoa laugo ana, ma ka toda
ta roo si malefo lau.
18 Haia, ma na wane baa na e ngalia tee
si malefo, nia ka lea, ma ka elia tee kilu
i laona na hae gano, ma ka haufinia ana
si malefo baa na aarai baita nia e falea
fuana.
19 <<Ma i buira si kada e tau, na aarai
baita gera baa ka ooli mai, ma ka inifainia
na malefo baa gi fai gera.
20 Ma na wane baa na e ngalia lima si
malefo, e ngalia lau mai ta lima si malefo
lau, ma ka bae urii, <Aarai baita ae, i oe o
aalua lima si malefo i abagu. O rikia fasi,
nau ku toda ta lima si malefo lau.>
21 <<Ma na aarai baita nia e oolisia ka
urii, <Oe wane ni rao diana nau. Nau ku
haitamana kuka manata ngado ani oe! I
oe o rao diana ana si doo to'ou gi, nia naa
i nau kuka aalu oe oko baita usia na doo
oro gi. O lea mai, ma oko eele amu fai
nau.>
22 <<Ma na wane baa na e ngalia roo
si malefo ka dao laugo mai. Ma ka bae
urii, <Aarai baita ae, i oe o aalua go roo si
malefo i abagu. O rikia fasi, i nau ku toda
lau ta roo si malefo lau.>
23 <<Ma na aarai baita nia e oolisia ka
urii, <Oe wane ni rao diana nau, nau ku
haitamana manata ngado ani oe! I oe o
rao diana ana si doo to'ou gi. Nia naa
tara nau kuka aalu oe oko baita usia na
doo oro gi. O lea mai, ma oko eele amu
fai nau.>
24 <<Sui na wane baa na e ngalia tee si
malefo, ka dao mai. Ma i nia ka bae urii,
<Aarai baita ae, i nau ku haitamana ni oe
na wane na baelamu e rigita. Oko gonia
na doo gi go amu ana na gula gi na e langi
osi fasia, ma oko ngalia go amu si doo gera
tooa e'ete gi.
25 Nia naa ku mou, ma ku lea ma ku
haufinia na malefo baa oe baa i laona na
hae gano. O aada fasi si malefo oe baa ta
naa.>
26 <<Ma na aarai baita nia e oolisia ka
urii, <I oe na wane ni rao ta'a ma oko noni
eela. O manata go amu na ku goni doo
ana si gula na e langi kusi fasia, ma ku
ngalia go agu si doo gera tooa e'ete gi.
27 Lea oe manata urinae, oe so oko
aalua amu na malefo nau i laona si gula
ni aalulana malefo hai ka oro, hai so si
kada ku ooli mai ana, i nau kuka ngalia
na malefo nae ma na malefo sarenga fai
nia gi.>
28 <<Sui na aarai baita nae ka bae urii
fuana na wane ni rao nia gi lau, <Molu
ngalia na malefo naa faasi nia, ma molu
ka falea fuana na wane na e too ana tee
aakwala malefo.
29 Sulia na tooa gi sui na da too ana tesi
doo gi, tara nau kuka falea lau teni si doo
lau fuada, eeri daka too ana doo oro gi.
Ma so ni tei na e langi kasi too ana tesi
doo, boroi ana nia ka too ana tesi doo
to'ou, tara nau kuka lafua faasi nia.
30 Ma na wane ni raoa nae, molu ui
ania i maa laona na rorodoa, si gula ana
aangilaa ma na girigiri lifoa.>>>
31 A Jesus ka bae lau urii fuada na oote
fafurongo nia gi, <<Si kada nau, na Wela
nia Iimola gi, tara ku ooli lau mai uria
na aaofialaa fai nia na ensel gi, tara kuka
gwouru ana si gula ni gwogwourua na
Aaofia.
32 Ma na tooa gi sui faasia na fera gi
sui tara daka oofu mai i naogu. Ma tara
nau kuka inifitaa na tooa gi sui, iilingia
ta wane baa e aadasulia na sipsip gi e
inifitaa na sipsip gi faasia na nanigot gi.
33 Ma nau kuka aalua na tooa o'olo gi i
bali aaolo ani nau ma na tooa ta'a gi i bali
mouli ani nau.
34 <<Sui nau kuka bae urii fuada ni tei
gera na da too i bali aaolo nau, <Gomolu
naa na tooa na Maa nau e faadianaa gi.

Molu ruu mai i laona Initooa i Langi na
e aade aagau ana fuagamu ita ua na mai
ana na hafalilana na molaagali ua mai.
35 Sulia si kada ku fiolo ana, muka falea
si fanga fuagu. Ma si kada ku maeligwou
ana, muka falea si kafo fuagu. Ma boroi
ana nau na wane dao faasia ta fera e'ete,
muka soe nau fui lao luma gamu gi.
36 Ma si kada e langi agu tesi maku,
muka fale maku fuagu. Ma si kada ku
matai, muka aadasuli nau. Ma si kada
ku too i laona na beu ni kanilaa, muka
maatoogu.>
37 <<Sui na tooa o'olo gi daka oolisia ka
urii, <Lord ae, si kada taa na melu riki
oe o fiolo ma melu ka hangoni oe, langi
si kada taa na o maeligwou ma melu ka
falea si kafo fuamu?
38 Ma si kada taa na ni oe na wane dao
faasia na fera e'ete ma melu ka soe oe i
luma, langi si kada taa na e langi amu tesi
maku ma melu ka fale maku fuamu?
39 Ma si kada taa na melu rikia na o
matai ana, langi o too ana i laona na
beu ni kanilaa ma melu ka lea uria na
maatoolamu?>
40 <<Ma tara nau kuka oolisida kuka
urii, <Doo mamana nau ku haea fuagamu,
si kada molu iilia tesi doo urinae fuana ta
wane to'ou ana haasigu naa gi, molu iilia
naa fuagu.>
41 <<Sui tara nau kuka bae urii fuada na
tooa na da too i bali mouli ani nau, <Molu
ka lea tau kou faasi nau. A God tara ka
kwae gamu. Ma molu ka lea laona na eere
na e totoo firi, na a God e aade aagau ana
fuana a Satan ma na ensel ta'a nia gi.
42 Sulia i nau ku fiolo, ma molu si
falea go tesi fanga agu. Ma si kada ku
maeligwou, molu si falea go tesi kafo
fuagu.
43 Ma si kada nau ku dao mai, molu si
soe nau go fuana luma gamu gi. Ma si
kada e langi agu tesi maku, langi molu si
fale maku go fuagu. Ma si kada ku matai
ma ku too i laona na beu ni kanilaa, langi
molu si aada go suli nau.>
44 <<Ma i gera laugo daka oolisia daka
urii, <Lord ae, si kada taa na melu riki
oe o fiolo, langi o maeligwou, langi oe na
wane dao, langi ka langi amu tesi maku,
langi o matai langi o too i laona na beu ni
kanilaa, ma langi melu si adomi oe go?>
45 <<Ma tara nau kuka oolisida urii,
<Doo mamana nau ku haea fuagamu,
si kada gamu oote gamu kwai'adomilaa
fuana na tooa to'ou naa gi, molu si adomi
nau laugo.>>>
46 <<Sui gera ka lea na ada uria na
kwaelaa na e totoo firi, ma na tooa o'olo
gi gera ka lea uria na mouria firi.>>

26

Wane baita gera Jiu gi gera faarai sulia haumaelilana Jesus.

1 Si kada Jesus e faatolomainia ana
afutana si doo naa gi sui, nia ka bae urii
fuana oote fafurongo nia gi,
2 <<Gomolu haitamana sui naa, na roo
fe ubongia suifetei fe dani fangaa gia baa
hatana Lofoagaua. Ma ana si kada nae
naa, tara gera ka fale nau ana, nau na
Wela nia Iimola gi, fuana maalimaea nau
gi, eeri gera ka fotoi nau ana i fafona
airarafolo.>>
3 Ma na fataabu baita gi ma na tooa
baita gera Jiu gi, gera ka oogu laona luma
baita nia na fooanigwou na hatana a
Kaeafas.
4 Ma gera ka faarai oofu, eeri gera ka
daotoona tesi kada ana fuana gera ka
dumulia a Jesus ma daka haungia ana
aagwalaa go ana.
5 Ma gera ka bae kwailiu urii, <<Langi
golu si dumulia ana fe dani ana fafangaa,
aata tooa gi gera ka firu fai golu.>>

Tee geni e igitainia gwai moko diana i fafona ketena Jesus.

6 Ma Jesus fai nia na oote fafurongo nia
gi, gera lea kou fuana i Betani, gera ka
too i laona luma a Simon, na wane baa
na fura e haungia i nao.
7 Ana si kada Jesus e fanga ana, tee geni
e lea mai siana, fai nia tee bii diana na e
fungu ana gwai ni gwailaa na folilana e
baita. Nia lea mai, ma ka igitainia i fafona
ketena Jesus.
8 Ma ana si kada na fafurongo nia gi
da rikia, rakeda ka hasu, ma gera ka bae
ada i talada urii, <<Utaa naa geni naa ka
labasia gwai diana naa?
9 Gwai naa, lea so golu ka faafoli ana,
tara si malefo baita na tara golu ka ngalia

ana. Haia, si malefo nae golu ka ngalia
uria adomilana tooa siofaa!>>
10 Ma sulia Jesus e haitamana go ana taa
na gera bae sulia, nia ka bae urii fuada,
<<Uria taa na molu ka bae urinae ma
molu ka faa'ida geni naa? Si doo diana
asianaa na nia aadea fuagu naa.
11 Sulia na tooa siofaa gi gera too fai
gamu sulia dani go ana. Haia, ma ni nau
si kada kukuru go ana na ku too ana fai
gamu.
12 Haia, ma na geni naa, ana si kada
nia igitainia ana gwai naa faafia na non-
igu, nia e aade aagau ani nau maasia
aalulagulaa i laona kwaingeia ana fe dani
maelagu.
13 Haia, ma ni nau ku haea fuagamu,
ana fera gi sui lao molaagali na tara na
Faarongolaa Diana gera ainitalongainia
ana, tara si taa na geni naa e aadea
fuagu gera ka rongoa naa laugo uria na
manatatoolana ana.>>

Judas e aalafaafia faafolilaa ana Jesus fuana maalimaea gi.

14 Buira si doo naa gi sui, tee wane ana
aakwala ma roo wane fafurongo a Jesus
hatana a Judas Iskariot e lea siada na
fataabu baita gi.
15 Ma e soeledi gera ka urii, <<Lea ni
nau ku falea a Jesus fuamolu, taa naa
tara molu ka falea fuagu?>> Ma gera ka
iidumia oolu aakwala si malefo ma gera
ka falea fuana.
16 Tala'ae ana si kada nae, Judas ka
aadaada naa uria si kada eeri ka bobola
fuana ka falea a Jesus fuada.

Jesus e ania na Fangaa ana Lofoagaua.

17 Haia, ana eetana maedani ana Fan-
gaa ana Lofoagaua gera Jiu gi, gera haita-
mana gera ania ana beredi na e langi ta
iisi i laona. Ma na oote fafurongo gi da
lea mai siana Jesus. Ma gera ka ledia
urii, <<Oe dooria i fai na tara melu ka
aade aagaua na fanga ana Fangaa ana
Lofoagaua fuamu?>>
18 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Molu
lea fuana Jerusalem. Ana si kada molu
dao siana wane na nau ku bae sulia, molu
ka bae urii fuana, <Faatolomai gemelu e
haea si kada nia e dao garangi naa. Haia,
nia bae lau go mai urii, Gemelu na oote
fafurongo nau gi tara melu ka aadea na
Fangaa naa ana Lofoagaua i luma oe.>>>
19 Haia, kada na fafurongo gi da lea, ma
gera ka faarai fai nia na wane naa iilingia
a Jesus e haea fuada, gera ka aade aagau
na ana fafangaa nae.
20 Ma i haulafia, Jesus e gwouru i seenae
uria fangalaa fai nia na oote fafurongo
nia gi na aakwala ma roo wane.
21 Ma si kada gera fanga ana, Jesus ka
bae urii fuada, <<Doo mamana nau haea
fuagamu, tara ta wane ani gamu ka fale
nau fuana maalimaea nau gi.>>
22 Kada oote fafurongo gi gera rongoa si
doo naa, gera ka liobukonu asianaa. Haia,
tee wane ani gera kafi tala'ae soeledia
Jesus ka urii, <<Lord ae, oe haitamana si
doo uri nau afetai kuka iilia ani oe, ne
baa?>> Haia, daalu sui go naa daalu bae
urinae.
23 Haia, Jesus ka urii, <<Tee wane
amolu, na wane nae ka fanga oofu fai
nau, nia naa tara ka fale nau fuana
maalimaea nau gi.
24 Nau, na Wela nia Iimola gi, tara nau
kuka mae iilingia na Kekedelaa Aabu e
haea sui na mai nao. Ma kwaimanatai
asianaa fuana na wane na tara ka fale
nau fuana maalimaea nau gi. Nia e diana
fuana wane naa so langi kasi futa ua go
mai.>>
25 Ana si kada nae, Judas baa, na wane
na tara ka falea Jesus fuana maalimaea
nia gi, nia ka bae urii, <<Oe haitamana
na si doo uri nau afetai kuka iilia ani oe,
ne baa?>>
Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<Oe i
talamu ana na o haea nae.>>

Na fangaa a Lord.

26 Ma ana si kada gera fanga ana, a Jesus
e ngalia fe beredi, ma nia ka baelafea a
God, sui ka niia, ma ka falea fuana na
oote fafurongo nia gi, ma ka bae urii,
<<Molu ngalia, molu ka ania, i nia naa na
nonigu.>>
27 Sui nia ka ngalia na teteu ni gwoulaa,
ma ka baelafea a God, sui ka falea fuada,
ma ka bae urii, <<Gomolu gwoufia, i
gomolu sui go.

28 Nia naa na abugu na a God e kani
faafia na gwalulaa faalu ana, sulia na
abugu tara ka iigwa fuana tooa oro gi, eeri
a God ka manata lukea na aade ta'alaa gi.
29 Doo mamana nau ku haea fuamolu,
i nau kusi gwoufia lau na waen naa lea
ka dao ana fe dani kuka gwoufia na waen
faalu fai gomolu i laona na Initooa a Maa
nau.>>
30 Sui gera nguulia fe nguu, sui daka lea
uria fe uuo na da alangia ana Olivtri.

A Jesus e haea tara a Peter ka kwaigoloi ani nia.

31 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Ana
fe rodo naa, tara gomolu sui go tara molu
ka tafusi nau ma molu ka tafi faasi nau.
Sulia na Kekedelaa Aabu baa e haea urii,
<Tara a God ka haumaelia na wane na e
aadasulia na sipsip gi, ma na sipsip gi sui
tara daka tagala.>
32 Sui i buira tara nau kuka tatae lau
uria mouria, nau kuka eeta i nao ani
gomolu uria i Galili.>>
33 Ma a Peter e oolisia ka urii, <<Nau
afetai kuka lea faasi oe, boroi ana tooa
naa gi daka lea faasi oe!>>
34 Ma a Jesus ka bae urii fuana a Peter,
<<Nau ku haea fuamu, i nao ana na
kakaraikua ka ai i laona fe rodo naa i
tara'ena, ni oe tara oko haea ana oolu si
kada na o lalafusi nau.>>
35 Ma a Peter e oolisia ka urii, <<Sui
boroi ana kuka mae fai oe, e afetai kuka
haea hasa ku lalafusi oe!>>
Ma na oote fafurongo aai gi sui go, gera
bae laugo urinae doo.

Jesus i Getsemani.

36 Sui a Jesus e lea fai gera oote fa-
furongo nia gi ana tesi gula da alangia
ana Getsemani, ma nia ka bae urii fuada,
<<Molu gwouru amolu i seegi ana si
kada nau ku lea kou i see loko uria na
fooalaa.>>
37 Ma nia ka talaia a Peter ma na roo
wela a Sebedi gi fai nia, ma ka hafalia na
liobukonulaa ka tasa.
38 Ma nia ka bae urii fuada, <<Na liogu
e bukonu asianaa, ma ka bobola naa fai
nia na maelagu. Muka too i seenaa, ma
muka aada fai nau.>>
39 Sui nia ka idu to'ou lau faasi daalu,
ma ka bourru lea na maadarana ka
totoona na hae gano, ma ka fooa ka urii,
<<Maa ae, lea so ka waluda go ana, oko
lafua amu na nonifiilaa naa faasi nau. Sui
boroi ana, e langi lau na kwaidooria nau,
sulia na kwaidooria oe go ana taari.>>
40 Sui a Jesus ka ooli i siana na oolu
fafurongo nia gi, ma ka riki daalu teo naa,
ma ka bae urii fuana a Peter, <<Peter ae,
e utaa na molu si aada mone amolu fai
nau sulia ta tee si kadamanga?
41 Molu aada, ma molu ka fooa, aata
molu ka liu i laona ta'alaa. Sulia gomolu
dooria iilia na doo diana, sui taa na
nonidoo gomolu na e makeso.>>
42 Jesus ka lea lau, ma ka fooa ana ruana
si kada ka urii, <<Maa ae, lea langi bobola
uria suusilaa na nonifiilaa naa faasi nau,
diana go ana, nau ku roo na mone sulia
na kwaidooria oe.>>
43 Ma si kadamanga e ooli mai siadaalu
na oote fafurongo nia gi, nia e rikia daalu
teo lau, sulia na maada e teteolaa asianaa.
44 Ma Jesus e lea lau faasida, ma ka fooa
lau ana ooluna si kadamanga, ka haea
laugo na baea baa gi i nao.
45 Sui i nia ka lea lau siadaalu na oolu
fafurongo nia gi, ma ka bae urii fuadaalu,
<<Gomolu teo ua? Ma molu ka mamalo
ua? Molu aada fasi, e garangia naa si kada
hai daka fale nau, na Wela nia Iimola gi
laona abada na tooa da aade ta'a gi.
46 Molu tatae, golu lea naa. Molu rikia
na wane baa ka fale nau nia e dao na
mai.>>

Gera dumulia a Jesus.

47 Ma ana si kada a Jesus e bae ua,
a Judas, tee wane ana aakwala ma roo
fafurongo nia baa gi, e dao na mai. Ma
na wane oro gi da lea mai fai nia, ma gera
dau mai ana naefe gi ma na subi gi. Ma
na fataabu baita gi ma na wane baita ana
tooa, na da oodu gera mai.
48 Ma Judas e falea sui naa si ma-
malafooa fuada ka urii, <<Na wane na
tara ku nonoia, nia naa na wane molu
dumulia.>>
49 Ma ali'ali nia e lea olosia naa siana a
Jesus ma ka bae urii, <<Wane faatolomai
ae, si aaroaro ka too fai oe.>> Sui ka
nonoia.
50 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<Ruana
ae, oko iilia doo nae ali'ali.>>

Sui gera idu garangia mai, ma da dumulia a Jesus, ma daka dau ngasi naa faafi nia.
51 Ma tee wane ana fafurongo a Jesus gi ka lafua na naefe nia, ma ka kwaea na wane rao nia na fooanigwou, ma ka taba muusia naa na bali ana aalingana.
52 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<O aalua amu naefe oe i fuilaa, sulia ni tei gera na da firu ana naefe, tara daka mae laugo ana naefe.
53 Osi haitamana go lea so ku soea na Maa nau, nia kafi oodua mai na ensel oro gi liufia aakwala ma roo oomea?
54 Lea so ka urinae, tara ka langi gera si faamamanaa na Kekedelaa Aabu baa na e haea doo nae gi tara ka fuli ani nau.>>
55 Sui a Jesus ka bae urii fuana tooa, <<Utaa na molu lea mai fai nia na naefe gi ma na subi gi uria na dumulilagu iilingia nau naa na wane hauwane? Sulia dani nau ku gwouru go agu i Beu Aabu a God, ma kuka faatolomai doo, sui musi dumuli nau.
56 Na doo naa gi teefou e fuli urinae hai ka faamamanaa na kekedelaa gera na profet gi ana Kekedelaa Aabu.>>
Sui na oote fafurongo nia gi sui go da eekwatainia, ma daka tafi na ada.

Gera ketoa a Jesus.

57 Ma na tooa na gera dumulia a Jesus, gera ka talai nia fui lao luma a Kaeafas, na fooanigwou. Ma na wane faatolomai ana kwaieresia gi fai nia na oote wane baita gi laugo, gera figu i seenae.
58 Ma a Peter e lea sulida ma e lea tau laugo ana, ma ka dao laugo i laona na lalabata ana na luma nia fooanigwou, ma ka ruu kou i laona labata, ma ka gwouru siana tooa da folo, eeri nia ka rikia taa naa daka iilia ana a Jesus.
59 Ma na fataabu baita gi fai nia na figua ana wane baita gi sui go daka manata uria teni si baea ni susuge gi sulia a Jesus, na e bobola fai nia ka faamaelia.
60 Sui ka langi dasi daotoona tesi doo. Ma na wane oro boroi da bae susuge gi da lea laugo mai. Sui i buri, tee roo wane susuge daaro tae mai, daaro ka bae urii,
61 <<Na wane naa nia e bae urii, <I nau ku haitamana na oogosilana na Beu Aabu a God, ma kuka tolea faalu laugo agu ana i laona oolu fe dani.>>>
62 Sui na fooanigwou e tatae ka bae urii fuana a Jesus, <<Utaa, langi osi oolisia go tesi doo, ana doo ta'alaa naa daaro haea sulia na ta'alaa oe gi?>>
63 Sui, a Jesus ka bona go ana. Ma na fooanigwou ka bae lau urii, <<I nau ku ledi oe ana hatana a God momouria, hai oko haea fuagami hasa i oe a Christ na Wela nia a God, ma e langi?>>
64 A Jesus ka bae urii fuana, <<Nia naa nae o haea nae. Haia, doo mamana nau ku haea fuagamu, ita ana si kada naa ka ooli alaa, muka riki nau, na Wela nia Iimola gi, kuka gwouru i bali aaolo ana a God na e rigita ka tasa, ma kuka lea mai i fafona barobaro gi i langi.>>
65 Sui na fooanigwou e karia na maku nia, sulia nia rakehasu asianaa, ma ka urii, <<Nia e bae tataga ana a God. Si taa na golu ka nani lau uria? Golu rongoa sui naa si bae tatagalaa na nia e iilia.
66 Muka manata utaa?>>
Ma gera oolisia daka urii, <<Nia e iili ta'a na e bobola fuana nia ka mae.>>
67 Sui da ngisufia maana, ma daka kwaea. Ma teni wane da fidalia, daka urii,
68 <<Christ ae, lea oe naa ta profet, oko haea mai, ni tei naa e fidali oe nae?>>

A Peter e kwaigoloi ana a Jesus.

69 Ma a Peter e gwouru i maa i laona lalabata, ma tee haari ni rao e lea mai siana ka bae urii, <<I oe laugo o too fai nia a Jesus, na wane naa faasia i Galili.>>
70 Sui a Peter ka tofe i maada ka urii, <<I nau kusi haitamana si doo naa o haea.>>
71 Sui, nia ka haga kou i maa. Ma tee haari rao aai laugo e rikia, ma ka bae urii fuana tooa nae gi gera too seenae, <<Na wane naa laugo e too fai nia a Jesus na wane naa faasia i Nasaret.>>
72 Ma a Peter ka tofe lau, ka urii, <<Nau ku aalafuu mamana e langi kusi haitamana na wane naa.>>
73 Ma e langi si tau go i buira, na wane gi da take i seenae da lea siana a Peter, ma daka bae urii fuana, <<I oe laugo tee wane ani gera mamana naa naa, sulia na lingeena baelamu naa e faatai oe.>>
74 Si kada nae nia ka aalafuu lau ka urii, <<Lea nau ku suge, tara a God ka kwae

nau. I nau langi kusi haitamana na wane naa.>>
Ma ali'ali na kakaraikua ka ai.
75 Ma a Peter ka manatatoona si baea baa a Jesus e haea, <<I nao ana na kakaraikua ka ai i laona fe rodo naa i tara'ena, ni oe oko haea ana oolu si kada na o lalafusi nau.>> Si kada a Peter e manatatoona si doo nae, nia ka haga kou i maa, ma ka aangi lea ka igi'igilaa go.

27

*[*No heading here in the Lau NT text*]*

1 Kada e ofaidani naa, na fataabu baita gi sui fai gera na wane baita gi, daka faarai naa sulia a Jesus uria daka hau utaa ana.
2 Sui gera kania, ma daka talaia siana na a Paelat, na wane initoo faasia i Rom.

A Judas e mae.

3 Haia, a Judas, na wane baa e falea Jesus fuana maalimaea nia gi, ana si kada nia e haitamana gera ketoa naa a Jesus fuana na maelana, i nia ka oolitai manata, ma ka oolifainia na oolu aakwala si malefo baa gi fuagera na fataabu baita gi ma na wane baita gi, ma ka bae urii,
4 <<I nau ku fualangaa naa, sulia ku falea na wane o'olo uria na maelana.>>
Sui gera oolisia daka urii, <<E urinae tara ka utaa fuagami? Sulia bali nae, na bali oe ana nae.>>
5 Ma a Judas ka ui ania na malefo nae gi i laona na Beu Aabu nia a God, ma ka lea na ana. Nia e lea kou i maa, ma ka lio na ana i talana.
6 Ma na fataabu baita gi, daka ngalia na malefo nae, ma daka bae urii, <<E langi si bobola golu ka aalua na malefo naa fai nia na malefo ana na Beu Aabu nia a God, sulia si malefo naa na malefo ana hauwanelaa naa.>>
7 Ma gera ka faarai sui, gera ka folia ana tesi gano, na gano tee wane e haungai teu. Ma gera ka oolisia gano na uria bae uria aalulana wane mae gi ana tooa na langi gera kasi Jiu i laona.
8 I aena naa, gera ka alangia ana si gano naa ana si gano ana abu lelea ka dao i tara'ena.
9 Urinae, gera ka faamamanaa si baea na profet Jeremaea e haea ka urii, <<Gera ngalia na oolu aakwala malefo baa, na malefo baa na tooa gi i Israel da folia ana na wane,
10 ma daka falea uria folilana na gano nia na wane e haungainia teu gi, iilingia na Lord e haea fuagu.>>

A Paelat e ketoa a Jesus.

11 Ma a Jesus ka take i naona a Paelat, na wane initoo faasia i Rom. Ma a Paelat ka ledia ka urii, <<I oe na Aaofia gera Jiu gi?>>
A Jesus e oolisia ka urii, <<Nia naa nae o haea nae.>>
12 Si kada na fataabu baita gi ma na wane baita gi gera feengia a Jesus, nia e langi si oolisida ana tee si baea.
13 Sui a Paelat ka bae urii fuana, <<Osi rongo go na doo ta'a oro naa gi gera hae oe ana?>>
14 Sui, a Jesus langi kasi oolisida go ana tesi baea. Nia naa a Paelat ka kwele asianaa ana.
15 Si kada nae, si kada fangaa gera Jiu gi da alangia ana <<Lofoagaua>>. Ma wane initoo faasia i Rom e haitamana ka lukea kou ta wane faasia na beu ni kanilaa, ni tei naa gera Jiu gi da dooria.
16 Ma ana si kada nae, tee wane e too laugo laona beu ni kanilaa na hatana a Barabas, na tooa gi sui da haitamana.
17 Nia naa, si kada na tooa gi gera figu mai, Paelat ka ledida ka urii, <<Ni tei naa mu dooria hai ku lukea fuagamu, a Barabas ma langi a Jesus na da alangia ana a Christ?>>
18 Nia e bae urinae, sulia nia e haitamana na wane baita gi ana Jiu gi gera falea a Jesus fuana sulia gera kwaifii ana.
19 Ma si kada Paelat e gwouru ana si gula ni keketoa, na afe nia ka falea tesi baea fuana ka urii, <<Langi osi aadea tesi doo ana na wane o'olo naa. Sulia i nau ku teo bole ma ku nonifii asianaa suli nia i laona fe rodo naa.>>
20 Ma na fataabu baita gi ma na wane baita gi gera bae aalingana na tooa, eeri daka gania a Paelat uria ka lukea a Barabas, ma ka aalua a Jesus uria maea.
21 Ma a Paelat ka soeledida na figua lau ka urii, <<Ni tei ani daaro na gamu dooria hai kuka lugasia?>>

Ma gera oolisia daka urii, <<A Barabas.>>
22 A Paelat ka bae urii, <<Ma si taa naa tara kuka iilia ana a Jesus, na da alangia ana a Christ?>>
I gera sui daka bae urii, <<O fotoia i fafona airarafolo.>>
23 Ma a Paelat ka bae urii lau, <<Uria taa? Tesi taa ta'a na nia e iilia?>>
Sui gera rii baita daka urii, <<Fotoia i fafona airarafolo.>>
24 Ma si kada a Paelat e rikia e afetai ka iilia naa tee si doo, ma na firua ka garangi hafali, nia ka ngalia si kafo ma ka saufia na abana i nao ada na tooa, ka bae urii, <<I nau e langi kusi dooria na maelana na wane naa. Bali nae, na bali gomolu naa nae.>>
25 Na figua teefou gera oolisia, daka urii, <<Na maelana ka too faafi gami ma faafia na wela gami gi.>>
26 Haia, a Paelat e faahaga kou a Barabas fuada, ma ka oodua na wane oomea nia gi daka rabusia a Jesus. Sui nia ka falea uria na fotoilana i fafona na airarafolo.
27 Ma na wane ni oomea nia Paelat gi, gera talaia a Jesus i laona na beu nia Paelat, ma na oomea nae teefou gera ka figua mai galia Jesus.
28 Ma gera ka lafua na maku nia, ma daka faaruufia ana si maku kekeroa.
29 Sui gera ka ngalia na eregwou ana kwaletotore ma gera ka aalua fafona ketena, ma gera ka falea tee hage ai eeri ka dau ana i bali aba aaolo nia iilingia nia naa aaofia. Ma gera bourure fuana ma daka onionga ana, daka urii, <<Mouri ka tau, aaofia gera na Jiu gi.>>
30 Ma gera ka ngisufia, ma daka ngalia na hage ai baa, ma gera ka kwaea na ketena.
31 Si kadamanga gera onionga ana e sui, gera ka lafua lau na maku baa, ma daka faaruufia lau ana maku nia gi, sui daka talaia kou uria na fotoilana i fafona na airarafolo.

Gera fotoia a Jesus i fafona na airarafolo.

32 Ma si kada gera lea ana, daka rikia tee wane faasia i Saeren, na hatana a Simon. Ma na wane ni oomea gi daka oodua hai ka koua na airarafolo fuana a Jesus.
33 Sui gera dao ana si gula da alangia ana i Golgota. (Na malutana baea Golgota <<Na Lelete>>.)
34 I seenae, da falea na waen na da dolalia ana ai afae fuana a Jesus. Ma a Jesus ka gwoutoona, sui ma ka langi kasi gwoufia go.
35 Sui gera ka fotoia i fafona na airarafolo, ma da tolingia na maku nia gi, da lalaba ana daisi uria.
36 Sui gera gwouru ma daka aadaada go ada
37 Ma i ootofana na ketena gera aalua na kedelaa ka urii, <<Na wane naa a Jesus, na aaofia gera na Jiu gi.>>
38 Sui, gera fotoia laugo roo wane bebeli gi ana na airarafolo gi fai nia, ta wane i bali aaolo ana, ma ta wane ana bali mouli.
39 Ma na tooa gi na da liu, gera ka kwae-langainia gwouda, ma daka bae tataga kou fuana a Jesus, ma daka bae urii,
40 <<I oe o haea oko oogosia na Beu Aabu nia a God ma oko tole faalu lau ana sulia oolu fe dani go. Haia, lea so i oe na Wela nia a God, oko faamouri oe fasi i talamu, oko sifo mai faasia na airarafolo naa.>>
41 Ma na fataabu baita gi gera ka onionga ana urinae laugo, fai gera na wane faatolomai ana kwaieresia gi ma na wane baita, daka urii,
42 <<I nia e faamouria na tooa e'ete gi, sui ka langi si haitamana ka faamouri nia i talana. Lea so nia na Aaofia gia na Jiu, nia ka sifo mai faasia na airarafolo, eeri gia ka manata mamana ani nia.
43 I nia e fiitoo ana a God, ma ka haea urii, <I nau naa na Wela nia a God.> Golu aadaada hai so golu ka rikia a God tara ka dooria faamouria ma langi langi.>>
44 Ma i daaro roo wane ta'a na da fotoia fai nia, daaro bae tataga laugo ani nia urinae.

Maelana Jesus.

45 E ita ana na initoona na hato lea ka dao i haulafi, na mae rodo ka afu faafia na aefera teefou.
46 Ma i haulafi, a Jesus ka rii baita ka urii, <<Eli, Eli, lema sabaktani.>> Na

malutana baa, <<God nau ae, God nau ae,
uria taa na oko lugasi nau?>>
47 Ma teni tooa da too garangi, gera
rongoa, ma gera ka bae urii, <<I nia e soea
a Elaeja.>>
48 Ma tee wane ada e lalao ka ngalia mai
tesi fulo, ma ka faafungua ana na waen
afae, ma ka uusuia ana si ai, ma ka falea
fuana hai nia ka gwoufia.
49 Ma na teni tooa aai gi lau gera ka urii,
<<Too ana, golu ka aada fasi a Elaeja ka
dao mai uria na faamourilana ma langi
langi.>>
50 Sui, a Jesus e rii baita lau, ma ka mae
naa.
51 Ma si maku na e bokosia na gula aabu
i laona Beu Aabu nia a God e seka ana roo
si doo e ita mai i langi lea ka dao i aano.
Ma na aanuanu ka liu, ma na fou gi ka
foga,
52 ma teni kwaingeia gi daka ifi, ma na
rae oro gi ana tooa a God na da mae naa,
daka mouri lau.
53 Ma gera ka haga faasia kwaingeia
gera gi. Ma i buira a Jesus ka tatae laugo,
daka ruu i fera aabu i Jerusalem. Ma na
tooa oro gi daka riki gera.
54 Ma na wane baita ana oomea na e
haungia a Jesus fai nia na oomea nia,
si kada gera rikia na aanuanu ma na
doo e'ete gi sui laugo na e fuli, gera ka
mou asianaa ma daka bae urii, <<Nia e
mamana asianaa, i nia na Wela a God.>>
55 Ma teni geni oro gi na gera lea i buira
a Jesus ita mai i Galili ma gera adomia,
gera too laugo i seenae ma daka aadaada
tau laugo mai ada.
56 Na aai ada na ni Mary faasia i
Magdala, ma ni Mary na tee nia a James
ma a Josef, ma afe nia a Sebedi, ma oote
geni gi lau.

Gera aalua a Jesus.

57 Ana si kada e haulafia naa garangia
rodo, tee wane rikidoo e lea mai. Nia
tee wane faasia i fera i Arimetea, ma
na hatana a Josef. Ma nia tee wane
fafurongo a Jesus laugo.
58 Ma nia e lea siana a Paelat ma ka
gania na nonina a Jesus. A Paelat e haea
daka falea fuana.
59 Ma a Josef e ngalia na nonina a Jesus,
ma ka afua ana si maku kwakwaoa faalu.
60 Sui nia ka aalua i laona na kwaingeia
faalu nia, na gera garua i laona na fou
baita. Sui nia e bokosia na maana na
kwaingeia nae ana si fou baita, sui ka lea
na ana.
61 Ni Mary faasia Magdala ma ni Mary
aai, daaro too gwouru i maa ana na
kwaingeia.
62 Ma ana fe dani lau fe dani i buira
Fraede fe dani Sabat, na fataabu baita
gi ma na Farisi gi gera oofu uria faarai
oofulaa fai nia a Paelat.
63 Ma gera ka bae urii fuana, <<Wane
baita ae, gemelu manatatoona kada wane
susuge baa nia mouri ua, nia bae urii,
<Nau tara kuka mouri lau ana ooula fe
dani!>
64 Haia, lea doo oko faarongo wane oe gi
lea gera ka fofolo siana na kwaingeia lea
ka dao ana ooula maedani. Langi si diana
na oote fafurongo nia gi gera ka ngalia
ada na nonina, ma gera ka aagwa ada,
sui gera ka sugea tooa, daka haea Jesus
e mouri lau. Haia, oe haitamana hasa lea
gera suge urinae, tara ka ta'a asianaa nae
liufia si sugelaa baa gi nia sugea mai ana
tooa.>>
65 Ma a Paelat ka urii fuagera, <<Haia,
lea urinae, gomolu naa molu aadafilia
teni wane ana oomea nau gi eeri gera ka
lea fofolo, ma gera ka fofolo diana usia na
kwaingeia nae.>>
66 Haia, ma ana si kada fataabu baita
gi ma na Farisi gi gera rongoa si doo
nae, gera aade aagau na ada, gera ka
lea naa siana na kwaingeia. Ma si kada
gera dao ana gula nae, gera ka aalua
na mamalafooa ana kwaingeia naa, haia
lea ta wane ka idua boro na maa ana
kwaingeia, gera ka haitamana. Ana si
kada nae laugo, gera ka aalua wane fofolo
gi.

28

Jesus e mouri lau.

1 I buira fe dani ni mamaloa ana na
Sabat, si kada e dani maakafukafua ua
ana na Sandei i ubongi, ni Mary faasia i
Magdala ma ni Mary aai baa, daaro ka lea
siana na kwaingeia baa uria rikilana.

2 Ma ali'ali na aanuanu baita ka gelo,
ma tee ensel nia a Lord ka sifo mai faasia
i langi, ma ka geloa na fou baa faasia
na maana na kwaingeia, ma ka gwouru
i fafona.
3 Na rikilana e iilingia na sinamaaru ma
na maku nia gi e kwakwaoa asianaa.
4 Ma ana si kada na wane fofolo gi da
rikia, gera ka mou asianaa, ma gera ka
lelebe, ma da iilingia na ada na wane mae
gi.
5 Ma na ensel nae ka bae urii fuadaaro
na roo geni nae gi, <<Langi moro si mou. I
nau ku haitamana moro nani uria a Jesus
baa gera haungia i fafona na airarafolo.
6 I nia e langi kasi too naa i seegi. I nia
e mouri naa lau naa iilingia baa e haea
fuagamu. Moro lea mai seenaa, ma moro
ka rikia amoro si gula baa nia e teo ana.
7 Haia, moro lea ali'ali naa, ma moro
ka faarongoa na oote fafurongo nia gi
urii, <A Jesus e mouri naa lau, ma ka lea
naa i nao ani gomolu uria i Galili, ma
tara molu ka riki nia naa i seenae.> Ma
moro ka manatatoona si doo nae ku haea
fuamoro.>>
8 Ma ali'ali daaro tafusia naa kwaingeia,
sulia daaro mou. Ma sui boroi ana, daaro
ka eele asianaa. Ma daaro ka lea ali'ali
uria na faarongolaa na oote fafurongo nia
gi.
9 Ma ana si kada nae, a Jesus e toodaa
daaro, ka bae urii, <<Na fanualama ka too
fai gomoro.>> Ma daaro ka lea mai siana,
ma daaro ka boururu usia ma daaro ka
dau kou i aena.
10 Ma a Jesus ka bae urii fuadaaro,
<<Langi moro si mou. Moro lea, ma moro
ka faarongoa na haasigu gi hai daka lea
uria i Galili. Ma tara gera ka riki nau naa
i seenae.>>

Na sugelaa na wane baita gi.

11 Haia, ana si kadamanga roo geni gi
gera ooli kou sulia na tala, teni wane ana
wane fofolo naa gi gera lea naa faasia
kwaingeia Jesus, ma gera ooli naa fui
Jerusalem. Si kada gera dao ana maefera
baita nae, gera ka uunuunu naa sulia si
doo gi sui na gera rikia siana fataabu
baita gi.
12 Ma si kada na fataabu baita ma teni
tooa baita gi lau ana gera Jiu gi gera ka
faarai oofu sui, gera ka falea si malefo
baita fuana wane ni fofolo gi.
13 Kada gera falea ana si malefo na
fuada wane fofolo naa, gera ka bae urii,
<<Molu ka suge urinae fuana wane gi
sui, <Kada melu teo ana la rodo, na oote
fafurongo a Jesus gi daka lea mai, ma gera
ka belia na nonina.>>>
14 Ma na tooa baita naa gi gera bae
laugo urii, <<Lea Paelat e rongoa si doo
naa, langi molu si manata a'abo lau, sulia
tara gemelu naa melu ka olosia fuana,
eeri langi nia kasi rakehasui gomolu.>>
15 Ma si kada wane fofolo naa gi gera
ngalia na malefo nae gi sui, gera ka lea,
ma daka iilia na ada si doo gi na fataabu
baita gi ma na wane baita gi gera Jiu gera
haea fuada. Haia, ma na uunuunulaa naa
ana suge ka galida sui na Jiu gi lea mai lea
ka dao i tara'ena.

Jesus e dao faatai fuana oote fafurongo nia gi.

16 Na aakwala ma tee wane fafurongo gi
da lea naa fui Galili, uria tee fe uuo nae a
Jesus e haea fuada hai daka lea uria.
17 Ma si kada gera riki nia ana, gera
ka boururu usia boroi ana teni wane ada
daka manata ruarua.
18 Sui a Jesus ka dao mai siada, ka bae
urii, <<A God e falea sui naa na mamanaa
gi sui i langi ma i laona molaagali fuagu.
19 Nia naa, molu ka lea, ma molu ka
faatolomai na tooa gi sui i maefera gi sui,
hai daka hau ana na tooa fafurongo nau
gi. Ma molu ka siuabu gera ana hatana na
Maa ma na Wela ma na Aanoedoo Aabu.
20 Ma molu ka faatolomaida eeri gera ka
roosulia na doo gi sui na ku eeresia gamu
ana naa. Ma i nau ku too fai gamu lea ka
dao ana na suilana na molaagali.>>

NA FAARONGOLAA DIANA NA A MARK E KEDEA

A John Siuabu e aade aagau ana tala.

1 Na hafalilana mai na Faarongolaa Diana naa sulia a Jesus Christ na Wela nia a God e urii:
2 E tala'ae iilingia baa a Aesea na profet na e kekedea si doo na a God e haea fuana a Christ ka urii, <<Tara nau ku oodua kou na wane ni ngali baea nau i nao ani oe, eeri ka aade aagau ana tala fuamu.
3 Tee wane e rii i laona na aanogwou ka urii, <Na Lord e dao na mai! Muka aade aagau ana na tala maasi nia, ma muka olosia na tala fuana.>>>
4 Urinae a John Siuabu e dao mai i aanogwou, ma ka funao ka bae fifii fuana na tooa gi eeri daka oolitai manata ma daka siuabu, eeri a God ka manata lukea na aade ta'alaa gera gi.
5 Ma na tooa oro gi faasia na lolofaa i Judea ma na fera i Jerusalem, da lea mai uria rongolana na baelana John. Gera ka faarongo ana na aade ta'alaa gera gi, ma nia ka siuabu gera i laona kafo i Jodan.
6 A John e ofi ana na maku ana iifuna doo fai ae na da alangia ana na kamel, ma ka kania na kakabe ana na ungana na bulumakau i liitana, ma ka ania na siko gi ma na wewedua.
7 Ma a John ka bae urii fuana tooa gi, <<Tee wane tara ka lea mai i burigu, ma i nia e baita ka tasa liufi nau, ma i nau kusi faorana uria na agwaarolaa uria na lukelana na tae silipa nia.
8 Haia, i nau ku siuabu gamu go agu ana na kafo, sui tara nia ana na ka siuabu gamu ana na Aanoedoo Aabu.>>

Na siuabulana ma na iilitoolana a Jesus.

9 E langi si tau laugo i buira doo nae gi, a Jesus e dao mai faasia na fera i Nasaret i laona na lolofaa i Galili, ma ka dao mai siana a John. Ma a John ka siuabu nia i laona na kafo i Jodan.
10 Ma ana si kada a Jesus e tatae mai faasia laona na kafo, i nia ka rikia na lofo halo e ifi ma na Aanoedoo Aabu ka sifo mai faafi nia iilingia fe bola.
11 Ma tesi lingee doo e talo mai faasia i langi ka urii, <<Ni oe naa na wela rakediana nau, nau ku eele asianaa suli oe.>>
12 Ma ana si kada nae ua go, na Aanoedoo Aabu ka talaia Jesus fui aanogwou.
13 Ma nia ka too i seenae sulia fai aakwala fe dani, ma a Satan ka iilitoona. Na doo kwasi gi da too laugo seenae, ma na ensel gi daka lea mai, daka aadasuli nia.

A Jesus e filia oote wane totongenao fuana fafurongo nia gi.

14 I buira na da aalua sui naa a John i laona na beu ni kanilaa, a Jesus ka lea i Galili ma ka ainitalo ana na Faarongolaa Diana faasia a God.
15 I nia ka bae urii, <<Si kada e dao naa, ma na Initooa a God e dao garangi na mai. Muka oolitai manata faasia na aade ta'alaa gamu gi, ma muka manata mamana ana na Faarongolaa Diana naa.>>
16 Ma ana si kada a Jesus e lea i kamena na aasi i Galili, nia ka rikia a Simon fai nia haasina a Andrew. Daaro dedee adaaro ana moge daaro laona na aasi nae, sulia daaro na roo wane da dedee gi.
17 Ma a Jesus ka bae urii fuadaaro, <<Moro lea mai fai nau, ma langi molu si nani naa uria iia go ana, sulia i nau tara ku toolamainia na nanilaa uria na tooa gi fuamoro eeri gera laugo tara daka lea mai fai nau.>>
18 Ma si kada nae ua go, daaro ka lugasia naa na moge daaro gi, ma daaro ka lea fai nia.
19 Ma si kada a Jesus e lea to'ou lau kou, nia ka rikia a James fai nia a John, na roo wela a Sebedi gi. Daaro gwouru adaaro i laona na baru, ma daaro ka kauraa furai adaaro.
20 Ma si kada a Jesus e riki daaro go, nia ka soe daaro naa, ma daaro ka tafusia na maa daaro a Sebedi i laona na baru fai nia na wane ni rao gi, ma daaro ka lea naa fai nia a Jesus.

A Jesus e taria na aagalo ta'a faasia tee wane.

21 A Jesus fai nia na oote fafurongo nia
gi da dao ana fera i Kapaneam. Ma ana
maedani Sabat, a Jesus ka lea laona na
Beu Aabu ni figulaa ma ka faatolomaidoo.
22 Ma na tooa gi daka kwele asianaa ana
na faatolomaia nia, sulia nia e faatolomai
mala na wane na e too ana na mamanaa,
ma ka e'ete asianaa faasia na wane faa-
tolomai gi ana na kwaieresia gi.
23 Ma ana si kada nae laugo, tee wane
na aagalo ta'a e adosia, nia e ruu mai
laona na Beu Aabu nae. Ma nia ka rii ka
urii,
24 <<Jesus ae! Ni oe na wane faasia i
Nasaret! Na taa naa tara oko iilia ani
gemelu? Ni oe o lea mai uria na faafunuil-
amelulaa naa? I nau ku haitamamu go
agu, ni oe na wane Aabu nia a God!>>
25 Ma a Jesus e bae susuala fuana na
aagalo ta'a nae ka urii, <<O bona amu, ma
oko haga mai i maa faasia na wane na na!
>>
26 Ma na aagalo ta'a nae e rii ma ka
lebesia na wane nae, ma ka haga tafa na
mai faasia.
27 Ma na tooa gi sui na da oogu i seenae,
daka kwele asianaa, ma daka ledi kwailiu
ani gera daka urii, <<Na taa naa e urii? Ta
faatolomaia faalu oto mone na e too ana
na rigitaa urii naa. Sulia na aagalo ta'a gi
boroi, i nia e oodu gera ma daka roosulia
na baelana.>>
28 Haia, na uunuunu sulia a Jesus ka
talofi ali'ali fuana na lolofaa teefou nae
i Galili.

A Jesus e guraa na tooa oro gi na da matai.

29 Jesus fai nia a James ma a John ma
teni tooa lau, gera lea kou faasia na Beu
Aabu ni figulaa, daka lea fai nia a James
ma a John uria luma gera a Simon ma a
Andrew.
30 Ma na fungo geni a Simon e matai
ana tatasua, ma ka teo go ana i laona na
iifitai nia. Si kada a Jesus e dao ana luma
nae, gera faarongo ana siana.
31 Ma nia ka lea siana geni nae, ma ka
dau i abana, ma ka faatataea. Ma na
tatasulaa nae ka sui faasia, ma nia ka
falea fanga fuada.
32 Ma ana fe haulafia nae, si kada na
hato e suu, na tooa gi da ngalia mai siana
a Jesus na tooa matai gi sui ma na tooa gi
sui na aagalo ta'a gi da adosida laugo.
33 Ma tooa gi sui faasia fera nae daka
figu mai i maana na luma nae.
34 Ma a Jesus ka guraa na tooa oro gi
na da matai ana na matailaa oro e'ete gi.
Ma nia ka taria laugo na aagalo ta'a oro
gi. Ma i nia ka langi si faalamainia na
aagalo ta'a nae gi dasi bae, sulia gera da
haitamana sui go naa i nia naa ni tei.

A Jesus e funao i Galili.

35 I ofaidani ana bobongi si kada e
rorodoa ua, a Jesus e tatae, ma ka haga
kou i maa faasia na luma nae, ma ka
lea uria na fooalaa ana tesi gula nae e
aaroaro.
36 Ma a Simon fai nia na ruana nia gi da
lea, ma daka nani uri nia.
37 Ma si kada daalu daotoona, daalu ka
bae urii fuana, <<Na tooa gi da nani uri
oe.>>
38 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Golu
ka lea lau ana teni fera aai gi garangi i
seegi, eeri kuka funao laugo fuada, sulia
aena si doo nae na kuka lea mai laona
molaagali naa.>>
39 Ma i nia e lea laona na maefera gi sui
i laona na lolofaa na i Galili, ma ka funao
i laona Beu Aabu ni figulaa gera gi, ma ka
taria na aagalo ta'a gi faasia tooa oro gi.

A Jesus e guraa na nonina tee wane na fura e haungia.

40 Tee wane na fura e ania nonina e lea
mai siana a Jesus, ma ka bururu ma ka
ingo nia ka urii, <<Lea so o dooria, oko
faamafoa fasi na nonigu naa.>>
41 Ma a Jesus e kwaimanatai asianaa
fuana, ma ka tekwalaa na aba kou ma ka
hamosia na wane nae, ka bae urii, <<Nau
ku dooria agu. Na nonimu naa ka mafo
naa!>>
42 Ma ali'ali go na fura nae ka sigi naa
faasi nia, ma na nonina ka mafo teefou
naa.
43 Ma a Jesus ka oodua na wane nae ka
lea na ana, ma ka bae fifii fuana ka urii,
44 <<Langi osi faarongoa lau ta wane
ana si doo na ku iilia ani oe naa. O lea,
oko faatai na nonimu siana na fataabu,
ma oko falea na kwaisuusia na a Moses
e eeresia eeri ka falea na faamamanalaa

fuana na tooa gi sui naa na nonimu e mafo naa.>>

45 Sui, na wane nae e lea, ma ka uunuunu ana sulia si taa baa a Jesus e iilia ani nia ana si gula gi sui. Nia naa, ka afetai naa fuana a Jesus uria na lea faatailaa i laona na fera gi, ma ka too go ana i maa ana si gula aaroaro gi. Ka urinae boroi ana, na tooa gi faasia na fera gi sui daka lea go mai ada i siana.

A Jesus e guraa tee wane na nonina e mae.

2

1 Na aange fe dani i buira, a Jesus e ooli lau mai uria i Kapaneam. Ma na faarongolaa suli nia ka tagala hasa i nia e too go ana i fera.

2 Urinae na tooa oro gi asianaa daka figu mai siana Jesus lelea na luma na nia e too ana ka fungu asianaa, ma ka langi naa tesi gula ni toolaa i laona luma. Ma i maa boroi, na tooa oro gi asianaa da figu laugo ana. Ma a Jesus ka funao fuada.

3 Ma ana si kada nae laugo tee fai wane gi da lea mai, daka ngalia mai tee wane na nonina e mae.

4 Ma sulia na figua baita nae, nia naa ka afetai naa fuada uria na ngalilana kou siana Jesus. Urinae daalu ka raa i fafona luma fai nia na wane nae. Ma daalu ka tafangia tee maekwadaa baita i fafona luma i ootofana si gula nae a Jesus e too ana, ma daalu ka faasifoa na wane nae i fafona iifitai nia siana a Jesus.

5 Ma si kada a Jesus e rikia na manata mamanalaa gera nae, nia ka bae urii fuana na wane noni mae nae, <<Ruana ae, nau ku manata lukea naa na aade ta'alaa oe gi.>>

6 Ma si kada nae, teni wane faatolomai ana kwaieresia gi da gwouru laugo i seenae, ma daka manata ada urii fuada i talada,

7 <<Uria taa na wane naa ka bae urinae? I nia e bae tataga ana God nae! E langi ta wane si bobola fai nia na manata lukelana na aade ta'alaa gi, tee taifilia a God go ana na ka bobola fai nia!>>

8 Ma ana si kada nae laugo a Jesus ka haitamana go ana si manataa gera loko gi i lioda, ma nia ka bae urii fuada, <<Uria taa na molu ka manata urinae?

9 Nia e waluda go ana uria na haelana fuana na wane naa na nonina e mae, <Nau ku manata lukea naa na aade ta'alaa oe gi,> sulia langi molu si rikia hasa kuka too ana rigitaa uria iililanalaa. Sui taa, nia e afetai uria na haelana, <O tatae, oko ngalia na iifitai oe, ma oko fali,> sulia tara molu ka rikia hasa kuka too ana mamanaa uria iililanalaa, langi e langi.

10 I nau ku iilia si doo aai na e afetai naa uria na faamamanalana fuamolu hasa nau, na Wela nia Iimola gi, ku too ana na mamanaa lao molaagali naa uria na manata lukelana na aade ta'alaa gi.>> Ma i nia ka bae urii fuana na wane nae na nonina e mae,

11 <<I nau ku haea fuamu, o tatae, ngalia na iifitai oe, oko lea naa i fera oe.>>

12 Ma na wane nae e tatae i maada, ma kafi ngalia na iifitai nia ma ka lea naa. Ma i gera sui daka kwele asianaa, ma daka silia a God urii, <<Langi golu si rikia ua mai tesi doo urii!>>

A Jesus e soea a Livae.

13 A Jesus e lea ooli lau i kamena na aasi i Galili. Ma tee figua baita daka lea mai siana, ma i nia ka hafalia na faatolomai fuada.

14 Ma ana si kada nia e liu kou, nia ka rikia a Livae na wela a Alfeas e gwouru go ana si gula nia ni gonilana na malefo ana na takisi. Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<O lea mai fai nau.>> Ma a Livae e tatae ma ka lea na ana fai nia.

15 Ma i buira na a Jesus e soea sui, i nia e lea ka fanga i luma nia a Livae. Ma na wane faafefe oro gi ana wane goni malefo ana na takisi, ma na wane ta'a gi aai, da fanga laugo fai nia a Jesus ma na oote fafurongo nia gi. Sulia na tooa oro urinae gi na da lea fai nia.

16 Ma na wane gi na da faatolomai ana kwaieresia gi na da Farisi laugo, si kada gera rikia naa a Jesus e fanga fai nia na wane gi na da gonia na malefo ana na takisi ma na wane ta'a gi aai, daka ledia na oote fafurongo nia gi daka urii, <<Uria taa na nia ka fanga fai gera na wane ta'a loko gi?>>

17 Ma si kada a Jesus e rongoa si doo nae, nia ka bae urii fuada, <<E langi lau na wane na e akwaa na e dooria na wane na e kwaifaamouri, ma ni tei gera na da matai taari daka dooria na wane urinae eeri ka gura gera. Urinae, i nau kusi lea mai uria na soelana na tooa na toolada e o'olo gi, ma ku lea mai taari uria na soelada na tooa ta'a gi.>>

Si oomelawanelaa sulia na aabu fangalaa.

18 Ana tesi kada na oote fafurongo nia gi a John Siuabu ma na Farisi gi da aabu fanga. Ma teni tooa gi da lea mai, ma daka ledia a Jesus daka urii, <<Uria taa naa na oote fafurongo a John gi ma na oote fafurongo gera na Farisi gi daka aabu fanga, ma na oote fafurongo oe gi ka langi?>>

19 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Na tooa gi na da kwairo'oi ana ta baraa langi dasi aabu fanga si kada wane fungao e too ua ana fai gera. Afetai daka aabu fanga si kada na nia e too ua ana fai gera.

20 Sui, tara ka dao ana si kada tooa e'ete da lafua na fungao faasi gera, ma ana fe dani nae taari gera dafi aabu fanga.

21 <<E langi ta wane so ka modea ta maku na e uda'uda naa fai nia si maku na e faalu. Sulia lea so nia ka iilia si doo nae, si maku faalu nae ka lafi karia na maku nae e uda'uda naa, ma ka haungainia na maekwadaa na baita.

22 Ma muka haitamana naa na waen da taingainia i laona na ungana na nanigot, e afetai ta wane ka aalua na waen faalu i laona na ungedoo kwali. Sulia lea so i nia ka iilia si doo urinae, si kada na waen nae ka furafura mai, nia ka fogea na ungedoo kwali nae, ma na waen nae ma na ungedoo nae ka ta'a sui go. Nia naa aadea i nia ka aalua na waen faalu i laona na ungedoo faalu laugo.>>

Na ledilaa sulia na raolaa ana maedani ana Sabat.

23 Ana tee maedani ana Sabat, a Jesus ma na oote fafurongo nia gi da tasa sulia na tala na e liu i laona na raoa ana doo iilingia raes. Ma si kada gera liu ana, na fafurongo nia gi daka fusia funge doo gi.

24 Ma na Farisi gi daka bae urii fuana a Jesus, <<O rikia fasi! Uria taa na oote fafurongo oe gi daka iilia si doo naa na kwaieresia e luia ana maedani ana Sabat? >>

25-26 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Gamu langi molu si iidu haitamana go si doo baa a David e iilia si kada baa a Abiata na wane e fooanigwou? Si kada baa a David ma na wane nia gi da fiolo, sulia langi ada tesi fanga. Ma nia ka lea i laona na Beu Aabu nia a God, ma ka ania na beredi nae da falea sui naa fuana a God. Ma e aabu asianaa fuana a David ma na wane nia gi uria na anilana na beredi nae, sulia taifilia go na fataabu gi go ana na daka haitamana anilana. Ma sui a David ka ania go ana ma ka falea laugo fuada na wane nia gi, ma daka ania.>>

27 Sui a Jesus ka bae urii fuada, <<A God e haungainia maedani ana Sabat fuana na tooa gi. I nia langi kasi haungainia na tooa gi fuana maedani ana Sabat.

28 I aena naa nau, na Wela nia Iimola gi, ku too ana na mamanaa usia si maedani ana Sabat lau.>>

A Jesus e guraa tee wane na abana e mae.

3

1 Sui a Jesus e lea lau i laona na Beu Aabu ni figulaa, ma tee wane na abana e mae e too i seenae.

2 Ma teni tooa gi i seenae, daka dooria feengilana a Jesus. Nia na aadea gera ka bubu suli nia, hai so daka rikia lea so i nia ka guraa na wane nae ana maedani ana Sabat.

3 Ma a Jesus ka bae urii fuana na wane nae na abana e mae, <<O take mai i seegi i nao ana na tooa naa gi sui go.>>

4 Sui a Jesus ka ledi gera ka urii, <<Si taa naa na kwaieresia golu e faalamainia hai golu ka iilia ana maedani ana Sabat? E faalamainia na iililana si doo diana gi ma langi na iililana si doo ta'a gi? E faalamainia na faamourilana ta wane, langi na haumaelilana ta wane?>>

Sui ka langi dasi oolisia go ana tesi doo.

5 A Jesus e rakehasu, ma ka aada galigali gera, sui taa e kwaimanatai lau fuada sulia da garo asianaa i laona na lioda, ma

na mangoda ka ngasi laugo. Sui i nia ka
bae urii fuana na wane nae, <<O tekwala
mai na abamu.>> Ma nia ka tekwalaa na
abana go, ma na abana ka diana naa lau.
6 Sui na Farisi gi da haga kou i maa, ma
daka bae oofu fai nia teni wane ana gule
tooa a Herod gi, ma daka haungainia teni
manata gi uria haumaelilana a Jesus.

Na figua baita i kamena aasi.

7 Sui a Jesus fai nia oote fafurongo nia gi
daka lea uria na aasi i Galili, ma na tooa
oro gi daka lea i buira. I gera da lea mai
faasia na bali fera i Galili ma i Judea,
8 ma faasia i Jerusalem ma i Idumea,
ma faasia na bali fera loko gi da ooli fui
taelana hato ana kafo i Jodan. Ma teni
tooa da lea mai faasia na fera gi galia na
fera i Taea ma i Saedon. Na figua baita
nae da lea mai i siana a Jesus, sulia da
rongoa si doo baita gi na i nia e iilida.
9 A Jesus ka haea fuana na oote fa-
furongo nia gi hai daka aade aagau ana ta
baru, aata na tooa gi daka beresia, sulia
na figua nae e baita asianaa.
10 Sulia nia e guraa na tooa oro gi,
nia naa na tooa gi na mataia gi e
haungida daka suungai gera kou hai so
daka hamosia mone ada a Jesus.
11 Ma si kada na tooa gi na aagalo ta'a
gi e adosida da riki nia, daka boururu i
nao ani nia ma daka rii ka urii, <<I oe na
Wela nia a God!>>
12 Ma a Jesus ka bae luida ana na aagalo
ta'a nae gi, hai ka langi dasi faarongoa lau
ta wane ani nia.

A Jesus e filia na aakwala ma roo aposol gi.

13 Sui a Jesus e raa kou gwouna tee
fe uuo, ma ka soea na wane gi na nia
doorida, ma gera ka lea mai siana.
14 Ma nia ka aadafilia na aakwala ma
roo wane, ma ka alangi gera ana aposol
gi. Ma nia ka bae urii fuada, <<Nau ku
aadafili gamu eeri muka too fai nau ma
kuka oodu gamu laugo uria na funaolaa.
15 Ma molu ka too ana na mamanaa uria
na tarilana na aagalo ta'a gi.>>
16 Haia, na hatada na aakwala ma roo
wane na nia e filida: A Simon (na a Jesus
e faahataa laugo ana a Peter),
17 ma a James ma a John na wela a
Sebedi gi (na a Jesus e alangi daaro ana
Boneges, na malutana na wane gi na da
iilingia na kwakwanga),
18 ma a Andrew, ma a Filip, ma a
Batolomiu, ma a Matthew, ma a Tomas,
ma a James na wela nia a Alfeas, ma a
Tadeas, ma a Simon na wane ana tee gule
tooa gera Jiu na da dooria tarilana na tooa
i Rom faasia Israel,
19 ma a Judas Iskariot na wane baa na
e falea Jesus fuana maalimaea nia gi.

A Jesus ma a Bielsebul.

20 Sui a Jesus ka ooli i fera. Ma na tooa
oro gi daka figu laugo mai, ma ka langi
naa tesi kada hai so a Jesus ma na oote
fafurongo nia gi uria na fangalaa.
21 Ma si kada na tooa futa nia gi da
rongoa si doo nae, i gera ka lea uria, sulia
da rongoa na tooa gi da bae daka urii, <<I
nia e ooewanea naa.>>
22 Ma teni wane faatolomai doo gi ana
na kwaieresia na da lea mai faasia i
Jerusalem daka bae urii, <<Na wane baita
ana na aagalo ta'a gi na hatana a Bielsebul
naa e too fai nia a Jesus naa! Ma a
Jesus ka taria na aagalo ta'a gi ana na
mamanaa na wane baita nae ana aagalo
ta'a gi naa.>>
23 Nia naa, a Jesus ka soeda mai siana ka
bae urii fuada ana si baea oomelawanea
gi ka urii, <<A Satan na molu alangia ana
a Bielsebul i nia ka tari utaa ani nia i
talana?
24 Haia, lea so na initooa ka firu fai nia
i talana, tara na initooa nae e afetai ka
oofu.
25 Ma lea so na wane ma na afe nia ma
na wela nia gi da firu fai gera i talada, tara
e afetai daalu ka oofu.
26 Ma na initooa a Satan ka urinae
laugo. Lea so na initooa nia ka firu fai
nia i talana, tara na initooa nae ka tagala
ma ka funu go ana.
27 <<Ma a Satan e iilingia laugo ta wane
rigita. E afetai ta wane aai ka ruu i laona
na luma nia ta wane rigita ma ka ngalia
si doo nia gi faasia, lea so i nia langi kesi
kani faafia fasi na wane rigita nae i nao.
28 <<Doo mamana nau ku haea
fuagamu, na aade ta'alaa gi sui ma na
bae tatagalaa gi sui na tooa gi da iilida, a

God ka bobola uria manata lukelana go ana.
29 Haia, so ta wane ka bae tataga fuana
na Aanoedoo Aabu, tara God kasi manata
lukea, sulia i nia naa na aade ta'alaa na e
totoo firi.>>
30 A Jesus e haea si doo naa sulia na tooa
gi da haea nia e too ana na aagalo ta'a.

Ni tee nia a Jesus ma na haasina gi.

31 Ma i buira doo nae gi, ni tee nia a
Jesus ma na haasina gi, daka dao naa. Ma
gera ka take go ada i maana luma, ma
daka fale baea kou fuana ma daka ledi
uri nia.
32 Na tooa oro gi asianaa na da gwouru
gali nia ma daka faarongo nia daka urii,
<<Ni tee oe ma na haasimu gi da nii mai
i maa, i gera da doori riki oe.>>
33 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Ni tei
naa ni tee nau ma na haasigu gi?>>
34 Sui nia ka aada kou fuana na tooa gi
na da gwouru gali nia, ma ka bae urii,
<<Nia naa na tooa da iilingia ni tee nau
ma na haasigu gi!
35 Sulia ni tei go ana na e iilia si doo gi
na a God e dooria, i nia naa iilingia na
haasigu, ma na waiwane nau, ma ni tee
nau.>>

Na oomelawanelaa sulia na wane na e fasi.

4

1 Ana tesi kada lau a Jesus e faatolomai
i kamena aasi i Galili. Ma na tooa oro
asianaa daka figu gali nia, ma i nia ka tae i
laona tee baru, ma ka gwouru i laona, ma
ka lea to'ou i kafo. Ma na tooa gi daka
take kou i kamena kafo.
2 Ma a Jesus e faatolomainia si doo oro
gi fuada ana si baea oomelawane gi ka
urii,
3 <<Molu fafurongo fasi! Tee wane e lea
ka fasia na mige doo nia gi i laona raoa
nia.
4 Ma si kada nia e tagalangainia ana na
mige doo nae gi, teni mige doo gi da asida
sulia na tala, ma na manu gi da lofo mai,
ma daka anida teefou.
5 Ma teni mige doo gi da asida ana si
gula foulaa, si gula na gano kasi baita. Ma
da tae ali'ali sulia na gano e rauraua.
6 Haia, si kada na hato e tae mai, nia ka
hatofia na ai nae gi, ma daka kuku laugo
ada, sulia na lali doo gi kasi lea oolo.
7 Ma teni mige doo gi da asida i matan-
gana na kwaletotore gi, na e tae mai ma
ka nuku faafia na ai gi, ma ka langi dasi
fungu go.
8 Ma teni mige doo gi lau e asia i laona
na gano na e diana, ma da tae mai ma
daka fungu ana doo oro gi. Ma teni doo gi
daka fungu ana oolu finite doo gi, ma teni
doo gi daka fungu ana oono finite mige
doo gi, ma teni doo gi lau daka fungu ana
tee talange doo gi.>>
9 Sui a Jesus ka isia baelana urii,
<<Muka manata diana sulia si doo nae gi
na mu rongoda gi.>>

Doo na e aadea a Jesus ka bae ana si baea oomelawanea gi.

10 Si kada a Jesus e too ana taifilia, na
bali ana wane gi na da rongoa na baelana
daka lea mai siana fai nia na aakwala ma
roo fafurongo nia gi, ma daka ledi nia eeri
ka lukea fuada na malutana na baea ni
oomelawanea baa gi.
11 Ma nia ka oolisi gera ka urii, <<A
God e faatainia sui naa si doo aagwa gi
sulia na Initooa nia fuagamu. Haia, ma
na tooa gi na da too i maa ana Initooa nia,
nau kuka haea si doo gi sui fuada ana si
oomelawanea gi,
12 eeri daka aadaada boroi, ma langi
dasi aada haitamana go tesi doo, ma
da fafurongo boroi, ma ka langi dasi
rongo haitamana go tesi doo. Sulia lea
so daka aada haitamana ma daka rongo
haitamana, gera ka aabulo fuana a God,
ma tara nia ka manata lukea na aade
ta'alaa gera gi.>>

A Jesus e inifitaa si oomelawanea sulia na wane baa e fasi.

13 Sui a Jesus ka bae urii fuada,
<<Gamu langi molu si haitamana go
si oomelawanelaa naa? Lea so molu
si haitamana go si oomelawanelaa naa,
tara molu kafi haitamana utaa ana
oomelawanelaa aai?
14 Na wane baa na e fasi doo, nia e fasia
na baelana a God.
15 Ma teni tooa gi na da rongoa na
baelana God, da iilingia na mige doo gi na

e asia i sulia na tala. Ma si kada da rongo,
a Satan e lea mai, ma ka lafua laugo ana
faasida.
16 Ma teni tooa gi lau da iilingia na mige
doo gi na da asida ana si gula foulaa, ma
da rongoa na baelana God ma ali'ali da
ngalia, ma daka eele asianaa.
17 Sui taa, e langi dasi too ana ta lali
diana doo. Nia naa da mouri go ada sulia
si kada to'ou. Ma si kada na afetaia ma
na nonifiilaa e dao mai i nunufana na
faarongolaa nae, daka lugasia na ada na
baelana God.
18 Ma teni tooa gi aai da iilingia na
mige doo gi na da asida i matangana na
kwaletotore gi. I gera rongoa na baelana
God,
19 sui taa, da manata a'abo ada sulia si
doo gi ana mouria gera, ma daka manata
baita ana na malefo, ma doo naa gi e
iilingia na kwaletotore gi e nuku faafia na
mige doo nae, ma langi dasi fungu go ana
ta fufue doo.
20 Ma teni tooa gi lau da iilingia na mige
doo gi na da asida i laona si gano diana.
I gera rongoa si baelana God ma daka
roosulia, ma daka fungu ana fufue doo gi.
Teni doo ana na oolu finite doo, ma teni
doo na oono finite doo, ma teni doo na tee
talange doo.>>

Si oomelawanelaa sulia na kwesu.

21 Ma a Jesus ka bae lau urii fuada, <<E
utaa? Ta wane e ngalia mai na kwesu
ma ka aalua ana i farana na teu langi na
iifitai? Langi go. Nia ka aalua i fulina i
langi!
22 Urinae tesi doo na da haufinia, tara a
God ka aalua ana si gula folaa. Ma si doo
na da foda faafia, tara a God ka faatainia.
23 Muka manata diana sulia si doo gi na
mu rongoa.>>
24 Ma a Jesus ka bae lau urii fuada,
<<Muka manata diana sulia si doo gi na
mu rongoa. A God ka keto gamu laugo
iilingia si ketolaa na gamu iilia ana tooa
e'ete gi, sui ka baita lau.
25 Ma na wane na e too ana teni si doo
gi, a God tara ka falea doo oro gi fuana.
Ma na wane na e langi kasi too ana tesi
doo, a God tara ka lafua lau si doo to'ou
boroi ana na i nia e too ana.>>

Si oomelawane sulia na mige doo na e bulao.

26 A Jesus ka bae laugo urii, <<Na
Initooa a God e iilingia na wane na e fasia
si mige doo gi i laona na raoa nia.
27 Nia ka teo ana ana fe rodo ma ka aada
ma ka liliu ana ana dani, ma sulia si kada
nae na mige doo gi e bulao ana ma ka
tae ana. Sui na wane nae kasi haitamana
laugo ana na doo na e aadea ka tae.
28 Na gano i talana naa e faataea na ai
nae gi ma ka faafungu ana fufue doo gi.
Na fufurungana e bango mai i nao, sui na
funge doo, ma i buri na mige doo gi kafi
bango mai.
29 Ma si kada na mige doo nae gi e
moua, na wane nae ka hafalia na ta-
balilana na funge doo gi, sulia e dao na
ana si kada ni gonidoolaa.>>

Si Oomelawanelaa sulia na migena ai na hatana na mastad.

30 A Jesus e ledi lau ka urii, <<Tara si taa
naa golu ka bolangainia ana na Initooa
nia a God? Ma langi ta si oomelawane
taa na golu ka inifitaa ana?
31 Nia e urii: Tee wane e ngalia na
migena mastad, na e to'ou ka tasa ana
migena ai gi sui, ma ka fasia lao gano.
32 Ma i buira nia e fasia sui, na migedoo
baa ka tae ma ka hau ana na ai baita ka
liufia na ai oro gi. Ma ka too ana na hare
ai baita gi, ma na manu gi da lofo mai ma
da haungainia na nui gera gi ana.>>
33 A Jesus e bae fuana na tooa gi ana
si oomelawanelaa nae gi urinae, ma e
haea si doo gi na e bobola fai nia daka
haitamana.
34 Ma nia e bae fuada ana si baea
oomelawane gi sui go. Sui si kada na e too
ana taifili nia fai nia na oote fafurongo nia
gi, nia ka faafolaalia na doo gi sui fuada.

A Jesus e faaaroaroa na koburu.

35 I haulafia ana fe dani nae, a Jesus
e bae urii fuana oote fafurongo nia gi,
<<Golu lea fasi fui bali aasi aai loko.>>
36 Ma da tafusia na figua nae, ma daka
lea fai nia a Jesus i laona na baru nae nia
e gwouru i laona. Teni baru gi aai laugo
da too i seenae.

37 Ma na ooru baita e tae mai ma na
nanafo gi ka hafalia na lealaa mai i laona
na baru, ma ka garangi kuruu naa.
38 Ma a Jesus e teo mai ana i buira
na baru, ma ka bogou ana na doo ni
bogoulaa. Ma na oote fafurongo nia gi
da faaada nia ma daka bae urii, <<Wane
baita ae, golu garangi golu ka mae naa!
Osi manata a'abo go urii?>>
39 Ma a Jesus e tatae ma ka bae rigita
fuana na ooru ka urii, <<Oko too aaroaro
naa!>> Ma ka bae laugo fuana na nanafo
gi ka urii, <<Molu ka ngado naa!>> Urinae
ua go, na ooru baa ka aaroaro, ma na
folaa ka asia naa.
40 Ma nia ka bae urii fuana oote fa-
furongo nia gi, <<Uria taa na molu ka
mou asianaa? I gomolu molu si manata
mamana ua?>>
41 Ma gera ka mou ma daka ledi kwailiu
ani gera daka urii, <<Wane taa naa? Na
ooru ma na nanafo gi boroi daka roosuli
nia!>>

A Jesus e guraa tee wane na aagalo ta'a e adosia.

5

1 A Jesus fai nia na fafurongo nia gi, da
faifolo ana na aasi i Galili, ma daka dao
ana na bali aasi aai nae ana na lolofaa i
Gerasa.
2 Ma si kada a Jesus e sifo faasia na
baru, tee wane na aagalo ta'a e adosia
ka lea mai faasia na mae oba ni aalulana
wane mae gi, ma ka lea mai i siana.
3 Na wane nae e too i laona na
kwaingeia nae gi, ma e langi ta wane so
ka bobola fai nia na kanilana ana tesi oko
ana seni.
4 Sulia si kada oro gi, da kani na faafia
na abana ma na aena ana seni, sui nia
ka muusia go ana na seni nae gi ma ka
magaa go ana na kakai halo nae gi i aena.
Ma e langi ta wane kasi rigita bobola fai
nia na ngirilanalaa.
5 Ma fe rodo gi ma fe hato gi, nia e too
i matangana na kwaingeia gi ma i laona
na tolo gi, ma nia ka rii ma ka kwai nia
ana i talana ana na fou gi.
6 Si kada nia e too tau ua mai, nia ka
rikia a Jesus, ma ka lalao mai, ma ka
boururu i nao ani nia.
7 Ma nia ka rii baita ka urii, <<A Jesus
ae, ni oe na Wela a God na e too mai i
langi. Na taa naa o doori iilia ani nau?
Oko aalangai i maana a God osi falea si
kwakwaelaa fuagu!>>
8 (Nia e bae urinae sulia a Jesus e bae
urii fuana, <<Aagalo ta'a ae, o haga mai i
maa faasia na wane naa.>>)
9 Sui a Jesus e ledia ka urii, <<Ni tei naa
hatamu?>>
Ma i nia e oolisia ka urii, <<Na hatagu
a Oomea gi, sulia i gemelu melu oro.>>
10 Ma nia ka gania a Jesus hai so ka langi
si oodu gera faasia na bali fera nae.
11 Ma tee ferae boso baita da too laugo
i kamena na uuo loko, ma daka fanga go
ada.
12 Ma na aagalo nae gi da gania a
Jesus daka urii, <<O fale gemelu fuana na
boso loko gi hai so melu ka ruu amelu i
laoda.>>
13 Ma a Jesus ka faalamai gera, ma na
aagalo ta'a nae gi da haga mai, ma daka
lea daka ruu i laona na boso nae gi. Na
ferae boso nae e bobola fai nia na roo
tooni boso, ma da lalao i oobina fou naa,
ma daka asia fui laona na aasi nae, ma
daka lola teefou.
14 Haia, wane nae gi na da aadasulia na
boso nae gi, daka tafi, ma daka faarongo
ana si doo nae i fera nae ma na fera to'ou
galigalia gi. Ma na tooa gi daka lea uria
na rikilana si doo na e fuli.
15 Ma ana si kada da dao siana a Jesus,
daka rikia na wane baa na aagalo ta'a oro
gi da adosia e gwouru go ana seenae, ma
nia ka oofi naa ma ka manata o'olo naa.
Ma na tooa gi daka mou asianaa.
16 Ma na tooa gi na da rikia si doo nae e
fuli, da uunuunu sulia i siada na tooa gi,
ma da uunuunu laugo sulia na boso nae
gi.
17 Ma i buri, na tooa nae gi daka gania
a Jesus eeri ka lea faasia na bali fera gera.
18 Ma si kada a Jesus e tae laona na
baru, na wane baa na aagalo ta'a gi da
adosia i nao, nia ka gania uria na lealaa
fai nia.
19 A Jesus ka langi si faalamainia, ma
ka bae urii fuana, <<O ooli i fera siana na
tooa oe gi, ma oko faarongo gera ana si

doo gi sui na Lord e aadea fuamu ma na
kwaimanataia nia fuamu.>>
20 Ma na wane nae e lea, ma ka faaron-
goa na tooa gi ana lolofaa i Dekapolis ana
si doo gi sui na a Jesus e iilia fuana. Ma
na tooa gi sui daka kwele asianaa.

A Jesus e guraa roo geni.

21 A Jesus e faafolo lau kou uria ta bali
aasi, ma ana si kada nia ka dao ana, na
tooa oro gi daka figu gali nia.
22 Ma tee wane ada na wane olosi doo gi
i laona na Beu Aabu ni figulaa i fera loko,
hatana a Jaeras, ka lea mai. Ma si kada
e rikia a Jesus, nia ka boururu i maana
aena,
23 ma e gania ka urii, <<Na gala haari
nau e garangi mae naa. O lea mai, ma
oko aalua mone amu na abamu i fafona
hai so ni nia ka akwaa ma ka mouri.>>
24 Ma a Jesus ka lea naa fai nia. Ma
na figua baita da lea i buira ma daka
kwaiberesi gali nia.
25 Ma tee inite aai e nia laugo i seenae
na abu sura e haungia sulia tee aakwala
ma roo fe ngali sui naa.
26 Ni nia ka nonifii asianaa, ma boroi
ana nia ka nagaa na malefo nia gi sui
fuana na wane ni kwaiguralaa oro gi, na
toolana kasi diana go. E ta'a taari ka tasa
asianaa.
27 Ma si kada ni nia e rongoa na
uunuunua sulia a Jesus, ni nia ka lea mai
i buira i matangana na figua nae, ma ka
hamosia na maku ruruu nia a Jesus.
28 Sulia nia e manata urii, <<Lea so
kuka hamosia mone agu na maku nia,
nau kuka diana naa.>>
29 Ma si kada nia e hamosia na maku
nia, ali'ali na abu na e tafangi nia ka sui
naa, ma nia ka madafia i laona na nonina
hasa ni nia e nonilaa naa faasia na mataia
nia.
30 Ma ana si kada nae ua go, a Jesus
e haitamana na mamanaa nia e gura ta
iimola. Ma i nia ka aabulo i matangana
na figua nae, ma ka ledida ka urii, <<Ni
tei naa e hamosia kou na maku nau?>>
31 Ma na oote fafurongo nia gi da oolisia
daka urii, <<I oe o rikia go amu na tooa
oro naa gi da figu kwaiberesi gali oe. Uria
taa na oko ledi uria ni tei naa e hamosi oe?
>>
32 Sui a Jesus e aada go ana gali nia hai
so ka rikia ni tei nae e iilia si doo nae.
33 Haia, na inite nae e haitamana si
doo nae e fuli fuana, ma nia ka lea mai
ma ka lelebe ana moulaa, ma ka boururu
i maana aena a Jesus. Ma ni nia ka
faarongoa ana doo mamana gi sui suli
nia.
34 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<Inite
ae, God e gura oe sulia na oe manata
mamana ani nau. O lea naa, ma osi
manata a'abo, ma oko nonilaa naa faasia
na mataia oe.>>
35 Ma si kada a Jesus e bae ua go
ana, teni wane gi da dao mai faasia na
luma a Jaeras, ma daka bae urii fuana a
Jaeras, <<Na haari oe baa e mae naa. Osi
faa'aberosia lau na wane faatolomai doo
naa.>>
36 Haia, a Jesus kasi fafurongo go uria
si doo na da haea, ma ka bae na ana urii
fuana a Jaeras, <<Langi osi mou lau. Oko
manata mamana amu.>>
37 Ma i nia kasi faalamainia ta wane ka
lea fai nia, taifilia go a Peter, ma a James,
ma a John na haasina a James.
38 Ma si kada da dao i luma nia a Jaeras,
a Jesus ka rongoa na ngalulaa fai nia na
aangilaa ma na suungimaelaa e baita.
39 Ma nia ka ruu kou, ma ka bae urii
fuada, <<Uria taa na molu aangi ma muka
suungimae? Na wela naa langi nia kasi
mae, ni nia e teo go ana.>>
40 Sui, gera daka waela ada ana a Jesus.
Ma i nia e eeresi gera i maa, ma ka talaia
na maa nia ma ni tee nia na wela nae, ma
na oote fafurongo nia gi na da too fai nia,
ma daalu ruu ana bali luma na wela nae
e too ana.
41 Ma nia ka dau ana na abana na wela
nae, ma ka bae urii fuana, <<Talita kom!
>> Na malutana e urii, <<Gala haari ae, i
nau ku haea fuamu o tatae!>>
42 Ma ni nia ka tatae, ma ka take, ma
ka fali. Na wela nae tee aakwala ma roo
fe ngali ana go na e sui naa. Ma ni gera
daka kwele asianaa ana si doo naa.
43 Sui a Jesus ka bae luida eeri ka langi
dasi faarongolana ta wane lau ana si doo
nae. Ma ka haea gera ka falea tesi fanga
fuana na wela baa hai ka ania.

Na tooa gi i Nasaret da oote gera ana a Jesus.

6

1 A Jesus fai nia na oote fafurongo nia
gi, da tafusia na gula nae ma daka ooli
uria fera nia.
2 Ma ana maedani ana Sabat, nia ka
faatolomai i laona na Beu Aabu ni figulaa.
Ma tooa oro gi da rongo nia, ma daka
kwele asianaa. Ma gera ledida kwailiu ani
gera daka urii, <<Na wane naa e ngalia
mai ana si doo naa gi i fai? Ma na liotooa
taa na da falea fuana naa? Ma nia e iili
utaa ana si doo ni kwelelaa ana gi nae?
3 Nia na wane ni toleluma go ana, na
alakwa baa ni Mary naa, ne baa? Ma na
haasina gi na a James, ma a Josef, ma
a Judas, ma a Simon, ne baa? Ma na
waiwane nia gi da too go ada i seenaa.>>
Ma daka oote gera ani nia.
4 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Na
tooa gi ana fera gi sui da haitamana daka
faabaitaa na profet. Haia, ma na tooa gi
ana fera nia i talana ma na tooa futa nia
gi afetai daka faabaita nia.>>
5 Ma nia kasi bobola naa fai nia na
iililana lau si doo kwaibalatana go oro
ana i seenae. I nia e aalua go ana na
abana faafia ta aange tooa matai gi ma
ka gura gera.
6 Ma nia ka kwele asianaa sulia na tooa
gi da langi dasi manata mamana.

A Jesus e oodua na aposol gi.

Sui a Jesus e lea ana maefera gi galigalia
i seenae, ma ka faatolomai ana na tooa gi.
7 Nia ka soea mai na aakwala ma roo
wane ni fafurongo nia gi siana, ma i nia
ka falea na mamanaa fuada uria tarilana
na aagalo ta'a gi, ma ka ooduda teefou, na
roo wane gi daaro ka lea oofu.
8 Ma a Jesus ka bae fifii fuada ka urii,
<<E langi molu si ngalia ta si doo uria na
leaa naa, taifilia kubou go na molu ngalia.
Ma langi molu si ngalia tesi fanga, ma
langi ta wai, ma langi tesi malefo.
9 Molu ka haingia na tae silipa, sui ka
langi molu si ngalia roo si maku ruruu.
10 Ma si kada ta wane e gonitai gamu,
molu ka too fai nia lea ka dao ana si kada
molu tafusia na fera nae.
11 Ma lea molu dao ana na fera ma na
tooa gi i seenae langi dasi gonitai gamu
ma ka langi dasi dooria go fafurongolaa
molu, molu ka lea amolu faasida. Ma
molu ka kwae tafusia na aafuafui gano
faasia na tae silipa molu gi uria na
faatailana naa fuada tara a God ka keto
gera.>>
12 Ma ni gera da lea ma da funao hai so
na tooa gi daka oolitai manata faasia na
aade ta'alaa gera gi.
13 Ma daka taria na aagalo ta'a oro gi,
ma daka gwaia na tooa matai oro ma daka
gura gera laugo.

Na maelana a John Siuabu.

14 Haia, a Herod na aaofia e rongoa
si doo naa gi, sulia na hatana a Jesus e
talofia na fera gi sui. Ma teni tooa gi daka
haea, <<A John Siuabu e mouri lau! Nia
naa i nia ka aadea doo kwaibalatana gi.>>
15 Ma teni tooa gi lau daka haea, <<I nia
a Elaeja.>>
Ma teni tooa aai gi daka bae urii, <<I nia
ta profet, iilingia na profet baa gi i nao
mai.>>
16 Ma si kada a Herod e rongoa si doo
naa gi, nia ka bae urii, <<A John na wane
baa ku oodua wane oomea gi uria iri
muusilana na ketena, e tatae lau faasia na
maea.>>
17 Sulia a Herod i talana na e kwaiodui
sui uria na dumulilana a John, ma daka
aalua i laona na beu ni kanilaa. A Herod
e iilia si doo naa sulia nia ka aadea ana ni
Herodias, na afe nia a Filip na haasina.
18 A Herod e aalua a John i laona na beu
ni kanilaa, sulia nia e bae urii fuana a
Herod, <<Na kwaieresia e luia osi aadea
na afe nia na haasimu.>>
19 Ma si lio ta'a ni Herodias ka asia
asianaa fuana a John, ma ka dooria na
haumaelilana, sui ma ka afetai fuana,
20 sulia a Herod ka suusi nia, sulia nia
e moungia a John, sulia nia ka haitamana
nia na wane o'olo ma na wane e aabu.
Haia, a Herod e dooria asianaa na ron-
golana a John, boroi ana i nia ka manata
a'abo ana si kada gi na e rongoa ana.
21 Sui ni Herodias e daotoona si kada
diana nia. Ana fe dani na a Herod e
faabaita fe dani na e futa ana, i nia e
haungainia tee fangaa fuada na wane
baita nia gi, ma na wane baita nia gi ana
oomea, ma na wane naonao gi na da too
i laona i lolofaa Galili.

22 Ma si kada na haari nia ni Herodias e
ruu mai ma ka wae, a Herod ma na wane
nia gi na da fanga fai nia daka eele baita
asianaa sulia. Ma a Herod ka bae urii
fuana na haari nae, <<O gani nau mai uria
tesi doo na o dooria, ma nau kuka falea
fuamu.>>
23 Ma i nia e bae aalangai ana aalafuu
fuana ka urii, <<Tesi taa naa o gani uria,
nau kuka falea fuamu. Boroi ana ta bali
ana na initooa nau.>>
24 Ma na haari ka haga kou i maa ka lea
naa siana ni tee nia, ka bae urii, <<Tesi
taa naa tara ku gani uria?>>

Ma ni tee nia e oolisia ka urii, <<Na
ketena a John Siuabu.>>

25 Ma na haari nae e ooli ali'ali siana
a Herod, ma ka gania ka urii, <<I nau
ku dooria oko falea mai na ketena a John
Siuabu fuagu i fafona ta karao ana si kada
naa.>>
26 Ma a Herod ka liobukonu asianaa
sulia si doo nae. Sui taa, sulia si bae
aalangaia na nia e iilia i maada na wane
gi na da fanga fai nia, i nia kasi luia naa
faasia.
27 Ma nia ka oodua tee wane fofolo uria
ngalilana mai na ketena a John. Ma na
wane nae ka lea i laona na beu ni kanilaa,
ma ka iri muusia na luana a John,
28 ma ka ngalia mai na ketena i fafona
na karao, ma ka falea fuana na haari nae,
ma ni nia ka falea fuana ni tee nia.
29 Ma si kada na oote fafurongo nia gi
a John da rongoa si doo naa, gera lea mai
ma daka ngalia na nonina ma daka aalua
i laona na kwaingeia.

A Jesus e hangonia na lima tooni wane gi.

30 Na aposol gi da ooli mai, ma daka figu
siana a Jesus, ma daka faarongo nia ana si
doo gi na da iilida ma daka faatolomainia
gi.
31 Jesus fai nia na oote fafurongo nia gi,
gera abero asianaa, sulia na tooa oro gi
da dao mai ma daka ooli kou ada. Ma
Jesus fai nia na oote fafurongo nia gi, gera
langi dasi too na ana ta si kada boroi uria
na fangalaa. Nia naa, a Jesus ka bae urii
fuada, <<Molu lea mai fai nau uria tesi
gula aaroaro eeri golu ka mamalo fasi
agolu.>>
32 Ma da lea taifili gera ana baru uria
tesi gula aaroaro.
33 Sui, na tooa oro gi faasia na fera gi sui
da aada haitamada, ma daka lalao i nao
ani gera, ma daka dao ada i seenae.
34 Ma si kada a Jesus e oolo mai
ana, nia ka rikia na figua baita, ma ka
kwaimanatai asianaa fuada, sulia gera da
iilingia na sipsip gi na e langi ada ta wane
aadasuli gera. Ma nia ka faatolomai gera
ana si doo oro gi.
35 Ma si kada na hato e teo folo naa, na
oote fafurongo nia gi daka lea mai siana,
ma daka bae urii, <<Si gula naa e langi ta
wane kasi too ana, ma na hato ka teo folo
naa.
36 O oodua na tooa naa gi daka lea na
ada, eeri daka lea ana si gula galigali naa
gi na tooa gi da too ana ma ana na fera gi,
eeri daka folia ada tesi fanga.>>
37 Sui i nia e oolisida ka urii, <<I gomolu
molu falea tesi fanga ada.>>

Ma i gera daka bae urii fuana, <<E utaa
ni oe o dooria melu ka lea, melu ka falea
mai ta roo talange si malefo uria folilana
mai teni beredi oro ka bobola fai nia
hangoniladalaa ana?>>
38 Ma a Jesus ka ledi gera ka bae urii,
<<Fita fe beredi na molu too ana? Lea
molu ka aada fasi.>>

Ma si kada da daotoona, daka bae urii,
<<Lima fe beredi go fai nia na roo gwe
iia.>>
39 Sui a Jesus ka haea fuana oote fa-
furongo nia gi hai daka haea fuada na
tooa gi daka gwouru i hae gano ana
bubulutaa wane gi i fafona na laua.
40 Ma gera ka gwouru i hae gano ana
talange wane gi i laona teni bubulutaa
ma lima aakwala wane gi i laona teni
bubulutaa aai.
41 Ma Jesus e ngalia na lima fe beredi
nae gi ma na roo gwe iia nae gi, ma ka
aada alaa uria i langi, ma ka baelafea a
God. Ma nia e niia fe beredi nae gi, ma ka
falea fuada na oote fafurongo nia gi, hai
daka tolingia fuada na tooa gi. Ma nia ka
tolingia laugo na roo gwe iia nae gi fuada
sui.
42 Ma na tooa gi sui daka fanga, ma daka
aabusu naa.

43 Sui na oote fafurongo nia gi daka
gonia na oorongana na beredi ma na iia
na e oore, ma daka faafungua na tee
aakwala ma roo koko gi.
44 Na lima tooni wane na da fanga.

A Jesus e fali i fafona na kafo.

45 Ma i buira si doo naa, a Jesus e
faataea na oote fafurongo nia gi i laona
na baru, ma daka lea i nao ani nia uria
na fera i Betsaeda, na e too mai ana ta
bali aai ana na aasi nae. Ma i nia ka too
ua kou hai so ka haea fuana na figua nae
hai daka lea na ada.
46 Ma i buira i nia e aalualu ana tooa gi
sui, nia ka lea uria tee fe uuo hai ka fooa
ana.
47 Ma si kada e hafali rodo mai, na baru
baa e nia naa i oogotouna na aasi, ma a
Jesus e too ua go ana taifili nia i hara.
48 Ma i nia e rikia na oote fafurongo
nia gi da uulafu asianaa ana na falutalaa,
sulia da naofia na ooru. Ma ana kade rodo
i ofaidani, a Jesus ka fali i fafona na kafo,
ma ka lea mai siada. Ma nia ka garangi
so ka tasa ana faasida.
49 Sui, ana si kada da riki nia e fali i
fafona na kafo, i gera da manata hasa nia
na aagalo. Ma daka rii,
50 sulia gera sui go da mou asianaa ana
si kada da riki nia ka fali i fafona kafo.
Ma a Jesus e ali'ali ka bae kou fuada ka
urii, <<I nau go ana naa! Langi molu kasi
mou.>>
51 Sui nia ka tae i laona na baru fai gera,
ma na ooru ka aaroaro naa. Ma ni gera
daka kwele asianaa,
52 sulia e langi dasi haitamana na malu-
tana na hangonilada na lima tooni wane
baa gi ana lima fe beredi go. Sulia na
manata gera gi e kukuru asianaa.

A Jesus e guraa na tooa matai gi.

53 I gera da faifolo ana na aasi nae ma
daka oolo ana bali maefera i Genesaret,
ma gera ka terengainia na baru i seenae.
54 Ma si kada da tafusia na baru, na tooa
nae gi ali'ali daka aada haitamana ua go
a Jesus.
55 Ma na tooa gi da lalao i bali fera
loulou nae, ma daka ngalia mai na tooa
matai gi i fafona na tafe gi, uria si gula
taa na da rongoa a Jesus e nia ana.
56 Ma si gula gi sui na a Jesus e lea
ana, na tooa gi daka ngalia mai na tooa
matai gi uria i maana usia gi, ma da
gania a Jesus fuana na tooa matai gi daka
hamosia mone ada na aena maku tekwa
nia. Ma na tooa gi sui na da hamosia, da
akwaa naa.

Na malutanaa gera na Farisi gi.

7

1 Teni Farisi gi ma teni wane faatolomai
gi ana na kwaieresia, da lea mai faasia i
Jerusalem, ma daka figu galia a Jesus.
2 Ma gera ka rikia teni wane ada na oote
fafurongo nia gi dasi saufia go na abada
suifetei fangalaa iilingia na malutaa gera
na Farisi gi na da haea hai so na tooa gi
Jiu daka iilia.
3 (Sulia na Farisi gi, ma na tooa aai gi i
Jiu gi laugo, e afetai daka fanga lea so e
langi dasi saufia na abada eeri ka iilingia
na koo gera gi da toolamainia na mai.
4 Ma si kada da folia mai na fanga gi
faasia na usia, e afetai daka fanga ua lea
langi dasi saufia fasi, sulia na malutaa
gera. Ma daka lea sulia na malutaa oro
gera gi iilingia na saufilana na teteu gi ma
na kuki gi ma na fofo gi.)
5 Ma na Farisi gi ma na wane faatolomai
gi ana na kwaieresia, daka ledia a Jesus
daka urii, <<Uria taa naa na oote fa-
furongo oe gi dasi roosulia na faatolomaia
naa na koo gia gi da aalua mai fuaga, sulia
ka langi dasi saufia go na abada i nao sui
dafi fanga?>>
6 Ma nia e oolisida ka urii, <<A Aesea
e bae mamana si kada baa i nia e bae
suli gamu. I gamu naa na wane susuge
gi, iilingia na nia e kedea ka urii, <God e
haea, na tooa naa gi da faabaita nau go
ada ana si baea gera gi, ma na manatada
e nia tau faasi nau.
7 Gera da fooasi nau o'oni go ada, sulia
i gera da toolamainia ada na kwaieresia
gera gi go ana, ma daka haea kwaieresia
nau gi!>
8 <<Gamu mu aaburongo agamu na
kwaieresia nia gi a God, ma muka roosu-
lia agamu na faatolomaia gera gi na wane
gi.>>

9 Ma a Jesus ka bae lau urii fuada, <<I
gamu mu haitamana asianaa na bulasi-
lana na kwaieresia a God gi ma muka
roosulia agamu na malutaa gamu gi.
10 Sulia a Moses e bae ka urii, <Oko
manata baita ana na maa oe ma ana ni
tee oe.> Ma <So ni tei na e kwalangia
na maa nia ma langi ni tee nia, gera ka
haumaelia.>
11 Sui taa, i gamu mu faatolomainia
hasa lea ta wane e too ana tesi doo na
e haitamana ka adomia ana maa nia ma
langi ni tee nia, ma ka bae urii, <Nau tara
ku falea si doo naa fuana a God,>
12 diana go ana fuana nia ka langi si
adomia naa na maa nia ma langi ni tee
nia.
13 Ma urinae, na faatolomaia na gamu
aalua e faalangia na baelana a God. Ma si
doo oro urinae gi naa na mu iilida.>>

Si doo gi na e falea na garolaa fuana na wane.

14 Sui a Jesus e soea lau mai na figua
siana, ma ka bae urii fuada, <<Gamu sui
go, mu fafurongo mai uri nau, ma muka
haitamana.
15-16 E langi tesi doo na ta wane e ania,
na e falea na garolaa fuana. Ma si doo
ana aade ta'alaa gi na e ita mai faasia na
liona wane taari, nia ana na ka falea na
garolaa fuana.>>
17 Ma si kada a Jesus e tafusia na figua
nae, nia ka ruu i luma, ma na oote
fafurongo nia gi da ledia eeri nia ka
inifitaa si baea nae gi.
18 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Haia,
i gomolu laugo molu kasi haitamana go?
Tesi doo na wane e ania e afetai ka falea
na garolaa fuana,
19 sulia si fangaa e langi kasi lea i laona
na liona. E lea ana i laona na rakena,
ma ka hagatafa laugo ana i maa faasia
na nonina.>> Ana si baea nia a Jesus naa,
nia e haea na fanga gi sui e diana fuana
anilana.
20 Ma a Jesus ka bae lau urii, <<Si doo
na ta wane e iilia ma ka haea na e falea
na garolaa fuana.
21 Sulia na manatalaa ta'a gi e mango
mai faasia i laona na liona na wane, na e
aadea nia ka aadea si doo ta'a gi, ma nia
ka beli, ma nia ka haumaelia ta wane,
22 ma ka ooeoe, ma nia ka agu doo, ma
nia ka iilia doo ta'a oro gi, ma ka mala'oea
na tooa gi, ma ka kwaifii, ma ka uunuunu
susuge ana ta'a sulia ta wane, ma nia ka
faabaitabaita nia i talana, ma nia ka nue.
23 Haia, na doo ta'alaa nae gi sui e haga
mai faasia na manatalana, ma ka falea na
garolaa fuana.>>

Na manata mamanalaa nia tee geni maadiu.

24 Sui a Jesus e tafusia si gula nae ma ka
lea uria na bali fera i Taea. Ma nia e ruu
ana i laona tee luma sulia i nia langi kasi
dooria ta wane ka haitamana i nia e too i
seenae, sui taa e afetai i nia ka aagwa.
25 Ma tee geni na haari nia na aagalo
ta'a e adosia e rongoa na uunuunu gi suli
nia, ma ka lea mai ali'ali, ma ka boururu
i maana na aena a Jesus.
26 Ma na geni nae, i nia na geni maadiu
faasia i Fonisia laona lolofaa i Siria. Ma ni
nia e gania a Jesus eeri ka taria na aagalo
ta'a nae faasia na haari nia.
27 Ma a Jesus ka bae ana si
oomelawanea naa fuana ka urii, <<Mika
hangonia fasi agami na wela gi i nao. E
langi kasi diana hasa gia ka ui ania na
fanga gera na wela gi fuana na kui gi.>>
28 Ma na geni nae e oolisia ka urii,
<<Aarai ae, na kui gi boroi da haitamana
daka ania oorongana fanga na e asia i
farana na tafe gera na wela gi.>>
29 Sui a Jesus ka bae urii fuana, <<Sulia
si oolisilaa nae, oko ooli amu i fera oe. Na
aagalo ta'a baa e lea naa faasia na haari
oe.>>
30 Ma ni nia e ooli i fera, ma ka rikia
na haari nia e teo go ana i laona na iifitai.
Ma na aagalo ta'a baa ka lea mamana naa
faasia.

A Jesus e guraa tee wane.

31 Sui a Jesus e tafusia na bali fera nae
i Taea ma ka tasa fuana fera i Saedon ma
na bali fera i Dekapolis, ma ka sifo kou
fuana na aasi i Galili.
32 Ma teni tooa gi i seenae da ngalia
mai tee wane na aalingana e boko ma na
fakana ka ato siana Jesus, ma daka gania
a Jesus eeri nia ka aalua na abana i fafona
na wane nae.
33 Ma a Jesus ka talaia uria si gula taifili
nia faasia na figua, ma nia ka ruungainia

na kakauna abana gi i laona na aalingana
na wane nae. Ma nia ka ngisu ana na
kakauna, ma ka hamosia na meana na
wane nae.
34 Sui nia ka ada alaa fui langi ma e
asimango baita ka bae urii fuana, <<Efata!
>> Ma na malutana <<O ifi naa!>>
35 Ma ana si kada nae, na aalingana
na wane nae ka ifi naa ma na fakana ka
aafaafa naa, ma ka hafalia bae folaalaa
naa.
36 Sui a Jesus ka luia na tooa gi langi dasi
faarongoa lau ana ta wane lau. Sui taa, i
nia e luida fifii boroi ana, ma na tooa gi
daka bae sulia ka lea dongaa na ana.
37 Ma na tooa gi na da rongoa, daka
kwele asianaa ma daka bae urii, <<Nia e
iilia si doo gi sui ka diana asianaa! Nia
e haungainia na wane na aalingana e
boko boroi ka rongo naa, ma na wane na
fakana e ato boroi ka bae naa lau.>>

A Jesus e hangonia na fai tooni wane gi.

8

1 Langi si tau i buira doo naa gi, tee
figua baita aai ka figu mai. Ma si kada
e langi na ada tesi fanga, a Jesus ka soea
na oote fafurongo nia gi i siana ma ka bae
urii,
2 <<Nau ku kwaimanatai naa fuana na
tooa naa gi, sulia da too siagu sulia oolu
maedani ma ka langi na ada tesi fanga.
3 Ma lea so da fiolo ma kuka faaoli gera
i fera, gera tara daka asi gera sulia tala,
sulia bali ada na fera gera gi e too tau.>>
4 Ma na oote fafurongo nia gi daka bae
urii, <<Sui taa, tara ta wane ka daotoona
tesi fanga i fai i laona na aanogwou uri-
nae hai ka bobola fai nia na hangonilana
na tooa oro naa urii gi?>>
5 Ma a Jesus e ledida ka urii, <<Ta fita
fe beredi na molu too ana?>>
Ma gera ka oolisia daka urii, <<Fiu fe
beredi.>>
6 Ma a Jesus ka haea fuana na figua nae
daka gwouru i aano. Sui, nia ka ngalia
na fiu fe beredi nae gi ma ka baelafea a
God, sui ka niia ma ka falea fuana oote
fafurongo nia gi, hai daka tolingia fuana
na tooa gi.
7 Ma gera too laugo ana aange gwe iia
to'ou gi. Ma a Jesus e falea laugo si
baelafea fuana a God, ma ka haea fuana
na oote fafurongo nia gi daka tolingia
laugo fuana na tooa nae gi.
8 Gera fanga lea daka aabusu go. Ma
i buri, na oote fafurongo nia gi sui daka
gonia na mumuduna fanga gi na e oore i
laona fiu koko gi lea ka fungu.
9 Ma na figua nae e bobola fai nia na fai
tooni wane. Sui a Jesus ka faaoli gera,
10 ma nia fai nia na oote fafurongo nia
gi gera ali'ali daka tae i laona tee baru ma
daka lea uria na bali fera i Dalmanuta.

Na Farisi gi da gania a Jesus hai ka iilia tesi kwaibalatana.

11 Ma teni Farisi gi da lea mai, ma daka
oolisusuu fai nia a Jesus, ma da dooria hai
daka iilitoona. Nia naa daka gania hai so
i nia ka iilia tesi doo ni kwaibalatana ana
hai so ka faatainia mamana a God na e
fale nia mai.
12 Sui a Jesus e asimango baita, ma ka
bae urii, <<Uria taa na tooa gi ana uuni
wane naa daka gani uria tesi kwaibala-
tana? I nau ku haea na doo mamana
fuagamu, e langi kusi faatainia go fuana
na uuni wane naa.>>
13 Ma nia e tafusi gera, ma ka tae laugo
ana i laona na baru, ma ka faifolo uria ta
bali aasi aai.

A Jesus e bae fifii fuana oote fafurongo nia gi.

14 Na oote fafurongo nia gi da manata
buro uria na ngalilana mai teni fe beredi
gi, ma tee fe beredi go na da too ana i
laona na baru.
15 Ma a Jesus e bae fifii fuada ka urii,
<<Molu ka aadasuli gamu faasia na iisi
fuana beredi gera na Farisi gi ma a
Herod.>>
16 Ma gera ka bae sulia si doo naa i
matangada kwailiu ma daka urii, <<I nia
e bae urinae sulia langi golu si ngalia mai
tee fe beredi.>>
17 Ma si kada a Jesus e haitamana gera
da lafusia ada nia e bae ana sulia na
faatolomaia ta'a gera na Farisi gi ma a
Herod, nia ka bae urii, <<Uria taa na molu
ka bae sulia e langi molu si ngalia mai tee
fe beredi? E langi molu si haitamana ua?
Na liogamu e rorodoa ua?

18 E utaa? I gomolu too ana maa, sui ka
langi molu si rikia go? Ma molu ka too
ana aalinga, sui ka langi molu si rongoa
go? E utaa? E langi molu si manatatoona
go,
19 si kada baa ku niia ana lima fe beredi
baa gi fuada na lima tooni wane baa
gi? Ma na fita koko baa molu gonia na
mumuduna fanga baa uria i laona lea ka
fungu?>>
Ma gera oolisia daka urii, <<Na tee
aakwala ma roo doo.>>
20 Ma a Jesus e ledi lau ka urii, <<Ma
si kada baa ku niia ana fiu fe beredi baa
gi fuada na fai tooni wane baa gi, na
fita koko baa molu gonia na mumuduna
fanga uria i laona lea ka fungu?>>
Ma gera oolisia daka urii, <<Na fiu
doo.>>
21 Ma nia ka bae urii fuada, <<E utaa?
E langi molu si haitamana ua nae?>>

A Jesus e gura tee wane maa rodo.

22 I gera da dao ana na fera i Betsaeda,
ma teni tooa gi daka ngali mai tee wane
na maana e rodo ma da gafea a Jesus hai
ka hamosia.
23 Ma i nia e dau i abana na wane nae,
ma ka talaia uria i maa faasia na fera nae.
Ma a Jesus e ngisu usia na maana na wane
nae, ma nia ka aalua na abana faafi nia.
Sui, nia e ledia ka urii, <<I oe o rikia ta si
doo?>>
24 Ma na wane baa e aada alaa ma ka
bae urii, <<I nau ku rikia na tooa gi, da
iilingia na ai gi da fali.>>
25 Sui a Jesus ka aalua lau na abana
faafia na maana na wane nae. Ma na
wane nae ka aada mamana, ma ka riki
folaa na ana na doo gi sui.
26 Ma a Jesus ka oodu nia naa uria na
luma nia, ma ka bae urii fuana, <<E langi
osi lea ua uria fera nae.>>

A Peter e faatalo ana a Jesus.

27 Sui a Jesus ma na oote fafurongo nia
gi daka lea uria na fera gi galia na fera i
Sesarea Filipae. Ma ana si kada gera fali
ana, nia ka ledia na oote fafurongo nia gi
ka urii, <<Na tooa gi da haea ni nau ni tei
naa?>>
28 Ma gera oolisia daka urii, <<Teni tooa
gi da haea ada ni oe naa a John Siuabu,
ma teni tooa aai gi da haea ada oe a
Elaeja, ma teni tooa aai gi lau daka haea
ada oe ta wane ada na profet gi.>>
29 Ma a Jesus e ledida lau ka urii, <<Ma
gamu mone, ni tei na molu haea ana ni
nau?>>
Ma a Peter e oolisia ka urii, <<I oe
a Christ, na wane a God e filia uria
aaofialaa.>>
30 Ma a Jesus e bae fifii fuada ka urii,
<<E langi molu si faarongo lau ta wane
suli nau.>>

A Jesus e bae sulia na maelana.

31 Sui a Jesus ka tala'ae faatolomainia
na oote fafurongo nia gi ka urii, <<Nau, na
Wela nia Iimola gi, tara ku nonifii ana si
doo oro gi. Ma na wane naonao gi, ma na
fataabu baita gi, ma na wane faatolomai
doo gi ana na kwaieresia, tara daka oote
gera ani nau. Ma tara daka haumaeli
nau, ma ana ooula fe dani, nau tara kuka
mouri lau.>>
32 Ma nia ka bae folaa sulia si doo nae.
Ma a Peter e talai nia to'ou kou, ma ka
ngatafia.
33 Sui a Jesus e aabulo ma ka aada fuana
oote fafurongo nia gi, ma ka ngatafia a
Peter ka urii, <<Satan ae, o lea tau fasi
nau. Na manatalaa oe naa na manatalaa
gera na tooa gi go ana, e langi lau na
manatalaa nia a God.>>
34 Sui a Jesus ka soea mai na figua nae
ma na oote fafurongo nia gi siana, ma ka
bae urii, <<Lea so ta wane ka dooria ka lea
mai fai nau, i nia langi kasi hasi uria na
kwaidooria nia i talana. Ma nia ka ngalia
na airarafolo nia ana nonifiilaa, ma ka lea
mai i suli nau.
35 Sulia so ni tei na e dooria ka oogani
ana na mourilana, tara nia ka mae. Ma
so ni tei naa ka mae fuagu ma fuana
na Faarongolaa Diana, i nia ka too ana
mouria firi.
36 Tesi taa diana fuana ta wane lea so
na molaagali naa sui na doo nia, sui kafi
mae naa? Langi si diana fuana!
37 Langi tesi doo na ta wane ka falea
uria na oolifailana ana na mouria nia.
38 Ma lea so ta wane e ida ani nau ma
na baelagu i laona na uuni dani ta'a gi
ana tooa naa gi e langi dasi fooasia a God,
tara nau, na Wela nia Iimola gi, kuka ida
laugo ani nia ana si kada i nau ku dao

mai i laona na taloa na Maa nau fai nia
na ensel aabu gi.>>

9

1 Ma a Jesus ka bae lau ka urii, <<I nau
ku haea naa fuagamu, teni wane amolu
i seenaa e langi dasi mae lea daka rikia
na Initooa nia a God ka dao mai ana na
rigitaa.>>

Na tatalalana a Jesus.

2 I buira oonona maedani, a Jesus ka
talaia a Peter ma a James ma a John, ma
daalu tae uria gwouna tee fe tolo na e
fane, si gula gera ka too ana taifili gera.
Ma ana si kada da aadasia, a Jesus ka
tatala i nao ani gera i seenae,
3 ma na maku nia gi ka sinasina
ka kwakwaoa asianaa, ma e langi kasi
bobola naa hai so ta wane i laona molaa-
gali ka saufia na maku gi ka urinae.
4 Ma na oolu fafurongo nae gi da rikia
a Elaeja ma a Moses daaro ka dao faatai
i nao ani gera ma daaro ka bae fai nia a
Jesus.
5 Ma a Peter ka bae urii fuana a Jesus,
<<Aarai ae, e diana asianaa golu ka too
agolu i seenaa. I gemelu ka tolea ta oolu
babala gi, tee doo fuamu, ma tee doo
fuana a Moses, ma ta tee doo aai fuana
a Elaeja.>>
6 A Peter e bae urinae, sulia e langi kasi
haitamana naa tesi doo na ka haea, sulia
gera mou asianaa.
7 Ma tesi barobaro e dao faatai mai
ma ka afu faafi gera ana na nunufilana.
Ma tesi lingee doo e talo mai faasia na
barobaro nae ka urii, <<Nia naa na Wela
nau na ku rakediana ana. Molu ka
fafurongo urii nia!>>
8 Ma gera ka aada ali'ali gali gera, ma
dasi rikia naa ta wane fai gera, tee taifilia
go a Jesus.
9 Si kada da sifo mai faasia fe tolo nae,
a Jesus ka bae luida ka urii, <<Langi molu
si faarongoa ta wane ana si doo na molu
rikia, lea ka dao ana si kada ni nau, na
Wela nia Iimola gi, kuka tatae go faasia
na maea.>>
10 Ma gera ka roosulia na baelana, ma
daka bae ada sulia i matangada kwailiu
daka urii, <<Na taa naa na malutana na
tataelaa faasia na maea?>>
11 Ma gera ka ledia daka urii, <<Uria taa
na wane faatolomai gi ana kwaieresia gi
daka haea a Elaeja ka ooli fasi ana i nao?
>>
12 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<A
Elaeja ka dao mamana go mai i nao, hai so
ka aade aagau ana na doo gi sui. Sui uria
taa lau na Kekedelaa Aabu ka haea hasa
na Wela nia Iimola gi ka nonifii baita ma
na tooa gi daka oote gera ani nia?
13 I nau ku haea fuamolu, a Elaeja e dao
naa, ma sui na tooa gi daka aadea naa si
doo gi na da doori iilia ani nia, iilingia na
Kekedelaa Aabu e haea suli nia.>>

A Jesus e guraa tee wela na aagalo ta'a e adosia.

14 Ma si kada da dao mai siada na oote
fafurongo aai gi, daka rikia tee figua baita
da too gali gera. Ma teni wane faatolomai
gi ana na kwaieresia da oolisusuu fai
gera.
15 Ma si kada na tooa gi da rikia a Jesus,
i gera ka kwele asianaa ma da lalao kou
uria na bae dianalaa fai nia.
16 Ma a Jesus ka ledia na oote fafurongo
nia gi ka urii, <<Na taa naa molu oolis-
usuu fai gera sulia?>>
17 Ma tee wane i laona na figua nae e
oolisia ka urii, <<Faatolomai ae, i nau ku
ngalia mai na alakwa nau i siamu. Na
aagalo ta'a e adosia ma ka langi si bae
naa.
18 Ma si kada na aagalo ta'a nae e dao
ani nia, ka ui ani nia i aano. Ma na fakana
ka ngingisulaa, ma ka gigiri lifo, ma na
nonina ka gaga'ai teefou. Ma i nau ku
gania na oote fafurongo oe gi eeri daka
taria na aagalo ta'a nae, sui ma ka afetai
fuada.>>
19 Ma a Jesus e haea fuada ka urii, <<I
gamu langi musi manata mamana ua!
Nau ku noni eela uria toolaa fai gamu. Ma
nau ku lafusia ta fita si kada lau na kuka
too ana fai gamu. Talaia mai na wela nae
siagu.>>
20 Ma da ngalia mai na wela baa siana
a Jesus.

Ma si kada na aagalo nae e rikia a Jesus,
nia ka ui ania na wela nae i aano, ma ka
lada ma na fakana ka ngingisulaa naa.

21 Ma a Jesus ka ledia na maa nia na
wela nae ka urii, <<E tau utaa na mai i
aangita naa ni nia e urii?>>
Ma i nia e oolisia ka urii, <<E ita ua mai
si kada e to'ou ana.
22 Ma si kada oro na e ui ani nia i laona
na eere ma i laona na kafo hai so ka
haumaelia. Haia, lea so ka bobola go ana
fuamu, oko manatai gemere mai ma oko
adomi gemere.>>
23 Ma a Jesus ka bae urii, <<Iiuka, lea so
ni oe ana i talamu o bobola fai nia! Na
doo gi sui e waluda go ana fuana ni tei
naa e manata mamana.>>
24 Ma ali'ali na maa nia na wela nae ka
rii urii, <<I nau ku manata mamana go
agu! Sui taa, o adomi nau mai, hai so na
manata mamanalaa nau ka rigita!>>
25 Ma si kada a Jesus e rikia na figua
nae da figu na mai gali gera, i nia ka bae
urii fuana na aagalo ta'a nae, <<I oe na
aagalo na o aadea aalingana wela naa ka
boko ma na fakana ka ato, i nau ku eeresi
oe oko haga mai faasia, ma osi ruufi nia
lau.>>
26 Ma na aagalo na ka rii, ma ka
lebetainia na wela nae, ma ka haga na
mai i maa faasia. Ma na wela nae na
rikilana ka iilingia na ana na wane e mae,
ma na tooa oro daka bae urii, <<I nia e
mae naa.>>
27 Sui, a Jesus ka dau ana na abana na
wela, ma ka tataea, ma nia ka take.
28 Ma si kada a Jesus e ruu i luma, na
oote fafurongo nia gi daka ledi aagwa
ani nia daka urii, <<Uria taa na ka afetai
fuamelu uria na tarilana na aagalo baa?
>>
29 Ma a Jesus e oolisida ka urii,
<<Fooalaa taifilia go na e bobola fai nia
tarilana na aagalo urii, e langi lau tesi
doo.>>

Jesus e bae lau sulia na maelana.

30 Sui Jesus ma na oote fafurongo nia gi
da tafusia si gula nae, ma daka liufia na
bali fera i Galili. Ma a Jesus ka langi si
dooria so ta wane ka haitamana si gula
na e too ana,
31 sulia nia e faatolomainia ana oote
fafurongo nia gi ka urii, <<Nau, na Wela
nia Iimola gi, tara daka fale nau fuana
wane gi. Haia, i gera daka haumaeli nau.
Ma ana ooula maedani, tara nau kuka
tatae lau uria mouria.>>
32 Sui taa, na fafurongo nia a Jesus gi
dasi haitamana na malutana si baelana,
ma sui daka mou go ada uria na ledi-
lanalaa.

Tei naa e baita ka tasa?

33 Ma si kada da dao ana fera i Ka-
paneam, ma daka ruu i luma, Jesus ka
ledia na oote fafurongo nia gi ka urii,
<<Na taa baa molu oolisusuu mai ana,
sulia na tala?>>
34 Sui langi dasi haea tesi doo, sulia da
oolisusuu mai hasa ni tei ani gera na ka
baita ka liufi gera sui.
35 Haia, a Jesus e gwouru, ma ka soea
mai na aakwala ma roo fafurongo nia gi
siana, ma ka bae urii, <<So ni tei na e
dooria ka naonao, i nia ka aalu nia ka isi
ma i nia na wane ni rao fuada na tooa gi
sui.>>
36 Sui a Jesus ka talaia mai tee wela, ma
ka faatakea i matangada. Nia ka oofia na
wela nae ma ka bae urii fuada,
37 <<So ni tei naa ka gonitainia ta wela
to'ou urii ana na hatagu, nia ka gonitai
nau laugo. Ma so ni tei naa ka gonitai
nau, nia langi si gonitai nau lau i taifili
nau, i nia e gonitainia naa laugo a God na
e oodu nau mai.>>

38 A John e bae urii fuana a Jesus,
<<Wane Faatolomai ae, gemelu melu rikia
tee wane e taria na aagalo ta'a gi ana na
hatamu, ma melu ka lui nia si iilia si doo
nae, sulia nia e langi lau ta wane ana
oofulaa golu.>>
39 Ma a Jesus ka bae urii, <<E langi molu
si lui nia, sulia ni tei naa e iilia tesi doo
kwaibalatana ana na hatagu, e afetai kafi
haea lau tesi doo ta'a suli nau.
40 Sulia ta wane na e langi kesi maali-
maea ani golu, nia wane agolu.
41 I nau ku haea na doo mamana
fuamolu, ta wane na e falea si mae kafo
fuamolu sulia gomolu na tooa nau gi, tara
nia ka ngalia mamana naa na kwaiaraa
nia.
42 Ma lea so ta wane ka faagaroa ta
wela ana wela to'ou naa gi na da manata
mamana ani nau, e diana fuana daka

kania ta fou baita i luana ma daka ui ania
i laona na aasi.
43-44 Nia naa, lea so na abamu e faagaro
oe, taba muusia amu. E diana fuamu hai
so oko too katau ana na mouria i langi
fai nia na kuri aba, aata oko sifo i laona
si gula ana kwakwaelaa fai nia na roo
abamu gi, si gula na eere e totoo si mae.
45-46 Ma lea so na aemu ka faagaro oe,
oko taba muusia amu. E diana fuamu hai
oko too tau amu ana na mouria i langi, fai
nia na kuri ae, aata oko sifo i laona si gula
ana na kwaelaa fai nia na roo aemu gi.
47 Ma lea so na maamu e faagaro oe, oko
lafua amu. E diana fuamu hai so oko ruu i
laona na Initooa nia a God fai nia tee bali
maa, aata oko sifo i laona si gula ana na
kwaelaa fai nia na roo bali maa gi.
48 Ma si gula nae, na waawaa gi na da
ania na tooa gi langi dasi mae, ma na eere
na e suungia ana na tooa gi e totoo si mae.
49 <<Sulia daka aalua na eere i fafona na
tooa gi sui, iilingia na aasi e liufia i laona
si fanga.
50 <<Ma na aasi na doo diana, sui taa
lea so na mamasialana e langi ana faasia,
e afetai daka iilia ana tesi doo hai so ka
aasilaa lau.
<<Urinae laugo, muka faadiana tooa
gi iilingia na aasi e faadiana na fanga.
Ma muka too ana fanualama fai gamu
kwailiu.>>

A Jesus e faatolomai sulia na kwailugasilaa.

10

1 Sui a Jesus e tafusia si gula nae, ma
ka lea uria na bali fera i Judea, ma ka
faifolo ana na kafo i Jodan. Ma na tooa
oro gi daka figu mai siana, ma i nia ka
faatolomai gera, iilingia na e ita ka iilia
na mai.
2 Ma teni Farisi gi da lea siana a Jesus,
ma daka iiliili uria faagarolana, daka urii,
<<Na kwaieresia gia gi e faalamainia go
ana na wane uria ka lugasia go ana na
afe nia?>>
3 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Na taa
naa a Moses e kwaieresia ana?>>
4 Ma daka bae urii, <<A Moses e faala-
mainia na wane ka kedea si abe doo ana
na kwailugasilaa, ma ka falea fuana na
afe nia hasa nia ka lugasia naa.>>
5 Ma a Jesus ka bae urii, <<A Moses e
kedea si kwaieresia naa fuagamu sulia e
afetai uria faatolomailaa gamu.
6 Sui ana hafalilana mai, si kada a God
e haungainia na doo gi sui, i nia ka
haungainia na doo wane ma na doo geni.
7 Nia naa, na wane ka tafusia na maa
nia fai nia ni tee nia, ma ka too oofu fai
nia na afe nia,
8 ma daaro ka hau ana na tee doo go.
Nia naa laugo daaro si roo doo, ma daaro
ka tee doo naa.
9 Nia naa, si doo na a God e kani oofua
sui naa urinae, e langi si diana fuana ta
wane ka lukea.>>
10 Ma si kada a Jesus fai nia na oote
fafurongo nia gi da ooli i luma, daka ledi
nia uria si doo naa.
11 Ma i nia e oolisia ka urii, <<Ta wane
na e lugasia na afe nia ma ka aadea lau
ta aai e'ete, nia e ooeoe naa faafia na afe
nia.
12 Ma urinae laugo, lea so ta geni e
lugasia na aarai nia ma ka aadea lau ta
wane e'ete, ni nia e ooeoe naa faafia na
aarai nia.>>

Jesus e faadiana na gala wela gi.

13 Teni tooa gi da ngalia mai na wela
to'ou gi siana a Jesus hai so ka hamosi
gera, sui taa na oote fafurongo nia gi daka
ngatafi gera.
14 Ma si kada a Jesus e rikia si doo
naa, nia ka rakehasu, ma ka bae urii
fuada, <<Molu faalamainia na wela gi
daka lea ada mai siagu, ma langi molu si
luida. Sulia ni tei naa e manata mamana
ka iilingia gala wela, nia ka bobola uria
toolaa lao Initooa nia a God.
15 I nau ku haea na doo mamana
fuagamu, so ta wane na e langi kasi
manata mamana iilingia na gala wela, i
nia e afetai ka ruu i laona na Initooa nia
a God.>>
16 Ma nia ka oofia naa na wela nae gi,
ma ka aalua na abana faafi gera ma ka
faadiana gera.

Na wane rikidoo.

17 Si kada a Jesus e hafalia lea lau go
ana, tee wane e lalao mai siana ma ka
bourure i naona. Ma nia ka ledia ka urii,

<<Wane faatolomai diana ae, tesi taa naa
kuka iilia eeri kuka too ana na mouri firi?
>>
18 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Uria taa
naa oko haea nau ku diana? Sulia langi ta
wane si diana go, tee taifilia a God go na
e diana.
19 Haia, ni oe o haitamana na kwaiere-
sia gi baa e urii, <Osi hauwane, ma oe osi
ooeoe, ma osi beli, ma osi suge faafia ta
wane, ma osi faafefea ta wane, ma oko
manata baita ana na maa oe ma ni tee
oe.>>>
20 Ma i nia ka bae urii, <<Wane Faatolo-
mai ae, e ita ana si kada ku to'ou mai, ku
roosulia teefou naa kwaieresia nae gi sui
go.>>
21 Ma a Jesus e aada kou fuana ma ka
rakediana ani nia, ma ka bae urii, <<Tesi
doo go na e langi ua. O lea, oko faafoli
ana na doo oe gi sui, oko ngalia si malefo
nae, oko falea fuana na tooa siofaa gi, ma
tara oko kafi too ana na todadoo i langi.
Sui oko lea mai suli nau.>>
22 Ma si kada na wane nae e rongoa go
si doo nae gi, na maana ka asia. Ma nia
ka lea na ana fai nia na liobukonua, sulia
i nia na wane rikidoo asianaa.
23 Sui a Jesus ka aada fuana na oote
fafurongo nia gi, ma ka bae urii, <<E
afetai asianaa fuana na wane rikidoo gi
tara daka ruu laona Initooa nia a God.>>
24 Ma na oote fafurongo nia gi daka
kwele asianaa ana si baea nia nae gi. Sui
a Jesus ka bae lau urii, <<Oote wela nau gi
ae, e afetai fuana na ruulaa laona Initooa
a God.
25 E afetai ka tasa lau fuana ta wane
rikidoo ka ruu i laona na Initooa a God,
faasia na doo fai ae baita so ka ruu i
maana ta mae ogilaa.>>
26 Ma na oote fafurongo nia gi daka
kwele asianaa, ma da bae fuada kwailiu
daka urii, <<Tara ni tei gera ana na daka
mouri?>>
27 Ma a Jesus e bubu kou fuada ka bae
urii, <<Si doo naa e afetai fuada na wane
gi, ma fuana a God e langi si afetai go. Na
doo gi sui e waluda go ana fuana a God.>>
28 Ma a Peter ka bae urii fuana, <<Sui
gemelu naa, melu tafusia sui naa na doo
gemelu gi sui, ma melu ka lea na mai suli
oe naa!>>
29 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Iiu, nau
ku haea fuagamu, so ni tei na e lugasia na
luma nia, ma langi na haasina gi, ma langi
na waiwane nia gi, ma langi na maa nia,
ma langi ni tee nia, ma langi na wela nia
gi, ma langi na gano nia, i nunufagu ma
na Faarongolaa Diana,
30 tara nia ka ngalia lau si doo nae gi
ka oro ka liufia si kada naa. Nia tara ka
ngalia ana si doo oro gi ana na luma gi,
ma na haasina gi, ma na waiwane gi, ma
ni tee gi, ma na wela gi, ma na gano. Ma
tara nia ka nonifii laugo. Ma ana si kada
na tara ka dao mai, tara nia ka too ana
mouri firi.
31 Haia, na tooa oro gi na da eeta i nao
si kada naa, tara daka isi, ma na tooa oro
gi na da isi si kada naa, tara daka eeta i
nao.>>

Na ooluna si kada a Jesus e bae sulia na maelana.

32 Jesus fai nia na oote fafurongo nia gi
da lea lau sulia na tala uria i Jerusalem,
ma a Jesus ka eeta i nao ada. Ma na oote
fafurongo nia gi daka kwele asianaa, ma
na tooa gi aai na da lea kou i burida daka
mou asianaa. Ma a Jesus ka talai lau na
oote fafurongo nia gi i kele tau kou, ma
ka faarongo gera ana si doo gi na tara ka
fuli fuana.
33 I nia ka bae urii, <<Fafurongo! Golu
lea i Jerusalem, ma tara daka fale nau
na Wela nia Iimola gi fuada na fataabu
baita gi ma na wane faatolomai gi ana na
kwaieresia. Ma i gera tara daka keto nau
uria na maelagu, ma daka fale nau fuada
na tooa maadiu gi.
34 Ma na tooa nae gi tara daka faawaela
ani nau, ma daka ngisufi nau, ma daka
rabusi nau, ma daka haungi nau. Ma ana
ooula maedani, nau tara kuka tatae lau
faasia na maea.>>

James fai nia John daaro gania Jesus.

35 Sui a James ma a John, na roo wela
a Sebedi, daaro lea mai siana a Jesus ma
daaro ka bae urii, <<Wane Faatolomai ae,
i gemere mere dooria oko iilia tesi doo na
mere gani oe uria.>>
36 Ma a Jesus e ledi ka urii, <<Na taa na
moro dooria kuka iilia fuamoro?>>

37 Ma daaro oolisia daaro ka urii, <<Oe
o faalamainia ta wane ani gemere ka
gwouru i bali aaolo amu ma ta wane i bali
mouli amu, si kada na o Aaofia ana i laona
na Initooa oe.>>
38 Ma a Jesus ka bae urii, <<I gomoro
moro lalafusia si doo na moro gani uria.
I gomoro moro bobola go amoro uria
nonifiilaa iilingi nau tara ku nonifii?>>
39 Ma daaro oolisia daaro ka urii,
<<Gemere mere bobola go amere uria na
iililana.>>
Ma a Jesus ka bae urii fuadaaro, <<Haia,
tara gomoro moro nonifii iilingi nau.
40 Sui taa, langi kusi filia ni tei naa ka
gwouru i bali aaolo agu ma i bali mouli
agu. A God ana na ka falea si gula nae gi
fuada ni tei gera na nia e aade aagau ada
a maasida.>>
41 Ma si kada na aakwala wane fa-
furongo aai gi da rongoa si doo naa, daka
rakehasuia a James ma a John.
42 Ma a Jesus e oofu gera ma ka bae
urii, <<Gomolu molu haitamana na wane
baita gi ana na tooa maadiu gi, da dooria
asianaa ooroilana tooa gera gi, ma na
wane naonao gera gi daka haitamana
asianaa suungailana tooa uria iililana si
doo gera dooria.
43 Sui boroi ana, si doo nae ka langi si
urinae i matanga molu. Lea so ta wane
amolu e dooria ka baita, i nia ka hau ana
na wane ni rao gomolu.
44 Ma so ni tei naa e dooria ka eeta i nao,
i nia ka rao o'oni fuada na tooa gi sui.
45 Sulia nau, na Wela nia Iimola gi boroi,
e langi kusi lea mai eeri na tooa gi daka
rao fuagu. I nau ku lea mai taari eeri kuka
rao fuana na tooa gi sui, ma kuka falea na
mourilagu uria na faamourilana na tooa
oro.>>

A Jesus e guraa tee wane maa rodo.

46 Ma a Jesus fai nia na oote fafurongo
nia gi da dao ana fera i Jeriko. Ma si kada
gera da tafusia na fera nae fai nia na figua
baita nae, tee wane na maana e rodo e
gworu go ana i ninimana na tala uria na
ganilana. Na hatana a Batimeas na wela
nia a Timeas.
47 Ma si kada nia e rongoa a Jesus na
wane i Nasaret e lea mai, nia ka rii ka urii,
<<A Jesus ae, oe na aaofia ana kwalafaa a
David, o manatai nau mai.>>
48 Ma na tooa gi daka lui nia, ma daka
haea fuana hai so nia ka too aaroaro.
Sui, i nia e rii baita ka tasa fetei ka urii,
<<Aaofia ana na kwalafaa a David ae, o
manatai nau mai!>>
49 A Jesus e take ma ka bae urii, <<Molu
soea mai.>>
Ma gera soea na wane nae, daka urii,
<<Oko eele amu! Oko tatae, sulia Jesus e
soe oe.>>
50 Ma nia ka lafua maku ruruu baita nia,
ma ka tatae ali'ali, ma ka lea siana Jesus.
51 Jesus e ledia ka urii, <<Taa naa oko
dooria kuka iilia fuamu?>>
Ma na wane maa rodo nae e oolisia ka
urii, <<Aarai baita ae, nau ku dooria kuka
aada lau.>>
52 Jesus ka bae urii, <<Haia, o lea naa.
Oko aada lau sulia o manata mamana ani
nau.>>
Ma ali'ali na maana ka aada lau, ma nia
ka lea na sulia a Jesus sulia na tala.

A Jesus e ruu i laona na fera i Jerusalem.

11

1 Si kada a Jesus ma na oote fafurongo
nia gi da dao ana fera i Betfeis ma i Betani,
i siana gwe tolo da alangia ana Olivtri, na
e too garangia na fera i Jerusalem, i nia
ka oodua na roo wane ana fafurongo nia
gi daka lea i nao.
2 Ma i nia ka bae urii fuadaaro, <<Moro
lea ana fera loko moro naofia kou, ma si
kada moro dao seenae, tara moro ka rikia
tee gale doo fai ae na hatana na dongki
na e langi ta wane kasi tae ua i fafona,
da kania go ada i seenae. Moro lukea ma
moro ka talaia mai i see.
3 Ma lea ta wane e ledi gomoro, <Uria
taa na moro ka iilia si doo naa?>, moro
ka haea fuana, <A Lord naa e dooria, ma
tara i nia ka oolifai ali'ali laugo mai ana i
seenaa.>>>
4 Ma daaro lea, ma daaro ka rikia tee
gale dongki da kania go ada i ninimana na
tala i maana tee luma. Ma si kada daaro
lukea ana,
5 teni wane gi na da take i seenae daka
ledi daaro, daka urii, <<Na taa na moro
lukea na gale dongki na uria?>>

6 Ma daaro oolisia iilingia baa a Jesus e
haea fuadaaro, ma na wane nae gi daka
faalamainia fuadaaro.
7 Ma daaro ka talaia mai na gale dongki
nae siana Jesus, ma daaro ka hamatainia
na maku daaro gi i fafona, ma a Jesus ka
tae i fafona.
8 Na tooa oro gi da hamatainia na maku
ruruu gera gi i sulia na tala, ma teni tooa
aai gi daka tabalia na hare ai gi, ma daka
hamatainia sulia na tala. Gera iilia si doo
naa uria faabaitalana Jesus.
9 Ma na tooa gi na da eeta i nao, fai
nia tooa gi na da isi, da rii daka urii,
<<Baelafea fuana a God! Ma a God ka
faadiana ana na wane naa e lea mai ana
na hatana a Lord!
10 Ma a God ka faadiana ana na daolana
mai na Initooa na e iilingia na initooa a
David na kokoo gia! Gia baelafea a God!
>>
11 A Jesus e ruu i laona na fera i
Jerusalem, ma ka lea i laona labata na Beu
Aabu nia a God, ma ka aadaada loko, ma
ka rikia na doo gi sui. Sui, i nia ka lea na
ana uria i Betani fai nia na aakwala ma
roo fafurongo nia baa gi, sulia e garangi
rodo naa.

A Jesus e baeluia na ai da alangia ana na figi.

12 Ma ana fe dani i buira, si kada a Jesus
ma na oote fafurongo nia gi da ooli na mai
ana faasia i Betani, a Jesus ka fiolo.
13 Ma nia e aada kou, ma ka rikia tee
ai uuluulua na da alangia ana na figi. Ma
nia ka lea garangia eeri ka rikia hasa ta
fufue doo ka too ana. Sui, si kada e dao
aena, nia ka rikia go ana na abana gi,
sulia si kada nae e langi lau si kada nia
na ai nae figi uria na fungulaa.
14 Ma a Jesus ka bae urii fuana na ai
figi nae, <<Ta wane kasi ania lau ta fufue
doo ani oe!>> Ma na oote fafurongo nia gi
daka rongoa si doo nae.

A Jesus e lea i laona labata na Beu Aabu nia a God.

15 Ma si kada da dao ana i Jerusalem, a
Jesus ka lea i laona labata ana Beu Aabu
nia a God, ma ka taria na tooa gi sui na da
fofoli, ma na tooa gi na da faafoli ana si
doo gi i laona labata ana Beu Aabu nia a
God. Ma i nia ka faa'asiaa na tefolo gi na
wane nae gi na da tatala ana na malefo,
ma ka faa'asiaa na doo gwourulaa gera
tooa gi na da faafoli ana na bola gi.
16 Ma nia langi kasi faalamainia ta wane
ka ngalia tesi doo i laona na labata ana
Beu Aabu nia a God.
17 Ma nia ka faatolomainia na tooa gi,
ka bae urii, <<A God e haea i laona na
Kekedelaa Aabu ka urii, <Na Beu nau, da
alangia ana na Beu ni fooalaa fuana na
tooa ana fera gi sui.> Sui i gamu muka
bulasia agamu ana si gula gera na wane
bebeli gi.>>
18 Sui, na fataabu baita ma na wane
faatolomai gi ana na kwaieresia gi, da
rongoa si doo naa, ma daka nani uria tesi
aadelaa uria na haungilana a Jesus. Ma
gera ka moungi nia, sulia na figua teefou
nae da kwele asianaa ana na faatolomaia
nia.
19 Ma i haulafi, a Jesus ma na oote fa-
furongo nia gi daka lea faasia i Jerusalem.

20 I ubongia ana fe dani i buri, si kada a
Jesus ma na oote fafurongo nia gi da gula
kou sulia na tala, daka rikia na ai figi baa.
Na ai baa e kuku naa lea ka sifo go sulia
na lalina gi.
21 Ma a Peter ka manatatoona si doo baa
a Jesus e iilia ana, ma ka bae urii fuana,
<<Wane faatolomai ae, o rikia fasi na ai
figi baa o ngatafia baa, nia e mae naa!>>
22 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Molu
ka manata mamana ana a God.
23 Nau ku haea fuagamu, lea so molu
ka bae urii fuana fe tolo naa, <O tatae ma
oko ui ani oe i laona na aasi,> ma e langi
molu si manata hala i laona na liomolu,
ma molu ka manata mamana ana si doo
na molu haea ka fuli, si doo nae ka fuli go
ana fuamolu.
24 Nia naa, nau kuka haea fuamolu urii,
si kada molu fooa ma molu ka gani uria
tesi doo, molu ka manata mamana hasa
molu ka ngalia naa, ma tara a God ka
falea go ana tesi doo na molu gani uria.
25-26 Haia, si kada molu fooa, molu ka
manata lukea tesi doo ta'alaa na ta wane e
iilia ani gomolu, eeri na Maa gomolu naa
e too mai i langi ka manata lukea laugo
na doo ta'alaa gomolu gi.>>

27 A Jesus ma na oote fafurongo nia gi,
gera ooli lau mai uria i Jerusalem. Ma
si kada a Jesus e fali kou i laona labata
ana Beu Aabu nia a God, na fataabu
baita gi ma na wane faatolomai gi ana
na kwaieresia gi, ma na wane naonao gi
daka lea mai siana.
28 Ma gera ledi nia daka urii, <<Na
mamanaa taa na o too ana uria na iililana
si doo naa gi? Haia, ma ni tei naa e falea
na mamanaa naa fuamu?>>
29 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Haia,
nau ku ledi gomolu fasi laugo ana tesi
doo. Lea molu oolisia, nau kufi faarongo
gomolu ana na mamanaa na ku too ana
uria na iililana si doo naa gi.
30 Haia, molu haea fasi fuagu, na ma-
manaa na a John e too ana uria na
siuabulaa e ita mai faasia i fai? E ita
mai faasia a God, langi e ita mai faasia
na wane gi go ana?>>
31 Ma gera ka hafalia na oolisusuulaa i
matangada kwailiu daka urii, <<Taa naa
golu ka haea? Lea so golu oolisia golu ka
urii, <Faasia a God,> nia tara ka bae urii,
<Ma sui uria taa na molu kasi manata
mamana ana a John?>
32 Ma langi si diana laugo fuana golu ka
bae urii, <E ita mai faasia na wane gi go
ana.>>> (Sulia gera da moungia na tooa gi,
sulia na tooa gi sui da haitamana a John
nia na profet mamana.)
33 Nia naa, da oolisia a Jesus ma daka
urii, <<I gemelu melu lalafusia.>>

Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<I nau
boroi kusi faarongo go ana na mamanaa
taa na ku iilia ana si doo naa gi.>>

Si oomelawanelaa sulia na wane ni rao i hara gi.

12

1 Sui a Jesus e bae fuada ana si baea
oomelawanelaa ka urii, <<Tee wane e
fasia na raoa. Ma nia ka haungainia rara
galia, ma ka elia tee kilu uria na felesilana
na fufue ai gi uria na waen, ma ka tolea
tee luma uria na fololaa. Sui nia ka aalua
na raoa nia nae i abada teni wane gi na da
rao i hara gi, ma ka lea ana uria ta aefera
aai.
2 Ma si kada na raoa nae e moua, nia ka
oodua na wane ni rao nia siada na wane
gi ni rao i hara nia, eeri daka falea mai na
bali ana na doo gi na da gonia.
3 Sui na wane ni rao nae gi da ngiria,
ma daka rabusia, ma daka oolifai o'oni go
ada ani nia.
4 Sui na wane baa na e too ana na raoa
nae ka oodua lau ta wane ni rao aai. Ma
na wane ni rao i hara baa gi da rabusia
ketena, ma daka iili ta'a asianaa ana.
5 Sui na wane baa na e too ana na raoa
nia, ka oodua lau ta wane ni rao aai,
ma daka haumaelia naa. Ma daka aade
urinae laugo ana na wane oro gi aai na e
ooduda i buri. Da rabusia teni wane gi,
ma daka haumaelia teni wane gi aai.
6 Haia, ma tee wane go naa na e too
uria na oodulana, tee fe wela rakediana
nia na wane nae. Ma nia ka oodu nia, ka
manata urii, <I gera tara ka manata baita
ana wela nau.>
7 Sui taa, na wane ni rao i hara nae gi da
bae fuada kwailiu daka urii, <Nia naa na
wela nia na wane baa e too ana na raoa.
Lea mai golu ka haumaelia, hai so golu ka
too na agolu ana si doo nia gi sui.>
8 Ma gera ngalia na wela nae, daka
haumaelia, sui daka ui ania na noina i
maa faasia laona na raoa nae.>>
9 Ma a Jesus e ledi ka urii, <<Tesi taa na
wane na e too ana na raoa nae tara ka
iilia? Tara nia e dao mai, ka haumaelia
na wane nae gi, sui ka falea na raoa nia
nae i abada teni wane e'ete gi.
10 E utaa? Molu si iidumia si Kekedelaa
Aabu baa e bae urii, <Si fou na wane rao
gi ana tolebeulaa na da oote gera ana, nia
ka hau ana si fou initoo ka tasa.
11 A Lord naa e iilia si doo naa, ma na
rikilana ka diana asianaa.>>>
12 Na wane naonao gera Jiu gi daka doo-
ria dumulia a Jesus, sulia da haitamana
naa a Jesus e haea si bae oomelawane nae
uria bangalilada. Sui taa, gera mou ana
na figua nae, ma daka tafusia, ma daka
lea na ada.

Na falelana na malefo ana na takisi fuana na aaofia i Rom.

13 Teni wane naonao gi da oodua teni
Farisi gi ma teni wane gi ana na wane
nia gi a Herod uria na ledilana a Jesus hai
daka faagaro nia.
14 Haia, i gera dao siana, ma daka bae
urii, <<Wane Faatolomai ae, gemelu melu

haitamana si doo o haeda na doo mamana gi sui go, ma osi manata a'abo go sulia si taa gi na wane gi da manata sulia. Ma e langi osi manata go uria na baitalana na tooa. Ni oe o toolamainia go amu na mamanaa sulia na kwaidooria nia a God fuana na tooa gi. Haia, o haea fasi fuamelu! E utaa? Na kwaieresia gia, nia e luia na falelana na malefo ana na takisi fuana na wane initoo ana aefera i Rom? E utaa? Nia bobola melu ka falea, langi e langi?>>

15 Sui taa, a Jesus e haitamana go ana si mala'oelaa gera, ma nia ka oolisia ka urii, <<Uria taa na molu ka hasi uria na faagarolagu? Molu ngalia fasi mai ta rebe malefo, ku rikia fasi.>>

16 Ma gera ka ngalia mai tee fe doo, ma nia ka ledi gera ka urii, <<Na nununa ni tei naa? Ma na hatana ni tei naa?>>

Ma gera oolisia daka urii, <<Na nununa ma na hatana na aaofia i Rom.>>

17 Ma a Jesus ka bae urii, <<Molu falea si doo nia gi na aaofia i Rom fuana na aaofia i Rom, ma molu ka falea si doo nia gi a God fuana a God.>>

Ma gera ka kwele asianaa ani nia.

Oomelawanea sulia na tataelaa faasia na maea.

18 Sui, teni Sadusi gi da lea mai siana a Jesus. Na tooa naa na tooa na da haea hasa na tooa gi e afetai daka tatae lau faasia na maea.

19 Ma gera ledia a Jesus daka bae urii, <<Wane Faatolomai ae, a Moses e kedea na kwaieresia naa fuaga ka baea urii, <Lea so ta wane e mae, ma na afe nia ka mouri ua, sui ka langi kasi too na ana ta wela, na haasina na wane nae ka aadea lau na aai oru nae, hai so daaro ka too ana na wela fuana na wane na e mae.>

20 Haia, ana tesi kada, fiu waihaasi too go ada. Ma na wane i nao e aade geni, ma ka langi kasi too ua go ana ta wela, ma ka mae na ana.

21 Sui na ruana wane ka aadea lau na geni baa, ma i nia e langi si too laugo ana ta wela, ma ka mae laugo ana. Sui ooula wane ka urinae laugo.

22 Ma ka urinae laugo fuana oote waihaasina naa gi i buri. Na fiu waihaasina nae gi sui go na da aadea geni nae, ma ka langi dasi too sui go ana ta wela, ma daka mae sui go. Ma i isi, na geni nae ka mae naa laugo.

23 Haia, ana si maedani na tooa mae gi sui tara gera tatae faasia maea, ni tei ani gera nae na afe nia baa? Sulia i gera fiu wane nae gi sui go baa da aadea.>>

24 Ma a Jesus ka oolisida ka urii, <<I gomolu molu garo asianaa, sulia molu si haitamana go na Kekedelaa Aabu gi ma na rigitalana a God.

25 Sulia, ana si kada na tooa mae gi da tatae lau uria na mouria, i gera iilingia na ada na ensel gi i langi, ma e langi naa ta faarailaa ma ta faatoowanelaa.

26 Haia, nau ku faatolomai doo sulia na tataelaa faasia na maea. E utaa? I gomolu molu si iidumia go i laona na kekedelaa nia a Moses, ana si gula baa sulia na eere e harufia na ai baa? A God ka bae fuana a Moses ka urii, <I nau naa God nia a Abraham, ma God nia a Aesak, ma God nia a Jakob.>

27 Na malutana urii, na tooa nae gi na da mae naa, a God e haea nia ua na God gera, sulia gera da mouri ua fai nia. Nia naa, gomolu ka garo asianaa!>>

28 Ma tee wane faatolomai ana kwaieresia gi e rongoa si baea nae gi. Ma nia ka haitamana na dianalana na oolisilaa nia a Jesus fuana na wane ana Sadusi gi. Nia naa, nia ka lea mai, ka ledia a Jesus ka urii, <<Na kwaieresia taa na e baita tasa liufia na kwaieresia gi sui?>>

29 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Na kwaieresia baita ka tasa e urii, <Tooa gi Jiu ae, muka fafurongo fasi! A Lord na God gia, nia tee Lord taifili nia go.

30 Muka rakediana ani nia ana lio gamu teefou, ma ana mango gamu teefou, ma ana manata gamu teefou, ma ana rigitaa gamu teefou.>

31 Ma na ruana si kwaieresia ka urii, <Muka rakediana ana na tooa na da too garangi gamu, iilingia laugo na o rakediana fuamu i talamu.> E langi lau ta kwaieresia na e baita tasa liufi na roo kwaieresia naa gi.>>

32 Ma na wane faatolomai ana kwaieresia gi ka bae urii fuana a Jesus, <<Wane faatolomai ae, na oolisilaa oe e diana asianaa. Nia ka mamana, tee taifilia a

Lord go ana na a God, ma e langi naa ta
God e'ete lau.
33 Ma tooa gi daka rakediana ani nia
ana na liogera teefou, ma ana na manata
gera teefou, ma ana na rigitaa gera teefou.
Ma gera ka rakediana ana na tooa gi na
da too garangi gera iilingia da rakediana
ani gera i talagera. E diana tasa fuana
wane ka roosulia roo kwaieresia nae gi,
ka liufia na kwaisuusilaa ana doo fai ae
gi ma teni si doo gi lau fuana a God.>>
34 Ma a Jesus e riki haitamana na
liotoolaa nia, ma ka bae urii fuana, <<Oe
too garangia naa na Initooa nia a God.>>
Ma buira si doo nae, i gera daka mou
go ada uria na ledilana lau a Jesus.

Na wela nia ni tei naa na Christ.

35 Si kada a Jesus e faatolomai i laona
na Beu Aabu nia a God, nia ka ledi urii,
<<E utaa, na wane faatolomai gi ana na
kwaieresia gi daka haea a Christ naa na
wane ana na kwalafaa nia a David?
36 Na Aanoedoo Aabu baa e faabae a
David ka urii, <A God e bae urii fuana
Lord nau: Oko gwouru i seegi i bali
aaolo ani nau, maasia kuka saitasa ana
na maalimaea oe gi.>
37 A David ana i talana na e soea a Christ
ka urii, <Lord.> Nia naa, nau ku ledi go
gomolu, utaa naa Christ na kwalafaa nia
a David go ana?>>

Na figua baita nae da eele asianaa si
kada daka fafurongo ana a Jesus.
38 Ma nia ka faatolomainia fuada ka
urii, <<Muka aadasuli gamu faasia na
faatolomai gi ana kwaieresia gi, sulia gera
dooria liliulaa fai nia maku ruruu tekwa
gi, ma daka dooria laugo hasa na tooa gi
da hae baita ani gera i maana usia gi,
39 ma daka dooria gwourulaa ana naofe
gula ni gwourulaa i laona Beu Aabu gi ni
figulaa ma ana si gula diana gi kada ana
fafangaa gi.
40 Sui, tooa baa da belia na luma gera
oru gi, ma daka fooa tetekwa gi eeri na
tooa gi da tangoda. Haia, na faatolomai
gi ana kwaieresia gi, na kwakwaelaa gera
tara e baita ka tasa!>>

41 Si kada a Jesus e gwouru garangia na
gula ni fale malefolaa i laona na Beu Aabu
nia a God, nia ka rikia tooa na da falea
teni malefo gera gi. Ma na wane oro na
daka rikidoo gi daka falea si malefo oro.
42 Sui, nia ka rikia tee oru siofaa
asianaa. Nia ka lea mai, ma ka falea roo
si mige malefo to'ou.
43 Ma a Jesus ka soea mai na oote
fafurongo nia gi, ma ka bae urii fuada,
<<Doo mamana nau ku haea fuamolu, si
taa naa gwe oru siofaa e falea, nia baita
ka tasa liufia tooa nae gi sui na gera fale
malefo baita.
44 Sulia tooa rikidoo, gera falea go ada
ta bali to'ou ana rikidoo gera gi. Sui, gwe
oru siofaa naa nia e fale teefou na ana si
doo gi na nia e too ana uria na mourilana
ana.>>

Si kada afetai.

13

1 Si kada a Jesus e tafusia na Beu Aabu
nia a God, tee wane ana na oote fafurongo
nia gi ka bae urii fuana, <<Wane Faatolo-
mai ae, o rikia fasi amu na fou diana naa
gi ma na beu diana naa gi!>>
2 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Haia, i
oe o rikia na beu baita naa gi? E langi ta
tesi fou i seenaa tara ka too lau i fulina. I
gera sui go daka tagala i aano.>>
3 Ma kada a Jesus e gwouru fafona tolo
Olivtri na e too i ootofana na Beu Aabu
nia a God, a Peter, ma a James, ma a John,
ma a Andrew taifili daalu, daalu lea mai
siana, ma daalu ka ledia urii,
4 <<O haea fasi fuamelu, i aangita na si
doo naa gi tara ka dao mai? Ma ta si taa
na tara ka fuli eeri ka faatainia si kada
uria si doo naa gi sui ka fuli e dao naa?>>
5 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Molu
ka aadaada diana ma molu si faalamainia
ta wane ka talai garo ani gomolu.
6 Sulia na tooa oro gi tara daka dao mai
ana na hatagu, ma daka bae urii, <Ni nau
naa na a Christ!> Ma daka talai garo ana
na tooa oro gi.
7 Ma si kada molu rongoa na firua gi,
ma na uunuunua sulia na firua gi, e langi
molu si too ana mango lelebelaa. Si doo
urinae gi ka dao mai, sui taa na suilana
na doo gi sui ka langi ua.
8 Na aefera gi daka firu fai gera kwailiu,
ma na initooa gi daka firu fai gera

kwailiu. Ma na aanuanu gi ka liu ana
si gula gi sui, ma na uunifioloa gi ka liu.
Ma si doo nae gi e iilingia go ana na geni
faafuta e hafali fiiwela.
9 <<Ma i gomolu molu ka aadaada
diana. Sulia teni tooa gi tara daka dumuli
gomolu ma daka ngali gomolu uria na ke-
tolamolulaa sulia molu manata mamana
ani nau. Tara gera ka rabusi gomolu i
laona na Beu Aabu ni figulaa gi. Ma molu
ka take i naofana ada na aaofia gi ma na
wane initoo gi, uria na faarongolaa ana
na Faarongolaa Diana.
10 Ma muka bae sulia na Faarongolaa
Diana fuada na tooa gi sui i nao ana na
suilana na molaagali.
11 Ma si kada da dumuli gomolu, ma
daka ngali gomolu uria na ketolamolulaa,
e langi molu si manata a'abo uria si baea
tara molu ka haea. Molu haea go amolu
si baea gi na Aanoedoo Aabu e falea
fuamolu ana si kada nae e dao mai. Sulia
si baea gi na tara molu ka haea, e langi lau
na baelamolu i talamolu. Si baea nae gi
tara ka lea mai faasia na Aanoedoo Aabu.
12 Ma na wane gi tara gera falea na
haasida gi i talada uria maelada. Ma na
maa gi daka aade urinae laugo fuada wela
gera gi. Ma na wela gi tara gera falea
na maa gera gi ma ni tee gera gi uria
maelada.
13 Ma na tooa gi sui tara daka maa-
susuala ani gomolu, sulia gomolu na tooa
nau gi. Haia, ma lea ni tei na ka manata
mamana ani nau lea ka dao ana fe dani
i'isi, i nia ka mouri naa.
14 <<Ma tara ni gomolu na molu ka rikia
na Doo Ta'a na tara ka faafunuia na doo
gi, e take ana si gula aabu.>> (Si baea
fuana na wane na e iiduidu e urii: oko
manata diana ana na malutana si doo
naa.) <<Sui na tooa gi na da too ana na
bali fera i Judea, daka tafi uria i gwouna
na tolo gi.
15 Ma na wane na e too i maa ana na
luma nia kasi ruu lau mai uria i laona na
luma nia uria ngalilana tesi doo.
16 Ma na wane na e too i laona na raoa
nia, ka langi si ooli lau i fera uria na maku
ruruu nia.
17 Ma ana fe dani nae gi, tara ka ta'a
fuada na aai iiana gi, ma ka ta'a laugo
fuada na aai gi na da too ana na wela
bibiu gi.
18 Molu ka fooa fuana a God eeri doo
naa gi ka langi si dao mai ana si kada ana
na uuni gwagwaria.
19 Sulia na ta'alaa ana fe dani nae gi
tara ka ta'a ka liufia tesi doo ta'a na tooa
gi laona molaagali da haitamana, e ita
ua mai ana hafalilana si kada a God e
haungainia na molaagali lea ka dao ana si
kada naa. Ma e langi tesi doo kasi urinae
lau.
20 Ma lea so a God kasi kurusia fe dani
nae gi, e afetai na wane gi ka mouri. Ma
i nia e kurusia fe dani nae gi uria na
dianalada na tooa nia gi na e filida.
21 <<Haia, lea ta wane ka bae urii
fuamolu, <Molu rikia fasi, i nia naa na
Christ,> ma langi ka bae urii, <Molu rikia
fasi, i nia naa loko,> langi molu si manata
mamana ani nia.
22 Sulia na wane susuge gi na da haea
gera na Christ, tara daka dao mai fai nia
na wane susuge gi da haea gera ana na
profet gi. Ma daka iilia doo kwaibalatana
gi, eeri lea so ka waluda go ana, daka talai
garo ana na tooa gi na a God e filida.
23 Muka aadaada diana! I nau ku
faarongo gomolu sui naa i nao sui si doo
naa gi kafi dao.
24 <<Ma si kada na afetailaa e sui, na
hato ma na sinali tara e langi kasi tala.
25 Ma na bubulu gi tara daka asida
faasia i langi. Ma na doo gi i langi, daka
lea garo.
26 Sui, nau na Wela nia Iimola gi, kufi
dao faatai mai. I nau ku dao mai fai nia na
rigitaa baita ma na raralaa baita i fafona
na barobaro gi.
27 Ma tara kuka falea na ensel gi fuana
molaagali loulou, eeri daka gonia na tooa
na a God e filida.>>
28 Sui, Jesus ka hae ana si oomelawanea
ka urii, <<Molu manata fasi sulia na ai figi
gi. Kada mu rikia na abada e ngongosala,
muka haitamana na kada fuana ago'agoa
nia e dao garangi naa.
29 Ka urinae laugo, si kada mu rikia
si doo naa gi tara ka dao mai, muka
haitamana na oolisilagu e garangi naa.
30 Doo mamana nae nau ku haea
fuagamu, si doo naa gi tara ka dao mai

suifetei tooa gi sui na da mouri ana si
kada naa dasi mae ua.
31 Tara langi ma na molaagali naa daka
funu. Haia, tee baelagu go na afetai ka
funu.
32 <<Langi ta wane so ka haitamana si
kada tara kuka ooli mai ana. Na ensel gi
i langi boroi dasi haitamana, ma so i nau,
na Wela boroi, kusi haitamana laugo. A
God na Maa taifili nia go na e haitamana.
33 Molu ka aadaada diana, ma molu ka
kwaimaasi, sulia molu lalafusia i aangita
naa si kada nae ka dao mai ana.
34 Nia ka iilingia ta wane na e lea ana
fera tau, ma ka aalua na luma nia i abada
na wane ni raoa nia gi, ma ka haea fuana
na wane na e aadasulia na maa eeri ka
aadaada diana.
35 Nia naa, molu ka aadaada diana,
sulia e langi molu si haitamana si kada
na aarai baita ana na beu ka dao mai. I
nia ka dao mai i haulafi oto, ma langi i
initoona na rodo, ma langi i ofaidani, ma
langi ana i ubongi.
36 Ma lea nia e dao ali'ali mai, nia ka ta'a
asianaa lea nia ka daotoomolu si kada na
molu teo ana.
37 Ma si doo nae nau ku haea fuamolu,
nia doo nae na kuka haea laugo fuada na
tooa gi sui e urii: Molu ka aadaada diana!
>>

Na fataabu baita gi da haungainia manata aagwa uria a Jesus.

14

1 Haia, ana na Fangaa ana Lofoagaua,
na Jiu gi da haitamana anilana na beredi
na e langi ta iisi i laona. Ma roo fe
dani i nao ana na Fangaa baa, na fa-
taabu baita gi, ma na wane faatolomai gi
ana na kwaieresia gi gera ka haungainia
manata uria na dumuli aagwalaa ma na
haumaelilana a Jesus.
2 I gera ka bae urii laugo ada, <<E langi
golu si iilia ana si kada ana Fangaa, aata
na tooa gi daka firu fai golu.>>

Tee geni e gwaia a Jesus ana fera i Betani.

3 Si kada a Jesus e too i laona maefera i
Betani, nia ka fanga ana i laona luma nia
a Simon na wane na fura e haungia i nao.
Ma ta tee geni ka lea mai siana fai nia na
bii diana na e fungu ana na gwai na da
alangia ana nad, ma na liulana ka baita
asianaa. Ni nia e ifingia na maana botele
nae, ma ka igitainia na gwai moko diana
nae i fafona na ketena a Jesus.
4 Ma teni tooa gi na da too i seenae daka
rakehasu, ma daka bae fuada kwailiu
daka urii, <<Uria taa naa ka nagaa na
gwai moko diana naa?
5 Utaa naa nia si faafoli ana uria tesi
malefo baita, eeri ka ngalia si malefo nae
ka falea fuana na tooa siofaa gi?>> Ma
gera ka ngatafia.
6 Sui taa, a Jesus e rongoa, ka bae urii,
<<Molu aalua e too ana! Uria taa na molu
ka iinokesi nia? Ni nia e iilia si doo diana
asianaa fuagu.
7 Na tooa siofaa gi da too go ada fai
gamu katau. Ma lea so molu dooria, molu
ka adomi gera go amolu ana tesi kada.
Haia, ma ni nau kusi too tau go siamolu.
8 Ni nia e iilia si doo na ni nia e bobola
fai nia na iililana. Nia e igitainia na
gwai moko diana naa i nonigu i nao ana
maelagu uria na aade aagaulaa uria na
aalulagu.
9 Doo mamana nau ku haea fuamolu,
ana si gula gi sui i laona molaagali na da
bae sulia na Faarongolaa Diana naa ana,
si doo naa nia e iilia tara daka bae laugo
sulia uria na manatoolana ani nia.>>

A Judas e aalafaafia na falelana a Jesus fuana na maalimaea nia gi.

10 Sui a Judas Iskariot, tee wane ada na
aakwala ma roo fafurongo nia gi, e lea i
siada na fataabu baita gi, eeri ka faarongo
ada tara nia falea a Jesus fuada.
11 Ma i gera ka eele asianaa sulia si doo
na nia e haea, ma da bae aalualu uria
falelana si malefo fuana. Ma a Judas ka
hafalia na aadalaa uria tesi kada diana
uria na falelana a Jesus fuada.

Na Fangaa ana na Lofoagaua.

12 Ana eetana fe dani ana na Fangaa
ana na beredi na e langi ta iisi laona, fe
dani na da haumaelia ana na gale sipsip
uria na Fangalaa ana na Lofoagaua, na
oote fafurongo nia gi a Jesus daka bae urii
fuana, <<I fai naa o dooria melu ka lea ma

melu ka aade aagau ana na Fangaa ana na
Lofoagaua fuamu?>>
13 Sui a Jesus ka bae fuana tee roo wane
ada ka urii, <<Moro ruu i laona Jerusalem
nae, ma tee wane na e ngalia na doo ni
ngalilana na kafo tara ka tooda gomoro.
Moro ka lea i buira,
14 ma ta luma na i nia e ruu i laona,
moro lea sulia, moro ka bae urii fuana na
wane na e too ana na luma nae, <Na wane
Faatolomai e haea, na kade luma i fai hai
so i nia ka ania ana na Fangalaa ana na
Lofoagaua fai nia na fafurongo nia gi?>
15 Ma tara nia ka faatainia tee kade
luma baita na e too i langi. I seenae na
doo gi sui na ana, ma ka kwaimaakwali
naa. Ma moro ka aade aagau ana na doo
gi sui fuagolu i seenae.>>
16 Haia, na roo wane fafurongo nae
gi daaro lea, ma daaro ka dao fera
Jerusalem nae, ma daaro ka rikia na doo
gi sui e iilingia naa a Jesus baa e haea
fuadaaro. Ma daaro ka aade aagau na
ana doo gi sui uria na Fangalaa ana na
Lofoagaua.
17 Sui i haulafi, a Jesus ka dao mai fai
nia na aakwala ma roo wane fafurongo
nia gi.
18 Ma si kada gera fanga, a Jesus ka
bae urii, <<Na doo mamana nau ku haea
fuamolu, tee wane amolu tara ka fale nau
fuana na maalimaea nau gi, ma na wane
nae e fanga go ana fai nau ana si kada
naa.>>
19 Ma na oote fafurongo nia gi daka
hafalia na liobukonulaa ma daka ledia a
Jesus, ta wane sui ta wane, ka urii, <<E
utaa? E langi nau oto, ne?>>
20 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<I nia
naa tee wane amolu na aakwala ma roo
wane fafurongo nau gi, ma i nia naa ta
wane na ka aalua si beredi nia i laona na
fofo fai nau.
21 Ma nau, na Wela nia Iimola gi, tara
kuka mae iilingia na Kekedelaa Aabu gi
e haea suli nau. Sui taa, kwaimanatai
asianaa fuana na wane na tara ka fale
nau fuana na maalimaea nau gi! E diana
go fuana na wane nae so nia kasi futa go
mai.>>

Na fangaa a Lord.

22 Ma si kada gera fanga ana, a Jesus
e ngalia tee beredi, ma ka baelafea a
God, sui ka niia, ma ka falea fuana
na oote fafurongo nia gi, ka bae urii,
<<Molu ngalia, molu ka ania, i nia naa na
nonigu.>>
23 Sui i nia ka ngalia na teteu, ma ka
baelafea a God, sui ka falea fuada, ma
gera sui da gwou.
24 Ma i nia ka bae urii, <<Nia naa na
abugu na e iigwa fuada na tooa oro gi uria
haungainia na gwalulaa faalu nia a God.
25 Doo mamana nau ku haea fuamolu,
nau kusi gwoufia lau na waen naa lelea
ka dao ana fe dani kuka gwoufia na waen
faalu i laona na Initooa nia a God.>>
26 Sui daka nguulia fe nguu, sui daka lea
uria na tolo Olivtri.

A Jesus e haea tara a Peter ka kwaigoloi ani nia.

27 A Jesus ka bae urii fuada, <<I gomolu
sui go tara molu ka tafusi nau ma molu ka
tafi. Sulia na Kekedelaa Aabu baa e haea
urii, <Tara a God ka haumaelia na wane
na e aadasulia na sipsip gi, ma na sipsip
gi sui tara daka tagala.>
28 Sui, i buira tara nau kuka tatae lau
uria na mouria, i nau kuka eeta i nao ani
gomolu uria na i Galili.>>
29 Ma a Peter e oolisia ka urii, <<Boroi
ana na oote wane aai naa gi sui go daka
lea faasi oe, e afetai kuka lea faasi oe!>>
30 Ma a Jesus e bae ka urii fuana a
Peter, <<Nau ku haea fuamu. I nao ana na
kakaraikua ka ai ana roo si kada i laona
fe rodo naa i tara'ena, i oe oko haea ana
oolu si kada hasa o lalafusi nau.>>
31 Ma a Peter e oolisi rigita ana ka urii,
<<Sui boroi ana kuka mae fai oe, e afetai
kuka haea hasa ku lalafusi oe!>>
Ma na oote fafurongo aai gi sui go, daka
haea laugo tee si doo nae.

A Jesus e fooa i Getsemani.

32 Sui a Jesus fai nia na oote fafurongo
nia gi, i gera ka lea uria na tesi gula da
alangia ana Getsemani. Si kada gera dao,
a Jesus ka bae urii fuada, <<Molu gwouru
amolu i seenaa si kada ku fooa agu.>>
33 Sui nia ka talaia a Peter ma a James
ma a John fai nia. Ma nia ka liobukonu
asianaa.

34 Ma i nia ka bae urii fuada, <<Na liogu
e bukonu ka baita asianaa, ma ka bobola
ka haumaeli nau. Molu too i seenaa, molu
ka aadaada.>>
35 Ma nia ka iidu to'ou kou, ma ka asi
nia i hae gano, ma ka fooa hai so lea e
bobola go ana, si nonifiilaa ka tasa ana
faasi nia.
36 Ma i nia e fooa ka urii, <<Maa ae,
na doo gi sui e waluda go ana fuamu.
O lafua amu na nonifiilaa naa faasi nau.
Sui taa, e langi lau si kwaidooria nau, na
kwaidooria oe ana.>>
37 Sui a Jesus ka ooli mai, ma ka
daotoona na oolu wane fafurongo nia baa
gi da teo ada. Ma nia ka bae urii fuana a
Peter, <<Simon ae, e utaa? Ni oe oko teo
amu naa? E utaa? Langi osi bobola go
fuana na aadalaa fai nau sulia ta tee si
kade rodo mone ana?>>
38 Ma i nia ka bae urii fuadaalu, <<Molu
ka aadaada ma molu ka fooa, aata a Satan
ka faagaro gomolu. Sulia gomolu dooria
iilia na doo diana, sui na nonimu gi e
makeso.>>
39 Ma a Jesus ka lea lau faasi daalu ma
ka fooa, ma ka haea laugo tee si baea baa
gi.
40 Sui nia ka ooli lau mai siada, ma
ka daotooda da teo lau, sulia na maada
e teteolaa asianaa. Ma e langi daalu si
haitamana na tesi doo na daalu ka haea
fuana.
41 Ma si kada i nia e ooli lau mai ana
ooluna si kada, nia ka bae urii fuada, <<I
gomolu molu teo ua ma molu ka mamalo
ua? Na bobola naa nae! Si kade hato nae
e dao na mai! Molu rikia fasi, tara gera
ka fale nau naa, na Wela nia Iimola gi, i
abana na wane ta'a gi.
42 Molu tatae, golu lea naa. Molu rikia
fasi, na wane baa e fale nau fuana na
maalimaea nau gi, nia e dao na mai!>>

Na dumulilana a Jesus.

43 Si kada Jesus e bae ua go ana, a Judas,
na tee wane ana na aakwala ma roo wane
fafurongo nia gi ka dao na mai fai nia tee
figua baita faasia na fataabu baita gi, ma
na wane baita gi, ma na wane faatolomai
gi ana na kwaieresia gi. Ma figua baa da
ngalia mai na naefe gi ma na subi gi, ma
gera ka dao mai fai nia.
44 Ma na wane nae na tara ka fale Jesus
fuada, nia ka falea sui naa si mamalafooa
fuana na figua nae ka urii, <<Na wane
na tara ku nonoia, nia na wane na molu
dooria. Molu ka dumulia, molu ka talaia
ana.>>
45 Ma si kada a Judas e dao, nia ka lea na
kou siana a Jesus, ma ka bae urii, <<Wane
Faatolomai ae!>> Ma nia ka nonoia naa.
46 Ma da dumulia naa a Jesus, ma daka
ngiri rigita naa ani nia.
47 Haia, ma ana si kada nae, tee wane
na e take garangi go ana e lafua na naefe
nia, ma ka kwae muusia ana na aalingana
na wane raoa nia na fooanigwou.
48 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Go-
molu molu lea mai fai nia na naefe gi ma
na subi gi uria na daulagu, iilingia so i
nau ta wane bebeli?
49 I nau ku faatolomai go agu siamolu
sulia dani i laona na Beu Aabu nia a God,
sui langi molu si dumuli nau go. Haia, si
doo nae na gamu iilia, nia ka faamamana
na Kekedelaa Aabu.>>
50 Sui na oote fafurongo nia gi sui gera
tafusia, ma daka tafi na ada.
51 Ma tee wane daraa na e oofi go ana
ana maku folo, e lea mai buira a Jesus.
Ma daka hasi uria na dumulilana laugo.
52 Ma nia ka lugasia na maku nia nae,
ma talu ka tafi na ana.

A Jesus e take i nao na wane baita gi.

53 Sui gera ka talaia a Jesus uria i luma
nia na wane fooanigwou. Ma na fataabu
baita gi, ma na wane baita gi, ma na wane
faatolomai gi ana na kwaieresia gi, daalu
figu i seenae.
54 Ma a Peter e isi tau kou, ma ka ruu
laugo laona na labata ana luma i maa
ana na luma nia na wane fooanigwou, ma
ka gwouru ana seenae fai gera na wane
fofolo gi, ma ka hara ana i ninimana na
eere.
55 Ma na fataabu baita gi ma na wane
baita gi sui daka hasi uria na daotoolana
tesi doo ta'a uria feengilaa ana Jesus hai
so daka haumaelia, sui ma ka langi dasi
daotoona go tesi doo.
56 Ma na tooa oro gi daka suge faafia a
Jesus, sui na uunuunua gera gi ka langi si
bobola go.

57 Sui teni wane da take, ma daka suge
faafia Jesus urii,
58 <<I gemelu melu rongoa i nia e bae
urii, <Tara nau ku oogosia na Beu Aabu
a God naa na wane gi go ana na da
haungainia, haia ma ana na oolu fe dani,
i nau kuka tolea ta doo aai, na e langi lau
na wane gi na da haungainia.>>>
59 Ma i gera boroi, na uunuunua gera gi
kasi bobola go.
60 Ma na wane fooanigwou e take i nao
ani gera, ma e ledia a Jesus ka urii, <<E
utaa? I oe osi too go ana tesi baea uria
na oolisilana ana si baelaa naa gi na tooa
naa gi da haea suli oe?>>
61 Sui a Jesus ka bona go ana, ma ka
langi si oolisia go. Ma na fooanigwou e
ledia lau ka urii, <<E utaa? I oe naa na
Christ, na Wela nia a God initooa?>>
62 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Iiuka,
i nau na naa. Ma i oe tara oko rikia na
Wela nia Iimola gi ka gwouru i bali aba
aaolo ana na God ana rigitaa, ma i nia ka
lea mai faasia i langi i fafona na barobaro
gi.>>
63 Sui na wane fooanigwou nae e karia
na maku tekwa nia uria ka faatainia na
rakehasulaa nia, ma ka bae urii, <<Golu
kesi dooria lau ta si baea ni faama-
manalaa!
64 I gomolu molu ka tala rongoa naa si
baelaa ta'a nia gi nae! Molu manata utaa
suli nia?>>
Ma i gera sui go daka haea hasa i nia e
garo naa, ma i nia e bobola fai nia daka
haumaeli nia naa.
65 Ma teni tooa ada daka hafalia na
ngisufilana a Jesus, ma daka kani bokosia
na maana ma daka gumulia. Ma daka bae
urii, <<O haea fasi ni tei na e gumuli oe
nae?>> Ma na wane fofolo gi daka talaia
ma daka fidalia.

A Peter e kwaigoloi ana a Jesus.

66 A Peter e too ua go ana i laona
na labata ana luma i maa si kada tee
aai ada na haari ni rao nia gi na wane
fooanigwou e lea mai.
67 Ma si kada ni nia ka rikia a Peter na e
hara ana, nia ka ada o'olo kou fuana, ma
ka bae urii, <<I oe laugo baa o too fai nia
a Jesus, na wane baa faasia na maefera i
Nasaret.>>
68 Sui a Peter e kwaigoloi ka urii, <<I
nau ku lalafusia, ma e langi kusi haita-
mana na doo na o bae sulia.>> Ma i nia
ka haga kou i maa. Ma ana si kada nae
ua go, na kakaraikua ka ai naa.
69 Ma na haari ni rao nae e riki nia lau
i seenae, ma ka bae urii fuada na tooa
na da take galigalia seenae, <<I nia na tee
wane ada laugo naa!>>
70 Ma a Peter ka tofea laugo.
Ma si kada to'ou i buira, na tooa nae gi
na da take garangi daka bae urii lau fuana
a Peter, <<Ni oe e afetai oko tofea hasa oe
e langi lau ta wane ada, sulia ni oe laugo
naa o lea mai faasia na bali fera i Galili.>>
71 Sui a Peter e bae aalafuu ka urii, <<A
God ka falea na kwaelaa fuagu lea so ni
nau kusi bae mamana! I nau e langi kusi
haitamana na wane na molu bae sulia!>>
72 Ma ana si kada nae ua go, na
kakaraikua ka aangi ana ruana si manga.
Ma a Peter ka manatatoona si baea baa a
Jesus e haea fuana baa e urii, <<I nao ana
na kakaraikua ka aangi ana roo si kada,
i oe oko haea o lalafusi nau ana oolu si
kada.>> Ma si kada a Peter e manatatoona
si doo nae, nia ka aangi na ana.

Gera talaia a Jesus siana a Paelat.

15

1 I ofaidani ua, na fataabu baita gi da
oofu ali'ali mai fai gera na wane baita
gi ma na wane faatolomai gi ana na
kwaieresia gi ma na figua ana na wane
ni keketo gi, ma daka haungai manataa
naa. Sui gera ka kania a Jesus ana seni,
ma daka talaia kou uria falelana fuana a
Paelat na wane baita faasia a Rom.
2 Ma a Paelat e ledia urii, <<E utaa? I oe
naa na Aaofia gera tooa i Jiu gi naa?>>
Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<I oe o
haea naa nae.>>
3 Na fataabu baita gi daka feengia ana
doo oro gi.
4 Ma a Paelat e ledia lau ka urii, <<O
rongoa fasi na doo oro gi na da haea suli
oe! Utaa naa osi oolisia go?>>
5 Sui, a Jesus kasi oolisia go ana tesi
baea boro, ma a Paelat ka kwele asianaa.
6 Haia, ana na Fangaa ana Lofoagaua gi
sui, a Paelat e haitamana ka faahaga ta

wane faasia laona na beu ni kanilaa naa
na tooa gi da gani uria.
7 Ma ana si kada nae, tee wane na
hatana a Barabas e too laugo i laona na
beu ni kanilaa fai nia na wane ta'a gi na
da hau wane laona na firua.
8 Ma si kada na figua gi da figu mai,
daka gania a Paelat uria si doo naa e ita
ka iilia mai ana si kada urinae.
9 Ma i nia e ledi gera ka urii, <<I gomolu
molu dooria hai so nau kuka faahaga na
Aaofia gamu na tooa gi i Jiu fuagamu?>>
10 Sulia nia e haitamana sui naa na
fataabu baita gi da falea mai a Jesus siana
sulia da kwaifii ani nia.
11 Sui taa, na fataabu baita gi da bae-
naona na figua hai so daka gania a Paelat
hai ka faahaga mai a Barabas fuada.
12 Ma a Paelat ka bae lau urii fuada na
figua, <<Lea urinae, tesi taa na tara kuka
iilia ana na wane na molu alangia ana na
Aaofia gamu na tooa gi i Jiu?>>
13 Ma gera rii daka urii, <<Oko haungia,
oko fotoi fafona na airarafolo!>>
14 Ma a Paelat e ledida ka urii, <<Uria
taa? Si garolaa taa naa nia e iilia?>>
Ma gera rii ka baita tasa lau daka urii,
<<Fotoi i fafona na airarafolo!>>
15 Ma a Paelat e faahaga kou a Barabas
fuada, sulia nia e dooria ka faadianaa na
manatalana na figua. Sui nia ka falea a
Jesus uria na rabusilana ma ka falea uria
na fotoilana i fafona na airarafolo.

Na wane ana oomea gi da faawaela ana a Jesus.

16 Na wane ana oomea gi daka talaia
naa a Jesus i laona na labata ana luma nia
na wane baita, ma da soea mai na wane
ana oomea gi sui.
17 Ma gera ka faaruufia ana tee maku
kekeroa tekwa, ma daka e'erea na tee
eregwou ana na torakaukau, ma daka
aalua i ketena iilingia ta aaofia.
18 Sui daka iilifainia na faabaitalana ma
da bae urii, <<Na Aaofia gera i Jiu gi, o
mouri ka tau!>>
19 Sui daka kwaea ketena ana ai, ma
gera ka ngisufia, ma daka boururu i
naofana iilingia gera faabaita nia.
20 Ma si kada gera faawaela ana sui,
gera ka lafua na maku kekeroa tekwa naa
faasia, sui daka faaruufia ana maku nia
ua go. Sui gera ka talaia naa uria na
fotoilana i fafona na airarafolo.

Da fotoinia a Jesus i fafona na airarafolo.

21 Ma ana si kada gera lea ana sulia
na tala, da daotoona tee wane hatana a
Simon e lea mai ana faasia si maefera ete
uria i Jerusalem. Ma na wane oomea gi da
suungainia hai so ka koua na airarafolo
nia a Jesus. A Simon nae, i nia na maa
nia a Aleksanda ma Rufus. Nia na wane
faasia na fera Saeren.
22 Ma gera talaia kou a Jesus uria tesi
gula na da alangia ana i Golgota. Ma na
malutana e urii, <<Na Lelete.>>
23 Ma gera ka falea na waen na da
dolalia fai nia tee ai gera alangia ana na
mira, sui a Jesus langi kasi gwoufia go.
24 Ma da fotoinia i fafona na airarafolo.
Sui gera ka tolingia na maku nia gi i
matangada kwailiu, daka lalaba ana na
daisi hai so daka daotoona ni tei ada ka
ngalia ana tesi maku.
25 Gera fotoi nia i fafona na airarafolo
ana na kade hato i ubongi.
26 Ma gera ka aalua tesi kekedelaa suli
nia daka urii, <<Na Aaofia gera na tooa gi
i Jiu.>>
27-28 Ma gera ka fotoinia laugo roo wane
bebeli gi i fafona na roo airarafolo gi fai
nia a Jesus, tee wane i bali aaolo ana ma
tee wane aai i bali mouli ana.
29 Ma na tooa naa gi da liu, gera ka
kwaelangainia na gwouda, ma daka bae
tataga kou fuana a Jesus, ma daka bae
urii, <<Oii! I oe baa o haea tara oko
oogosia na Beu Aabu nia a God, ma oko
tolea laugo i laona na oolu fe dani!
30 O faamouri oe fasi i talamu ma oko
sifo mai faasia na airarafolo!>>
31 Ma na fataabu baita gi ma na wane
faatolomai gi ana na kwaieresia gi, daka
bae urinae laugo. Ma gera ka bae onionga
ana a Jesus, ma daka bae urii fuada
kwailiu, <<I nia e faamouria tooa e'ete gi,
sui e langi kasi bobola uria na faamouri-
lana i talana!
32 Golu rikia fasi agolu lea so nia a
Christ, na Aaofia gami na tooa gi i Jiu,
ma tara ka sifo mai si kada naa ua go
faasia na airarafolo, hai golu ka manata
mamana ani nia!>>

Ma na roo wane aai baa gi na da fotoida
i fafona na airarafolo gi fai nia a Jesus,
daaro boro daaro bae tataga laugo ani
nia.

Na maelana a Jesus.

33 E ita initoona na hato, na lolofaa nae
loulou ka rorodoa, lelea ka dao ana kade
hato i haulafi.
34 Ma ana na kade hato nae i haulafi, a
Jesus e rii baita ma ka urii, <<Eloi, Eloi,
lama sabaktani?>> Ma na malutana si
baelaa nae gi e urii, <<God nau ae, God
nau ae, uria taa na oko lugasi nau?>>
35 Ma teni tooa gi na da too i seenae
daka rongoa, ma daka bae urii, <<Molu
fafurongo fasi, i nia e soe uria a Elaeja!>>
36 Ma tee wane ada e lalao kou, ma ka
faafungu tesi fulo ana na waen afae, ma
ka aalua i maana si ai, ma ka falea kou
i maana ngiduna a Jesus hai so i nia ka
gwoufia, ma ka bae urii, <<Golu aada fasi
lea so a Elaeja ka lea mai ma ka lafu nia
mai aano faasia na airarafolo!>>
37 Ma a Jesus e rii baita, sui ka mae naa.
38 Ma na maku na e bokosia na gula
aabu i laona na Beu Aabu nia a God e
kakari ita mai i langi lea ka dao i aano.
39 Ma na wane baita gera gi na wane
ni oomea gi, na e take i seenae i aena na
airarafolo, e rongoa na riilana ma ka rikia
na maelana, i nia ka bae urii, <<Na wane
naa na Wela nia a God mamana go!>>
40 Ma teni geni gi da too laugo tau kou,
ma daka aada go ada kou. Ma gera naa
ni Mary na e faasia fera Magdala ma ni
Mary na tee nia a James na wela i buri
ma a Joses, ma ni Salome.
41 I gera laugo da lelea i buira a Jesus
ana si kada nia e too ua ana i Galili, ma
daka adomi nia. Ma na geni oro gi laugo,
na da lea mai fai nia uria i Jerusalem, da
too laugo i seenae.

Na aalulana a Jesus e laona na kwaingeia.

42-43 Ma i haulafia na naa, a Josef na
wane faasia na fera i Arimetea e lea mai.
Nia naa tee wane ada na wane baita gi,
ma ka kwaimaasi laugo uria na rikilana
Initooa nia a God. I nia e rakea ma ka
lea i siana a Paelat, ma ka gani uria na
nonina a Jesus, sulia fe dani nae fe dani
ana na aade aagaulaa ka maasia maedani
ana Sabat.
44 Ma a Paelat ka kwele ana na ron-
golana a Jesus e mae naa. Ma nia ka soea
na wane baita ada na wane ni oomea gi
ma ka ledia lea so a Jesus ka mae katau
ua naa.
45 Ma i buira, a Paelat e rongoa na wane
baita nae e haea nia e mae naa, a Paelat
kafi faalamainia a Josef hai ka ngalia na
nonina a Jesus.
46 Sui a Josef ka folia tesi maku kwak-
waoa, ma ka lafua na nonina a Jesus i
aano, ma ka afua ana si maku nae, ma ka
aalua i laona na kwaingeia na da garumia
i laona na fou. Sui ka gelua tee fou baita
ma ka bokosia na maana na kwaingeia
nae.
47 Ma ni Mary na faasia i Magdala ma
ni Mary na tee nia a Joses daaro bubu go
adaaro, ma daaro ka rikia si gula na da
aalua ana a Jesus.

Na tataelana Jesus faasia maea.

16

1 I buira maedani ana Sabat e sui, ana
maedani Sandei, ni Mary na e faasia
fera i Magdala ma ni Mary na tee nia a
James, ma ni Salome, da folia mai na doo
mokomoko diana gi uria na gwailana ana
nonina a Jesus.
2 I ofaidani ua ana Sandei, daka lea mai
siana na kwaingeia.
3 Si kada gera lea, gera ka ledi gera
kwailiu daka urii, <<Ni tei naa tara ka
gelua na fou baa faasia i maana na
kwaingeia?>> Sulia na fou nae e baita
asianaa.
4 Sui taa, si kada gera dao ana, daka
rikia na fou baa gera gelua sui naa.
5 Ma si kada da ruu kou i laona na
kwaingeia, daka rikia tee wane daraa e
oofi ana maku kwakwaoa ma ka gwouru
ana i bali aaolo ana si gula baa da aalua
ana a Jesus. Ma daalu ka mou asianaa.
6 Ma i nia ka bae urii, <<E langi molu si
mou. I nau ku haitamana molu nani uria
a Jesus, na wane i Nasaret, na da haungia
i fafona na airarafolo. I nia e langi si too
naa i seenaa. Sulia nia e tatae naa faasia
maea! Molu lea mai, molu ka rikia na
gula baa gera aalu nia ana.

7 Haia, molu lea kou siada oote fa-
furongo nia baa gi fai nia a Peter, ma
molu ka falea si faarongolaa naa fuada,
<A Jesus e lea naa i nao maasi go-
molu i Galili, ma tara molu ka riki nia
naa i seenae iilingia baa e haea sui
fuagamu.>>>
8 Ma na geni nae gi da haga kou i maa,
ma daka lalao naa faasia na kwaingeia
nae, sulia da mou ma daka lelebe asianaa.
Langi dasi haea naa tesi doo fuana ta
wane sulia da mou asianaa.

A Jesus e faatai fuana ni Mary Magdala.

9 I ofaidani ana Sandei, a Jesus e mouri
lau ma ka faatai fuana ni Mary Magdala,
na aai baa a Jesus e taria na fiu aagalo ta'a
baa gi faasia.
10 Ma ni Mary e lea siada na fafurongo
nia gi. Gera da liodila ma daka aangi. Ma
ni Mary e faarongo ana fuada.
11 Ma ana si kada da rongoa naa a Jesus
e mouri, ma nia ka rikia naa, e langi dasi
manata mamana go ani nia.

*A Jesus e faatai fuana roo wane fa-
furongo gi.*

12 Ma i buri lau, a Jesus ka faatai e'ete
laugo ana fuana ta roo wane fafurongo
aai gi, si kada daaro lea naa sulia na tala
faasia i Jerusalem.
13 Ma daaro ooli mai ma daaro ka
faarongoa na oote fafurongo aai baa gi,
sui taa e langi dasi manata mamana go.

*A Jesus e faatai fuana oote fafurongo
nia gi.*

14 Ma i buira naa, a Jesus ka faatai fuana
na aakwala ma tee wane ana fafurongo
nia baa gi si kada gera fanga ada. Ma i
nia ka ngatafi gera sulia e langi dasi man-
ata mamana, ma sulia i gera da aufaka
asianaa uria na manata mamanalaa ana
na tooa gi na da riki nia naa i buira na
mouri oolilana.
15 Ma i nia ka bae urii fuada, <<Muka
lea i laona na molaagali sui, ma muka
ainitalo ana Faarongolaa Diana fuana na
tooa gi sui.
16 Ma so ni tei naa e manata mamana
ma ka siuabu, tara nia ka mouri. Ma so
ni tei na e langi kasi manata mamana, i
nia ka mae.
17 Ma na tooa gi na da manata mamana,
daka too ana mamana uria iililana si
mamalafooa naa gi na e urii: I gera daka
taria na aagalo ta'a gi ana na hatagu, ma
daka bae ana na baelaa e'ete gi.
18 Ma lea gera koua na loi gi ma langi
daka gwoufia na doo bubulo, tesi doo kasi
iili gera go. Ma lea gera aalua na abada
i fafona na tooa matai gi, gera ka akwaa
lau.>>

A Jesus e lea naa uria i langi.

19 I buira na a Jesus na Lord e bae fai
gera, i nia ka lea naa uria i langi, ma ka
gwouru i bali aolo ana a God.
20 Ma na oote fafurongo nia gi da lea,
ma daka funao ana si gula gi sui, ma a
Lord ka rao fai gera. Ma ka falea na
mamanaa fuada uria iililana doo kwele
gi hai so ka faamamanaa na doo na da
funaolaa e mamana.

NA FAARONGOLAA DIANA NA A LUKE E KEDEA

1 A Tiofilas ae, na tooa oro da kekede
sulia si doo gi sui na e fuli i matangamelu.
2 Gera daka kedea si doo gi na gia
rongoa faasia na iimola gi na da rikia si
doo naa gi totongenao ma daka faataloa
na faarongolaa nae fuaga.
3 Nia naa wane baita ae, i nau ku
manata hasa e diana hai so ku kekede
sulia si doo naa gi fuamu, sulia i nau ku
nanisi diana na ana si doo naa gi sui ita
mai ana hafalilana uunuunua naa.
4 Ma i nau ku kede sulida si doo naa
gi eeri oko haitamana na mamanalada
teefou si doo nae gi sui na da toolamainia
fuamu.

Kada na ensel faarongo ana futalana John Siuabu.

5 Ana si kada a Herod e aaofia ana
lolofaa i Judea, tee fataabu na hatana a
Sekaraea e too laugo ana si kada nae,
ma i nia e too ana figulaa ana fooalaa
na hatana Abaeja. Na afe nia ni Elisabet
laugo e lea mai faasia na aebara nae da
fataabu na da ita mai ana Aaron.
6 Na mourilaa daaro sui e o'olo ma ka
diana i maana God, sulia daaro rongosuli
diana asianaa ana na kwaieresia fai nia
na baefifilaa a Lord gi teefou.
7 Ma tesi doo go, daaro langi daaro si
too go ana ta wela sulia ni Elisabet na e
aba'ato. Ma daaro na aarai nia a Sekaraea
daaro ka waro naa laugo.

8 Tee maedani a Sekaraea e lea i Beu
Aabu a God, sulia si kada nae na kada
na figulaa a Sekaraea uria na iililana raoa
gera fataabu.
9 Na malutana lea doo na fataabu gi da
iilia uria na aadafililana ta fataabu lau,
na e urii: lea doo daka uinia daisi uria
na fililana ni tei faalu na eeri ka iilia lau
na raoa nia fataabu uria na suungilana ai
moko diana i fafona fuliere i laona Beu
Aabu a God. Ana si kada da aadafilia a
Sekaraea, nia ka ruu i laona Beu Aabu,
10 ma na tooa gi na da too i maa daka
fooa ana si kada hato nae nia e suungia
ana na ai moko diana.
11 Sui tee ensel a Lord ka faatai fuana,
ka take i bali aaolo ana fuliere nae.
12 Kada Sekaraea e aadasia na ensel
nae, nia e tona ma ka mou asianaa.
13 Sui na ensel nae ka bae urii fuana,
<<Sekaraea, langi osi mou! A God e
rongoa na lingeena fooalaa oe, ma na afe
oe ni Elisabet tara ka faafutaa tee wela
wane. Oko alangia ana John.
14 Tara oko eele asianaa, ma na tooa gi
laugo daka eele ana si kada nia e futa mai
ana!
15 Sulia nia na wane baita i maana God.
Nia ka langi si gwoufia ta waen ma langi
so ta gwoulaa bubulo. Ma ana si kada nia
e futa mai, nia ka fungu na ana Aanoedoo
Aabu.
16 Nia tara ka oolifainia mai na tooa oro
gi i Israel fuana Lord na God gera.
17 Ma tara nia ka eeta na mai i nao ana
a Lord, ma tara ka rigita iilingia a profet
Elaeja baa. Ni tei gera na da oolisusuu,
i nia ka ooguda lau, eeri na maa gi ma
na wela gera gi daka rakediana fuada
kwailiu. Ma tara nia ka adomia na tooa
na da aaburongo, eeri daka manata ooli
ma daka iilia doo o'olo gi. Ma tara nia ka
aade aagau ana na tooa a Lord, eeri daka
maasia na lealana mai.>>

18 Sui a Sekaraea ka bae urii fuana ensel
nae, <<Tara kuka haitamana utaa ana
mamanalana si doo naa? Sulia i nau fai
nia na afe nau, mere waro sui naa.>>

19 Na ensel e oolisia ka bae urii: <<I nau
a Gebriel, na ku too fai nia God sulia dani.
Haia, a God naa e oodu nau mai, eeri kuka
faarai fai oe ma kuka faarongo oe ana si
faarongolaa diana naa.
20 Haia, ma ni oe osi manata mamana
go ana si faarongolaa nau na oto naa,
si faarongolaa na tara oko rikia na ma-
manalana ana si kada na a God e aalua
eeri ka fuli ana. Ma sulia na osi manata
mamana ana baelagu, na fakamu ka ato
ma langi osi faarai tafa lelea ka dao ana
si kada na doo na ku bae i nao ana fuamu
naa ka mamana.>>

21 Ana si kada nae na tooa gi na da
too maasia Sekaraea daka kwele asianaa,
sulia nia too tau mai i laona Beu Aabu.

22 Ma si kada a Sekaraea e lea mai i maa
siana tooa nae gi, na fakana ka ato na
ana, ma ka langi si faarai naa fai nia na
tooa nae gi. Urinae go na tooa gi sui daka
manata na urii: <<E langi si langi, i nia e
rikia ta faataia i laona Beu Aabu.>> Sulia
na fakana e ato, ma nia ka faarai go ana
ana abana fuana tooa.
23 Ma ana si kada fe dani nia gi uria na
raolaa i Beu Aabu e sui naa, a Sekaraea
kafi ooli fui fera nia.
24 Ma e langi si tau i buira, na afe nia ni
Elisabet ka iiana naa, ma ka langi si liliu
naa i maa faasia luma daaro sulia lima fe
sinali,
25 ma nia ka bae urii, <<Si kada naa, a
Lord e adomi nau naa, ma ka lafua faasi
nau na idalaa baa ku too mai laona ana
aba'atolaa na e iili nau i maana tooa gi.>>

Kada na ensel e faarongo ana futalana Jesus.

26 Si kada ni Elisabet e too iiana sulia
oono fe sinali e sui, a God ka oodua mai
ensel Gebriel fuana tee maefera i Galili da
alangia ana i Nasaret.
27 Nia e ngalia mai si faarongoa fuana
tee haari na da baetoona fuana wane na
hatana a Josef eeri ka aadea. A Josef e lea
mai faasia na kwalafaa a David na aaofia.
Na hatana haari nae ni Mary.
28 Na ensel e lea mai, ka bae urii fuana,
<<Ubongi diana! A Lord e too fai oe, ma
ka faadiana oe ka baita asianaa!>>
29 Kada ni Mary e rongoa na baelana
ensel nae, nia ka manata a'abo, ma ka
nanisia na malutana si baelaa nae gi na
ensel e haea fuana.
30 Sui na ensel ka bae lau urii fuana,
<<Mary ae, langi osi mou, sulia God e
rakediana asianaa fuamu.
31 Aena nana tara oko iiana, ma oko
faafutaa tee wela wane, ma oko alangia
ana Jesus.
32 Ma na babaitaa nia tara ka tasa ana
wane gi sui, ma daka alangi nia ana Wela
a God mai i langi liu. A Lord God ka falea
nia ka Aaofia iilingia koo nia a David.
33 Ma nia ka too ana aaofialaa fuagera
Jiu gi na kwalafuta ana Jakob totoo firi,
ma na Initooa nia ka langi si sui!>>
34 Ma ni Mary ka bae urii fuana ensel
nae, <<I nau ku haari ua go agu urii naa.
Tara na baea naa gi o haeda fuagu na tara
ka mamana utaa?>>
35 Ma na ensel e oolisia ka urii, <<Na
Aanoedoo Aabu na tara ka sifo mai faafi
oe, ma na mamanaa God ka too fai oe.
Aena nana na Wela Aabu naa, tara daka
alangi nia ana na Wela a God.
36 Oe o haitamana ni aaia oe ni Elisabet.
Na iimola gi sui da haea nia e afetai na
fuana ka too ana ta wela. Sui i tara'ena
nia e iiana naa, ma fe sinali naa na oono
naa fe sinali nia naa, sui boroi ana nia ka
waro.
37 Sulia e langi tesi doo so ka afetai ana
God.>>
38 Ma ni Mary ka bae urii, <<Nau ku
dooria si doo naa gi na o haeda ka dao
mamana mai fuagu, sulia ni nau na geni
raolaa a Lord.>> Si kada ni Mary e bae
urinae sui, na ensel kafi lea na ana.

Mary e lea siana ni Elisabet.

39 Ana si kada nae, ni Mary ka aade
aagau, ma ka lea ali'ali naa uria tee fera
to'ou i tolo ana bali lolofaa i Judea.
40 Kada nia e dao, nia ka ruu i luma a
Sekaraea, ma ka bae kwaiofeia fuana ni
Elisabet.
41 Ma si kada ni Elisabet e rongoa na
baelana ni Mary, na wela nae i nia e iiana
ana ka gelo i rakena. Ma na Aanoedoo
Aabu ka fungulia ni Elisabet,
42 ma nia ka bae baita ma ka urii, <<Na
oilakea fuamu liufia na geni gi sui, ma ka
oilakea laugo fuana na wela na o iiana
ana.
43 Uria taa na si doo baita naa ka fuli
fuagu, hasa ni tee nia na Lord nau ka lea
mai uria na maatoolagu?
44 Sulia si kada ku rongoa go na baelaa
oe gi, na wela na ku iiana ana naa
ka gelogelo lao rakegu sulia nia e eele
asianaa.
45 Ka oilakea laugo fuamu sulia o man-
ata mamana ana baelana a God fuamu
tara ka fuli.>>

Ni Mary e silia God.

46 Ma ni Mary ka bae urii, <<Na mouri-
lagu e silia a Lord,
47 ma na mangogu e eele sulia a God na
e faamouri nau.
48 Nau ku sili agu suli nia, sulia nia
ka manatatoogu i nau na geni ku neena

go agu, ma ku too go agu uria na raolaa
fuana. E ita i tara'ena ka ooli alaa, na tooa
gi sui daka haea i nau ku too ana oilakea
e baita,
49 sulia na doo baita naa gi na God ana
rigitalana sui e iilia fuagu. Ma na hatana
e aabu.
50 E ita i tara'ena ka ooli alaa sulia
na kwalafaa gi sui, i nia e faatainia
kwaimanataia nia fuana tooa gi sui na da
manata baita ani nia.
51 I nia e tekwalaa na abana na e rigita
asianaa, ma ka tagalangainia na tooa gi
na da tango gera i talada eeri langi dasi
iilia doo ta'a gi na daka manata ana.
52 I nia e faasifoa na aaofia initoo gi
faasia na fuli gwourua gera gi, ma ka
faa'initooa tooa da neena gi.
53 Na tooa da fiolo, nia e hangoni gera
ana doo diana gi, ma ka faasiofaa tooa da
todadoo gi.
54 Nia e manatatoona na bae aalangaia
nia e iilia fuana koo gia gi, ma ka adomi
gia na tooa nia gi i Israel.
55 I nia e langi si manata buro ana
na faatailana kwaimanataia nia fuana
Abraham, ma fuaga na kwalafaa nia gi
totoo firi!>>
56 Ni Mary e too fai nia ni Elisabet e
bobola fai nia oolu fe sinali, ma nia kafi
ooli fui fera nia.

Na futalana John Siuabu.

57 Si kada ni Elisabet uria na faafutalaa
e dao naa, i nia ka kwalafia tee wela
wane.
58 Na tooa kwaimaani nia gi ma na tooa
gi sui go ana aebara nia, da rongoa si
aadelaa diana naa a Lord e iilia fuana, ma
daka eele baita asianaa faafia.
59 Na wela nae e futa mai, na fiu
maedani e sui go, daka roosulia na ma-
lutaa gera Jiu gi uria ole-marikolana. Ma
daka dooria alangi nia ana Sekaraea sulia
na hatana maa nia.
60 Sui ni tee nia ka oolisida urii, <<Langi
musi alangia ana hata nae! Na hatana a
John.>>
61 Ma na tooa gi sui gera oolisi nia daka
urii, <<Langi ta wane ana aebara gomoro
na e too ana hata nae.>>
62 Sui daka faarai ana abada, daka falea
mamalafooa fuana maa nia a Sekaraea,
ma daka ledia uria hata taa na e dooria
daka alangia ana wela naa.
63 Sui a Sekaraea ka soe uria tee si abe
doo ni kekedelaa, ma ka kekede urii, <<Na
hatana wela naa a John.>> Na tooa gi sui
daka kwele asianaa.
64 Ma ana si kada nae laugo, na fakana
Sekaraea ka ifi naa, ma ka silia naa a God.
65 Ma na tooa gi sui go na da oogu
mai seenae, daka mou asianaa, ma na
faarongolaa sulia na doo nae gi ka talofia
na tooa da too i tolo gi i laona lolofaa i
Judea gi teefou.
66 Ma na tooa gi sui go na da rongoa
doo nae gi daka manata galida, ma daka
bae urii, <<Na wela naa, tara nia hau ana
wane taa?>> Gera da bae urinae, sulia
gera haitamana na mamanaa a God e too
fai nia wela nae.

A Sekaraea e silia God.

67 A Sekaraea na maa a John e fungu
ana Aanoedoo Aabu, ma ka ainitalon-
gainia na faarongolaa nia a God ka bae
urii,
68 <<Gia ka silia a Lord, na God gera
tooa Jiu. Nia e lea mai uria na adomilaga
na tooa nia, ma uria na faamourilaga.
69 Nia e falea fuaga tee Faamouria na e
too ana rigitaa baita, na e lea mai faasia
kwalafaa a David na aaofia, na wane ni
raolaa a Lord.
70 Nia e bae i nao ua na mai fuaga i nao
ua ana si doo naa gi, ana baelana profet
aabu gi i nao,
71 eeri nia ka faamouri gia faasia na
maalimaea gia gi ma faasia na initooa
gera na tooa gi na da sinatai gia.
72 Nia ka bae i nao ua na mai tara nia
ka faatainia na kwaimanatailaa nia fuana
koo gia gi, ma nia ka manatatoona na bae
aalualua aabu nia gi,
73 e iilia fuana koo gia a Abraham i
laona bae aalafuulaa nia fuana, na tara
nia ka dilangai gia faasia na maalimaea
gia gi,
74 eeri gia ka rao fuana ma langi gia si
mou,
75 ma eeri gia ka too o'olo i naona sulia
dani.>>
76 Ma Sekaraea ka bae urii fuana wela
nia, <<Ni oe wela nau ae, daka alangi oe
ana profet nia God na e baita ka tasa. Ma

oe oko eeta i nao ana Lord, eeri oko aade
aagau ana tala maasi nia.
77 Ma eeri oko faarongoa na tooa nia
gi, na tara daka too ana mouria si kada a
God ka manata luke ana na doo fualangaa
gera gi.
78 A God gia, i nia e kwaimanatai ma ka
harofaia. I nia ka faamouri gia, iilingia
nia ka tataea hato ana ubongi gi.
79 Ma nia e adomi gia, eeri langi gia si
moungia na maea, ma eeri gia ka haita-
mana aabulo dianalaa ana fanualama.>>
80 Haia, na wela nae ka baita ana noni,
ma na manatana ka rigita teefou. Ma si
kada nia e baita, nia ka too i aanogwou
lelea ka dao ana fe dani nia e hagatafa
faatai fuana tooa gi i Israel.

2

A Jesus e futa.

1 Ana si kada nae, na wane initoo ana
fera baita i Rom na hatana a Ogastas, nia
e aalua si kwaieresia fuana tooa gi sui,
eeri daka lea i fera koo gera gi uria na
kedelana hatada.
2 Ma si kada na eetana kekedelaa na
gera iilia, a Kwirinias na e initoo usia
lolofaa i Siria.
3 Ma na tooa gi sui go daka lea uria
na kedelana hatada, tee wane uria aefera
nia, ma tee wane uria aefera nia.
4 Ma a Josef e lea laugo mai faasia na
fera nia i Nasaret ana lolofaa i Galili, ma
ka lea fuana lolofaa i Judea uria na aefera
a David na Aaofia na gera alangia ana i
Betlehem, sulia a Josef nia na wane ana
kwalafaa a David.
5 A Josef e lea uria na kedelana na
hatana fai nia ni Mary, na geni baa da
aalu faafia fuana. Ma ana si kada nae, ni
Mary e iiana naa.
6 Ma ana si kada daaro too i Betlehem,
i nia e aade aagau uria faafutalaa naa.
7 Ma nia ka faafuta na wela wane
uulunao nia, ma ka afua ana si maku gi,
ma ka faateoa i laona si lifu ni hangoni
bulumakau, sulia daaro too go adaaro i
laona babala fuana doo fai ae gi, sulia e
langi ta luma eeri daaro ka too ana.
8 Haia, na tooa da aadasulia sipsip gi,
gera da too garangia laugo na fera nae,
ma gera ka aadasulia na sipsip gera gi i
lao rodo.
9 Ma na ensel a God ka faatai fuada, ma
na raralana a God ka talafi gera, ma gera
ka mou asianaa.
10 Ma na ensel nae ka bae urii fuada,
<<Langi musi mou. Sulia nau ku ngalia
mai faarongolaa diana na e faaeleele
asianaa fuana na iimola gi sui.
11 Sulia tara'ena na Faamouria gamu e
futa i laona aefera a David, ma i nia na
Christ na Lord.
12 Ma na mamalafooa fuagamu e urii:
Tara muka rikia tee wela bibiu na da afua
ana maku gi ma ka teo ana si lifu ni
hangoni bulumakau.>>
13 Ma ana si kada nae, molee ensel
faasia i langi da faatai ma daka silia a God
daka urii,
14 <<Na initooa fuana a God i langi, ma
na fanualama fuana tooa gi i aano na God
e rakediana fuada.>>
15 I buira na ensel gi da ooli naa fui
langi, na wane aadasuli sipsip nae gi da
faarai kwailiu fuada daka urii, <<Golu lea
fasi uria i Betlehem eeri golu ka rikia
fasi si doo naa gi naa a God e bae sulia
fuagolu.>>
16 Ma gera ka lea ali'ali, ma daka
daotoona ni Mary fai nia a Josef, ma daka
rikia na wela bibiu na e teo ana si lifu ni
hangoni bulumakau.
17 Ma si kada gera riki nia, gera ka
faataloa naa si doo nae gi na ensel e haea
fuada sulia na wela naa.
18 Ma na iimola gi da rongoa daka
kwele asianaa ana si uunuunua naa gera
faarongo ana.
19 Ma ni Mary e manatatoona si doo naa
gi, ma ka manata fifii sulida katau.
20 Ma na wane aadasuli sipsip gi da ooli,
ma daka baelafea a God faafia si doo gi sui
na gera rongoa ma daka rikia laugo na e
iilingia mamana naa si doo gi na ensel e
haea fuada.
21 Haia, ana fe wiki i buira, ana si
kada da ole-mariko ana wela nae, daaro
alangia ana a Jesus, na hata baa na ensel
e falea ua go fuana si kada ni Mary e langi
kasi iiana ua.

Gera ngalia Jesus fui Beu Aabu.

22 Haia, si kada e dao fuana a Josef fai
nia ni Mary daaro ka faafaalu naa iilingia
na kwaieresia baa a Moses e haea naa.
Urinae go, daaro ka ngalia na wela nae
fui Jerusalem eeri daaro ka falea fuana
Lord,
23 iilingia baa da kedea sui na i laona
kwaieresia a Lord gi da urii, <<Na uulu-
nao wela wane daka falea fuana Lord.>>
24 Daaro ka falea laugo ta kwaisuusia
ana ta roo fe faofao langi ta roo fe bola,
iilingia na kwaieresia a Lord e dooria.
25 Ma ana si kada nae, tee wane hatana
a Simion e too i Jerusalem. I nia na wane
diana, ma ka faamou ana God, ma ka
too ni kwaimaasilaa uria si kada a God
ka faamouria na tooa i Israel. Ma na
Aanoedoo Aabu na e too fai nia,
26 ma ka haea nia ka mouri lea ka dao
ana si kada nia ka rikia na Christ na
a Lord e bae aalangai ana fuada. (Na
malutana <<Christ>> nia na wane na a
God e filia uria aaofialaa.)
27 Na Aanoedoo Aabu e talaia Simion
ka lea fui Beu Aabu a God, ma nia ka
daotoona a Josef fai nia ni Mary kada
daaro ngalia mai na wela bibiu nae a
Jesus eeri daaro ka iilia na doo gi na
kwaieresia e dooria.
28 Haia, a Simion ka koua na wela naa i
abana, ma ka baelafea God ka urii,
29 <<Lord ae, si kada nae na bae aalan-
gaia oe baa e mamana naa. Nia naa, kufi
bobola naa uria maelaa, ma nau ku eele
asianaa.
30 Sulia si kada nae, i nau ku rikia na
agu ana maagu i talagu na wane na o
falea mai eeri ka faamouria na tooa gi.
31 Nia naa wane na oe o aade aagau naa,
eeri tooa gi sui tara daka rikia.
32 Wane ni faamourilaa naa, nia iilingia
na kwesu, sulia tara nia ka faatainia na
kwaidooria oe fuana tooa maadiu gi. Ma
tara nia ka faabaita gami tooa Jiu gi, na
tooa oe.>>
33 Ma na maa ma ni tee nia, daaro ka
kwele asianaa kada daaro rongoa na doo
nae gi a Simion e haea sulia na wela nae.
34 Ma a Simion e faadiana daalu. Sui
nia ka bae urii fuana ni Mary, tee nia
wela nae, <<Na wela naa na wela a God e
aadafilia ua go mai naa, na tooa oro gi i
Israel tara daka too ana mouria suli nia,
ma na orolada laugo tooa gi i Israel tara
daka mae sulia da lalafusi nia. I nia na
mamalafooa, eeri ka faatainia na orolana
tooa gi na da oolisusuu ma daka take usia
God,
35 ma ka faatainia na manata haufini
gera gi. Ma na liobukonua baita tara ka
dao i liomu ka iilingia ta naefe ka toea na
mangomu.>>
36 Haia, tee oru geni e too laugo ana si
kada nae, na hatana ni Ana, ma i nia tee
profet laugo ma ka waro naa. Nia naa
na haari nia a Faniuel faasia na aebara a
Asa. Ana haarilana, nia e afe ma ka too
fai nia aarai nia sulia fiu fe ngali go, ma
ana si kada nae nia kwalu aakwala ma fai
fe ngali.
37 Nia too go ana i Beu Aabu a God uria
na aabu fangalaa ma na fooalaa fuana
God sulia dani ma rodo.
38 Ana si kade hato nae laugo, nia e dao
laugo, ma ka baelafea God, ma ka faarai
sulia na wela nae fuana tooa gi sui go na
da too go ada maasia si kada a God ka
faamouria tooa i Israel.
39 Si kada a Josef fai nia ni Mary daaro
faasuia na doo gi sui na kwaieresia a Lord
e haea, daaro ka ooli naa fui fera daaro i
Nasaret maefera laona lolofaa i Galili.
40 Na wela nae e baita mai, ma ka rigita
ma ka liotoo laugo. Ma a God ka faadiana
nia ma ka too fai nia.

A Jesus e too laona na Beu Aabu a God.

41 Ana fe ngali gi sui, na maa nia ma
ni tee nia a Jesus daaro lea fui fera baita
i Jerusalem uria fe dani baita ana na
Fafangaa ana Lofoagaua.
42 Ma si kada a Jesus e dao ana aakwala
ma roo fe ngali, daalu lea na ana fafangaa
nae iilingia na malutada.
43 I buira fafangaa na e sui, na maa nia
ma ni tee nia daaro ka ooli na adaaro, ma
a Jesus ka too ua go ana kou i Jerusalem,
ma langi daaro si haitamana go.
44 Daaro manata adaaro hasa i nia e
lea naa fai nia na figua nae, ma daaro
ka lea na adaaro sulia fe hato loulou
nae. Sui daaro fi hafalia nanilaa uri nia i
matangada na iimola futa daaro gi ma na
ruana daaro gi.
45 Ma si kada daaro nani, ma daaro si
riki nia, daaro ka ooli lau uria nanilaa lau
mai i Jerusalem.

46 Ma e dao ana ooluna fe dani, daaro
kafi daotoona laona Beu Aabu a God. I nia
e gwouru ana fai gera na wane faatolomai
gi gera Jiu, ma ka fafurongoda ana, ma ka
leledi gera ana.
47 Ma na iimola gi sui na da rongo nia,
gera ka kwele asianaa ana haitamadooa
nia ma ana si oolisilaa nia gi.
48 Ma si kada a Josef ma ni Mary daaro
rikia, daaro ka kwele asianaa. Ma ni tee
nia ka bae urii fuana, <<Wela nau ae, uria
taa na oko iilia si doo naa fuamere? Na
maa oe ma ni nau mere nani mai uri oe,
ma mere ka manata a'abo asianaa.>>
49 Ma a Jesus e oolisi daaro ka urii,
<<Uria taa na moro ka manata a'abo ma
moro ka nani mai uri nau? E utaa? Langi
moro si haitamana go na i nau ku too agu
i laona Beu nia Maa nau?>>
50 Haia, ma i daaro langi daaro si
haitamana go na malutana si baelaa na
i nia e haea fuadaaro.
51 Sui a Jesus ka ooli fai daaro fui
Nasaret ma ka roo naa suli daaro. Ma ni
tee nia ka gonitainia ma ka manata naa
uria si doo nae gi sui go katau.
52 Ma a Jesus ka baita mai ana noni, ma
na liotooa nia ka baita laugo mai, ma a
God ka rakediana fuana ma na tooa gi
daka rakediana laugo fuana.

3

John Siuabu.

1 Ana si kada nae, nia dao na ana
aakwala ma lima fe ngali na a Taebirias
na initoo mai ana fera baita i Rom, ma a
Pontias Paelat ka initoo usia i Judea, ma
a Herod na wane initoo usia i Galili, ma a
Filip na haasina ka baita usia i Iturea ma
Trakonaetis, ma a Lisanias ka baita usia i
Abilin.
2 Si kada nae laugo, a Anas ma a
Kaeafas na roo fooanigwou gi ana fera
nae i Jerusalem. Ma ana si kada nae, na
baelana a God e dao siana a John na wela
a Sekaraea, si kada nia e too na i laona
aanogwou.
3 Ma a John ka liliu ana fera gi galigalia
kafo i Jodan. Ma i nia ka bae urii
fuana iimola gi, <<Muka aabulo faasia na
garolaa gamu gi, ma gamu ka siuabu, eeri
a God ka manata lukea na garolaa gamu
gi.>>
4 Nia e iilingia baa na profet Aesea e
kedea ka urii, <<Tee wane e rii i laona
aanogwou ka urii, <Na Lord e dao! Muka
aade aagau ana na tala maasi nia, ma
muka olosia na tala fuana!
5 Ma muka dedea na kuruotea gi, ma
muka faanenebaa na tolo gi ma na tataea
gi. Ma molu ka olosia na tala e'eo gi, ma
molu ka faamaemaea na tala kwalukiboa
gi.
6 Ma na iimola gi sui tara daka rikia na
wane faamouri na a God e falea mai.>>>
7 Iimola oro gi da lea mai siana a John
eeri ka siuabu gera. Ma a John ka bae urii
fuada, <<Ni gamu mu iilingia go agamu
na loi gi! Ni tei na e haea muka bobola
uria tafilaa faasia na kwakwaelaa na tara
a God ka falea e garangi dao naa?
8 Mu iilia na doo gi na e faatainia mu
aabulo mamana naa faasia na aabulolaa
ta'a gamu gi taari! Ma langi musi manata
urii i laona lio gamu gi, <I gami na tooa
mi futa mai ana kwalafaa a Abraham naa.
Afetai ta kwakwaelaa faasia God ka dao
ani gami.> Haia, nau ku haea fuagamu,
nia e waluda go ana fuana God ka ngalia
si fou gi ma ka haungainia ana kwalafaa
a Abraham gi!
9 Ana si kada naa, God e aade aagau naa
uria kwakwaelaa, iilingia ta wane baa e
dau ana matau ma ka aade aagau uria
na tabalilana ai gi. Ma na ai gi sui go na
langi dasi fusia ta fufue ai diana gi, nia ka
tabalida ma ka ui anida i laona eere.>>
10 Sui na iimola gi da ledia a John daka
urii, <<Tara si taa naa melu ka iilia?>>
11 Ma i nia e oolisida ka urii, <<So ni tei
na e too ana roo si maku ruruu, i nia ka
falea ruana si doo fuana ta wane aai na
e langi si too ana ta maku ruruu. Ma lea
ta wane e too ana na fanga gi, i nia ka
tolingida.>>
12 Ma teni wane faafefe gi ni gonilana
na malefo ana na takisi na da dao laugo
mai uria na siuabulaa, ma da ledi nia
daka urii, <<Wane faatolomai ae, tara si
taa na melu ka iilia?>>
13 Ma a John e oolisida ka urii, <<Muka
gonia go si malefo na e bobola fai nia

si malefo na kwaieresia e haea. E langi molu si gani liufia si malefo nae.>>

14 Ma teni wane ni oomea gi da ledi nia laugo daka urii, <<Ma i gemelu mone, na taa naa tara melu ka iilia?>>

Ma i nia ka bae urii fuada, <<Molu kasi suungainia ta wane eeri ka falea si malefo nia fuamolu. Ma langi molu si suge faafia ta wane. Ma molu ka eele naa faafia si malefo na da foli gomolu ana.>>

15 Ma na manatalada na iimola gi ka baita asianaa sulia a John , sulia da manata ada hasa i nia na Christ.

16 Sui a John e bae ka urii fuada, <<I nau ku siuabu gamu go agu ana na kafo, sui tee wane aai tara ka lea mai na e baita ka liufi nau. Ma i nau boroi langi kusi faorana na lukelana na tae silipa nia. Ma i nia tara ka siuabu gamu ana Aanoedoo Aabu ma ana eere.

17 Ma i nia e aade aagau naa uria na ketolana iimola gi sui, ka iilingia ana ta wane baa e tagalangai nia na mige doo diana gi faasia na ungedoo gi. Ma i nia ka oogua na mige doo diana gi i laona na beu nia ni taingailaa, ma ka suungia na ungedoo gi laona na eere na e langi kasi mae.>>

18 Ma a John ka bae sulia na Faarongolaa Diana fuada ana na baelaa oro gi urinae, ma ka aare gera eeri daka oolisia malutada.

19 Ma ana si kada nae laugo a John e bae rigita asianaa fuana Herod, na wane na e baita usia si lolofaa nae, sulia a Herod e aadea ni Herodias, na afe haasina, ma ka iilia si doo ta'a oro gi laugo.

20 Ma si doo na e ta'a ka tasa na Herod e iilia naa, e ngalia John ma ka aalua lao beu ni kanilaa.

Na siuabulaa nia Jesus.

21 Ma i buira na iimola gi sui da siuabu ka sui naa, a Jesus e lea mai, ka siuabu laugo. Ma ana si kada nia e fooa ana, na halo ka ifi.

22 Ma na Aanoedoo Aabu e sifo mai faafi nia iilingia fe bola, ma ka take faafia a Jesus. Ma si lingee doo e talo mai faasia i langi ka urii, <<I oe naa na tee fe wela rakediana nau. I nau ku eele asianaa suli oe.>>

Na aebara ana kwalafutalana mai a Jesus.

23 Ana kada a Jesus e oolu aakwala fe ngali, i nia ka hafali liu naa uria faatolomailaa. Haia, na tooa gi sui da manata hasa a Jesus i nia na wela a Josef go ana. A Josef nae na e futa mai ana Hilae.

24 A Hilae e futa ana Matat, a Matat ka futa ana Livae, a Livae ka futa ana Melkae, a Melkae ka futa ana Janae, a Janae ka futa ana Josef.

25 A Josef na wela a Matataeas, a Matataeas ka futa ana Emos, a Emos ka futa ana Neham, a Neham ka futa ana Eslae, a Eslae ka futa ana Nagae.

26 A Nagae na wela a Meata, a Meata ka futa ana Matataeas, a Matataeas ka futa ana Semein, a Semein ka futa ana Josek, a Josek ka futa ana Joda.

27 A Joda na wela a Joanan, a Joanan ka futa ana Risa, a Risa ka futa ana Serababel, a Serababel ka futa ana Sialtiel, a Sialtiel ka futa ana Nirae.

28 A Nirae na wela a Melkae, a Melkae ka futa ana Adae, a Adae ka futa ana Kosam, a Kosam ka futa ana Elmadam, a Elmadam ka futa ana Ere.

29 A Ere na wela a Josua, a Josua ka futa ana Eliesa, a Eliesa ka futa ana Jorim, a Jorim ka futa ana Matat, a Matat ka futa ana Livae.

30 A Livae na wela a Simion, a Simion ka futa ana Juda, a Juda ka futa ana Josef, a Josef ka futa ana Jonam, a Jonam ka futa ana Elaeakim.

31 A Elaeakim na wela a Milia, a Milia ka futa ana Mena, a Mena ka futa ana Matata, a Matata ka futa ana Netan, a Netan ka futa ana David (na aaofia).

32 A David na wela a Jesi, a Jesi ka futa ana Obed, a Obed ka futa ana Boas, a Boas ka futa ana Salmon, a Salmon ka futa ana Nason.

33 A Nason na wela a Aminadab, a Aminadab ka futa ana Admin, a Admin ka futa ana Anae, a Anae ka futa ana Hesron, a Hesron ka futa ana Peres, a Peres ka futa ana Juda.

34 A Juda na wela a Jakob, a Jakob ka futa ana Aesak, a Aesak ka futa ana Abraham, a Abraham ka futa ana Tera, a Tera ka futa ana Neho.

35 A Neho na wela a Sirag, a Sirag ka
futa ana Riu, a Riu ka futa ana Pileg, a
Pileg ka futa ana Eba, a Eba ka futa ana
Sela.
36 A Sela na wela a Keinan, a Keinan ka
futa ana Afaksad, a Afaksad ka futa ana
Siem, a Siem ka futa ana Noa, a Noa ka
futa ana Lamek.
37 A Lamek na wela a Metusala, a
Metusala ka futa ana Enok, a Enok ka futa
ana Jered, a Jered ka futa ana Mahelalel,
a Mahelalel ka futa ana Keinan.
38 A Keinan na wela a Enos, a Enos ka
futa ana Set, a Set ka futa ana Adam na
wela God.

4

A Satan e iilitoona a Jesus.

1 Na Aanoedoo Aabu e fungulia a Jesus,
ma a Jesus ka ooli mai faasia na kafo i
Jodan, ma na Aanoedoo Aabu ka talaia
uria laona aanogwou.
2 Ma a Satan ka iilitoona i seenae sulia
fai aakwala fe dani. Ma sulia fe dani nae
gi, a Jesus ka langi si ania go tesi fanga,
ma nia ka fiolo asianaa naa.
3 Ma a Satan ka bae urii fuana, <<Lea so
ni oe na Wela a God, o haea fuana si fou
naa ka hau ana na beredi.>>
4 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Na
Kekedelaa Aabu e haea, <Na wane langi
kasi mouri ana fanga taifilia.>>>
5 Sui a Satan ka talaia uria si gula na
e fane, ma ana si kada to'ou go, nia
ka faatainia fuana na initooa gi sui ana
molaagali.
6 Ma nia ka bae urii fuana a Jesus,
<<Tara nau ku falea na initooa naa gi sui
go ma na doo diana naa gi sui go fuamu.
Sulia na doo naa gi na doo nau gi sui go,
ma i nau kuka bobola eeri kuka faleda sui
go fuana wane taa na ku filia.
7 Ma lea so o boururu ma oko fooasi
nau, i nau kuka falea na doo naa gi sui
go fuamu.>>
8 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Na
Kekedelaa Aabu e haea, <Tee taifilia a
Lord na God oe go na oko fooasia ma oko
rao fuana.>>>
9 Sui a Satan ka talai nia lau uria na fera
baita baa i Jerusalem, ma ka faatakea ana
tesi gula na e too asianaa i langi i fafona
na Beu Aabu a God. Ma i nia ka bae urii
fuana a Jesus, <<Lea so ni oe na Wela a
God, oko lofo kou i aano faasia i seegi.
10 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <A
God tara ka falea mai na ensel nia gi hai
so daka folo usi oe.>
11 Ma, <I gera daka hako oe, eeri na
aemu boroi kasi fotongai ana ta fou.>>>
12 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Na
Kekedelaa Aabu e bae urii laugo, <Langi
osi iilitoona a Lord na God oe.>>>
13 I buira, a Satan e iilitoona a Jesus ana
si doo naa gi sui, nia ka lea naa faasia a
Jesus sulia si kada toto'ou go.

A Jesus e hafalia raolaa.

14 Ma na rigitaa ana na Aanoedoo Aabu
e too naa fai nia a Jesus, ma i nia ka ooli
naa uria na lolofaa na i Galili. Ma na
uunuunua suli nia e liufia i laona na bali
lolofaa nae loulou.
15 Ma nia ka faatolomai i laona na Beu
Aabu ni figulaa gera gi, ma na iimola gi
sui daka baelafe nia.
16 Sui a Jesus ka lea fui Nasaret, si fera
baa nia e baita mai ana. Ma ana fe dani
Sabat, nia ka lea i laona na Beu Aabu ni
figulaa iilingia na malutaa nia. Ma nia
ka take uria na iidumilana na Kekedelaa
Aabu,
17 ma gera falea fuana na kekedelaa na
profet Aesea e kedea. Ma nia e ifingia, ma
ka daotoona si gula na Aesea e kedea ka
bae urii,
18 <<Na Aanoedoo a Lord e too naa faafi
nau, sulia nia e aadafili nau eeri kuka
bae sulia na Faarongolaa Diana fuana
tooa siofaa gi. Ma nia ka fale nau mai
eeri kuka ainitalongainia na noniharailaa
fuana tooa gi na da too i laona na beu ni
kanilaa, ma kuka guraa na iimola gi na
maada e rodo. Ma eeri kuka faanonilaa
na tooa gi na da iinokesida,
19 ma hai so ku faatalo ana si kada e dao
na mai ana si kada a Lord ka faamouria
na iimola nia gi.>>
20 Si kada a Jesus e iidumia sui, nia ka
bilakea na kedelaa nae, ma ka oolifainia
fuana na wane na e aadasulia, ma ka
gwouru uria faatolomailaa. Ma na tooa
gi sui na da too i laona na Beu Aabu nae,
daka bubu baita fuana.
21 Ma i nia e hafalia na baelaa fuada
ka urii, <<Si Kekedelaa Aabu naa e fuli

mamana naa i tara'ena, ana kada na molu rongoa ku iidumia kou fuamolu.>>

22 Ma na tooa gi sui daka tangoa, ma daka kwele asianaa ana bae dianalana. Ma daka bae urii, <<E utaa? I nia wela baa a Josef go ana naa?>>

23 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<I nau ku haitamana tara gomolu molu ka haea si baea urii fuagu, <Wane kwaifaamouri ae, o gura oe fasi i talamu.> Ma tara molu ka bae laugo urii fuagu, <O iilia fasi seegi fera oe si doo baa gi melu rongoda o iilida mai ana fera i Kapaneam.>>>

24 Sui a Jesus ka bae lau urii, <<I nau ku haea na doo mamana gi fuagamu, e afetai daka gonitainia na profet i laona fera nia i talana.

25 I nau ku haea lau fuagamu, na geni oro Jiu gi na da oru da too i Israel ana si kada a Elaeja e too ana. Ma si kada baa na uuta ka langi si aru sulia oolu fe ngali ma oono sinali, ma na fioloa baita ka liu laugo ana fera gia gi sui.

26 Sui a God e langi si falea a Elaeja siana ta aai ani gera i Israel. I nia e fale nia go ana i siana tee aai oru maadiu na e too i Serefat fera laona lolofaa i Saedon.

27 Ma na tooa oro Jiu gi i Israel na fura e haungida ana si kada a Elaesa nia e profet. Sui nia kasi guraa go ta wane ada. Tee taifilia a Neman na wane maadiu baa faasia fera i Siria go na Elaesa e guraa.>>

28 Ma si kada da rongoa si doo naa, na tooa gi sui i laona na Beu Aabu daka rakehasu.

29 Ma gera ka tatae, ma daka taria a Jesus faasia na fera nae. Ma da talaia a Jesus uria gwouna na tataea na da haungainia na fera gera i fafona, eeri daka ui ania a Jesus i hae gano eeri ka mae.

30 Sui taa, i nia e kwaidolali go ana i matangana na figua nae, ma ka lea na ana faasida.

Na wane na aagalo ta'a e haungia.

31 Sui a Jesus e lea fui Kapaneam, tee maefera ana lolofaa nae i Galili, ma tee maedani ana Sabat nia ka faatolomainia tooa gi i seenae.

32 Ma na tooa na da figu mai siana, daka kwele asianaa ana faatolomailaa nia gi, sulia a Jesus e faarai ana mamana baita.

33 Ma i laona Beu Aabu ni figulaa nae, tee wane e too ana aagalo ta'a, nia ka gwouru laugo. Nia e rii baita ka urii,

34 <<Jesus wane i Nasaret ae, nau ku haitamamu ni oe na wane aabu a God. Taa naa o dooria oko iilia ani gemelu? Oe o lea na mai uria haungilamelu?>>

35 A Jesus e faabona aagalo ta'a nae, ka bae urii, <<O too aaroaro, oko haga mai faasia wane nae!>> Ma ali'ali na aagalo ta'a nae ka ui ania wane nae i hae gano i naona figua naa, ma kafi hagatafa faasia. Ma na wane nae kafi too diana lau.

36 Na tooa na da rikia si doo naa, daka kwele baita asianaa, ma daka ledi gera kwailiu daka bae urii, <<Si baea taa gi na e urii? Ana mamanaa fai nia rigitaa nia e oodua na aagalo ta'a gi, ma daka hagatafa teefou mai i maa!>>

37 Ma na uunuunua sulia Jesus kafi talo ana maefera gi sui galigalia si lolofaa nae.

Jesus e guraa na tooa oro.

38 Sui a Jesus e lea faasia na Beu Aabu ni figulaa, ma ka lea i luma a Simon. Haia, na fungo geni a Simon e matai ana tatasua baita ana si kada nae. Ma gera ka gania Jesus eeri ka guraa.

39 A Jesus e lea ka take i ninimana iifitai nia geni naa, kafi oodua na tatasulaa nae faasia. Ma na inite nae ka akwaa naa, ma ka lea ka rao naa uria si fanga fuada.

40 Ana si kada na hato e suu naa, tooa oro gi da ngalia mai siana a Jesus na ruana gera gi na mataia e'ete kwailiu e haungida. Ma a Jesus ka aalua abana faafida, ma ka gurada teefou.

41 Aagalo ta'a oro laugo da hagatafa faasia tooa oro, ma daka rii urii, <<Ni oe na Wela a God.>>

Ma a Jesus ka luia aagalo ta'a nae gi eeri langi dasi faarai, sulia gera haitamana sui naa i nia na Christ na wane a God e aadafilia uria Aaofialaa.

Jesus e funao laona Beu Aabu ni figulaa gi.

42 Ubongi mae galogalo, a Jesus e lea faasia maefera Kapaneam, ka lea uria si

gula aaroaro. Sui na tooa gi daka hafali
nanisi nia, ma si kada gera daotoona, gera
ka haea fuana langi kasi lea faasia na
maefera nae.
43 Sui a Jesus ka bae urii fuada, <<Nau
ku ngalia mai na Faarongolaa Diana sulia
Initooa a God, eeri kuka ainitalo ana
i laona maefera gi sui. Sulia aena si
Faarongolaa Diana naa na a God oodu
nau mai.>>
44 Ma a Jesus ka ainitalo ana Faarongo-
laa Diana i laona Beu Aabu ni figulaa gi
laona lolofaa nae.

Jesus e filia na eetana fafurongo nia gi.

5

1 Ana tee fe dani si kada a Jesus e take
i kamena na aasi i Galili, na tooa oro gi
da bibingi mai siana uria rongolana na
baelana a God.
2 Ma i nia ka rikia na roo baru gera
wane dedee gi da lafia ka too go ana i
malitakwa, si kada gera saufia ada na
furai gera gi.
3 Ma a Jesus e tae i laona baru nia a
Simon, ma ka soe nia hai ka uusungai
to'ou kou ana faasia hara. Ma a Jesus
e gwouru i laona na baru nae, ma ka
faatolomai doo fuada na tooa gi.
4 Ma si kada i nia e faasuia na baelana,
nia ka bae urii fuana a Simon, <<Molu
uusungainia lau kou na baru uria si
gula oolo, sui molu ka aala ana na furai
gomolu gi uria kwailana mai na iia gi.>>
5 Ma a Simon e oolisia ka urii, <<Faa-
tolomai ae, i gemelu melu rao rigita sulia
fe rodo loulou nae, sui melu si kwaia go
ta iia. Sui boroi ana, sulia na o haea naa,
i nau kuka aala na agu furai gi.>>
6 Ma si kada da aala ana na furai nae
gi, daka kwaia na iia oro asianaa, ma na
furai gi ka garangi muu naa.
7 Sui gera ka garumia na wane
kwaimaani gera gi i laona ta baru aai
eeri daka lea mai daka adomi gera. I gera
da dao ma daka kwaia na roo baru nae gi
ana iia lelea daka garangi kuruu go.
8 Ma si kada a Simon Peter e rikia si
doo nae, nia lea mai ka boururu i naona a
Jesus, ma ka bae urii, <<Lord ae, o lea kou
amu faasi nau! I nau na wane fualangaa!
>>
9 I nia fai nia na wane nae gi da too
siana, daka kwele asianaa ana iia oro na
da kwaia.
10 Ma na wane da rao fai nia a Simon,
na hatada a James ma a John na roo wela
a Sebedi, daaro kwele asianaa laugo. Ma
a Jesus ka bae urii fuana a Simon, <<Langi
osi mou. I nao, oe o nanisia iia, sui e
ita i tara'ena ka ooli alaa, oko nanisia na
iimola gi eeri daka manata mamana ana
God.>>
11 Ma si kada daalu dao naa i hara,
da lafia na baru gi sulia oone, ma daka
tafusia na doo gi sui, daka lea na ada fai
nia a Jesus.

Jesus e guraa tee wane.

12 Ana tee maedani a Jesus e too i
laona tee maefera, ma tee wane na fura
e haungia e too laugo i seenae. Si kada
nia e rikia a Jesus, nia ka lea mai siana,
ka boururu i naona, ma ka gania ka bae
urii, <<Aarai ae, lea so oko dooria go amu,
oko gura nau fasi.>>
13 Sui a Jesus e tagaa kou na abana, ka
hamosia noina, ma ka bae urii, <<Iiuka,
nau ku dooria. O mafo naa.>> Ma ali'ali i
buira si baelaa nae gi a Jesus e haea, na
mataia nae ka sigi naa faasia wane nae.
14 Sui a Jesus e oodua kou na wane nae
ka bae urii fuana, <<Langi osi faarongoa
lau ana ta wane ana si doo nae gi. Ma
o lea fasi amu siana na fataabu, oko
faatainia na nonimu fuana, eeri nia ka
haitamana naa o akwaa naa. Sui o lea oko
iili sulia na kwaisuusia a Moses e haea
sulia wane na fura e sigi faasia eeri oko
faamamana fuana tooa gi sui na mataia
na i nonimu e sigi naa.>>
15 Sui ka urinae boroi, na faarongolaa
sulia si doo naa gi a Jesus e iilida e talofia
si gula oro gi, ma na tooa oro gi daka lea
mai siana uria rongolana si faatolomailaa
nia gi, ma eeri a Jesus ka gurada laugo
faasia na mataia gi na e haungida.
16 Ma si kada oro gi, a Jesus e tafusia na
tooa gi, ma ka lea fuana si gula aaroaro
uria fooalaa.

Jesus e guraa na wane noni e mae.

17 Tee maedani kada Jesus e faatolomai
ana, teni Farisi gi fai nia wane faatolomai
gi ana kwaieresia gi, gera gwouru laugo

i seenae, da lea mai faasia maefera baita
gi sui ana lolofaa i Galili, ma i Judea, ma
faasia i Jerusalem. Ma na rigitalaa a God
ka too faafia Jesus, eeri nia ka guraa tooa
gi na da matai.
18 Ma teni wane da koua mai i fafona
iifitai tee wane na noni maea e haungia.
Gera da hasi tatangai uria ruulaa i luma
fai nia, eeri daka aalua i naona Jesus, eeri
nia ka guraa.
19 Sui taa, sulia na figulaa nae e baita
asianaa, na oote ruana nia na wane naa
dasi bobola naa uria ruulaa kou i luma
siana Jesus. Seenae, daalu ka koua wane
nae, daka lea fai nia i fafo luma, ma
daka tafangia tee maekwadaa baita, daka
faasifoa mai na wane nae i fafo iifitai
siana Jesus.
20 Ma si kada a Jesus e rikia na manata
mamanalaa gera, nia ka bae urii fuana
wane na nonina e mae, <<Ruana ae, nau
ku manata lukea naa na aade ta'alaa oe
gi.>>
21 Ma na wane faatolomai gi ana
kwaieresia gi fai nia Farisi gi daka ngu-
nungunu fuada kwailiu daka bae urii,
<<Na wane naa, na wane utaa na ka bae
tataga ana a God urii? Sulia taifilia God
go na e bobola uria manata lukelana aade
ta'alaa gi.>>
22 Jesus e haitamana si manata nae gi
i lioda, ma nia ka bae urii fuada, <<Uria
taa na muka manata urinae?
23 Nau ku haea fuagamu, nia e waluda
go ana uria haelana fuana wane naa,
<Nau ku manata lukea naa na aade
ta'alaa oe gi.> Ma ka afetai asianaa fuana
haelana fuana wane naa, <O take, oko
fali.>
24 Haia si kada nae tara nau ku faatainia
fuamolu urii, nau, na Wela nia Iimola gi,
nau ku too ana mamanaa laona molaagali
uria manata lukelana aade ta'alaa gi.>>
Sui a Jesus ka bae urii fuana wane noni
mae naa, <<Nau ku haea fuamu, o take,
ngalia iifitai oe, oko lea i fera.>>
25 Ma na wane nae ali'ali nia ka take i
naoda, ka ngalia iifitai na e teo i fafona,
ma ka ooli fera fai nia si baelafea baita
fuana God.
26 Ma gera teefou daka kwele, ma daka
mou laugo. Ma gera ka baelafea a God
daka urii, <<Si doo baita asianaa na golu
rikia i tara'ena.>>

Jesus e soea a Livae.

27 Buira si doo naa, a Jesus e haga kou,
ma ka rikia a Livae, na wane goni malefo
ana takisi, e gwouru ana si gula uria
ngalilana takisi. A Jesus ka bae urii fuana,
<<O lea mai fai nau.>>
28 A Livae e take, ma ka faiburi ana doo
nia gi teefou, ka lea fai nia Jesus.
29 Sui a Livae ka haungainia tee fangaa
baita fuana Jesus i luma nia, ma ana si
kada nae laugo na tooa oro da goni malefo
ana takisi fai nia teni tooa gi laugo gera
fanga fai nia Jesus.
30 Teni Farisi ma wane faatolomai ana
kwaieresia gi da rakehasu, daka bae
urii fuana oote fafurongo nia a Jesus gi,
<<Utaa naa muka fanga ma muka gwou
oofu fai nia tooa faafefe da goni takisi ma
na tooa ta'a urii gi?>>
31 A Jesus e oolisida ka bae urii, <<Tooa
gi na langi dasi matai, gera dasi dooria go
ta wane kwaifaamouria, tooa na da matai
taari da dooria.
32 Nau kusi lea mai uria soelana tooa
da o'olo, ma na tooa na aabulolada e ta'a
taari uria oolitai manatalaa.>>

Faatolomaia gera Jiu gi e langi si bobola daka oogua fai nia na faatolomaia faalu nia a Jesus.

33 Teni tooa da bae urii fuana Jesus,
<<Ana si kada oro, na oote fafurongo a
John gi da aabu fanga uria fooalaa rigita,
ma na fafurongo gera Farisi gi ka urinae
laugo. Sui utaa naa na oote fafurongo oe
gi daka fanga ma daka gwou go ada?>>
34 Jesus e oolisida ka bae urii, <<Fa-
furongo nau gi da iilingia tooa baa da
soeda uria fangalaa fai nia na wane na
e aarai faalu ana fe dani e aarai ana. Si
kada da too fai nia, daalu ka fanga ma
daka gwou kwaimaani fai nia.
35 Sui tara ka dao ana si kada na wane
e'ete gi da ngalia na wane aarai faalu
faasi daalu. Ana si kada nae naa, daalu
kafi liobukonu, ma daka aabu fanga.>>
36 Sui a Jesus e bae oomelawane fuada
laugo urii, <<Nia kasi bobola fuana muka
karia si maku e faalu uria tailaa fai nia si
maku na e kwali. Lea so muka iili urinae,

muka karia si maku e faalu, ma si maku
na e faalu kasi aada diana go fai nia na
maku kwali.
37 Ma langi so muka ngalia na waen
faalu ma muka oongia i fuilaa kwali ana
ungana nanigot, ka langi laugo. Lea so
muka iili urinae, si kada waen faalu e
fufu, nia ka karia fuilaa kwali, ma waen
baa e labasia fai nia wai ana.
38 Nia naa, waen faalu muka aalua na
mone i laona unga doo faalu.
39 Ma langi ta wane kasi dooria gwoufi-
lana waen faalu buira nia e gwoutoona
kwali waen e sui. Sui nia ka bae urii,
<Kwali waen naa e gwou diana tasa.>>>

6

Jesus e baita usia Sabat.

1 Tee maedani ana Sabat, Jesus fai nia
oote fafurongo nia gi da lelea ma daka liu
folosia tee raoa ana doo iilingia raes. Ma
si kada gera liu ana, na fafurongo nia gi
daka fusia teni funge doo gi, ma gera ka
ania.
2 Ma si kada wane gi ana Farisi gi da
rikia, gera ka bae urii, <<Utaa na molu ka
iilia si doo na kwaieresia e luia faasia na
iililana ana maedani Sabat?>>
3 Jesus e oolisida ka urii, <<Utaa? Langi
musi iidumia go si doo baa David fai nia
oote wane oomea nia gi da aadea kada
baa gera fiolo?
4 Nia ruu laona Beu Aabu a God, ma ka
ngalia fe beredi baa gi da kwaisuusi ana
fuana God, ma ka ania, ma ka falea laugo
fuana oote wane nia gi. Nia e iili urinae
boroi ana na kwaieresia e luia ta wane si
ania beredi nae, sulia taifilia na fataabu
gi taari na da bobola uria anilana.>>
5 Sui a Jesus e i'isia baelana ka urii,
<<Nau, na nau Wela nia Iimola gi, na ku
baita usia na maedani Sabat.>>
6 Ma ana tee maedani Sabat laugo, Jesus
ka lea lao Beu Aabu ni figulaa ma ka
faatolomai. Ma tee wane e too laugo i
seenae na bali aba aaolo nia e mae.
7 Haia, teni faatolomai ana kwaieresia
gi ma na Farisi gi, gera da too laugo i
seenae, ma gera ka bubu sulia Jesus lea ka
iilia tesi doo ana Sabat, eeri daka feengi
nia ana garolaa. Nia naa gera bubungia
laugo ada lea nia ka guraa ana maedani
Sabat.
8 Ma Jesus e haitamana go ana man-
atada, ma nia ka bae urii fuana wane nae
na abana e mae, <<Tatae, oko take mai.>>
Ma wane nae ka tatae, ma ka lea mai
siana Jesus.
9 Ma Jesus ka bae urii fuana Farisi
gi ma na faatolomai gi ana kwaieresia
gi, <<Nau ku ledi gamu naa, taa na
kwaieresia gia nia faalamainia fuagolu
tala ana golu ka iilia ana maedani Sabat?
Golu ka kwai'adomi, langi golu faafii?
Golu faamouria ta wane, langi golu ka
haungia?>>
10 Jesus e bae urinae sui, nia ka bubu
fuada, sui ka bae urii fuana wane na
abana e mae, <<Tekwalaa mai abamu.>>
Ma nia ka tekwalaa, ma na abana ka
diana naa laugo ana.
11 Si kada gera rikia, na rakeda ka hasu
asianaa, ma gera ka bae oofu uria tesi
doo, eeri daka iilia ana Jesus.

Jesus e aadafilia Aposol nia gi.

12 Ana si kada nae Jesus ka tae uria
gwouna fe tolo uria fooalaa. Ma i laona fe
rodo loulou nae, i nia ka fooa fuana God.
13 Haia ana ubongi, nia ka soea mai oote
fafurongo nia gi siana, ma ka aadafilia
aakwala wane ma roo wane ma ka
alangida ana Aposol gi.
14 Na hatada: Simon na Jesus falea
ruana hata Peter fuana, ma Andrew na
haasina, ma James, ma John, ma Filip, ma
Batolomiu,
15 ma Matthew, ma Tomas, ma James na
wela Alfeas, ma Simon na wane ana tooa
baa gera dooria kwaetaria tooa i Rom
faasia Israel,
16 ma Judas na wela a Alfeas, ma Judas
Iskariot na wane baa tara ka falea laugo
a Jesus fuana maalimaea nia gi.

Jesus e faatolomai ma ka guraa.

17 A Jesus e sifo mai faasia i gwouna
na totoloa nae fai nia na aakwala ma
roo Aposol nia gi, ma ka take ana si
gula neneba fai nia na figua baita nae
ana fafurongo nia gi. Ma na iimola oro
asianaa gi na da lea mai faasia lolofaa i
Judea ma na fera baita i Jerusalem, ma

na fera gi i Taea ma i Saedon na e too i
kamena na aasi, da too laugo i seenae.
18 Gera da lea mai uria na rongolana a
Jesus ma eeri a Jesus ka gura gera faasia
na mataia gera gi. Ma na iimola gi na da
too ana aagalo ta'a, gera da lea laugo mai.
Ma a Jesus ka gura gera.
19 Na iimola gi sui da iiliili uria na
hamosilana a Jesus, sulia na mamanaa e
lea kou faasi nia uria guralana na tooa gi
sui.
20 A Jesus ka aada kou fuana oote
fafurongo nia gi ma ka bae urii, <<Ka
oilakea fuagamu tooa na mu siofaa, sulia
na Initooa a God na doo gamu.
21 Ka oilakea fuagamu tooa na mu fiolo
si kada naa, sulia tara muka aabusu. Ka
oilakea fuagamu tooa na mu aangi ana si
kada naa, sulia tara muka waela.
22 <<Ka oilakea fuagamu lea so na
iimola gi daka maasusuala ani gamu ma
daka sinitai gamu ma daka bae tataga
fuagamu, sulia mu roosuli nau na Wela
nia Iimola gi.
23 Muka noni hahala ma muka wae i
laona na eelelaa si kada na doo nae gi e
fuli fuagamu, sulia na kwaiaraa baita e
maasi gamu i langi. Sulia na koo gera gi
da iilia laugo si doo ta'a urinae gi i nao
fuana profet gi.
24 <<Sui taa, ka ta'a asianaa fuagamu
na iimola gi na mu too ana todadoo si
kada nae, sulia i gamu mu too na ana na
waludalaa si kada naa.
25 Ka ta'a asianaa fuagamu na iimola
gi na mu fanga aabusu ana si kada naa,
sulia tara muka fiolo. Ma ka ta'a asianaa
fuagamu na iimola gi na mu waela ana
si kada naa, sulia tara muka liodila ma
muka aangi.
26 <<Ma ka ta'a asianaa fuagamu si kada
na iimola gi da haediana ani gamu, sulia
na kokoo gera gi da iilia laugo si doo nae
gi fuada na profet susuge gi.>>

Hasidianalaa fuana maalimaea.

27 A Jesus e faatolomai laugo ka urii,
<<I nau ku haea fuagamu na iimola gi na
mu rongo sulia baelagu, muka hasidiana
fuana na maalimaea gamu gi ma muka
iilia si dianaa fuada iimola gi na da
maasusuala ani gamu.
28 Ma muka fooa fuana a God uria ka
faadiana na iimola gi na da haea na doo
ta'a gi suli gamu, ma muka fooa fuada na
iimola gi na da iili doo ta'a gi fuagamu.
29 Ma lea so ta iimola ka fidalia na
babalimu, muka faalamainia ka fidalia
laugo ta bali babali aai. Ma lea so ta
iimola ka ngalia na maku ruruu baita
gamu, muka falea laugo na maku ruruu
aai to'ou gamu fuana.
30 Ma muka falea tesi doo na ta wane
e gani gamu uria. Ma lea so ta wane
ka ngalia tesi doo ana doo gamu gi,
langi musi gani lau eeri nia ka oolifainia
fuamu.
31 Tesi taa na o dooria na ta wane e'ete
gi daka iilia fuamu, oko iilia laugo fuada.

32 <<Ma lea so gamu ka hasi diana go
agamu ada na iimola gi na da hasi diana
ani gamu, tara langi musi ngalia go tesi
kwaiaraa. Sulia na tooa ta'a gi boroi da
hasi diana laugo ada na iimola gi na da
hasi diana ani gera.
33 Ma lea so mu aade diana go agamu
fuada na iimola gi na da aade diana
fuagamu, tara langi musi ngalia na kwa-
iaraa. Sulia na iimola ta'a gi boroi da iili
urinae laugo.
34 Ma lea so gamu fale doo go agamu
fuada na iimola gi, ma muka maasia laugo
na duulana, tara langi musi ngalia na
kwaiaraa. Sulia na iimola ta'a gi boroi da
iili laugo urinae fuada na iimola ta'a gi,
eeri daka duua laugo fuada.
35 I gamu muka hasi diana ada na tooa
maalimaea gamu gi ma muka iili diana
fuada, ma gamu ka fale doo ma langi
musi maasia na duulana. Lea gamu ka iili
urinae, tara gamu ka ngalia na kwaiaraa
baita, ma muka hau ana na wela a God
gi na e initoo ka tasa. Sulia i nia e aade
diana fuada na iimola gi na langi dasi
tango nia ma na iimola ta'a gi.
36 Muka kwaimanatai, ka iilingia laugo
na Maa gamu na e kwaimanatai.

37 <<Langi musi ketoa ta wane e'ete,
aata a God ka keto gamu laugo. Ma langi
musi haea na kwaelaa fuana teni iimola
e'ete gi, ma a God ka langi si falea laugo
na kwakwaelaa fuagamu. Muka manata

lukea na iimola gi, ma a God ka manata
luke gamu laugo.
38 Muka fale doo fuada na iimola gi, ma
a God ka fale doo laugo fuagamu. Ma a
God ka falea si falelaa na e liufia na doo
gi sui fuagamu. Ma si doo orolaa na gamu
falea fuada na iimola e'ete gi, tara a God
ka falea urinae laugo fuagamu.>>

39 A Jesus e haea laugo si oomelawanea
naa fuada ka urii, <<Ta wane na maana e
rodo e afetai ka talaia lau ta wane laugo
na maana e rodo. Lelea so ka iilia si doo
nae, ni daaro sui go daaro ka asi daaro i
laona kilu.
40 Haia, ta wane na e fafurongo e afetai
ka baita ka liufia na wane na e faatolomai
fuana. Ma lea na wane fafurongo e
ngali teefou ana na doo gi sui na wane
faatolomai e fale naa fuana, i nia ka
iilingia naa na wane faatolomai nia.
41 <<Gamu too ana fualangaa baita gi,
sui taa gamu ngatafia na agamu teni wane
aai na da too ana garolaa to'ou. Gamu
iilingia tee wane e rikia mumudui ai i
laona na maana na ruana nia, sui taa nia
kasi rikia go si kade ai baita na e nia i
laona na maana i talana.
42 Ma gamu haea fuana wane e'ete
urii, <Langi osi iilia doo na e ta'a.> Sui
langi molu si manata a'abo go uria na
fualangaa baita gi na molu iilia. Molu
tafusia fasi na ta'alaa gamu gi. Lea sui,
molu fi bobola uria kwai'adomilaa kou
ana ta wane ete uria na garolaa nia gi.>>

Na ai fai nia na fufuana.

43 A Jesus e haea laugo si oomelawanea
naa fuada ka urii, <<Na ai na e tae diana,
e afetai ka fungu ana ta fufue doo ta'a gi.
Ma e urinae laugo na ai na e tae ta'a, e
afetai ka fungu ana na fufue doo diana
gi.
44 I gia haitamana na ai gi sui go ana na
fufue doo gi na e fungu ana. Ma e afetai
so ta wane ka fusia na fufuana ai diana
faasia na kwaletotore.
45 Haia, na wane diana e iilia laugo na
doo diana gi ita mai manatana na e diana.
Ma na wane ta'a e iilia laugo na doo ta'a gi
ita mai i manatana na e ta'a. Sulia na doo
gi na e too i laona na manatalana ta wane,
nia nae haga mai i maa ana baelana.>>

46 Ma Jesus e baea lau ka urii, <<Uria
taa, ana si kada molu bae fai nau ana,
molu ka alangi nau ana Lord, sui langi
molu si iilia go sulia na doo gi na ku haeda
fuamolu?
47 So ni tei na e lea mai siagu, ma ka
rongo sulia na baelagu, ma ka iili sulia,
nau kuka faatainia, nia na gwounge wane
utaa.
48 Nia e iilingia na wane na e tolea luma
nia, ma nia ka elia ka lea oolo, ma ka aalu
ngado ana luma nia nae fafona fou. Haia,
ma ana si kada na uuta e aru, ma na kafo
ka busu mai, e afetai ka busutainia, sulia
nia e tolea luma nia i fafona fou.
49 Ma na wane na e rongoa na baelagu,
ma ka langi si iili sulia, nia iilingia wane
na e tolea luma nia fafona gano, ma ka
langi si eli oolo ana. Si kada kafo e busu
mai, ma ka toea luma nae, luma naa e
asia, ma ka ta'a teefou naa.>>

A Jesus e guraa tee wane raoa.

7

1 Si kada a Jesus e faasuia na baelana
fuana iimola gi, nia ka lea naa uria na fera
i Kapaneam.
2 Ma tee wane i seenae e matai baita ma
ka garangi mae. Na wane na nia na wane
raoa nia tee wane baita gera na wane ni
oomea gi faasia na fera baita i Rom. Ma
wane baita nae e rakediana ana na wane
raoa nia.
3 Ma si kada na wane baita nae e rongoa
naa a Jesus e dao mai, i nia ka falea teni
wane baita gi ada na tooa Jiu gi, eeri daka
soea Jesus ka lea mai eeri ka guraa na
wane ni rao nia nae.
4 Si kada gera dao siana a Jesus, daka
ingo, daka urii, <<Na wane baita naa e
bobola fai nia oko adomia na wane rao
nia, boroi ana daaro na wane maadiu gi.
5 Sulia wane baita nae e rakediana
asianaa fuaga na Jiu gi, ma ka tolea tee
Beu Aabu ni figulaa fuagami i seegi.>>
6 Urinae a Jesus ka lea naa fai gera.
Ma si kada nia e dao garangia na kou
na luma, na wane baita nae i Rom ka
falea lau kou na ruana nia gi eeri daka
faarongo urii ani nia, <<Aarai baita ae, osi
too abero lau. I nau kusi faorana hai so
oko lea mai i laona luma nau.

7 Ma i nau boroi kusi faorana laugo uria
na lealaa kou siamu i talagu. O bae go
amu ma na wane ni rao nau ka akwaa
naa.
8 Nau ku haitamana ni oe o bobola go
amu uria iililana doo nae, sulia i nau i
talagu na wane ku rao i farana na wane
baita gi laugo faafi nau, ma ku too ana na
wane ni oomea gi na da rao i farana na
baitalaa nau. Ma lea so nau kuka eeresia
ta wane nae ka urii, <O lea,> i nia ka lea.
Ma lea so kuka eeresia ta wane aai loko
ku urii, <O lea mai,> i nia ka lea mai. Ma
lea so nau ku eeresia ta wane ni rao o'oni
kuka urii, <O iilia si doo naa,> i nia ka iilia
naa.>>
9 Si kada a Jesus e rongoa si doo nae,
i nia ka kwele asianaa. Ma nia e aabulo
ma ka bae urii fuada na iimola gi na da
lea i buira, <<I nau ku haea fuagamu, i
nau kusi rikia ua ta wane na e manata
mamana ka urii, sui boro ana i Israel ka
langi laugo.>>
10 Ma na wane ni ngali baea nae gi da
ooli uria i luma nia na wane baita baa,
ma daka rikia na wane matai baa e akwaa
naa.

Jesus e faamouria na wane na e mae naa.

11 Ma e langi si tau go i buira si doo nae
gi, a Jesus fai nia na oote fafurongo nia gi
ma teni tooa oro gi laugo da lea uria tee
fera da alangia ana i Nen.
12 Ma si kada i nia e dao garangia na
maehaga ana na fera nae, tee figua da
ngalia mai tee wane e mae, daka lea na
mai i maa. Haia, na wane mae nae, i
nia na alakwa muutaia nia tee aai oru.
Ma na figua baita da lea mai fai nia uria
aalulana.
13 Ma si kada a Jesus na Lord e rikia
na aai oru nae, nia ka kwaimanatai
asianaa fuana, ma ka bae urii, <<Langi osi
aangi.>>
14 Sui nia ka lea kou, ma ka hamosia na
rae nae, ma na wane gi na da ngalia rae
nae daka take ngado naa. Sui a Jesus ka
bae urii, <<Wane daraa ae, i nau ku haea
fuamu, oko tatae!>>
15 Ma na wane daraa baa ka tatae naa,
ma ka hafali babae. Sui a Jesus ka fale nia
kou fuana ni tee nia.
16 Ma na tooa gi na gera rikia si doo naa,
daka kwele asianaa ma daka baelafea
a God, daka urii, <<Tee profet baita e
hagatafa mai i matangaga naa. A God e
dao na mai uria faamourilaga na iimola
nia gi.>>
17 Ma na uunuunulaa naa sulia a Jesus,
e talo i laona si kade lolofaa nae loulou
ma na bali ani fera nae gi galigalia.

John Siuabu e oodua roo fafurongo nia gi siana a Jesus.

18 Ana si kada na fafurongo a John gi
da faarongo nia sulia na raolana a Jesus,
a John ka soea mai na roo wane ana
fafurongo nia gi siana,
19 ma ka oodu daaro kou siana a Jesus
na Lord uria ledilanalaa urii, <<Ni oe naa
na wane na a John faarongo gami tara
ka dao mai, ma langi mika maasia lau ta
wane e'ete?>>
20 Ma ana si kada daaro dao siana a
Jesus, daaro ka soeledi nia urii, <<A John
Siuabu e oodu gemere mai siamu uria
na ledilamulaa, ni oe naa na wane John
e haea tara ka dao mai, ma langi mika
maasia lau ta wane e'ete?>>
21 Ma ana si kada nae laugo, a Jesus e
guraa tooa matai oro gi, ma nia ka taria
na aagalo ta'a gi faasia na tooa, ma ka
guraa na tooa na maada e rodo.
22 Nia naa, a Jesus ka bae urii fuadaaro,
<<Moro ooli kou, moro ka faarongoa John
ana doo naa gi na moro rikida ma moro
ka rongoda i seegi tara'ena. Tooa maa
rodo, daka aada naa. Ma tooa tero, daka
fali naa. Ma tooa na fura e haungida,
daka mafo naa. Ma tooa na aalingada
e boko, daka rongo naa. Ma tooa na
da mae, daka mouri lau. Haia, ma na
Faarongolaa Diana, nau ku talamatainia
sui naa fuana na tooa siofaa gi.
23 Botalaa ana ni tei na na manatana e
langi si hala ani nau.>>
24 I buira na roo fafurongo nae gi a John
da ooli, a Jesus ka hafali bae sulia a John
fuana tooa gi na da figu ka urii, <<Ana
si kada molu lea i laona aanogwou siana
John, si taa naa molu lea uria na rikilana
i seenae? Ta wane na e manata ruarua
iilingia na abana rade na e gelogelo ana

ooru? Langi! John nia langi kasi wane urinae.
25 Haia, taa naa molu lea uria na rikilana? Ta wane na e ruufia maku logalogaa? Langi! Sulia na tooa gi na da oofi urinae, da todadoo, ma daka too i laona luma diana asianaa gi.
26 Molu faarongo nau mai. Si taa naa mu lea kou uria na rikilana? Na profet? Iiuka, nia na profet mamana! Sui taa, i nia e liufia na profet gi teefou ua baa gi mai i nao.
27 A John naa baa da kekede sulia i laona Kekedelaa Aabu ana si kada a God e bae urii, <Aada fasi, i nau ku oodua kou tee wane bae i nao, eeri nia ka aade aagau ana tala i nao fuamu.>>>
28 A Jesus ka bae lau urii, <<I nau ku haea fuagamu, a John naa i nia na tofungana wane ma ka liufia na wane gi naa sui na gera futa mai i laona molaagali naa. Sui ka urinae boroi ana, na iimola gi na da faato'ou gera i laona na Initooa a God, i gera naa da baita ka tasa faasia a John.>>
29 Tooa gi sui na da rongoa baelana, e tasa ana tooa goni malefo ana takisi gi, si kada gera da rongo sulia baelana a Jesus, daka haitamana tala nia a God e o'olo ma ka mamana, ma gera sui daka siuabu ana a John.
30 Haia, na wane Farisi gi fai nia wane faatolomai gi ana kwaieresia gi, da oote gera go ana siuabulaa ana John, sulia dasi dooria go na roolaa sulia si kwaidoorilaa a God e aade aagau ana fuada.
31 Ma a Jesus ka bae lau urii fuada, <<Tara taa naa kuka bolangainia fai nia na uunita wane naa gi i kada naa? Ma na malutada e utaa?
32 Gera da iilingia na gala wela na da figu i maana uusia ana roo figulaa, ma daka rii kwailiu fuada, <Gemelu melu uufi au, ma molu si wae go sulia. Ma melu ka nguulia na nguu lau ni maea fuamolu, ma muka langi si kwaimanatai go.>
33 Kada a John Siuabu e dao mai, nia e aabu fanga ma langi si gwoufia waen, ma molu ka haea i nia e too ana aagalo ta'a.
34 Sui ana si kada i nau na Wela nia Iimola gi ku dao mai, nau kuka fanga oofu ma kuka gwou fai nia tooa gi, ma molu ka bae urii laugo, <Molu rikia! Nia haitamana fangalaa baita asianaa ma ka gwou baita asianaa ana waen, ma nia ka kwaimaani fai nia tooa faafefe da goni malefo ana takisi ma teni tooa aabulolada e ta'a laugo.>
35 Sui taa, tooa gi da roosulia na liotooa a God, daka faatainia a God e o'olo.>>

Jesus i luma nia Simon na Farisi.

36 Tee wane ada na Farisi gi hatana a Simon, nia e soea a Jesus eeri ka fanga fai nia. Haia, a Jesus ka lea i luma nia, ma ka gwouru naa uria na fangalaa.
37 Ma tee geni na aabulolana ta'a e too laugo i laona na fera nae. Ma si kada na geni nae e haitamana a Jesus e fanga i laona luma nia na Farisi nae, ni nia ka ngalia mai tee bii diana na e fungu ana gwai na e mokomoko diana asianaa.
38 Ma nia e ruu i luma, ka take i buira a Jesus i ninimana aena, ma ka aangi ma ka faagwinia na aena a Jesus ana na kafona maana. Sui nia ka uusua ana na iifuna ketena, ma ka nonoia, sui nia ka ikia ana gwai mokomoko diana baa i fafona aena.
39 Ma si kada na wane Farisi baa e soea kou a Jesus, e rikia si doo nae, nia ka manata ana urii, <<Lea so na wane naa i nia na profet, i nia ka haitamana aabulolana geni na e ta'a asianaa.>>
40 Sui a Jesus e haitamana na manatalaa na wane Farisi nae, ma nia ka bae urii fuana, <<Simon ae, tesi doo na ku doori faarongo oe ana.>>

Ma a Simon ka urii, <<Haia, Faatolomai ae, o faarongo nau mai ana.>>

41 A Jesus ka bae urii fuana, <<Tee roo wane daaro ngalia na malefo faasia na tee wane na e faalamainia tooa gi daka ngalilanga ana malefo siana. Tee wane e ngalilanga ana lima talange malefo, ma ta wane aai ka ngalilanga ana lima aakwala malefo.
42 Ma i daaro sui go daaro si bobola uria na duulana si malefo nae gi, ma na wane nae e faalamainia ngalilanga fuadaaro ka manata lukea sui go na ngalilangaa daaro nae gi. Urinae, ni tei ani daaro na e rakediana ka tasa fuana wane na e falea si malefo nae gi fuadaaro?>>

43 Ma a Simon e oolisia ka urii, <<I nau
ku manata hasa na wane aai nae baa e
ngalia si malefo baita.>>
Ma a Jesus ka bae urii, <<Na oolisilaa oe
e o'olo naa.>>
44 Sui a Jesus e aabulo fuana na geni
baa ma ka bae urii fuana a Simon, <<O
rikia fasi na geni naa. Si kada nau ku ruu
mai i luma oe, osi falea go tesi kafo fuagu
uria na saufilana na aegu. Sui ni nia ana
e saufia na aegu ana na kafona maana ma
ka uusua ana na iifuna ketena.
45 Haia, oe osi gonitai nau go ana na
nonoilagu. Sui ni geni naa e ita ana si
kada baa ku ruu mai i luma naa, ni nia
ka nonoia na aegu ka lea dongaa go ana.
46 Ma ni oe laugo osi gwaia go na ketegu
ana tesi gwai, ma ni geni naa, nia e ikia
na aegu ana na gwai mokomoko diana.
47 Nia naa ku haea fuamu, na rakedi-
analaa baita nia ani nau e faatainia na
garolaa oro nia gi e aaluke sui naa. Sui
taa, so ni tei na garolaa nia na da manata
lukea ka to'ou, na rakedianalaa nia ka
to'ou laugo.>>
48 Sui a Jesus ka bae urii fuana na geni
nae, <<Nau ku manata lukea na garolaa
oe gi.>>
49 Ma teni iimola gi aai na da too i
seenae, daka rakehasuia Jesus, ma daka
bae urii i matangada kwailiu, <<Ni tei naa
na wane naa, na ka manata lukea laugo
na garolaa gi urii?>>
50 Sui a Jesus ka bae urii lau fuana
na geni nae, <<O lea naa, ma langi osi
manata a'abo. A God e faamouri oe sulia
oe o manata mamana.>>

Teni geni gi da lea fai nia Jesus.

8

1 Ma i buira si doo nae gi, a Jesus ka
lea naa i laona na maefera toto'ou gi ma
na fera baita gi, ma ka faatalo ana na
Faarongolaa Diana sulia na Initooa nia
a God. Ma na aakwala ma roo wane
fafurongo nia gi laugo da lea fai nia,
2 ma teni geni gi laugo na a Jesus e taria
na aagalo ta'a gi ma na mataia gi laugo
faasi gera. Ma ni gera naa ni Mary na
geni faasia na maefera i Magdala, nia na
aai nae a Jesus e taria na fiu aagalo ta'a
gi faasia,
3 ma ni Joana na afe nia a Kusa na wane
baita gera na wane gi na da rao i laona na
luma a Herod na aaofia, ma ni Susana, ma
teni geni oro gi lau. Na geni nae gi na da
adomia a Jesus ma na oote fafurongo nia
gi ana na aaludooa gera gi ma na todadoo
gera gi i talada.

Oomelawanea sulia wane fafasi doo.

4 Na iimola oro gi da figu mai siana
a Jesus. Da lea mai faasia maefera
e'ete kwailiu gi sui. A Jesus ka bae
oomelawanea urii fuada,
5 <<Tee wane e lea ka fasia mige doo i
laona raoa nia. Ma ana si kada nia e ui
tagalangainia mige doo gi, teni mige doo
gi daka asi gera sulia na tala. Ma na tooa
gi da liu daka buu faafida, ma na manu gi
daka ania naa laugo.
6 Haia, teni mige doo gi daka asida i fafo
gano foulaa. Ma ana si kada da bulao mai
ana, gera ka ali'ali ka kuku ua go i sulia
si gano nae e langi si gwini.
7 Haia, teni mige doo aai gi daka asida
i matangana na torakaukau gi. Ma na
torakaukau gi da bulao mai fai nia na
mige doo diana, ma daka nuku faafia na
ai gi.
8 Haia, teni mige doo aai gi daka asida
i fafona gano diana, ma daka bulao, ma
daka fungu ana fufue doo oro lelea ka doo
oro asianaa.>>
Ma a Jesus ka faasuia baelana ka
urii, <<Molu ka manata diana ana
oomelawanea naa.>>

Aelana na a Jesus ka bae ni oomelawanea gi.

9 Sui na oote fafurongo a Jesus gi da ledi
nia uria na malutana si oomelawanelaa
nae,
10 ma nia e oolisida ka urii, <<A God
e falea fuagamu na haitamadooa sulia si
doo afetai gi sulia na initooa nia. Sui
fuana tooa aai gi sui go, gera ka rongo
go ada ana oomelawanea gi, hai so lea
daka bubu boroi, langi dasi rikia go,
ma lea daka rongoa boroi, e langi dasi
haitamana.>>

Na malutana na oomelawanea baa sulia na wane fafasi.

11 Haia, a Jesus ka bae lau urii, <<Na malutana na oomelawanea nae: Na mige doo, i nia iilingia na baelana a God.

12 Na mige doo gi na da asida sulia na tala, i nia e iilingia teni tooa na da rongoa baelana a God, ma a Satan e lea mai ka lafua baelaa nae faasi gera. Nia naa e aadea daka langi dasi manata mamana uria mouria.

13 Ma na mige doo gi na da asida i fafona gano na e foulaa e iilingia na tooa da rongoa baelana a God ma daka ngalia fai nia na eelelaa go ana. Sui daka manata mamana ana sulia si kada kukuru go. Sui lea na iilitooa e dao go, daka langi dasi manata mamana naa.

14 Mige doo gi na da asida i matangana na torakaukau gi, e iilingia tooa na da rongo, ma daka manata a'abo ada ana doo e'ete gi, mala na todadooa ma na eelea tatagwai lao molaagali na ka suu faafida. Nia naa e aadea langi dasi bobola uria iililana raolaa diana fuana a God.

15 Na mige doo na da asida i fafona na gano na e diana, e iilingia tooa na da rongoa baelana God, ma daka manata mamana asianaa. Ma gera daka roosulia na baelana naa. Langi gera dasi mamalo ana manata mamanalaa, ma daka bobola uria iililana raolaa oro fuana a God.>>

Teni baea oomelawanea gi lau.

16 A Jesus ka bae lau urii, <<E langi ta wane si faaharua na laeta, sui ka aalua go ana farana ta teu. Nia ka kulungainia na mone i langi taari eeri na wane na e ruu mai i luma ka rikia ua go.

17 Nia ka urinae laugo ana na faatolomaia naa gi i sulia God nia e too haufini ua naa, bobongi ana ta maedani ka hagatafa folaa mai. Ma tesi baea na da suu faafia, bobongi ka bango tafa teefou naa laugo.

18 Nia naa muka fafurongo diana, sulia ni tei na e manata mamana ana baelana a God, tara nia ka haitama doo oro lau. Ma ni tei na e langi si manata mamana ana, langi nia kasi haitamana baelaa na nia e rongoa.>>

Aebara a Jesus.

19 I buira, ni tee nia a Jesus fai nia na haasina gi da dao mai ma daka doori rikilanalaa, sui ka afetai fuada uria idu garangilanalaa sulia na iimola oro gi da figu galia a Jesus ana si kada nae.

20 Ma tee wane i laona figua nae ka bae urii fuana Jesus, <<Ni tee oe fai nia na oote haasimu gi da take go ada i maa, ma daka doori riki oe.>>

21 A Jesus ka bae urii fuada sui, <<Ni tei gera na da rongo ma daka roosulia baelana God, i gera naa na ni tee nau gi ma na haasigu gi.>>

Jesus e too ana rigitaa usia ooru fai nia nafo.

22 Tesi kada, a Jesus fai nia na oote fafurongo nia gi, daalu tae i laona tee baru ma nia ka bae urii fuada, <<Golu faafolo fasi fui bali aasi loko.>> Ma daalu ka hafali faafolo naa.

23 Ma ana si kada da lea ua ana, a Jesus ka teo ana. Ana si kada nae, na ooru baita e dao, ma na nafo gi ka baita ma ka garangi kuruumainia na baru daalu.

24 Fafurongo nia gi daalu faaada a Jesus daka urii, <<Aarai ae! Golu garangi mae naa!>>

Sui a Jesus ka tatae ka bae fifii fuana ooru ma na nafo suangalua, ma daka roosuli nia. Ma ka aaroaro baita laugo ana.

25 Sui a Jesus ka ngatafia oote fafurongo nia gi ka urii, <<Utaa na musi manata mamana ani nau?>>

Ma i gera daka kwele ma daka mou, ma daka ledi gera kwailiu, <<Na wane taa naa? Nia e falea go ana baelana, ma na ooru baita fai nia nafo baita daaro ka roo naa suli nia.>>

Jesus e guraa tee wane e too ana aagalo ta'a.

26 Sui Jesus fai nia oote fafurongo nia gi da faafolo laona aasi nae lea daka dao ana lolofaa nae i Gerasa ana bali aasi loko faasia i Galili.

27 Si kada a Jesus e sifo kou i hara faasia baru, nia ka kwaitodai fai nia tee wane faasia gula nae. Na wane nae, na aagalo ta'a gi da too ani nia, ma ka talu go ana sulia si kada e tau na mai, ma ka langi si too laugo i laona ta luma. Nia ka teo

ngado go mai ana i laona mae oba fuana aalulana tooa mae gi.

28-29 Si kada oro gi sui na mai, gera kani faafia roo aena ma abana gi, ma daka aalua wane uria fofololaa gi suusia. Sui, ka muusia go ana na kanilaa nae gi ma na aagalo ta'a nae gi daka tari nia na kou fui laona aanogwou.

Haia, si kada nia e rikia go a Jesus, nia ka rii baita, ma ka boururu na i maana aena Jesus, ma ka rii urii, <<Jesus ae, Wela God initoo, taa naa o dooria ani nau? I nau ku gani oe aata oko falea na kwakwaelaa faafi nau.>> Nia e haea si baea nae gi sulia Jesus e oodua na aagalo ta'a baa gi e too ani nia ka hagatafa faasia.

30 Jesus ka ledia, <<Ni tei na hatamu?>>

Ma nia e oolisia ka urii, <<Hatagu a Lului Wane.>> Nia ka oolisi urinae sulia na aagalo ta'a oro na da ruufi nia.

31 Na aagalo ta'a nae gi daka gania Jesus faasia oodulada fui laona gulu ni kwaelaa.

32 Haia, na boso oro da fanga ada i kame na tolo garangi laugo si gula nae. Ma na aagalo ta'a nae gi daka gania a Jesus hai daka lea ada fui laona boso nae gi. Ma a Jesus ka faalamaini gera naa.

33 Gera ka hagatafa na mai faasia na wane baa, ma daka ruufia na na boso baa gi teefou. Na langoi boso baa gi teefou daka lalao i oobina fou naa fui laona aasi, ma daka lola teefou naa.

34 Ana si kada wane fofolo usia boso nae gi da rikia si doo nae gi, daka tafi ma daka uunuunu na sulia i laona maefera baita ma i laona maefera to'ou galigali gi laugo i seenae.

35 Na iimola gi na da rongoa, da hagatafa uria rikilana si doo nae e fuli. Ma ana si kada gera dao mai siana Jesus, daka rikia na wane nae na aagalo ta'a e lafu naa faasi nia ma ka gwouru go ana i maana aena a Jesus, nia ka oofi naa, ma na manataa o'olo gi ka too naa ani nia. Ma gera sui daka mou.

36 Haia, tooa na da rikia si kada baa a Jesus e taria na aagalo ta'a nae gi faasia na wane naa, gera uunuunu na sulia fuagera.

37 Sui afutana tooa nae da too ana lolofaa nae da gania Jesus hai ka lea ana faasia fera gera, sulia gera mou asianaa. Sui a Jesus ka tae naa i laona baru uria lealaa.

38 Na wane baa na aagalo ta'a e lafu faasi nia, e ingo ana Jesus, <<O faalamai nau eeri kuka lea agu fai oe.>>

Ma a Jesus e oodu nia ka bae urii fuana,

39 <<O ooli amu na i fera oe, oko faarongo ana si doo nae gi a God e iilida fuamu.>> Sui, na wane nae ka ooli naa fui fera, ma ka faarai na sulia si doo nae gi a Jesus e iilida fuana.

Jesus e guraa roo geni.

40 Sui ana si kada a Jesus e ooli lau mai fuana ta bali aasi aai, na iimola gi da maasi nia ma daka eele baita asianaa uria na rikilanalaa.

41 Ma tee wane hatana Jaeras ka dao mai. Na wane nae i nia na wane kwai'adomi i laona Beu Aabu ni figulaa. Nia e lea mai ka boururu i maana aena Jesus, ma ka ingo na ana Jesus eeri nia ka lea fai nia fui luma nia.

42 Sulia tee fe haari muutaia nia na e matai, ma ka garangi mae naa. Tee aakwala ma roo fe ngali go na e baita na mai sulia.

Ma ana si kada a Jesus e lea fai nia ana, na iimola oro da lulu gali nia.

43 Ma tee geni na abu sura e haungi nia e too laugo i see nae. Na mataia ta'a nae e haungia na geni nae sulia aakwala ma roo fe ngali na e sui naa. Ma ka nagaa na todadoo nia teefou fuana teni wane uria daka gura nia ma ka langi si mamana go fuana.

44 Haia, na geni naa ka fali mai i buira Jesus, ma ka hamotoona fifisina maku a Jesus, ma na abu tafa nae ka sui na ana si kada nae.

45 A Jesus ka ledi, <<Ni tei na e hamotoogu?>>

Ana si kada nae na figua nae teefou da tofe go ada.

Ma a Peter ka bae urii, <<Aarai ae, tooa oro na da bibingi oe naa.>>

46 Sui Jesus ka bae urii, <<Taa wane na e hamotoogu, sulia ku haitamana ana si kada na mamanaa nau ka gura ta iimola.>>

47 Na geni nae e haitamana Jesus e daotoona naa, ma nia ka fali mai ma ka lelebe ma ka mou, ma nia ka boururu i

maana aena a Jesus. Ma si kada tooa oro
nae gi da aadaada ani nia, nia ka faarongo
teefou na ana si doo na e iilida gi, ma nia
ka akwaa naa lau go.
48 A Jesus ka bae urii fuana, <<Inite ae,
God e gura oe sulia na o manata mamana
ani nau. Oko lea na kou amu, ma langi
osi manata abo.>>
49 Si kada a Jesus e bae ua urinae, tee
wane e dao na mai faasia luma a Jaeras,
ka faarongoa Jaeras ka urii, <<Na haari oe
e mae naa. Langi osi faa'aberosia lau na
wane faatolomai.>>
50 Ma a Jesus e rongoa, ma ka bae urii
fuana a Jaeras, <<Langi osi mou. Lea o
manata mamana amu, tara haari oe ka
diana laugo ana.>>
51 Ana si kada gera dao kou ana i luma,
a Jesus ka talaia a Peter fai nia a John ma
a James fai nia maa ma ni tee nia na wela
nae go, daka ruu i luma. A Jesus ka luia
ta iimola lau si lea fai daalu i luma.
52 Ma na figua nae sui teefou da suungi-
maea ma daka aangisia na wela nae. Sui
Jesus ka bae luida ka urii, <<Musi aangi
lau. Na wela naa nia langi si mae, nia ka
teo go ana.
53 Ma gera daka waelasia ada Jesus,
sulia gera haitamana na wela naa nia e
mae mamana naa.
54 Sui a Jesus ka dau i abana na wela
nae, ma ka bae baita urii, <<Wela ae, o
tatae!>>
55 Ma na mangona ka ooli lau mai, ma
nia ka tatae. Ma a Jesus ka haea fuada
eeri daka falea tee si fanga fuana.
56 Ni tee nia fai nia na maa nia wela
nae, da kwele baita asianaa ana si doo
nae. Sui a Jesus ka bae luida langi dasi
bae lau sulia doo nae gi fuana ta wane.

9

Jesus e oodua na Aposol nia gi uria raolaa.

1 A Jesus e soea mai na aakwala ma roo
wane fafurongo nia gi siana. Ma nia ka
falea na rigitaa ma na mamanaa fuada
uria guralana mataia gi ma na tarilana
aagalo ta'a gi.
2 Nia ka oodu gera kou uria faatalolana
Initooa a God ma na guralana tooa matai.
3 Ma nia ka bae fifii fuada ka urii, <<E
langi molu si dau ana tesi doo ana lealaa
gamu naa. Musi ngalia ta wai ma tesi
fanga, si malefo boro ka langi laugo, ai
fuana kubou, ma tesi maku ni oolisilaa
boro ka langi laugo.
4 Ma luma taa na da gonitai gomolu,
molu ka too ngado naa i laona tee luma
nae lea ka dao ana si kada na molu ka lea
ana.
5 Lea ta maefera na da langi dasi gonitai
gomolu, molu ka lea amolu faasida, ma
molu ka tafusia aafuafui gano faasia lofo
ae molu, uria na faatailana naa fuada tara
a God ka keto gera.>>
6 Ma na oote fafurongo nae gi da lea,
ma daka liufia na fera gi sui fuana baelaa
sulia Faarongolaa Diana sulia a God ma
fai nia guralana tooa gi ana gula gi sui.

Kada a Herod e rongoa faarailaa gi sulia a Jesus.

7 Ana si kada nae laugo, a Herod An-
tipas na Aaofia i Galili, nia e rongoa na
faarailaa gi sulia doo gi na a Jesus e iilida.
Ma na manatana ka kaubare, sulia teni
wane gi da haea nia a John Siuabu na e
mouri lau,
8 ma teni wane daka haea nia a Elaeja
na profet, ma teni tooa lau daka haea nia
ta profet aai ua mai i nao na e tatae lau
faasia na maea.
9 A Herod ka bae urii, <<Na wane taa
naa da bae sulia naa? Sulia a John baa ku
furi muusia sui naa na ketena.>> Haia, ita
i kada nae a Herod ka dooria asianaa naa
rikilana a Jesus.

Jesus e hangonia na lima tooni wane.

10 Haia, si kada na aakwala ma roo
wane fafurongo nia a Jesus, daalu ooli na
mai, daalu ka uunuunu sulia doo gi na da
iilida. Sui, a Jesus fai nia fafurongo nae gi,
daalu ka lea taifilida fui fera i Betsaeda.
11 Sui si kada na figua gi da rongoa naa
a Jesus e dao, gera laugo daka lea suli nia.
Ma a Jesus e gonitainida, ma ka bae sulia
na Initooa a God fuada, ma ka faamouria
na iimola ani gera na da matai.
12 Ma i haulafi, na aakwala ma roo
wane fafurongo nia gi daka lea mai siana
ma daka bae urii, <<O faaolia na figua naa
eeri daka lea ada ana fera naa gi, ma daka

daotoona ada tesi fanga fai nia ta gula ni teolaa, sulia i seegi si gula e langi ta iimola kasi too go ana naa.>>

13 Sui a Jesus ka bae urii fuada, <<I gomolu molu fale tesi fanga fuada uria anilana.>>

Ma gera oolisia daka urii, <<I gemelu na melu too go ana lima fe beredi ma na roo gwe iia. E utaa? I oe o dooria melu ka lea uria folilana mai tesi fanga fuana na figua baita naa?>>

14 Na figua na e bobola fai nia na lima tooni wane na da too i seenae.

A Jesus ka bae urii fuana na oote fafurongo nia gi, <<Molu haea fuada daka gwouru i aano ana oogulaa ana iimola gi ana lima aakwala ana tee figua.>>

15 I buira na oote fafurongo gi da iilia si doo nae sui, na tooa gi sui da gwouru naa.

16 Sui a Jesus ka ngalia na lima fe beredi nae gi ma na roo gwe iia nae gi, ma nia ka aada alaa uria langi ma ka tangoa a God. Sui nia ka niia na beredi gi, ma ka falea fuana na oote fafurongo nia gi eeri daka tolingia fuada na iimola gi.

17 I gera sui da fanga ma daka aabusu asianaa. Ma na oote fafurongo nia gi daka gonia na oorongana fanga na e oore i laona aakwala ma roo koko gi lelea fungu.

A Peter fai nia a Jesus.

18 Tesi kada a Jesus e fooa ana taifilia, ma na oote fafurongo nia gi daka lea mai siana, ma nia ka ledi gera ka urii, <<Na iimola gi da haea i nau ni tei naa?>>

19 Ma da oolisia ka urii, <<Teni iimola gi da haea hasa i oe a John Siuabu. Ma teni iimola gi lau da haea ada hasa i oe a Elaeja. Ma teni iimola gi aai lau da haea hasa ni oe tee wane ada na profet gi i nao ua na mai na e mouri ooli lau.>>

20 Ma a Jesus e ledi gera ka urii, <<Ma i gomolu mone, molu haea i nau ni tei naa? >>

A Peter e oolisia ka urii, <<I oe naa na Christ, na wane na a God e filia uria Aaofialaa.>>

21 Sui a Jesus ka bae fifii fuada eeri langi dasi faarongoa lau ta wane ana si doo nae.

22 Ma i nia ka bae laugo urii, <<I nau, na Wela nia Iimola gi tara kuka nonifii baita ana doo oro gi. Ma na wane baita gi ma na fataabu baita gi ma na wane faatolomai gi ana na kwaieresia gi, daka sinatai nau. Ma daka haumaeli nau, sui ana ooula fe dani, a God tara ka tatae nau faasia na maea.>>

23 Ma Jesus ka bae lau urii fuada sui go, <<Lea so ta iimola e dooria na lealaa mai fai nau, i nia langi kasi hasi uria na kwaidooria nia i talana. Ma nia ka ngalia na airarafolo ana fiilaa nia sulia dani, ma ka lea mai suli nau.

24 Sulia so ni tei naa e dooria ka oogani ana na mourilana i talana, tara nia ka mae. Haia, ma so ni tei naa e lugasia na mourilana uria na dianalagu, i nia ka mouri.

25 Langi si diana fuana ta wane na ka ngalia mai na doo oro gi i laona molaagali, sui taa nia ka mae ma ka lea i laona eere.

26 Haia, lea ta wane e ida lau sulia manata mamanalaa nia ani nau ma na faatolomaia nau, tara nau kuka ida laugo suli nia ana si kada kuka dao mai fai nia na baitalaa gami a God na Maa ma na ensel nia gi.

27 Ma nau ku haea doo mamana fuamolu, teni tooa amolu, langi dasi mae lelea daka rikia na Initooa nia a God e dao mai.>>

Na nonina Jesus e oolisi.

28 Tee fe wiki i buira i nia e haea doo nae gi, a Jesus e talaia a Peter ma a John ma a James, ma da raa i gwouna tee fe uuo uria na fooalaa.

29 Ma si kada a Jesus e fooa ana, na maana ka tatala ma na maku nia gi ka kwakwaoa ma ka sinasina asianaa.

30 Ma ali'ali tee roo wane daaro ka too laugo i seenae ma daka bae adaaro fai nia. I daaro na a Moses ma a Elaeja.

31 Ma daaro daaro dao faatai mai i laona na raralaa i langi, ma daaro ka bae fai nia a Jesus sulia na faamamanalana na manatalaa nia a God na tara nia ka iilia ana na maelana i Jerusalem.

32 Ma a Peter ma na roo ruana nia gi, daka teo liu ada. Sui ana si kada da aada, daka rikia na raralana a Jesus ma na roo wane gi na da take fai nia.

33 Ma ana si kada na roo wane nae gi daaro tafusia naa a Jesus, a Peter ka bae urii fuana, <<Aarai ae, nia diana asianaa

na golu ka too naa agolu i seegi. Tara melu ka tolea ta oolu babala, tee doo fuamu, ta doo fuana a Moses, ma ta tee doo aai fuana a Elaeja.>> (I nia e lalafusia laugo ana si doo na i nia e haea.)

34 Ma si kada a Peter e bae ua go ana, tesi barobaro e dao ma ka nunufi gera. Ma na oolu wane fafurongo gi daka mou ana si kada na barobaro nae e dao mai faafi gera.

35 Ma tee lingee doo ka bae mai faasia i laona na barobaro nae ka urii, <<Nia naa na Wela nau na ku filia naa. Molu ka fafurongo nia!>>

36 Ma si kada na lingee doo nae e faasuia na baelana, a Jesus go ana taifilia na e too fai nia na oolu fafurongo nia gi i seenae. Ma daalu ka bonatainia naa si doo nae, ma ana si kada nae e langi dasi faarongoa go ta iimola ana si doo nae gi na da rikida.

A Jesus e guraa na wane daraa.

37 Sui fe dani buira si doo nae gi, a Jesus fai nia oolu fafurongo nia gi daalu ka sifo mai faasia gwouna fe uuo na a Jesus e malalia ana, ma na tooa oro gi da kwaitodai fai nia a Jesus.

38 Ma tee wane faasia na figua na e rii ka bae urii, <<Faatolomai ae, nau ku gani oe, o taria aagalo ta'a na faasia na wela nau, sulia i nia na tee fe wela muutaia nau.

39 Na aagalo ta'a e dao ana ka faatona, ma ka rii baita, ma ka ui ania i aano, ma na aalitafa ka kwalutafa i fakana. Si kada nia e haungia, nia ka afetai asianaa uria suilaa faasia.

40 Nau ku gania fafurongo oe gi uria tarilana faasia, ma ka afetai fuada uria iililana.>>

41 A Jesus e bae urii, <<Gamu tooa na aabulolaa gamu e ta'a, ma musi manata mamana ana a God. E afetai kuka too fai gamu katau. Nau ku noni eela naa ani gamu.>> Sui nia ka bae urii fuana wane nae, <<O ngalia mai na wela oe nae i see.>>

42 Ana si kada na wela naa e dao mai ana si gula nae a Jesus e take ana, na aagalo ta'a naa e hamo uria wela naa, kafi ui ania i hae gano, ma ka lebesia naa. A Jesus e ngatafia aagalo ta'a naa kafi hagatafa faasia wela nae, ma na toolana wela naa kafi diana, ma a Jesus kafi falea wela na fuana maa nia.

43 Ma na tooa na da figu, daka kwele baita asianaa ana si rigitaa a God.

Ruana si kada a Jesus e faarai sulia na maelana.

Si kada na tooa gi da kwele ua go ada ana si doo nae gi a Jesus e iilida, nia ka bae urii fuana oote fafurongo nia gi,

44 <<Langi musi manata buro ana si doo na ku haea fuagamu. Nau, na Wela nia Iimola gi, tara daka fale nau fuana abana tooa da keketo.>>

45 Sui na fafurongo nia gi langi dasi haitamana si taa naa si manata ana si baea nae gi nia e haea. God e haufinia na malutana si baea nae gi faasida. Ma daalu laugo da mou uria ledilana sulia si malutaa nae.

Ni tei naa e baita.

46 Sui na oolisusuua ka liu i matangana na fafurongo a Jesus gi, sulia ni tei ani gera na wane naonao i matangada.

47 Ma sulia Jesus e haitamana si manataa gi lioda, nia ka ngalia tee wela, ma ka faatakea i ninimana,

48 ma ka bae urii fuada, <<So ni tei na ka gonitainia wela nae sulia na manata mamanalaa nia ani nau, nia ka gonitai nau lau go. Ma so ni tei na ka gonitai nau, nia ka gonitainia laugo a God na e oodu nau mai. Sulia ni tei naa e faato'ou nia i talana i matanga gamu, nia na wane e naonao.>>

Ni tei na kasi take bokota gamu, i nia ka too fai gamu.

49 Sui a John ka bae urii, <<Aarai ae, gemelu rikia tee wane e taria na aagalo ta'a ana hatamu, ma melu ka luia faasia iililanalaa, sulia i nia kasi too oofu fai golu.>>

50 A Jesus ka bae urii fuada, <<E langi musi lui nia, sulia ni tei na langi kasi take bokota gia, i nia na wane naa fai gia.>>

Na tooa i Samaria da oote gera ana gonilana a Jesus.

51 Si kada e dao garangi naa eeri a Jesus ka tatae i langi, nia ka manata teefou naa uria lealaa fui Jerusalem.

52 Ma nia ka falea teni wane gi daka eeta
i nao ani nia. Gera lea ma daka dao ana
tee fera ana na lolofaa i Samaria eeri daka
aade aagau ana na doo gi sui maasi nia.
53 Sui taa, na iimola gi i seenae langi
dasi dooria go na gonitailana, sulia i nia
na wane Jiu na e lea ana uria i Jerusalem.
54 Ma si kada na roo wane fafurongo
gi a James ma a John daaro rikia si doo
naa, daaro ka bae urii fuana, <<Lord ae,
e utaa? I oe o dooria mere ka gani uria ta
eere faasia i langi eeri ka haungi gera?>>
55 Sui a Jesus e aabulo ma ka ngatafida.
56 Ma daka lea na ada uria ta fera e'ete.
57 Ma ana si kada gera lea naa sulia na
tala, tee wane ka bae urii fuana a Jesus,
<<Nau ku lea fai oe so i fai na o lea uria.>>
58 A Jesus ka bae urii fuana, <<Si doo
naa langi kasi waluda. Na kui kwasi gi
da too ana na kilu gera gi uria teolaa, ma
na manu gi laugo daka too ana na nui
gera gi. Haia, i nau na Wela nia Iimola
gi, langi kusi too ana ta luma hai so kuka
teo ana.>>
59 Ma a Jesus ka bae urii fuana ta wane
aai, <<O lea mai i fai nau.>>
Sui na wane nae ka bae ana urii,
<<Aarai ae, o faalamaini nau eeri kuka
lea, ku aalua fasi na maa nau.>>
60 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<O
faalamainia na tooa gi na langi dasi too
ana mouria faasia a God daka aalua na
ada na iimola mae gera gi. I oe mone, o
lea, oko faataloa na Initooa nia a God.>>
61 Ma ta wane aai lau ka bae urii,
<<Aarai ae, i nau ku lea i burimu. Sui
taa, o faalamaini nau hai so ku lea ma
kuka aalualu fasi fuada na iimola nau gi
i fera.>>
62 A Jesus ka bae urii fuana, <<Tee wane
na e hafalia na lealaa fai nau, sui taa nia
e manata asianaa sulia na doo gi na e
tafusida, i nia langi kasi bobola fai nia a
God na Aaofia nia.>>

A Jesus e falea fiu aakwala roo fafurongo nia gi.

10

1 I buira na doo naa gi, a Jesus na Lord
e filia fiu aakwala ma roo wane, ma ka
falea daka lea roo wane - roo wane eeri
daka lea i nao ana fuana fera gi sui go na
i nia e manata uria lealaa ana gi.
2 Ma i nia ka bae urii fuada, <<Na tooa
gi na da aade aagau naa uria manata
mamanalaa ana a God, gera iilingia na
doo oro gi i laona na hara uria gonilana.
Sui taa, na wane gi ni gonilana na doo
nae gi na e langi dasi oro. Nia naa, muka
gania a God eeri ka falea mai na wane ni
raolaa gi fai gamu.
3 Molu lea naa. I nau ku oodu gamu
iilingia na gala sipsip gi i matangada na
kui kwasi gi, sulia iimola oro gi da dooria
labasilaa gamu.
4 E langi musi ngalia tesi malefo ma
langi ta wai ni aalu malefo i laona ma
langi ta tae silipa. Ma ka langi musi abero
ana baelaa fai nia ta iimola sulia tala.
5 Ma si kada mu ruu ana ta luma, muka
bae urii, <Na fanualama ka too fai gamu
na iimola gi i laona na luma naa.>
6 Ma lea na wane na e too i seenae ka
dooria laugo na fanualama, na fanualama
gamu ka too ana fai nia na wane nae. Ma
lea so ka langi, na fanualama nae ka ooli
laugo mai fuagamu.
7 Muka too i laona na luma nae, ma
muka ania tesi fanga ma muka gwoufia si
doo na da falea fuagamu. Sulia na wane
na e rao ka ngalia go ana na folilaa nia.
Ma langi musi idu faasia ta luma uria ta
luma aai lau.
8 <<Ma si kada mu dao ana ta fera ma
daka gonitai gamu, muka ania tesi fanga
taa na da falea fuagamu.
9 Ma muka guraa na iimola matai gi
i laona na fera nae, ma muka bae urii
fuana na iimola gi i seenae, <Si initooa a
God e dao garangi gamu naa.>
10 Ma lea mu dao ana ta fera ma langi
dasi gonitai gamu, muka lea sulia na tala
gi i laona na fera nae ma muka bae urii,
11 <Na aafuafui gano ana na fera gamu
na e kau boroi ana na lofo aemelu,
melu ka kwae tafusia na kou. Nia naa
na mamalafooa ana ngatafilaa gami ani
gamu. Molu ka manatatoona si doo naa:
Si initooa a God e dao garangi gamu naa.>
12 I nau ku haea fuagamu, ana fe Dani
ni keketolaa, tara a God ka falea na
kwakwaea fuana na fera ta'a baa i Sodom.
Sui tara nia ka falea na kwakwaea baita

ka tasa fuana fera nae liufia fera Sodom!
>>

Maefera baita gi na dasi manata mamana ana Jesus.

13 A Jesus e bae urii, <<Aangilaa ma na
suungimaea tara ka dao ani gamu na mu
too i fera Koresin. Ma ni gamu na mu too
i fera i Betsaeda ka urinae laugo. Sulia si
doo kwaibalatana gi ku aadea fuagamu,
lea so daka aadea i Taea ma i Saedon i
nao, na tooa gi i seenae boro daka gwouru
i aano, ma daka ruufafi gera ana si maku
ana too bilia, ma daka uusua nonida ana
fua, eeri ka faatainia gera oolitai manata
sui na faasia aade ta'alaa gera gi.
14 Haia, ana fe dani a God tara ka keke-
toa na molaagali, si kwakwaelaa gamu
tara ka tasa liufia na tooa gi i Taea fai nia
Saedon.
15 Haia, gamu na too i Kapaneam, na
manata gamu baa haea a God tara ka
iigini gamu uria Initooa i Langi. Sui taa,
tara nia ka ui ani gamu fui si gula ni
maea.>>
16 Sui a Jesus ka bae urii fuana oote
fafurongo nia gi, <<So ni tei na ka rongo
suli gamu, nia ka rongo suli nau laugo.
Ma so ni tei ka oote nia ani gamu, nia ka
oote nia ani nau laugo. Ma so ni tei ka
oote nia ani nau, nia ka oote nia laugo
ana a God na e oodu nau mai.>>
17 Ma na fiu aakwala ma roo wane baa
gi da lea naa. Ma ana si kada gera ooli
mai, daka eele asianaa ma daka bae urii,
<<Lord ae, na aagalo ta'a gi boroi da
roosuli gemelu si kada melu tarida ana
na hatamu!>>
18 A Jesus e oolisida ka urii, <<I nau
ku rikia a Satan e asia ka iilingia ta
sinamaaru faasia i langi.
19 Molu fafurongo fasi! I nau ku falea
naa na rigitaa fuagamu eeri muka haita-
mana falilaa i fafona na loi gi ma na doo
ala gi. Ma si kada muka daotoona na
rigitaa nia gi sui a Satan na maalimaea,
e afetai daka falea na fiilaa fuagamu.
20 Sui taa, e langi musi eele lau sulia
na aagalo ta'a gi da roosuli gamu. Muka
eele agamu sulia a God e kedea naa na
hatagamu i langi.>>

Jesus e eele.

21 Ma ana si kadamanga nae, Aanoedoo
Aabu e faaelea a Jesus, ma nia ka bae
urii, <<Maa ae, oe Lord usia i langi ma
i aano fuu. Nau ku baelafe oe, sulia na o
faatainia amu na doo nae gi fuana tooa da
iilingia wela to'ou gi, ma oko haufinia si
doo naa gi faasia tooa da liotoo ma tooa
da bubu haitamana si doo oro gi. Iiuka
Maa, na doo nae gi e urinae na sulia na
kwaidooria oe ua na mai i nao.>>
22 Sui a Jesus ka bae urii, <<A Maa nau
e falea sui na doo gi sui fuagu. Ma taifilia
a Maa go na e haitamagu na Wela nia. Ma
tee taifilia laugo na Wela nia taifili nia go
na e haitamana a Maa nia, ma tee taifili
gera go na Wela nia e aadafilia fuana ka
faatainia fuada, na gera haitamana na
Maa.>>
23 Sui a Jesus e aabulo fuana oote
fafurongo nia gi taifilida, ka bae urii,
<<Oilakea fuagamu sulia mu rikia si doo
naa gi i tara'ena.
24 Nau ku hae fuagamu, profet oro ma
na aaofia oro laugo da dooria rikilana si
doo naa gi mu rikia i tara'ena, sui ka
afetai fuada. Ma daka dooria asianaa
laugo na rongolana si taa gi na mu rongoa
i tara'ena, sui ka afetai laugo fuada.>>

Na oomelawanea sulia na wane diana faasia Samaria.

25 Tee wane faatolomai ana na kwaiere-
sia gi e lea mai siana a Jesus uria na
iilitoolana, ma ka bae urii, <<Wane faa-
tolomai ae, si taa naa nau tara ku iilia eeri
kuka too ana na mouria firi?>>
26 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Taa
naa na Kekedelaa Aabu gi da haea? Ma
o iidumi utaa ada?>>
27 Ma na wane nae e oolisia ka urii,
<<Oko rakediana ana a God na Lord
oe, ana liomu teefou ma na mangomu
teefou ma na rigitalamu teefou. Ma oko
rakediana fuana na iimola gi lau ana
aefera oe ka iilingia laugo o rakediana
fuamu i talamu.>>
28 Ma a Jesus e bae ka urii, <<Si oolisilaa
oe nia mamana. O iilia si doo nae, ma oko
mouri.>>
29 Sui taa, na wane faatolomai nae ana
kwaieresia gi e ida laugo, ma nia ka ledia
lau a Jesus ka urii, <<Ni tei naa na wane
aefera nau gi?>>

30 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Tee
wane Jiu e too mai i Jerusalem ma ka lea
uria i Jeriko. Ma si kada nia e lea ua
ana sulia na tala, na wane bebeli gi daka
haungia, ma daka laua na doo nia gi sui
fai nia na maku nia gi. Ma daka rabusia
lelea ka garangi mae, ma daka lugasia,
daka lea na ada faasia.
31 Ma ana si kada nae, tee fataabu e lea
go sulia na tala nae, ma si kada e rikia na
wane baa, nia ka tasa laugo ana sulia ta
bali tala aai, ma ka lea naa.
32 Sui tee wane kwai'adomi i laona na
Beu Aabu a God e lea laugo mai sulia
na tala nae. Ma ana si kada nia e dao i
seenae, nia ka rikia na wane baa. Sui i
nia laugo ka tasa ana faasia ana ta bali
tala aai, ma ka lea naa.
33 Sui tee wane faasia na lolofaa maadiu
i Samaria e lea laugo mai sulia na tala nae.
Si kada nia e rikia na wane baa, nia ka
kwaimanatai asianaa fuana.
34 Ma nia ka lea mai siana, ma ka
igitainia na gwai ma na waen faafia na
maala nia gi, ma ka afua. Sui nia ka
faataea i fafona na hosi nia, ma ka ngalia
naa fuana tee beu na da foli uria na toolaa
i laona, ma ka aadasulia i seenae.
35 Ma ana ruana fe dani, nia ka lafua
roo fe rebe malefo, ma ka falea fuana na
wane na e aadasulia na beu nae, ma ka
bae urii fuana, <O aadasulia na wane naa,
ma si kada ku ooli lau mai ana, nau kuka
duua fita si malefo na o nagaa fuana.>>>
36 Sui a Jesus ka bae urii, <<I oe o
manata utaa? Ni tei ani daalu na oolu
wane naa gi na i nia na wane aefera nia
na wane baa na wane bebeli gi da kwaea?
>>
37 Ma na wane faatolomaia nae ana
kwaieresia gi e bae lau ka urii, <<Na wane
na e kwaimanatai fuana.>>
Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<O lea, oko
iili urinae laugo.>>

Ni Mata fai nia ni Mary.

38 Si kada a Jesus ma na oote fafurongo
nia gi da lea ana, daka dao ana tee
maefera, ma tee geni na hatana ni Mata
ka gonitainia a Jesus uria i laona na luma
nia.
39 Ma na haasina ni Mary ka gwouru
garangia na aena a Jesus na Lord, ma ka
fafurongo ana uria na faatolomailaa nia
gi.
40 Ma ni Mata na manatalana ka asia
sulia ni nia go ana na e iilia na raoa gi sui
go i luma. Ma nia ka lea mai siana a Jesus,
ka bae urii fuana, <<Lord ae, e utaa? Oe
osi manata a'abo go sulia na haasigu na
e tafusi nau go ana kuka iilia go agu na
raoa naa gi sui taifili nau? O haea fuana
eeri i nia ka lea mai ka adomi nau laugo!
>>
41 Ma a Lord e oolisia ka urii, <<Mata ae,
ni oe o manata a'abo ma na manatalamu
ka abero sulia na doo oro gi asianaa.
42 Haia, ma tesi doo go na e initoo. Ni
Mary ana na e filia ana o'oloa, ma e afetai
ta wane ka lafua naa faasia.>>

Jesus e faatolomai sulia na fooalaa.

11

1 Ana tee maedani, a Jesus e fooa ana,
ana tesi gula. Ma si kada e fooa sui, tee
wane ada na oote fafurongo nia gi ka
bae urii fuana, <<Lord ae, o faatolomai
gami ana fooalaa, iilingia na a John e
faatolomainia laugo na oote fafurongo
nia gi.>>
2 A Jesus ka bae urii fuada, <<Si kada
mu fooa ana, muka bae urii, <Maa ae,
gami dooria tooa gi sui daka faabaitaa
na hatamu sulia nia e aabu asianaa. Na
Initooa oe ka dao mai.
3 Ma oko falea fasi mai fuagami na
fanga na e bobola fuagami sulia dani.
4 Ma oko manata lukea na aade ta'alaa
gami gi sulia i gami mi manata lukea na
iimola gi sui na da iilia si aade ta'a gi
fuagami. Ma osi eekwatai gami uria na
iilitooa.>>>
5 Ma a Jesus ka bae ana tesi
oomelawanea urii fuana na oote fa-
furongo nia gi, <<Lea so ta wane ani
gomolu ka lea siana na ruana nia lao
initoona na rodo, ma ka bae urii fuana,
<Ruana ae, o falea fasi mai ta oolu fe
beredi fuagu.
6 Sulia tee wane ruana agu na e too
mai ana fera tau, ka dao mai siagu. Sui
ka langi kusi too ana tesi fanga hai kuka
falea fuana.>
7 Ma lea na ruana nia nae e langi si
lea mai i maa, ma ka bae urii, <Langi

osi aberotai nau! Na maa e bilake naa,
ma na wela nau gi melu ka teo sui naa.
Afetai kuka tatae lau uria falelana tesi doo
fuamu.>
8 Haia, i nau ku haea fuamolu, boroi
ana so i nia ka langi si doori iililana tesi
doo, lea so na wane nae e gania ka tasa
dongaa go ana, na wane aai na i luma ka
tatae ma ka falea go ana na doo gi sui na
nia e doorida. Ma i nia iilia langi lau sulia
na wane nae na ruana nia, ma sulia go
ana na i nia langi kasi ida uria ganilaa.
9 Nia na ku haea si doo naa fuamolu.
Molu gani, ma molu ka ngalia si doo na
molu gani uria. Molu ka nani, ma molu
ka rikia si doo na molu nani uria. Molu
ka kidikidi, ma na maa ka ifi fuamolu.
10 Sulia na tooa gi sui na da gani, daka
ngalia na doo na da gania. Ma na tooa
gi sui na da nani, daka rikia na doo na da
nani uria. Ma na tooa gi sui na da kidikidi,
na maa ka ifi fuada.
11 <<Ma ni tei ani gomolu na maa gi, lea
so ta wela oe ka gania iia, langi osi falea
na loi fuana!
12 Ma lea so na wela oe e gani uria tee
fe faleke karaikua, langi osi falea ana ta
subu fuana!
13 Sui boroi ana na molu ka ta'a, i
gomolu molu haitamana na falelana si
doo diana gi fuana wela gomolu gi. Ma na
Maa na i langi e rakediana baita ka tasa.
Nia naa, nia ka falea na Aanoedoo Aabu
fuada na tooa gi na da gani nia uria!>>

Jesus fai nia Bielsebul.

14 Ana tesi kada, Jesus e taria tee aagalo
faasia tee wane fakana e ato. Ma si kada
aagalo na e tafi faasia, nia ka bae lau. Ma
na tooa oro na da figu, gera ka kwele.
15 Ma teni wane ada gi gera ka bae urii,
<<Nia tari aagalo ana Bielsebul na wane
baa e initoo usia na aagalo gi. Nia naa e
falea mamanaa naa fuana ka tari aagalo
ana.>>
16 Ma teni tooa ani gera, da dooria
faamala'oelana a Jesus. Ma gera ka gania
hai nia ka aadea ta doo kwaibalatana eeri
ka faatainia na nia e lea mamana mai
faasia a God.
17 Ma sulia na a Jesus e haitamana
go ana na manatalada, nia ka bae urii
fuagera, <<Lea so ta initooa ka firu fai
gera i talada, na initooa nae ka funu. Ma
lea so ta aebara da firu fai gera i talada,
gera ka tagalangai gera naa.
18 Haia, ma so na initooa a Satan lea so
ka firu fai nia i talana, tara na initooa nae
ka labasia i talana. Nau ku haea si doo
naa gi sulia molu haea nau ku tari aagalo
ana mamanaa a Bielsebul.
19 Haia, ma lea ku tari aagalo ana
mamanaa a Bielsebul, mamanaa tei mone
ana na bali amolu gi na da tari aagalo gi
ana? Sulia si doo naa gi, nia e faatainia i
gomolu molu garo.
20 Ma ni nau ku taria aagalo gi ana
mamanaa a God. Haia, ka faatainia
fuagamu na Initooa a God e dao mai
siagamu.>>
21 Jesus ka bae lau ana tesi
oomelawanea ka urii, <<Lea na wane
ramo e aade aagau ana raunga ni firu
nia gi ma ka folo usia luma nia, e afetai
ta wane ka labasia na doo nia gi i laona
luma nia.
22 Ma lea so ta wane na e rigita ka tasa
ani nia e lea mai ma ka firu fai nia ma ka
tasa ana, tara na wane nae ka ngali teefou
na ana doo ni firua nia gi e fiitooda, ka
tolingia teefou na doo gi sui fuana ruana
nia gi.
23 <<Haia, ni tei naa e langi kasi lea suli
nau, nia na maalimaea nau. Ma ni tei na
langi kasi adomi nau uria oofulana mai
tooa gi siana God, nia ka tagalangai gera
na faasia God.>>

Faatolomailaa sulia na aagalo ta'a gi.

24 A Jesus ka bae lau urii, <<Si kada
aagalo ta'a e lea faasia ta wane, nia ka
liliu i aanogwou, ma ka nani uria ta gula
hai ka too lau ana. Ma lea nia nani ka
langi naa, nia ka manata urii, <Boro nau
ku ooli lau siana wane baa na ku too mai
siana i nao ma kuka lea mai faasia.>
25 Si kada nia e ooli mai ka dao, nia
ka rikia si gula baa gera salofia ma daka
olosia sui naa.
26 Si kada nia e rikia urinae sui, nia ka
ooli ma ka talaia lau mai ta fiu aagalo ta'a
ka tasa liufia, daalu lea mai, daalu ka too
naa laona wane baa. Ana si kada nae,
na ta'alana wane nae ka ta'a ka liufia i
nao.>>

Na eelelaa mamana.

27 Si kada Jesus e haea si doo naa gi
fuada sui, tee inite aai laona figua naa e
rii ka bae urii, <<Na geni na e kwalafi oe
ma ka faasusufi oe, nia e eele ka tasa.>>
28 Sui taa, a Jesus e oolisia ka bae
urii, <<Langi go. Tei gera na da rongoa
baelana God ma gera ka iili sulia baelana,
gera naa da eele ka tasa.>>

Tooa gi da dooria Jesus ka iilia doo kwaibalatana.

29 Ma kada tooa oro gera figu mai
garangia a Jesus, nia ka bae urii fuagera,
<<Gamu na uuni wane naa, gamu na uuni
wane ta'a. Sulia mu doori rikilana doo
kwaibalatana, ma ka afetai muka rikia ta
doo kwaibalatana. Ma tara muka rikia
go agamu na doo kwaibalatana iilingia na
doo baa e fuli fuana profet Jona.
30 Sulia Jona e iilingia ta mamalafooa
fuana tooa i Niniva. Ka urinae laugo ani
nau, na Wela nia Iimola gi, kuka iilingia
laugo ta mamalafooa fuana tooa naa ana
si kada nae.
31 Ma ana maedani tara a God ka
ketoa ana tooa, na geni aaofia baa ana
maefera i Siba, tara nia ka take ma ka
faatainia na doo ta'alaa gamu tooa ana
uuni wane naa, sulia na aabulolaa gamu
e garo asianaa. Nia e lea tau na mai
faasia suilana molaagali uria rongolana
haitamadooa a Solomon. Sui taa, tee
wane na e baita ka tasa liufia a Solomon
e too i see i tara'ena, ma gamu si rongo
nia go.
32 Ka urinae laugo ana si kada God tara
ka ketoa ana tooa. Na tooa i Niniva tara
gera ka faatainia na doo ta'alaa gamu ana
fe dani ni keketoa, sulia gera aabulo sui
na faasia si garolaa gera gi, si kada gera
rongoa a Jona e funao ana fuada. Haia,
wane baita ka tasa liufia a Jona e too naa
i seegi i tara'ena, sui langi gamu musi
oolitai manata go.>>

33 A Jesus ka bae urii, <<Langi ta wane
na e faaharua na laeta, sui nia ka haufinia
ana, ma langi ka aalua ana farana ta
teu. Kada nia e faaharua laeta sui, nia ka
aalua na mone ana gula ni aalu laetalaa,
eeri ni tei na e ruu mai lao luma, nia
haitamana ka rikia raralana.
34 Na maamu e iilingia laeta fuana
nonimu. Lea na maamu e gwagwalifolaa,
na nonimu laugo ka folaa. Ma lea na
maamu e rorodoa, na nonimu laugo ka
rorodoa.
35 Nia naa, oko susulia na laeta na e too
ani oe, aata ka rorodoa go ana.
36 Lea na nonimu teefou ka folaa ma ta
bali amu kasi too lao rorodoa, oe o folaa
teefou naa iilingia na laeta baa e talafi oe
ana raralana.>>

Jesus e ngatafia na Farisi gi ma na faatolomai gi.

37 Ana si kada Jesus e faasuia ana
baelana, tee wane ana Farisi gi ka soea
uria fangalaa i luma nia. A Jesus ka lea
fai nia, ma ka gwouru naa uria fangalaa.
38 Ma na Farisi na ka kwele asianaa
sulia nia e rikia a Jesus e langi kasi fuloa
na abana i nao suifetei na fangalaa.
39 Ma Jesus na Lord ka bae urii
fuana, <<Gamu Farisi gi mu manata a'abo
asianaa uria taufilana bali maa ana teteu
ni gwou gi ma na doo ni fanga gamu gi
go. Sui taa, i laona na manatalaa gamu gi
e fungu ana doo ta'a gi sui.
40 Gamu mu nue asianaa! God, na wane
na e haungainia na bali maa ana si doo gi
sui, nia e haungainia laugo na bali lalo.
41 Haia, mu falea si taa gi na e too i
laona teteu ni gwou gamu gi fai nia si
taa gi na e ni laona doo ni fanga gamu
gi fuana tooa siofaa eeri si doo gamu gi
sui ka faalu.
42 <<Kwaimanatai asianaa fuagamu
Farisi gi i sulia mu falea go agamu fuana
a God ta bali ana tangafuluna mumuduna
si fanga gi na mu fasia laona raoa gamu
gi. Sui taa, langi musi manata a'abo go
uria olosilana toolaa gamu gi fai nia na
wane aefera gamu gi ma na rakedianalaa
gamu gi fuana God. Nia e diana na
muka iilia gala si doo nae gi, ma muka
manatatoona laugo si doo baita gi.
43 <<Kwaimanatai asianaa fuagamu
Farisi gi, sulia si kada mu lea lao Beu Aabu
ni figulaa, muka dooria gwourulaa ana
fuli ni gwourua ana babaitaa. Ma ana si
kada mu lea i maana usia gi, muka dooria
tooa gi gera ka faa'initoo gamu.

44 Kwaimanatai fuagamu Farisi gi, sulia
mu iilingia na kwaingeia gi na langi dasi
uia ana fou, ma si kada wane gi da liu i
fafoda, langi dasi aada haitamana.>>

45 Sui tee wane ana faatolomai ana
kwaieresia gi ka bae urii, <<Faatolomai
ae, si kada oe bae urinae, o bae labasi
gemelu laugo nae.>>

46 Ma Jesus ka bae urii, <<Kwaimanatai
laugo fuagamu faatolomai gi ana
kwaieresia gi, sulia mu haungainia
kwaieresia afetai oro gi fuana tooa, ma
ka afetai fuada uria roosulilana, ma langi
musi adomia gera laugo.

47 Kwaimanatai laugo fuagamu sulia
mu haungainia doo diana gi fafona
kwaingeia gera profet gi ka aada diana
asianaa, na profet baa gi na koo gamu gi
da haungida.

48 Sulia si doo nae gi, na nia ka faatainia
na mu aalafaafia si iililaa ta'a nae gi na
koo gamu gi da aadeda fuada. Sulia
gera haungida ma ni gamu muka uia na
kwaingeia gera gi.

49 Ma sulia tesi doo laugo, na God ana
liotooa nia, nia ka bae urii, <Nau tara
kuka oodua kou na profet ma na aposol
gi siada, sui gera ka haungia bali ada, ma
gera ka iinokesia laugo ta bali ada.>

50 Aena nana naa, tooa gi ana uuni
wane naa tara daka ketoda faafia na
haungilana na profet gi e ita ua mai ana
hafalilana molaagali.

51 Tala'ae mai ana maelana Ebol lea mai
ka dao ana maelana Sekaraea na wane
baa gera haungia laona Beu Aabu a God,
i matangana fuliere ma na fuli aabu. Doo
mamana na nau ku haea fuagamu, tara
na tooa ana uuni wane na gera ka ketoda
faafia maelana tooa naa.

52 <<Kwaimanatai fuagamu faatolomai
ana kwaieresia gi, sulia mu haufinia na
mamanalaa sulia a God, hai so na tooa
langi dasi haitamana. Langi musi manata
mamana ana, ma muka suusia na tooa
uria haitamanalaa.>>

53 Haia, ana si kada Jesus nia e lea naa
faasia fera nae, na wane faatolomai gi
ana kwaieresia gi ma na Farisi gi gera ka
tala'ae aaefara, ma daka ledia ana si doo
oro.

54 Ma gera ka mala'oea a Jesus uria
daotoolana tesi taa nia e haea ka garo.

Faatolomailaa usia sugelaa.

12

1 Ana tesi kada, tooa oro asianaa, e
bobola fai nia teni tooni da figu mai
uria rongolana Jesus. Ma Jesus ka bae
urii fuana oote fafurongo nia gi, <<Muka
aadasuli gamu faasia na manata ta'a gera
Farisi gi, sulia da haitamana sugelana
tooa ana maluta ta'a gera gi.

2 Si taa gi na wane e haufinia, tara daka
faatainia go ada. Ma si doo haufini gi,
gera ka haitamana laugo.

3 Ma si taa gi na mu haea i laona ro-
rodoa, gera ka rongoa lao dani. Haia, ma
si taa gi na mu fuarotainia lao aalingana
ta wane ana ta gula banitai taifili gomoro,
gera ka ainitalo ana fuana wane gi, sui
daka rongoa sui.>>

Tei naa gamu ka moungia.

4 Haia, Jesus ka bae urii lau, <<Nau ku
haea fuagamu oote ruana nau, langi musi
moungia ni tei gera na da haungia na noni
gamu, ma i buira gera ka lafusia tesi taa
ta'a lau daka iilia ani gamu.

5 Ma i nau ku faatainia fuagamu wane
aai na fuana muka moungia: muka
moungia a God. Sulia nia naa na e
haitamana ka haungia noni gamu, ma
ka too laugo ana mamanaa uria ui ani-
lagamu laona gula ni kwakwaea. Iiuka,
nau ku haea fuagamu, God naa na muka
moungia.

6 <<Na manu toto'ou gi, gera haitamana
faafoli go ada uria si malefo to'ou. Manu
gi daka to'ou boroi ada, God e afetai ka
manata buro ana tee fe manu ani gera.

7 Sui boroi na iifuna ketemu, God e
haitamana laugo. Aena nana langi musi
mou, sulia God e manata baita ana tooa
ka liufia na manu oro gi.>>

8 Sui a Jesus ka bae urii lau, <<Nau ku
haea fuagamu, lea ta wane e faatalo ana
tooa gi uria nia na fafurongo nau, na Wela
nia Iimola gi, tara kuka uunuunu laugo
suli nia i naona ensel a God gi.

9 Ma lea ta wane ka kwaigoloi ani
nau siana wane gi, nau laugo tara kuka

kwaigoloi ana wane nae naona ensel a God gi.
10 <<Haia, lea ta wane ka bae ta'a suli nau, a God haitamana ka manata lukea go ana. Sui lea ta wane ka bae ta'a sulia Aanoedoo Aabu, a God e afetai ka manata lukea wane nae.
11 <<Ma tara gera ka ngali gamu uria ketolagamu i laona Beu Aabu gi ni figulaa nia langi naona wane baita gi. Ana si kada nae, langi musi mou, ma langi so muka manata a'abo uria si baelaa taa gi na tara muka haea ma muka oolisi gera ana.
12 Sulia ana si kada nae, na Aanoedoo Aabu ana tara ka faatolomai gamu ana si doo gi na tara muka haeda.>>

Na oomelawanea sulia na wane initoo na e nue.

13 Tee wane i laona na figua nae e bae urii fuana a Jesus, <<Faatolomai ae, o haea fuana na aua nau hai ka tolingia na doo gemere gi na maa gemere e tafusia fuamere.>>
14 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Ruana ae, ni tei naa e falea na mamanaa fuagu uria na ketolana ma na tolingilana na doo nae gi i matanga moro?>>
15 Ma i nia ka bae urii fuada sui, <<Muka manata diana, aata gamu ka lulugoni. Sulia na mourilana wane mamana e langi si ngado i fafona na malefo ma langi na todalaa.>>
16 Sui a Jesus ka uunuunu sulia si baea oomelawane naa fuada ka urii, <<Tee wane todadoo e too ana tesi gano diana na e fasi doo i laona, ma ka gonia na doo diana oro gi e faasia.
17 Ma nia ka hafalia manatalaa i talana i liona ka urii, <Tara kuka iili utaa naa? Sulia nau kusi too ana tesi gula uria na taingailana na doo gi na ku gonida.
18 Si doo na tara kuka iilia e urii: Tara kuka oogosia na babala ni taingaia nau gi, ma kuka tolea lau ta doo faalu gi na e baita. Ma i nau kufi taingainia na mige doo nau gi ma teni si doo gi lau i seenae.
19 Sui nau ku bae lau urii fuagu i talagu, Oilakea asianaa fuamu! Ni oe o too na ana na doo diana oro gi na o doorida sulia fe ngali oro gi nae. O too mamalo na amu! Oko fanga diana amu, ma oko gwou amu, ma oko iilia na doo nae gi eeri na mourilamu ka eele sulia.>
20 Sui taa, a God e bae urii fuana, <I oe o nue asianaa! Laona fe rodo naa i tara'ena naa na oko mae, ma tara ni tei na ka nauhata ana na doo gi sui na o taingaida fuamu i talamu na?>>>
21 Ma Jesus e isia na faatolomailaa nae ka urii, <<Si doo naa tara ka fuli urinae fuada na iimola gi na da taingainia na doo gi sui fuada i talada, ma ka langi dasi too ana na bali todadoo na a God e manata uria.>>

Manata ngadolaa ana God.

22 Sui Jesus ka bae urii fuana oote fafurongo gi, <<Nau ku haea fuagamu, langi molu si manata a'abo uria si taa na tara molu ka ania fai nia si taa na tara molu ka oofi ana.
23 Sulia na mouria naa e diana tasa liufia na fanga, ma na noni naa e diana ka tasa liufia na maku.
24 Aada muka rikia na manu gi i mamangaa, langi gera si too a'abo go uria raolaa ana ta raoa. Ma langi dasi koni fanga go, ma dasi haungainia go ta babala ni aalu fanga gi. Sui a God ka hangoni gera go ana. Haia, ma ni gamu, a God e manata baita ani gamu liufia manu gi. Nia naa, God e hangoni gamu laugo.
25 <<Ma boroi ana muka manata a'abo ana mourilaa gamu, e afetai go hasa muka aadea na mourilagamu so ka tekwa lau kou.
26 Haia, ma lea so gamu ka langi si bobola go uria aadelana gala si doo urinae gi, uria taa na muka manata a'abo ana doo e'ete gi?
27 <<Aada muka rikia fasi tage ai gi na da taga kwailiu go ada. Gera langi dasi rao go, ma langi dasi haungainia go ta maku. Ma nau ku haea fuagamu, gera aada diana ka tasa liufia maku e'ete gi na a Solomon na Aaofia e ruufida gi.
28 Haia, na tage ai gi gera too go ada sulia si kada kukuru, sui daka ui anida laugo ada laona eere. Sui ka urinae boro, a God ka faaofi gera ana si doo diana ka tasa. Haia, ma gamu manata hasa God ka langi si faaruufi gamu na ana ta maku? Na manata mamana gamu e to'ou.

29 <<Haia, ma langi molu si manata
a'abo asianaa uria si ta na muka ania ma
langi so muka gwoufia.
30 Sulia na tooa uugita gi na da haita-
mana manata a'abolaa uria doo naa gi
sulia dani. Haia, ma ni gamu naa, na Maa
gamu nia e haitamana ua na mai na mu
dooria doo nae gi.
31 Haia, lea doo muka manata agamu
uria si Initooa a God, nia kafi falea
fuagamu si doo nae gi na mu doorida.>>
32 Sui a Jesus ka bae urii lau, <<Oote
fafurongo nau ae, boroi ana gamu mu
iilingia na aabui sipsip to'ou, e langi musi
mou, sulia a God na Maa e eele asianaa
uria na falelana Initooa nia fuagamu.
33 Muka faafoli ana na doo gamu gi sui,
ma muka falea si malefo ana fuada na
iimola siofaa. Lea so muka iilia si doo nae,
tara muka too ana si doo diana i langi gi
na e afetai ka fura. Haia, muka taingainia
na todadoo gamu gi i langi, si gula na e
afetai daka sui, ma si gula na wane bebeli
gi dasi dao ana, ma ka langi ta susubu si
labasida.
34 Sulia molu ka manata sulia na gula
na todadoo gamu e too ana.
35 <<Muka too ni aadaada maasia si taa
gi na tara ka dao mai. Ma muka ruufia
na maku gamu gi, ma na laeta gamu gi ka
kwesu,
36 iilingia na wane rao gi na da maasia
na wane baita gera ka ooli mai faasia ta
fafangaa ana baraa. Si kada i nia e dao
mai lao rodo ma ka kidikidi, ali'ali daka
ifingia na maa fuana.
37 Ka oilakea fuada na wane raoa gi na
wane baita gera e daotooda da aada ua go
ada maasia si kada nia e ooli mai ana. I
nau ku haea na doo mamana gi fuagamu,
i nia ka aade aagau, ma ka faagwourufida
sui, ma ka raodoo fuada.
38 Ka oilakea fuada lea so nia ka dao-
tooda gera kwaimaasimaasia, boroi ana
so ka dao mai ana i initoona rodo ma
langi i ofaidani!
39 Ma muka manatatoona si doo naa, lea
so na wane ana luma e haitamana si kada
na wane bebeli ka dao mai ana, e afetai
na wane bebeli ka ruu i luma nia.
40 I gamu laugo muka too ni kwaimaasi-
laa sulia i nau, na Wela nia Iimola gi,
tara nau kuka dao mai ana si kada na mu
manata na daolagu tara katau ua go mai
ana.>>
41 A Peter ka bae urii, <<Lord ae, e utaa?
I oe o haea si oomelawanea naa fuamelu
go ana naa ma langi fuana na iimola gi
sui?>>
42 A Lord e oolisia ka urii, <<Ni tei naa
na wane ni rao na e liotoo ma ka rao
o'olo? I nia naa na aarai baita ka aalua ka
baita usia na wane raoa gi aai, ka falea na
fanga fuada ana si kada ni fale fangalaa.
43 Haia, oilakea fuana na wane raoa nae
na wane baita e daotoona i nia e iilia si
doo nae gi ana si kada nia e dao mai ana
i luma nia!
44 I nau ku haea na doo mamana
fuagamu, na wane baita ka aalu nia ka
baita usia na doo nia gi sui.
45 Sui taa, ka ta'a asianaa lea so na wane
raoa nae ka manata urii, <Na wane baita
nau e too mai ka tau ua go ana naa,> ma
ka hafalia na kwaelana na wane raoa aai
gi ma na geni raoa gi, ma ka fanga na ana
ma ka gwou na ana lelea na gwouna ka
rorodoa go.
46 Sui na wane baita ka dao mai ana tee
fe dani na i nia kasi manata go hasa i nia
ka dao ana, ma ana si kada nae i nia e
lalafusia go ana. Na wane baita ka kwai
nia ana doo baita, ma ka aalu nia ana si
gula gera iimola gi na langi dasi manata
mamana.
47 <<Ma na wane ni rao na e haitamana
go ana si taa na wane baita nia e dooria
eeri ka iilia, sui taa, i nia kasi aade aagau
ma kasi iilia go tesi doo na wane baita e
dooria, tara daka rabusi baita ani nia.
48 Haia, ma na wane ni rao aai na e
langi kesi haitamana go na doo na wane
baita nia e dooria, ma ka iilia tesi doo na
e bobola fai nia daka rabusi nia, i nia tara
daka rabusi to'ou go ada ani nia.

<<Lea a God e falea si oro fuana tee
wane, God ka dooria laugo si oro faasia.
Ma lea so a God e falea doo oro ka tasa
fuana ta wane aai, nia ka dooria laugo si
oro ka tasa faasia.>>
49 A Jesus ka bae lau urii, <<I nau ku
lea mai uria na suungilana na molaagali,
ma i nau ku dooria na eere nae ka tala'ae
haru naa!
50 Nau ku too ana tee siuabulaa na
tara ku ngalia na e faafiia asianaa na

mourilagu, ma e afetai ku eele lelea na
siuabulaa nae ka sui go!
51 E utaa? I gamu mu manata hasa
i nau ku dao uria na ngalilana mai na
fanualama uria laona molaagali? Langi!
Na tolilaa ana na ku ngalia mai.
52 E ita ana si kada naa ka ooli alaa, na
luma ana lima iimola gi ka toli. Na oolu
iimola ta bali ma na roo iimola ta bali.
53 Na maa gi daka oolisusuu fai nia na
alakwa gera gi, ma na wane daraa gi daka
oolisusuu fai nia na maa gera gi. Ma na
tee gi daka oolisusuu fai nia na haari gera
gi, ma na haari gi daka oolisusuu fai nia
na tee gera gi. Ma na fungo aai geni gi
daka oolisusuu fai nia na geni fungao gera
gi, ma na geni fungao gi daka oolisusuu
fai nia na fungo geni gera gi.>>

Faatolomailaa sulia mamalafooa.

54 Jesus ka bae urii laugo fuana tooa
gi, <<Lea mu rikia barobaro e tae mai i
suulana hato, muka haitamana na tara na
uuta ka aru. Ma nia ka aru mamana naa.
55 Haia, ma lea na ooru e bango alaa
mai, muka haitamana laugo tara ka
ago'ago. Ma tara ka ago'ago mamana naa.
56 Gamu tooa mu haitamana asianaa
sugelaa, sulia mu haitamana aadaada
i mamana fai nia na molaagali naa,
ma muka aada haitamana laugo si ma-
malafooa gi. Sui taa, langi molu si aada
haitamana si doo gi na e dao mai ana si
kada nae.>>
57 Jesus ka bae ka urii lau, <<Uria taa na
langi molu si aadafilia amolu si doo diana
gi fuana molu ka iilida?
58 Lea so ta wane ka ngali oe uria na
ketolamu siana wane ni keketo gi, ma i
naona ua moro fi dao siana wane keketo
gi, o iiliili uria olosilana si manata na i
matanga moro. Sulia lea langi moro si
iilia si doo nae, ma nia ka ngali oe siana
wane ni keketo gi, ma buira gera keto oe
sui, gera kafi fale oe fuana wane kakani
wane gi, ma na wane kakani wane gi dafi
aalu oe lao beu ni kanilaa.
59 Haia, ma ni nau ku haea fuagamu,
lea urinae, e afetai oko haga faasia beu ni
kanilaa naa lelea oko falea si malefo isi oe
na e too uria kwakwaea.>>

13

1 Ma ana si kada nae laugo, teni tooa
gi da too i seenae da faarongoa a Jesus
sulia na tooa gi faasia i Galili, na a Paelat
e haumaelida, si kada gera kwaisuusi ada
fuana God.
2 Haia, a Jesus ka baea urii, <<Utaa?
Sulia da haumaelia naa na tooa naa gi
urinae, i gamu mu manata hasa i gera
na tooa na aade ta'alaa gera gi e baita ka
liufia na tooa gi sui go i Galili nae?
3 E langi go! Ma i nau ku haea fuagamu,
lea so e langi musi oolitai manata faasia
na aade ta'alaa gamu gi, i gamu sui go naa
tara muka mae laugo iilingi gera.
4 I gamu mu manata utaa sulia na
aakwala ma kwalu iimola baa gi i fera
i Saelom na beu baita e asia faafi gera
ma ka haumaelida naa? E utaa? Gamu
mu manata hasa si doo nae e faatainia
naa hasa i gera naa na tooa ta'a ka liufia
na tooa gi sui go na da too i laona fera i
Jerusalem?
5 Langi! Ma nau ku haea fuagamu, lea
so e langi musi oolitai manata faasia na
garolaa gamu gi, i gamu sui laugo na tara
muka mae laugo iilingi gera.>>
6 Sui a Jesus ka faarongo gera ana si
baea oomelawanelaa naa ka urii, <<Tee
wane e fasia tee ai na da alangia ana na
figi na e tae i laona na raoa nia. Ana tesi
kada, i nia e lea ma ka nani uria teni fe
fufue doo gi i gwouna ai nae, sui nia ka
langi si rikia go ta fufue doo.
7 Ma nia ka bae urii fuana na wane na
e rao i laona na raoa nia nae, <O aada
fasi, oolu fe ngali na ku lea mai uria na
nanilaa uria na fufue ai gi, sui ka langi
kusi rikia go tee fe doo. Haia, o tabalia na
amu! Uria taa na ka too go ana uria na
suusilana si gano uria na raolaa?>
8 Sui na wane ni rao nae e oolisia ka bae
urii, <Aarai baita ae, o faalamainia na ai
naa ka too fasi ana sulia ta tee fe ngali na
mone ana. Tara nau ku elia ta kilu tekwa
galia, ma kuka aalua teni tafutafu i aena
eeri ka faadiana na gano naa.
9 Haia, lea na ai naa ka fungu ana ta
fufue ai gi ana fe ngali loko, ka diana naa.
Ma lea ka langi, ofi tabalia amu.>>>

Jesus e guraa tee inite aai ana Sabat.

10 Ana tee maedani ana Sabat, Jesus e
faatolomai i laona tee Beu Aabu ni figulaa.
11 Ma tee geni e too i seenae na matai
ana aagalo ta'a na e iilia na ogina ka bou
sulia aakwala ma kwalu fe ngali, ma ka
lalafusia take o'ololaa.
12 Ma si kada Jesus e rikia, nia ka bae
urii fuana, <<Oe o akwaa naa faasia si
mataia na e haungi oe.>>
13 Ma nia ka aalua abana gi fafona
ogina, ma ana si kada nae ua go, na geni
nae ka take o'olo, ma ka baelafea God.

14 Ma si kada wane baita nae ana Beu
Aabu naa e rikia a Jesus e iilia si doo
nae fuani geni naa ana maedani Sabat,
na rakena ka hasu, ma ka bae urii fuana
tooa nae gi, <<Oono fe maedani na fuana
muka iililana si raolaa gamu gi. Haia, ana
fe dani nae gi laugo, muka lea mai uria
guralaa. Langi musi lea mai uria guralaa
ana maedani Sabat.>>

15 Ma a Jesus na Lord e oolisia ka
bae urii, <<Gamu mu haitamana asianaa
na sugelaa. Sulia lea molu too ana bu-
lumakau ma langi ta dongki, molu haita-
mana molu ka lukeda molu ka talaida fui
kafo uria faagwoufiladalaa ana maedani
Sabat.
16 Haia, ma na geni naa, i nia na aai
ana aebara koo gia Abraham laugo, ma
Satan ka kani mai faafia sulia aakwala
ma kwalu fe ngali. Haia, ma e diana
fuana kuka guraa si mataia naa faasia ana
maedani Sabat.>>
17 Si kada Jesus nia bae urinae, na
maalimaea nia gi gera ka ida asianaa ma
na tooa gi gera kafi eele ada sulia si doo
diana gi na Jesus nia e aadeda.

Roo si oomelawanea gi.

18 Haia, Jesus e soeledia na tooa gi
ka bae urii, <<Taa na si Initooa God e
iilingia? Ma si doo taa na tara kuka
bolangainia ana fuana ka folaa fuagamu?
19 Nia e iilingia na mige doo to'ou na
wane e ngalia ma ka fasia laona raoa. Sui
nia ka tae mai ma ka hau ana ai baita,
ma na manu gi daka lea mai, gera ka too,
ma daka haungainia na nui gera gi ana
harana gi.>>

20 Ma a Jesus ka bae lau urii, <<Doo taa
na tara kuka bolangainia ana Initooa a
God?
21 Nia iilingia na iisi uria faafufulana na
beredi, na ta geni e ngalia ma ka dolalia
fai nia fulaoa lelea na kumu nae ka fufu
go.>>

Langi iimola gi oro da mouri.

22 Si kada a Jesus e lea fui Jerusalem,
nia ka liufia na maefera baita gi ma na
maefera to'ou gi, ma ka faatolomai doo
fuada tooa oro gi.
23 Ma tee wane e ledia ka urii, <<Aarai
ae, utaa? Tara aange wane go na God ka
faamouri gera?>>
A Jesus e oolisia ka urii,
24 <<Nau ku haea fuagamu, muka hasi
rigita eeri muka ruu ana na maa na e
logo. Sulia na tooa oro gi daka hasi uria
na ruulaa, sui ka afetai fuada.
25 Sulia na ruulana i langi e urinae
laugo: Na wane baita ana luma ka tatae
ma ka bilakea na maa. Ma tara gamu
take mai i maa ma muka kidikidi ana
maa, ma muka bae urii, <Aarai ae, o ifi
kou urii gami.> Sui nia ka oolisia ka urii,
<Nau langi kusi haitama gamu ma langi
kusi haitamana si gula na gamu lea mai
faasia.>
26 Sui tara mu oolisia muka urii, <I gami
mi fanga naa fai oe ma mika gwou naa fai
oe, ma oko faatolomai naa i laona na fera
gami gi.>
27 Sui nia ka bae urii, <I gamu na
tooa ta'a gi, muka lea tau kou faasi nau.
I nau kusi haitamagamu ma langi kusi
haitamana si gula na gamu ita mai ana.>
28 <<Ma si kada mu rikia a Abraham ma
a Aesak ma a Jakob ma na profet gi sui i
laona Initooa a God, ma ni gamu na daka
ui ani gamu i maa, tara muka aangi ma
muka girigiri lifo!
29 Ma na tooa gi tara daka dao mai
faasia i taelana hato ma i suulana hato
ma faasia i bali alaa ma i bali toli, ma gera
ka oogu ana fangaa loko i laona Initooa a
God.
30 Sulia na tooa gi na da isi si kada naa,
tara daka eeta i nao. Ma na tooa aai gi na
da eeta i nao si kada naa, tara daka isi.>>

Rakedianalaa Jesus fuana Jerusalem.

31 Ana si kada nae, teni Farisi gi da
lea mai siana Jesus, ma gera ka bae urii
fuana, <<O lea faasia i see fuana ta fera
e'ete, sulia Herod na aaofia nia e doori ka
haungi oe.>>
32 Ma Jesus ka bae urii, <<A Herod e
iilingia na kui kwasi sulia nia e mala'oe
asianaa. Haia, molu lea siana, molu
ka bae urii fuana, i nau tara kuka tasa
dongaa ua go agu fai nia tari aagalolaa
fai nia guralana tooa da matai gi. Haia, i
buira kafi haungi nau.
33 Sui ka urinae boroi ana, nau kuka
tasa dongaa agu ana lealaa nau fui
Jerusalem i tara'ena ma i bobongi ma teni
fe dani lau. Sulia langi si bobola fuana
gera ka haungia na profet ana fera e'ete,
ma tee taifilia i Jerusalem go.>>
34 Ma Jesus ka bae lau urii, <<Tooa i
Jerusalem ae! Gamu baa mu uia fou gi
uria haumaelilana na profet gi na God e
ooduda mai fuagamu. Si kada oro nau
ku doori muka lea mai siagu eeri kuka
aadasuli gamu mala kakaraikua e obia
na galena gi farana kukubana. Sui langi
musi dooria go.
35 Haia, ana si kada nae, tara God ka
lea faasi gamu ma ka eekwatainia na Beu
Aabu nia i fera gamu. Ma i nau ku haea
fuagamu, tara langi musi riki nau lau lea
ka dao ana si kada gamu muka bae urii,
<God ka faadiana na wane na e lea mai
ana hatana a Lord.>>>

Jesus e guraa tee wane ana maedani Sabat.

14

1 Ana tee maedani Sabat, Jesus e lea uria
fangalaa ana tee luma nia wane baita ana
Farisi gi. Ma ana si kada nae, na tooa gi
daka aadaada uria rikilana si taa gi na
tara nia ka iilia.
2 Haia, ma tee wane na roo abana gi ma
na roo aena gi da fungufungu, nia e lea
mai sia Jesus.
3 Ma Jesus ka soeledia na Farisi gi ma
na faatolomai gi ana kwaieresia gi ka urii,
<<Na kwaieresia gia gi da faalamainia gia
ka guraa ta wane matai ana Sabat, ma
langi?>>
4 Sui gera langi dasi oolisia go ana tesi
doo. Sui Jesus ka hamosia wane matai
baa, ma nia ka akwaa naa, ma Jesus ka
faalamainia ka lea na ana.
5 Sui Jesus ka soeledi gera ka urii,
<<E utaa? Lea so ta wela amu langi ta
bulumakau amu ka asia i laona ta kilu
ana maedani Sabat, oe o haitamana go
amu oko lea oko lafia go amu i langi, ne
baa?>>
6 Haia, ana si kada Jesus e ledi urinae,
langi ta wane kasi oolisia go ana tesi doo.
7 Ma si kada a Jesus e rikia na tooa gi
na da dao mai ana fangalaa ma daka filia
ada si gula initoo ni gwourua gera gi, nia
ka haea si baea oomelawane naa fuada ka
urii,
8 <<Si kada ta wane e soe oe uria ta
fangaa ana baraa, e langi osi gwouru ana
si gula diana, aata daka soea laugo ta
wane na e baita ka tasa ani oe.
9 Ma na wane na e soe gomoro mai ka
dao, ma ka bae urii fuamu, <O tatae, sulia
na wane naa ka gwouru i seegi.> Seenae,
oe oko ida asianaa sulia da idu oe oko
gwouru ana si gula fuana na tooa siofaa.
10 Haia, si kada ta wane e soe oe, oko
gwouru amu ana si gula ana faato'oulaa
eeri si kada na wane na e soe oe mai e
dao, nia ka bae urii fuamu, <Ruana ae,
o idu aala mai uria si gula diana naa.>
Urinae, i nia ka faabaita oe nae i maada
na tooa gi na molu figu i seenae.
11 Sulia na wane na e faabaita nia i
talana, daka faato'ou nia. Ma na wane
na e faato'ou nia i talana, daka faabaita
nia.>>
12 Sui a Jesus ka bae urii fuana na wane
na e haungainia na fangalaa nae, <<Si
kada o haungainia ta fangaa, langi osi
soea go amu mai na ruana oe gi ma na
aebara oe, ma langi na wane todadoo gi
na da too garangi oe. Sulia tara gera
haitamana daka haungainia ta fafangaa
urinae ma gera soe oe laugo uria duulana
laugo si doo na o iilia.
13 Si kada o haungainia ta fangaa, oko
soea mai na tooa siofaa gi, ma na tooa gi
na aeda ma langi na abada e mae, ma na
tooa gi na maada e rodo.
14 Lea o iili urinae, ka oilakea fuamu.
Sui boroi ana langi dasi duu fuamu, tara

a God naa ka duua fuamu ana, si kada
na tooa o'olo gi da tatae lau faasia na
maea.>>

Si oomelawanea sulia na maoma i langi.

15 Ma ana si kada nae, tee wane ana
tooa gi na da gwouru uria fangalaa e
rongoa si taa naa Jesus e haea, nia ka bae
urii, <<Si oilakea fuana tooa gi na tara
daka fanga ana maoma na laona Initooa
nia a God.>>
16 Ma Jesus ka bae urii, <<Ana tesi kada
tee wane e haungainia tee maoma baita
ma ka soea mai tooa oro uria fangalaa.
17 Ma ana si kada na doo gi e aade aagau
naa, nia ka oodua wane rao nia ka lea uria
soelana mai tooa gi na nia e haea fuada
gera ka lea mai. Nia bae urii, <Molu lea
na mai sulia na doo gi e aade aagau sui
naa.>
18 Sui gera ka tala'ae haea doo gi na
e suusida na daka langi dasi lea mai.
Tee wane e bae urii, <Nau ku folia tesi
gano, ma ku doori lea fasi uria rikilana.
O faarongo nia, nau ku kwaimanatai
asianaa.>
19 Ma ruana wane ka bae urii, <Nau ku
folia aakwala bulumakau ana si kada nae,
ma nau ku doori lea kuka rikida fasi, gera
da rao diana ma langi. O faarongo nia
nau ku kwaimanatai kusi lea go kou.>
20 Ma ooula wane ka bae urii, <Nau kufi
aadegeni go, ma ka afetai asianaa fuagu
uria lealaa mai. O faarongo nia nau ku
kwaimanatai.>
21 Kadamanga na wane raoa naa e ooli
mai, ma ka faarongo ana wane baita
nia ana si doo nae gi, wane baita naa e
rakehasu asianaa, ka bae urii fuana wane
ni raoa nia, <O lea ali'ali sulia tala baita gi
ma sulia tala to'ou gi, oko talaia mai tooa
siofaa, ma na tooa da tero, ma na tooa na
maada gi e rodo, ma na tooa na aeda e
mae.>
22 Si kada wane raoa nae e ooli mai, nia
ka bae urii fuana wane baita, <Aarai ae, si
doo baa gi o haeda fuagu, nau ku iilida sui
naa, ma si gula ni gwourua ana fafangaa
oe e langi si fungu ua ana tooa.>
23 Wane baita na ka bae lau urii, <O lea
lau sulia gala tala gi na da too tau, oko
soea lau mai teni tooa eeri na luma nau
ka fungu.
24 Haia, nau ku haea fuamu, e afetai
fuana ta wane ana tooa baa ku soeda mai
i nao daka ania tesi fanga ana maoma nau
naa.>>>

25 Ana tesi kada, na figua baita da lea
fai nia a Jesus. Ma i nia e aabulo fuada,
ka bae urii,
26 <<Ta wane na e doori hau ana na
fafurongo nau, i nia ka rakediana ani nau
liufia na maa nia ma ni tee nia ma na afe
nia ma na wela nia gi ma na haasina gi
ma na waiwane nia gi ma ni nia i talana
laugo.
27 Ma so ni tei na e langi kasi ngalia na
airarafolo nia ma ka langi kasi lea mai i
burigu, e afetai nia ka hau ana na wane
ni fafurongo nau.
28 <<Lea so ta wane ani gamu e dooria
ka tolea ta luma baita, nia ka gwouru ma
ka manata fasi sulia tara ta fita si malefo
na nia ka too ana eeri ka bobola fai nia
na faasuilana na luma nae.
29 Lea nia si iili urinae, ma ka aalua naa
na faangadoa ana na luma nae sui, ma
na tooa gi da rikia i nia langi kasi too ana
tesi malefo na e bobola uria na faasuilana,
tara gera ka faawaela ani nia ma daka bae
urii,
30 <Na wane naa e hafalia na tolelana
na luma, sui ka langi si bobola fai nia na
faasuilana.>
31 <<Ma lea so ta aaofia na e lea fai nia
tee aakwala tooni wane ni oomea nia gi
uria na firulaa fai nia ta aaofia aai, na e
lea mai fai nia na roo aakwala tooni wane
ni oomea nia gi. Nia ka gwouru fasi ma
ka manata fasi sulia aata na bali oomea
nia ka langi si rigita si bobola go uria na
firulaa fai nia na oomea nia na aaofia aai
nae.
32 Ma lea e langi, i nia ka falea ta
wane ana eeri ka lea ma ka gani uria na
fanualama i matanga daaro, ana si kada
da too tau ua mai.
33 Urinae laugo, so ta wane ani gamu na
e langi kasi eekwatainia na doo nia gi sui,
e afetai ka hau ana ta wane ni fafurongo
nau.>>
34 Jesus ka bae urii lau, <<Na aasi nia na
doo diana. Sui taa, lea na mamasialana e
lea faasia, e afetai oko ooli lau fai nia.
35 Haia, ma langi kasi diana naa fuana
aadelana ana tee si doo. Sui boroi ana lea

gera dolalia fai nia gano lao raoa, langi so gera ka aalua fai nia tafutafu gi na e haitamana ka fura ma ka aadea gano ka diana. Ma nia bobola go ana fuana daka ui ania na ada. Haia, molu fafurongo diana sulia si baelaa nae gi.>>

15

1 Ana tee maedani, na wane oro gi na da wane faafefe ni gonilana na malefo ana na takisi, ma na tooa ta'a gi laugo da dao uria na fafurongolana a Jesus.

2 Ma na Farisi gi ma na wane faatolomai ana kwaieresia da hafalia na ngunun-gunulaa daka urii, <<Na wane naa e gonitainia na tooa ta'a gi ma ka fanga na ana fai gera!>>

3 Nia nae a Jesus ka baea ana si oomelawanea gi fuada ka urii,

4 <<Lea so ta wane ani gamu e too ana tee talange sipsip gi ma tee doo ada ka langi ana, tara si taa naa na wane nae ka iilia? Nia ka tafusia na sikwa aakwala ma sikwa sipsip nae gi ma ka lea ka nani uria tee doo aai na e langi ana lelea ka daotoona go.

5 Ma si kada nia e daotoona, nia ka eele asianaa ma ka koua i gwouna abana,

6 ma ka ngalia mai i fera. Sui i nia ka soea mai na oote ruana nia gi ma na wane aefera nia gi eeri daka figu mai, ma ka bae urii fuada, <Nau ku eele asianaa sulia ku daotoona naa na sipsip nau baa e langi ana. Nia naa molu ka noni hahala fai nau! >>>

7 Ma a Jesus e bae lau ka urii, <<I nau ku haea fuagamu, na eelea baita ka urinae laugo i langi faafia tee wane na e garo ma ka manata ooli, ka liufia na sikwa aakwala ma sikwa iimola gi na da o'olo go ada.>>

8 Ma Jesus e baea si oomelawanea aai, ka urii, <<Lea so ta geni na e too ana ta aakwala rebe malefo gi ma ta tee fe doo ada ka langi ana, tesi taa tara na ni nia ka iilia? Ni nia ka faaharua ta kwesu, ma ka salofia na luma nia, ma ka nani ana si gula gi sui lelea ka daotoona go.

9 Ma si kada e daotoona naa, nia ka soea na ruana nia gi ma na iimola aefera nia gi daka figu mai siana ma nia ka bae urii fuada, <Ni nau ku eele asianaa sulia ku daotoona naa na rebe malefo nau baa e langi ana. Nia naa molu ka noni hahala fai nau!>>>

10 Ma a Jesus e bae lau ka urii, <<I nau ku haea fuagamu, si doo nae ka urinae laugo i langi. Na ensel nia gi a God da eele asianaa faafia tee wane na e ta'a, sui ka manata ooli.>>

11 Ma Jesus e baea lau ana tesi oomelawanea ka urii, <<Tee wane e too ana roo wela wane.

12 Na wela i buri ka bae urii fuana na maa nia, <Maa ae, o falea mai na bali ai nau ana na aaludooa golu.> Haia, na wane nae ka tolingia naa na aaludooa gera i matangana na roo alakwa nia gi.

13 Ma i buira aange fe dani sui, na alakwa baa i buri ka faafoli na ana na bali aai nia ana aaludooa gera, ma ka lea na ana fai nia si malefo nia. Ma nia ka lea na ana uria na fera tau, ma ka nagaa teefou na ana na malefo nia gi ana na toolaa ta'a.

14 Ma i buira na e faasuia naa na malefo nia, na fioloa baita ka liu ana na bali fera nae, ma nia ka langi si too naa ana tesi doo.

15 Ma nia ka lea siana tee wane ana fera nae uria raolaa, ma na wane nae ka fale nia uria na raolaa bilia ana aadalaa sulia na boso nia gi.

16 Ma nia e dooria hasa ka ania mone ana tesi mudui fanga ana na fanga gera na boso gi, sulia ta wane i seenae kasi falea go tesi fanga fuana.

17 Sui si kada nia e manata diana, nia ka bae urii fuana i talana, <Na wane ni rao nia gi na maa nau da fanga lelea daka aabusu, ma i nau naa ku fiolo na agu uria na maea naa!

18 Nia diana nau ku ooli siana maa nau, ma kuka bae urii fuana, Maa ae, nau ku aade ta'a fuana a God ma fuamu laugo.

19 Nau kusi faorana naa oko alangi nau ana na wela oe. O faalamai nau kuka rao naa agu fuamu iilingia ta wane ni raoa oe.>

20 Ma nia e tatae ka ooli siana maa nia.

<<Si kada nia e dao tau ua kou faasia i fera, na maa nia e aada kou, ka riki nia. Ma nia ka kwaimanatai asianaa ana na wela nia. Ma nia ka lalao kou ma ka ofia mai na wela nia ma ka nonoia.

21 Ma na wela nia nae ka bae urii fuana,
<Maa ae, i nau ku aade ta'a fuana a God
ma fuamu laugo. Nau kusi faorana naa
oko alangi nau lau ana wela oe.>
22 Sui na maa nia e soea na wane ni rao
nia gi ka urii, <Molu ali'ali! Molu ngalia
mai na maku tekwa na e diana ka tasa ma
molu ka faaofi nia ana. Ma molu ka aalua
fe ringe ana kakauna abana, ma molu ka
aalua na tae silipa gi i aena.
23 Lea sui, molu lea, molu ka haumaelia
mai na gale bulumakau kobu baa eeri
golu ka haungainia si fangaa ma golu ka
eele agolu.
24 Sulia na wela nau naa e iilingia nia
e mae naa, sui nia ka mouri ooli lau. Ma
nia ka iilingia nia ka langi ana, sui kuka
riki nia lau.> Ma na fangaa nae ka hafali
naa.
25 <<Ma ana si kada nae, na wela aai
baa i nao e too ua mai ana i laona na
raoa. Ma si kada nia e ooli mai ma ka dao
garangia na mai na luma, nia ka rongoa
na lingeena na lalabalaa ma na waelaa.
26 Ma nia ka soea tee wane ada na wane
ni rao gi ma ka ledia uria na taa loko da
hasi fai nia.
27 Ma na wane ni rao nae e oolisia ka
urii, <Na haasimu baa e ooli na mai i fera,
ma na maa oe ka haumaelia naa na gale
bulumakau kobu baa, sulia na haasimu e
mouri diana lau ma ka ooli mai ka dao
naa.>
28 Ma na wela i nao ka rakehasu
asianaa, ka langi si ruu na kou i luma. Ma
na maa nia ka haga mai i maa, ma ka ingo
ani nia kou uria na ruulaa i luma.
29 Sui nia e oolisia na maa nia ka bae
urii, <O rikia fasi, i nau naa ku rao
fuamu iilingia ta wane ni rao o'oni oe
sulia fe ngali naa gi, ma ku roosulia na
baelamu gi. Sui boroi ana, osi falea mone
amu ta gale nanigot fuagu hai so kuka
haungainia agu tesi fangaa fai nia na
ruana nau gi!
30 Sui na wela aai oe naa, nia e nagaa
na aaludooa oe ana na geni ooeoe gi,
ma si kada e ooli mai ka dao i fera, oko
haumaelia amu na gale bulumakau kobu
baita diana baa fuana!>
31 Ma na maa nia e oolisia ka urii, <Wela
nau ae, ni oe o too ka tau go amu fai nau i
seenaa, ma na doo nau gi sui naa, na doo
oe gi laugo.
32 Sui taa, golu haungainia naa mone
agolu ta fangaa ma golu ka eele agolu,
sulia na haasimu e iilingia ka mae naa,
sui nia ka mouri ooli lau. Ma i nia e langi
ana naa, sui si kada naa golu ka riki nia
lau.>>

16

1 A Jesus ka bae lau ana oomelawanea
fuada na oote fafurongo nia gi urii, <<Tee
wane todadoo e too ana tee wane ni rao
na e aalua ka baita usia na doo nia gi.
Ma na tooa gi daka haea fuana na wane
todadoo nae hasa na wane nia nae e
faafefe ma ka nagaa go ana na doo nia
gi.
2 Ma na aarai baita nae ka soe nia mai
ma ka ledia ka urii, <Na taa naa na ku
rongoa ani oe? O kedea na fita si malefo
nau gi sui na o rao ana, sulia ni oe osi
baita naa usia na doo nau gi.>
3 <<Ma na wane faafefe nae ka manata
i talana urii, <Na wane baita nau e faasui
nau naa faasia na raoa nau. Tesi taa naa
kuka iilia ana raolaa faalu? Nau kusi
rigita naa bobola fai nia na elilana na kilu
gi, ma ku ida laugo agu uria na ingolaa.
4 Nau ku haitamana si doo na tara kuka
iilia eeri si kada ku sui faasia ana raoa
nau naa, na iimola gi daka gonitai nau go
ada i laona luma gera gi.>
5 <<Ma nia ka soea mai na wane gi na
da ngalilanga siana na wane baita nia, ma
ka bae urii fuana na eetana wane, <Fita
si doo na o ngalilanga ana siana na wane
baita nau?>
6 Nia e oolisia ka urii, <Tee talange bii
doo baita ana oel.> Ma na wane faafefe
nae ka bae urii fuana, <Na abe doo ana
na ngalilangaa oe naa. O gwouru ma oko
kedea go na lima aakwala.>
7 Ma nia ka bae urii fuana na ru-
ana wane, <Ma ni oe, fita si doo na o
ngalilanga ana?> Nia e oolisia ka urii,
<Na tee tooni luelue ana mige doo gi
uria na beredi.> Ma na wane faafefe nae
ka bae urii fuana, <Na abe doo ana na
ngalilangaa oe naa, o kedea go na kwalu
talange doo.>
8 Ma na wane baita nia ka baelafe nia
uria si liotooa na nia e iilia. Sulia na
iimola gi ana molaagali naa da liotoo ka

tasa ana na dongana na molaagali naa ka
liufia na iimola gi ana na raralaa.
9 <<I nau ku haea fuagamu, muka falea
na rikidooa gamu uria kwai'adomilana
wane e'ete, ma tara a God e gonitai gamu
i langi na gula e totoo firi.
10 <<So ni tei na e rao diana ana si doo
to'ou gi, nia ka rao diana laugo ana si doo
baita gi. Ma so ni tei na e rao ta'a ana si
doo to'ou gi, nia ka rao ta'a laugo ana si
doo baita gi.
11 Nia naa, lea langi musi rao diana ana
na todadoo gi lao molaagali, a God ka
langi si manata ngado laugo ani gamu fai
nia na todadoo mamana.
12 Ma lea musi rao diana ana si doo nia
ta wane e'ete, a God ka langi si falea laugo
si doo fuagamu i langi.
13 <<Langi ta wane ni rao na ka rao
fuana roo wane baita e'ete gi. Lea urinae,
tara nia ka ngidu au'au fuana ta wane
baita ma ka rakediana ana fuana ta wane
baita aai. Ma langi nia ka rao diana ana
fuana ta wane ma ka eekwatainia ana
ta wane aai. Nia naa, e afetai so muka
rao fuana a God ma na malefo ana tee si
kada.>>
14 Si kada Farisi gi da rongoa si doo naa,
gera ka aaefara ana Jesus, sulia gera tooa
da dooria asianaa na malefo.
15 Jesus ka bae urii fuagera, <<Gamu
boroi mu iilia doo diana i nao na tooa gi,
eeri gera ka baelafe gamu. Sui taa, a God
e haitamana go ana mango gamu gi. Sulia
si taa na na wane e manata baita ana, God
e langi kasi manata baita go ana.>>

Faatolomailaa sulia kwaieresia Moses gi.

16 Jesus ka bae lau urii, <<Na kwaieresia
Moses gi ma na kekedelaa gera profet gi
e rao mai lea ka dao ana si kada John
Siuabu e dao ana. Haia, ma tala'ae mai
ana John, na talongailana Faarongolaa
Diana sulia Initooa a God. Ma na tooa oro
daka hasi uria ruulana mai.
17 Sui taa, kwaieresia e afetai ka funu.
Lea so i langi fai nia na molaagali da funu,
nia waluda liufia tesi baea to'ou i laona na
kwaieresia ka funu.
18 <<So ta wane ka lugasia afe nia ma ka
aadea lau ta aai faalu, nia e ooe naa. Ma
lea ta wane ka aadea na aai na da lugasia,
nia ka ooe naa laugo.>>

Wane initoo fai nia a Lasaros.

19 A Jesus ka baea tesi oomelawanea ma
ka urii, <<Tee wane rikidoo na e oofi ana
na maku diana gi na liulada e baita, ma
ka too ana na dianaa sulia dani.
20 Ma tee wane siofaa na maala gi e
haru susufu ana nonina, na hatana a
Lasaros, e gwouru go ana i aena na maa
ana luma nia na wane initoo nae.
21 Ma Lasaros e dooria hai so ka ania
mone ana na oorongana na fanga na e
asia faasia na tafe ni fanga na wane initoo
nae. Ma si kada a Lasaros e gwouru i
aano, na kui gi boroi da dao mai, daka
meelia na maala nia gi.
22 Haia, na wane siofaa nae ka mae,
ma na ensel gi daka ngali nia siana a
Abraham uria na fangaa baita i langi. Sui
na wane initoo ka mae laugo, ma daka
aalua naa.
23 I nia ka too ana na fiilaa baita ana
si gula ana nonifiilaa too firi. Ma nia
ka aada alaa kou ma ka rikia tau kou a
Abraham ma a Lasaros ka too ana siana.
24 Ma nia ka rii kou fuana a Abraham
ma ka urii, <Koo nau a Abraham ae, o
manatai nau mai. O falea mai a Lasaros,
eeri ka kanoa mone mai ana na kakauna
abana ana tesi kafo ma ka faagwaria
mone ana na meagu, sulia i nau ku too
na ana na fiilaa i laona na eere naa.>
25 Sui a Abraham ka bae urii fuana,
<Wela nau ae, o manatatoona fasi amu si
kada baa o mouri mai ana, i oe o too ana
na doo diana oro gi, ma a Lasaros ka too
go ana ana na doo ta'a gi. Sui ana si kada
nae, ni nia ka too na ana na eelea i seenaa,
si kada oko too amu ana na nonifiilaa.
26 Ma tee dari baita e too i matanga golu,
ma ka langi si bobola fai nia ta wane ka
tasa kou uria i bali aai naa faasia i seenaa.
Ma ka langi si bobola laugo fuana wane
ka folo mai siamelu.>
27 <<Ma nia e oolisia ka urii, <Koo ae,
nau ku ingo ani oe kou hai so oko oodua
a Lasaros uria luma nia na maa nau,
28 eeri ka bae fifii fuada na lima haasigu
gi, aata daka lea laugo mai ana si gula ni
nonifiilaa.>
29 Sui a Abraham e oolisia ka urii, <Na
kekedelaa gi a Moses ma na profet gi e

too sui go ana. Nia bobola fuana daka fafurongoa.>

30 Ma nia ka bae urii, <Koo nau a Abraham ae, e langi. Lea so ta wane na e mouri ooli lau ma ka lea i siada taari, gera daka manata ooli faasia na aabulolaa ta'a gera gi.>

31 Ma a Abraham ka bae urii fuana, <Lea e langi dasi fafurongo na kekedelaa a Moses ma na profet gi, e afetai go daka manata mamana boroi ana so ta wane ka tatae lau faasia na maea.>>>

Aade ta'alaa.

17

1 A Jesus e bae urii fuana oote fafurongo nia gi, <<Si doo gi na e aadea na wane gi gera ka iili doo ta'a, tara gera ka dao mai, ma tara ka ta'a asianaa fuana wane na e aadea gera ka fuli!

2 Nia e diana fuana go na lea so daka ngalia ta fou baita daka kania i luana, sui daka ngalia daka ui ani nia lao aasi, aata lea ka faata'afia ta wela ana wela to'ou naa gi lao aade ta'alaa.

3 Haia, ma ni gamu muka aadasuli gamu!

<<Lea so na haasimu e aadea doo ta'a gi, o ngatafia. Lea nia oolitai manata, o manata luke nia.

4 Ma lea na aabulolana e ta'a fuamu ana fiu si kada ana tee fe dani, sui nia ka lea laugo mai siamu ana fiu si kada ma ka haea, <Nau ku oolitai manata naa,> oko manata luke nia naa.>>

5 Na fafurongo nia gi da bae urii fuana a Jesus na Lord, <<O faarigitaa na manata mamanalaa gami.>>

6 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Lea so muka too ana manata mamanalaa to'ou boroi ana iilingia ta mige doo na e to'ou asianaa, muka haitamana go agamu uria na baelaa fuana ta ai, <Oko lafu fe lalimu ma oko tae kou i laona na aasi.> Ma nia tara ka roosulia go ana na baelamu.

7 <<Lea so ta wane ani gamu ka too ana ta wane ni rao na e elia na hae gano ma langi ka aadasulia na sipsip gi, ma si kada nia e ooli mai faasia i hara, e utaa? Tara oko haea go amu fuana eeri ka lea ali'ali mai ma ka fanga fasi?

8 Langi! Tara oko bae urii fuana, <O kukia mai na fanga nau, sui oko oofi faalu mai, oko rao fuagu, lea ku fanga ma ku gwou sui. I buri, ofi fanga ma ofi gwou amu.>

9 Haia, ma ni oe o tangoa na wane ni rao nae sulia nia e iilia si doo naa gi o oodua uria? Langi!

10 Ka urinae laugo fuagamu. Si kada gamu iilia sui naa si doo gi sui na a God e oodu gamu uria, muka bae urii, <I gami na wane o'oni ni raolaa gi go ana, gami mi iilia go agami na raoa gami gi.>>>

A Jesus e guraa na aakwala wane.

11 A Jesus e lea uria i Jerusalem, ma ka liu matangana i Samaria ma i Galili.

12 Ma si kada nia e dao ana tee maefera to'ou, nia ka daotoona tee aakwala wane na fura e haungida. I gera da take tau mai,

13 ma daka rii baita mai daka urii, <<Jesus na Aarai baita ae, o manatai gami mai!>>

14 Ma si kada a Jesus e rikida, nia ka bae urii, <<Gamu lea, muka faatai nonigamu gi i siada na fataabu gi, eeri daka haitamana hasa na nonigamu gi da mafo naa.>> Ma si kada da lea ana, na nonida ka mafo naa teefou.

15 Si kada tee wane ada e rikia na nonina e mafo naa, nia ka ooli mai ma ka rii baita ma ka baelafea a God.

16 Ma nia ka bourure i maana na aena a Jesus ma ka tangoa. Nia na wane maadiu faasia i Samaria.

17 Ma a Jesus e bae urii, <<E utaa? Na aakwala wane baa na nonida e mafo baa. Ma ta sikwa wane aai da nia ada i fai?

18 Utaa? Langi lau ta wane na ka ooli mai uria na baelafelana a God, ma tee taifilia go na wane maadiu naa?>>

19 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<O tatae, oko lea na amu. A God e guraa oe sulia ni oe o manata mamana ani nau.>>

Daolana mai Initooa a God.

20 Teni wane ana Farisi gi da soeledia Jesus daka urii, <<Si kada taa na tara Initooa nia a God ka dao mai?>>

Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Na Initooa a God langi kasi dao mai eeri so tooa daka rikia.

21 Ma e langi ta wane so ka bae urii, <Aada fasi, nia naa!> Ma langi urii, <Nia loko!> Sulia na Initooa a God e too i laona liona tooa gi.>>
22 Sui a Jesus ka bae urii fuana oote fafurongo nia gi, <<Si kada tara ka dao mai, si kada tara muka dooria rikilana tee fe dani ana dani nau, na Wela nia Iimola gi. Sui langi musi rikia.
23 Ma teni wane gi tara daka bae urii fuagamu, <Aada fasi, nia loko!> Ma langi urii, <Aada fasi, nia naa!> Haia, langi molu si lea fuana aadalaa uria.
24 Sulia na oolilaa nau mai tara ka iilingia na sinamaaru na e sina folosia na mamangaa ma na raralana ka talafia sui lao mamangaa loulou.
25 Ma suifetei na oolilaa nau mai, tara kuka nonifii ma na tooa gi tara gera ka oote gera ani nau.
26 Si kada tara kuka ooli mai ana e iilingia laugo ana si kada a Noa.
27 Si kada a Noa, na tooa gi da fafanga ma daka gwou, ma wane gi ma na geni gi gera da aade gera gi. Sui daka tona ana fe dani a Noa e tae ana lao faka ma na iigwa e iigwa mai, ma ka haumaelida teefou.
28 Haia, si kada tara kuka ooli mai ana, e uusulia laugo na maedani baa a Lot, sulia tooa gi da fafanga, ma gera gwou, gera ka faafoli, gera uusiusia, gera fafasi, ma gera ka totole beu.
29 Sui daka tona ana fe dani a Lot e lea faasia i Sodom, ma na eere ka sifo na mai faasia i langi ka haru maelida teefou.
30 Tara ka urinae laugo ana fe dani kuka ooli mai ana.
31 <<Ma ana fe dani nae, na wane na e too mai i maa ana luma nia, langi kasi ruu lau mai i laona uria ngalilana doo nia gi. Ka urinae laugo fuana wane na e ni mai hara, langi kasi ooli lau mai i luma.
32 Gamu ka manatatoona afe a Lot.
33 So ni tei na e dooria ka dau faafia na mourilana fuana i talana, tara nia ka mae. Ma so ni tei na ka lugasia na mourilana, tara nia ka mouri mamana naa.
34 Nau ku haea fuagamu, ana fe rodo nae tara roo wane na da teo laona tee iifitai, ta wane tara kuka ngalia, ma ta wane tara ka too.
35-36 Roo geni gi daaro rao oofu, ta geni kuka ngalia, ma ta geni ka too.>>
37 Sui na oote fafurongo nia gi gera ledia daka urii, <<Lord ae, fai nae?>>
Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<So i fai na rae e too ana, na manu gi laugo gera ka oogu seenae.>>

18

1 A Jesus e faarongoa na oote fafurongo nia gi ana si baea oomelawane naa, eeri ka faatainia fuada gera ka fooa sulia dani ma langi dasi fiitala.
2 Nia ka bae urii, <<Tee wane ni keketolaa e too ana tee fera, ma e langi kasi moungia a God ma e langi kasi haebaita go ana ta wane.
3 Ma tee geni oru i laona na fera nae e lea mai sulia dani siana uria ingolaa ma ka bae urii, <I nau ku dooria oko keketo ana o'oloa fuagu uria na maalimaea nau.>
4 Ma sulia si kada e tau, na wane ni keketolaa nae kasi aala go faafia. Sui i buri nia ka bae urii fuana i talana, <Sui boroi ana nau kusi moungia go a God ma langi kusi haebaita go ana ta wane,
5 tara nau ku keketo o'olo na agu fuana na aai oru na e faa'abero nau ka lea ngado go mai ana, aata ni nia ka faaulafu nau ana na oolilagulaa mai!>>>
6 Ma a Jesus na Lord ka bae urii, <<Muka rongoa fasi si doo na wane ni keketo ta'a nae e haea.
7 Utaa? A God kasi falea go na o'olo fuana na iimola aadafilia nia gi na da aangi fuana ana fe hato ma fe rodo? Utaa? Nia kasi adomi ali'ali go ani gera?
8 Nau ku haea fuagamu, i nia ka fale ali'ali ana na o'oloa fuada. Ma si kada nau na Wela nia Iimola gi ku ooli mai ana lao molaagali, tara kuka daotoona agu aange tooa gi na da manata mamana.>>

9 A Jesus e haea na oomelawane naa fuada teni tooa gi na da manata ngado ani gera i talada hasa da o'olo ma daka sinitainia teni tooa aai gi, ka urii,
10 <<Tee roo wane da lea i laona na Beu Aabu a God uria na fooalaa. Tee wane na Farisi, ma ta wane aai na wane faafefe na e goni na malefo ana takisi.
11 Na Farisi nae e take taifilia nia, ma ka fooa urii, <God ae, i nau ku tango oe

sulia e langi kusi iilingia na wane aai e'ete gi sui. Sulia gera da beli ma da iilia na doo ta'a gi ma daka ooe. Nau langi kusi iilingia na wane ta'a loko na e gonia na malefo ana takisi.
12 Nau ku aabu fanga ana roo si kada laona tee fe wiki, ma ku falea na tanga-fulu ana na doo nau gi na ku toda fuamu.>
13 <<Sui na wane na e gonia na malefo ana na takisi, nia e take tau mai ana. Ma nia kasi aada kou uria i langi, sulia ni nia e ida laugo ana. Ma nia ka faatainia na rakebukonulaa ka gumulia na ruruuna, ma ka bae urii, <God ae, oko manatai nau mai, i nau na wane fualangaa!>>>
14 Ma a Jesus e bae laugo urii, <<Nau ku haea fuagamu, na wane aai na e rakebukonu naa, a God e faa'o'olo ana si kada nia e ruu kou i maa. Haia, ma na Farisi ka langi. Sulia na tooa gi na da faabaita gera i talada, a God tara ka faato'ou gera. Ma na tooa gi na da faato'ou gera i talada, a God tara ka faabaita gera.>>

Jesus e faadiana gala wela gi.

15 Ma teni tooa gi gera ngalia mai gala wela gera gi siana Jesus, eeri ka aalua abana fafona gwouda ma ka faadiana gera. Ma si kada oote fafurongo nia gi da rikia, gera ka ngatafida.
16 Sui Jesus ka soea mai gala wela nae gi siana, ma ka bae fuana oote fafurongo nia gi ka urii, <<Muka faalamainia na gala wela gi daka lea mai ada siagu, langi musi luida, sulia ni tei naa e manata mamana ka iilingia gala wela, nia ka bobola uria toolaa lao Initooa nia a God. Nia naa, langi musi luida faasia lealaa mai siagu.
17 Doo mamana nau ku haea fuagamu, so ni tei na e langi kasi manata mamana iilingia na gala wela, nia langi kasi bobola uria toolaa laona Initooa nia a God.>>

Faatolomailaa sulia wane rikidoo.

18 Tee wane baita gera Jiu e ledia a Jesus ka bae urii, <<Faatolomai diana ae, si doo taa na kuka aadea eeri kuka too ana mouria na langi kasi sui?>>
19 Jesus e oolisia ka bae urii, <<Utaa na oko haea nau ku diana? E langi ta wane kasi diana, ma ta taifilia a God go.
20 Oe o haitamana kwaieresia God nia urii, <Langi osi ooe, osi hauwane, osi beli, osi suge faafia ta wane, ma oko manata baita ana maa oe ma ni tee oe.>>>
21 Wane nae e oolisia ka bae urii, <<Ana to'oulagu mai lea ka dao i tara'ena, nau ku aade mai sulia kwaieresia nae gi sui.>>
22 Ma si kada Jesus nia rongoa si doo nae, nia ka bae urii fuana, <<Tesi doo lau ua fuamu oko aadea. Lea kou, oko faafoli ana doo oe gi sui, ngalia si malefo nae gi, oko falea fuana tooa na da siofaa, eeri oko too ana rikidooa i langi. Sui oko lea mai suli nau.>>
23 Ma si kada wane nae e rongoa si doo nae, na liona ka dila asianaa, sulia nia na wane rikidoo.
24 Ma si kada Jesus nia rikia wane nae na liona e dila, nia ka bae urii, <<Nia tara ka afetai asianaa fuana tooa na da rikidoo gera ka ruu i laona Initooa a God.
25 Ma e afetai ka tasa asianaa fuana ta wane na e rikidoo so ka ruu laona Initooa a God faasia na doo fai ae baita so ka ruu i laona mae kwakwada ana ogilaa.>>
26 Haia, si kada tooa na da rongo si baelaa nae gi, gera ka ledia daka bae urii, <<Lea nia afetai urinae, ni tei mone ana na tara ka ngalia na mouria firi?>>
27 Ma Jesus ka oolisia ka urii, <<Si doo nae nia ka afetai fuana wane, sui taa fuana God nia langi kasi afetai.>>
28 Ma a Peter ka bae urii fuana Jesus, <<Ma ni gemelu mone? Sulia gemelu melu lugasia teefou na ana afutana si doo gemelu gi ma melu ka lea na mai suli oe.>>
29 Jesus ka bae urii, <<Iiuka. Ma ni nau ku haea fuagamu, so ni tei na e lugasia luma nia, afe nia, bare haasina gi, maa nia ma ni tee nia, ma na wela nia gi i nunufana Initooa nia a God,
30 tara nia ka toda si doo oro laona molaagali na liufia si doo baa gi nia lugasida. Haia, ana mouria faalu na e lea mai, tara wane nae ka ngalia na mouria firi.>>

Ooula si kada Jesus nia bae sulia mae-lana.

31 Ma si kada Jesus nia lea fai nia oote fafurongo nia gi taifili gera, nia ka bae urii fuada, <<Golu lea agolu kou i Jerusalem eeri gera ka faafonoa si doo baa gi na

profet gi da kedea suli nau na Wela nia Iimola gi ana.
32 Tara gera ka fale nau laona abana
tooa da maadiu gi eeri gera daka onionga
ani nau, ma daka kwalangi nau, ma daka
ngisufi nau.
33 Gera ka rabusi nau, ma gera ka
haumaeli nau. Sui ana ooulana fe dani,
tara nau kuka mouri lau.>>
34 Sui na oote fafurongo gi langi gera
kasi haitamana go baelaa nae gi a Jesus e
haeda, sulia God e haufinia na malutana
faasida. Nia naa e aadea gera dasi
haitamana taa na Jesus nia bae sulia gi.

Jesus e guraa wane maana e rodo.

35 Si kada Jesus e dao garangia maefera
i Jeriko, tee wane maa rodo e gwouru
i ninimana tala. Ma sulia dani nia soe
malefo siana tooa.
36 Ma si kada nia rongoa wane oro gi da
liu siana, nia ka soeledi gera ka bae urii,
<<Taa nae?>>
37 Ma gera oolisia daka bae urii, <<A
Jesus na wane baa faasia i Nasaret na e
lea mai.>>
38 Ma wane maa rodo nae nia ka rii ma
ka bae urii, <<Jesus ae, oe na Aaofia ana
kwalafaa a David, o manatai nau!>>
39 Ma tooa na da eeta i nao daka
ngatafia, ma gera daka haea nia ka too
aaroaro. Sui nia kafi rii baita tasa ma ka
bae urii, <<Oe Aaofia ana kwalafaa David,
o manatai nau.>>
40 Sui Jesus e take ma ka haea fuagera
hai daka talai nia mai siana. Si kada nia
dao garangia, Jesus ka ledia,
41 <<Taa naa o dooria kuka aadea
fuamu?>>
Haia, wane maa rodo baa ka bae urii,
<<Aarai ae, nau ku doori hai so kuka aada
lau agu.>>
42 Jesus ka bae urii fuana, <<Oko aada
naa. God e guraa oe sulia o manata
mamana ani nau.>>
43 Ma ali'ali nia ka aada naa, ma ka lea
fai nia a Jesus, ma ka tangoa a God. Ma
si kada tooa gi da rikia, gera ka baelafea
God.

A Sakias.

19

1 A Jesus e dao i Jeriko ma ka tasa kou.
2 Ma tee wane baita gera na wane
faafefe gi na da gonia na malefo ana
takisi, na hatana a Sakias, wane todadoo
baita.
3 Ma nia ka hasi uria na rikilana a Jesus.
Sui ka afetai, sulia nia e kukuru asianaa
ma ka langi si rikia a Jesus sulia na figua
e bokosi nia.
4 Haia, nia ka lalao kou i nao ana figua
nae, ma ka raa i gwouna tee ai eeri ka
rikia a Jesus na e lea mai sulia na tala.
5 Si kada a Jesus e dao ana si gula nae,
nia ka aada alaa kou ma ka rikia a Sakias,
ma ka bae kou fuana ka urii, <<Sakias ae,
o sifo ali'ali mai, sulia nau tara kuka too i
luma oe i tara'ena.>>
6 A Sakias ka eele asianaa ma ka sifo
ali'ali mai ma ka gonitainia naa a Jesus
laona luma nia.
7 Na tooa gi sui da rikia si doo naa, ma
daka ngununungunu daka urii, <<A Jesus e
lea naa uria na toolaa fai nia na wane
ta'a.>>
8 Sui a Sakias e tatae, ma ka bae urii
fuana a Jesus na Lord, <<Aarai baita ae,
tara nau ku falea bali ana na todadoo nau
fuana na tooa siofaa gi. Ma lea so ku ngali
tasa mai ta wane ana tesi doo, nau tara
kuka duu fuana ana fai si doo.>>
9 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<I
tara'ena a God e faamouria na wane nae,
sulia na wane naa e manata mamana ana
God iilingia manata mamanalaa na koo
gia a Abraham.
10 I nau na Wela nia Iimola gi ku lea mai
uria nanisilana na tooa gi na da lea garo
eeri kuka faamouri gera.>>

Ta si oomelawanea sulia oolilana mai wane initoo.

11 Si kada tooa gi gera fafurongoa ua
go ada baelana Jesus, nia ka tasa don-
gaa ana baelana, ma ka bae lau ana si
oomelawanea. Ma Jesus e dao garangia
naa i Jerusalem, ma na tooa gi manatada
baa hasa si kada tara God ka hau ana
Aaofia, nia garangi naa.
12 Nia na aadea Jesus ka bae urii fuada,
<<Tee wane ana aebara initoo, nia aade
aagau uria lealaa siana tee aaofia baita e
too tau mai, eeri ka gania uria na baitaa
ma na initooa haia ana si kada nia ka ooli
mai ana nia kafi aaofia fuana fera nia.

13 Ma suifetei nia kafi lea, nia ka soea
mai aakwala wane ni raoa nia gi siana,
ka falea si malefo baita fuada, ka bae urii,
<Muka rao ana si malefo nae, eeri muka
ngalia lau si malefo gi maana maasi nau.>
14 Ma na tooa nia gi na wane initoo naa,
gera sinatai nia, ma daka falea teni wane
hai gera ka bae fai nia aaofia baita sulia
langi dasi dooria go fuana wane naa ka
aaofia fuagera.

15 <<Sui ka urinae boroi ana, na aaofia
baita naa e aalua wane nae ka aaofia na
ana fuada, ma ana si kada nia ooli mai,
nia ka soe uria wane ni raoa baa gi e
fale malefo fuada, eeri ka daotoona fita si
malefo lau na gera toda maana si malefo
baa e falea fuagera.
16 Haia, na wane rao totongenao e lea
mai, ka bae urii, <Aarai ae, nau ku todaa
aakwala si malefo lau fonea si malefo baa
o falea fuagu.>
17 Ma wane initoo nae ka bae urii fuana,
<Oe wane rao diana. Sulia ku haitamana
kuka manata ngado amu ana si doo to'ou
gi, haia urinae nau ku aalu oe oko baita
usia aakwala maefera.>
18 Sui ruana wane ni rao e lea mai ka
bae urii, <Aarai ae, nau ku todaa lau lima
si malefo lau fonea si malefo baa o faleda
fuagu.>
19 Ma wane initoo ka bae urii fuana <Oe
tara oko baita usia lima maefera.>
20 Buira, ooluna wane ni rao ka lea lau
mai, ka bae urii, <Aarai ae, si malefo oe
baa gi na ku ngalia, kuka afu agu faafia
ana maku.
21 Sulia nau ku mou ani oe wane susu-
ala. Oko haitamana ngalilana si doo wane
ete gi, ma oko haitamana ngalilana laugo
fanga faasia raoa gera wane aai gi.>
22 Sui wane initoo na ka bae urii fuana,
<Oe wane rao ta'a. Nau ku keto oe ana si
baelaa oe gi. Oe haea hasa nau wane ku
susuala, ma kuka ngalia si doo langi lau
na doo nau gi, ma kuka ngalia si fanga
faasia raoa teni wane gi.
23 Lea oe manata urinae, utaa na langi
osi ngalia si malefo nau, ma oko aalua
amu laona si gula ni aalu malefolaa, eeri
si kada ku ooli mai ana, kuka ngalia tesi
malefo to'ou i maana?>
24 Sui wane initoo nia ka bae urii fuana
tooa na da take seenae, <Molu ngalia si
malefo naa faasia, molu ka falea fuana
wane na e too ana aakwala si malefo.>
25 Gera ka bae urii, <Nia e too na ana
aakwala si malefo.>
26 Ma wane initoo e oolisia ka urii,
<Nau ku haea fuagamu so ni tei na e iili
diana ana si doo na gera da falea fuana,
gera haitamana daka falea lau teni si doo
fuana lau. Ma so ni tei naa langi si iili
diana ana si taa naa gera falea fuana,
sui boroi ana si ta to'ou na nia too ana,
haitamana gera ka lafua faasia.
27 Haia, ma fuana maalimaea nau gi baa
da oote gera ani nau kuka aaofia fuada,
talaida mai, muka haungida siagu see.>>>

Si kada tooa gi da manata baita ana Jesus.

28 Buira a Jesus e bae urinae sui, nia ka
eeta naa i nao fui i Jerusalem.
29 Ma si kada nia dao garangia fera
i Betfeis ma i Betani siana gwe uuo da
alangia ana Olivtri, nia ka oodua roo
fafurongo nia gi i nao, ka bae urii,
30 <<Moro lea fuana maefera na golu
rikia kou loko, tara moro ka rikia tee gale
dongki na ta wane kasi tae ua i fafona,
gera kania i seenae. Moro lukea, moro ka
talaia mai siagu.
31 Lea ta wane ka ledi gomoro, <Uria
taa na moro ka lukea dongki naa?> Moro
ka bae urii fuana, <Aarai baita gemere e
dooria.>>>
32 Haia, roo wane naa daaro lea, daaro
ka daotoona iilingia Jesus e haea naa.
33 Si kada daaro lukea ana na dongki
naa, na wane gi ana dongki daka bae urii,
<<Uria taa na moro ka lukea?>>
34 Daaro ka bae urii, <<Sulia Aarai
gemere e dooria.>>
35 Ma daaro ka talaia na mai siana Jesus,
ma daaro ka aalua teni maku daaro gi i
fafona ogina na dongki nae, ma gera ka
adomia Jesus eeri ka gwouru i fafona.
36 Ma si kada Jesus e lea kou ana sulia
tala, tooa gi daka regweta teni maku gera
gi lau sulia tala eeri ka fali i fafona.
37 Ma ana si kada nia dao garangia i
Jerusalem ana si gula na tala e sifo toli
ana fe uuo i Olivtri, na tooa oro ana
fafurongo nia gi da nia i seenae, ma gera

ka tala'ae baelafea God ana si riilaa baita, faafia si doo baita gi gera rikia.

38 Ma gera ka bae urii, <<God ka faadiana na aaofia na e lea mai ana hatana a Lord. Ma si fanualama ka too i langi. Gia ka baelafea a God!>>

39 Ma teni Farisi gera ni laugo i seenae, ma gera ka bae urii fuana Jesus, <<Faatolomai ae, o haea fuana oote fafurongo oe naa gi, gera ka too aaroaro.>>

40 Ma a Jesus ka oolisida urii, <<Nau ku haea fuagamu, lea gera too aaroaro, na fou nae gi tara gera ka tasa dongaa fuana baelafelana a God.>>

Jesus e aangi fuana Jerusalem.

41 Ma ana si kada Jesus e dao garangia Jerusalem, nia ka aada kou, ma ka rikia na maefera nae, ma ka aangi sulia na liona e bukonu fuana tooa na gera nia i seenae.

42 Ma ka bae urii, <<Nia diana lea so molu ka haitamana i tara'ena na malutana e talaia wane uria fanualama. Sui taa, i tara'ena na gamu ka lalafusia.

43 Si kada tara ka dao mai, hai na maalimaea gamu gi gera ka lea mai gera ka firu fai gamu, ma gera ka boko usi gamu, muka lalafusia na tafilaa.

44 Ma gera ka tagalangainia fera gamu gi ma na tooa gi sui laona. Ma tesi fou boro kasi too ana si gula na gera too ana. Daka labasia fera gamu, sulia langi musi haitamana si kada fuana God ka lea mai ana uria faamourilaa gamu.>>

Jesus e lea i laona Beu Aabu a God.

45 Si kada Jesus e ruu kou laona labata ana Beu Aabu a God, nia ka taria na tooa da faafoli.

46 Ma nia ka bae urii fuagera, <<Ana na kedea ua na mai laona Kekedelaa Aabu, God e bae urii, <Na Beu nau, da alangia ana na beu ni fooa.> Sui gamu mu aadea ka iilingia na ana ta beu ni aagwalaa gera tooa bebeli.>>

47 Ma ana fe dani gi sui, Jesus e faatolomai i laona Beu Aabu nia a God. Ma gera na fataabu baita gi ma wane faatolomai gi ana kwaieresia gi ma teni wane baita ana Jiu gi, gera hasi uria haungilana Jesus.

48 Sui gera ka lafusia iililanalaa, sulia tooa gi gera too fai nia sulia dani, uria rongolana faatolomaia nia.

Soeledilaa sulia mamanaa nia Jesus.

20

1 Ana tee fe maedani, Jesus e faatolomai fuana tooa gi i laona Beu Aabu a God. Ma nia ka faatalo laugo sulia si Faarongolaa Diana. Ma ana si kadamanga nae, na fataabu baita gi ma wane faatolomai gi ana kwaieresia gi fai teni wane baita gi laugo, gera lea mai siana Jesus.

2 Ma gera ka soeledi nia urii, <<Na mamanaa utaa naa o too ana oko iilia ana doo naa gi naa? Ma ni tei naa e falea mamanaa nae fuamu?>>

3 Seenae, Jesus ka bae urii fuada, <<Nau boroi, ku dooria ku soetoomolu fasi laugo ana tesi soetoolaa.

4 Utaa? Ni tei naa falea mamanaa fuana John ka siuabu ana tooa gi--God, langi na wane go ana?>>

5 Seenae, gera ka bae naa sulia i matangada kwailiu gera daka urii, <<Lea so golu ka bae urii, <A God naa, nia falea mamanaa nae fuana,> seenae tara Jesus ka bae urii, <Lea urinae, utaa naa molu si manata mamana ana John?>

6 Ma langi lea so golu ka bae urii, <Na wane gi go ana na da falea na mamanaa fuana,> tara na tooa gi daka ui fou ani golu naa eeri daka haumaeli golu, sulia ni gera da manata mamana ana John nia ta profet laugo.>>

7 I seenae, gera ka oolisia Jesus daka urii, <<Gemelu langi melu si haitamana naa.>>

8 Seenae Jesus ka bae urii lau fuagera, <<Haia, nau boroi tara kusi faarongo gomolu ana mamanaa utaa na nau ku too ana na kuka iilia ana doo nae gi naa.>>

Oomelawanea sulia na tooa ni rao ta'a gi.

9 I buira, Jesus ka faarongo gera lau ana si oomelawanea naa, ka urii, <<Tesi manga, tee wane initoo nia fasia tee raoa ai, ma nia ka faalamainia teni wane gi daka rao fasi ada lao raoa ai nia nae. Ma ni nia ka lea ana tee fera e too tau ka too sulia si kada tau.

10 Sui ka dao na ana si kada na raoa doo
nae moua, wane initoo nae ka falea tee
wane ni rao nia eeri ka ngalia mai tesi ta
ana si doo gi na e fasia lao raoa. Sui si
kada wane ni rao nae e dao lao raoa ai
nae, na tooa nae gi daka kwaea, sui daka
faaoli o'oni ani nia siana wane initoo nia.
11 Haia, wane initoo nae ka falea lau
ruana wane ni rao aai. Sui wane nae
laugo gera daka kwaea laugo, gera da
kwalangia ka ta'a asianaa, ma gera ka
faaoli o'oni ani nia laugo.
12 I seenae, wane initoo nae ka falea lau
ooula wane ni rao nia, ma gera ka kwae
laugo ka maala, ma daka uini nia faasia
si gula nae.
13 I buira, na wane initoo nae ka manata
urii, <Tesi taa lau tara kuka iilia? Boro
tara nau ku falea na agu na wela wane
nau na ku liohau asianaa na ana. Haia,
tara nia naa na tooa naa gi tara daka
manata baita ana.>
14 Sui si kada tooa na da rao ana raoa
ai naa, da rikia na wane nae, gera ka
bae urii i matangada kwailiu, <Nia naa
na wela mamana nia na wane initoo baa
mone nae, tara nia naa na ka ngali ana
raoa ai nae. Golu haungia eeri ka mae
ana, fuana golu ka ngalia na agolu na raoa
ai na fuagolu.>
15 Sui gera daka kwae taria wane nae
i maa faasia lao raoa ai baa, ma daka
haumaelia.>>

Ma Jesus ka faarongo gera lau ka urii,
<<Si taa lau na tara na wane initoo na too
ana raoa ai nae ka iilia lau ana tooa naa?
16 Tara nia ka lea mai, ka haumaelia
tooa nae gi. Sui ka aalua na ana na raoa ai
nae fuana teni tooa e'ete gi naa ana fuana
daka rao lau ana.>>

Si kada tooa naa gi da rongoa si baelaa
nae gi a Jesus, gera ka bae naa urii,
<<Langi nae, e afetai ka urinae!>>

17 Sui Jesus ka aada rigita fuada, ka bae
urii, <<Urinae, si taa go na malutana si
baea na lao Kekedelaa Aabu baa e bae
urii, <Si fou baa na wane gi daka tole beu
ana gera langi dasi dooria naa, sui nia e
tae mai ka aalua fou initoo ka tasa ana
luma?>
18 Ma so ni tei naa e asi nia fafona si
fou nae, tara ka maga nia naa. Ma so ni
tei na fou naa ka asia faafi nia, na nonina
ka maga teefou.>>
19 Ana si kada nae, na fataabu baita
gi fai nia na wane faatolomai gi ana
kwaieresia gi, gera kafi aada haitamana
si baea Jesus e haea suli gera, ma gera ka
dooria daka dumulia ana si kada nae. Sui
daka mou laugo ada ana tooa gi.

Si soeledilaa sulia takisi.

20 Ma na tooa baita gi gera ka iiliili
uria daotoo dianalaa ana ta tala uria
dumulilana Jesus. Seenae, daka folia teni
wane eeri daka suge ana soeledilanalaa
a Jesus. Sulia gera dooria daka feengia
ana tesi doo na kasi o'olo eeri daka bobola
uria falelanalaa kou fuana wane baita
faasia i Rom.
21 I gera da dao siana, ma daka bae
urii, <<Wane faatolomai ae, gemelu melu
haitamana i oe o haea na doo mamana gi,
ma osi manata a'abo go sulia na baitalana
na iimola. Ma o faatolomainia amu na
mamana sulia na kwaidoorilaa nia a God
fuana na tooa gi.
22 Urinae ka utaa? Nia e bobola go ana
fuagolu hai golu ka fale malefo ana takisi
fuana aaofia na i Rom ma e langi?>>
23 Ma Jesus e aada haitamana na
mala'oe gera, ma nia ka bae urii,
24 <<Faatainia fasi mai tee fe malefo
naa fuagu.>> Ma si kada gera ngalia mai
si malefo fuana, nia e ledi gera ka urii,
<<Haia, ni tei naa nununa naa i fafona
malefo naa? Ma na hatana ni tei naa?>>
Haia, gera oolisia daka urii, <<Na aaofia
i Rom naa.>>
25 Ma Jesus ka bae urii fuada, <<Lea
urinae, si taa na doo nia aaofia i Rom,
molu ka oolifainia fuana aaofia i Rom. Ma
si taa na doo nia God, molu ka oolifainia
fuana a God.>>
26 Ma gera ka too aaroaro, sulia gera
kwele asianaa ana si oolisilaa nae a Jesus.
Ma gera ka langi si bobola na ana hai so
daka mala'oea lau ana tesi doo i maana
tooa gi.

Si soeledilaa sulia na tataea faasia maea.

27 Sui teni wane gi ana na Sadusi gi da
lea mai siana a Jesus. Tooa baa gera haea
hasa na tooa da mae naa, e afetai gera

tatae faasia na maea. Ma daka ledi nia urii,
28 <<Wane faatolomai ae, na kwaieresia na a Moses e aalua fuagami e urii, <Lea ta wane e aadegeni, sui ka mae ma na afe nia ka oru, ma daaro si too go ana ta wela, na haasina ka aadea lau na aai oru nae, eeri daaro ka too ana ta wela fuana na wane aai baa e mae.>

29 <<Haia, tee fiu waihaasina nae gi. Na wane i nao e aadegeni, sui ka langi si too ua ana ta wela, ma ka mae laugo ana.
30 Ma na ruana wane ka aadea lau na aai oru nae,
31 ma sui na ooula wane laugo. Ma ka urinae sui go fuadaalu na fiu waihaasina nae gi. Ma gera dasi too sui go ana ta wela ma daka mae sui go.
32 Ma i buri, na aai oru baa ka mae.
33 Haia, ana fe dani na tooa mae gi tara daka tatae lau uria na mouria, ni tei adaalu na aarai nia mamana geni naa? Sulia daalu sui go daalu aadea.>>

34 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Ana si kada naa, na wane gi ma na geni gi gera aarai ma daka afe.
35 Sui ana si kada aai na e nia ua mai, na wane gi ma na geni gi na gera faorana fai nia na tataelaa faasia na maea ma daka too na ana na mouria firi, e langi dasi aarai ma dasi afe lau.
36 Sulia i gera da iilingia na ada na ensel gi, ma e afetai na daka mae. I gera na wela nia gi naa a God, sulia da tatae faasia na maea.

37 <<Haia, ma na kekedelaa nia a Moses e faafolaalia na ana fuaga hasa na tooa mae gi, daka mouri lau. Sulia si kada baa a God e faatai ana fuana a Moses ana eere baa ka harufia fe ai to'ou baa, a Moses e alangia a Lord ana, <A God baa a Abraham, ma a God a Aesak, ma a God a Jakob.>
38 Na malutana e urii: Teni tooa gi da mae naa, gera fooasia ua a God, sulia gera mouri ua fai nia.>>

39 Ma teni wane adaalu gi na wane faatolomai ana kwaieresia gi, gera ka bae urii, <<Wane faatolomai ae, na oolisilaa oe naa e diana asianaa!>>
40 Ma gera mou naa uria ledilaa lau.

41 Sui a Jesus ka ledi urii fuada, <<Utaa baa gera ka haea a Christ nia wela e lea mai faasia na kwalafaa a David?
42 Sui a David e tala haea ana i laona Kekedelaa Sam gi, <A God e bae urii fuana Lord nau: Oko gwouru i bali aaolo ani nau,
43 maasia si kada tara kuka adomi oe uria saitasalaa ana maalimaea oe gi.>
44 Haia, a David mone e alangi nia ana Lord, sui tara Christ ka aalua wela nia utaa?>>
45 Si kada tooa oro gi da fafurongoa, a Jesus ka bae urii fuana na oote fafurongo nia gi,
46 <<Muka aadasuli gamu faasia na faatolomai gi ana kwaieresia gi, sulia gera dooria liliulaa fai nia maku ruruu tekwa gi, ma daka dooria laugo hasa na tooa gi da hae baita ani gera i maana usia gi, ma daka dooria gwourulaa ana naofe gula ni gwourulaa i laona Beu Aabu gi ni figulaa, ma si gula diana gi kada ana fafangaa gi.
47 Sui tooa baa da belia na luma gera oru gi, ma daka fooa tetekwa gi eeri na tooa gi da tangoda. Haia, na faatolomai gi ana kwaieresia gi na kwakwaelaa gera tara e baita ka tasa.>>

Jesus e tangoa falelaa nia gwe oru siofaa.

21

1 Si kada Jesus e too ua i Beu Aabu a God, nia ka aadaada, ma ka rikia wane rikidoo gi da lea mai uria fale malefolaa lao fuli ni fale malefoa.
2 Ma nia ka rikia laugo tee gwe inite na aarai nia e mae naa. Ni oru nae e siofaa asianaa. Nia ka lea mai, ma ka falea roo fe mige malefo to'ou.
3 Ma Jesus ka bae urii, <<Doo mamana nau ku haea fuagamu, si taa na gwe oru siofaa na nia e falea, nia baita ka tasa liufia tooa na gera fale malefo baita.
4 Sulia tooa rikidoo, gera falea go ada ta bali to'ou ana rikidooa gera gi. Sui gwe oru siofaa naa nia e fale teefou na ana si doo gi na nia e too ana uria mourilaa ana.>>

5 Ma teni wane gi ana na oote fafurongo nia gi, gera tangoa na Beu Aabu a God,

sulia na aadasilana e diana asianaa ana
si fou diana gi na da kasia ana, ma ana si
falelaa gi laugo na da falea fuana a God
laugo. Sui a Jesus ka bae urii fuada,
6 <<Si doo naa gi sui go na mu rikida
naa, tara fe dani e dao mai e langi tesi fou
si too go i fulina, da aatoli teefou i aano!
>>
7 Ma gera ka soetoona daka urii,
<<Wane faatolomai ae, i aangita naa si
doo nae gi ka dao mai ana? Ma si
mamalafooa taa na ka dao fasi i nao eeri
ka faatainia nia e garangi fuli naa?>>
8 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Muka
aadaada diana, aata gera ka talai garo ani
gamu, sulia na wane oro gi tara daka dao
mai ana hatagu, ma gera ka susuge urii,
<I nau naa na Christ!> Ma gera ka haea
laugo, <Si kada baa naa na e dao naa!>
Langi musi lea sulida.
9 Ma langi musi mou ana si kada mu
rongoa na oomea ma na firua baita gi,
sulia si doo nae gi ka fuli fasi i nao. Sui
boroi ana si doo nae gi sui go ka fuli, na
suilana na molaagali e langi kasi garangi
ua.
10 Ma tara teni gule tooa gi daka firu fai
nia teni gule tooa gi aai, ma teni initooa
gi daka firu fai nia teni initooa gi aai.
11 Ma na aanuanu baita gi ka dao, ma na
fioloa gi, ma na uuni mataia baita asianaa
gi ka liu ana fera gi sui, ma si doo baita
e'ete gi ni moungilana ka hagatafa mai
faasia lao lofo langi uria mamalafooa.
12 Ma i nao ana si doo nae gi ka fuli, tara
daka iilia si doo ta'a gi ani gamu sulia mu
roosuli nau. Tara gera ka kani gamu, ma
daka faafii gamu, ma daka fale gamu fui
laona na Beu Aabu ni figulaa gi uria na
iilitoolagamu, ma daka aalu gamu i laona
na beu ni kanilaa, ma daka ngali gamu i
naona wane initoo gi uria ketolaa gamu.
13 Nia naa si kada diana na fuagamu
eeri muka faataloa na Faarongolaa Diana
nia a God.
14 Ma musi manata a'abo lau uria si taa
naa muka oolisida ana.
15 Sulia nau tara ku falea sui naa
fuagamu si baea gi ana na liotooa, ma e
langi ta wane ana maalimaea gamu gi so
ka ngenge gamu ma ka langi si tofea si
doo gi na mu haea.
16 Ma na maa gamu gi, ma ni tee gamu
gi, ma na haasigamu gi, ma na tooa futa
gamu gi, ma na ruana gamu gi, tara daka
fale gamu fuana na wane initoo gi. Ma
teni wane ani gamu daka haumaelida.
17 Na tooa gi sui daka maasusuala ani
gamu i nunufagu.
18 Sui boroi ana, afetai ta tesi iifu to'ou
ana na ketemu ka langi ana.
19 Muka take ngasi ana manata ma-
manalaa gamu gi, ma tara muka mouri.>>
20 Ma Jesus ka bae lau urii fuada, <<Si
kada mu rikia na wane ni firua gi da
aala galia Jerusalem, muka haitamana
naa tara gera ka tagalangainia na fera
baita nae.
21 Haia, si kada baa, tooa na gera too i
Judea gera daka tafi teefou fui gwouna fe
tolo gi. Ma tooa na da totoo lao mae fera
baita naa, gera ka tafi fasia. Haia, ma tooa
na da too galigalia mai langi dasi ooli lau
mai fuana fera baita naa.
22 Sulia kadamanga nae kadamanga
ana kwakwaea eeri ka faafonoa si taa gi
baa gera kekede sulia i laona Kekedelaa
Aabu.
23 Ana si kada nae, kwaimanatailaa
baita fuana geni gi na da iiana ma na
geni na da faasusufia gala wela gi. Ma
si kwaimanatailaa baita laugo tara ka
daofia na fera naa, sulia tara a God ka
kwaea na tooa gi i seenae.
24 Bali ada tara daka haumaeli gera ana
naefe. Haia, ma bali ani gera tara gera
dumulida ma gera ka kani faafida ma
gera ka ngalida fuana fera e'ete gi. Ma
na tooa na gera langi dasi Jiu tara daka
labasia fera baita i Jerusalem lea ka dao
ana isingana si kada gera gi.
25 <<Si doo e'ete gi ka fuli fuana na hato
ma na sinali ma na bubulu gi. Ma na tooa
gi sui ana na aefera baita gi sui i laona na
molaagali daka fiitala, ma daka mou ana
na kukuru ma na baitalana na aasi ma na
nanafo gi.
26 Ma na tooa gi daka mangosuu sulia
daka mou asianaa, si kada da maasia
ana si doo naa gi ka fuli mai faafia na
molaagali sui. Sulia na doo gi i lofo langi
daka lea garo.

27 Lea sui, i nau na Wela nia Iimola gi,
tara kufi dao faatai. Nau ku dao mai fai
nia na rigitaa baita ma na raralaa baita i
fafona na barobaro gi.
28 Ma si kada na doo naa gi e hafali fuli,
muka take ma muka aada alaa, sulia na
wane kwaifaamouri gamu e dao garangi
na mai.>>
29 Sui Jesus ka haea si oomelawanea na
fuada urii, <<Muka manata fasi sulia ai
figi fai nia ai gi sui lau i seegi.
30 Kada mu rikia na abada e ngongosala,
muka haitamana na kada fuana ago'agoa
nia garangi naa.
31 Ka urinae laugo, si kada mu rikia si
doo naa gi ka dao mai, muka haitamana
naa si kada fuana God ka Aaofia nia dao
garangi naa.
32 Doo mamana nau ku haea fuagamu,
tara si doo nae gi ka dao mai suifetei tooa
na da mouri ana si kada naa dasi mae ua.
33 Tara i langi ma na molaagali naa daka
funu, sui taa na baelagu go naa ka langi
kasi funu.
34 <<Muka aadaada diana aata muka
roo ana fangaa baita gi ma na gwou
baitalaa ma na manata a'abolaa gi ana na
mouria naa i laona molaagali, aata fe dani
nae ka dao faatona gamu iilingia ta tori.
35 Sulia si doo nae gi ka dao mai faafia
na tooa gi sui, ana si gula gi sui i laona
molaagali.
36 Muka aadaada diana ma muka fooa
ana si kada gi sui, eeri muka too ana na
rigitaa uria na mourilaa i laona si doo nae
gi na ka fuli. Ma eeri muka si ida si kada
gamu take i naogu.>>
37 Ma fe dani gi sui nae, a Jesus e
faatolomai nia tooa gi laona Beu Aabu
a God. Ma i haulafi gi nia ka lea uria
gwouna fe uuo i Olivtri.
38 Haia, ma ana fe ubongi maegalogalo
gi sui, tooa oro daka dao mai laona Beu
Aabu a God uria rongolana baelana Jesus.

Manatalaa wane gera haungainia fuana Jesus.

22

1 Haia, si kada ana Fangaa gera Jiu gi
ana Lofoagaua nia garangi naa. Ana fan-
gaa naa, gera haitamana anilana beredi
na langi gera si aalua ta iisi ana.
2 Ma na fataabu baita gi ma na wane
faatolomai gi ana kwaieresia gi, gera ka
manata uria haungi aagwalaa ana Jesus,
sulia gera moungia na tooa gi.
3 Ma a Satan ka dao i laona manatana a
Judas Iskariot ta wane ana aakwala wane
ma na roo wane fafurongoa baa gi a Jesus.
4 Nia naa Judas ka lea siana fataabu
baita gi ma na wane naonao gi ana tooa
na da aadasulia Beu Aabu a God, ma ka
haea fuada nia haitamana ka kwai'adomi
uria dumulilana a Jesus.
5 Ma gera ka eele asianaa ma daka bae
tara daka fale si malefo fuana.
6 Judas ka aalafaafia ma ka tala'ae
aadalaa uria si kada na tooa langi dasi too
fai nia Jesus eeri ka fale nia fuada.

Jesus aade aagau uria fe dani Lofoa-gaua.

7 Haia, fe dani e dao na mai na tooa Jiu
gi da haitamana anilana beredi na e langi
ta iisi i laona, fe dani fuana haungilana
gala sipsip gi ma na aade aagaulaa ana
fanga fuana na Fangaa ana Lofoagaua.
8 Ma Jesus ka oodua Peter fai nia John
ka bae urii fuadaaro, <<Moro lea, moro
ka aade aagau ana si fanga fuana golu ka
ania ana na Fangaa ana Lofoagaua.>>
9 Daaro ka ledi urii ana Jesus, <<Fai naa
o dooria mere ka aade aagau ana?>>
10 Jesus oolisi daaro ka bae urii, <<Si
kada moro dao kou ana i fera, tara moro
ka kwaitodai fai nia tee wane e toolua na
kufi doo uria ngali kafolaa. Moro ka lea
suli nia uria luma na nia lea uria.
11 Moro ka bae urii fuana wane ana
luma, <Na wane faatolomai e bae mai urii
fuamu: Ni fai na kade luma fuana kuka
ania ana na Fangaa ana Lofoagaua fai nia
na fafurongo nau gi?>
12 Ma tara na wane nae nia ka faatainia
kade luma baita ana luma nae e too i
langi, si gula na doo gi gera aade aagau,
ma seenae moro ka aade aagau ana
fanga.>>
13 Haia, daaro ka lea naa, daaro ka
daotoona doo gi sui mala Jesus e haea
fuadaaro. Ma daaro ka aade aagau na ana
fanga i seenae.

Na fangalaa nia a Lord.

14 E dao ana si kada uria na anilana na
Fangaa ana Lofoagaua, ma a Jesus fai nia
na aposol nia gi, daka gwouru na ana si
gula ni fangalaa.
15 Ma i nia ka bae urii fuada, <<I nau ku
dooria asianaa na anilana na Fangaa naa
ana Lofoagaua fai gomolu, sui kufi nonifii
agu.
16 Sulia nau ku haea fuamolu, e afetai
kuka ania na Fangaa ana Lofoagaua lau,
lelea ka dao ana si kada ana faama-
manalana i laona na Initooa a God.>>
17 Sui a Jesus e ngalia na teteu ma
ka baelafea a God. Sui nia ka bae urii
fuada, <<Muka ngalia, ma muka ado ana
i matangamolu.
18 Nau ku haea fuamolu, ita i tara'ena
ka ooli aala, nau kusi gwoufia lau na
waen naa, lelea ka dao ana si kada na
Initooa a God ka dao mai.>>
19 Sui a Jesus e ngalia na beredi, ma
ka baelafea a God, sui nia ka niia, ma ka
falea fuada. Ma ka bae urii, <<Nia naa na
nonigu na ku falea fuagamu. Muka iilia
si doo naa uria na manatatoolagu.>>
20 I buira na fangalaa, nia e ngalia na
teteu ma ka aade urinae laugo, ka bae
urii, <<Na teteu naa na teteu ana gwalulaa
faalu nia a God ana na abugu na e iigwa
fuagamu.
21 <<Sui aada fasi! Na wane na tara ka
fale nau fuana maalimaea nau gi, nia e
gwouru go ana fai nau i seegi ana si gula
naa ni fangalaa.
22 Sulia i nau, na Wela nia Iimola gi,
tara ku mae na mone iilingia na a God
e dooria na mai fuagu. Sui taa, e ta'a
asianaa fuana na wane na e fale nau
fuana maalimaea nau gi!>>
23 Ma gera hafalia na ledi kwailiulaa i
matangada uria ni tei ada na tara ka iilia
si doo nae.

Na oolisusuulaa sulia na babaitaa.

24 Ma na oote fafurongo nia gi da
oolisusuu laugo i matangada kwailiu uria
ni tei ada na e baita ka tasa.
25 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Na
wane initoo gi ana na molaagali naa, da
too ana na baitaa usia na tooa gera gi, ma
da suungaida eeri daka roosuli gera. Ma
daka dooria na tooa gi daka alangi gera
ana na wane kwaimaani gera na tooa gi.
26 Haia, ma ni tei ani gamu na e baita,
ka iilingia na wane na e to'ou. Ma na
wane na e kwaitalai, ka iilingia na wane
ni rao.
27 E utaa? Ni tei na e baita, na wane
na e gwouru uria na fangalaa, ma langi
na wane na e rao fuana? Na wane na e
gwouru naa e baita. Haia, ni nau ku too i
matanga gamu iilingia na wane na e rao.
28 <<Gamu mu too fai nau i laona na
iilitooa nau gi sui.
29 Iilingia a Maa nau e falea sui naa si
initooa fuagu, ka urinae laugo i nau ku
falea initooa fuagamu,
30 eeri muka fanga fai nau ma muka
gwou fai nau i laona Initooa nau. Ma
i gamu muka gwouru ana si gula ni
gwourua gi ana na initooa, ma muka
baita usia na aakwala ma roo aebara baa
gi i Israel.>>
31 Sui a Jesus e bae urii fuana Peter,
<<Simon Peter ae! O fafurongo fasi. A
God e faalamainia naa a Satan eeri ka
iilitoo molu sui, iilingia ta wane na e rao
i hara ka inifitaa na mige doo diana gi
faasia na ungedoo ta'a gi.
32 Sui taa, Simon ae, nau ku fooa naa
fuamu, eeri na fiimamanalaa oe kasi
funu. Ma ana si kada na o manata ooli
lau mai fuagu, oko faarigitaa na tooa aai
gi na da manata mamana ani nau.>>
33 Ma a Peter e oolisia ka urii, <<Lord
ae, nau ku aade aagau go agu uria lealaa
fai oe i laona beu ni kanilaa ma na maelaa
fai oe!>>
34 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Peter
ae, nau ku haea fuamu, i tara'ena i laona
fe rodo naa, ma i naona na kakaraikua e
ai, tara oko haea ana oolu si kada hasa o
lalafusi nau.>>
35 Sui a Jesus ka bae urii fuana na oote
fafurongo nia gi, <<E utaa? Si kada baa ku
oodu gamu kou ma ka langi musi too ana
tesi malefo ma langi ta wai ma langi ta tae
silipa, molu kukuru ana tesi doo baa?>>
Ma da oolisia daka urii, <<Langi go.>>
36 Ma Jesus ka bae urii, <<Haia, ana
si kada nae, so ni tei naa e too ana tesi
malefo langi ta wai, nia ka ngalia ana. Ma
ni tei naa e langi si too ana ta naefe ni

firulaa, nia ka faafoli ana na maku ruruu
baita nia ma ka folia ta naefe.
37 Haia, ni nau ku haea si doo naa
fuamolu sulia na Kekedelaa Aabu baa suli
nau baa urii, <Daka oofu nia fai gera na
wane ta'a gi.> Si doo naa tara e fuli naa
fuagu sulia na kekedelaa gi sui go suli nau
tara e fuli mamana.>>
38 Ma na oote fafurongo nia gi daka bae
urii, <<Lord ae, o rikia fasi, gia too na ana
tee roo naefe ni firulaa i see!>>
Ma i nia e oolisida ka urii, <<E bobola
naa nae!>>

Jesus e fooa fafo uuo Olivtri.

39 A Jesus fai nia na oote fafurongo nia
gi da tafusia na fera baita nae, ma daka
lea naa uria fe uuo da alangia Olivtri
iilingia da iilia sulia dani.
40 Ma si kada da dao ana si gula nae,
nia ka bae urii fuada, <<Muka fooa aata
Satan ka iilitoo gamu.>>
41 Sui a Jesus e lea to'ou kou faasida ka
bobola fai nia tee fe uilaa ana fou, ma ka
boururu i aano ma ka fooa.
42 Nia ka bae urii, <<Maa ae, lea so na
doorilamu, oko lafua amu na teteu naa
ana nonifiilaa naa faasi nau. Sui langi lau
na kwaidooria nau naa, na kwaidooria oe
ana.>>
43 Ma tee ensel faasia i langi e dao mai,
ma ka faarigita nia.
44 Ma si kada na liona ka fii asianaa,
i nia ka fooa rigita lau. Ma na i'ida
na nonina ka iigwa i aano iilingia na
gwigwire abu.
45 Ma si kada e tatae faasia na fooalaa,
nia ka ooli siana na oote fafurongo nia gi.
Gera da teo ada, i aena da liodila asianaa.
46 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Uria
taa na molu ka teo? Molu tatae ma
molu ka fooa, eeri Satan ka langi si iilitoo
molu.>>

Gera dumulia a Jesus.

47 Si kada Jesus e bae ua go ana faida,
tee figua baita daka dao na mai. Ma tee
wane ada na oote fafurongo nia baa gi na
hatana a Judas na e eeta mai i nao ada.
Ma nia e dao mai siana a Jesus uria na
nonoilana.
48 Sui a Jesus ka bae urii fuana, <<Judas
ae, e utaa? Oe o falea na Wela nia
Iimola gi fuana na maalimaea nia ana na
nonoilana?>>
49 Ma si kada na oote fafurongo nia gi
na da too fai nia a Jesus, daka rikia si doo
naa, daka bae urii, <<Lord ae! E utaa?
Melu kwaeda ana na naefe gemelu baa gi
ni firulaa?>>
50 Ma tee wane ada, ka kwaea tee wane
ni rao nia na fooanigwou, ma ka taba
muusia naa na bali aalinga aaolo nia.
51 Sui a Jesus ka bae urii, <<Langi molu
si iilia si doo nae!>> Ma nia ka hamosia na
aalingana na wane nae, ma ka faamafoa
naa.
52 Sui a Jesus ka bae fuada na fataabu
baita gi ma na wane gi na da folo usia
na Beu Aabu a God ma na wane baita gi
na da lea mai nae uria na dumulilana, ka
urii, <<Utaa? Nau ta wane bebeli naa eeri
molu ka dumuli nau mai fai nia na naefe
ni firulaa gi ma na subi gi?
53 Nau ku too go agu siagamu i laona na
Beu Aabu a God sulia dani, sui langi molu
si hasi go uria na dumulilagu. Sui si kada
gamu naa nae, si kada ana na rigitaa ni
rorodoa na Wane Ta'a e initoo ana.>>

A Peter e kwaigoloi ana a Jesus.

54 Sui gera ka dumulia naa a Jesus, ma
daka talaia naa i laona na luma nia na
fooanigwou. Ma a Peter ka lea laugo kou
i burida ana ta kade tala tau laugo ana
faasida.
55 Ma tee eere da oogumaana i initoona
na kade luma i maa, ma a Peter ka
gwouru naa fai nia na tooa gi na da
gwouru galia na eere nae.
56 Ma si kada tee haari ana na haari ni
rao gi e rikia a Peter e gwouru i seenae
garangi na eere nae, ni nia ka aada diana
ana ma ka bae urii, <<Na wane naa e too
laugo fai nia a Jesus.>>
57 Sui a Peter ka kwaigoloi ka urii,
<<Geni naa ae, nau kusi haitamana na
wane nae!>>
58 Ma langi si tau laugo i buira, tee wane
ka rikia a Peter ma ka bae urii, <<Ni oe tee
wane ada laugo naa!>>

Sui a Peter e oolisia ka urii, <<Wane nau
ae, nau e langi.>>
59 Ma ana tesi kada lau i buira, tee wane
lau ka bae rigita ka urii, <<Nia mamana.

Na wane naa e too laugo fai nia a Jesus,
sulia nia laugo na wane faasia i Galili!>>
60 Sui a Peter e oolisia ka urii, <<Wane
nau ae, nau ku lalafusia na doo na o bae
sulia!>>
Ma si kada nia e bae ua go ana, na
karaikua ka ai naa.
61 Ma na Lord e aabulo ma ka aada kou
fuana a Peter. Ma a Peter ka manatatoona
naa si baea baa a Lord e haea fuana
baa urii, <<I nao ana karaikua e ai, oko
kwaigoloi ani nau sulia oolu si kada haea
hasa o lalafusi nau.>>
62 Ma a Peter e haga kou i maa ma ka
aangi i sulia na liodilalaa baita asianaa.

Gera rabusia a Jesus.

63 Ma na wane ni oomea gi na da folo
galia a Jesus, da faawaela ana ma daka
rabusia.
64 Ma da kani bokosia na maana, ma
daka ledi nia daka urii, <<O haea fasi ni
tei na e kwae oe nae?>>
65 Ma da haea si baelaa tataga oro gi
laugo fuana.
66 Ma i ofaidani ua, na wane baita gi ana
Jiu ma na fataabu baita gi ma na wane
faatolomai gi ana na kwaieresia gi da bae
oofu, ma daka talaia mai a Jesus siada.
67 Ma daka bae urii fuana, <<O haea
fuamelu. Ni oe na Christ naa na wane God
e filia uria Aaofialaa?>>
Ma nia e oolisida ka urii, <<Lea so
ku haea fuagamu, e afetai muka manata
mamana ani nau.
68 Ma lea so ku ledi gamu ana tesi doo,
e afetai muka oolisia.
69 Haia, ma e ita ana si kada naa ka ooli
alaa, nau na Wela nia Iimola gi ku gwouru
i bali aba aaolo ana a God na e rigita ka
tasa.>>
70 Ma i gera sui go da ledia daka urii,
<<Utaa? I oe na Wela nia a God naa?>>
Ma nia e oolisida ka urii, <<Nia naa nae
molu tala haea sui naa nae.>>
71 Ma daka bae urii, <<Langi tesi faama-
manalaa lau na golu dooria. Sulia golu
tala rongoa sui naa agolu na baelana!>>

Jesus i naofana a Paelat.

23

1 Ma na figua nae teefou da tatae ma
daka talaia a Jesus siana a Paelat uria na
keketolana.
2 Ma da hafalia na feengilana daka urii,
<<Gemelu melu daotoona na wane naa e
bae alingana na tooa gami gi. Ma ka haea
fuada, dasi falea na malefo ana na takisi
fuana na Aaofia i Rom, ma ka haea hasa
i nia na Christ, na wane na a God e filia
uria Aaofialaa.>>
3 Ma Paelat ka ledia ka urii, <<Utaa? Ni
oe naa Aaofia gera Jiu gi?>>
Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Nia naa
nae o haea nae.>>
4 Sui a Paelat ka bae urii fuada na
fataabu baita gi ma na figua nae, <<I
nau kusi daotoona go tesi garolaa ana na
wane naa fuana haumaelilanalaa.>>
5 Sui daka bae rigita ka tasa daka urii,
<<I nia e gaea na tooa gi i Judea ana na
faatolomaia nia gi. E ita mai i Galili lelea
ka dao naa i seenaa.>>
6 Ma si kada a Paelat e rongoa si doo
naa, nia ka ledi gera ka urii, <<Utaa? Na
wane naa e lea mai faasia i Galili naa?>>
7 Ma si kada nia e haitamana naa a Jesus
e lea mai faasia na gula na a Herod e baita
usia, nia ka fale nia siana a Herod. Sulia a
Herod e too laugo i Jerusalem ana si kada
nae.
8 Ma si kada a Herod e rikia a Jesus, nia
ka eele asianaa, sulia nia e rongoa go ana
na uunuunulaa sulia, ma ka kwaimaasi
ka tau na mai uria na rikilana. Ma nia
e dooria rikia a Jesus ka iilia tesi doo ni
kwelelaa ana.
9 A Herod e ledia ana si doo oro gi, sui
a Jesus kesi oolisia go ana tesi doo.
10 Ma na fataabu baita gi ma na wane
faatolomai gi ana na kwaieresia gi, da
take i seenae, daka feengia naa a Jesus.
11 Sui a Herod ma na wane ni oomea
nia gi daka faawaelaa ada ana a Jesus ma
daka bae tataga fuana. Ma daka faaruufia
ana tee maku tekwa diana, ma daka ooli
lau fai nia fuana a Paelat.
12 Ma e ita ana fe dani nae, a Herod
ma a Paelat daaro kafi oofu lau uria
kwaimaanilaa. I nao, i daaro na roo
maalimaea gi.
13 A Paelat e oofua na fataabu baita gi
ma na wane naonao gi ma na tooa gi.
14 Ma ka bae urii fuada, <<I gamu mu
talaia mai na wane naa siagu, ma muka
haea i nia e gaea na tooa gi. Sui nau
ku ledi nia i maamolu, ma langi kusi

daotoona go tesi garolaa ani nia ana si doo naa gi na mu feengia ana.

15 Ma a Herod boroi kesi daotoona go tesi garolaa ani nia, sulia nia ka oolifaini nia laugo ana mai. Na wane naa kesi iilia go tesi doo na e garo eeri i nia ka mae.

16 Nia naa, nau kuka falea eeri daka rabusia. Sui kuka falea ka lea na ana.>>

17 Haia, ana na Fangaa ana Lofoagaua gi, a Paelat ka lugasia tee wane na e too i laona na beu ni kanilaa fuada na Jiu gi sulia na malutaa gera.

18 Sui ni gera sui go da rii daka urii, <<Na wane naa ka mae! Ma oko lugasia mai amu a Barabas fuamelu!>>

19 A Barabas da aalua i laona na beu ni kanilaa sulia i nia e hafalia na firua baita i laona na fera baita nae, ma i nia ka hauwane laugo.

20 A Paelat e dooria ka lugasia a Jesus, ma ka soeledia lau kou na figua nae.

21 Sui daka rii ka lea dongaa daka urii, <<Molu haumaelia! Molu ka fotoi nia i fafona na airarafolo!>>

22 Ma a Paelat ka bae urii lau fuada ana ooluna si kada, <<Uria taa? Tesi garolaa taa na nia e iilia? Nau kusi daotoona go tesi doo na nia e iilia eeri i nia ka mae. Nau ku falea eeri daka rabusia, sui kuka lugasia na agu ka lea na ana.>>

23 Sui gera rii ka lea dongaa fuana daka fotoia a Jesus i fafona na airarafolo. Ma na riilaa gera ka saitasa naa.

24 Ma a Paelat ka falea na kwaelaa na da gani nia uria.

25 Ma nia ka lugasia a Barabas na wane baa da dooria, na wane baa da aalua i laona na beu ni kanilaa sulia hafalilana na firua baita, ma na hauwanelaa. Sui a Paelat ka falea a Jesus fuada, sulia na kwaidooria gera fuana.

Gera fotoia a Jesus i fafona na airarafolo.

26 Ma i gera daka talaia a Jesus uria na maelaa. Ma si kada da lea ana, daka daotoona tee wane hatana a Simon faasia na fera i Saeren, e lea mai i Jerusalem faasia i hara. Da dumulia ma daka aalua na airarafolo i gwouna abana, ma daka suungai nia hai ka toolua i buira a Jesus.

27 Ma tee figua baita daka lea i burina. Ma teni geni gi i laona na figua nae daka suunimae ma daka aangisia.

28 A Jesus e aabulo fuada ma ka bae urii, <<Geni naa gi i Jerusalem ae! Langi musi aangisi nau. Muka aangisi gamu agamu i talagamu ma na wela gamu gi.

29 Sulia e dao na ana fe dani gi na tooa gi daka bae urii, <Ka oilakea fuada na geni gi na da aba'ato, ma na geni gi na e langi dasi faafuta, ma ka langi dasi faasusu!>

30 Ma si kada nae naa na tooa gi tara daka bae urii fuana na tolo gi, <Muka asi gamu mai faafi gami.> Ma daka bae urii fuana na tolo gi, <Muka haufini gami mai.>

31 Sulia lea da iilia si doo naa ani nau na wane naa ku o'olo, tara daka iilia si doo gi na e ta'a ka tasa fuagamu na mu too ana na aade ta'alaa.>>

32 Ma da ngalia laugo tee roo wane da iilia si doo garo gi, uria na haumaelilada fai nia a Jesus.

33 Ma si kada da dao ana si gula na da alangia ana <<Na Lelete>>, daka fotoia a Jesus i fafona na airarafolo. Ma na roo wane baa gi na da iilia doo garo gi, gera ka fotoi daaro laugo i fafona roo airarafolo gi, tee wane ka too i bali aaolo ana a Jesus, ma ta wane aai ka too i bali mouli ani nia.

34 Ma a Jesus ka bae urii, <<Maa ae, oko manata luke gera, sulia da lalafusia si doo na da iilia.>>

Ma daka lalaba ana na daisi uria na maku nia gi, ma daka tolingia i matangada.

35 Na tooa gi na da take i seenae daka bubu go ada, ma na wane naonao gi i Jiu da faawaela ana daka urii, <<Nia e faamouria na tooa e'ete gi. Lea so i nia na Christ, na wane na a God e aadafilia uria Aaofialaa, nia e bobola uria ka faamouri nia fasi i talana.>>

36 Ma na wane ni oomea gi da faawaela laugo ana, ma da lea kou siana ma daka falea na waen afae fuana.

37 Ma daka bae urii, <<Lea ni oe na Aaofia gera na tooa gi i Jiu, oko faamouri oe fasi i talamu!>>

38 Ma daka kedea si baea naa gi i fafona na gwouna daka urii, <<Nia naa na Aaofia gera Jiu gi.>>

39 Ma tee wane ana na roo wane baa gi
na da fotoia fai nia a Jesus e bae tataga
fuana ka urii, <<Utaa? Ni oe na Christ
naa naa? Oko faamouri oe i talamu ma
ni gemere laugo!>>
40 Sui na ruana wane e bae susuala ka
urii, <<Utaa? I oe osi moungia go a God?
Golu bobola go agolu sulia da haungi golu.
41 Sui taa, goro mone, na kwaelaa naa e
o'olo go ana naa sulia goro ngalia naa na
maana si doo ta'a na goro iilida gi. Haia,
ma ni nia go na e langi kasi iilia go tesi
doo na e garo.>>
42 Ma i nia ka bae urii fuana a Jesus,
<<Jesus ae, oko manatatoogu i lao Initooa
oe.>>
43 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<Nau
ku haea na si doo mamana fuamu, i
tara'ena oko too fai nau i langi.>>
44 E ita initoona na hato, na lolofaa nae
loulou ka rorodoa, lelea ka dao ana kade
hato i haulafi.
45 Ma na maku baita na e bokosia na
gula aabu i laona na Beu Aabu a God ka
kakari ana roo bali doo.
46 Ma a Jesus e rii baita ka urii,
<<Maa ae, nau ku falea kou na mangogu
fuamu.>> Nia ka haea si baea naa sui, ma
ka mae naa.
47 Ma na wane baita ana na wane ni
oomea gi e rikia si doo naa, ma i nia ka
baelafea a God, ka urii, <<E mamana, nia
na wane diana!>>
48 Ma si kada na tooa nae gi na da
figu i seenae uria na bubulaa da rikia na
maelana a Jesus, i gera sui go daka ooli
na ada i fera gera gi. Ma daka gumulia
na ruruuda uria faatainilana na liodilalaa
gera.
49 Ma na tooa gi sui na da haitamana a
Jesus, fai nia na geni gi na da lea i burina
faasia i Galili, da take tau go ada, ma daka
rikia go ada si doo nae gi sui.

Gera aalua a Jesus.

50-51 Haia, tee wane faasia na fera i
Arimetea i laona na lolofaa Judea, na
hatana a Josef e too laugo i seenae. Ma i
nia na wane o'olo ma na wane diana, ma
nia ka kwaimaasi laugo uria na daolana
na Initooa a God. Ma sui boroi ana i nia
na wane ada na wane baita gi ana Jiu, nia
kasi aala go faafia si doo gi na da haea ma
daka iilia ana Jesus.
52 Nia ka lea siana a Paelat, ma ka gania
uria na nonina a Jesus.
53 Sui nia ka lafua na nonina a Jesus,
ma ka afua ana si maku kwakwaoa. Ma
ka aalua i laona na kwaingeia faalu na da
elia i laona na fou baita.
54 Ma fe dani nae Fraede. Ma na dani
ni mamalolaa e garangi hafali naa.
55 Na geni gi na da lea mai buira a Jesus
faasia i Galili, da lea laugo fai nia a Josef.
Ma daka rikia na kwaingeia nae, ma daka
rikia na aalulana a Jesus i laona.
56 Sui daka ooli i fera, ma daka aade
aagau ana gwai gi ma na doo moko diana
gi uria na uusulana ana nonina a Jesus.
Ma ana dani na Sabat daka mamalo
ada, iilingia na kwaieresia e haea.

Jesus e mouri lau.

24

1 Ma i ofaidani ua ana na Sandei, na
geni gi da ngalia na gwai moko diana gi
na da aade aagau ana, ma daka lea naa i
maana na kwaingeia.
2 Ma daka rikia kwaingeia na e ifi na
ana, sulia na fou langi kasi too na i maana
na kwaingeia baa.
3 Ma gera ka ruu kou ma langi dasi rikia
naa na nonina a Jesus na Lord.
4 Ma si kada da manata ua go ada sulia
si doo naa, tee roo ensel na da oofi ana
na maku na e sinasina asianaa, daaro ka
faatai, daka take i ninimada.
5 Na geni nae gi daka mou asianaa, ma
daka boururu i aano. Sui na roo wane
nae gi daaro ka bae urii fuada, <<Uria taa
na molu ka nani uria na wane na e mouri
go ana i laona bae fuana na tooa mae gi?
6 I nia langi si too naa i see, nia e mouri
lau naa. Molu manatatoona fasi, i nia e
faarongo gomolu sui na ana, si kada baa
e too ua ana fai gamu i Galili. Nia e bae
urii baa,
7 <Tara daka fale nau na Wela nia
Iimola gi fuana na wane ta'a gi, ma daka
haungi nau i fafona na airarafolo, sui ana
ooluna fe dani, i nau kuka mouri lau.>>>
8 Sui na geni nae gi daka manatatoona
na baelana.

9 Ma daka ooli faasia na kwaingeia, ma
daka faarongoa ana na aakwala ma tee
wane ana fafurongo nia baa gi ma teni
tooa e'ete gi laugo.
10 Na geni nae gi na da faarongoa
na aposol nia gi, naa ni Mary faasia i
Magdala ma ni Joana ma ni Mary na tee
nia a James ma teni geni gi lau.
11 Sui na aposol gi daka manata hasa
na geni nae gi da bae aata go ada, ma ka
langi dasi manata mamana go ani gera.
12 Sui a Peter e tatae ma ka lalao uria
maana kwaingeia. Ma i nia e maakele
kou, ma ka langi si rikia go tesi doo. Na
maku kwakwaoa gi go ana na e too. Sui
nia ka ooli, ma ka kwele asianaa ana sulia
si doo naa.

Roo wane rikia a Jesus e mouri lau.

13 Ana fe dani nae, roo wane ana oote
fafurongo nia gi a Jesus, daaro ka lea uria
na fera i Emeas. E bobola fai nia tee
aakwala kilometer faasia i Jerusalem.
14 Ma daaro ka faarai adaaro sulia si
doo nae gi sui na e fuli.
15 Ma si kada daaro faarai, a Jesus e lea
garangi daaro mai ma ka fali laugo fai
daaro.
16 Daaro ka riki nia go adaaro, sui daaro
langi si aada haitamana go.
17 Sui a Jesus ka bae urii fuadaaro, <<Na
taa naa moro faarai amoro sulia si kada
na moro fali mai ana naa?>>
Ma daaro take ngado, ma daaro ka
liodila.
18 Ma tee wane adaaro na hatana a
Kleopas, e bae ka urii, <<Nau ku manata
taifili oe go na o too i Jerusalem ma oko
lalafusia go amu si doo naa gi e fuli sulia
fe dani nae gi.>>
19 Ma a Jesus e ledida ka urii, <<Si doo
taa gi?>>
Ma daaro oolisia, daaro ka urii, <<Si doo
nae gi na da aadea ana a Jesus, na wane
baa faasia i Nasaret. Na wane nae, nia na
profet, na wane ni baelaa talana a God,
sulia a God ma na tooa gi lau da manata
sulia na baelana e rigita ma na raolana ka
baita asianaa.
20 Na fataabu baita gami gi ma na wane
initoo gi, da fale nia eeri ka mae, ma gera
ka fotoia i fafona na airarafolo.
21 Ma gemelu melu ka manata amelu
hasa i nia naa tara ka faanonilaa na tooa
gi i Israel. Ma laugo, na ooluna fe dani
naa na i tara'ena i buira si doo naa.
22 Ma melu ka kwele asianaa sulia teni
geni gi ana figua gemelu, da lea siana na
kwaingeia.
23 Sui ka langi dasi rikia na nonina. Ma
gera da ooli mai, daka haea gera aadasia
na ensel gi na da faarongo gera ana i nia
e mouri lau.
24 Ma teni wane gi lau ana figua gemelu
da lea laugo siana na kwaingeia nae, ma
daka daotoona nia e mamana naa, iilingia
na geni nae gi da haea. Haia, ma gera ka
langi si rikia a Jesus.>>

25 Ma a Jesus ka bae urii fuadaaro,
<<Moro nue asianaa! Ma na manatalaa
moro kasi ali'ali go uria na manata ma-
manalaa ana si doo baa gi na Profet gi da
haea ua na mai.
26 A Christ ka nonifii fasi, sui kafi ruu
ana na baitaa nia.>>
27 Ma a Jesus ka faatolomai daaro ana
si doo baa gi da haea suli nia i laona
na Kekedelaa Aabu gi. E hafali ana na
kekedelaa nia gi a Moses ma na kekedelaa
gera gi na Profet.

28 Ma si kada daalu dao garangia na fera
na daalu lea uria, a Jesus ka mala hasi
uria ka tasa ana.
29 Sui daaro ka bae luia, daaro ka bae
urii, <<O too na amu fai gemere, sulia na
hato e kukuru naa ma ka garangi rodo
naa.>> Ma nia ka lea na ana fai daaro.
30 Si kada nia e gwouru uria fangalaa
fai daaro, nia e ngalia fe beredi, ma ka
baelafea a God, sui ka niia na beredi nae,
ma ka falea fuadaaro.
31 Si kada daaro rikia doo nae, daaro
aada haitamana, sui nia ka funu laugo
ana faasi daaro.
32 Ma daaro faarai kwailiu fuadaaro,
daaro ka urii, <<Si kada baa e bae ana fai
goro sulia na tala, ma ka faatolomai nia
na Kekedelaa Aabu gi fuagoro, goro eele
asianaa.>>

33 Ma ana si kada nae ua go, daaro
tatae, daaro ka ooli lau uria Jerusalem.
Ma daaro ka daotoona na aakwala ma tee
wane fafurongo baa gi da figu go ada, fai
nia teni tooa gi lau.

34 Ma gera bae urii fuadaaro, <<A Lord e
mouri lau mamana naa! Sulia nia e faatai
fuana a Simon!>>
35 Ma daaro ka uunuunu laugo siadaalu
sulia si doo baa gi e fuli i sulia na tala, ma
sulia si kada daaro aada haitamana ana
si kada nia e niia ana fe beredi.

Jesus e faatai fuana oote fafurongo nia gi.

36 Si kada roo wane nae gi da uunuunu
ua go adaaro fuada, a Jesus e faatai ka
take i matangada, ma ka bae urii fuada,
<<Si fanualama ka too fai gamu.>>
37 Ma gera tona ma daka mou asianaa
sulia da manata hasa da rikia ta aagalo.
38 Sui a Jesus ka bae urii, <<Taa naa
aadea molu ka mou? Ma utaa naa molu
ka manata hala?
39 Aada molu ka rikia roo abagu gi fai
nia na roo aegu gi. I nau go ana naa. Mu
hamotoona fasi mai na nonigu, eeri muka
haitamana, sulia na aagalo langi kasi too
ana ogi gi fai nia mariko iilingia na molu
rikia nau ku too ana.>>
40 Buira nia haea si doo nae gi sui, nia ka
faatainia na fuilaa maefuta ana roo abana
gi ma na roo aena gi fuada.
41 Ma gera ka eele asianaa fai nia na
kwelelaa. Sui boroi ana, gera si fiitala ua
go ada, sulia langi dasi haitama diana ua
ana. Ma a Jesus ka bae lau urii fuada,
<<Gomolu aalua tesi fanga?>>
42 Ma gera ka falea si mani iia fuana.
43 Ma nia ngalia, ma ka ania i naoda.
44 Sui nia ka bae lau urii fuada, <<Si
doo naa gi doo ku haea ua na mai ana
fuagamu si kada ku too ua mai ana fai
gamu. Si doo naa gi sui baa da kekede suli
nau ana laona kwaieresia Moses gi, ma i
laona kekedelaa gera profet gi ma i laona
Sam gi, tara ka dao mamana na mai.>>

A Jesus e tatae i langi.

45 Sui a Jesus ka adomi gera eeri daka
haitamana na Kekedelaa Aabu.
46 Nia ka bae urii fuada, <<Gera kedea
suli nau a Christ tara kuka nonifii ma ana
ooluna fe dani nau ku tatae lau faasia na
maea.
47 Ma e ita mai Jerusalem, ma ka dao
ana fera gi sui, muka bae sulia na oolitai
manatalaa ma na manata lukelaa na doo
aade ta'alaa gi ana na hatagu.
48 Ma ni gamu naa mu faatalo sulia si
doo naa gi.
49 Ma tara i nau i talagu, tara kuka
falea fuagamu si doo na Maa nau e bae
aalualu ana. Ma tara muka kwaimaasi i
Jerusalem lelea na rigitaa faasia i langi ka
sifo mai faafi gamu.>>
50 Sui nia ka talaida naa faasia i laona
fera baita nae, lelea daka dao ana fera i
Betani, ma nia ka uua na abana i langi,
ma ka faadiana gera.
51 Ma si kada nia e faadiana gera ua, nia
ka tafusi gera, ma ka raa na ana fui langi.
52 Ma daka fooasi nia, sui daka ooli na
ada i Jerusalem fai nia na eelelaa baita.
53 Ma ana si kada oro gi go gera too go
ada i laona na Beu Aabu a God, uria na
baelafelana a God.

NA FAARONGOLAA DIANA NA A JOHN E KEDEA

A Christ e hau ana wane.

1 Ita ua na mai i nao ana na haungailana
na molaagali, si Baea e too naa, ma nia ka
too na mai fai nia a God. Ma na Baea naa,
nia naa a God.
2 Ana hafalilana, na Baea naa e too na
mai fai nia a God.
3 Ma ani nia na a God e haungainia na
doo gi sui. Ma e langi tee si doo ana doo
naa gi sui a God e haungainia ka langi ani
nia.
4 Mouria e ita mai faasia na Baea naa.
Ma na mouria naa na e iilingia na kwesu
fuana tooa gi.
5 Ma na kwesu naa e tala i laona
na rorodoa, ma na rorodoa ka langi si
faamaea.
6 A God e falea mai tee wane, na hatana
a John Siuabu,
7 ka lea mai uria na faarongolana na
tooa gi ana na kwesu naa. Nia e lea mai
ka faarongo gera ana, hai so na tooa gi sui
daka rongoa ma daka manata mamana.
8 Ma a John i talana langi lau na kwesu,
nia e lea mai hai ka faarongo ana na
kwesu nae.
9 Sui, na kwesu mamana nae kafi lea
mai i laona molaagali ma ka talafia na
tooa gi sui.
10 Ma si Baea naa e too naa i laona mo-
laagali. A God e haungainia na molaagali
naa ani nia, ma boroi ana, na tooa gi gera
ka langi si aada haitamana go.
11 Nia e dao mai i fera nia, sui na tooa
nia gi langi dasi gonitai nia go.
12 Haia, teni tooa gi daka gonitai nia ma
daka manata mamana ani nia, ma nia ka
falea na mamanaa fuada uria haulaa ana
na wela nia a God gi.
13 Gera dasi hau ana wela nia gi a
God ana futalaa ana ta maa naa i laona
molaagali, sulia a God ana i talana naa
nia na Maa gera.
14 Si Baea e hau ana iimola, ma ka too
siaga. Nia e rakediana asianaa fuana tooa
gi, ma na baelana ka mamana teefou.
Gami rikia naa na initooa nia na e too ana
sulia nia na wela muutaia a God na Maa.
15 A John Siuabu e faarongo ana suli nia,
si kada baa e bae baita ka urii, <<Nia naa
na wane baa ku bae sulia baa ku bae urii,
<Na wane na e lea mai i burigu, nia e baita
ka tasa liufi nau, sulia i nia e too ua na
mai i nao, suifetei kufi futa.>>>
16 Ma sulia na dianalana baita, i nia ka
falea na doo diana gi fuaga sui sulia dani.
17 A God e falea laugo na kwaieresia nia
gi fuaga ana a Moses. Sui ka falea mai na
dianalaa ma na mamanalaa ana a Jesus
Christ.
18 E langi ta wane kasi rikia a God. Tee
taifilia go na Wela nia a God, na e bobola
fai nia a God na Maa ma ka too fai nia,
nia naa nia ka faatainia a God fuaga.

Na faarongolaa a John Siuabu.

19 Na wane baita gi ana tooa Jiu gi i
Jerusalem, gera ka oodua na fataabu gi
ma na wane kwai'adomi gera fataabu gi
eeri daka ledia a John urii, <<Ni oe ni tei?
>>
20 Ma a John e oolisida folaa ka urii, <<I
nau langi lau na Christ, na wane baa a
God e filia uria aaofialaa.>>
21 Sui gera ka ledia lau urii, <<Haia, ma
ni oe ni tei mone ana naa? Oe a Elaeja?>>
Ma i nia e oolisida lau ka urii, <<I nau
e langi.>>
Ma gera ledia lau daka urii, <<Haia, ni
oe na profet, na gami maasia?>>
Ma a John e oolisida ka urii, <<E
langi.>>
22 Ma gera ka ledi isi lau ani nia daka
urii, <<Haia, urinae ni oe ni tei ana naa?
O haea mai tesi doo fuamelu eeri melu
ka faarongoa ana na wane gi na da oodu
gemelu mai. Tesi taa na oko haea mai suli
oe i talamu?>>
23 Ma a John ka oolisida ana baelaa baa
gi a profet Aesea e kedea ka urii, <<I nau
na wane baa e rii i laona na aanogwou ka
urii, <A Lord e dao na mai! Muka olosia
na tala fuana.>>>
24 Ma na wane naa gi faasia na Farisi gi,
gera ledi nia lau daka urii,
25 <<Ma uria taa na oko siuabua na tooa,
lea so ni oe e langi lau na Christ, langi a
Elaeja, ma langi na profet baa?>>

26 Ma a John e oolisida ka urii, <<I nau
ku siuabu go agu ana na kafo. Haia, ma
tee wane na molu lalafusia e take go ana
i matanga molu.
27 I nia naa na wane na e lea mai
i burigu, sui taa kusi faorana uria na
lukelana na tae silipa nia gi.>>
28 Ma si doo naa gi sui e fuli i Betani na
fera i bali taelana hato ana kafo i Jodan,
si gula baa a John e siuabu ana.

Gale sipsip nia a God.

29 Ana fe dani i buri, a John e rikia a
Jesus e lea mai siana, ma ka haea fuana
tooa gi, <<Muka rikia, i nia naa na wane
na e iilingia na gale sipsip ni kwaisuusilaa
nia a God, na e lafua na aade ta'alaa gera
tooa gi i laona na molaagali.
30 I nia naa na wane baa nau ku bae
sulia ana si kada baa ku bae urii, <Tee
wane tara ka lea mai i burigu. I nia e
baita ka tasa liufi nau, sulia i nia e too
ua na mai i nao suifetei nau kufi futa.>
31 I nao mai, nau langi kusi aada haita-
mana ni tei naa, ma boroi ana nau ku lea
mai ma kuka siuabu ana na kafo eeri na
tooa i Israel daka haitamana.>>
32 Ma a John ka bae lau urii, <<I nau ku
rikia na Aanoedoo Aabu e sifo mai i langi
iilingia fe bola, ma ka oo i fafona.
33 I nao mai, nau langi kusi aada haita-
mana ua. Sui a God na e fale nau mai hai
kuka siuabu ana na kafo, nia ka bae urii
fuagu, <Ni oe tara oko rikia na Aanoedoo
Aabu ka sifo mai ma ka oo i fafona tee
wane. I nia naa na wane nae tara ka
siuabu ana na Aanoedoo Aabu.>>>
34 Ma a John ka bae lau urii, <<I nau ku
rikia naa, ma kuka haea fuagamu, i nia
naa na Wela nia a God.>>

Na fafurongo totongenao nia gi.

35 Ma ana tee fe dani lau i buri, a John
e take laugo i seenae fai nia na roo wane
ana fafurongo nia gi.
36 Ma a Jesus e liu ana. Si kada a John
e rikia, nia ka bae urii, <<Nia naa na Gale
Sipsip nia a God.>>
37 Ma na roo wane fafurongo nia gi da
rongoa si doo nae, ma daaro ka lea na
adaaro sulia a Jesus.
38 Ma a Jesus e aabulo, ma ka riki daaro
daaro lea suli nia, ma nia ka ledi daaro ka
urii, <<Na taa naa moro nani uria?>>

Ma daaro oolisia daaro ka urii, <<Rabae
ae, oe o too i fai?>> (Na malutana Rabae
<<na wane faatolomai>>.)
39 Ma i nia e oolisia ka urii, <<Moro lea
mai, eeri moro ka rikia.>> Ma daaro ka
lea fai nia, ma daaro ka rikia si gula na e
too ana. Ma daaro ka too fai nia sulia fe
hato nae. Ma si kade hato nae e bobola
na fai nia i haulafia.
40 Ma tee wane adaaro na a Andrew, na
aua nia a Simon Peter.
41 Ma a Andrew kafi lea ma ka daotoona
a Simon na haasina, ma ka faarongo nia
ka urii, <<I gemere mere daotoona na
Mesaea.>> Na malutana si baea naa na
<<Christ>>, na wane baa a God e filia uria
aaofialaa.
42 Sui i nia ka talaia a Simon siana a
Jesus.

Ma a Jesus ka bubungia, ma ka bae urii,
<<I oe a Simon, na wela nia a John. I nau
ku alangi oe ana a Keifas.>> (Na hata nae
e bobola laugo ana fai nia a Peter, ma na
malutana <<na fou>>.)

Jesus e soea roo wane uria lealaa sulia.

43 Sui ana ruana fe dani, Jesus ka
manata uria lealaa uria lolofaa Galili, ma
nia ka daotoona a Filip, ma ka bae urii
fuana, <<O lea mai fai nau.>>
44 Filip nia na wane faasia Betsaeda
maefera Andrew fai nia Peter.
45 Haia, a Filip e daotoona Nataniel,
ma ka faarongo nia ka urii, <<Gemelu
daotoona wane baa a Moses e kede sulia
laona kwaieresia gi ma na profet gi laugo
baa gera kede sulia. Nia a Jesus na wela
a Josef faasia i Nasaret.>>
46 Ma a Nataniel ka bae urii, <<Oe o
manata tesi doo diana ka lea mai faasia
i Nasaret?>>

Ma Filip e oolisia ka bae urii fuana,
<<Lea mai oko tala rikia amu.>>
47 Si kada Jesus e rikia Nataniel e lea
mai siana, nia ka bae sulia ka urii, <<Na
wane naa nia bobola asianaa na fuana
gera ka alangi nia ana wane Jiu mamana,
sulia e langi ta sugelaa ani nia!>>
48 Nataniel e oolisia ka urii, <<Oe o
haitamagu utaa?>>

Ma a Jesus e oolisia ka bae urii fuana,
<<Nau ku riki oe i aena ai figi suifetei a
Filip kafi soe oe.>>
49 Ma si kada Nataniel e rongoa si doo
naa, nia ka bae urii, <<Faatolomai ae, ni
oe naa na Wela a God! Oe na aaofia gami
tooa Jiu!>>
50 Jesus ka urii fuana, <<Oe ofi manata
mamana go nae sulia baa nau ku haea
nau ku riki oe i aena ai figi? Haia, nau
ku haea fuamu, tara oe oko fi rikia si doo
baita gi liufia si doo naa.>>
51 Sui Jesus ka bae lau fuada urii, <<Doo
mamana nau haea fuagamu, tara muka
rikia i langi ka ifi ma tara muka rikia
laugo na ensel a God gi da raa aala fui
langi ma gera ka sifo mai fafogu, i nau na
Wela nia Iimola gi.>>

Na baraa i Kena.

2

1 Buira roo maedani sui, tee baraa ka liu
ana tee maefera na hatana Kena i laona
lolofaa i Galili. Ma ni tee nia a Jesus e too
laugo i seenae ana si kada naa.
2 Ma gera ka soea laugo mai a Jesus fai
nia na oote fafurongo nia gi uria na baraa
nae.
3 Ma si kada tooa da gwou ma na waen
gera ka sui, ni tee nia a Jesus ka bae urii
fuana, <<Gera langi dasi too na ana ta
waen.>>
4 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Tee ae,
langi osi oodu nau uria aadelana tesi doo.
Sulia si kada nau e langi ua.>>
5 Ma ni tee nia a Jesus ka bae urii fuana
na wane ni rao gi, <<Molu iili sulia tesi
doo na nia e haea fuamolu.>>
6 Ma na oono botele baita gi ni ngali
kafolaa da haungainia ana fou e too i
seenae, uria na sau abalaa fuana na tooa
gi sulia na malutaa gera Jiu.
7 Ma a Jesus ka bae urii fuana na wane
ni rao gi, <<Molu oongia na botele gi ana
na kafo.>> Ma gera ka oongida lea ka
fungu.
8 Sui nia ka bae urii fuada, <<Molu
taofia si kafo, ma molu ka falea fuana na
wane baita ana na fangaa.>>
Ma gera ka falea fuana,
9 ma i nia ka gwoutoona na kafo nae, na
ka hau na ana na waen. Ma nia ka langi si
haitamana na waen naa e lea mai faasia
i fai. Haia, na wane ni rao gi na da taofia
mai na kafo nae na da haitamana sui. Sui
na wane baita na ka soea mai na fungao
nae.
10 Ma ka bae urii fuana, <<Na tooa gi sui
da falea na waen diana i nao, ma i buira
na tooa gi da gwou baita sui, dafi falea na
waen aai na kasi diana asia go. Haia, oe
o taingainia amu na waen diana asianaa
lea ka dao na ana si kada naa!>>
11 Nia naa na eetana si doo kwaibala-
tana a Jesus. Nia e iilia i Galili, i laona na
fera i Kena. Seenae nia ka faatainia na
initooa nia, ma na oote fafurongo nia gi
daka manata mamana ana.
12 Ma i buri, a Jesus fai nia ni tee nia
ma na haasina gi ma na oote fafurongo
nia gi, daka lea uria na fera i Kapaneam.
Ma gera too i seenae sulia aange fe dani.

Jesus e lea fui Beu Aabu nia a God.

13 Haia, ma garangia naa na Fangaa ana
Lofoagaua gera na tooa i Jiu gi, ma a Jesus
ka lea uria na fera baita i Jerusalem.
14 Ma i laona labata nae ana Beu Aabu
nia a God, nia ka rikia na wane gi
da faafoli ana na bulumakau gi ma na
sipsip gi ma na bola gi uria kwaisuusilaa.
Ma nia ka rikia laugo na wane gi gera
tatalalaa ana na malefo da gwouru ada
i ninimana na tafe gera gi.
15 Ma nia ka haungainia doo ni kwae-
laa ana kwale oko gi, ma ka taria na
bulumakau gi ma na sipsip gi ma na
doo gi sui faasia laona labata ana Beu
Aabu. Ma ka faa'asiaa na tafe gera na
wane gi ni tatalalaa ana na malefo ma ka
tagalangainia na malefo gera gi.
16 Ma nia ka kwae taria na wane gi na
da faafoli ana na bola gi ka urii, <<Molu
ngalia na doo nae gi i maa! Langi molu si
haungainia na Beu a Maa nau ana uusia!
>>
17 Ma na oote fafurongo nia gi daka
manatatoona na Kekedelaa Aabu baa e
bae urii, <<God ae, na rakedianaa nau
fuana na Beu oe e iilingia na eere e ago
i laona mangogu.>>
18 Sui na wane baita gera Jiu gi da ledia
a Jesus daka urii, <<Tesi doo kwaibalatana

taa na tara o iilia eeri ka faamamana ni
oe o too ana mamanaa uria iililaa na doo
naa?>>
19 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Lea so
muka oogosia na Beu Aabu naa, tara i nau
kuka faatakea lau i laona oolu fe dani.>>
20 Ma gera ledi nia lau daka urii, <<I oe
oko faatakea lau i laona oolu fe dani? E
ngalia fai aakwala ma oono fe ngali na da
tolea ana na Beu Aabu naa a God!>>
21 Haia, ma na Beu Aabu na a Jesus e
bae sulia naa na nonina ana.
22 Ma ana si kada a God e tatae nia
ana faasia na maea, na oote fafurongo
nia gi dafi manatatoona nia e haea si
doo naa, ma dafi manata mamana ana na
Kekedelaa Aabu ma na doo na a Jesus e
haea.
23 Ma si kada a Jesus e too i Jerusalem
ana na Fangaa ana Lofoagaua, na tooa
oro gi da manata mamana ani nia sulia
gera rikia na doo kwaibalatana gi na nia
e iilida.
24 Sui ka urii boro ana, a Jesus langi kasi
fiitoo go ani gera, sulia nia e haitamana
teefou ani gera sui.
25 Sui boroi ana ta wane langi kasi
faarongo nia ana tesi doo sulia na tooa,
nia haitamana sui naa na doo gi teefou
laona manatalada.

Jesus fai nia Nikodimas.

3

1-2 Ana tesi kada, tee wane baita gera
Jiu gi e lea mai siana Jesus. Na wane
nae hatana a Nikodimas, nia ta wane ana
Farisi gi. Nia lea mai siana Jesus laona
rodo, ka bae urii fuana, <<Faatolomai ae,
gami haitamana oe na wane faatolomai
na a God e oodua mai. Sulia na doo
kwaibalatana gi na o aadeda, afetai ta
wane ka aadea lea so God ka langi si too
fai nia.
3 A Jesus ka oolisia bae urii fuana,
<<Doo mamana nau ku haea fuamu, afe-
tai so ta wane ka rikia Initooa God lea nia
langi kasi futa faalu lau.>>
4 Ma Nikodimas e soeledia Jesus ka urii,
<<Tara na wane e baita na ka futa lau mai
utaa? Afetai asianaa fuana wane naa ka
ooli lau laona rakena ni tee nia, sui kafi
futa lau mai!>>
5 Jesus ka bae urii fuana, <<Doo ma-
mana nau ku haea fuamu. Afetai asianaa
fuana ta wane ka ruu laona Initooa a God
lea nia langi kasi futa ana kafo ma na
Aanoedoo Aabu.
6 Kada wane e futa ana na maa fai nia
ni tee, nia hau ana wane. Haia, ma ni tei
na ka futa ana Aanoedoo a God, nia ka
aalua wane faalu.
7 Langi osi kwele sulia nau ku haea
fuamu gamu futa faalu lau.
8 Na Aanoedoo Aabu e iilingia na ooru.
Sulia sui boroi oko rongoa na ooru, langi
osi rikia go e lea mai faasia i fai langi
e lea uria i fai. Ma na Aanoedoo Aabu
laugo, langi osi rikia e oolisi utaa ana
wane fuana ka aalua na wane faalu.>>
9 Nikodimas ka soeledia lau ka urii, <<Si
doo naa gi ka mamana utaa?>>
10 Jesus e oolisia ka urii fuana, <<Oe
naa, oe na faatolomai baita gera Jiu gi
naa. Ma utaa naa langi osi haitamana go
na malutana si doo naa gi?
11 Doo mamana nau ku haea fuamu,
gami faarongo ana si doo gi mi haitamana
ma mika rikia. Ma langi ta wane ani
gamu kasi manata mamana go.
12 Haia, ma lea langi musi manata
mamana ana na doo gi ku faarongo gamu
ana molaagali naa, tara gamu kafi manata
mamana utaa ani nau lea ku faarongo
gamu ana na doo gi mai langi?
13 Ma i nau, na Wela nia Iimola gi go
ana naa ku haitamana na taa gi na gera
aadeda mai langi, sulia nau ku sifo mai
faasia i langi. Ma ka langi naa lau ta wane
na e lea i langi.>>
14 Iilingia ana si kada baa i nao, a Moses
e haungainia na loi ni kai aaeani baa i
laona na aanogwou ma ka uua i langi i
gwouna na ai baa. Ma ka urinae laugo,
gera ka uua na Wela nia Iimola gi i langi,
15 eeri ni tei gera na da manata mamana
ani nia, daka ngalia na mouria firi.
16 Sulia a God e rakediana asianaa ana
na tooa gi sui i laona molaagali, nia naa
ka falea mai tee fe Wela muutaia nia, eeri
ni tei gera na da manata mamana ani nia,
langi daka si mae, ma tara gera ka ngalia
mouria firi.
17 Sulia a God langi si falea mai na
Wela nia i laona molaagali uria na ketolaa

na tooa gi, ma nia e falea mai uria na
faamourilada taari.
18 Ma so ni tei na e manata mamana
ana na Wela nia, a God kasi keto nia. Ma
so ni tei na e langi kasi manata mamana
ani nia, a God e keto nia sui naa, sulia i
nia kasi manata mamana ana tee fe Wela
muutaia nia.
19 Na keketolaa e urii, na Wane na e
iilingia na kwesu e dao na mai i laona
na molaagali, sui taa na tooa gi daka
rakediana ada ana na rorodoa faasia na
kwesu, sulia na aabulolada e ta'a.
20 Sulia ni tei na aabulolana e ta'a, nia
ka oote nia ana kwesu, ma nia ka langi si
dooria lealaa mai fuana kwesu, sulia langi
kasi dooria aabulo ta'alaa nia gi ka faatai.
21 Ma so ni tei na e iilia si doo na e o'olo,
nia ka lea mai fuana kwesu, eeri na kwesu
ka faatainia na doo gi na nia iilida e lea
sulia a God.

Jesus fai nia a John Siuabu.

22 Ma i buira, Jesus fai nia oote fa-
furongo nia gi da lea fui Judea, ma gera
ka too i seenae. Ma gera ka siuabua na
tooa gi seenae.
23 Ma ana si kada nae, a John laugo
e siuabua na tooa ana maefera i Aenon
garangia Salim. John e siuabuda seenae
sulia si gula na kafo e oro ana. Haia,
ma tooa oro gi laugo daka lea siana uria
siuabulaa.
24 (Ana si kada nae, langi gera kasi aalua
ua John laona beu ni kanilaa.)
25 Haia, ana si kada nae, teni wane
ana oote fafurongo John gi gera oolisusuu
fai nia tee wane ani gera Jiu gi sulia
na maluta gera Jiu gi sulia na saufilana
nonida eeri ka faalu naona God.
26 Haia, oote fafurongoa John gi gera lea
siana John, ma gera ka soeledia daka urii,
<<Faatolomai ae, oe haitamana wane baa
na e take fai oe bali loko ana kafo Jodan,
na oko haea doo diana gi suli nia? Haia,
si kada nae, nia e siuabua na tooa, ma na
tooa oro gi daka lea sui naa siana!>>
27 Ma a John e oolisida ka urii, <<Na
wane e too ana go ana si taa na a God
e falea fuana.
28 Gamu mu rongoa sui naa baa nau
ku haea fuagamu, nau langi lau na Christ
na wane aadafililana a God naa. Nau
wane ku lea mai nao uria ainitalolaa ana
faarongolaa suli nia.
29 A Christ e iilingia na wane baa e aarai
faalu. Ma ni nau ku iilingia na ruana nia
wane aarai faalu ana baraa. Ma na oote
fafurongo nia gi, gera iilingia na geni baa
na wane na e aadea. Nia naa, na geni nae
tara nia too fai nia na aarai nia. Ma na
ruana nia na wane aarai faalu nae, nia ka
eele asianaa si kada na wane aarai faalu
e dao ana baraa nia. Ma ka urinae laugo
ani nau. Nau ku eele asianaa si kada nae
sulia Jesus e too na ana fafurongo oro.
30 A Christ, tara gera ka faabaitaa. Ma
ni nau, tara gera ka faato'ou nau lau.>>
31 Haia, ma na wane na e lea mai
faasia langi, nia e baita ka tasa liufia
wane gi sui. Na wane ana molaagali naa,
nia na wane fuana molaagali naa. Ma
nia ka haitamana baelaa sulia dongana
molaagali naa. Haia, ma na wane na e lea
mai faasia i langi, nia baita ka tasa liufia
wane gi sui.
32 Nia ka faarai folaa sulia taa na nia
e rikia ma ka rongoa faasia i langi. Sui
ka urinae boroi ana, langi ta wane kasi
dooria go manata mamanalaa ana si taa
gi na nia e haeda.
33 Haia, ma na wane na e manata
mamana ana taa naa na nia e haea, na
wane naa nia ka faatainia taa na God e
haea nia mamana.
34 Haia, ma na wane na God e oodua
mai faasia langi, nia ka ainitalongainia
baelana God, sulia God e falea teefou na
Aanoedoo Aabu nia eeri ka adomia.
35 Na wane naa nia na Wela nia God.
Ma a God ka aalu nia ka baita fuana na
doo gi sui, sulia nia e rakediana asianaa
naa fuana.
36 Ma so ni tei na e manata mamana
ana na Wela naa, nia ka too ana mouria
firi. Ma ni tei na langi kasi manata
mamana ana Wela naa, nia langi kasi
ngalia mouria firi. Tesi doo lau tara a God
ka kwakwaea.

Na geni i Samaria.

4

1-3 Haia, a Jesus fai nia oote fafurongo
nia gi gera ka lea faasia i Judea, ma
gera ka lea fui Galili. Gera lea, sulia
Jesus e haitamana na Farisi gi gera rongoa

hasa nia aadea wane oro gi asianaa gera
lea suli nia liufia a John Siuabu, ma ka
tasa dongaa fai nia siuabulada. Sui, a
Jesus langi kasi siuabu go ta iimola. Na
fafurongo nia gi ana na da iilia.
4 Ma si kada gera lea kou fui Galili, gera
ka liufolo ana lolofaa i Samaria.
5 Ma gera ka dao ana tee maefera na
hatana Saeka i laona na lolofaa i Samaria,
na e too garangia na gano na a Jakob e
falea fuana a Josef na wela nia i nao ua
mai.
6 Ma na mae kafo elilana a Jakob e too
i seenae. Ma a Jesus e noni daola ana na
leaa, ma nia ka gwouru ana ninimana na
kafo elilana nae. Ma si kada nae, nia e
bobola naa fai nia na initoona na hato.
7-8 Haia, ma na oote fafurongo nia gi
gera ka lea i fera nae uria na foli fangalaa.
Ma tee geni faasia i Samaria ka lea mai
uria na tafo kafolaa. Ma a Jesus ka bae
urii fuana, <<O falea mai si kafo, ku gwou
fasi.>>
9 Ma na geni nae e oolisia ka urii, <<I oe
na wane i Jiu, ma ni nau na aai i Samaria.
Utaa naa oko gani nau uria gwoulaa?>>
Nia e bae urinae sulia na tooa i Jiu gi langi
dasi kwaimaani fai nia na tooa i Samaria
gi.
10 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Lea so
oko haitamana na taa na a God e falea, ma
oko haitamana ni tei na e gani oe uria si
kafo, tara oko gani nau amu ma nau kuka
falea na kafo ana mouria fuamu.>>
11 Ma na geni nae ka bae urii fuana,
<<Aarai ae, oe e langi amu ta doo ni
taofilana kafo, ma na elilana laugo ka oolo
asianaa. Tara oko daotoona na kafo naa
ana mouria i fai?
12 Na koo gia a Jakob na e falea na mae
kafo elilana naa fuaga. Ma i nia fai nia na
wela nia gi ma na doo fai ae nia gi, gera
gwou faasia na kafo elilana naa. Haia, ma
ni oe langi osi manata go hasa oe o baita
ka liufia a Jakob, langi utaa?>>
13 Ma a Jesus ka bae urii, <<Ni tei na
e gwoufia na kafo naa, nia haitamana ka
maeligwou laugo ana.
14 Ma so ni tei na e gwoufia na kafo na
nau ku falea, e afetai ka maeligwou lau.
Ma na kafo naa i nau ku falea fuana ka
hau ana na kafo busuna na e falea na
mouria firi fuana.>>
15 Ma na geni naa ka bae urii, <<Wane
baita ae, o falea na kafo nae fuagu, hai ka
langi kusi maeligwou lau, ma e langi kusi
lea lau mai i see uria na ngali kafolaa.>>
16 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<O lea,
oko soea mai na aarai oe, ma moro ka ooli
mai i see.>>
17 Ma na geni naa e oolisia ka urii,
<<Nau langi kusi too ana ta aarai.>>
A Jesus ka bae urii, <<Oe o bae mamana
ana si kada o haea langi osi too ana ta
aarai.
18 Sulia ni oe o toowane ana na lima
wane, ma na wane aai na o too fai nia
si kada nae, nia langi lau na aarai oe
mamana. Na doo mamana naa o haea
fuagu.>>
19 Ma na geni naa e oolisia ka urii,
<<Wane baita ae, nau ku manata i oe na
profet.
20 Haia, na koo gami gi i Samaria da
fooasia a God i gwouna fe tolo naa. Ma
ni gamu na tooa i Jiu gi muka haea
si gula uria na fooasilana a God naa i
Jerusalem.>>
21 Ma a Jesus ka bae fuana ka urii,
<<Inite ae, o manata mamana ani nau,
tara si kada ka dao mai fuana na tooa gi
langi dasi fooasia na Maa i gwouna fe tolo
naa ma langi so i Jerusalem.
22 I gamu na tooa i Samaria gi mu
lalafusia go agamu ni tei na mu fooasia.
Ma ni gami na tooa i Jiu gi mi haitamana
ni tei na mi fooasia, sulia na mouria e lea
mai faasi gami.
23 Ma si kada ka dao mai ma e dao sui
naa, hai na tooa na da fooa mamana daka
fooasia na Maa ana na aanoedoo ma ana
na mamanalaa. Sulia nia e fooalaa na a
Maa e dooria.
24 A God, nia na Aanoedoo, ma ni
tei gera na da fooa fuana, daka fooa
ana na mangoda, ma daka fooa ana
mamanalaa.>>
25 Ma na geni nae ka bae urii fuana, <<I
nau ku haitamana na wane na a God e
filia na gera alangia ana a Christ, tara ka
dao mai. Ma si kada nia ka dao mai ana,
tara ka faarongo gia ana na doo gi sui.>>
26 A Jesus e oolisia ka urii, <<I nau naa
i nia.>>

27 Ma ana si kada nae, na oote fafurongo
nia gi gera ka dao na mai, ma gera ka
kwele asianaa sulia gera rikia a Jesus e
bae ana fai nia na geni naa. Sui, ta wane
adaalu e langi kasi ledia go na geni naa,
<<Na taa na o dooria?>>, ma langi ka ledia
a Jesus, <<Uria taa na oko bae fai nia na
geni naa?>>
28 Ma na geni baa ka lugasia na doo nia
ni ngali kafolaa, ma ka ooli i fera, ma ka
bae urii fuana na tooa gi i seenaa,
29 <<Molu lea mai, eeri molu ka rikia
amolu tee wane na e faarongo nau ana
na doo gi sui na nau ku iilida. Nia boro
wane aadafililana baa a God oto?>>
30 Ma gera tafusia na maefera baa, ma
daka lea mai siana a Jesus.
31 Ma ana si kada nae, na oote fafurongo
nia gi da soea a Jesus daka urii, <<Wane
faatolomai ae, o ania amu tesi fanga!>>
32 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<I nau
ku too ana na fanga nau ni anilana na mu
lalafusia.>>
33 Ma na oote fafurongo gi daka ledi
gera kwailiu daka urii, <<Boro ta wane e
ngali fanga mai fuana oto?>>
34 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Na
fanga nau naa na roosulilana na baelana
a God naa e fale nau mai, ma na faa-
suilana na raoa gi na e falea fuagu uria
iililana.
35 Haia, ma ni gamu mu too ana na tesi
tarafulalaa baa e urii, <Fai fe sinali lau,
suifetei na uuni soogonilaa.> Haia, ma ni
nau ku haea fuagamu, muka aada fasi ana
na tooa gi na da lea mai. Gera ka iilingia
na raoa baita i hara, na e moua naa ma
ka kwaimaasi naa uria na soogonilana.
36 Ma na wane naa ka soogonia na
aaludooa, da folia naa. Ma nia ka oogua
naa na aaludooa uria na mouria firi, eeri
na wane na e fasi ma na wane na e
soogoni doo, daaro ka eele oofu.
37 Ma si tarafulalaa e mamana ka urii,
<Tee wane e fasi, ma ta wane aai ka
soogoni.>
38 I nau ku oodu gamu uria na soogoni-
lana na doo gi laona raoa na e langi musi
rao ana. Sulia teni wane aai gi ana na
da rao ana, ma ni gamu ana muka ngalia
dianalana raolada.>>
39 Ma na tooa oro gi i laona na fera naa
ana na lolofaa naa i Samaria daka manata
mamana ana a Jesus, sulia na geni naa e
haea, <<I nia e faarongo nau ana si doo gi
sui na ku iilida.>>
40 Ma si kada gera ka lea mai siana a
Jesus, daka gania hai ka too lau siada.
Ma a Jesus ka too lau i seenae sulia roo
maedani.
41 Ma na tooa oro gi lau daka manata
mamana sulia na faarongolaa nia gi a
Jesus.
42 Ma gera ka haea fuana na geni baa
daka urii, <<Haia, gami mi manata ma-
mana naa nae, langi lau sulia na doo baa
gi o haeda fuagami, ma sulia gami ana
i talagami mi rongoa na baelana laugo.
Ma mika haitamana i nia mamana naa na
Faamouri mamana ana na tooa gi sui.>>

Jesus e guraa na wela nia tee wane initoo.

43 Buira Jesus fai nia oote fafurongo nia
gi gera too ana maefera naa sulia roo
maedani sui, gera ka lea fui Galili.
44 Jesus i talana ana na e bae urii, <<Na
tooa faasia fera nia na profet, langi gera
kasi manata baita go ani nia.>>
45 Ma si kada a Jesus e ooli mai fui Galili,
na tooa gi seenae da gonitai nia, sulia
gera ka lea laugo i Jerusalem ana Fangaa
ana Lofoagaua, ma daka rikia na doo gi a
Jesus e aadeda i seenae.
46 Sui, Jesus ka ooli lau fuana i Kena
na fera i Galili, na gula baa nia bulasia
kafo ka hau ana waen. Ma ana si kada
nia too ana i seenae, na alakwa nia tee
wane initoo faasia i Kapaneam e matai
baita asianaa.
47 Ma ana si kada wane naa e rongoa
Jesus e lea naa faasia i Judea ma ka
ooli lau mai fui Galili, nia ka lea mai
uria rikilana Jesus eeri ka gani nia uria
lealaa fai nia fui Kapaneam uria guralana
alakwa nia, sulia e matai ka garangi mae.
48 Buira wane na e bae urinae sui, Jesus
ka bae urii fuana, <<Gamu dooria go
agamu rikilana doo kwaibalatana gi uria
kwelelaa ana gi suifetei gamu kafi manata
mamana ani nau.>>
49 Sui boroi ana Jesus ka bae urinae,
na wane naa ka tasa dongaa go ana uria

baelaa urii fuana Jesus, <<Wane naonao ae, o lea fasi mai fai nau, aata na wela nau ka mae.>>
50 Jesus ka bae urii fuana, <<O ooli amu, na alakwa oe e akwaa naa.>>
Ma na wane naa ka lea, sulia nia e manata mamana ana na baelana Jesus.
51 Ma si kada nia e lea ua kou ana sulia tala, na wane raoa nia gi gera ka lalao mai uria faarongolanalaa, ma gera ka bae urii, <<Wane naonao ae, na wela oe baa, nia akwaa naa, ma ka mouri naa!>>
52 Ma na wane initoo nae ka soeledi gera, <<Kade hato taa naa na alakwa nau e akwaa ana?>>
Ma gera oolisia daka bae urii, <<Na tatasua e sui faasia i aasoa i roogi.>>
53 Ma na maa nia wela naa e haitamana si kade hato baa na a Jesus e haea na ana si baelaa baa gi nae. Haia, i buira si doo naa, na wane initoo naa fai nia na tooa nia gi sui go, gera ka manata mamana ana Jesus.
54 Haia, nia naa na ruana si doo kwaibalatana Jesus e aadea ana si kada nia ooli mai ana faasia Judea fui Galili nae.

Jesus e guraa tee wane ana maedani Sabat.

5

1 I buira si doo naa gi, Jesus ka lea fui Jerusalem, ana tee fanga gera Jiu gi.
2 I Jerusalem, tee lama e too garangia na mae haga gera sipsip. Haia, ma ana baelaa i Hebru, gera alangia na lama nae ana Betsaeda. Ma na lima taofa tekwa naa gi da too abana lama nae.
3-4 Tooa oro asianaa na gera teo laona taofa nae gi. Tooa gi na gera matai ana kwalukaela mataia e'ete gi kwailiu: tooa maada e rodo, tooa tero, ma tooa abada ma na aeda ka mae.
5 Ma tee wane e teo fai gera i seenae, nia matai sulia oolu aakwala ma kwalu fe ngali.
6 Ma Jesus e rikia e teo go ana ana si gula naa, ma nia ka haitamana na nia matai ka tau asianaa, ma nia ka soe ledia wane nae ka urii, <<Oe dooria oko akwaa?>>
7 Ma na wane matai nae e oolisia Jesus ka urii, <<Wane baita ae, langi ta wane fuana ka ngali nau kou fui laona lama ana si kada na kafo e ngalungalua. Ana si kada gi sui, kada ku hasi ua fuana lealaa laona kafo naa, ta wane ka lea na ana i nao faasi nau.>>
8 Ma Jesus ka bae urii, <<O tatae i langi, oko koua na iifitai oe, ma oko fali amu.>>
9 Ma si kada nae ua go, na wane naa ka diana naa, ma nia ka tatae, ma ka koua na iifitai nia, ma ka lea na ana.
Ma fe dani nae fe dani Sabat.
10 Nia naa, na wane baita gera Jiu gi gera ka bae urii fuana wane na e akwaa, <<Tara'ena na mae dani Sabat, ma e aabu asianaa ana kwaieresia gia gi fuana oko koua na iifitai oe.>>
11 Wane nae ka bae urii fuada, <<Na wane na e faa'akwaa nau naa e haea kuka koua iifitai nau ma kuka fali.>>
12 Ma gera ka ledi nia lau daka urii, <<Wane taa na e haea oko aadea si doo naa?>>
13 Sui, na wane naa ka lalafusia laugo ana a Jesus, sulia na wane oro asianaa na gera too ana si gula nae. Ma a Jesus ka lea na ana i matangada.
14 Ma i buri na ana, a Jesus kafi kwaitodai fai nia i laona Beu Aabu a God, ma ka bae urii fuana, <<O fafurongo, kada naa, oe diana naa lau. Haia, oko oolitai manata faasia aade ta'alaa oe gi, aata tara tesi doo ka haungi oe lau. Si doo nae tara ka ta'a ka tasa liufia si doo na e haungi oe sui na mai.>>
15 Ana si kada wane naa e haga i maa faasia na Beu Aabu a God, nia ka lea siana tooa baita gera Jiu gi, ma ka bae urii fuagera, <<A Jesus baa e aadea kuka akwaa lau.>>
16 Ma ana si kada nae, gera ka tala'ae na maalimaelaa Jesus sulia nia e guraa na wane naa ana maedani Sabat.
17 Ma Jesus ka bae urii fuagera, <<Iilingia Maa nau na e rao sulia dani, haia ma ni nau kuka rao laugo.>>
18 Haia, ma sulia na baelaa nae gi, nia aadea tooa baita gera Jiu gi na manatada ka rigita asianaa fuana gera ka haumaelia ada a Jesus. Langi lau sulia nia langi si manata baita ana maluta gi sulia na Sabat taifilia na gera ka doori haungi nia. Ma laugo sulia nia e haea a God naa na Maa

nia. Ma sulia e urinae, nia e faatainia
hasa nia e bobola fai nia a God.
19 Ma Jesus e oolisida ka urii, <<Doo
mamana nau ku haea fuagamu. Nau, na
Wela nia God, e afetai kuka iilia si doo i
talagu. Nau ku haitamana kuka iilia go
agu si doo gi na ku rikia siana Maa nau
nia iilida. Si taa gi na Maa nau e iilida,
nia laugo na nau kuka iilida.
20 Sulia Maa nau nia rakediana fuagu,
ma nia ka faatainia fuagu na doo gi sui
na nia e iilida. Ma tara nia ka faatainia
laugo fuagu na raoa baita gi lau na nia
haitamana ka iilida, eeri ana si kada nau
ku iilida laugo na doo nae gi, tara muka
kwele asianaa.
21 A Maa nau e haitamana ka tataea
tooa da mae ma ka faamouri gera. Haia,
si doo urinae laugo na tara ni nau, nau
Wela nia, kuka iilia laugo. Tara ni nau
kuka falea mouria laugo fuana ni tei gera
na ku aadafilida.
22 A Maa nau taifilia langi kasi ketoa
ta wane. Sulia nia falea sui naa na
mamanaa uria ketolaa.
23 Nia falea si doo naa fuagu eeri na
tooa gi sui gera ka manata baita ani nau,
iilingia laugo na gera manata baita ana
na Maa nau. Haia, ni tei na e langi
kasi manata baita ani nau, nia langi kasi
manata baita laugo ana Maa nau, na e
oodu nau mai.
24 <<Doo mamana nau ku haea
fuagamu. Lea so ni tei na e rongoa na
baelagu gi ma ka manata mamana ana a
God na e oodu nau mai, nia ka too ana
mouria firi. A God e langi kasi ketoa naa.
Ma boroi ana na noina tara ka mae, nia e
mouri katau katau.
25 Doo mamana nau ku haea fuagamu,
si kadamanga tara e dao mai ma nia ka
dao na mai, fuana ni tei gera na da mae
naa, daka rongo nau, nau Wela nia God.
Ma ni tei gera na da fafurongo nau, tara
gera ka mouri lau.
26 Sulia Maa nau, nia na gwoufutana na
mouria. Haia, ma nia falea na mamanaa
fuagu eeri ni nau laugo na gwoufutana na
mouria sulia ni nau na Wela nia.
27 Ma nia ka falea na mamanaa fuagu
eeri kuka ketoa ana tooa gi. Sulia ni nau
naa, nau Wela nia Iimola gi.
28 Langi musi kwele ana doo naa, sulia
si kadamanga tara ka dao mai fuana tooa
na da mae tara gera ka rongo nau,
29 ma gera ka haga mai faasia na
kwaingeia gera gi eeri ni tei gera na da
aadea si doo diana gi, gera ka tatae mai
ma gera ka too ana mouria. Ma ni tei gera
na da aadea doo ta'a gi, tara gera ka tatae
mai, ma tara gera ka too ana kwakwaea.
30 <<Nau langi kusi iilia tesi doo sulia
manatagu i talagu. Nau ku haitamana
kuka keketoa tooa sulia si taa na nau ku
rongoa a God e haea fuagu. Na keketolaa
nau nia e o'olo teefou, sulia nau kusi hasi
uria iililana doo sulia doorilagu i talagu,
ma ku iilia go agu sulia na taa gi na a God
na e oodu nau mai e dooria.
31 <<Lea so ni nau kuka faarongo ana si
doo suli nau i talagu, tara ta wane langi
kasi manata mamana go ana faarongolaa
nau.
32 Tee wane na e too go ana, nia ana na
e faarongo ana si taa na nia e haitamana
suli nau. Ma i nau ku haitamana si taa
na nia faarongo ana suli nau e mamana
teefou.
33 Haia, ma ni gamu naa, mu oodua kou
wane gamu gi siana a John eeri muka
soeledia. Haia, ma si taa naa na nia
faarongo gamu ana, na doo mamana gi
sui go.
34 Haia, ma ni nau naa, nau langi kusi
dooria go faarongoa urinae gi faasia na
wane hasa ka faarongo ana tesi doo suli
nau. Nau ku bae go agu fuagamu urinae
eeri muka manata mamana ana, ma mu
kafi too ana mouria faalu.
35 Haia, a John e uusulia ta laeta baa e
tala diana. Haia, ma ana si kada totou,
gamu ka eele sulia si taa gi na nia haeda.
36 Nau ku too laugo ana si doo fuana
ka faamamana a Maa nau na e oodu nau
mai. Haia, si doo na nia liufia na doo gi
na a John nia faarai sulida. Haia, si doo
nae gi naa na raoa naa gi na ku iilida sulia
a Maa na e faleda fuagu kuka iilida.
37-38 Haia, ma a Maa na e oodu nau mai,
nia i talana ana na e faarongo ana na doo
naa gi sui suli nau. Sui gamu langi musi
manata mamana go ani nau. Haia, ma
aena si doo nae, nia faatainia gamu langi
musi rongo nia ua ma langi musi riki nia

ua. Ma na baelana e langi kasi too go i
laona manatalagamu.
39 Gamu naa, gamu manata hasa tara
muka ngalia na mouria firi sulia mu iidu-
mia katau na mai ana Kekedelaa Aabu
gi. Haia, na Kekedelaa Aabu nae gi nia
faatainia doo mamana gi sui suli nau.
40 Haia, ka urinae boroi ana, gamu langi
musi dooria go lealaa mai siagu fuana
kuka faamouri gamu.
41 <<Ma ni nau naa, nau langi kusi nani
uria wane fuana bae baitalaa ani nau.
42 Haia, ma ni nau ku haitamana ni
gamu langi musi manata go uria rakedi-
analaa fuana God.
43 Haia, ma ni nau naa, nau ku lea mai
sulia kwaidoorilana Maa nau, sui langi
musi doori nau go. Haia, ma lea so ta
wane ka lea mai ana sulia kwaidoorilaa
nia i talana, molu ka dooria amolu.
44 Haia, ma ni gamu na mu dooria
agamu tooa gamu gi gera ka tango gamu.
Ma e langi musi dooria go na iililana doo
diana gi hai so a God ka tango gamu. Sulia
mu urinae, nia afetai asianaa naa fuana
molu ka manata mamana ani nau.
45 Langi si diana molu ka manata hasa
ni nau naa tara kuka faatainia na ta'alaa
gamu gi i nao na Maa nau. Nau langi.
Haia, Moses baa, na e kedea na kwaiere-
sia gi na molu manata mamana ana, tara
nia ana na ka faatainia na ta'alaa gamu
gi.
46 Haia, gamu langi si manata mamana
asianaa ana Moses, sulia langi molu si
manata mamana laugo ani nau. Sulia a
Moses naa e kekede mai suli nau.
47 Haia, ma sulia langi molu si manata
mamana ana taa naa Moses e kedea suli
nau ana, nia naa ka afetai asianaa fuana
muka manata mamana ana si taa gi na ku
haea fuagamu.>>

Jesus e hangonia na lima tooni wane.

6

1 Ma i buri, a Jesus ka faifolo ana na
aasi i Galili na da alangia lau ana aasi i
Taebirias.
2 Ma tee figua baita e lea i burina, sulia
da rikia na doo kwaibalatana gi na nia e
iilia ana na guralada na tooa matai gi.
3 Ma a Jesus ka raa i gwouna tee fe
uuo, ma ka gwouru i aano fai nia na oote
fafurongo nia gi.
4 Ana si kada nae, na Fangaa ana na
Lofoagaua gera na Jiu e garangi naa.
5 A Jesus e aada gali nia, ma ka rikia na
figua baita da dao mai siana, ma ka bae
urii fuana a Filip, <<Tara golu ka foli tesi
fanga i fai eeri golu ka hangonia na tooa
naa gi sui?>>
6 I nia e baea si doo naa eeri ka iilitoona
a Filip, sulia nia ka haitamana sui naa si
doo na nia tara ka iilia.
7 Ma a Filip e oolisia ka urii, <<Na roo
talange malefo boroi kasi bobola naa fai
nia na folilana na fanga hai so daka fanga
toto'ou boroi ada ana.>>
8 Ma tee wane fafurongo aai, a Andrew
na aua nia a Simon Peter, e bae ka urii,
9 <<Tee wela wane i seenaa e too go ana
lima fe beredi ma roo gwe iia. Sui taa, e
afetai ka bobola fai nia na tooa oro naa
gi.>>
10 Ma a Jesus e haea fuada ka urii,
<<Molu haea fuana na tooa gi daka
gwouru i aano.>> Na laua oro na e too i
seenae. Ma na tooa gi sui daka gwouru i
aano, ma e bobola fai nia na lima tooni
wane.
11 Ma a Jesus e ngalia fe beredi nae
gi ma ka baelafea a God, ma ka tolingia
fuana na tooa gi na da gwouru i seenae.
Ma nia ka iili urinae laugo ana gwe iia nae
gi. Ma i gera sui go da ngali ka bobola fai
nia na doorilada.
12 Ma si kada da aabusu naa, nia ka
bae urii fuana na oote fafurongo nia gi,
<<Molu gonia na mumuduna na fanga
gi na e oore eeri langi golu si naga tesi
doo.>>
13 Ma gera ka goni teefou ana, ma daka
faafungua tee aakwala ma roo koko ana
na mumuduna na fanga na e oore ana na
lima fe beredi baa gi, na da ania.
14 Ma ana si kada na tooa gi da rikia si
doo kwaibalatana na a Jesus e iilia, daka
bae urii, <<Na profet baa na tara ka dao
mai laona na molaagali mamana naa naa!
>>
15 Ma a Jesus ka lea na ana faasi gera
i gwouna fe uuo taifilia, sulia i nia e

haitamana gera garangi lea na mai uria
na suungailana hai so i nia na aaofia gera.

Jesus e fali fafona kafo.

16 Ma i haulafi ana si kada na hato
garangi ka suu, na oote fafurongo nia gi
gera ka sifo na ada kamena aasi.
17 Ma gera ka tae laona tee baru, ma
gera ka aato folo ana aasi fuana maefera
gera alangia ana Kapaneam. Ma na rodo
ka rodo na mai. A Jesus e langi kasi lea
go faida.
18 Ma e dao ana si kada nae na ooru
ka dao mai ma na kafo ka tongatonga
asianaa.
19 Ma ana si kada gera dao ana tauru-
arua, gera aada kou, ma gera ka rikia a
Jesus e fali mai i fafona kafo, ma ka lea
garangia na mai na baru. Ma na oote
fafurongo gi gera ka mou asianaa.
20 Ma a Jesus ka bae urii kou fuadaalu,
<<Langi molu si mou! Nau go ana naa!>>
21 Ma i buira si doo naa, nia ka tae fai
daalu, ma gera ka eele asianaa. Ma e langi
si tau, gera ka dao ana maefera na gera
lea uria.
22 Ma kada e dani mai, na tooa oro na
da too ua i bali aasi aai loko, gera ka aada
haitamana tee baru go ana na e too i nao.
Ma gera ka haitamana laugo Jesus langi
kasi lea fai nia na oote fafurongo nia gi.
Ma gera ka haitamana laugo na fafurongo
gi gera lea go ada faasia.
23 Sui, teni baru mai faasia i Taebirias,
gera lea mai, gera ka oolo ana si gula baa
Jesus e baelafea God faafia na fanga baa
gi, sui kafi falea fuana tooa oro baa gi.
24 Si kada na figua nae dasi rikia a Jesus
ma langi na oote fafurongo nia gi, gera
taelia na baru gi, daka lea, daka nani uria
a Jesus i Kapaneam.
25 Ma si kada gera daotoona ana bali
aasi aai nae, daka ledi nia urii, <<Wane
faatolomai ae, si kada taa na o dao i
seenaa?>>
26 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Doo
mamana nau ku haea fuagamu, gamu
mu nani uri nau sulia mu ania fe beredi
baa gi ma muka aabusu, ma e langi lau
sulia mu haitamana na malutana na doo
kwaibalatana baa gi na ku iilia.
27 Langi musi rao uria na fanga na tara
ka molea laugo ana. Muka rao uria na
fanga aai na e falea mouria firi. Nia naa
na fanga na nau, na Wela nia Iimola gi,
ku falea fuagamu, sulia a God na Maa e
faatainia na nia naa e oodu nau mai.>>
28 Sui na tooa gi da ledi nia urii, <<Na
taa naa melu ka iilia eeri melu ka iilia na
raoa nia a God e dooria fuamelu?>>
29 Ma Jesus e oolisida ka urii, <<Na
kwaidooria nia a God e urii: Muka man-
ata mamana ana na wane na nia e falea
mai.>>
30 Ma gera ka ledi nia lau urii, <<Tesi
doo kwaibalatana taa na oko aadea hai
so melu ka rikia ma melu ka manata
mamana ani oe? Tesi taa na oko iilia?
31 Na koo gia gi da ania na beredi baa
na da alangia ana <mana> i laona na
aanogwou, iilingia baa da kedea naa urii,
<I nia e falea na fanga faasia i langi fuada
uria na anilana.>>>
32 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Doo
mamana nau ku haea fuagamu, a Moses
langi baa e falea na beredi faasia i langi
fuagamu. Na Maa nau ana baa e falea na
fanga mamana faasia i langi fuagamu.
33 Sulia na fanga na a God e falea naa
na wane na e sifo mai faasia i langi ma ka
falea na mouria fuana na tooa gi i laona
molaagali.>>
34 Ma gera ka bae urii fuana, <<Aarai
baita ae, e ita i tara'ena ka lea, oko falea
na fanga naa fuagami.>>
35 Sui a Jesus ka bae urii, <<I nau naa
na fanga ana mouria. Ma so ni tei na e
lea mai siagu e afetai ka fiolo lau, ma ni
tei na e manata mamana ani nau e afetai
ka maeligwou lau.
36 Haia, ma ni nau ku haea sui naa
fuagamu. Sui boroi ana na muka riki nau,
gamu langi musi manata mamana go ani
nau.
37 Tooa gi sui go na Maa nau e faleda
fuagu, tara gera ka lea sui go mai siagu.
Ma so ni tei na e doori lea mai siagu, nau
langi kusi oote nau ani nia.
38 Nia urinae, sulia nau ku sifo mai
faasia i langi, e langi lau fuana iililana si
doo sulia kwaidoorilagu i talagu. Nau ku
lea mai uria iililana si taa na a God na e
oodu nau mai e dooria.

39 Taa na a God e dooria nana langi kusi
tagalangai nia tesi doo ana tooa gi sui na
nia faleda fuagu, eeri ana maedani isi nau
kuka fi tataeda uria na mouria.
40 A God na Maa nau nia dooria so ni tei
gera na gera aada haitamagu ma gera ka
manata mamana ani nau, gera ka ngalia
mouria firi ma i nau tara kuka taeda uria
mouria ana maedani isi.>>
41 Ma na tooa gi gera ka hafalia na
ngununguunulaa suli nia, sulia na nia e
bae urii, <<I nau naa na fanga na e sifo
mai faasia i langi.>>
42 Ma daka bae urii fuada kwailiu, <<Na
wane naa a Jesus na wela nia a Josef go
ana, ma golu ka haitamana go agolu na
maa nia ma ni tee nia. Ma e utaa naa nia
ka haea ana hasa nia e sifo mai faasia i
langi?>>
43 Ma a Jesus e oolisida ka urii,
<<Molu aalua faasia na ngununguunulaa i
matangamiu.
44 E langi ta wane so ka lea mai siagu lea
na Maa nau na e fale nau mai e langi kasi
talai nia mai i siagu. Ma tara nau kuka
tataea uria na mouria ana fe dani i'isi.
45 Na profet gi da kede daka urii, <A God
ka faatolomainia tooa gi sui go.> Ma so
ni tei na e rongoa na Maa ma ka ngalia
na haitamadooa faasi nia, gera ka lea mai
siagu.
46 Ma e langi ta wane ka rikia na Maa.
Tee taifilia na wane na e ita mai faasia a
God go na e rikia naa na Maa.
47 Doo mamana nau ku haea fuagamu,
so ni tei na e manata mamana, nia ka too
ana na mouria firi.
48 Ma i nau naa na fanga ana na mouria.
49 Na koo gamu gi da ania na beredi
baa na da alangia ana <mana> i laona
aanogwou, ma gera ka mae go ada.
50 Sui na fanga na e sifo mai faasia i
langi, so ta wane na e ania, e afetai nia
ka mae.
51 Ma i nau naa na fanga ana na mouria
faasia i langi. Lea so ta wane ka ania
na fanga naa, i nia ka mouri too ka tau.
Ma na fanga nae naa na marikogu, na
ku falea eeri na tooa gi i laona molaagali
daka mouri.>>
52 Ma na tooa gi daka hafali oolisusuu
i matangada kwailiu ma daka bae urii,
<<Na wane naa ka fale utaa ana na
marikona fuaga uria anilana?>>
53 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Doo
mamana nau ku haea fuagamu, lea so e
langi musi ania na marikogu ma e langi
musi gwoufia na abugu, e afetai muka too
ana na mouria.
54 Ma so ni tei na e ania na marikogu
ma ka gwoufia na abugu, nia ka too ana
na mouria firi, ma i nau tara kuka tataea
ana fe dani i'isi.
55 Sulia na marikogu naa na fanga
mamana, ma na abugu naa na gwoulaa
mamana.
56 Ma so ni tei na ka ania na marikogu
ma ka gwoufia na abugu, nia ka too ani
nau, ma i nau kuka too ani nia.
57 A God na Maa momouri, nia naa e
falea nau mai. Ma i nau kuka mouri laugo
suli nia. Nia naa, so ni tei na e ani nau,
nia ka mouri laugo suli nau.
58 Ma nia naa na fanga na e sifo mai
faasia i langi. Ma e langi kasi iilingia
beredi baa na koo gia gi da ania ma daka
mae naa. Sui, so ni tei na e ania na fanga
naa, nia ka mouri too ka tau.>>
59 Jesus e haea ana si doo naa gi si
kada nia faatolomai ana i lao Beu Aabu
ni figulaa i Kapaneam.
60 Ma na orolada na oote fafurongo nia
gi na da rongoa na doo na gi a Jesus e
haea, ma daka bae urii, <<Na faatolomaia
nia naa e afetai asianaa. Tei naa tara ka
manata mamana?>>
61 Ma a Jesus e haitamana na oote
fafurongo nia gi da ngununguunu sulia si
doo naa, ma nia ka bae urii fuada, <<E
utaa? Si baea nae gi e naga gamu?
62 E utaa lea so muka riki nau, na Wela
nia Iimola gi, kuka ooli uria si gula baa ku
too mai ana i nao?
63 Na doo na e falea na mouria, nia
na na Aanoedoo Aabu. Ma na rigitaa
nia wane na doo tatagwai go ana. Ma
si baea gi na ku haea fuagamu naa na e
ngalia mai na Aanoedoo Aabu na e falea
na mouria.
64 Sui ka urinae boroi, teni wane ani
gamu e langi dasi manata mamana go.>>
Sulia ita ua na mai i nao, a Jesus e
haitamana sui naa ni tei ani gera na e
langi si manata mamana, ma ni tei na tara
ka fale nia fuana na maalimaea nia gi.

65 Ma nia ka bae lau urii, <<Nia naa baa ku haea sui naa ana fuagamu e langi ta wane so ka lea mai siagu, lea so na Maa nau kasi faawaludaa fuana.>>
66 Ma e ita ana si kada nae, orolada na oote fafurongo nia gi da aabulo e'ete na ada, ma e langi dasi lea naa fai nia.
67 Ma a Jesus e ledia na aakwala ma roo wane fafurongo nia gi ka urii, <<E utaa? I gomolu laugo molu dooria lea faasi nau? >>
68 Ma a Simon Peter e oolisia ka urii, <<Lord ae, ni tei lau melu ka lea siana? Ni oe naa na o too ana na baea gi ana na mouria firi.
69 Haia, i gemelu melu manata mamana ma melu ka haitamana ni oe naa na Wane Aabu na o lea mai faasia a God.>>
70 Ma a Jesus e bae urii, <<Nau naa ku aadafili gamu na aakwala ma roo wane. Ma sui boroi ana ka urinae, tee wane ani gamu nia iilingia na aagalo ta'a.>>
71 Ana si kada Jesus e bae urinae, nia e manata go ana fuana Judas nae, wela Simon Iskariot. Sulia Judas sui boroi ana nia ta wane ana aakwala ma roo wane fafurongo nia gi, ni nia naa tara ka falea Jesus fuana maalimaea nia gi.

Jesus fai nia oote haasina gi.

7

1 Ma i buira na doo naa gi, Jesus ka liu galia go ana maefera i Galili gi sulia nia langi kasi dooria lealaa ua fui Judea sulia na wane baita ana Jiu gi seenae gera dooria haungilana.
2 Ma tee fafangaa gera Jiu gi nia garangi naa. Ma gera alangia na fafangaa naa <<Oobala gi>>.
3 Haia, na haasina Jesus gi gera ka lea mai siana, ma gera ka bae urii fuana, <<Ae. O lea fui Judea fuana oko faatainia teni doo kwaibalatana eeri oote fafurongo oe gi gera ka rikia.
4 Sulia lea ta wane e dooria hasa na tooa daka rongoa na hatana ma daka haitamana, langi nia kasi iilia tesi doo ka aagwa. Lea o iilia si doo baita oro gi, nia diana go na o lea oko iili faatai ana eeri na molaagali sui gera ka haitamana.>>
5 Na haasina gi gera bae urinae fuana sulia gera boro langi gera kasi manata mamana go ani nia.
6 Haia, Jesus ka bae urii fuagera, <<Nia e langi si dao ua ana si kada nau eeri kuka iilia na doo nae gi. Haia, ma ni gamu mamalana go ana si kada molu iilia ana doo gi molu dooria.
7 Tooa la molaagali na e afetai gera ka maani uula ani gamu. Ma ni nau, gera ka maani uula ada ani nau, sulia nau ku hae faatai ana si taa gi na gera iilia ka ta'a gi.
8 Molu lea amolu ana fafangaa. Haia, ma ni nau tara nau langi kusi lea go, sulia e langi si dao ua ana si kada nau.>>
9 Nia bae urinae sui, ma nia ka too lau i Galili.

Jesus e faatolomai lau.

10 I buira haasina Jesus gi gera lea na ada uria fangaa baita nae i Jerusalem, Jesus ka lea i burida. Ma nia e lea aagwa go ana, aata ta wane ka haitamana.
11 Ma na wane baita gera Jiu gi gera ka nanisia nuina na fafangaa, ma gera ka ledia daka urii, <<Nia i fai na wane baa? >>
12 Ma tooa oro asianaa gera bae aagwa suli nia daka urii, <<Na wane baa nia wane diana.>>
Ma teni wane aai gi gera ka haea, <<Nia talaia wane oro uria lealaa sulia na sugelaa nia gi.>>
13 Sui boroi ana gera ka bae urinae, langi ta wane ada kasi faarai tafa go ana manatalaa gera nae gi sulia Jesus, sulia gera mou ana tooa baita ana Jiu gi.
14 Na fangaa na nia lea sulia fai maedani e sui naa, ma a Jesus kafi ruu kou laona labata na Beu Aabu nia a God, ma kafi tala'ae faatolomainia na tooa.
15 Ma na wane baita gi kada gera rongoa, gera ka kwele asianaa ana faa-tolomailaa nia. Ma gera ka urii, <<Wane na langi kasi sukulu go mai ana ta fera. Ma e utaa na nia ka haitamana na doo gi sui?>>
16 Ana si kada Jesus e rongo gera, nia e oolisi gera ka bae urii, <<Si faatolomailaa nau langi lau na doo nau, na doo a God ana na e oodu nau mai.
17 Tei na e dooria ka iilia kwaidoorilana a God, tara nia ka haitamana si taa na

nau ku faatolomainia ana tooa, nia e lea
mai faasia God, ma e langi lau na manataa
nau gi i talagu go ana na nau ku faarongo
ana.
18 Lea wane e ainitalo go ana ana si
doo sulia na manataa nia gi i talana, nia
dooria go ana fuana tooa gi daka tango
nia. Ma na wane na e dooria tooa gi gera
ka tangoa na wane na e oodu nia mai nia
nana na wane mamana, ma langi nia kasi
haitamana sugelaa.>>
19 Sui Jesus ka bae lau urii, <<Moses
e falea na kwaieresia gi fuagamu. Ma
langi ta wane ani gamu kasi lea go sulia
kwaieresia nae gi. Haia, ma uria taa na
molu ka doori haumaeli nau?>>
20 Ma na tooa na gera koni ana si gula
nae, gera ka bae urii, <<Oe naa, aagalo
ta'a e nii ani oe! Tei naa e doori haumaeli
oe?>>
21 A Jesus e oolisi gera ka urii, <<Nau
ku iilia go tesi doo kwaibalatana baa
ana maedani Sabat, sui molu ka kwele
asianaa ana.
22-23 Ma ni gamu haitamana hasa a
Moses e falea tee kwaieresia fuamolu,
fuana gala wela wane gamu gi gera ka ole-
mariko. (E langi lau a Moses na e tala'aea,
na koo gamu gi ua mai nao taari.) Ma ana
si kada mu lea sulia kwaieresia nae, gamu
ka haitamana aadea wela wane gi ana fe
dani gi, sui boroi ana fe dani ana Sabat.
Sui e utaa na molu ka rakehasui nau kada
baa ku guraa wane baa ana mae dani ana
Sabat?
24 Muka lugasia keketolaa ta'a na ita
mai ana doo mu rikia go agamu. Ma
muka keketo ana o'oloa.>>
25 Ma teni tooa gi i Jerusalem gera ka
bae urii, <<Boro na wane naa oto baa na
wane baita gi da dooria haungilana?
26 Aada fasi! Wane naa nia bae faatai
go ana, ma langi gera si haea go tesi doo
suusi nia. Gera ka haitamana oto nia naa
Christ, na wane aadafililana baa God uria
aaofialaa!
27 Sui taa, lea na Christ e lea mai, tara ta
wane langi kasi haitamana si gula na nia
e lea mai faasia. Ma na wane naa, golu
haitamana go agolu gula na nia e lea mai
faasia.>>
28 Haia, ma ana si kada nae, Jesus e
faatolomainia na tooa laona Beu Aabu a
God. Ma nia e bae baita ka urii, <<Nia
mamana nae molu haitamagu ma molu
ka haitamana si gula taa na ku lea mai
faasia? Haia, nau langi kusi lea mai ana
na mamanaa nau i talagu! Ma ni nia na
e oodu nau mai, nia e hae doo mamana
gi sui. Haia, ma ni gamu langi musi
haitamana go naa.
29 Ma ni nau ku haitamana, sulia nia
na e oodu nau mai, ma kuka lea mai
faasia.>>
30 Ana si kada nae, na wane baita gi
gera ka doori dumulilana, ma ka afetai.
Sulia nia langi si dao ua ana si kada eeri
gera ka aade urinae ana.
31 Sui boroi ana gera ka dooria aadea
si doo nae, orolana tooa i laona figua nae
gera ka manata mamana ani nia. Ma gera
ka bae urii, <<Nia naa na Christ, sulia
langi ta wane kasi aadea na doo kwaibal-
atana nia gi lea nia langi si Christ.>>

Gera dooria dumulilana Jesus.

32 Haia, ana si kada na Farisi gi da
rongoa tooa gi gera fuaro aagwa ada sulia
a Jesus urinae, gera fai nia na fataabu
baita gi gera ka oodua kou teni wane
fofolo gi na gera folo usia Beu Aabu a God
eeri gera ka dumulia ana si kada nae.
33 Ma a Jesus ka bae urii, <<Nau na tara
kuka too fai gamu go agu ana si kada
kukuru, ma tara nau kuka ooli laugo agu
siana na wane na e oodu nau mai.
34 Sui tara molu ka nanisi nau, ma tara
ka afetai molu ka daotoogu. Sulia e afetai
molu ka dao ana si gula na nau tara kuka
too ana.>>
35 Ma na wane baita Jiu gi gera ka bae
ada i matangada kwailiu urii, <<Wane
naa tara ka lea fui fai naa eeri golu ka
langi si riki nia? Utaa? Tara nia ka lea
ana fuana fera gera Grik gi, na gula gi
teni tooa aga gi da too mai ana, eeri ka
faatolomai gera sui?
36 Ma nia ka haea laugo tara golu ka
nanisia, ma tara langi golu si riki nia,
sulia langi golu kasi haitamana daolaa
ana si gula na tara nia ka too ana. Haia,
ma na taa na e nii la manatana si kada
nia bae urinae ana?>>

Aanoedoo Aabu e iilingia kafo mouri.

37 Haia, ma ana fe dani isi ana fangaa naa, nia fe dani initoo ka tasa. Ma ana fe dani nae, Jesus e take, ma ka bae baita ka urii, <<So ni tei na e maeligwou, nia ka lea mai siagu ka gwou ana.

38 So ni tei na e manata mamana ani nau, tara nia ka uusulia si taa baa na Kekedelaa Aabu e haea, <Na kafo momouria tara ka iigwa mai faasia na mourilana.>>>

39 Jesus e haea si doo na sulia Aanoedoo Aabu naa tara ka lea mai siada ni tei gera na da manata mamana ana. Haia, ma ana si kada nae, God langi kasi oodua ua mai na Aanoedoo Aabu siana tei gera na da manata mamana, sulia Jesus langi kasi tae ua eeri ka ooli mai fui langi.

40 Teni wane ana figua naa, gera rongoa baelana a Jesus, gera ka urii, <<Wane naa nia na gwounge profet baa na gia maasia! >>

41 Ma teni wane aai gi gera ka haea, <<Nia na Christ na wane aadafililana baa a God uria aaofialaa!>>

Haia, ma teni wane lau, gera ka haea, <<Na wane aadafililana e langi kasi lea mai faasia i Galili!

42 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea a Christ tara ka futa mai ana kwalafaa a David na aaofia, ma ka futa i Betlehem, maefera David e too laugo ana.>>

43 Haia, na tooa naa gi langi gera kasi aalua go tesi manatalaa sulia Jesus.

44 Ma bali ana wane gi gera dooria asianaa gera ka dumulia Jesus, sui ma ka langi ta wane ka iilia tesi doo ana.

45 Na tooa fofolo baa gi langi gera si dumulia go Jesus, ma gera ooli kou siana fataabu baita gi ma na Farisi gi. Ma si kada gera dao naa, na fataabu baita gi ma na Farisi gi daka bae urii, <<Utaa na langi molu si ngalia mai?>>

46 Ma gera oolisida urii, <<Sulia gemelu kwele asianaa ani nia, sulia langi ta wane aai kasi faarai urinae.>>

47 Na Farisi gi gera ka bae urii fuada, <<Boro gomolu, molu manata mamana laugo amolu ana sugelaa nia gi?

48 Ta wane ana wane baita golu baa gi langi ta Farisi, gera si manata mamana go ana!

49 Na figua nae go ana na gera manata mamana ani nia. Ma gera langi dasi haitamana go na kwaieresia a Moses gi. Nia urinae tara a God ka kwakwaeda.>>

50 Haia, ma tee wane ani gera Farisi hatana a Nikodimas baa e lea mai siana Jesus i nao. Nia ka bae urii fuana na Farisi aai gi,

51 <<Na kwaieresia golu gi e urii, golu ka rongo diana ana si taa na wane e haea, ma golu ka haitamana diana ana taa na nia aadea suifetei golu kafi ketoa uria na kwakwaea.>>

52-53 Ma gera ka bae urii fuana Nikodimas, <<Utaa? Oe laugo ta wane faasia i Galili? Lea oko iidu diana ana Kekedelaa Aabu, oko rikia i talamu. Langi ta profet hasa tara ka lea mai faasia i Galili!>>

Na geni ooeoe.

8

1 Haia, ma ana si kada na tooa gi sui da ooli naa uria na luma gera gi, a Jesus ka tae uria gwouna fe uuo da alangia ana Olivtri.

2 Ma i ofaidani ana fe dani i buri, nia ka ooli lau uria na Beu Aabu nia a God. Ma na figua baita gera figu gali nia, ma i nia e gwouru, ma ka faatolomaida.

3 Ma na wane faatolomai gi ana kwaieresia gi ma na Farisi gi gera ka ngalia mai tee geni na gera ka daotoona ana ooelaa. Ma daka faatakea i matangada.

4 Ma daka bae urii fuana a Jesus, <<Wane faatolomai ae, na geni naa da daotoona ana ooelaa.

5 Haia, ma i laona na kwaieresia gi na a Moses e falea fuaga, e haea hasa na geni urii, daka uimaelia ana na fou uria haungilana. Ma na taa naa o haea sulia? >>

6 Gera haea si doo naa uria daotoolana tesi doo, eeri daka feengia ana Jesus.

Ma a Jesus e agwaaro ana i aano, ma ka kekede ana ana kakauna na abana i fafo gano.

7 Ma si kada da ledi nia ka lea dongaa go ana, nia e take, ma ka bae urii fuada, <<So ni tei ani gamu na e langi kasi aade ta'a, nia ka uia ana tesi fou totongenao.>>

8 Sui, nia ka agwaaro lau, ma ka kekede
lau i fafo gano.
9 Ma si kada gera rongoa si doo naa,
gera ka lea naa ada, tee wane sui ta tee
wane, e hafali ana na wane waro gi. Ma
gera ka tafusia a Jesus ka too na taifili nia
fai nia na geni baa na e take ua go ana i
seenae.
10 Ma i nia ka take lau, ma ka bae urii,
<<Geni naa ae, na tooa baa gi da nia naa
i fai? E utaa? Ta wane ada kasi oore naa
hai so ka keto oe?>>
11 Ma nia e oolisia ka urii, <<Wane baita
ae, e langi naa ta wane.>>
Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<Haia,
i nau boroi, langi kusi keto oe. O lea na
amu, ma langi osi aade ta'a lau.>>

Jesus e iilingia na kwesu.

12 Jesus ka bae lau urii fuana Farisi gi,
<<I nau naa, nau ku iilingia na kwesu
fuana tooa gi laona molaagali naa. Wane
na e lea mai suli nau, nia langi si liu i
laona rorodoa. Nia ka liu laona raralaa,
ma ka too ana mouria firi.>>
13 Ma na Farisi gi gera ka bae urii fuana,
<<Oe amu i talamu ana na o faarongo ani
oe. Nia naa afetai fuana melu ka manata
mamana ana na baelamu.>>
14 Jesus ka bae urii, <<Langi go. Sui
boroi ana nau ku faarongo ani nau i
talagu, taa gi na nau ku haeda nia e
mamana, sulia nau ku haitamana si gula
taa na nau ku lea mai faasia, ma i fai na
tara kuka lea uria. Haia, ma ni gamu,
langi musi haitamana go si gula nau ku
lea mai faasia, ma si gula tara kuka lea
uria.
15 Gamu mu ketoa si doo gi sulia mana-
talaa wane la molaagali naa go ana. Haia,
ma ni nau, langi kusi ketoa ta wane.
16 Ma lea nau ku ketoa ta wane, nau
ku ketoa sulia si manata o'olo. Nau kusi
ketoa ta wane taifili nau, ma i gemere sui
go a Maa na e oodu nau mai na mere iilia.
17 Na kwaieresia gamu gi e haea sui naa,
lea roo wane da haea tee si doo sulia si
doo, si taa na daaro haea nia mamana.
18 Nau ku faarongo ani nau i talagu, ma
na Maa na e oodu nau mai, nia laugo na
e faarongo go ani nau.>>
19 Sui, gera ka soeledia Jesus gera ka
urii, <<Maa oe e ni fai?>>
Jesus oolisi gera ka urii, <<Gomolu na
langi molu si haitamagu ma langi na Maa
nau. Lea so molu haitamagu, molu ka
haitamana laugo a Maa nau.>>
20 Jesus e haea na doo naa gi ana si kada
nia faatolomainia ana tooa i laona Beu
Aabu a God, i laona si kade Beu na gera
aalua ana bokosi gi na gera aalua ana na
falelaa gi i laona. Haia, ma ana si kada
nae, langi ta wane hasa ka dumulia, sulia
nia e langi kasi dao ua ana si kada nia.

E afetai molu lea uria si gula tara ku lea uria.

21 Jesus ka bae urii lau fuagera, <<Nau
tara kuka lea ma tara muka nanisi nau.
Ma tara muka mae, ma a God kasi lukea
go si aade ta'alaa gamu gi. Ma e afetai
molu ka lea ana si gula na nau tara kuka
lea uria.>>
22 Haia, na tooa baita gera Jiu gi gera
ka bae urii, <<Nia haea tara afetai go golu
ka lea uria si gula na nia tara ka lea uria.
Utaa? Tara nia ka haungi nia ana i talana
oto?>>
23 A Jesus e oolisi gera ka bae urii,
<<Gomolu naa, molu lea mai faasia na
aanofuu naa. Ma ni nau naa, nau ku lea
mai faasia i langi. Gomolu naa faasia na
molaagali naa. Ma ni nau langi lau faasia
na molaagali.
24 Nia naa, nau ku haea sui na tara
muka mae, ma a God kasi lukea lau si
aade ta'alaa gamu gi. Nia mamana nae,
lea langi molu si manata mamana ana
ni nau na wane kuka too ita ua mai ana
hafalilaa.>>
25 Sui gera soeledia daka urii, <<Oe ni
tei naa?>>
Ma Jesus e oolisida ka bae urii, <<Nau
nana si doo naa na ku haea ua na mai
fuagamu totongenao laona faatolomailaa
nau.
26 Nau ku too ana na doo oro asianaa na
ku haitamana kuka haea suli gamu fuana
ketolaa gamulaa urida. Wane na nia e
oodu nau mai, nia naa na wane mamana.
Haia, ma si taa na nia haea fuagu, nia naa
nau haea fuana wane gi sui.>>
27 Ma gera langi dasi haitamana go na a
Jesus e bae sulia a Maa nia mai i langi.
28 Nia naa, nia ka bae urii fuada, <<Si
kada mu aalu nau, na Wela nia Iimola gi,

fafona airarafolo, tara muka haitamagu
na nau na wane kuka too ita ua mai ana
hafalilaa. Ma ana si kada nae, tara muka
haitamana na nau langi kusi iilia tesi doo
sulia na manatalagu i talagu. Sui si doo gi
na Maa e faatolomai nau ana, nia na nau
ku haeda fuagamu.
29 Haia, ma Maa na e oodu nau mai naa,
nia e too fai nau sulia dani. Nia langi kasi
lugasi nau, sulia nau ku iilia si doo gi na
e faaele nia sulia dani.>>
30 Ma tooa oro gi gera ka manata ma-
mana ana Jesus si kada gera rongo nia
haea si doo naa gi.
31 Sui a Jesus ka bae urii fuana tooa gi
na gera manata mamana ani nia, <<Lea
so muka aade sulia na faatolomailaa nau
gi, gamu muka aalu wane fafurongo nau
gi mamana naa.
32 Ma lea so ka urinae, tara muka
haitamana si doo mamana gi sulia God,
haia, ma na doo mamana nae gi na tara
ka aade gamu muka too nonilaa.>>
33 Gera oolisia Jesus, gera ka urii,
<<Gami na tooa ana kwalafaa a Abraham
na. Langi melu si rao o'oni lau fuana ta
wane. Utaa naa oko haea tara mika too
nonilaa?>>
34 Jesus ka bae urii lau fuada, <<Doo
mamana nau ku haea fuagamu. Tooa na
gera roosulia na maluta ta'a gi, na maluta
ta'a nae gi naa ka baita ani gera, ma gera
ka rao o'oni na ada i farana.
35 Na wane na e too nonilaa, nia na
wane e futa ana aebara, ma ka too ana
mamanaa uria toolaa laona luma maa
nia. Ma na wane na e rao go ana, nia langi
si too mamana ana aebara.
36 Nia naa, lea ni nau, na Wela nia God,
ku faanonilaa gamu, nia na tara gamu
kafi nonilaa mamana.
37 Nau ku haitama gamu na tooa ana
kwalafaa a Abraham. Sui boroi ana ka
urinae, molu ka dooria haungilagu, sulia
langi molu si dooria go lealaa sulia na
faatolomailaa nau gi.
38 Nau ku bae sulia si taa na Maa nau
nia faatainia fuagu. Haia, ma ni gamu
mu iilia si taa gi na maa gamu e haeda
fuagamu.>>
39 Gera oolisi Jesus daka urii, <<Maa
gami naa na a Abraham!>>

Jesus ka urii fuada, <<Lea so ni gamu na
kwalafaa a Abraham gi mamana, muka
iilia laugo si doo gi nia aadeda gi.
40 Haia, ma ni nau ku haea go agu
si doo mamana gi fuagamu sulia dani
ana si doo gi na ku rongoa mai faasia
a God. Sui molu ka dooria amolu na
haumaelilagulaa. Sui a Abraham langi
kasi aadea go si doo urinae.
41 Gamu mu aadea laugo si doo gi na
maa gamu e aadeda naa.>>

Gera ka bae urii fuana, <<Taifilia a God
go na Maa gemelu, ma gemelu naa na
wela nia gi mamana.>>
42 Jesus oolisida ka bae urii, <<Lea so
a God na Maa gamu mamana, muka
rakediana laugo fuagu, sui muka langi go.
Nau naa ku lea mai faasia God, ma ana
si kada nae, nau ku too fai gamu i see.
Nau langi kusi lea mai sulia na doorilagu
i talagu. A God naa e oodu nau mai.
43 Utaa naa langi molu si rongo haita-
mana baelagu gi? Nia sulia langi molu si
dooria go rongolana.
44 Haia, gamu naa, na maa gamu naa
a Satan. Nia naa, molu ka dooria iililana
na doo gi iilingia nia iilida gi. A Satan na
nia na wane fuana hauwanelaa na sulia
nia ita ka iilia ua na mai. Ma nia ka
lalafusia na mamanaa, sulia nia langi si
too ana tesi taa gi na e mamana ani nia. Si
kada nia sugea ana ta wane, nia naa nae
na aabulolana go ana, sulia nia na wane
fuana sugelaa naa, ma nia na maa nia na
sugelaa gi sui.
45 Haia, doo mamana nau ku haea
fuagamu, si doo nae na aadea langi molu
si dooria go na manata mamanalaa ani
nau.
46 Haia, ma ni tei ani gamu na e
haitamana ka faatainia na taa na nau
ku aade ka ta'a ana? Langi! Haia, ma
utaa na langi molu si manata mamana ani
nau si kada nau ku haea doo mamana gi
fuagamu?
47 Haia, ni tei gera na da ita mai siana
God, gera haitamana daka rongo sulia
na baelana. Haia, ma ni gamu naa,
gamu langi musi ita mai ana God. Ma
nia naa e aadea langi gamu si dooria
fafurongolaa.>>

48 Sui, gera ka bae urii fuana Jesus, <<Si taa baa melu haea suli oe nia mamana baa melu haea oe wane faasia Samaria, ma oko too ana na aagalo ta'a.>>

49 Jesus oolisida ka bae urii, <<Langi go, i nau e langi kusi too ana ta aagalo. Ma nau ku faa'initoo ana Maa nau, ma ni gamu langi musi faa'initoo go ani nau.

50 Ma ni nau naa, nau langi kusi dooria go tooa gi gera ka hae initoo ani nau. A Maa nau na e dooria fuana tooa gi gera ka hae initoo ani nau. Ma ni nia naa laugo na tara ka keketo ana o'ololaa.

51 Doo mamana nau ku haea fuagamu, so ni tei na e aade sulia faatolomaia nau, tara nia langi kasi mae.>>

52 Sui gera oolisia Jesus gera ka bae urii, <<Gemelu kafi haitamamu nae, oe o too ana aagalo! Sulia koo gia a Abraham nia mae naa, ma na profet gi laugo gera ka mae. Utaa na oko haea lea wane aade sulia faatolomaia oe, nia tara ka langi si mae?

53 Koo gia Abraham nia na wane baita, sui nia ka mae go ana. Haia, ma ni oe naa, oe manata hasa oe o baita liufia Abraham? Ma na profet gi laugo na gera mae. Haia, ma ni oe na oe ni tei naa?>>

54 A Jesus e oolisi gera ka urii, <<Lea so ni nau go ana ku hae initoo ani nau talagu, si initooa nau nia tatagwai go ana. Haia, na wane fuana ka hae initoo ani nau, nia naa a Maa nau, na molu haea nia na God gamu.

55 Sui boroi ana, langi molu si haitamana go a God. Ma ni nau, nau ku haitamana. Ma lea nau ku haea nau langi kusi haitamana, nau tara kuka iilingi gamu na mu haitamana sugelaa asianaa. Haia, ma ni nau ku haitama diana asianaa na ana, ma kuka aade sulia baelana.

56 Haia, na koo gamu Abraham nia eele asianaa sulia tara nia ka rikia na lealaa nau mai. Ma nia ka rikia naa, ma ka eele asianaa sulia.>>

57 Ma gera ka bae lau urii fuana, <<Nwalae! Lima aakwala fe ngali kasi sui ua ani oe, sui oko haea o rikia Abraham? >>

58 Jesus e oolisi gera ka bae urii, <<Doo mamana nau ku haea fuagamu: Si kada Abraham langi kasi futa ua, nau naa nau ku too naa.>>

59 Ana si kada nae, gera ka ngalia na fou gi uria uimaelilanalaa sulia nia bae urinae. Sui, nia ka aagwa nia faasi gera, ma ka lea faasia na Beu Aabu.

A Jesus e guraa na wane maa rodo.

9

1 Si kada a Jesus e liliu ana, nia ka rikia tee wane na maana e rodo ita ua mai ana si kada e futa ana.

2 Ma na oote fafurongo nia gi da ledi nia daka urii, <<Wane faatolomai ae, na aade ta'alana ni tei naa e aadea na maana na wane naa ka rodo ita ua na mai ana futalana? Na aade ta'alaa nia i talana langi na aade ta'alana na maa nia ma ni tee nia?>>

3 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Na maa rodoa na e haungia, langi lau sulia na aade ta'alaa nia i talana ma langi na aade ta'alana na maa nia ma ni tee nia. Na maana e rodo hai muka rikia na rigitalana a God e rao ani nia.

4 Gia ka iili dongaa ana na raoa nia gi a God na e fale nau mai, ana si kada e dani ua. Sulia na rodo e garangi naa, si kada baa langi ta wane kasi rao naa.

5 Si kada ku too ana i laona molaagali, nau ku iilingia na kwesu baita fuana na tooa.>>

6 Ma i buira a Jesus e haea si doo naa, nia ka ngisu i hae gano, ma ka buia mamago ana si ngisu, ma ka uusua ana na maana na wane nae.

7 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<O lea oko taufia na maamu i laona na lobo i Siloam.>> (Si hata naa, na malutana <<Eeresia>>.) Ma na wane nae e lea ka taufia na maana, ma nia ka aada.

8 Ma na tooa gi fera nia ma na tooa gi na da riki nia baa e gani doo go ana i nao, daka ledida kwailiu, <<Nia na wane baa e gwouru ma ka gani doo go ana naa?>>

9 Ma teni tooa gi daka urii, <<I nia naa naa.>>

Ma teni tooa gi lau daka bae urii, <<I nia e langi naa, ma nia mone e aada iilingia.>>

Ma na wane nae i talana ka bae urii, <<I nau na wane baa naa naa.>>

10 Ma gera ka ledia, <<Na maamu e aada utaa naa?>>

11 Ma nia e oolisida ka urii, <<Na wane
na hatana a Jesus na e haungainia si
mamago, ma ka uusua ana na maagu.
Ma nia ka haea fuagu ku lea kuka taufia
na maagu i laona na lobo i Siloam. Sui
nau ku lea, ma si kada ku taufia ana na
maagu, na maagu ka aada naa.>>
12 Ma gera ka ledia lau urii, <<I nia e nii
i fai?>>
Ma nia e oolisida ka urii, <<Nau ku
lalafusia.>>
13 Ma i buri, gera talaia na wane baa
siana na Farisi gi.
14 Haia, ma fe dani nae a Jesus e
haungainia ana mamago, ma ka guraa na
maana na wane naa, fe dani Sabat.
15 Ma na Farisi gi da ledia lau na wane
naa e utaa naa e aadea ka aada naa. Ma
nia ka haea urii fuada, <<A Jesus e aalua
mamago faafia na maagu. Sui ku taufia
na maagu, ma na maagu ka aada naa.>>
16 Ma teni wane ada na Farisi gi daka
bae urii, <<Na wane naa na e iilia si doo
naa, e langi si lea mai faasia a God, sulia
nia langi kasi roosulia na kwaieresia sulia
na Sabat.>>
Ma teni wane lau daka urii, <<Na wane
na e ta'a so ka iili utaa ana si kwaibala-
tana baita urinae gi?>> Ma langi dasi aala
go ada sulia doo nae.
17 Sui na Farisi gi daka ledi urii lau ana
na wane nae, <<Haia, oe naa o haea a
Jesus e guraa na maamu, na taa na o haea
suli nia?>>
Ma nia ka urii, <<I nia na profet.>>
18 Ma na wane baita ana Jiu gi, da
oote gera ana manata mamanalaa hasa
na maana e rodo ua na mai. Ma gera ka
soea mai na maa nia ma ni tee nia.
19 Ma gera ka ledi daaro urii, <<Na
wela gomoro naa? Gomoro haea hasa na
maana e rodo ua ana si kada e futa mai
ana. Ma si taa naa e aadea nia ka aada
naa si kada naa?>>
20 Ma na maa nia ma ni tee nia daaro
oolisida daka urii, <<Gemere mere haita-
mana nia na wela gemere, ma mere ka
haitamana na maana e rodo ua mai ana
si kada e futa ana.
21 Sui taa, mere lalafusia si taa naa e
aadea ka aada naa, langi ni tei na e guraa
na maana. Molu ledi nia kou, sulia nia e
baita naa ma nia ka bae ana i talana!>>

22 Na maa nia fai nia ni tee nia daaro
haea si doo naa sulia daaro mou ana
na wane baita gi ana Jiu. Sulia gera da
kwaialafaafi sui naa, hasa lea ta wane e
haea a Jesus naa na Christ, na wane baa
a God e filia, langi dasi faalamainia ka
ruulaa i laona Beu Aabu ni figulaa gi.
23 Nia naa na maa nia fai nia ni tee nia
daaro ka haea, <<I nia e baita naa. Molu
ledia kou!>>
24 Sui gera ka soea lau mai na wane baa
na maana e rodo i nao, ma gera ka bae
urii fuana, <<O bae aalangai i nao na a
God tara oko haea naa doo mamana gi
naa! Gemelu haitamana na wane naa na
wane ta'a.>>
25 Ma na wane naa e oolisida ka urii, <<I
nau ku lalafusia i nia na wane ta'a ma e
langi. Tesi doo ku haitamana naa go agu
e urii, na maagu e rodo i nao, sui ana si
kada naa nau kuka aada naa.>>
26 Ma gera ka ledia lau urii, <<Na taa na
nia e iilia ani oe? Ma nia ka guraa utaa
ana maamu?>>
27 Ma na wane naa e oolisida ka urii,
<<I nau ku haea sui naa fuagamu baa,
sui langi molu si rongoa go. Uria taa
naa molu ka doori rongoa lau? I gomolu
laugo molu dooria molu ka hau ana wane
fafurongo nia gi oto mone?>>
28 Gera bae tataga fuana ma daka urii,
<<Ni oe na wane fafurongo nia. I gemelu
na wane fafurongo nia gi a Moses ana
naa.
29 Sulia gemelu melu haitamana a God
e bae fuana a Moses. Sui na wane naa,
melu lalafusia nia lea mai faasia i fai!>>
30 Ma na wane naa e oolisida ka urii,
<<Nau ku kwele asianaa ani gomolu.
Sulia nia e guraa na maagu, sui molu ka
haea langi molu si haitamana go amolu i
fai na nia lea mai faasia.
31 Golu sui, golu haitamana a God langi
kasi fafurongo uria na tooa ta'a gi. Nia e
fafurongo ana uria na tooa gi na da hae
baita ani nia, ma daka iilia si taa gi na nia
e dooria hai gera ka iilia.
32 E ita ua mai ana hafalilana na molaa-
gali, e langi gia si rongoa ua hasa ta wane
ka guraa na maana na wane na e rodo ita
ana si kada e futa ana.

33 Ma lea so na wane naa e langi si lea
mai faasia a God, e afetai nia ka iilia ta si
doo urinae.>>
34 Ma gera ka rakehasu asianaa, ma
gera ka bae urii fuana, <<Ni oe o ta'a
asianaa ita ua mai ana futalamu! Utaa na
oko hasi uria na faatolomai doo fuamelu?
>> Sui gera ka langi si faalamainia naa
uria na ruulaa i laona Beu Aabu ni figulaa
gi.
35 Sui a Jesus e rongoa gera iilia si
doo naa fuana na wane naa. Ma nia
ka daotoona ma ka bae urii, <<Ni oe o
manata mamana ana na Wela nia Iimola
gi?>>
36 Ma na wane naa e oolisia ka urii,
<<Aarai ae, o faarongo nau, ni tei nae, hai
kuka manata mamana ani nia?>>
37 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<Ni oe
o riki nia sui naa, ma i nia naa na o bae
fai nia ana si kada nae.>>
38 Ma na wane naa ka haea, <<Lord ae, i
nau ku manata mamana naa ani oe.>> Ma
nia ka bourure i hae gano i maana aena
a Jesus.
39 A Jesus ka bae urii, <<I nau ku lea mai
i laona na molaagali naa uria na ketolaa,
eeri na tooa gi na maada e rodo, tara daka
aada lau, ma na tooa na da aada, tara na
maada ka rodo lau.>>
40 Ma teni wane ada na Farisi gi na da
too i seenae fai nia, da rongoa e haea si
doo naa, ma daka ledia, <<Ni oe haea na
maa melu e rodo laugo?>>
41 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Lea
so gamu ka iilingia na wane maa rodo gi,
langi molu si garo. Sui taa, molu haea
gomolu aada haitamana na doo mamana
gi. Nia na aadea molu ka garo asianaa.>>

A Jesus e iilingia na wane aadasulia na sipsip gi.

10

1 A Jesus e haea fuana na oote fafurongo
nia gi ka urii, <<Doo mamana nau ku haea
fuagamu, na wane na langi kasi ruu ana
maehaga laona na baa gera na sipsip gi,
ma ka ruu go mai ana i buira na baa, i nia
na wane bebeli.
2 Ma na wane aai naa na e ruu mai
ana maehaga, i nia naa na wane na e
aadasulia na sipsip gi.
3 Na wane fofolo ka ifingia na maehaga
na baa fuana, ma na sipsip gi daka rongoa
na lingeena. I nia e soe hatada na sipsip
nia gi ma ka talaida i maa.
4 Ma si kada nia e talaia na sipsip nia gi
sui i maa, nia ka eeta i nao ada, ma gera
ka lea i buira sulia da rongo haitamana
na lingeena.
5 Ma e afetai daka lea i buira ta wane
ete. I gera daka tafi faasi nia, sulia langi
dasi rongo haitamana na lingeena.>>
6 Si kada Jesus e baea si oomelawanea
naa fuada, gera langi dasi haitamana go
na malutana.
7 Nia naa, a Jesus ka bae lau urii, <<Doo
mamana nau ku haea fuagamu, i nau ku
iilingi na maa uria na ruulaa ana fuana
na sipsip gi.
8 Na wane baa gi da dao mai i nao ani
nau, gera iilingia na wane bebeli gi, ma
na sipsip gi langi dasi roo go suli gera.
9 I nau ku iilingia na maehaga uria na
ruulaa. Ma so ni tei na e ruu mai ani nau,
nia ka mouri. Tara nia ka ruu mai ma ka
ruu kou ma ka daotoona na doo diana gi.
10 Na wane bebeli e dao go mai ana
uria na belilaa ma na hauwanelaa ma na
kwailabasidoolaa. I nau ku dao mai eeri
muka too ana na mouria na e diana ka
tasa.
11 <<I nau ku iilingia laugo ta wane na
e aada diana sulia sipsip gi. Ma nau kuka
aade aagau uria maelaa usia na sipsip
nau gi.
12 Ma na wane aai na e rao uria na
folilaa ma na sipsip gi langi doo nia gi,
si kada nia ka rikia na kui kwasi e lea
mai, nia ka tafusia na sipsip gi, ma ka tafi
na ana. Ma na kui kwasi e lea mai ka
haungia teni sipsip gi ma ka tagalangaia
teni sipsip aai gi.
13 Na wane nae e tafi na ana sulia nia e
rao go ana uria folilaa, ma ka langi si oga
nia go uria na sipsip gi.
14-15 I nau ku aada diana usia sipsip
gi, ma kuka maabe uria maelaa fuana
sipsip nau gi. Ma gera ka haitamagu, ma i
nau kuka haitamada laugo, iilingia laugo
a Maa e haitamagu ma i nau laugo ku
haitamana laugo.
16 Ma teni sipsip nau gi laugo na langi
gera kasi too ua laona baa, gera na sipsip

nau gi laugo. Ma tara kuka ngalida laugo mai. Ma gera ka rongo haitamana lingeegu. Haia, ma tara gera ka too oofu laona tee aabui sipsip nau fai nia na sipsip na da too ua na mai. Ma tara kuka aadasulida teefou.

17 <<Na Maa e rakediana fuagu, sulia nau ku eekwatainia na mourilagu uria na maelaa eeri kuka mouri lau.

18 Langi ta wane hasa ka haungi nau, lea langi kusi lugasia fuana. Ma nia naa na kwaidoorilagu. Nau ana i talagu nau ku too ana mamanaa uria lugasilagu i talagu uria maea ma uria mouria laugo. Haia, si doo naa na Maa nau haea kuka aadea.>>

19 Ma ana si kada nae, tooa Jiu gi langi gera kasi aalua na tesi manatalaa sulia Jesus sulia si doo gi na nia e haeda.

20 Orolada gera haea, <<Wane naa e nue ma ka too ana aagalo ta'a. Langi molu si fafurongoa!>>

21 Haia, ma teni tooa ada gera ka bae urii, <<Na wane na e too ana aagalo e afetai ka bae urii loko! Ma na wane na e too ana aagalo e afetai ka guraa tooa maada e rodo ma gera ka aada lau!>>

Jesus e haea nia fai nia Maa nia daaro tee doo.

22 Ana si kada ana uuni gwagwaria, na Jiu gi gera figu i Jerusalem uria Fangaa ana Faaabulana Beu Aabu a God.

23 Ma Jesus e too laugo laona labata ana Beu Aabu nae, ma ka liliu go ana i laona taofa a Solomon.

24 Haia, ma ana si kada tooa gi gera rikia, gera ka koni mai siana, ma gera ka soeledia daka urii, <<Gami kwaimaasi ka tau asianaa. O haea o'olo ana fuagami! Oe naa na Christ, na wane aadafililana a God uria aaofialaa ma e langi?>>

25 A Jesus e oolisida ka urii, <<Nau ku haea sui naa fuagamu, sui langi molu si dooria go na manata mamanalaa ani nau. Si raoa naa gi ku aadeda naa na Maa nau na e haea kuka aadeda, gera ka faatainia nau ni tei.

26 Sui molu si dooria go na manata mamanalaa, sulia gamu naa gamu langi lau na sipsip nau gi.

27 Na sipsip nau gi na da fafurongo uria na lingeena baelagu, ma i nau kuka haitamada ma daka lea i burigu.

28 Ma kuka falea na mouria firi fuada, ma e afetai daka mae. Ma e afetai ta wane ka lauda faasi nau.

29 Na Maa nau na e falea na sipsip naa gi fuagu, nia e baita ka liufia na doo gi sui. Ma e afetai ta wane ka laua na sipsip naa gi faasi nia.

30 I nau fai nia a Maa, gemere tee doo go.>>

31 Ma ana si kada nae, na tooa gi gera ka konia lau mai na fou gi eeri gera ka uimaelia Jesus.

32 Ma Jesus ka soeledi gera urii, <<I gamu mu rikia sui naa si raoa diana oro gi na i nau ku iilia faasia na Maa. Haia, ma si raoa taa ana na raoa naa gi na mu dooria haungilagu faafia?>>

33 Gera ka oolisia urii, <<Gemelu si ui oe faafia na raoa diana gi o aadeda. Melu dooria ui oe faafia o bae tataga ana God. Sulia oe na wane go ana, ma oko haea oe a God!>>

34 Jesus e oolisi gera lau ka urii, <<Na baelaa gi e too laona Kwaieresia gamu, a God e haea ka urii, <I gamu na God gi.>

35 Haia, ma ni golu haitamana na doo gi sui i laona Kekedelaa Aabu, nia mamana teefou katau. Haia, a God e alangia na koo gia ana god gi. Gera na tooa na God e bae fuada.

36 Nau naa, nau wane Maa e aadafilia ma ka oodu nau mai laona molaagali naa. Haia, ma e utaa na molu ka haea nau ku bae tataga ana God si kada ku haea ana nau Wela nia?

37 Lea nau langi kusi aadea na raoa gi na Maa nau e dooria kuka aadea, langi musi manata mamana go ani nau.

38 Sui lea nau ku iilia na raoa gi na Maa e dooria, molu ka manata mamana mone amolu ana si raoa nae gi, sui boroi ana molu ka langi si manata mamana ana si taa gi na nau ku haeda fuagamu. Lea so molu ka aadea na doo naa gi, tara muka haitamana diana na Maa e too i lalo ani nau ma i nau laugo ku too i lalo ana Maa.>>

39 Ma ana si kada nae laugo, gera ka
dooria daua Jesus, sui nia ka haufini nia
na ana faasi gera.
40 Ma Jesus ka ooli lau i bali kafo ana
Jodan, ma nia ka too i seenae ana si gula
baa John e siuabua ana tooa gi i nao.
41 Ma na tooa oro asianaa gera lea
mai siana Jesus, ma gera ka bae fuagera
kwailiu daka urii , <<A John langi kasi
aadea go teni doo kwaibalatana, sui na
doo gi nia bae sulia ana wane naa, nia
e mamana sui go.>>
42 Ma na tooa oro gi ana gula naa gera
ka manata mamana ana a Jesus.

Sulia a Lasaros.

11

1 Tee wane hatana a Lasaros e matai.
I nia e too i fera Betani fai nia na roo
waigeni nia ni Mary ma ni Mata.
2 Ni Mary nae baa e ikia na aena a
Jesus na Lord ana na gwai momoko, ma
ka uusua ana na iifuna ketena. Haia, na
waiwane nia a Lasaros na e matai.
3 Ma na roo geni naa gi da fale baea uria
a Jesus daka urii, <<Lord ae, na ruana
rakediana oe baa e matai.>>
4 Ma si kada a Jesus e rongoa si doo
naa, nia ka bae urii fuana na fafurongo
nia gi, <<A Lasaros langi kasi mae ana
mataia naa. Na mataia naa e haungia hai
ka faatainia na baitalana a God ma eeri na
tooa gi daka faa'initoo nau na Wela nia a
God ana.>>
5 Haia, a Jesus e rakediana ana a
Lasaros ma na roo waiwane nia gi ni Mata
ma ni Mary.
6 Sui boroi ana, si kada a Jesus e rongoa
a Lasaros e matai naa, nia ka too lau ana
si gula nae e too ana, sulia roo fe dani.
7 Sui a Jesus ka bae urii fuana oote
fafurongo nia gi, <<Golu ooli lau uria i
Judea.>>
8 Ma na oote fafurongo nia gi da oolisia
daka urii, <<Faatolomai ae, e langi kasi
tau go baa, na tooa i Jiu gi da dooria na
haungilamu ana fou. Sui oko dooria laugo
na oolilaa i seenae?>>
9 Ma a Jesus ka bae urii, <<Ana tee fe
hato na hato e tala ita i ubongi lea ka dao
i haulafi. Lea so ta wane ka liu ana si kada
na hato e tala, afetai ka taafainia, sulia nia
e rikia na folaalana na molaagali naa.
10 Sui laugo lea ta wane e galo i laona
rodo, nia ka taafainia, sulia e langi ta
folaalaa fuana.>>
11 Ma a Jesus ka bae lau urii, <<Na
ruana golu baa a Lasaros e teo naa, ma
tara nau ku lea, kuka faaadaa.>>
12 Ma na oote fafurongo nia gi da oolisia
daka urii, <<Lord ae, lea so nia ka teo go
ana, tara ka diana lau.>>
13 Na malutana na baelaa a Jesus hasa a
Lasaros e mae naa. Sui gera manata hasa
i nia e teo mamana.
14 Nia naa, a Jesus ka faarongo folaa ana
fuada ka urii, <<A Lasaros e mae naa.
15 Ma uria na dianalaa gamu, nau ku
eele sulia kusi too siana, hai molu ka
manata mamana ani nau. Haia, golu lea
siana.>>
16 A Tomas (na gera alangia ana <Na
Iu>) ka bae urii fuana na oote fafurongo
gi, <<Golu lea agolu fai nia na faatolomai,
eeri golu ka mae laugo fai nia!>>
17 Ma si kada a Jesus e dao ana, fai fe
dani e sui naa i buira na gera aalua ana a
Lasaros.
18 Na fera Betani e too garangia i
Jerusalem, e bobola fai nia oolu kilome-
ter.
19 Ma tooa oro i Judea gi da dao uria na
maatoolana ni Mata ma ni Mary, uria na
faagwagwarilana na manata daaro sulia
na waiwane daaro e mae.
20 Ma si kada ni Mata e rongoa a Jesus
e dao mai, nia ka lea uria rikilana. Ma ni
Mary ka too go ana i luma.
21 Ni Mata ka bae urii fuana a Jesus,
<<Lord ae, lea so oko too go amu i seenaa,
afetai na waiwane nau ka mae.
22 Boroi ana, ni nau ku haitamana si
kada naa boroi ana, a God haitamana ka
falea go ana tesi taa na o gani nia uria.>>
23 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<Na
waiwane oe tara ka mouri lau.>>
24 Ma ni nia e bae fuana a Jesus ka urii,
<<Nau ku haitamana tara nia ka mouri
lau ana fe dani i'isi.>>
25 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<I
nau naa na ku tataea na tooa gi ma ku
falea lau na mouria fuada. So ni tei na e
manata mamana ani nau, nia ka mouri,
boroi ana so nia ka mae naa.

26 Ma so ni tei na e mouri ua ma ka
manata mamana ani nau, e afetai nia ka
mae. Haia, ma ni oe, o manata mamana
ana si doo naa?>>
27 Ma nia e oolisia ka urii, <<Iiuka, Lord.
I nau ku manata mamana ana i oe naa na
Christ, na Wela nia a God na gami maasia
na ka lea mai i laona molaagali.>>
28 Ma i buira naa ni Mata e haea si doo
naa, ni nia ka ooli ma ka soe aaroaro ana
na haasina ni Mary, ma ka bae urii fuana,
<<Na faatolomai e dao naa, ma nia ka
doori riki oe.>>
29 Ma si kada ni Mary e rongoa si doo
naa, nia e tatae ma ka lea ali'ali siana.
30 Haia, a Jesus kasi dao ua mai fera, e
too ua go ana mai ana si gula baa ni Mata
e daotoona ana.
31 Ma na tooa gi na da too i luma fai
nia ni Mary uria na faagwagwarilana na
manatana, da lea laugo i buira si kada
da rikia e tatae ma ka lea ali'ali kou i
maa. Gera da manata ada hasa ni nia e
lea siana na kwaingeia uria na aangilaa i
seenae.
32 Ma si kada ni Mary e dao ana si gula
nae a Jesus e too ana, nia ka rikia ma ka
boururu i maana aena, ma ka bae urii,
<<Lord ae, lea so oko too go amu i seenaa,
na waiwane nau e afetai ka mae.>>
33 Ma a Jesus e rikia ni Mary e aangi
ma na tooa gi naa da lea mai fai nia da
aangi laugo, ma nia ka kwaimanatai ma
ka liobukonu asianaa.
34 Ma a Jesus e ledi gera ka urii, <<Fai
na molu aalua ana?>>
Gera oolisia ka urii, <<Lord ae, o lea mai
ma oko rikia amu.>>
35 Ma a Jesus ka aangi.
36 Ma na tooa i Jiu gi daka bae fuagera
kwailiu urii, <<Gamu rikia agamu na
rakedianalaa baita nia fuana a Lasaros!
>>
37 Ma teni tooa ada lau daka bae urii,
<<I nia e guraa na wane maana e rodo.
Uria taa nia kasi luia a Lasaros faasia na
maea?>>
38 A Jesus ka liobukonu asianaa lau, ma
ka lea siana na kwaingeia. Na kwaingeia
nae, na faaluma nae fai nia tee gwe fou
baita na da aalua usia na maana.
39 Ma a Jesus e ooduda ka urii, <<Molu
lafua na fou naa!>>
Ma ni Mata na waiwane nia na wane
na e mae, e oolisia ka urii, <<Lord ae, na
fai fe dani e sui naa i buira na aalulana.
Nia ka moko ta'a naa nae!>>
40 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<I nau
ku haea sui na fuamu baa lea so oe o
manata mamana ani nau, tara oko rikia
na baitalana a God.>>
41 Ma gera ka lafua na fou nae. Sui
a Jesus e aada alaa i langi ma ka fooa
urii, <<Maa ae, nau ku baelafe oe sulia o
fafurongo na mai urii nau.
42 I nau ku haitamana na o fafurongo
urii nau sulia dani. I nau ku haea si doo
naa hai na tooa naa gi i see daka manata
mamana ana na o oodu nau mai.>>
43 Ma i buira na e haea si baea naa, nia
ka rii baita ka urii, <<Lasaros ae, o haga
mai i maa!>>
44 Ma na wane na e mae naa ka mouri
lau ma ka haga na mai i maa. Ma na roo
aena gi ma na roo abana gi da afua ana
na maku ni afulana na wane mae, ma na
maana da afua laugo. Ma a Jesus ka bae
urii fuada, <<Molu lukea na maku naa gi
faasia, ma molu ka lugatainia.>>

Gera manata uria haungilana Jesus.

45 Ma na tooa oro i Jiu gi na da dao
mai siana ni Mary, gera rikia si doo naa
a Jesus e iilia, ma daka manata mamana
ani nia.
46 Haia, ma bali ani gera, da ooli siana
Farisi gi ma gera ka uunuunu suli taa gi
na Jesus e aadea.
47 Haia, na Farisi gi ma na fataabu baita
gi gera ka oofu uria baelaa fai nia na
wane baita gi, ma gera ka bae urii, <<Taa
na tara golu ka aadea ana wane naa?
Sulia doo kwaibalatana oro gi naa na nia
e aadeda.
48 Ma lea golu ka lugasia wane naa ka
tasa dongaa go ana, tara na tooa oro gi
daka manata mamana ana, ma tara na
wane baita gi faasia i Rom tara gera ka
rakehasui golu naa. Ma lea urii nae, tara
gera ka tagalangainia na Beu Aabu a God,
ma gera ka labasia na maefera gia!>>
49 Ma tee wane ani gera hatana a
Kaeafas na fooanigwou ana si kada nae
ka bae urii, <<Gomolu boro molu nue
asianaa!
50 Gomolu si haitamana go nia diana
fuana ta wane ka mae, eeri gera ka langi
si haungia wane gi sui?>>

51 Haia, ma si baelaa na Kaeafas nia e haea naa, langi lau na doo i manatana taifilia. Sulia nia na fooanigwou ana si kada nae, ma nia naa a God ka aalua na manatalaa nae i liona. Haia, si baelaa nia haea sulia Jesus tara nia ka mae uria kwai'adomilana na tooa i Jiu gi.
52 Ma nia langi kasi mae usia na wane i Jiu gi go ana taifilida. Nia mae eeri na wela God gi sui na gera too ana fera gi sui, gera ka oofu fai gera na Jiu gi eeri ka aalua tee oofuofua.
53 Ma hafali ana fe dani na Kaeafas haea si baelaa nae gi, gera ka tala'ae na haungailana si manata oro fuana gera ka haungia a Jesus.
54 Sulia si doo nae, a Jesus ka langi si liu faatai ana lolofaa i Judea. Ana si kada nae, nia ka lea faasia si gula nae, ma ka lea fai nia oote fafurongo nia gi gera ka lea gera ka too ana ta fera garangia na aanogwou na hatana i Ifrem.
55 Ana si kada nae, nia garangia na maedani ana Fangaa ana Lofoagaua gera Jiu gi. Ma na tooa oro gera ka lea kou fui Jerusalem i naona na Fangaa naa uria iililana ada teni si doo sulia na maluta gera gi eeri gera ka faalu i maana God suifetei kafi dao ana maedani Fangaa.
56 Ma na tooa gi gera ka nanisia Jesus. Ma ana si kada nae, gera oofu sui mai i laona labata ana Beu Aabu a God, gera ka ledi gera kwailiu daka urii, <<Utaa? Gomolu manata tara nia ka dao mai ana Fangaa? Boro langi go oto!>>
57 Gera bae urinae sulia na fataabu baita gi ma na Farisi gi gera aalu baea siana tooa urii, lea ta wane ka haitamana gula Jesus nia e too ana, nia ka faarongo gera ana eeri gera ka dumulia.

Ni Mary e igitainia gwai fafona aena Jesus.

12

1 Si kada oono maedani ua i naona Fangaa ana Lofoagaua, Jesus fai nia na oote fafurongo nia gi gera ooli lau fui Betani, na maefera a Lasaros baa a Jesus e faamouria faasia na maea.
2 Gera aade aagau ana si fanga i seenae fuana Jesus. Lasaros laugo na ta wane ada na tooa na gera soe mai uria fangalaa oofu fai nia a Jesus. Ma ni Mata ka toia fanga fuagera.
3 Ma ni Mary ka ngalia mai tee botele ana gwai ni gwailaa na da alangia ana <<nad>>, na folilana e baita asianaa. Ni Mary e ngalia mai ka igitainia i fafona roo aena a Jesus gi uria faabaitalana. Sui ni Mary ka uusua roo aena Jesus gi ana iifuna. Ma ana si kada nae, na luma naa ka fungu ana momokofana diana na gwai naa.
4 Haia, a Judas Iskariot, na fafurongo baa tara ka falea a Jesus fuana maalimaea nia gi, nia e bae kou ka urii,
5 <<Utaa naa nia langi kasi faafoli ana na gwai diana naa? Na gwai naa lea so nia ka faafoli ana, tara nia ka ngalia ana si malefo e bobola fai nia si folilaa ta wane e rao uria sulia tee fe ngali. Haia, si malefo nae haitamana oko ngalia oko adomia na tooa siofaa.>>
6 Judas e haea si doo na langi lau sulia nia manata uria adomilana tooa na gera siofaa. Ma sulia go ana nia ta wane fuana belilaa. Haia, ma ni nia laugo na wane fuana aadalaa sulia wai malefo gera fafurongo gi. Ma si kada gi sui, nia haitamana ka labasia go ana si malefo fuana i talana.
7 Ana si kada nae, Jesus ka bae urii, <<Langi osi suusia lau na geni naa! Ma nau ku dooria nia ka taingainia mai na gwai naa uria uusulana ana nonigu si kada gera aalu nau ana.
8 Ma tooa na da siofaa gera too go ada fai gamu sulia dani. Haia, ma ni nau tara nau langi kusi too tau lau fai gamu.>>

Gera manata uria haungilana a Lasaros.

9 Tooa oro gi gera rongoa Jesus e too i Betani ma gera ka lea siana. Gera lea langi lau sulia Jesus go ana taifilinia too i fera nae. Ma gera lea laugo uria rikilana Lasaros baa a Jesus e faamouri nia faasia maea.
10-11 Ma na orolana tooa i Jiu gi gera lugasia na fataabu baita gi ma gera ka manata mamana na ada ana Jesus sulia nia faamouria a Lasaros faasia na maea. Nia naa, na fataabu baita gi gera ka manata laugo uria na haungilana a

Lasaros iilingia laugo na gera manata uria haungilana a Jesus.

Jesus e ruu i Jerusalem iilingia ta aaofia.

12 Sui ana ruana fe dani, tooa oro na gera lea mai ana Fangaa baa, gera rongoa a Jesus e lea mai fui Jerusalem.
13 Gera lea, daka ngalia mai abana niu gi, ma gera ka lea mai uria kwaitodailaa fai nia Jesus. Ma gera ka rii daka urii, <<Baelafea a God! A God ka faadianaa ana na wane na e lea mai ana hatana a Lord. A God ka faadianaa na aaofia gia i Israel.>>
14 Si kada nae, Jesus e ngalia tee doo fai ae na hatana dongki, ma ka tae mai i fafona. Si doo na nia faamamanaa ua go mai si taa naa na Kekedelaa Aabu e haea baa e urii,
15 <<Gamu tooa i Jerusalem, langi musi mou! Mu rikia na aaofia gamu na e tae mai i fafona gale dongki.>>
16 Haia, ma ana si kada nae, na fafurongo gi langi gera si haitamana ua si doo naa. Sui i buira Jesus e mouri lau ma ka ooli fui langi ana, gera kafi manatatoona na Kekedelaa Aabu suli nia ma si taa naa daka aadea ana.
17 Na tooa na gera too fai nia Jesus si kada nia soea Lasaros faasia la kwaingeia ma ka aadea ka mouri lau, gera faarongo ana si doo nae fuana tooa oro.
18 Nia na aadea tooa oro gi gera ka lea mai uria kwaitodailaa fai nia Jesus. Gera lea sulia gera rongoa sui na Jesus e aadea si doo kwaibalatana nae.
19 Ma si kada nae, na Farisi gi gera ka bae urii ada fuada kwailiu, <<Molu rikia! Sui boroi ana golu ka haungainia manata oro gi, nia e afetai naa. Sulia wane oro gi gera lea na ada sulia na wane naa!>>

Na tooa gi fasia Gris.

20 Teni tooa gi faasia i Gris da too laugo i matangada na tooa gi na da lea uria i Jerusalem uria na fooalaa ana fe dani baita nae gi.
21 I gera da lea siana a Filip, na wane faasia i Betsaeda i laona na lolofaa i Galili, ma da bae urii fuana, <<Aarai ae, i gemelu melu doori rikia a Jesus.>>
22 Sui a Filip e lea, ka faarongoa a Andrew, ma daaro ka lea ma daaro ka faarongoa a Jesus.
23 Ma a Jesus e oolisi daaro ka urii, <<Si kada nau na Wela nia Iimola gi e dao naa hai kuka too ana na initooa.
24 Doo mamana nau ku haea fuagamu. Lea so ta tee mige ai e langi si asia i laona na hae gano ma kasi mae go, na mige ai nae ka too ua tee doo go ana. Ma lea so nia ka mae taari, nia kafi kwalafia na mige doo oro gi.
25 Ma so ta wane ka rakediana ana na mourilana i talana, tara nia ka mae go ana. Haia, ma lea so ta wane ka falea na mourilana i laona na molaagali naa, tara nia ka ngalia na mouria faalu na e langi si sui.
26 Ma so ta wane e dooria na raolaa fuagu, nia ka lea suli nau, eeri ka aalua na wane ni rao nau, ma ka too ana si gula na ku too ana. Ma na Maa nau ka faabaitaa na wane na e rao fuagu.
27 <<Ma si kada naa, na liogu e bukonu, ma tesi taa na tara kuka haea? Nau tara kuka bae urii, <Maa ae, osi faalamainia si kada naa ka dao mai faafi nau?> Langi. Sulia nia naa si doo na nau ku lea mai uria, hai kuka liu ana si kada naa ana na nonifiilaa.
28 Maa ae, oko hae initoo ana na hatamu.>>
Ma ana si kada nae, tesi lingee doo e bae mai faasia i langi ka urii, <<I nau ku ngalia sui na mai na initooa fuana na hatagu, ma i nau tara kuka iilia lau.>>
29 Ma na figua nae da take i seenae, da rongoa na lingee doo nae, ma teni tooa ada daka haea ada na kukuru. Ma teni tooa gi aai daka bae urii, <<Tee ensel naa e bae mai fuana!>>
30 Sui a Jesus ka bae urii fuada, <<Na lingee doo na e bae mai, e langi lau uria na dianalagu, e bae mai uria na dianalaa gamu ana.
31 Ma e dao na ana si kada hai so a God ka ketoa na tooa gi i laona na molaagali naa. Ma si kada naa, a God ka lafua a Satan na wane baita ana na molaagali naa.
32 Ma ana si kada tara gera da tatae nau, i nau tara kuka soea mai na tooa gi sui siagu.>>

33 (Ma ana si baea naa gi, i nia e
faatainia go ana na ai maea na i nia ka
mae ana.)
34 Haia, na tooa gi gera ka bae urii, <<Na
Kekedelaa Aabu gia e haea na Christ tara
langi kasi mae. Haia, ma ni oe, oko haea
tara gera ka uua Wela nia Iimola gi. Haia,
ma ni tei naa na Wela nia Iimola gi?>>
35 Jesus e oolisida ka urii, <<Nau ku
iilingia na kwesu baita. Ana si kada
toto'ou na nau ku too ua ana fai gamu.
Nia naa, muka roosulia na baelagu si kada
na ku too ua ana fai gamu eeri muka aada
haitamana na tala diana. Sulia ni tei na
e lea lao rorodoa tara ka lalafusia fai na
nia lea uria.
36 Si kada na kwesu e too ua ana fai
gamu, muka manata mamana ana eeri
muka aalua wela ana raralaa gi.>>

Jesus e haea si doo nae gi, sui nia ka lea
na ana faasi gera, ma ka haufini nia na
ana faasi gera.

Tooa da oote gera manata mamana.

37 Sui boroi ana Jesus ka aadea doo
kwaibalatana oro gi ma gera ka rikia, sui
gera langi dasi manata mamana go ani
nia.
38 Si doo naa gi nia urinae, eeri ka
faamamana na baelaa a profet Aesea e
haea ua na mai ana i nao ka mamana,
baa nia bae urii, <<Lord, gera langi gera
kasi manata mamana go ana baelaa gi na
mi ainitalongainia, ma gera langi si aada
haitamana laugo na mamanaa oe na o
faatainia fuada.>>
39 Ma ana si kada langi gera kasi haita-
mana manata mamanalaa ana urinae,
baelana God na Aesea nae e ainitalo ua
mai ana i nao nia kafi mamana.
40 Laona Kekedelaa Aabu, a God e bae
urii, <<Nau ku faabokoa naa na maada
eeri langi gera kasi rikia. Nau ku faan-
gasia na manatalada eeri langi gera kasi
haitamana. Nau ku aade urinae ada eeri
gera ka langi si haitamana kari aabulolaa
lau mai uri nau fuana kuka faamouri
gera.>>
41 A Aesea e haea si doo naa gi sulia nia
rikia sui na initooa nia a Jesus, ma nia ka
bae sulia.
42 Sui boroi ana ka urinae, wane baita
oro ana Jiu gi na gera manata mamana
ana Jesus. Sui langi gera kasi bae go sulia
fuana wane e'ete gi, sulia gera moungia
na Farisi gi, aata gera ka luida faasia
ruulaa ana ta Beu Aabu ni figulaa.
43 Gera manata a'abo asianaa uria aade-
lana si doo fuana wane go ana uria
eelelaa sulia. Sui langi gera si manata
a'abo go uria aadelana si doo fuana God
eeri ka eele sulia.
44 Haia, Jesus e bae baita ma ka urii,
<<Lea so ta wane e manata mamana ani
nau, nia ka manata mamana laugo ana a
God na e oodu nau mai.
45 Ma lea ta wane ka riki nau, nia ka
rikia a God laugo na e oodu nau mai.
46 Nau ku lea mai laona molaagali naa
uusulia ta kwesu fuana tooa, eeri ni tei
gera na gera manata mamana ani nau,
langi gera kasi too laona rorodoa.
47 Ma so ni tei na e rongoa baelagu ma
langi kasi aade sulia, langi nau na wane
ketoa, sulia nau langi kusi lea mai i laona
molaagali naa uria ketolaa. Ma nau ku
lea mai uria faamourilana tooa gi taari.
48 Wane na langi kasi doori nau ma
langi kasi dooria aadelaa sulia doo gi ku
haeda, tara tesi doo ka ketoa nia e too ana.
Na baea nau gi, nia na tara ka ketoa ana
fe dani isi.
49 Si doo na nia mamana, sulia si kada
nau ku babae ana, nau langi kusi bae
sulia si doo sulia manatagu i talagu. Na
Maa na e oodu nau mai naa, nia haea
fuagu si taa naa fuana kuka haea ma kuka
bae sulia.
50 Ma i nau ku haitamana, tooa gera ka
ngalia na mouria firi faasia na baelana.
Haia, tesi taa na nau ku haea, nia naa
si taa naa Maa e haea fuagu eeri kuka
ainitalongainia.>>

A Jesus e saufia na aena oote fafurongo nia gi.

13

1 Tee fe dani i nao ana na Fangaa ana
Lofoagaua, a Jesus e haitamana naa si
kada nia e garangi dao naa hai ka tafusia
na molaagali naa ma ka lea siana na Maa.
I nia rakediana ana na oote fafurongo nia
gi na da too i laona na molaagali naa, ma
nia e rakediana fuada lelea ka dao i i'isi.

2 Ma a Jesus fai nia na oote fafurongo
nia gi da fanga ada i haulafia. Ma a Satan
e aalua na manatalaa sui naa i laona na
liona a Judas, na wela a Simon Iskariot,
hai ka falea a Jesus fuana maalimaea nia
gi.
3 A Jesus e haitamana na Maa e falea
sui naa na mamanaa gi sui fuana. Ma nia
ka haitamana laugo, nia e lea mai faasia
a God, ma tara ka ooli laugo siana a God.
4 Nia naa, a Jesus ka tatae faasia si gula
ni fangalaa ma ka lafua na maku ruruu
nia, ma ka kania na maku ni uusunonilaa
i liitana.
5 Sui nia ka igitainia si kafo i laona na
fofo, ma ka saufia na aena oote fafurongo
nia gi, ma ka uusuda ana maku na e kania
i liitana.
6 Ma si kada e dao ana a Simon Peter,
nia ka bae urii fuana a Jesus, <<Lord ae,
tara oko saufia na aegu naa?>>
7 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Ana si
kada naa, oe lalafusia si doo naa nau ku
iilia, sui i buri tara oe kafi haitamana.>>
8 Ma a Peter ka bae urii, <<Nau mone,
langi osi saufia na aegu!>>
A Jesus e oolisia ka urii, <<Lea e langi
kusi saufia na aemu, oe langi lau na
fafurongo nau.>>
9 Ma a Peter e oolisia ka urii, <<Lord,
osi saufia lau taifilia na aegu go ana. Oko
saufia laugo na abagu ma na ketegu!>>
10 A Jesus ka bae urii, <<So ni tei e
sisiu sui naa, na nonina e faalu teefou
naa, ma e langi kesi siufia lau na nonina
teefou. Nia ka saufia go ana taifilia na
aena. Gomolu sui go molu faalu, ma tee
wane go amolu na e langi si faalu.>>
11 A Jesus e haitamana sui naa ni tei naa
ka fale nia fuana na maalimaea gi, ma
nia naa nia ka bae urii, <<I gomolu sui
go molu faalu, ma tee wane go amolu na
e langi si faalu.>>
12 Ana si kada Jesus e saufia aeda sui,
nia ka ruufia lau maku ruruu nia sui, nia
ka ooli ka gwouru fai gera. Ma nia ka
soeledida ka urii, <<Gomolu haitamana
malutana si doo na nau ku aadea fuamolu
nae?
13 Na malutana nia urii: Gomolu molu
alangi nau ana Faatolomai fai nia Lord
gamu, ma ka bobola asianaa fuana molu
ka alangi nau urinae, sulia nau na faatolo-
mai ma i nau na wane baita gamu.
14 Ma sui boroi ana i nau na faatolomai
ma i nau na wane baita gamu, nau kufi
saufia go na aegamu. Ma gamu laugo,
muka saufia na aegamu kwailiu laugo.
15 Nau ku iilia si doo nae fuagamu eeri
ni gomolu laugo molu ka iilia laugo iilingi
nau.
16 Doo mamana nau ku haea fuagamu,
na wane rao nia e langi kasi baita liufia
wane baita nia. Haia, na wane na e ngali
faarongoa langi kasi baita liufia na wane
na e oodu nia.
17 Muka haitamana diana ana si taa gi
na nau ku haea fuagamu. Ma lea so muka
aade sulia laugo, tara muka eele mamana.

18 <<Nau ku haea si doo naa gi langi
lau fuagamu sui. Nau ku haitamana go
agu ni tei gera na nau ku aadafilida. Ma
nau ku haitamana tee wane ani gamu
tara ka fale nau fuana maalimaea nau
gi, eeri ka faamamana si Kekedelaa Aabu
baa e urii, <Na wane na mere fanga oofu
ana si fanga nau, nia laugo ana tara ka
maalimaea ani nau.>
19 Si doo na e langi kasi dao ua mai,
ma e diana fuana nau kuka haea fuagamu
ana si kada nae, haia lea ana si kada nia
ka dao mai tara muka manata mamana
ana ni nau na nau ku haea fuagamu.
20 Doo mamana nau ku haea fuagamu,
so ni tei na e gonitai tei gera na nau
ku ooduda kou, nia ka gonitai nau naa
laugo. Ma so ni tei na e gonitai nau, nia
ka gonitai nia a God na e oodu nau mai
laugo.>>

Sulia a Judas.

21 I buira Jesus e bae urinae sui, nia ka
liobukonu asianaa. Ma nia ka faarongo
folaa na ana fuana oote fafurongo nia
gi ka urii, <<Doo mamana nau ku haea
fuagamu naa. Tee wane ani gamu tara
nia ka fale nau kou fuana maalimaea nau
gi.>>

22 Ana si kada nae, na oote fafurongo gi
gera ka bubu kwailiu naa fuagera, sulia
langi gera si haitamana ni tei naa a Jesus
e bae sulia.

23 Ma tee wane ana oote fafurongo nia
gi baa Jesus e rakediana fuana, nia naa e
gwouru garangia a Jesus.
24 Ma a Simon Peter ka faatainia si
mamalafooa fuana fafurongo nae eeri ka
ledia Jesus uria ni tei na Jesus e bae sulia.
25 Na fafurongo naa ka idu garangia
kou Jesus, ma ka bae to'ou fuana ka urii,
<<Lord ae, tei na wane naa o bae sulia?>>
26 A Jesus e oolisia ka urii, <<A doo baa
tara nau ku taufia si beredi ana supsup,
sui kuka falea fuana. Wane na nau ku
aadea si doo nae fuana, nia naa na wane
nae.>> Ma si kada Jesus e taufia si beredi
ana supsup, sui ka falea fuana Judas wela
Simon Iskariot.
27 Ana si kada nae ua go Judas ka ngalia
si beredi naa, Satan ka ruufia. Ma a Jesus
ka bae urii fuana, <<O ali'ali fai nia si doo
na o iilia.>>
28 Ma na fafurongo gi na gera gwouru
galia na tafe ni fanga naa, gera ka lala-
fusia utaa naa Jesus ka bae urinae fuana
Judas.
29 Ma sulia Judas nia na wane e aadasu-
lia na wai malefo gera, bali ana fafurongo
gi gera manata ada hasa Jesus e haea
fuana Judas haia lea ka folia mai teni
fanga na gera dooria fuana fangaa nae,
ma langi nia lea ka ngalia mai teni doo
eeri gera ka falea fuana tooa siofaa.
30 Buira Judas e ngalia si fanga baa, nia
ka haga ali'ali i maa. Ma ana si kada nae
nia e rodo naa.

Muka rakediana ani gamu kwailiu.

31 Si kada a Judas e lea naa, a Jesus ka
bae urii, <<Si kada naa, na initooa nau, na
Wela nia Iimola gi, ka faatai naa, ma na
initooa nia a God ka faatai naa ani nau.
32 Ma lea so na initooa nia a God ka
faatai naa ani nau, a God ka faatai ali'ali
ana na initooa nau ani nia i talana.
33 Wela nau gi ae, nau langi kusi too tau
go fai gamu. Tara muka nani uri nau, sui
i nau ku haea fuagamu na doo baa gi ku
haea sui naa fuana wane baita gi ana Jiu
baa e urii, <Afetai muka lea ana si gula na
nau ku lea ana.>
34 Ma na kwaieresia faalu ku falea
fuagamu e urii: Muka rakediana ani
gamu kwailiu, iilingia na rakediana nau
fuagamu.
35 Ma lea so muka too ana na rakediana
fuagamu kwailiu, tara na tooa gi sui daka
haitamana i gamu naa na fafurongo nau
gi.>>
36 Sui a Simon Peter e ledia Jesus ka urii,
<<Lord ae, i fai na tara oko lea uria?>>
Jesus e oolisia ka urii, <<Si gula na
tara nau ku lea uria, gamu langi musi
haitamana lealaa fai nau. Ma buri, tara
muka lea mai burigu.>>
37 Sui a Peter e ledia lau urii, <<Lord
ae, taa naa e aadea ka afetai fuamelu uria
lealaa fai oe ana si kada naa? Sulia nau
ku aade aagau uria na maelaa eeri kuka
adomi oe.>>
38 Jesus ka bae urii fuana, <<Nia e
mamana oe o aade aagau uria oko mae
uria adomilagulaa? Doo mamana nau ku
haea fuamu. Tara oe haea oko lalafusi
nau, suifetei na kakaraikua e aangi, tara
oko haea o lalafusi nau sulia oolu si
kada.>>

A Jesus na tala uria lealaa siana God na Maa.

14

1 A Jesus ka bae urii fuana oote fa-
furongo nia gi, <<Langi musi manata
a'abo ma na manatalagamu kasi asia.
Muka manata mamana ana a God, ma
muka manata mamana laugo ani nau.
2 Si gula ni toolaa e oro i laona na beu
a Maa nau. Haia, ma i nau ku lea uria na
aade aagau ana si gula fuagamu. Afetai
kuka haea si doo naa fuagamu, lea so e
langi si urinae.
3 Ma i buira na nau ku lea ma kuka
aade aagau ana si gula fuagamu, nau tara
kuka ooli mai ma kuka talai gamu fuagu i
talagu, eeri i fai na nau ku too ana, i gamu
muka too laugo ana.
4 Ma i gamu mu haitamana go agamu na
tala na e lea uria si gula na ku lea uria.>>
5 Ma a Tomas e bae urii, <<Lord ae,
i gemelu melu lalafusia si gula na o lea
uria. Tara melu ka haitamana utaa ana
na tala?>>
6 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<I nau
naa na Tala ma na Mamanaa ma na
Mouria. E afetai ta wane so ka lea siana a
God na Maa lea so e langi si lea suli nau.
7 Ma lea so muka haitamagu mamana
naa, muka haitamana laugo na Maa nau.

Ita ana si kada naa ka lea, i gamu mu
haitamana naa na Maa nau ma muka riki
nia naa.>>
8 Ma a Filip ka bae urii, <<Lord ae, gami
dooria agami oko faatainia fasi na Maa
fuagami.>>
9 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Filip ae,
nau ku too fai gamu ka tau naa, ma osi
haitamagu ua go amu? So ni tei na e riki
nau, nia e rikia naa na Maa laugo. Uria
taa na oko haea hai kuka faatainia lau na
Maa?
10 E utaa? Osi manata mamana go ana i
nau ku too i lalo ana na Maa, ma na Maa
laugo e too i lalo ani nau? Si baea naa gi
na ku haea fuagamu, e langi lau na baea
nau gi i talagu. Na Maa na e too ani nau
naa e iilia ana na raoa nia.
11 Muka manata mamana ana si doo
naa, i nau ku too i lalo ana na Maa, ma na
Maa e too i lalo ani nau. Lea langi, muka
manata mamana ana si doo naa sulia na
raoa naa gi na ku iilida.
12 Doo mamana nau ku haea fuagamu,
so ni tei na e manata mamana ani nau, ka
iilia laugo na raoa naa gi na nau ku iilida.
Ma nia ka iilia si raoa baita gi fetei, sulia
i nau ku lea siana na Maa.
13 So tesi taa na muka gania siana a
Maa ana hatagu, tara nau kuka iilia, eeri
si kada tooa gera rikia, gera ka aada
haitamana a Maa naa e baita asianaa.
14 Tesi taa na muka gani nia uria sulia
gamu tooa nau, tara nau kuka iilia tesi taa
na mu gania.>>

Sulia na Aanoedoo Aabu.

15 A Jesus e bae lau ka urii, <<Lea so
gamu ka rakediana ani nau, tara muka
roosulia na kwaieresia nau gi.
16 I nau tara kuka gania na Maa, ma i
nia tara ka falea mai na Wane kwai'adomi
fuagamu, ma tara nia ka too firi fai gamu.
17 I nia na Aanoedoo Aabu na e
faatainia na mamanaa sulia a God. Ma
na tooa gi na dasi manata mamana gera
ka langi si gonitai nia go, sulia langi dasi
rikia ma langi dasi haitamana go. Haia,
ma ni gamu, mu haitamana, sulia i nia e
too fai gamu ma ka too ani gamu.
18 <<Haia, si kada ku lea ana, afetai
kuka tafusi gamu iilingia na wela iinomae
gi. I nau tara kuka ooli laugo mai
siagamu.
19 Ana si kada to'ou go ana, na tooa gi na
dasi manata mamana, tara dasi riki nau
lau. Sui i gamu mone, tara muka riki nau
laugo agamu. Ma sulia nau ku mouri, i
gamu laugo muka mouri.
20 Ma ana si kada nae, tara muka
haitamana i nau ku too i lalo ana na Maa
nau, ma i gamu muka too i lalo ani nau,
ma i nau ku too i lalo ani gamu.
21 <<Ma so ni tei na e roosulia na
kwaieresia nau gi, i nia naa na wane
na e rakediana ani nau. Ma so ni tei
na e rakediana ani nau, na Maa nau ka
rakediana laugo ani nia, ma i nau laugo
ku rakediana ani nia, ma kuka faatai nau
i talagu fuana.>>
22 A Judas (a Iskariot ka langi) ka soele-
dia ka urii, <<Lord ae, utaa na gemelu go
ana na tara melu haitamana mika riki oe,
haia na tooa gi na dasi manata mamana
tara gera ka langi si riki oe?>>
23 A Jesus e oolisia ka urii, <<Lea so ta
wane na e rakediana ani nau, i nia ka
roosulia na faatolomai nau gi. Ma na Maa
nau ka rakediana ani nia, ma gemere na
Maa nau, mere ka lea mai siana ma mere
ka too fai nia.
24 Ma so ni tei na e langi kasi rakediana
ani nau, i nia kasi roosulia na faatolo-
mailaa nau gi. Ma na faatolomailaa nau
gi na molu rongoa e langi lau na doo nau
i talagu. Sulia nia e ita mai faasia na Maa,
na e oodu nau mai.
25 <<I nau ku haea si doo naa gi
fuagamu ana si kada ku too ua ana fai
gamu.
26 Na Maa tara ka oodua mai na Aanoe-
doo Aabu ana hatagu eeri ka kwai'adomi
gomolu. Tara nia ka toolamainia na
doo gi sui fuagamu, ma ka faamanatatoo
gamu ana doo gi sui na ku faarongo gamu
ana.
27 <<I nau ku tafusia na fanualama
nau fuagamu. Na fanualama nau na ku
falea fuagamu, nia langi si iilingia na
fanualama i laona molaagali. Nia naa,
langi musi manata a'abo ma langi musi
mou.
28 Gamu rongoa sui baa na baelagu urii,
<Tara nau ku lea, ma kuka ooli laugo mai
siagamu.> Lea so muka rakediana fuagu,

tara muka eele sulia nau kuka lea siana Maa, sulia nia e baita ka tasa liufi nau.
29 Nau ku haea naa si doo naa gi suifetei ka dao mai, eeri ana si kada e dao mai ana, tara gamu kafi manata mamana.
30 Nau langi kusi faarai tau lau fai gamu, sulia a Satan na wane baita ana molaagali naa, nia garangi dao na mai. Sui nia e langi kasi baita usi nau.
31 Ma i nau i talagu, nau kuka aadea si doo gi sui sulia si taa na Maa e haeda fuagu uria na aadelana eeri na tooa ana molaagali naa gera ka haitamana i nau ku rakediana fuana Maa.
<<Haia, golu tatae, golu lea naa faasia i seegi.>>

A Jesus e iilingia na inifui ai.

15

1 A Jesus ka bae urii lau fuana na oote fafurongo nia gi, <<I nau naa na inifui ai mamana, ma na Maa nau na wane na e rao ana na raoa.
2 Ma i nia e haitamana ka tabalia na hare ai gi faasi nau na langi gera kasi fungu, ma ka tagasia na hare ai gi na gera fungu hai so daka fungu diana.
3 Haia, ma ni gamu mu faalu sui na ana na faatolomailaa nau gi fuagamu.
4 Muka too oofu fai nau, haia ma i nau kuka too oofu fai gamu. Na hare ai e afetai ka fungu i talana, lea e langi kasi too oofu ana na inifui ai. Ma ka urinae laugo ani gamu, e afetai muka iilia na doo diana gi lea so langi musi too ani nau.
5 <<I nau naa na inifui ai, ma i gamu naa na hare ai gi. Ma lea so ni tei na e too ani nau, ma i nau kuka too ani nia, nia tara haitamana ka fungu ana fufue ai oro gi. Ma lea so muka langi si too ani nau, e afetai muka iilia tesi doo diana.
6 Ma lea so ni tei na langi kasi too ani nau, nia e iilingia ta hare ai na da ui ania ma ka ago. Ma na hare ai urinae, daka ngalia ma daka ui ania i laona na eere ka harufia ana.
7 Ma lea so muka too ani nau, ma na baelagu ka too ani gamu, muka gania tesi doo na gamu dooria, ma i nau tara kuka falea fuagamu.
8 Ma na rao diana oro na gamu iilia, nia e faatainia na initooa a Maa nau. Ma nia na aadelana muka hau ana na oote fafurongo nau gi.
9 I nau ku rakediana ani gamu iilingia na Maa na e rakediana ani nau. Nia naa, muka too ngado i laona na rakedianaa nau.
10 Ma lea so muka roosulia na kwaieresia nau gi, muka too ngado i laona na rakedianaa nau, iilingia laugo nau ku roosulia na kwaieresia nia gi na Maa nau, ma ku too ngado i laona na rakedianaa nia.
11 <<Nau ku haea si doo naa fuagamu eeri muka eele asianaa iilingia na eelelaa nau.
12 Ma na kwaieresia nau, nia e urii: Muka rakediana ani gamu kwailiu, iilingia nau laugo na ku rakediana ani gamu.
13 Langi ta rakedianalaa kasi liufia si rakedianalaa na wane na ka falea na mourilana fuana ruana nia gi eeri ka faamourida.
14 Ma i gamu naa na ruana nau gi, lea so gamu ka iilia na doo gi na ku eeresi gamu uria.
15 Haia, i nau kusi alangi gamu lau ana na wane ni rao gi, sulia na wane ni rao e langi kasi haitamana si doo na wane baita nia e iilia. I nau ku alangi gamu ana na ruana nau gi, sulia nau ku faarongo gamu sui na ana si doo gi sui na ku rongoa mai faasia na Maa nau.
16 Haia, gamu langi musi fili nau, i nau naa ku fili gamu eeri muka iilia na doo diana oro gi, iilingia na ai na e fungu ana fufue doo ka lea dongaa. Ma tara na Maa ka falea tesi doo na muka gani uria ana na hatagu.
17 Ma na kwaieresia nau e urii: Muka rakediana ani gamu kwailiu.
18 <<Lea na tooa i laona molaagali naa gera maasusuala ani gamu, muka manatatoona i nau naa gera maasusuala ani nau totongenao.
19 Lea so ni gamu laugo gamu na tooa ta'a i laona molaagali naa, tara gera ka rakediana ani gamu naa, sulia mu uusuli gera. Sui taa, nau ku aadafili gamu sui naa, eeri muka e'ete faasia tooa ta'a gi i laona molaagali. Gamu langi musi iilingi gera, ma nia naa aadea gera langi dasi doori gamu.

20 Muka manatatoona taa gi baa ku haeda sui na fuagamu. Na wane rao e langi kasi baita ana wane baita nia. Haia, ma ni tei gera na gera faafii nau, gera ka faafii gamu laugo, ma ni tei gera na gera roosulia na baelagu, tara gera ka roo laugo sulia baelagamu.
21 Haia, ma tara gera faafii gamu urinae sulia gamu na tooa nau. Gera ka aade urinae laugo sulia gera langi dasi haitamana a God na e oodu nau mai.
22 Ma lea langi kusi lea mai lao molaagali ma langi kusi faarongo gera ana urinae, langi gera si too ana aade ta'alaa. Haia, ma ana si kada naa, nia e afetai naa fuana ni tei ka haea nia langi kasi garo, sulia nau ku lea mai ma kuka haea sui naa fuada.
23 Ma ni tei na e oote nia ani nau, nia ka oote nia laugo ana Maa nau.
24 Ma lea ni nau kusi aadea ua go mai na raoa gi na gera riki nau ku aadeda sui naa na langi ta wane lau hasa tara ka iilida, lea nia urinae, langi gera kasi too ana aade ta'alaa. Ma ana si kada naa, sui boroi ana gera ka rikia sui na si taa na nau ku iilida, gera maasusuala gemere go a Maa nau.
25 Si doo naa ka dao mai, eeri na Kekedelaa ana Kwaieresia gera gi ka mamana ana baelaa baa nia, urii, <Gera maasusuala o'oni go ada ani nau.>

26 <<Na Aanoedoo Aabu tara nia ka lea mai ma ka adomi gamu. Ma tara nia ka faatainia si doo mamana gi sulia a God. Tara nau ku oodua mai siagamu faasia a Maa. Ana si kada nia lea mai, nia ka ainitalo ani nau.
27 Haia, ma ni gamu laugo tara muka ainitalo ani nau, sulia golu too oofu ita mai ana si kada nau ku hafalia ana raoa nau.>>

16

1 A Jesus e bae lau ka urii, <<Nau ku haea sui si doo naa gi fuagamu eeri na manata mamanalaa gamu ka ngasi.
2 Gamu na tara gera ka lui gamu faasia la Beu Aabu ni figulaa gera gi. Ma tara nia ka dao ana si kada, lea ta wane e haumaeli gamu, nia ka manata hasa nia e iilia si doo a God e dooria.
3 Tara tooa gi gera ka iilia si doo nae gi ani gamu, sulia gera langi gera si haitamana a Maa, ma langi gera kasi haitamagu laugo.
4 Haia, ma ni nau ku haea naa agu si doo naa gi fuagamu eeri ana si kada gera tala'ae iilia si doo naa gi ani gamu, tara muka manatatoona na baea nau ku haeda sui naa fuagamu.>>

Raoa Aanoedoo Aabu.

Jesus ka bae lau urii, <<Si doo naa gi nau langi kusi haea ua mai i nao fuagamu. Sulia nau ku too ua fai gamu.
5 Haia, ana si kada nae, nau ku garangi ooli na siana a God na e oodu nau mai naa. Ka urinae boroi ana, langi ta wane agamu kasi soeledi nau ua sulia fai na tara kuka lea uria.
6 Ana si kada naa, na lio gamu ka bukonu asianaa, sulia nau ku haea si doo naa gi fuagamu.
7 Ma nau ku haea fuagamu, nia e diana asianaa fuagamu na nau tara kuka lea faasi gamu urinae. Sulia lea nau langi kusi lea, na Aanoedoo Aabu na tara ka lea mai uria na adomilamolu tara ka langi si lea go mai siamolu. Sui si kada ku lea, nau tara kuka oodua mai siagamu.
8 Haia, ana si kada nia ka dao mai, nia na tara ka faatainia fuana tooa la molaagali gera manata garo sulia na aadea ta'alaa, ma sulia na o'ololaa, ma sulia na keketolaa.
9 Gera garo sulia na aade ta'a, sulia langi gera si manata mamana ani nau.
10 Ma gera garo sulia na o'ololaa, sulia tara kuka ooli siana Maa ma langi molu si riki nau lau.
11 Ma gera garo sulia na keketolaa, sulia a God e ketoa naa sui wane ta'a na e initoo usia molaagali naa.
12 <<Haia, i nau ku too ana na doo oro gi uria na haelana fuagamu, sui langi kusi haeda aata ka gulu faafi gamu ana si kada naa.
13 Sui taa, ana si kada na Aanoedoo Aabu na e faatolomai ana mamanalaa e dao mai, i nia tara ka faatainia na doo gi sui fuagamu. Ma tara i nia langi kasi bae i talana, ma i nia ka bae sulia na doo gi

na e rongoa faasia a God. Ma ka bae sulia
si doo gi na tara ka dao mai.
14 I nia ka faa'initoo nau, sulia tara nia
ka ngalia na baelaa nau gi ma ka faarongo
gamu ana.
15 Ma na doo gi sui na Maa nau, nia
na doo nau gi laugo. Nia baa kuka haea
tara na Aanoedoo Aabu ka ngalia mai
na baelaa nau gi ma ka faarongo gamu
ana.>>
16 A Jesus ka bae lau urii, <<Ana si kada
toto'ou, tara langi musi riki nau. Sui ana
si kada toto'ou laugo, tara muka riki nau
lau.>>
17 Ma teni wane gi ana oote fafurongo
gi gera ledi gera kwailiu, gera ka urii, <<Si
taa na manataa ana si baelaa naa nia e
haea naa, <Ana si kada toto'ou tara langi
musi riki nau, ma ana si kada toto'ou
laugo, tara molu ka riki nau lau>? Ma
nia ka haea lau, <Sulia nau ku lea siana
Maa.>>>
18 Ma na fafurongo nia gi gera ka ledi
gera kwailiu lau uria, <<Taa na manataa
ana si baea, <Ana si kada toto'ou?> Golu
lalafusia taa naa nia ka bae sulia.>>
19 Sui a Jesus e haitamana gera dooria
gera ka ledia, ma nia ka bae urii fuada,
<<Gamu manata sulia baa nau ku haea,
<Ana si kada toto'ou, langi molu si riki
nau. Haia, ma si kada toto'ou laugo, tara
muka riki nau lau.> Haia, si doo nae na
molu ledi gomolu i talamolu uria?
20 Doo mamana nau ku haea fuamolu.
Tara ana si kada nae, muka aangi baita.
Haia, ma tooa ta'a ana molaagali, gera
ka eele ada. Tara muka liobukonu, sui i
buira, tara na liobukonulaa gamu ka sui
ma tara muka eele lau.
21 Gamu haitamana kada na geni e
garangia faafuta, nia ka liobukonu, sulia
nia dao na ana si kada ni fiilaa. Haia, si
kada nia faafutaa na wela e sui, nia ka
manata buro na ana si fiilaa baa sulia nia
e eele na ana sulia na wela nia e futa naa.
22 Gamu urinae laugo. Ana si kada nae
go ana na mu liobukonu. Sui, tara nau
kuka riki gamu lau, ma tara muka eele
asianaa. Haia, ma si eelea naa, langi ta
wane kasi bobola uria lafulaa naa faasi
gamu.
23 Ana si kada nae, tara langi gamu si
gani nau na uria tee si taa. Doo mamana
nau ku haea fuagamu, so tesi doo muka
gania siana a Maa ana hatagu, tara nia ka
falea fuagamu.
24 Ita mai baa lea mai ka dao i tara'ena,
gamu langi si gania go a Maa nau ana
hatagu uria tesi doo. Haia, lea doo
muka gania a Maa nau, tara nia ka falea
fuagamu, eeri muka eele asianaa.>>

Jesus e liufia na mamanaa ana molaagali.

25 Jesus ka bae lau urii, <<Nau ku
haea ana si doo naa gi fuagamu ana si
oomelawanelaa gi. Haia, ma tara si kada
ka dao mai fuana langi kusi bae ana si
oomelawanelaa lau, ma tara kuka bae
o'olo go agu sulia a Maa fuagamu.
26 Ana si kada nae, tara gamu i tala
gamu ana na haitamana muka gania
agamu i nunufana hatagu uria tesi doo.
Haia, ma ni nau ku haea fuagamu tara
nau langi kusi gani naa uria tesi doo
fuagamu.
27 Tara ka urinae naa sulia a Maa
ana i talana na e rakediana fuagamu,
sulia muka rakediana fuagu ma sulia mu
manata mamana ana naa i nia e oodu nau
mai.
28 I nao, nau ku lea mai faasia a Maa
uria la molaagali naa. Haia, si kada nae,
nau ku lugasia na molaagali, ma kuka ooli
lau siana a Maa.>>
29 Sui na fafurongo nia gi gera ka
bae urii fuana, <<Ana si kada na ofi
bae folaa fuagami, sulia langi osi bae ni
oomelawane.
30 Si kada nae, gami kafi haitamana ni
oe o haitamana na doo gi sui, sulia lea
ta wane langi kasi soeledi oe boro, oe
haitamana si taa na e nii la manatana.
Haia, ma nia na aadea mika manata
mamana ana God na e oodu oe mai.>>
31 Ma a Jesus ka bae urii fuagera,
<<Utaa? Gomolu kafi manata mamana
ani nau nae?
32 Haia, nia dao na ana si kada tara
gamu sui muka tagala faasi nau. Ma tara
muka tafi uria fera gamu gi sulia si doo
na tara gera ka aadea ani nau. Sui ni nau
langi kusi too taifili nau, sulia a Maa na e
too fai nau.
33 Nau ku haea si doo naa gi fuagamu
eeri muka too ana uuni diana i laona

mourilagamu, sulia gamu mu too oofu fai nau, sui boroi ana muka too lao molaagali ma tara gera ka faanonifii asianaa ani gamu. Ma langi musi mou, sulia nau ku liufia sui naa na mamanaa ma na rigitaa ana molaagali naa.>>

Jesus e fooa.

17

1 Si kada Jesus e bae urinae sui, nia ka aada alaa i langi, ma ka bae urii, <<Maa ae, e dao na ana si kada hai oko faa'initoo nau, hai ni nau kuka faa'initoo oe.

2 Sulia o falea naa na mamanaa fuagu faafia na tooa gi sui hai so kuka falea na mouria firi fuada na tooa gi na o faleda fuagu.

3 Haia, nia naa na mouria firi: Hai so na tooa gi daka haitamamu na tee God mamana, ma daka haitamagu a Jesus Christ na o oodu nau mai.

4 I nau ku faatainia na initooa oe i laona molaagali, ma nau ku faasuia na raoa baa na o oodu nau mai uria iililana.

5 Maa ae, si kada naa, nau ku too i maamu. Oko faabaita nau ana si initooa na nau ku too mai ana fai oe i nao ana na haungailana na molaagali.

6 <<I nau ku faatolomai suli oe fuana na tooa gi i laona molaagali na oe o faleda fuagu. I gera na tooa oe gi, ma i oe o faleda fuagu mai. I gera ka roosulia na baelamu.

7 Ma si kada naa, gera haitamana na doo gi sui na o faleda fuagu da lea sui mai faasi oe.

8 Sulia i nau ku haea fuada si baea gi na o falea fuagu, ma gera ka manata mamana naa. Ma gera ka haitamana mamana naa i nau ku lea mai faasi oe, ma daka manata mamana ana na o fale nau mai.

9 <<Ma i nau ku fooa fuada. I nau langi kusi fooa lau fuana na tooa ta'a, ku fooa go agu fuada na tooa gi na o faleda mai fuagu, sulia i gera na tooa oe gi.

10 Ma si doo nau gi sui, gera na doo oe gi lau go, ma si doo oe gi sui, na doo nau gi laugo. Ma na initooa nau e faatai naa ani gera.

11 I nau kusi too tau naa i laona molaagali, i nau tara ku lea na kou siamu. Haia, ma i gera ana na da too ua i laona molaagali. Maa Aabu ae, o aadasuli gera ana na mamanaa na hatamu na hata baa o falea fuagu, hai so i gera daka hau ana tee doo iilingia ni oe ma ni nau, goro tee doo laugo.

12 Ma si kada baa ku too fai gera, nau ku aada suli gera ana mamanaa ana hatamu, na hata baa o falea fuagu. Ma e langi ta wane ada kasi langi ana go. Tee taifilia go na wane baa na e langi ana, hai so ka faamamanaa na Kekedelaa Aabu.

13 I nau tara kuka lea kou siamu, sui taa ku haea agu si doo naa gi ana si kada ku too ua ana i laona na molaagali, eeri gera ka eele asianaa iilingia na eelelaa nau.

14 Ma i nau ku falea sui naa na baelamu fuada, ma na tooa gi i laona molaagali daka maasusuala ani gera sulia na fulida e langi naa la molaagali iilingia na fuligu laugo e langi naa i laona na molaagali.

15 Nau langi kusi gani oe eeri oko lafuda faasia la molaagali, ma ku gani oe eeri oko suusi gera faasia na Wane Ta'a.

16 Ma na fulida e langi naa i laona molaagali, iilingi na fuligu laugo e langi na la molaagali.

17 Haia, oko faaabu gera fuamu ana na mamanaa. Na baelamu naa na mamanaa.

18 I nau ku oodu gera uria na faatolomailaa fuana na tooa gi, iilingia laugo o oodu nau laugo mai uria i laona molaagali.

19 Ma uria na dianalada, i nau ku faaabu nau i talagu fuamu, eeri ni gera laugo daka faaabu mamana gera i talada fuamu.

20 Nau kusi fooa go agu fuada taifili gera. I nau ku fooa laugo fuana na tooa gi na tara gera manata mamana ani nau sulia na faarongolaa gera.

21 Ma i nau ku fooa hai so gera ka aalua tee doo go. Maa ae, i gera ka too i lalo ani goro iilingia laugo na o too ani nau, ma i nau ku too ani oe. I gera ka aalua tee doo, eeri na tooa na i laona molaagali gera ka manata mamana ana na o fale nau mai.

22 I nau ku falea fuada na initooa baa o falea fuagu laugo, hai so gera ka aalua tee doo iilingia i oe ma ni nau goro tee doo go.

23 I nau ku too ani gera ma ni oe oko too ani nau, eeri i gera ka tee doo teefou, ma eeri na tooa gi i laona molaagali daka haitamana naa o oodu nau mai ma o rakediana ani gera iilingia na o rakediana laugo ani nau.

24 <<Maa ae, i nau ku dooria na tooa gi na o falea fuagu daka too fai nau ana si gula na ku too ana, eeri daka rikia na initooa nau na o falea fuagu. Sulia i oe o rakediana ani nau i nao ua ana na haungailana na molaagali.

25 Maa o'olo nau ae, sui boroi ana na tooa ta'a gi i lao molaagali langi dasi haitamamu, i nau ku haitamamu go agu, ma na oote tooa fafurongo nau naa gi gera haitamana na o oodu nau mai.

26 I nau ku faarongo gera naa ani oe. Ma i nau kuka tasa dongaa go ana, eeri na rakedianaa oe fuagu ka too laugo i lalo ani gera ma ni nau laugo kuka too i lalo ani gera.>>

Si kada gera dumulia Jesus.

18

1 Buira Jesus e fooa sui, nia fai nia na oote fafurongo nia gi gera haga kou, ma gera ka lea folo ana dede da alangia ana Kidron. Ma gera lea ana si gula na da aalua uria raoa ana ai gi.

2 Haia, ma a Judas, na tara ka falea Jesus fuana maalimaea nia gi, nia ka haitamana naa si gula nae. Sulia kada oro Jesus fai nia na oote fafurongo gi gera lea ngado seenae.

3 Nia naa a Judas ka talaia kou wane gi fuana firua faasia Rom fai nia na wane gi na gera fofolo galia na Beu Aabu a God. Na fataabu baita gi ma na Farisi gi naa da oodu gera. Haia, na tooa na da lea mai, gera dau faafia na kwesu gi ma na raunga ni firu gi.

4 Ma sulia a Jesus e haitamana sui na doo gi na tara ka dao ana, nia ka fali kou maasida, ma ka soeledi gera ka urii, <<Tei naa molu nanisia?>>

5 Gera oolisia daka urii, <<Gemelu nanisia a Jesus, na wane baa faasia i Nasaret.>>

Jesus ka bae urii, <<Nau naa.>>

Haia, ma Judas na wane baa e talaida kou siana Jesus, nia e take laugo i seenae fai gera.

6 Ana si kada a Jesus e bae urii, <<Nau naa>>, na tooa naa gi gera dudu, ma gera ka asi gera hae gano.

7 Sui a Jesus ka soeledi gera lau ka urii, <<Tei naa molu nanisia naa?>>

Ma gera ka urii lau, <<Gemelu nanisia Jesus, na wane baa faasia i Nasaret.>>

8 Jesus ka bae urii fuada, <<Nau ku haea sui na fuagamu, <Nau naa.> Lea ni nau naa na molu nanisi nau mai urinae, molu lugasia oote wane nae gi, gera ka lea ada.>>

9 Jesus e haea si doo nae eeri ka faamamana si taa na nia haea sui na mai suli gera, baa nia bae urii, <<Maa ae, langi ta wane ana wane nau naa gi o faleda mai fuagu ka langi ana.>>

10 Ma Simon Peter e aalua tee naefe, nia ka lafia ma ka kwae ana, ma ka kwae muusia aalinga aaolo nia na wane ni rao nia na fooanigwou. Wane raoa nae hatana a Malakas.

11 Ma Jesus ka bae urii fuana Peter, <<O oolifainia amu na naefe na i fuilaa! Oe manata hasa tara nau langi kusi ruu laona si kada afetailaa naa a Maa nau na e falea fuagu?>>

Gera talaia Jesus siana Anas.

12 Sui na wane fofolo gi ma na wane ana oomea gi fai nia na wane baita gera, gera dumulia a Jesus ma daka kani faafia roo abana gi.

13 Ma gera ka talaia Jesus siana Anas totongenao sulia nia na fungo a Kaeafas, na fooanigwou ana fe ngali nae.

14 Haia, a Kaeafas baa e haea fuana wane baita gera Jiu gi fuana tee wane ka mae usia tooa.

Peter e kwaigoloi ana Jesus.

15 Haia, Simon Peter fai nia tee fafurongo aai daaro ka lea sulia a Jesus. Haia, ruana fafurongo, na fooanigwou nae e haitama diana ana. Ma nia ka lea dongaa naa buira Jesus lea ka too mai laona labata ana luma nia na fooanigwou.

16 Haia, ma Peter ka take go ana mai i maa. Sui ruana wane fafurongo naa fooanigwou e haitamana, nia ka haga kou

i maa, ma ka bae fuana geni na e folo usia
maa, eeri ka talaia mai Peter i lalo.
17 Ana si kada Peter e ruu mai, na geni
naa ka bae urii fuana, <<Oe laugo boro ta
wane ana fafurongo nia na wane na da
ngalia mai oto naa!>>
Peter oolisia ka bae urii, <<Nau e langi!
>>
18 Sulia si kada nae si kada ana gwag-
waria, na tooa ni rao gi fai nia na wane
fofolo gi, gera ka oogumaana eere ma
gera ka take ada galia, ma a Peter e take
laugo fai gera i seenae, ma ka faa'ago'ago
ana na nonina.

Na fooanigwou e soeledia Jesus.

19 Na fooanigwou e ledia Jesus ka urii,
<<Tei gera na fafurongo oe gi? Haia, ma
na taa gi na o faatolomai gera ana?>>
20 Jesus e oolisia ka urii, <<Nau ku faarai
sulia si doo gi sui eeri tooa gi sui gera ka
rongoa. Nau langi kusi haufinia go tesi
doo kada ku faatolomai nia na tooa. Nau
ku iilia si doo nae sulia dani laona Beu
Aabu ni figulaa gi, ma i Beu Aabu nia a
God i seegi, eeri ana si kada tooa gi da
oofu mai, gera ka rongoa. Haia, ma ni
nau langi kusi bae aagwa go ana tesi doo.
21 Uria taa na oko soeledi nau urinae? O
ledia amu tooa na gera rongoa taa gi na
ku haea fuada. Gera naa da haitamana
taa gi na ku haea fuagera.>>
22 Kada Jesus e bae urinae, tee wane ana
tooa fofolo gi e lea mai ma ka fidalia, ma
ka bae urii, <<Uria taa na oko bae urinae
fuana fooanigwou?>>
23 Jesus ka oolisia kou urii, <<Lea so ni
nau ku haea tee si doo na nia garo, oko
haea na doo na ku garo ana. Haia, ma lea
langi kusi haea go tesi doo garo, e utaa
naa oko fidali nau?>>
24 Buira si doo naa, Anas ka oodua kou
Jesus siana Kaeafas na fooanigwou. Ma
na abana gi gera kani ua faafia.

A Peter kwaigoloi lau ana Jesus.

25 Ma si kada Peter e take ma ka
harangia ua ana nonina, tooa na gera take
i seenae fai nia gera ka bae urii fuana,
<<Oe ta wane ana oote fafurongo nia na
Wane naa gera ketoa naa?>>
Ma Peter e kwaigoloi ana ka bae urii,
<<Langi, nau langi!>>
26 Ma tee wane ana wane raoa fooanig-
wou e too laugo seenae. Na wane naa
nia na wane futa wane raoa baa a Peter
e kwae muusia na aalingana, ma nia ka
bae urii, <<Iiuka! Kada baa gera dumulia
ana Jesus, nau ku riki oe fai nia.>>
27 Peter ka bae urii, <<Langi! Langi
lau ni nau naa.>> Ana si kada nae na
kakaraikua ka ai naa.

Gera talaia Jesus siana Paelat.

28 Ma ana mae galogalo i ubongia,
gera ka talaia kou a Jesus faasia luma a
Kaeafas, daka talaia fui lao luma nia a
Paelat, na wane baita ana si gula nae.
Kada nae, wane baita gera Jiu gi gera
ka take go ada kou i maa, sulia lea gera
ruu laona luma wane na nia langi lau
na wane Jiu, gera manata hasa tara gera
ka bilia i maana a God. Ana si kada
nae, gera dooria gera ka too faalu maasia
anilanalaa na Fangaa ana Lofoagaua.
29 Haia, a Paelat e haga kou siada i maa,
ma ka soeledi urii, <<Uria taa na molu ka
talaia mai wane na uria na ketolanalaa
faafia?>>
30 Gera oolisia daka bae urii, <<Wane
naa nia e aadea na doo ta'a gi na melu ka
talaia mai siamu naa. Lea langi, e afetai
melu ka talaia mai siamu.>>
31 Paelat ka bae urii fuagera, <<Haia,
lea urinae, mu talaia kou, molu ka ketoa
amolu sulia na taa na kwaieresia gamu gi
e haea.>>
Gera ka bae urii, <<Na kwaieresi gamu
gi i Rom na melu too i farana, nia e luia
melu si haungia ta wane.>>
32 Nia urinae, eeri ka faamamana taa
gi baa a Jesus e haea sui naa sulia na
maelana. Sulia na tooa faasia i Rom,
gera haitamana haungilana na wane gi i
fafona airarafolo.
33 A Paelat ka ooli lau uria i laona na
beu nia, ma ka soe uria a Jesus, ma ka
ledia ka urii, <<E utaa? I oe naa na Aaofia
gera na tooa gi Jiu?>>
34 Ma a Jesus e ledia kou ka urii, <<E
utaa? Si ledilaa naa e lea mai faasi oe
i talamu, langi teni tooa aai gi na da
faarongo oe ani nau?>>
35 Ma a Paelat e bae lau ka urii, <<E
utaa? I oe o manata hasa i nau na wane i
Jiu naa? Na tooa oe gi ana i talada ma na

fataabu baita gi naa da talai oe mai siagu.
Na taa ta'a na o iilia?>>
36 Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<Na
initooa nau e langi lau laona molaagali
naa. Ma lea so na initooa nau na doo
laona molaagali, na tooa nau gi daka firu
usi nau faasia na falelagu fuada na wane
naonao gi i Jiu. Na initooa nau e langi lau
na doo i seenaa.>>
37 Ma a Paelat e ledi nia ka urii, <<E
utaa? I oe ta aaofia naa?>>
Ma a Jesus e oolisia ka urii, <<I oe naa
o haea i nau na aaofia. I nau ku futa ma
kuka dao mai i laona na molaagali naa
uria tee si doo go, uria na baelaa sulia na
mamanaa. Haia, so ni tei na e dooria na
doo mamana, i nia ka fafurongo nau.>>
38 Sui a Paelat ka ledia lau urii, <<Ma na
taa naa na mamanaa?>>

Gera ketoa ana Jesus ka mae.

Haia, a Paelat ka ooli lau i maa siana
tooa, ma ka bae urii fuagera, <<Nau langi
kusi daotoona tesi ta'alaa ana wane naa.
39 Ma sulia na malutaa gamu, nau
kuka lukea tee wane fuagamu ana kada
ana Fangaa ana Lofoagaua. Haia, utaa?
Gomolu dooria nau kuka lukea na aaofia
gamu Jiu gi?>>
40 Ma gera ka rii baita gera ka bae urii,
<<Langi! Na wane naa, langi osi lukea!
Gemelu dooria oko lukea mai a Barabas!
>> Haia, a Barabas nia naa wane bebeli.

19

1 Sui a Paelat ka falea Jesus fuada wane
ana oomea gi, ma ka haea gera ka rabusia
baita.
2 Ma gera ka erea na eregwou ana
torakaukau, ma gera ka aalua i ketena
Jesus. Sui gera ka faaruufia ana maku
kekeroa, iilingia ta aaofia.
3 Sui gera ka lea mai siana ma daka urii,
<<Ni oe naa na aaofia gera Jiu gi!>> Ma
gera ka fidalia.
4 Ma a Paelat e haga lau kou siana tooa
oro na gera figu, ka bae urii, <<Nau tara
ku ngalia mai wane naa siagamu, eeri
muka haitamana nau langi kusi rikia go
tesi ta'alaa ani nia.>>
5 Sui, a Jesus ka haga mai maa, ma ka
too ana na eere gwou ana torakaukau ma
na maku kekeroa. Ma Paelat ka bae urii
fuada, <<Aada fasi na wane naa!>>
6 Ma ana si kada fataabu baita gi ma
na wane fofolo usia Beu Aabu a God
gera rikia, gera kafi rii baita lau ma daka
urii, <<Oko haungia! Fotoia i fafona
airarafolo!>>
Paelat ka bae urii, <<Haia, lea uri-
nae, molu ngalia, muka fotoia fafona
airarafolo. Haia, ma ni nau, nau langi
kusi daotoona tesi ta'alaa ani nia.>>
7 Tooa gi gera ka bae urii fuana a Paelat,
<<Gemelu too ana kwaieresia fuana wane
urii nia ka mae. Sulia i nia e haea nia na
wela a God.>>
8 Si kada a Paelat e rongoa doo naa, nia
ka mou asianaa liufia naa i nao.
9 Ma nia ka ooli lau i beu ka soeledia a
Jesus ka urii, <<Oe wane faasia i fai naa?
>>
Ma Jesus langi kasi haea go tesi doo.
10 A Paelat ka bae lau urii fuana,
<<Utaa? Oe langi osi dooria go baelaa fai
nau? Oe langi si haitamana go, i nau ku
too ana mamanaa uria haelana gera ka
luke oe, langi gera ka haungi oe i fafona
airarafolo?>>
11 A Jesus e oolisia ka bae urii, <<Nia
mamana ni oe o too ana mamanaa fuana
oko iili urinae ani nau. Haia, ma a God
naa e falea na mamanaa nae fuamu. Nia
naa, na wane na nia fale nau fuamu nia
aadea si doo e ta'a ka tasa.>>
12 Ana si kada Paelat e rongoa baelana
Jesus, nia ka nani uria tesi doo nia ka
aadea eeri ka lukea. Sui na Jiu gi gera
rii baita gera ka urii, <<Lea o lukea wane
naa, oe langi osi bali fai nia na aaofia i
Rom. Sulia lea ta wane haea nia na aaofia,
nia suusia na aaofia i Rom.>>
13 Kada Paelat e rongoa baelaa nae gi
sui, nia ka talaia kou Jesus i maa, ka
gwouru ana si gula ni keketolaa na da
alangia ana <<Taetae ana fou>>, ma na
baelaa Hebru <<Gabata>>.
14 Ma maedani ana maleoa fe dani
naona Fangaa ana Lofoagaua, ma e dao
naa i aasoa. Ma Paelat ka bae urii fuana
tooa, <<Aada fasi na aaofia gamu.>>
15 Ma na tooa gi gera rii daka bae
urii, <<Haungia! Haungia! Fotoia ana
airarafolo!>>

A Paelat e ledi gera lau ka urii, <<Utaa? Na aaofia gamu na gamu dooria kuka fotoia ana airarafolo?>>

Ana si kada nae, na fataabu baita gi daka oolisia urii, <<Nia langi lau na aaofia gami. Taifilia tee aaofia na i Rom go na aaofia gami!>>

16 Ma Paelat ka falea Jesus fuana tooa ana oomea eeri gera ka fotoia ana airarafolo.

Gera fotoia Jesus ana airarafolo.

Ma gera ka talaia na a Jesus naa kou.

17 Ma nia ka lea ka toolua na airarafolo nia i talana uria si gula na hatana Golgota ana baelaa gera Jiu gi. (Na malutana hatana gula baa e <<Na Lelete>>.)

18 Ma i seenae gera ka fotoia ana airarafolo. Ma roo wane laugo da fotoia i seenae, tee wane ana taa bali ma tee wane ana ta bali, ma Jesus ka too ana airarafolo na e take i lalo.

19 Ma a Paelat e kedea si mamalafooa ma daka aalua i gwouna airarafolo a Jesus. Na baea nae gi nia kedea e urii, <<Jesus faasia i Nasaret, Aaofia gera Jiu gi.>>

20 Si gula na gera aalua ana airarafolo na gera fotoia ana Jesus langi kasi too tau go faasia i Jerusalem maefera gera Jiu gi. Ma na tooa oro ana Jiu gi gera iidumia si mamalafooa naa. Haia, ma si mamalafooa na laugo gera ka kedea ana oolu baelaa e'ete gi. Baelaa gera Jiu gi, baelaa gera Rom, ma na baelaa gera Gris gi.

21 Ma na fataabu baita gi gera ka bae urii fuana Paelat, <<Langi osi kedea <Aaofia gera Jiu gi>! O kedea urii, <Nia i talana ana na e haea, i nau na Aaofia gera Jiu gi>>>.

22 Sui a Paelat e oolisida ka bae urii, <<Si taa na ku kedea sui naa, nia ka too na ana urinae.>>

23 Ma i buira na tooa ana oomea gi gera fotoia a Jesus i fafona airarafolo sui, gera ka ngalia na maku nia gi, ma gera ka tolingi ana fai doo fuana na fai wane ada. Ma na maku ruruu baita nia, na e langi ta mae tailaa ana, gera fao loulou go ada ana.

24 Ma na wane ana oomea gi gera ka bae urii fuagera kwailiu, <<Golu langi si kari nagalana lau si maku naa. Golu daisi uria, lea ni tei na daisi e dao siana nia naa ka ngalia.>> Nia e urinae eeri ka faamamana na Kekedelaa Aabu baa nia urii, <<Gera tolinigia na maku nau gi fuada, ma gera ka daisi uria si maku ruruu nau.>> Si doo naa gi na wane ana oomea gi gera aadea.

25 Tei gera na gera take i aena airarafolo a Jesus, ni tee nia Jesus, ma na haasina tee nia Jesus, ma ni Mary afe a Klopas, fai nia ni Mary faasia Magdala.

26 Haia, ma na fafurongo baa a Jesus e rakediana fuana, nia take laugo i seenae fai nia ni tee nia a Jesus. Si kada Jesus e rikia ni tee nia fai nia wane fafurongo na nia rakediana fuana daaro take garangia, nia ka bae urii fuana ni tee nia, <<Tee ae, na wela oe naa.>>

27 Sui, nia ka bae urii lau fuana wane fafurongo nae, <<Nia naa ni tee oe.>> Ma e hafali ana kade hato nae, na wane fafurongo nae ka talaia naa ni tee nia Jesus fui luma nia uria aadasulilana.

Maelana Jesus.

28 I buira si doo naa gi sui, Jesus ka haitamana na raoa nia gi e sui teefou naa. Ma nia ka faamamana na Kekedelaa Aabu ana baelaa nia urii, <<Nau ku maeligwou.>>

29 Ma ana si gula nae gera aalua tee tiu e fungu ana waen afae. Ma gera ngalia tesi fulo, ma gera ka haufia lao tiu i waen naa, sui gera ka aalua maana si ai, sui gera ka falea uria fakana Jesus.

30 Ana si kada Jesus e gwoufia sui, nia ka bae urii, <<Sui naa.>> Buira nia haea si baea nae gi sui, gwouna ka asikuleu ma kafi mae.

Gera labua gagarona Jesus ana sua.

31 Ma i buira si doo naa gi sui, tooa baita gera Jiu gi gera lea mai ma gera ka soeledia Paelat haia ka faalamaini fuana wane ana oomea gi gera ka lea daka oia na aeda oolu wane nae gi gera fotoida ana airarafolo gi, eeri gera ka mae ali'ali. Sulia gera dooria daka lafua na nonida faasia na airarafolo gi ana fe dani nae. Sulia fe dani naa fe dani ni aade aagaulaa gera Jiu gi maasia maedani

Sabat. Ma langi dasi dooria wane mae
gi gera ka kulu ana airarafolo ana dani
Sabat. Sulia na dani Sabat nae nia na
tofungana maedani gera Jiu gi.
32 Haia, na wane ana oomea gi da lea
mai, gera ka oia aena roo wane aai baa gi
na da fotoia i fafona airarafolo gi.
33 Ma ana si kada gera dao siana Jesus,
gera ka daotoona nia e mae sui na ana.
Nia naa, langi gera kasi mo'oia lau na
aena Jesus.
34 Sui ka urinae boro, tee wane ani
gera naa e dooria ka faamamana diana
ana, nia ka ngalia sua, ma ka labua ana
gagarona Jesus. Ma gera ka rikia na abu
ma na kafo e iigwa mai.
35 Nau ku rikia si doo naa, ma kuka
uunuunu sulia eeri gamu sui muka man-
ata mamana laugo. Si taa naa nau ku
haea nia mamana, ma kuka haitamana na
baelagu nia mamana naa.
36 Ma si doo nae gi e urii nae, eeri ka
faamamanaa si Kedelaa Aabu baa nia bae
urii, <<Tesi ogi ana si mo'oi.>>
37 Ma ta bali Kekedelaa Aabu laugo nia
urii, <<Tara na tooa gi gera ka bubungia
na wane na gera labua na nonina.>>

Gera aalua nonina Jesus laona kwaingeia.

38 Ma i buira si doo naa gi, a Josef na
wane faasia i Arimetea, nia lea mai ka
gania Paelat uria nonina Jesus eeri ka
ngalia. A Josef baa, nia ta wane fafurongo
a Jesus laugo, sui taa e haufini naa, sulia e
mou ana na wane baita gera Jiu gi. Haia,
a Paelat ka faalamainia, ma nia e lea mai
ka ngalia.
39 Ma Nikodimas baa na e lea siana
Jesus lao rodo i nao baa, nia ka lea fai
nia Josef, ma ka ngalia fai aakwala kilo
ana doo moko diana gi fuana aalulana fai
nia nonina wane mae. Na hatana doo na
<<mira>> fai nia <<alos>>.
40 Roo wane naa gi daaro ka ngalia
nonina Jesus, ma daaro ka afua ana si
maku kwakwaoa diana fai nia na doo
moko diana nae gi. Gera aadea si doo
naa sulia malutaa gera Jiu gi ana aade
aagaulaa ana wane mae uria aalulana
laona kwaingeia.
41 Haia, ma ana si gula na gera haungia
ana Jesus, na raoa e ni seenae, gula gera
fasia ana ai gi. Haia, ma tee kwaingeia
e too laugo ana si gula nae uria aalulana
nonina wane mae. Ma na kwaingeia nae
na doo faalu go ana, langi gera si aalua ua
ta wane i laona.
42 Ma ana si kada nae fe dani gera Jiu
gi uria aade aagaulaa maasia maedani
Sabat. Ma fe dani Sabat nia garangi naa.
Ma roo wane nae daaro lea, daaro ka
aalua nonina Jesus i laona kwaingeia nae,
sulia nia too garangi go ana.

A Jesus e tatae faasia na maea.

20

1 I ofaidani ana na Sandei si kada rodo
ua, ni Mary faasia Magdala e lea i maana
na kwaingeia ma ka rikia na fou baa gera
aalua usia na maana, e lafu naa.
2 Ma nia ka lalao ali'ali siana a Simon
Peter ma na wane fafurongo baa a Jesus
e rakediana ana, ma ka bae urii fuadaaro,
<<Teni wane gi da ngalia naa na noina
a Lord faasia na kwaingeia, ma melu ka
lalafusia naa i fai na gera aalua ana.>>
3 Sui a Peter ma na wane fafurongo aai
baa, daaro ka lea naa uria i kwaingeia.
4 Ma daaro ka lalao, sui ma na wane
fafurongo aai baa na e lalao ali'ali ka
liufia a Peter, ma ka dao ana i maana
kwaingeia i nao.
5 I nia e agwaaro, ma ka rikia na maku
kwakwaoa baa gi, sui ma langi kasi ruu
go i laona.
6 Ma a Simon Peter e dao mai i buri,
ma ka lea olosia naa uria i laona na
kwaingeia. I nia ka rikia na maku
kwakwaoa baa gi e too go ana i seenae,
7 fai nia si maku baa gera afua ana
ketena a Jesus. Si maku nae e langi kesi
too go fai nia na maku kwakwaoa nae
gi, sulia gera eegwea naa, ma nia e too
taifilia.
8 Ma i buri, na wane aai baa na e dao
i maana kwaingeia i nao, ka ruu laugo. I
nia e rikia ma ka manata mamana ana.
9 Ma daaro ka langi daaro si haitamana
ua na Kekedelaa Aabu baa e haea hasa i
nia tara nia ka mouri lau faasia na maea.
10 Ma i buira si doo naa, na roo fa-
furongo naa gi daaro ka ooli na adaaro.

Mary faasia Magdala e rikia Jesus.

11 Ma ni Mary ka take ua i maa na kwaingeia, ma ka aangi go ana. Ma ana si kada nia aangi ana, nia agwaaro ka aada kou laona kwaingeia.

12 Ma nia ka rikia na roo ensel gi daaro ruufia maku kwakwaoa. Ma na roo ensel nae gi daaro gwouru ana si gula na nonina Jesus e teo ana i nao, ta doo ana si gula na ketena e too ana ma ta doo ana si gula na aena gi e too ana.

13 Roo ensel nae gi daaro ka soeledia ni Mary urii, <<Geni ae, uria taa na oko aangi?>>

Ma nia e oolisida ka urii, <<Na nonina Lord nau naa, gera ngalia faasia see, ma i nau ku lalafusia i fai naa gera aalua ana.>>

14 Buira nia bae urinae sui, nia ka kariabulo ma ka rikia tee wane ka take go ana, ma nia langi kasi aada haitamana wane naa nia a Jesus go ana.

15 Ma Jesus ka soeledi nia ka urii, <<Geni ae, uria taa na oko aangi? Ma ni tei naa o nanisia?>>

Ma ni Mary e manata ana hasa ta wane na e aadasulia na raoa nae. Ma nia ka urii fuana, <<Wane baita ae, lea ni oe naa o ngalia kou na nonina Lord nau, nau ku dooria o faarongo nau ana i fai na o aalua ana, eeri kuka lea ngalia agu.>>

16 Sui, a Jesus ka bae urii fuana, <<Mary ae!>>

Ma ni Mary e kari aabulo, ma ka aada kou, ma ka aada haitamana, ma ka bae urii fuana, <<O Raboni ae!>> Haia, ma ana baelaa nae gera Jiu gi ana baelaa na <<Raboni>>, si manata ana <<Wane Faatolomai>>.

17 Haia, ma Jesus ka bae urii fuana, <<Langi osi hamosi nau, sulia nau kusi ooli ua siana na Maa i langi. O ooli siana na haasigu gi, oko faarongo gera, tara nau ku ooli naa siana Maa nau ma na Maa gera. Nia naa a God nau ma a God gera.>>

18 Sui ni Mary faasia Magdala ka ooli, ma ka faarongo ana oote fafurongo gi ana na nia e rikia a Lord. Ma ni Mary ka uunuunu laugo siada sulia si taa gi na Jesus e haea fuana.

19 Haia, i haulafi ana na Sandei, na oote fafurongo gi da oofu i laona tee luma, ma daka bilakea na maa gi usi gera, ma daka sabia laugo na maa gi, sulia da mou ana na wane baita gi ana tooa i Jiu. Ma a Jesus e faatai ka take i matangada. I nia ka bae urii, <<Si fanualama ka too fai gamu.>>

20 Ma i buira na e haea si baea naa, nia ka faatainia na roo abana gi ma na gagarona fuada. Ma na oote fafurongo gi daka eele asianaa si kada gera rikia a Lord.

21 Ma a Jesus ka bae urii lau fuada, <<Na fanualama ka too fai gamu. Iilingia na Maa e oodu nau mai, nau ku oodu gamu laugo.>>

22 A Jesus e haea si baea naa, sui ka ufu faafi gera ma ka bae urii, <<Muka ngalia na Aanoedoo Aabu.

23 Lea molu manata lukea na aade ta'alaa na tooa gi, tara a God ka manata lukeda. Ma lea molu si manata lukeda, a God ka langi si manata lukeda.>>

Jesus fai nia a Tomas.

24 Ma tee wane ada na aakwala ma roo wane fafurongo gi na hatana a Tomas na gera alangia ana na Iu, e langi kesi too fai gera ana si kada na a Jesus e dao ana.

25 Ma na oote fafurongo gi na da too, daka bae urii fuana a Tomas, <<I gemelu melu rikia a Lord.>>

Sui a Tomas ka bae urii fuada, <<Lea so ku rikia na kida baa gi i fuilaa na nila gi i abana, ma ku hamotoona na kida nae gi, ma ku ruungainia na kakauna abagu i laona na mae doo baa i gagarona taari, kufi manata mamana ana. Ma lea langi kusi iilia go na doo nae, nau langi kusi manata mamana ana.>>

26 Ma ana fiuna fe dani i buri, na oote fafurongo baa gi da figu laugo i laona na beu baa, ma a Tomas e too naa fai daalu. Ma gera da sabia na maa gi laugo. Sui a Jesus e faatai mai, ma ka take i matangada, ma ka bae urii, <<Si fanualama ka too fai gamu.>>

27 Sui a Jesus ka bae urii fuana a Tomas, <<Tomas ae, o aalua na kakaumu i seenaa, ma oko rikia na roo abagu gi. Sui oko tekwalaa mai na abamu ma oko ruungainia na kakaumu i laona mae maala naa i gagarogu. O aalua na manata halalaa, ma oko manata mamana!>>

28 Ma a Tomas e oolisia ka urii, <<I oe
na Lord nau ma a God nau.>>
29 Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<Ni
oe o manata mamana go amu sulia o riki
nau. Ka oilakea fuana ni tei gera na langi
dasi riki nau, ma daka manata mamana
go ada ani nau.>>
30 Si doo kwaibalatana oro gi na a Jesus
e iilia lau i maana na oote fafurongo nia
gi, e langi kusi kedea go i laona buka naa.
31 Nau ku kedea na doo naa gi eeri
muka manata mamana ana a Jesus naa
na Christ na wane baa a God e filia uria
aaofialaa, ma i nia naa na Wela nia a
God. Ma hai so muka too ana na mouria
firi i nunufana a Jesus, sulia na manata
mamanalaa gamu gi.

Jesus e dao faatai lau.

21

1 I buri doo naa, a Jesus ka faatai lau
fuada na oote fafurongo nia gi i ninimana
na aasi i Taebirias. Ma si doo nae e fuli
urii:
2 A Simon Peter, ma a Tomas na da
alangia ana na Iu, ma a Nataniel na wane
faasia i Kena i Galili, ma na roo wela nia
gi a Sebedi, ma na roo wane fafurongo gi
lau, da oofu.
3 Ma a Simon Peter ka bae urii fuada na
oote wane nae gi, <<I nau ku lea dee agu
naa.>>
Ma i gera haea fuana daka urii, <<I
gemelu laugo melu ka lea mai fai oe.>>
Haia, gera lea, daka taelia na baru. Sui,
ana fe rodo nae e langi dasi kwaia go tee
gwe iia.
4 Ma ofaidani, a Jesus ka take naa i
ninimana na aasi. Ma na oote fafurongo
nia gi langi dasi aada haitamana go.
5 Sui a Jesus ka soe kou fuada ka urii,
<<Oote wane ae, utaa? Gomolu molu
kwaia ta iia?>>
Ma gera ka oolisia urii, <<Langi go!>>
6 Ma i nia ka bae urii, <<Molu asia na
furai gomolu i bali aaolo ana na baru,
ma tara molu ka kwaia teni gwe iia.>>
Ma gera ka asia na furai, ma ka afetai
naa uria na kwailana sulia na iia e oro
asianaa.
7 Sui na fafurongo baa a Jesus e rake-
diana ana, ka bae urii fuana a Peter, <<A
Lord loko!>> Ma si kada a Simon Peter
e rongoa si doo naa, nia ka oofi ana na
maku tekwa nia, sulia nia e lafua na ana
na maku nia, ma ka aru la kafo, ma ka
aaranga uria hara.
8 Ma na oote fafurongo aai gi daka lea
na mai i hara ana na baru. Ma daka lafia
naa na furai na e fungu ana iia, sulia gera
langi dasi too tau go faasia i hara, e bobola
go ana fai nia tee talange fe fale aelaa
faasia i hara.
9 Ma si kada gera sifo i hara, daka rikia
tee eere e talafa naa fai nia naa iia i laona
fai nia teni fe beredi gi laugo.
10 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Molu
ngalia mai teni gwe iia gi ana iia na molu
kwaida.>>
11 A Simon Peter e lea kou i laona na
baru, ma ka lafia mai na furai nae i hara.
Na furai nae e fungu ana na iia baita gi
sui go, tee talange ma lima aakwala ma
oolu gwe iia. Sui boroi ana na iia ka oro
urinae i laona na furai, na furai nae kasi
foga go.
12 Ma a Jesus ka bae urii fuada, <<Molu
lea mai, molu ka fanga amolu.>> Sui langi
ta wane ada kasi ledia go urii, <<I oe ni tei
naa?>> Sulia gera haitamana go ada i nia
a Lord.
13 Ma a Jesus e fali kou siana na beredi,
ma ka falea fuada na oote fafurongo nia
gi, ma ka aade urinae laugo ana gwe iia
gi.
14 Nia naa na ooula si kada na a Jesus e
faatai ana fuada na oote fafurongo nia gi
i buira na e tatae faasia na maea.

Jesus fai nia a Peter.

15 Ma si kada da fanga sui na ana, a
Jesus ka bae urii fuana a Simon Peter,
<<Simon na wela a John ae, oe o rakedi-
ana ani nau ka liufia na fafurongo naa gi
da rakediana ani nau?>>
Ma i nia e oolisia ka urii, <<Iiuka, Lord.
I oe o haitamana go amu na ku rakediana
ani oe.>>
Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<Oko
aadasulia na gale sipsip nau gi.>>
16 Ma a Jesus ka bae urii lau fuana ana
ruana si kada, <<Simon na wela nia a
John ae, oe o rakediana ani nau?>>

Ma i nia e oolisia ka urii, <<Iiuka, Lord. I oe o haitamana go amu na ku rakediana ani oe.>>

Sui a Jesus ka bae urii fuana, <<Oko aadasulia na sipsip nau gi.>>

17 Ma a Jesus ka bae urii lau ana ooluna si kada, <<Simon na wela nia a John ae, oe o rakediana ani nau?>>

Ma a Peter ka liodila naa, sulia a Jesus e ledi nia ana ooluna si kada ka urii, <<Oe o rakediana ani nau?>> Ma a Peter ka bae urii fuana, <<Lord ae, i oe naa o haitamana na doo gi sui, ma oko haitamana go amu na nau ku rakediana ani oe!>>

Ma a Jesus ka bae urii fuana, <<Oko aadasulia na sipsip nau gi.

18 Doo mamana nau ku haea fuamu, si kada o daraa ana, o oofi amu i talamu ma oko lea amu i talamu ana si gula na o doori lea uria. Sui ana si kada tara o waro ana, oe oko tekwala na abamu gi, ma ta wane e'ete naa ka kani faafi oe, ma ka talai oe kou uria si gula taa na e langi osi doori lea uria.>>

19 A Jesus e haea si doo naa, eeri ka faatainia na maelaa na tara a Peter ka mae ana, na ka faa'initooa ana a God. Sui a Jesus ka bae urii fuana, <<O lea mai i burigu.>>

20 Ma a Peter e kariabulo, ma ka rikia na fafurongo baa na a Jesus e rakediana fuana. Nia wane na e gwouru garangia Jesus si kada gera fanga, ma ka ledia urii, <<Lord ae, tei naa tara ka fale oe fuana na maalimaea oe gi?>>

21 Haia, ana si kada a Peter e rikia, nia ka ledia a Jesus urii, <<Lord ae, taa naa tara ka dao ana wane nae?>>

22 A Jesus e oolisia ka urii, <<Sui boroi ana lea so nau ku dooria na wane naa ka mouri ana lelea kuka ooli mai, haia si doo na langi lau si doo fuamu. Ma ni oe, o lea mai amu suli nau.>>

23 Haia, na uunuunu ka tagala fuana na fafurongo a Jesus gi. Gera haea na fafurongo nae tara nia ka langi si mae. Haia, ma Jesus langi kasi haea tara wane na langi kasi mae. Nia bae urii go ana baa, <<Sui boroi ana lea so nau ku dooria na wane naa ka mouri ana lea ka dao ana si kada nau ku ooli mai, haia si doo naa langi lau si doo fuamu.>>

24 Haia, na fafurongo na Peter e soeledia Jesus sulia naa, nia naa e uunuunu sulia doo naa gi sui naa, ma ka kededa. Ma gemelu haitamana si taa gi na nia bae sulia nia e mamana naa.

Baelaa i'isi gi.

25 Si doo oro gi lau a Jesus e aadeda. Ma lea so gera ka kekede teefou, nau ku manata na molaagali naa boro langi kasi bobola fuana aalulanalaa na buka gi na da kedea doo nae gi i laona.

NA DOO GI NA APOSOL GI DA IILIDA.

God e ngalia a Jesus uria i langi.

1 A Tiofilas ae, i laona kekedelaa nau
baa totongenao, nau ku kekede sulia si
doo baa gi sui na a Jesus e iilida ma ka
faatolomainia, hafali mai ana si kada nia
tala'ae ana raolaa nia,
2 lea ka dao ana fe dani baa a God e
ngali nia uria i langi. Ma suifetei nia kafi
tae uria i langi, i nia ka falea si baelaa fifii
gi ana mamanaa nia na Aanoedoo Aabu,
fuada na wane gi na nia e filida fuana
aposol nia gi.
3 Haia, fai aakwala fe dani buira na
maelana lau, ana si kada oro gi nia ka
faatainia i talana fuada na aposol gi, ma
nia ka iilia si doo gi hai ka faamamana
nia e mouri. Gera ka riki nia, ma nia ka
faarai fai gera sulia na Initooa a God.
4 Ma ana si kada gera oofu ana, a Jesus
ka falea na kwaieresilaa naa fuada ka
urii, <<Langi molu si tafusia i Jerusalem.
Molu maasia na falelaa na a Maa nau e
bae aalualu ana, ma molu ka rongoa ku
bae sui na mai sulia.
5 A John e siuabua na tooa gi ana kafo,
ma e langi kasi tau, tara muka siuabu ana
na Aanoedoo Aabu.>>

Jesus e tatae i langi.

6 Ma ana si kada na aposol gi da oofu
lau fai nia a Jesus, gera ka soeledia daka
bae urii, <<Lord ae, tara si kada taa naa
oko oolifainia na initooa fuana na tooa i
Israel gi?>>
7 Ma a Jesus e oolisida ka urii, <<Langi
lau na doo fuagamu uria na haitamalana
fe dani gi ma si kada gi urinae, sulia a
Maa nau na ana e aalua sui na ana si kada
fuana doo naa gi ka dao mai.
8 Haia, i gamu mone, tara muka ngalia
na mamanaa si kada na Aanoedoo Aabu
ka dao mai faafi gamu. Ma tara muka
uunuunu suli nau seegi i Jerusalem, ma
ana fera gi sui i Judea ma i Samaria,
ma ka dao mai ana fera gi sui laona na
molaagali.>>
9 Ma i buira nia e haea si doo naa gi
sui, a God ka ngali nia uria i langi. Ma si
kada gera bubu ua go ada, si barobaro ka
haufini nia naa faasi gera.
10 Ma si kada gera da aada alaa ua
go ada fui langi si kada e lea ana, na
roo wane da oofi ana maku kwakwaoa gi
ali'ali mai daaro ka take naa siada.
11 Ma daaro ka bae urii fuada, <<Gamu
tooa i Galili gi, utaa naa mu take go agamu
i seenaa ma muka aada alaa go agamu fua
la mamangaa? A Jesus naa na a God e
ngalia faasi gamu uria i langi, tara nia ka
ooli laugo mai iilingia na molu rikia e tae
uria i langi.>>

Na wane hai ka oolisia Judas.

12 Sui na aposol gi gera ka ooli fui i
Jerusalem faasia gwouna fe tolo na da
alangia ana Olivtri, na e bobola fai nia tee
kilometer faasia Jerusalem.
13 Ma si kada gera dao ana i Jerusalem,
gera ka raa uria na kade luma na gera
too ana. Ma na hatana na wane nae gi:
a Peter, ma a John, ma a James, ma a
Andrew, ma a Filip, ma a Tomas, ma a
Batolomiu, ma a Matthew, ma a James na
wela a Alfeas, ma a Simon na wane ana
na bare wane baa da dooria na tarilana
na wane gi ana tooa i Rom gi, ma a Judas
na wela nia a James.
14 Haia, gera oofu nae iilingia gera iilia
sulia dani uria na fooalaa oofu fai nia teni
geni gi laugo ma ni Mary na tee nia a
Jesus, fai nia na haasina a Jesus gi.
15 Ma e langi kasi tau, na tooa da
manata mamana gi gera ka oogu mai. Ma
gera bobola fai nia talange iimola ma roo
aakwala. Ma a Peter e take ka bae urii
fuada,
16 <<Oote waihaasi nau gi, afetai na
Kekedelaa Aabu sulia a Judas ka langi si
fuli, sulia na Aanoedoo Aabu e bae ana
David sulia a Judas, na wane baa e talaia
na tooa baa gi uria dumulilana Jesus.
17 Haia, a Judas nia ta wane ani golu,
sulia a Jesus e aadafili nia laugo uria
iililana na raoa naa fai golu.>>
18 (A Judas baa e ngalia si malefo baa
uria na aade ta'alaa nia, ma ka folia ana
si gano. Ma ana si gano nae, nia asi nia,
ma ka mae, ma ka foga i oogotouna ma
na oogona ka busu tafa i maa.

19 Ma na tooa gi na gera too i Jerusalem
daka rongoa taa na e aadea Judas, ma
gera ka alangia si gano nae ana baelaa
gera <<Akeldama>>. Haia, na malutana
si baelaa nae <<Gano ana Abu>>.)
20 Ma a Peter e bae lau ka urii, <<Iilingia
baa gera kedea laona buka Sam gi nia
urii, <Na luma nia ka gwou ma langi dasi
faalamainia ta wane haia ka too i laona.>
Haia, ma tesi kekedelaa laugo nia urii,
<Diana fuana ta wane lau hai ka oolisia,
eeri ka iilia si raolaa nia baa.>
21-22 <<Haia, e diana fuana ta wane ka
oofu fai golu uria na faarailaa sulia na
tataelana Lord Jesus faasia na maea. Na
wane nae ta wane ana wane baa gi da liliu
oofu naa fai golu ana si kada baa a Jesus e
liliu ua ana fai golu, hafali mai ana si kada
John e ainitalo ana siuabulaa, ma ka too
fai golu lea mai ka dao ana fe dani a God e
ngalia ana Jesus faasi golu uria i langi.>>
23 Ma gera ka aadafilia roo wane. Na
hatana ta wane a Josef, na gera alangia
ana Barsabas ma gera ka alangia laugo
ana Justus. Ma na hatana na ruana wane
aai a Mataeas.
24 Sui gera fooa daka urii, <<Lord ae,
oe naa o haitamana manatalana iimola gi
sui. Haia, o faatainia mai fuagami ana si
kada naa ni tei ana roo wane naa gi na o
aadafilia,
25 eeri ka iilia na raoa na ana aposol na
a Judas e lugasia ma ka lea na ana uria si
gula nia bobola uria ni toolaa nia.>>
26 Ma i buira na gera fooa sui, gera ka
inala hai gera ka daotoona tei ana roo
wane naa gi na a God e aadafilia, ma
gera ka aadafilia a Mataeas hai ka fonea
aakwala ma tee aposol.

Na lealana mai na Aanoedoo Aabu.

2

1 Ma ana fe dani baita na da alangia
ana Pentekos e dao mai, na tooa naa gi da
manata mamana da oogu ana tee si gula.
2 Ma ali'ali si lingee doo iilingia na ooru
baita ka dao mai faasia i langi, ma ka
fungulia na luma na gera gwouru ana.
3 Ma gera ka rikia na doo gi aada mala
na meamea eere gi, ma na doo nae gi e
tagala ma ka dau i fafona tooa nae gi sui
da too i seenae.
4 Ma na Aanoedoo Aabu ka funguli gera
teefou, ma gera ka hafali bae ana na
baelaa e'ete gi iilingia na Aanoedoo Aabu
e faabae gera ana.
5 Haia, ana si kada nae, na tooa i Jiu
gi na da fooasia a God, gera too laugo i
Jerusalem. I gera faasia na aefera baita gi
sui la molaagali.
6 Ma si kada gera rongoa ana si lingee
doo naa, tooa oro gi gera ka oogu. Ma gera
ka kwele asianaa, sulia na tooa manata
mamana gi da bae ana na baelaa gera gi
sui.
7 Ma sulia gera kwele asianaa, gera ka
bae urii, <<Na tooa na da bae urinae, gera
tooa i Galili sui go naa.
8 Sui utaa naa mika rongo gera daka bae
ana baelaa gami gi?
9 Sulia gami mi lea mai faasia fera i
Partia, ma i Media, ma i Elam, ma i
Mesopotemia, ma i Judea, ma i Kapadosia,
ma i Pontus, ma i Asia,
10 ma faasia i Frigia, ma i Pamfilia, ma
i Ejipt, ma faasia fera gi i Libia garangia i
Saeren, ma teni tooa aga mi lea mai faasia
i Rom.
11 Haia, ma bali amelu da futa mai Jiu gi,
ma bali amelu lau da hau ana Jiu i buira.
Ma teni tooa aga da faasia i Krit, ma faasia
i Arabia, ma golu ka rongoa na tooa nae
da faataloa na doo ni kwelelaa ana gi na a
God e iilia, ma gia rongo haitamana ana
baelaa gera, na baelaa mamana gia gi i
talaga!>>
12 Gera ka kwele asianaa, ma gera
lalafusia na doo naa na gera rikia. Ma
gera ka ledi gera i talada daka urii, <<Taa
naa malutana e urii?>>
13 Haia, ma bali ana tooa ada, gera ka
bae faawaelaa ada daka urii, <<Boro gera
gwou baita asianaa ana waen oto, ma
keteda ka garo.>>

Na funaolaa a Peter.

14 Sui a Peter e take fai nia aakwala ma
tee aposol gi, ma ka bae baita fuana figua
ka urii, <<Gamu na haasigu na i Jiu gi,
ma i gamu na tooa gi sui na mu too i
Jerusalem, mu fafurongo mai uri nau hai

kuka faarongo gamu ana malutana si doo naa.
15 Na tooa naa langi dasi ooewanea ana gwou baitalaa, iilingia na molu manata uria. Sulia nia kafi dao go ana sikwana kade hato i ubongia nae.
16 Haia, ma na doo naa, nia baa a Joel na profet e bae ua na mai sulia baa ka urii,
17 <A God ka bae urii, Ana maedani isi gi, tara nau kuka falea na Aanoedoo Aabu nau fuana tooa gi sui. Haia, na alakwa gamu gi ma na haari gamu gi tara gera ka ainitalo ana baelagu. Ma na wane daraa gamu gi tara gera ka rikia na faataia gi, ma na wane waro gamu gi tara gera ka rikia si doo gi ana teo bolea gera gi.
18 Iiu, ka urinae laugo fuana tooa gi na da rao fuagu, na wane gi ma na geni gi, tara kuka falea na Aanoedoo Aabu nau fuada ana si kada nae gi, hai ni gera laugo daka ainitalo ana baelagu.
19 Ma nau tara kuka iilia na doo kwaibalatana gi la mamangaa i langi, ma kuka iilia na doo ni kwelelaa gi ana i aano la molaagali. Ma na tooa tara gera ka rikia na abu ma na eere ma na kuduui hasu.
20 Ma na hato tara ka rorodoa, ma na sinali tara ka kekeroa mala abu, suifetei fe dani baita na a Lord tara ka ketoa ana tooa gi sui kafi dao mai.
21 Haia, ni tei na e soe uria kwai'adomilaa faasia a God, tara nia ka mouri.>>>
22 Sui a Peter ka bae lau urii, <<Gamu tooa i Israel, muka fafurongoa na baelaa naa gi! A Jesus faasia i Nasaret, nia na wane na a God e oodu mai. A God ka faamamana fuagamu ana si doo ana kwelelaa ana gi ma na mamalafooa gi na a God e iilida mai ani nia. Gamu i talagamu mu haitamana sui naa si doo naa, sulia e fuli i see, i matangamiu.
23 Haia, ma God e haitamana sulia ma ka dooria hasa tara daka falea Jesus fuagamu haia muka haungia sulia muka faalamainia fuana tooa na aabulolada e ta'a gera ka fotoia i fafona airarafolo.
24 Sui a God ka tataea lau faasia na maea, ma ka luke nia faasia na rigitaa ana maea, sulia e afetai hasa na maea ka kani faafia a Jesus.
25 Sulia a David a bae urii suli nia, <I nau ku rikia a Lord i nao agu ana si kada gi sui, ma i nia e too fai nau, aata kuka daotoona afetailaa.
26 Ma sulia si doo naa, na liogu ka halahala, ma na baelagu gi ka fungu ana eelea. Sulia boroi ana nau naa ta wane go ana ma tara kuka mae, langi kusi manata a'abo, sulia kuka haitamana hasa a God ka aadasuli nau.
27 Sulia, a God ae, e afetai oko eekwataia nau uria na gula ni maea, ma afetai oko lugasi nau, na wane ni raoa aabu oe ka fura la kwaingeia.
28 Ma oko faatainia sui naa fuagu na tala gi na e lea uria na mouria. Ma ana na toolamu fai nau, tara oko faafungu nau ana eelelaa.>>>
29 Ma a Peter e bae lau urii, <<Oote wai haasi nau ae, nau ku faarai folaa fuamolu sulia na koo gia a David na aaofia. Nia e mae, ma gera ka aalua naa. Ma na kwaingeia nia ka too garangi golu go ana i see i tara'ena.
30 I nia na profet, ma nia ka haitamana go ana na bae aalualua a God fuana. A God ka bae aalafuu fuana tara ka aalua ta wane ana ooliolitana David na aaofia tara ka aaofia iilingi nia.
31 A David ka rikia sui na taa na tara a God ka iilia, ma nia ka bae sulia na tataelana na wane aadafililana a God faasia na maea ka bae ka haea lau langi kasi lugasi nia i laona gula ana maea, ma na noina ka langi kasi fura.
32 A Jesus baa, a God e tataea faasia na maea, ma i gemelu sui go na melu rikia ana urinae.
33 A God na Maa nia, e tataea a Jesus uria si gula ana initooa, ma a God ka falea na Aanoedoo Aabu fuana iilingia baa nia bae aalualu ana. Haia, ma na doo naa na molu rikia ma molu ka rongoa i tara'ena naa na Aanoedoo Aabu naa e falea mai fuamelu.
34 Sulia langi lau a David na e tatae uria i langi. Sulia a David e bae ana urii, <A Lord e bae urii fuana Lord nau, O gwouru i bali aaolo ani nau,
35 lea ka dao ana si kada kuka saitasa ana na maalimaea oe gi.>
36 Haia, gamu tooa i Israel, muka haitama diana ana a Jesus na nau ku

bae sulia baa molu fotoia i fafona na airarafolo, a God ka aalu nia ka Lord ma
na wane aadafililana a God!>>
37 Ma ana si kada na tooa gi da rongoa
si doo naa, na mangoda ka lelebe. Ma
daka bae urii fuana a Peter fai nia na oote
aposol gi, <<Oote haasi gi ae, si taa naa
tara melu ka iilia?>>
38 A Peter e oolisida ka urii, <<I gamu
sui muka oolitai manata faasia na aabulo
ta'alaa gamu gi, ma muka siuabu ana
hatana a Jesus Christ, eeri a God ka
manata lukea na aabulo ta'alaa gamu
gi, ma ka falea na Aanoedoo Aabu nia
fuagamu.
39 Sulia na bae aalualua a God fuagamu
ma fuana wela gamu gi ma fuana tei gera
na da too tau mai ma ni tei gera na a Lord
ma God gia e soe gera fuana.>>
40 A Peter e haea na doo naa gi fuada
fai nia si baelaa ni kwaiareilaa oro gi lau
ka urii, <<Muka aadasuli gamu i talagamu
faasia na kwaelaa na e lea mai fuana na
tooa ta'a gi!>>
41 Ma na tooa oro gi daka manata
mamana ana na baelana, ma daka siuabu.
Ma ana fe dani nae, e bobola fai nia na
oolu tooni iimola na da ruu lau mai i
laona na figua nae.
42 Ma ana maedani gi sui, gera ka fa-
furongoa na faatolomailaa gera na aposol
gi, fai nia toolaa oofu ma na fanga aabu-
laa oofu, ma ka fooalaa oofu.
43 Ma na aposol gi da iilia doo kwaibal-
atana oro gi ma na doo gi ni kwelelaa ana
gi, ma na tooa gi sui daka arefo.
44 Ma na tooa gi na da manata mamana,
gera ka tasa dongaa fai nia na oofuofua
kwaimaani, ma daka ado fai gera kwailiu
ana si doo gera gi.
45 Haia, gera daka faafoli laugo ana na
aaludoolaa gera gi ma na gano gera gi,
ma daka tolingia na malefo gi daka ngalia
i matangada kwailiu, sulia si taa na tee
wane adaalu e dooria.
46 Ma gera ka oofu sulia dani i laona
na Beu Aabu a God. Ma gera ka fanga
oofu kwaimaani i laona luma gera gi, ma
si kada gera oofu urinae, gera ka eele
asianaa fai nia na faato'oulaa.
47 Ma gera ka silia a God, fai nia na
noni hahalalaa sulia na tooa gi sui da hae
diana ada. Haia, ma sulia dani, a Lord e
faamouria na tooa faalu, ma gera ka ruu
mai la oofuofua gera na tooa da manata
mamana.

Peter fai nia John da guraa wane aena gi e mae.

3

1 Haia, ana tee maedani, Peter fai nia
a John daaro lea uria Beu Aabu a God
ana ooluna kade hato i haulafi, sulia kade
hato nae kada hato uria fooalaa.
2 Ma tee wane nonina e mae ana kada e
futa ua go mai ana, sulia dani gera ngalia
daka aalua i maana mae haga ana Beu
Aabu. (Na maehaga nae, gera alangia ana
<<Mae Haga Nuulaa>>.) Sulia dani, nia
gwouru i seenae hai ka gani malefo ana
siana tei gera na da ruu kou laona Beu
Aabu.
3 Ma ana si kada nia rikia Peter fai John
daaro ruu kou, nia ka gani daaro eeri
daaro ka falea tesi doo fuana.
4 Ma daaro ka bubu tete fuana, ma a
Peter ka bae urii fuana, <<O bubu tete ani
gemere.>>
5 Ma nia ka bubungi daaro, ka manata
ana baa hasa tara ka ngalia tesi doo faasi
daaro.
6 Sui a Peter ka bae urii fuana, <<Nau
langi kusi too go ana tesi malefo. Sui tara
nau kuka falea fuamu na taa na nau ku
too ana. Haia, ana hatana a Jesus Christ
faasia Nasaret, nau ku haea o tatae ma
oko fali!>>
7 Sui a Peter e dau ana na aba aaolo nia,
ma ka tataea. Ma ali'ali na aena gi teefou
ka rigita,
8 ma nia ka lofo alaa, ma ka take ana roo
aena gi, ma kafi hafali fafali kwailiu. Ma
nia ka ruu kou fai daaro fui lao Beu Aabu,
e fali ma ka lofolofo fai nia na sililana a
God.
9 Ma na tooa gi da nii seenae, si kada
gera riki nia fali ma ka silia a God,
10 ma si kada gera aada haitamana nia
na wane gani doo baa lea doo ka gwouru
i maana maehaga ana Beu Aabu, gera ka
kwele asianaa ana.

Faarailaa Peter e iilia la Beu Aabu.

11 Si kada nae wane na ka abi'abi
asianaa na ana Peter ma John, na tooa oro
gi daka kwele asianaa ma gera ka lalao

siada laona taofa baa gera alangia ana
<<Taofa a Solomon>>.
12 Si kada a Peter e rikia na tooa nae
gi, nia ka bae urii fuada, <<Gamu tooa
i Israel gi, utaa naa molu ka kwele ana
si doo naa, ma molu ka bubungi gemelu
naa amolu? Gomolu manata hasa na
mamanaa gemelu i tala melu ma na
toolaa aabu gemelu ka guraa ana wane
naa hai ka fali?
13 Na God baa Abraham, Aesak, ma
Jakob gera fooasia, na God baa koo gia
gi, baa e falea na initooa aabu fuana a
Jesus, na wane raoa nia. Sui molu ka
falea amolu a Jesus fuana na wane baita
gi. Ma si kada a Paelat e ketoa, gomolu ka
oote gomolu amolu ani nia, ma molu ka
hae ta'a amolu ana si kada baa Paelat e
manata uria lukelana.
14 A Jesus naa na wane aabu ma na
wane diana, sui molu ka oote gomolu
amolu ani nia, ma molu ka gania amolu
a Paelat uria na lukelana wane na e
hauwane.
15 Haia, ma ni gomolu molu haungia
a Jesus na wane gwoufutana na mouria.
Sui a God ka tataea faasia na maea, ma
melu ka riki mamanalana si doo naa.
16 Na mamanalana hatana a Jesus na
e falea na rigitaa fuana wane na aena
gi e mae naa. Taa naa molu rikia ma
molu ka haitamana, a God e aadea ana
fiimamanalaa ana hatana a Jesus, sulia
fiimamanalaa ana Jesus naa e aadea na
wane naa ka diana urinae, ma molu ka
rikia sui.
17 <<Haia, oote waihaasi nau gi ae, nau
ku haitamana gomolu fai nia na wane
baita gamu gi molu aade urinae ana Jesus,
sulia molu lalafusidoo.
18 Sulia a God e haea ua na mai i nao
ana na profet gi sui hasa tara na wane
aadafilia nia tara ka nonifii. Haia, nia
urinae hai ka faamamanaa na baelana
God.
19 Haia, molu oolitai manata naa, ma
molu ka aabulo fuana God, hai nia ka
manata lukea na aabulolaa ta'a gamu gi,
20 ma eeri a Lord tara ka faadianaa na
aanoedoo gamu gi ma nia tara ka oodua
mai a Jesus na Christ na wane aadafililana
baa fuagamu.
21 Nia tara ka too ua mai ana i langi lea
ka dao ana si kada a God ka faafaalua ana
doo gi sui iilingia nia e haea ua na mai ana
oote profet aabu nia gi.
22 Sulia a Moses e haea, <A God na
Lord gamu tara ka oodua kou tee profet
siagamu iilingia laugo na nia e oodu nau
mai. Nia tara ta wane ana tooa gia Jiu gi.
Molu ka roosulia na taa gi na nia e haea
fuagamu.
23 So ni tei na langi kasi roosulia na taa
naa na profet nae e haea, tara a God ka
tookita faasia tooa nia gi ma ka kwaea.>
24 Haia, a Samuel ma na profet aai
gi na da lea mai i buri, na gera too
ana na faarongolaa na faasia a God, da
ainitalongainia laugo taa naa da fuli na
mai ana si kada naa.
25 Na bae aalafuua gi a God ana profet
nia gi na doo fuagamu. Ma muka ado
ana laugo fai nia na koo gamu gi ana si
baea aalualua a God fuada, iilingia nia e
haea fuana Abraham ka bae urii, <Ana na
ooliolitamu gi, tara kuka faadianaa tooa
gi sui i laona molaagali.>
26 Nia naa, God ka aadafilia mai ma ka
oodua mai na wane ni raoa nia siagamu
totongenao, eeri ka faadiana gamu ana
faaabulolaa gamu faasia na aadelaa ta'a
gamu gi.>>

Gera ketoa a Peter ma a John.

4

1 Ana si kada a Peter fai nia a John
daaro faarai ua ana fuana tooa, teni
fataabu gi ma na wane baita ana wane
da fofolo usia Beu Aabu a God fai nia teni
Sadusi gi, gera ka dao mai siadaaro.
2 Gera rake hasu sulia na roo aposol
naa gi daaro faatolomainia na tooa sulia
a Jesus e tatae faasia na maea, na faama-
manalana urinae, na tooa gi laugo na da
mae tara daka tatae laugo faasia na maea.
3 Nia naa aadea gera ka dumuli daaro
ma daka aalu daaro laona beu ni kanilaa,
daaro ka too i seenae maasia ruana mae
dani, sulia nia e haulafia naa.
4 Ma na tooa oro na gera rongoa baelaa
daaro, gera ka manata mamana. Haia, na
tooa na gera manata mamana ana si kada
nae, nia bobola fai nia lima tooni wane.

5 Sui ana bobongi, na wane naonao
gi ma na wane baita gera Jiu gi ma na
faatolomai gi ana kwaieresia gi, gera ka
oofu i Jerusalem.
6 Gera oofu fai nia a Anas na Fooanig-
wou, ma a Kaeafas, ma a John, ma a
Aleksanda fai nia teni wane gi lau ana
aebara na ana Fooanigwou.
7 Sui gera faatakea a Peter fai nia a John
i nao ani gera, ma gera ka soeledi daaro
daka urii, <<Gomoro guraa utaa ana na
wane tero naa? Na mamanaa taa na moro
too ana fai nia na hatana ni tei na moro
iilia ana?>>
8 Ma a Peter e fungu ana Aanoedoo
Aabu, ma ka bae urii fuada, <<Wane baita
gi ae,
9 lea so molu ka soeledi gemere tara'ena
sulia na aadelaa diana na mere iilia fuana
wane na aena e mae, ma utaa naa nia ka
diana,
10 nia bobola fuana molu ka haitamana,
ma i gamu sui na tooa gi i Israel bobola
fuana molu ka haitamana laugo, hasa
na wane na molu rikia e akwaa ma ka
take na siamolu naa, nia e akwaa ana
mamanaa ana hatana a Jesus Christ faasia
i Nasaret, baa molu haungia i fafona
airarafolo, ma a God ka tataea faasia na
maea.
11 A Jesus baa na Kekedelaa Aabu e bae
sulia ka urii, <Na fou baa na i gomolu na
wane tole luma gi na mu haea e langi kasi
diana e hau na ana na fou na e diana ka
tasa uria tolelumalaa.>
12 Taifili nia go na e haitamana ka
faamouria na tooa, langi lau ta wane
laona molaagali na a God e oodua eeri ka
faamouri gia ana.>>
13 Ma na wane baita gi ana oofuofua
nae, gera ka kwele asianaa ana Peter ma
John, sulia langi daaro kasi mou ana bae
rara'alaa, ma gera ka kwele laugo ana
haitamadoolaa daaro roo wane langi dasi
sukulu go, ma dafi haitamana daaro roo
wane da liliu oofu fai nia a Jesus.
14 Ma gera ka lalafusia na haelana lau
tesi doo, sulia na wane baa daaro guraa e
take laugo fai daaro.
15 Nia naa, gera ka oodua a Peter ma a
John fai nia na wane nae, daalu ka haga
faasia gula ni oogulaa. Sui, gera ka bae
fasi ada sulia taa naa tara gera ka aadea
ana Peter ma John.
16 Ma gera ka bae urii, <<Taa naa tara
golu ka aadea ana roo wane naa gi? Sulia
na tooa gi sui go na da too i Jerusalem
da haitamana sui go na doo kwaibalatana
na daaro iilia, langi golu si bobola uria
tofelana.
17 Haia, ma fuana si doo na ka langi
kasi talo fuana teni tooa lau, golu haea
fuadaalu langi daalu si bae lau sulia
hatana Jesus fuana teni iimola lau.>>
18 Sui gera ka soea lau mai a Peter ma
a John, gera ka bae fifii urii fuadaaro,
<<Gomoro langi moro si bae naa lau ma
langi moro si faatolomai naa lau sulia a
Jesus.>>
19 Ma a Peter fai nia a John, daaro oolisi
gera daaro ka urii, <<Molu manata fasi
na taa naa na e o'olo i maana a God, ana
roolaa suli gamu, langi roolaa sulia a God.
20 Sulia i gemere e afetai mere ka too
naa faasia baelaa sulia na taa naa mere
rikia i talamere ma mere ka rongoa.>>
21 Ma na oofuofua na ana wane baita gi
gera ka bae rigita lau fuadaaro, sui gera
ka luke daaro. Sulia e afetai gera ka kwae
daaro, sulia na tooa gi sui, gera baelafea
asianaa a God faafia si taa naa e fuli.
22 Sulia na wane na daaro guraa, nia
bobola fai nia ana fai aakwala fe ngali ma
ka tasa.

Tooa da manata mamana da fooa uria noni rara'alaa.

23 Haia, ana si kada gera lukea a Peter
ma a John, daaro ka ooli lau siana bubulu-
taa gera, ma daaro ka faarongo gera ana
taa gi na fataabu baita gi ma na wane
baita gi gera haea.
24 Ana si kada gera rongoa, gera ka
fooa fuana a God daka urii, <<Lord ae, ni
oe naa haungainia na mamangaa ma na
molaagali ma na aasi ma na doo gi sui i
laona na doo nae gi.
25 Ma oko falea na Aanoedoo Aabu oe
fuana koo gami a David na wane raoa
oe eeri ka bae urii, <Utaa naa na tooa
maadiu gi gera ka rakehasu asianaa ma
daka manata uria iili ta'alaa fuana a God,
sui afetai daka iilia mone?

26 Na aaofia gi gera ka aade aagau ani
gera talada ma na wane baita gi gera ka
oofu uria firulaa fai nia a Lord ma na
wane aadafililana nia.>
27 Sulia a Herod ma a Pontias Paelat
daaro oofu laona fera nae fai nia tooa
na langi dasi Jiu gi ma na tooa gi i Israel
laugo. Gera oofu uria falelana kwaelana
fuana Jesus, na wane rao aabu oe baa o
aadafilia.
28 Gera oofu uria aadelana na doo gi
sui iilingia o manata ua na mai, sulia ana
mamanaa oe ma na kwaidoorilamu fuana
ka fuli urinae naa.
29 Ma ana si kada nae Lord ae, oko rikia
fasi si baelaa fifii gera gi, ma oko falea mai
na rigitaa oe fuagami na wane ni raoa oe
gi, eeri mika bae rara'a ana baelamu.
30 O faatainia mai na mamanaa ni gu-
ralaa oe, eeri daka rikia ana aadelana doo
kwaibalatana gi ma na doo ni kwelelaa
ana gi, ana hatana wane raoa aabu oe a
Jesus.>>
31 Ma ana si kada gera faasuia na
fooalaa, si gula na gera oofu ana ka igi'igi.
Ma a God ka faafungu gera ana Aanoedoo
Aabu, ma gera ka bae rara'a naa sulia
baelana a God.

Gera ado ana na doo gera gi.

32 Ma na tooa gi sui na da manata
mamana, gera ka oofu ana tesi manatalaa
fai nia tesi lio. Ma e langi ta wane na e
too ana tesi doo so ka haea ana si doo nia
i talana, sulia gera ado sui ana si doo gera
gi sui.
33 Ma na aposol gi ka ainitalongainia
rara'a ana tataelana Lord Jesus faasia na
maea, ma a God ka faadiana gera asianaa
sui go.
34 Haia, ma e langi ta wane la bubulutaa
na hasa ka dooria ana tesi doo, sulia ni
tei ani gera na da too ana gano langi so
ta luma, gera ka faafoli ana, sui gera ka
ngalia mai si malefo nae,
35 daka falea fuana aposol gi, gera
ngalia daka tolingia fuada sui sulia si
kwaidoorilaa gera gi.
36 Ma a Josef tee wane ana kwalafaa a
Livae baa e futa i Saeprus baa na aposol gi
da alangia ana Banabas (malutana wane
faagwagwari lio),
37 nia e faafoli ana tee si gano nia, ka
ngalia si malefo nae, ka falea fuana na
aposol gi.

Ananias ma ni Safira.

5

1 Haia, tee wane hatana a Ananias, ma
na afe nia hatana ni Safira, daaro too
laugo ana bubulutaa nae. Ma daaro ka
faafoli laugo ana bali ana gano daaro.
2 Sui nia ka aalua ana ta bali malefo aai
fuadaaro, sui nia ka ngalia go mai ana ta
bali malefo aai ka falea fuana aposol gi.
Ma na afe nia ka haitamana naa.
3 Ma a Peter ka bae urii fuana, <<Ana-
nias ae, uria taa na oko lugasia Satan
ka talai oe, ma e aade oe oko sugea na
Aanoedoo Aabu ana haufinilana bali ana
malefo baa o ngalia?
4 Suifetei ofi faafoli ana na gano baa,
nia na doo oe. Ma buira o faafoli ana, si
malefo na o ngalia uria si doo naa, na doo
oe, ma haitamana oko aadea amu ana tesi
doo sulia na kwaidooria oe. Sui utaa na
oko manata urinae laona manatalamu?
Oe langi osi sugea wane, oe o sugea a God!
>>
5 Si kada Ananias e rongoa si doo naa,
nia asi nia i aano ma ka mae naa. Ma na
tooa gi da rongoa si doo naa, gera ka mou
asianaa.
6 Haia, na wane daraa gi da ruu mai,
gera ka afua nonina. Sui gera ka ngalia i
maa, ma daka aalua.
7 Sui e bobola fai nia oolu kade hato i
buira, na afe nia ka ruu mai, ma langi kasi
haitamana laugo ana taa naa e fuli.
8 Ma a Peter ka bae urii fuana,
<<Faarongo nau, si malefo baa sui naa na
oe fai nia na aarai oe moro ngalia mai
naa uria na gano gomoro baa moro faafoli
ana?>>
Ma nia oolisia ka urii, <<Iiu, nia sui naa
naa.>>
9 Haia, a Peter ka bae lau urii fuana,
<<Uria taa na oe fai nia na aarai oe moro
ka suge fuana na Aanoedoo Aabu a God,
ma moro manata hai so nia kasi falea
kwakwaea fuamoro? Na wane baa gi na
da aalua mai na aarai oe, da take ua go
ada i aena maa ana si kada nae. Ma tara
gera ka ngali oe laugo.>>

10 Ma ali'ali na geni na ka asi nia laugo
i aano i maana aena a Peter, ma ka mae
naa. Ma na wane daraa baa gi da ruu
mai, ma gera ka rikia nia mae naa, gera
ka ngalia i maa, ma lea daka aalua laugo
i ninimana aarai nia.
11 Na soefaataia sui ma teni tooa aai gi
laugo, da rongoa si doo naa, ma gera ka
mou asianaa.

Doo kwaibalatana gi.

12 Na aposol gi da iilia si doo oro gi ni
kwelelaa ana i matangana na tooa gi. Ma
na tooa manata mamana gi sui daka dao
oofu i laona kade Beu Aabu a God na da
alangia ana Taofa a Solomon.
13 Ma e langi ta wane na kasi manata
mamana kasi oofu faida, sui boroi ana na
tooa gi daka hae baita ani gera.
14 Sui, na tooa oro gi asianaa ana na
wane gi ma na geni gi, daka manata
mamana ana na Lord, ma daka oofu laugo
i laona na bubulutaa nae.
15 Ma sulia si taa gi na aposol gi da iilia,
na tooa gera ka koua na tooa matai gi uria
aalulada sulia na tala gi fafona na iifitai
gera gi, eeri si kada a Peter e liu ana, i
nia ka nunufi gera mone ana eeri daka
akwaa.
16 Ma na tooa oro gi daka lea mai faasia
na fera gi galia i Jerusalem, da ngalia mai
na tooa gera gi na da matai fai nia na tooa
gi aai na aagalo ta'a gi da adosi gera, ma
gera sui daka akwaa.

Da iinokesia na aposol gi.

17 Sui na Fooanigwou fai nia na tooa
nia gi, na gera too i laona bubulutaa
ana Sadusi, gera ka kwaifii asianaa ana
na aposol gi, ma gera ka manata uria
aadelana tesi doo ana aposol gi.
18 Ma gera dumulida, ma gera ka aaluda
laona beu ni kanilaa.
19 Haia, ana fe rodo nae, na ensel a Lord
e lea mai, ma ka ifingia na maa gi ana beu
ni kanilaa nae, ma ka talaida i maa, ma ka
bae urii fuada,
20 <<Molu lea, molu ka take la la-
bata ana Beu Aabu nia a God, molu ka
faarongo ana tooa sulia na mouria faalu
naa.>>
21 Haia, na aposol gi gera ka roosulia,
ma i ubongia mae galogaloa, gera ka lea
i laona na Beu Aabu a God, ma gera ka
tala'ae faatolomailaa.

Haia, na Fooanigwou fai nia tooa nia gi
gera ka soea mai wane baita gera Jiu gi
uria oofulaa uria faarailaa. Ma gera ka
fale baea fuana na wane ana oomea gi
daka talaia mai na aposol gi faasia la beu
ni kanilaa siada.
22 Sui si kada na wane ana oomea gi da
dao kou, langi dasi rikia naa ta aposol i
laona beu ni kanilaa. Ma gera ooli daka
faarongo ana wane baita gi daka urii,
23 <<Ana si kada melu dao kou siana
beu ni kanilaa, melu rikia na tooa fofolo
gi gera bilake ngasi asianaa ana maa gi
ma gera ka folo go ada maana maa gi.
Sui melu ifi, melu ka aada i laona beu,
sui langi melu si rikia ta wane i laona.>>
24 Kada na fataabu baita gi ma na wane
baita ana na wane fofolo gi usia Beu Aabu
a God gera rongoa si doo naa, gera ka
lalafusia na taa na e aadea na aposol gi.

25 Sui tee wane e ruu mai, ka bae urii
fuada, <<Molu fafurongo fasi, na wane
baa gi molu aaluda i laona beu ni kanilaa,
gera take na ada la labata ana Beu Aabu a
God, ma daka faatolomainia na ada tooa
gi!>>
26 Sui, na wane baita gera wane fofolo
gi fai nia na wane nia gi, da lea daka
ooli mai fai nia na aposol gi. Langi dasi
kwaeda lau uria oolilaa mai, sulia gera
mou ana tooa gi aata gera ka uida ana fou.

27 Ma si kada gera talaia mai na aposol
gi ma daka faatakeda i maada na wane
baita gi na gera oofu, na Fooanigwou ka
bae fuagera ka urii,
28 <<Gemelu melu bae lui gomolu langi
molu si faatolomai lau ana hatana Jesus.
Sui, na faatolomaia gamu naa e tagala sui
naa i laona fera i Jerusalem. Ma molu
ka feengi gemelu hasa gemelu naa melu
haungia ka mae!>>

29 Sui a Peter fai nia na aposol gi gera
oolisia daka urii, <<Nia o'olo fuana melu
ka roosulia a God, ma langi na iimola gi
go ana.
30 Ma i buira na molu haumaelia a Jesus
i fafona na airarafolo, a God gera na koo
gia gi ka tataea faasia na maea.

31 Ma a God e tatae nia uria i bali aaolo ani nia eeri ka kwaitalai ma ka faamouri, eeri ka falea si kada fuana tooa i Israel gi uria oolitai manatalaa hai a God ka manata lukea na garolaa gera gi.
32 Haia, ni gemelu melu rikia na doo naa gi ma melu ka faamamana, gemelu fai nia na Aanoedoo Aabu na a God e fale mai fuana ni tei gera na da roosulia.>>

33 Ma ana si kada na wane naa gi laona oofuofua gera wane baita gi gera rongoa si doo naa, gera ka rakehasu asianaa, ma gera ka dooria uria haumaelilana na aposol gi.
34 Sui tee wane ani gera wane baita gi ana oofua naa, na wane ana Farisi hatana a Gamaliel na wane faatolomai ana kwaieresia gi ma nia na wane tooa gi da manata baita asianaa ana. Nia take, ka haea gera ka oodua fasi ada na aposol naa gi i maa fuana si kada totou.
35 Sui, nia ka bae urii fuana na wane baita nae gi, <<Gomolu tooa i Israel gi, molu manata diana sulia na taa naa tara molu ka aadea ana oote wane naa gi.
36 Sulia langi si tau go kou, a Tedas e lea mai, ka haea nia ta wane baita asianaa, ma e bobola fai nia fai talange wane na gera lea sulia. Ma e langi kasi tau, na tooa gi gera haungia, ma na fafurongo nia gi gera ka tagala teefou, haia na raolaa baa nia iilia ka sui naa lau go ana.
37 Sui buira a Judas na wane i Galili ka lea lau mai ana si kada gera kedea ana hatana tooa gi sui. Ma na tooa oro gi gera na lea sulia, sui da haungia laugo. Ma na fafurongo nia gi, daka tagala laugo ada.
38 Haia, ma sulia na doo na fafurongo nia a Jesus gi gera iililaa, nau ku haea fuamolu, langi molu si aadea tesi doo ada. Molu lugasida. Lea na manataa ma na raoa na gera aadea na doo nia iimola go ana, doo tara ka funu laugo ana.
39 Ma lea so ka lea mai faasia a God, e afetai molu ka take usi gera, ma tara molu ka daotoona molu ka firu fai nia a God.>>

Ma na wane baita gi daka roosulia baelana a Gamaliel.
40 Sui gera ka oolifainia lau mai na aposol gi, ma daka haea fuana wane fofolo gi daka rabusi gera. Ma daka luida langi daalu si bae lau sulia na hatana a Jesus. Sui, gera ka lugasi gera.
41 Ma ana si kada na aposol gi da lea faasia na wane baita gi, gera ka eele asianaa, sulia a God e manata gera faorana uria nonifiilaa sulia na hatana a Jesus.
42 Ma ana maedani gi sui, na aposol gi gera ka liu i laona Beu Aabu a God ma i laona luma gera tooa gi, ma gera ka faatolomai ma gera ainitalongainia na Faarongolaa Diana sulia a Jesus na wane aadafililana a God.

Fiu wane gera aadafilia uria adomilana na aposol gi.

6

1 Ma ana si kada nae, na tooa na da manata mamana ana a Jesus da oro. Ma na ugalaa ka liu i matanga gera Jiu na da bae ana na baelaa i Hebru fai nia na Jiu na da bae ana na baelaa i Grik. Na bali aai nae da bae ana baelaa i Grik, da uga hasa na bali Jiu na gera bae ana baelaa i Israel langi dasi adomia go na oru geni gera gi ana na fanga ma na malefo na da tolingia sulia dani.
2 Ma na aakwala ma roo wane aposol gi, gera ka soea mai tei gera na da manata mamana, daka bae urii, <<Langi si diana melu ka abero amelu ana na tolingilanalaa na malefo golu gi, ma melu ka manata buro na amelu ana na ainitalongailana baelana a God.
3 Haia, nia urinaa oote waihaasi gi, molu filia ta fiu wane i matanga gamu na mu haitamada gera fungu ana Aanoedoo Aabu ma daka liotoo, hai daka baita fuana si raoa naa.
4 Haia, ma ni gemelu, melu ka rao tee bali na amelu ana fooalaa ma na ainitalongailana baelana a God.>>
5 Ma na tooa nae gi da figu gera ka eele kada gera rongoa si doo naa, ma gera ka filia a Stefen, na wane na manata mamanalaa nia e rigita ma na Aanoedoo Aabu ka fungu ani nia. Ma gera ka filia laugo a Filip ma a Prokorus ma a Nikanor ma a Timon ma a Parmenas ma a Nikolas na wane faasia i Antiok na e lea sulia faatolomailaa gera Jiu gi, boroi ana nia langi kasi futa mai ana ta wane Jiu.

6 Sui, na figua gera ka talaida mai siana
na aposol gi, ma na aposol gi gera ka fooa
fai gera ma daka aalua abada faafia na
gwouda.

7 Ma na baelana a God ka tagala. Ma na
tooa Jerusalem gi na da manata mamana
daka oro asianaa mai, ma na fataabu oro
gi laugo, gera ka manata mamana.

Na dumulilana a Stefen.

8 A Stefen nia na wane a God e faadiana
ana ma ka too ana na mamanaa uria
aadelana doo kwaibalatana oro gi ma na
doo ni kwelelaa ana gi i matangana tooa
gi.
9 Ma teni wane gi gera ka oote gera ana
a Stefen. I gera ka too la bubulutaa da
alangia ana <<Na Beu Aabu gera tooa da
too nonilaa>>. Teni wane ani gera na
Jiu gi faasia Saerenia ma Aleksandria. I
gera fai nia teni Jiu gi faasia i Silisia ma
Asia, gera ka hafalia oolisusuulaa fai nia
a Stefen.
10 Ma na Aanoedoo Aabu ka falea na
liotooa fuana a Stefen, eeri si kada nia e
bae ana, e afetai ta wane ka oolisia.
11 Sui gera ka folia teni wane haia daka
haea, <<Gemelu rongoa nia bae tataga
ana Moses fai nia a God.>>
12 Kada tooa gi ma na wane baita gi
ma na faatolomai ana kwaieresia gi da
rongoa si doo naa, gera ka rakehasu
asianaa, ma gera lea mai siana Stefen,
daka dumulia, ma gera ka talaia mai
siana figulaa gera tooa baita gi.
13 Sui gera ka soea mai teni wane gi haia
daka suge faafia. Gera ka bae urii, <<Sulia
dani na wane naa e bae tataga ana Beu
Aabu a God fai nia na kwaieresia a Moses
gi.
14 Melu ka rongoa nia haea tara a Jesus
wane i Nasaret tara ka oogosia na Beu
Aabu a God ma ka oolisia laugo na maluta
gia naa gi a Moses e faleda fuaga.>>
15 Ma na tooa na gera gwouru laona
oofuofua naa, daka bubutete ana Stefen,
ma gera ka rikia na maana e aada ana
mala ta ensel.

Na baelana a Stefen.

7

1 Sui na Fooanigwou e soeledia a Stefen
ka bae urii, <<Na doo naa gi gera feengi
oe ana gi naa, nia mamana?>>
2 A Stefen e oolisida ka urii, <<Oote
waihaasi ma oote maa gi, molu fafurongo
nau fasi! A God ana initooa e faatai fuana
koo gia a Abraham si kada nia too ua i
Mesopotemia, suifetei nia lea kafi too i
Haran.
3 A God ka bae urii fuana, <O lugasia na
aebara oe ma na fera oe, oko lea uria na
fera na tara kuka faatainia fuamu.>
4 Sui nia ka lea faasia fera nia ma ka
lea ka too i Haran. Ma buira na maa nia
Abraham e mae, a God ka haea nia ka idu
mai uria fera na gia too na ana naa.
5 Haia, a God e langi kasi falea ta bali
ana gano naa fuana a Abraham, ta bali
totou boro hai so a Abraham ka nauhata
boro ana ka langi laugo. Sui a God ka bae
aalualu fuana tara ka falea fuana, eeri si
gano nae tara si gano nia na ana nae, fai
nia na ooliolitana. Ma si kada God e bae
aalualu fuana, a Abraham e langi kasi too
ua ana ta wela.
6 A God ka bae urii fuana, <Na ooliolitamu gera ka too ana fera na langi lau
na fera gera, ma seenae tara gera ka aalu
gera ana wane ni rao o'oni gi. Ma tara
na tooa gi daka aade ta'a fuada sulia fai
talange fe ngali.
7 Sui tara kuka falea kwakwaelaa fuana
tooa na da rao fuada. Ma i buri, tara na
ooliolitamu daka hagatafa mai faasia fera
nae, ma gera ka fooasi nau i seegi.>
8 Sui a God ka falea na maluta sulia na
ole-marikolaa, uria na mamalafooa ana
na bae aalualulaa nia fuana Abraham.
Haia, a Abraham e ole-mariko ana Aesak,
kwalu maedani i buira nia e futa. Haia, a
Aesak ka ole-mariko ana wela nia a Jakob,
ma a Jakob ka ole-mariko ana aakwala ma
roo wela nia gi na gera naa na koo gia gi.
9 <<Haia, a Josef nia ta wane ana aak-
wala ma roo wane nae gi, sui na aua nia gi
gera ka kwaifii ani nia, ma gera ka faafoli
ana fuana na tooa da lea fui Ejipt hai nia
ka hau ana wane rao o'oni. Ma God e too
fai nia,
10 ma ka ngali nonilaa ana laona afe-
tailaa nia gi. Sulia si kada nia dao siana
Fero, na aaofia i Ejipt, a God ka falea na

liotooa fuana ma ka adomi nia hai a Fero
ka dooria, ma Fero ka aalu nia ka baita
laona initooa nia ma ka aalu nia laugo
eeri ka baita usia na doo nia gi sui.
11 Ma si kada na uunifioloa baita e liu
laona fera i Ejipt ma i Kanan, nia ka falea
na afetailaa baita. Ma na koo gia gi ka
afetai asianaa fuada uria daotoolana tesi
fanga.
12 Haia, ma ana si kada a Jakob e rongoa
na fanga e nii i Ejipt, nia ka oodua na
wela nia gi (na koo gia gi), gera ka lea
totongenao i seenae.
13 Sui ana si kada gera lea lau ana,
a Josef ka aadea na aua nia gi gera ka
haitamana. Ma Fero laugo ka haitamana
aebara a Josef.
14 Ma Josef ka fale baea uria a Jakob na
maa nia ka haea nia fai nia na aebara nia
gi sui gera ka lea mai fui i Ejipt. Haia, ma
na aebara nae gera fiu aakwala ma lima
iimola.
15 Haia, a Jakob ka lea uria Ejipt, ma i
seenae nia fai nia na wela nia gi gera ka
mae naa.
16 Na nonida gera ngalida, daka aaluda i
Sekem si gano baa Abraham e folia faasia
aebara a Hamor ana si malefo.
17 <<Ma ana si kada garangi naa fuana a
God ka faamamanaa na bae aalualua nia
aadea fuana Abraham, na tooa golu gi na
gera too i Ejipt gera ka oro asianaa.
18 Ana si kada nae, na aaofia faalu, na
e langi kasi haitamana tesi maluta sulia a
Josef, e tala'ae baita usia i Ejipt.
19 Nia ka sugea na koo gia gi, ma ka aade
ta'a asianaa naa fuada, ma ka luida langi
dasi aalua wela bibiu gera gi luma haia
gera ka mae ada.
20 Ma ana si kada nae naa, a Moses e
futa mai ana, na wela aada diana. Ma ni
tee nia e suluia go sulia oolu fe sinali go i
luma nia.
21 Ma si kada ni tee nia e ngali nia ana
faasia luma nia, na haari a Fero ka ngalia
ma ka suluia iilingia ta wela wane ana.
22 Ma gera ka faatolomai nia ana maluta
ma na liotooa gera tooa i Ejipt. Ma nia ka
hau ana wane baita ana baelana ma na
aabulolana.
23 <<Ma ana si kada a Moses e baita mai
ka dao ana fai aakwala fe ngali, nia ka
manata uria daotoolana tooa nia gi ana
kwalafaa a Israel.
24 Ma si kada nia dao ana, nia ka rikia
tee wane Jiu na wane Ejipt e iili ta'a fuana.
Ma nia lea kou uria adomilana ma ka
haungia na wane nae i Ejipt.
25 (Nia ka manata sulia na tooa nia gi
bobola fuana gera ka haitamana tara a
God ka aade nia fuana ka luke gera faasia
na kanilaa, sui langi dasi haitamana go.)
26 Sui ana tee fe dani lau, nia ka rikia
roo wane Jiu gi daaro firu, ma nia ka iili
uria falelana aaroaroa i matanga daaro
ka bae urii, <Moro rongo fasi, gomoro naa
roo waihaasina gi naa. Uria taa na moro
ka firu?>
27 Sui tee wane ani daaro na e iili
ta'a fuana ta wane aai ka uusungainia
a Moses, ka bae urii, <Tei naa aalu oe
oko baita fuamere, ma oko aalu wane ni
keketolaa fuamere?
28 Oe dooria oko haungi nau laugo
iilingia baa o haungia na wane baa i Ejipt
i roogi?>
29 Kada Moses e rongoa si doo naa, nia
ka tafi faasia i Ejipt lea ka too na ana i
Midian, ma i seenae na afe nia ka faafutaa
roo wela wane.
30 <<Haia, i buira fai aakwala fe ngali
e sui, na ensel ka faatai fuana Moses lao
meamea kwesu ana eere na e agofia na ai
na e too garangia fe tolo i Saenae i laona
aanogwou.
31 Moses ka kwele asianaa ana si doo
na nia e rikia, ma ka idu garangia kou na
ai nae, hai ka riki diana ana. Sui nia ka
rongoa na lingeena a Lord,
32 e urii, <I nau na God gera koo oe gi,
God a Abraham, ma a Aesak ma a Jakob.>
Ma a Moses ka lelebe ma ka oote nia ni
aada, sulia nia e mou asianaa.
33 Ma a Lord ka bae urii fuana, <Lafua
na tatae silipa oe gi faasia na aemu gi,
sulia si gula na oe take ana, na gano aabu.
34 Nau ku rikia na faafiilaa e ta'a
asianaa gera iilia ana tooa nau na gera
too i Ejipt, ma kuka rongoa na lingeena
na aangilaa gera gi. Nia naa nau kuka sifo
mai fuana kuka adomi gera. O lea na kou
i Ejipt, sulia nau ku oodu oe.>
35 <<Haia, a Moses na baa tooa Israel
gi gera oote gera ana, ma daka bae urii
fuana baa, <Tei naa aalu oe oko baita

usi gami, ma oko aalu wane ni keketolaa fuagami?> Nia baa a God e oodua mai hai ka baita ma ka lukeda fai nia si kwai'adomilaa faasia na ensel baa e faatai fuana laona ai baa e harufia.

36 Ma a Moses ka talaia tooa Jiu gi faasia i Ejipt ma ka iilia si doo kwaibalatana gi ma doo gi ni kwelelaa ana gi i Ejipt ma laona aasi na da alangia <Aasi Kekeroa>, ma i laona aanogwou sulia fai aakwala fe ngali.

37 A Moses naa laugo baa e bae urii fuana tooa i Israel, <A God tara ka oodua mai tee profet siagamu, iilingia na nia e oodu nau mai siagamu, ma nia nae tara ta wane ua go ana tooa gamu gi.>

38 Haia, a Moses baa e too fai nia tooa i Israel ana oofuofua baa la aanogwou, nia ka too fai nia na koo gia gi ma fai nia na ensel baa e faarai fai nia i gwouna fe tolo baa i Saenae. Ma nia ka ngalia naa si faarongolaa ana mouria faasia God eeri ka falea fuaga.

39 <<Sui, na koo gia gi gera ka oote gera go na roolaa sulia a Moses. Ma gera ka aabulo ada faasia, ma gera doori oolilaa ada fui Ejipt.

40 Gera ka bae urii fuana Aaron, <O haungainia teni god fuamelu, eeri gera ka talai gemelu. Sulia melu lalafusia taa na e iilia a Moses, na wane baa e talai gemelu mai faasia i Ejipt.>

41 Ma gera ka haungainia na nununa bulumakau uria fooasilana ada, ma na narelana na kwaisuusia fuana, ma gera ka aadea na maoma uria na faabaitalana doo na gera haungainia i talada.

42 I aena na gera aade urinae, a God ka aabulo faasi gera, ma ka lugasida eeri gera ka fooasia na ada na bubulu gi i langi, iilingia baa na profet da kedea daka urii, <Gamu tooa i Israel, langi lau na doo fuagu uria na haungilana na doo ana mouria ma na kwaisuusilaa ana sulia fai aakwala fe ngali laona aanogwou.

43 Na babala na molu ngalia fai gamu ana naa doo fuana na god Molok fai nia nununa bubulu na god gamu baa gera alangia ana Refan, gera na nunui doo gi molu haungaida uria fooasilada. Ma sulia si doo nae gi, tara nau kuka oodu gamu kou liufia fera i Babilon.>

44 <<Na koo gia gi gera aalua laugo na babala a God fai gera lao aanogwou. Gera haungainia sulia si taa naa God e haea fuana a Moses ma ka faatainia fuana.

45 I buira, na koo gia gi da ngalia na babala naa faasia maa gera gi. Ma gera ka koua kou faida si kada gera lea fai nia a Josua ma gera ka ngalia si gano gi faasia na tooa gi na a God e kwaetarida i nao gera. Ma na babala nae e too i seenae lea ka dao ana si kada a David na aaofia.

46 Ma a God ka eele sulia a David, ma nia ka gania God haia ka faalamania ka tolea ta beu fuana a God a Jakob.

47 Sui, ma a Solomon ana naa e tolea beu fuana.

48 <<Haia, ma a God tofungana mamana e langi kasi too i laona luma na iimola gi da tolea. Sulia na profet e bae urii,

49 <A Lord e bae urii, Na fera i langi na gula ni gwourulaa ana initooa nau, ma na molaagali na gula ni uurilaa nau. Haia, langi ta luma na gamu haitamana tolelana naa e bobola uria kuka too i laona.

50 Sulia i nau naa ku haungainia na doo nae gi sui.>>>

51 Ma a Stefen e bae lau ka urii, <<Sui boroi ana gamu naa tooa gi Jiu, na mango gamu e ngasi iilingia na tooa maadiu gi, ma na mourilagamu gi ka rorodoa. Nia naa e aadea langi musi doori rongolana ma na aadelaa sulia baelana a God. Sulia mu iilingia koo gamu gi, sulia muka iiliili laugo uria takelaa usia Aanoedoo Aabu.

52 Na koo gamu gi daka iinokesia na profet gi sui. Sulia i nao ua mai gera ka haungia na wane ni faarongolaa gi a God, na gera ainitalo ana lealana mai na wane rao o'olo nia a God. Haia, ma ana si kada nae, muka fale nia fuana na maalimaea nia gi, ma muka haumaelia.

53 Haia, ma ni gamu baa, mu ngalia na kwaieresia a God gi baa na ensel gi da faleda mai fuagamu, sui langi molu si roo go sulia!>>

Gera haungia a Stefen.

54 Haia, ana si kada na wane baita gi laona oofulaa naa gera rongoa a Stefen, na rakeda ka ngengelaa asianaa, ma gera

ka ala makwaaru fuana sulia gera rake-
hasuia asianaa.
55 Ma a Stefen, sulia nia fungu ana
Aanoedoo Aabu, nia aada alaa uria i langi
ma ka rikia na initooa a God, ma ka rikia
laugo a Jesus e take i bali aba aaolo ana a
God.
56 Ma a Stefen ka bae urii, <<Aada fasi!
I nau ku rikia na fera i langi e ifi, ma na
Wela nia Iimola gi e take i bali aba aaolo
ana a God!>>
57 Ma si kada na wane baita gi da
rongoa si doo naa, daka bokosia na
aalingada, ma daka rii baita, ma daka
oogururu faafi nia.
58 Ma daka ui ani nia uri maa faasia i
laona na fera, ma daka hafalia na uilana
ana fou gi. Na wane gi na da uia ana
fou gi, daka lafua na maku tekwa gera gi
ma daka aalua i siana tee wane daraa na
hatana a Saul.
59 Ma si kada gera uia ana, a Stefen e
fooa ka urii, <<Lord Jesus, oko ngalia na
mangogu.>>
60 Ma nia e boururu i aano, ma ka bae
baita ka urii, <<Lord, oko manata lukea
na garolaa gera naa!>> Buira nia e haea
si doo naa sui, nia ka mae naa.

A Saul e iinokesia na soefaataia.

8

1-2 Haia, a Saul ka aalafaafia maelana a
Stefen. Ma teni rafoe wane gi gera ngalia,
daka aalua nonina a Stefen, ma daka
aangisia asianaa. Ma ana fe maedani nae
ua go, na soefaataia i Jerusalem ka hafalia
na nonifiilaa, sulia na iinokesilaa e baita.
Ma na tooa gi sui na da manata mamana
(na aposol gi ka langi), gera ka tagala
teefou uria fera gi i laona lolofaa i Judea
ma i Samaria.
3 Haia, a Saul ka hasi asianaa uria
labasilana na soefaataia. Ma ka ruu i
laona luma gi uria abalangailana ni tei
gera na da manata mamanaa ana a Jesus,
wane gi ma na geni gi laugo, ma ka aalu
gera lao beu ni kanilaa.

Gera ainitaloa ana Faarongolaa Dianaa i Samaria.

4 Ma na tooa gi na da manata mamanaa,
gera ka tagala ana fera gi sui. Ma si kada
gera liu ana, gera ka ainitaloa na baelana
a God.
5 A Filip e lea uria tee maefera baita
laona lolofaa i Samaria, ma ka ainitalo
ana Christ fuana tooa gi i seenae.
6 Ma na tooa gi i seenae, si kada gera
ka rongoa na baelana Filip ma daka rikia
laugo na doo kwaibalatana gi na nia e
iilida, gera ka fafurongoa mamana taa gi
na Filip nia e haea gi.
7 Sulia nia e taria aagalo ta'a gi faasia
tooa oro gi, ma daka rii baita ana si kada
da haga mai faasida. Ma na tooa na
nonida e mae ma tooa gi da tero, nia e
gurada teefou.
8 Ma na tooa i Samaria gi gera ka eele
baita asianaa.
9 Haia, la fera nae, tee wane e too i
seenae hatana a Simon, ma e tau na mai
nia faakwelea na tooa i Samaria ana raoa
nia na aagalo gi. Ma ka haea nia ta wane
baita asianaa.
10 Ma na tooa gi sui i fera nae, na tooa
baita gi ma tooa to'ou gi laugo, gera ka
fafurongo nia, ma gera ka haea nia na
wane e too ana mamana faasia a God, ma
gera ka alangia ana <<Mamanaa baita>>.
11 Gera fafurongo nia sulia e tau na mai
nia e iilia raoa nia nae gi ana aagalo.
12 Haia, ma ana si kada gera ka rongoa
a Filip e bae sulia na Faarongolaa Diana
sulia na Initooa a God ma a Jesus Christ,
gera ka manata mamana, ma gera ka
siuabu, wane gi ma na geni gi laugo.
13 A Simon laugo ka manata mamana,
ma ka siuabu. I buira, nia ka too fai nia a
Filip. Ma si kada nia e rikia a Filip e iilia
na doo kwaibalatana gi ma na doo gi ni
kwelelaa ada gi, nia ka kwele asianaa.
14 Haia, na aposol gi na gera too ua i
Jerusalem, ana si kada gera rongoa tooa
i Samaria gera manata mamana ana na
baelana a God, gera ka oodua a Peter fai
nia a John siada.
15 Si kada daaro dao ana, daaro ka fooa
fuana tooa nae gi da manata mamana hai
gera ka ngalia na Aanoedoo Aabu.
16 Sulia na Aanoedoo Aabu e langi kasi
sifo ua faafia ta wane ada. Haia, ma ni
gera mone da siuabu sui na ana hatana
Lord Jesus.

17 Sui a Peter ma John daaro ka aalua
aba daaro gi i fafoda, ma gera kafi ngalia
na Aanoedoo Aabu.
18 Haia, ana si kada a Simon e rikia na
aposol gi da aalua abada i faafida, ma
gera ka ngalia na Aanoedoo Aabu, nia ka
ngalia si malefo ka hasi uria falelanalaa
fuana a Peter ma a John,
19 ka bae urii, <<Moro falea si mamanaa
naa fuagu hai lea doo ku aalua na abagu
i fafona ta wane, tara nia ka ngalia laugo
na Aanoedoo Aabu.>>
20 Sui a Peter e oolisia ka urii, <<Nia e
bobola fuana si malefo oe fai nia ni oe
moro ka funu, sulia o manata hasa na
falelaa nia a God na doo uria folilana ana
malefo.
21 Haia, ma ni oe langi osi bobola go
uria raolaa fai gemelu, sulia na manata-
lamu langi kasi o'olo i naona a God.
22 O oolitai manata naa faasia si man-
atalaa ta'a oe nae gi, ma oko fooa fuana
Lord eeri ka manata luke oe faasia man-
atalaa ta'a oe gi.
23 Sulia nau ku riki oe o kwaifii ta'a
asianaa, ma oko too i farana kanilaa ana
aade ta'alaa.>>
24 Sui a Simon ka bae urii fuana Peter
ma a John, <<Moro fooa fuana Lord fuagu,
eeri tesi doo ana doo naa gi na moro
haeda kasi dao ani nau.>>
25 Ma i buira, a Peter fai nia a John
daaro faarai sulia na taa gi na daaro
haitamana ana Jesus ma daaro ka bae
sulia baelana a Lord. Sui daaro ka ooli fui
Jerusalem. Ma ana oolilaa daaro, daaro
ka ainitalo ana Faarongolaa Diana ana
maefera oro gi i Samaria.

Filip fai nia wane baita i Etiopia.

26 Ma tee ensel a Lord e faarai fuana
a Filip ka urii, <<O aade aagau, oko lea i
bali alaa sulia na tala too i Jerusalem ka
lea uria Gasa.>> (Tala nae, langi gera kasi
lea naa sulia.)
27-28 Ma a Filip ka aade aagau, ma ka lea.
Haia, ma tee wane baita faasia i Etiopia
e lea laugo mai sulia tala nae e ooli uri
fera nia. Na wane naa nia na wane uria
aadalaa sulia na malefo nia na aaofia ni
geni i Etiopia. Nia too mai Jerusalem ana
fooalaa fuana a God, sui ka ooli na ana
fera laona doo ni lealaa nia na hosi nae e
abalangainia. Ma si kada nia lea ana, nia
gwouru, ka iidumia ana buka na profet
Aesea e kedea.
29 Sui na Aanoedoo Aabu ka bae urii
fuana Filip, <<Lea, oko too garangia na
wane loko.>>
30 Ma a Filip e lalao kou siana, ma
ka rongoa nia iidumia ana buka profet
Aesea, ma ka soeledia ka bae urii, <<Oe
haitamana na taa na oe o iidumia?>>
31 Ma na wane baita naa e oolisia
ka urii, <<Tara kuka haitama utaa ana,
lea langi ta wane haia ka talamatai nia
fuagu?>> Ma nia ka soea a Filip eeri ka
raa kou siana hai ka gwouru fai nia.
32 Haia, na Kedelaa Aabu na nia e
iidumia, nia urii, <<Nia iilingia na sipsip
na gera talaia uria na haungilana, ma nia
langi kasi haea tesi baea sulia e iilingia na
gale sipsip kada gera olea ana iifuna ma
langi si aangi.
33 Ma daka faawaelaa ada ana asianaa,
ma gera ka keto nia ana sugelaa gi. Haia,
ma ka langi laugo ta wane haia ka haea
tesi doo sulia na ooliolitana gi, sulia na
mourilana la molaagali e sui naa.>>
34 Haia, na wane baita naa ka bae
urii fuana Filip, <<Faarongo nau, tei naa
profet naa e bae sulia? Suli nia i talana,
langi sulia ta wane ete ana?>>
35 Ma a Filip ka tala'ae faarailaa fuana
sulia na Faarongolaa Diana sulia a Jesus,
hafalia ana si kade Kekedelaa Aabu naa.
36 Ma ana si kada gera lea sulia tala,
gera ka liu ootofana tee kafo. Ma na
wane baita naa ka bae urii fuana Filip,
<<Na kafo naa, taa naa lui nau langi kusi
siuabu?>>
37 Ma a Filip ka bae urii fuana, <<Oe
haitamana oko siuabu go amu, lea so
oko manata mamana ana a Jesus ana
mourilamu teefou.>>
Nia oolisia ka urii, <<Iiuka, nau ku
manata mamana ana Jesus Christ nia na
Wela a God.>>
38 Sui na wane baita na ka haea hosi
naa ka take ngado, ma daaro Filip daaro
ka sifo laona kafo, ma Filip ka siuabua.
39 Haia, si kada daaro tae mai ana faasia
la kafo, na Aanoedoo a Lord lea mai ka
ngalia ali'ali na ana a Filip. Ma na wane
baita naa ka langi si riki nia naa lau.
Ma nia ka lea dongaa na ana, fai nia na
eelelaa baita.

40 Ma a Filip ka dao ali'ali na ana i
Asotus, ma ka liufia maefera i seenae gi
fai nia ainitalongailana na Faarongolaa
Diana ana fera nae gi, lea ka dao i fera
Sesarea.

A Saul e oolitai manata.

9

1 Ma ana si kada nae laugo, a Saul ka
tasa dongaa fai nia na baelaa nia gi uria
na haungilana oote fafurongo a Lord gi.
Ma nia ka lea siana na Fooanigwou,
2 ma ka gania haia nia ka kedea ta
faarailaa fuana na wane baita gi ana Beu
Aabu ni Figulaa gi i Damaskus, hai gera
ka faalamainia uria nanilaa uria na tooa
na da manata mamana ana a Lord, ma lea
nia daotoona ta wane langi ta geni urinae,
nia ka bobola uria na dumulilada ma ka
ooli mai faida fui Jerusalem.
3 Ma ana si kada nia lea fui Damaskus
ma ka dao garangia na kou i fera, ali'ali
na raralaa faasia lao mamangaa ka rara
gali nia.
4 Ma i nia ka asi nia i hae gano, ma
nia ka rongoa tee lingee doo ka bae urii
fuana, <<Saul, Saul! Uria taa na oko
iinokesi nau?>>
5 Sui a Saul e oolisia ka urii, <<Lord, oe
ni tei naa?>>
Ma na lingee doo naa e oolisia ka urii,
<<I nau a Jesus, na wane na o iinokesia.
6 Haia, o tatae, oko lea i fera haia
daka faarongo oe ana si taa na fuana oko
iilia.>>
7 Ma na wane nae gi na da lea fai nia
a Saul, gera ka too ngado, ma langi dasi
haea ta baea. Ni gera mone da rongoa na
lingee doo nae, ma langi dasi rikia go ta
wane.
8 Sui a Saul e tatae mai, ma ka kwalia
na maana gi, ma ka afetai fuana haia so
ka rikia tesi doo. Ma gera dau ana abana,
gera ka talaia uria i Damaskus.
9 Ma sulia oolu maedani naa, Saul langi
kasi rikia ana tesi doo. Ma sulia oolu
maedani nae gi laugo, ma ka langi si ania
tesi fanga, nia ka langi si gwoufia tesi
kafo.
10 Haia, tee fafurongo a Jesus hatana a
Ananias e too laugo i Damaskus, ma nia
e rikia a Lord ana faataia. Ma a Lord ka
bae urii fuana, <<Ananias ae.>>
Ma a Ananias e oolisia ka urii, <<Lord
ae, nau naa.>>
11 A Lord ka bae urii fuana, <<O aade
aagau, oko lea uria na tala na gera alangia
ana <Tala O'olo>, ma oko lea uria luma a
Judas, oko soeledia uria tee wane faasia i
Tarsus hatana a Saul. Nia e fooa ana nae,
12 ma nia ka rikia tee wane ana faataia
hatana a Ananias e ruu mai siana ma ka
aalua na abana gi faafia eeri na maana gi
ka aada lau.>>
13 Sui a Ananias e oolisia ka urii, <<Lord
ae, tooa oro gi asianaa gera uunuunu
siagu sulia wane naa ma na doo ta'a oro
gi nia e iilia fuana tooa oe gi i Jerusalem.
14 Ma i nia e lea mai i seegi i Damaskus
naa eeri nia ka dumulia ni tei gera na
da fooasi oe, sulia na fataabu baita gi da
faalamainia fuana.>>
15 A Lord e oolisia ka bae urii fuana, <<O
lea amu, sulia i nau naa ku aadafili nia
hai ka rao fuagu ma ka ainitalongainia na
hatagu siada tooa maadiu gi ma na aaofia
gi ma fuana tooa i Israel gi laugo.
16 Haia, tara i nau ana i talagu na tara
kuka faatainia fuana taa gi na tara nia
ka nonifii ana gi sulia na ainitalolaa ani
nau.>>
17 Sui a Ananias e lea ka ruu siana i
luma nae, ma ka aalua abana gi fafona
Saul, ma ka bae urii, <<Wai haasi Saul ae,
a Jesus na Lord i talana na e oodu nau
mai. Nia baa e faatai fuamu sulia na tala
ana si kada baa o lea mai see. Nia ka oodu
nau mai, eeri oko aada lau ma oko fungu
ana Aanoedoo Aabu.>>
18 Ma ali'ali na doo mala na uunufae iia
gi ka asia faasia na maana a Saul, ma nia
ka aada lau. Sui nia e tatae, ka take, ma
ka siuabu.
19 Ma buira nia fanga sui, na nonina kafi
rigita lau.

Saul e ainitalo ana Faarongolaa Diana i Damaskus.

Ma a Saul ka too fai nia na fafurongo gi
i Damaskus sulia aange maedani.
20 Ma nia ka lea ali'ali uria Beu Aabu ni
Figulaa, ma ka tala'ae baelaa naa sulia a
Jesus, <<I nia na Wela nia a God.>>
21 Haia, tei gera na da rongo nia, gera ka
kwele asianaa, ma gera ka ledida kwailiu
daka urii, <<Na wane naa baa e too i
Jerusalem, ma ka haungia ni tei gera baa

da fooasia a Jesus? Ma nia e lea mai see
eeri ka dumulida ma ka talaida siana na
fataabu baita gi.>>
22 Sui na baelana a Saul ka rigita
asianaa ma ka faamamana a Jesus nia na
wane aadafililana a God. Ma e urinae,
na Jiu gi na gera too i Damaskus, gera ka
lalafusia na oolisilanalaa ana tesi doo.
23 Ma i buira maedani oro gi e sui, na
Jiu gi gera ka oofu uria haungailana teni
si manata eeri gera ka haungia a Saul.
24 Haia, ana dani ma na rodo gera ka
folo usia na maehaga ana fera nae eeri
gera ka haungia. Sui a Saul ka rongo
aalinga ana manata gera gi.
25 Ma ana tee fe rodo, na fafurongo nia
gi da ngalia, daka faasifoa laona na lulue
uria i maa ana mae kwakwada gwouna
sulufou na gera uia galia ana fera nae.

Saul e too i Jerusalem.

26 Ma a Saul ka lea i Jerusalem, ma ka
iiliili uria lea oofulaa fai gera na tooa na
da manata mamana ana a Jesus. Sui langi
gera kasi manata mamana ana hasa nia
na fafurongo a Jesus laugo, ma gera ka
mou ani nia.
27 Haia, a Banabas e lea mai, ka talaia
siana na aposol gi, ma ka faarongo gera
ana na a Saul e rikia a Lord sulia tala,
ma a Lord ka faarai laugo fuana. Nia ka
faarongo gera laugo ana a Saul na e bae
rara'a sulia a Jesus i Damaskus.
28 Ma gera kafi manata mamana, ma a
Saul kafi too fai gera, ma ka liufia fera i
Jerusalem, ma ka bae rara'a sulia a Jesus.
29 Ma nia ka bae ma ka oolisusuu fai nia
na Jiu gi na gera bae ana baelaa Grik, ma
gera ka iiliili uria haungilana.
30 Ma ana si kada na tooa gi na da
manata mamana da rongoa si doo naa,
gera ka talaia a Saul uria i Sesarea, ma
gera ka oodua uria i Tarsus.
31 Haia, na soefaataia i Judea ma i
Galili ma i Samaria, gera kafi too ana
fanualama ana si kada nae. Ma na
soefaataia ka rigita ma ka baita lau ana
tooa oro gi na gera manata mamana. Nia
urinae, sulia na Aanoedoo Aabu e adomi
gera, ma gera ka manata baita ana a Lord.

Peter e lea i Lida ma i Jopa.

32 Ma a Peter ka lea ana maefera oro gi,
ma ana tesi kada nia ka lea i Lida uria na
daotoolana tooa a God gi na gera too i lao
maefera nae.
33 Haia, i seenae, nia ka daotoona tee
wane hatana a Aeneas, na nonina e mae,
ma ka lalafusia tataelaa faasia na iifitai
nia sulia kwalu fe ngali.
34 Ma a Peter ka bae urii fuana, <<Ae-
neas ae, Jesus Christ tara ka gura oe ana
si kada nae. O tatae, oko lukumia na iifitai
oe.>> Ma ali'ali a Aeneas ka tatae.
35 Ma na tooa gi sui na gera too i Lida
ma i Saron, gera rikia, ma gera ka manata
mamana ana a Lord.
36 Haia, i Jopa, tee geni na e manata
mamana e too i seenae, na hatana ni
Tabita. (Ana baelaa i Grik ni Dorkas, ma
na malutana na doo fai ae gera alangia
ana <<dia>>.) Nia e iilia asianaa si doo
diana oro gi ma ka adomia asianaa laugo
na tooa na da siofaa.
37 Ma ana si kada naa, nia e matai, ma
ka mae. Haia, gera saufia nonina, sui gera
ka ngalia uria kade luma i langi, ma gera
ka faateofia i seenae.
38 Haia, na fera nae Jopa langi kasi tau
go faasia i Lida, ma ana si kada na tooa na
da manata mamana gi da rongoa a Peter
e too i Lida, gera ka oodua roo wane gi
siana fai nia na baelaa naa gi urii, <<O
lea ali'ali mai siamelu.>>
39 Sui a Peter e lea fai daaro. Ma si kada
nia e dao ana, gera ka talaia uria kade
luma nae i langi. Na oru geni gi sui go,
da oofu siana a Peter i seenae, ma daka
aangi, ma gera ka faatainia na maku oro
gi na geni nae e taida si kada nia e mouri
ua ana.
40 Sui a Peter ka oodu gera teefou haia
daka haga i maa faasia kade luma nae,
ma nia ka boururu, ka fooa. Sui nia ka
aabulo fuana nonidoo nae, ka bae urii
fuana, <<Tabita ae, o tatae.>> Ma na geni
nae ka kwalia maana ma si kada nia e
aada kou, nia ka rikia a Peter, ma nia e
tatae ma ka gwouru.
41 Ma a Peter ka dau ana na abana, ma
ka adomi nia ka tatae. Sui nia ka soea mai
na oru geni baa gi fai nia na tooa aai na
da manata mamana gi, ma ka faatainia ni
Dorkas na e mouri naa.
42 Sui na uunuunulaa sulia na doo naa
ka talofia fera i Jopa loulou, ma na tooa

oro gi gera ka manata mamanaa ana a Lord.
43 Ma a Peter ka too i Jopa sulia fe dani oro fai nia na wane hatana Simon, na wane rao ana ungana doo fai ae gi.

A Peter fai nia a Kornelius.

10

1 Ma tee wane i Sesarea na hatana a Kornelius, nia na wane baita ana wane ni oomea gi i Rom na gera alangia ana <<Oomea i Itali>>.
2 Nia na wane na e hae baita ana a God, ma ka fooasia laugo sulia dani. Nia fai nia na aebara nia gi teefou, gera fooasia a God, ma ka iili doo diana oro gi uria adomilana tooa siofaa gera Jiu gi laugo.
3 Haia, ma e bobola fai nia ooula kade hato i haulafi ana tee fe dani, nia ka rikia tee faataia na e faatai folaa ana na ensel a God e lea mai ma ka bae urii fuana, <<Kornelius ae.>>
4 Ma nia e bubu tete ana ensel nae, ma ka mou, ma ka urii, <<Wane baita ae, taa naa oe o dooria?>>
Ma na ensel naa e oolisia ka urii, <<God e eele asianaa faafia na fooalaa oe gi fai nia na aade dianalaa oe gi ana adomilana na tooa siofaa gi, ma nia ka langi si manata buro uria na oolisilamu.
5 Haia, o oodua teni wane ana si kada nae fui Jopa eeri daka soea mai tee wane hatana a Simon Peter.
6 Nia e too i laona luma nia tee wane e rao ana ungana doo fai ae gi hatana a Simon baa na luma nia e too i fakana aasi.>>
7 Na ensel naa e faarai urinae fuana sui, ka lea na ana. Ma a Kornelius ka soea roo wane ana wane gi na da rao i laona luma nia fai nia tee wane ana oomea nia, na wane na nia e fooasia laugo a God.
8 Ma nia ka faarongo gera ana na doo nia rikia ma ka rongoa. Sui nia ka oodu gera fui Jopa.
9 Sui ana ruana maedani, kada daalu lea ua kou ana ma daalu ka garangi dao na kou ana maefera i Jopa, a Peter ka raa i fafo luma uria fooalaa i aasoa.
10 Ma nia ka fiolo ma ka doori fanga. Ma ana si kada gera aade aagau ua ana fanga, nia ka rikia na faataia.
11 Nia ka rikia i langi e ifi, ma ka rikia na doo iilingia maku rereba na gera faasifoa mai uria la molaagali ana fai susui doo gi.
12 Haia, laona maku nae na doo momouria gi ma doo fai ae gi, doo aangoango gi, ma na manu kwasi gi.
13 Sui nia ka rongoa tee lingee doo ka bae urii fuana, <<Peter ae, tatae oko haungida, ma oko anida.>>
14 Ma a Peter e oolisia ka bae urii, <<Lord ae, langi asianaa go, sulia nau langi kusi ania na doo na e mola ma ka bilia.>>
15 Sui na lingee doo naa ka bae lau urii fuana, <<Langi osi hae mola ma langi bilia ana tesi taa na a God e haea e diana uria anilana.>>
16 Oolu si kadamanga na doo na e faatai ana urinae, sui daka oolifainia laugo ada fui langi.
17 Ma a Peter ka manata sulia malutana faataia na nia rikia. Ma ana si kada nae laugo, na wane baa gi a Kornelius e ooduda mai, gera ka soeledi uria luma a Simon, ma gera ka dao naa maana maehaga.
18 Sui gera soe daka urii, <<Taa wane hatana Simon Peter e too i see?>>
19 Ma ana si kada nae, a Peter e manata ua go ana sulia na faataia nae nia rikia sulia nia dooria ka haitamana na malutana. Ma na Aanoedoo Aabu ka bae urii fuana, <<Fafurongo fasi, na oolu wane da dao i see, gera nani uri oe.
20 Tatae, oko sifo siadaalu, ma langi osi manata ruarua uria lealaa fai daalu, sulia nau naa ku oodu daalu mai.>>
21 Sui a Peter e sifo kou siadaalu, ka bae urii, <<I nau naa wane baa na molu ledi uria. Haia, ma na taa na molu lea mai uria?>>
22 Gera oolisia daka bae urii, <<Kornelius na wane baita ana oomea naa e oodu gemelu mai. Nia na wane diana, ma ka fooasia laugo a God. Ma na tooa i Jiu gi sui gera ka manata baita asianaa ani nia. Haia, ma tee ensel a God e haea fuana eeri ka soe oe uria i luma nia, haia ka rongoa tesi taa na tara oko haea.>>
23 Ma a Peter ka soea kou wane nae gi i luma, eeri daalu ka teo fai nia ana fe rodo nae.

Sui ubongi ana ruana maedani, nia e aade aagau, ma ka lea fai daalu ma fai nia teni wane gi na da manata mamana faasia i Jopa.
24 Ana fe dani buira, gera ka dao i Sesarea na gula a Kornelius e maasi nia ana. Ma na tooa futa nia gi ma na ruana nia gi na e soeda mai, gera laugo daka maasia fai nia a Kornelius.
25 Ma si kada Peter hasa e ruu kou, a Kornelius ka kwaitodai fai nia, ma ka asi nia maana aena Peter, ma ka boururu usia.
26 Sui Peter ka faatataea ka bae urii, <<O take, sulia ni nau na wane laugo.>>
27 Ma Peter e faarai fai nia a Kornelius, ma daaro ka ruu kou luma. Ma nia ka rikia tooa oro gera figu.
28 Ma nia ka bae urii fuada, <<Go-molu molu haitama diana sui go ana na kwaieresia gemelu Jiu gi e luia langi melu si ruu lao luma gomolu gi, ma langi melu si iili oofu ana tesi doo fai gamu tooa na langi molu si Jiu. Sui a God ka faatainia fuagu langi kusi manata ta wane ana wane bilia.
29 Nia naa aadea nau ku lea mai ana si kada na oe soe nau mai, ma langi kusi lea mai fai nia ta manata ruarualaa. Haia, nau ku ledi gamu, uria taa na molu ka kwaiodui kou uri nau?>>
30 A Kornelius e oolisia ka urii, <<Oolu maedani e sui na kou, i nau ku fooa agu i luma nau i haulafi urinae, ma ali'ali tee wane oofi ana maku sinasina ka take i naofagu,
31 ma ka bae urii, <Kornelius ae, God e rongoa fooalaa oe, ma ka rikia na raolaa diana oe gi ana adomilana na tooa siofaa.
32 O oodua ta wane ka lea i Jopa eeri ka soea mai tee wane hatana Simon Peter. Nia e too siana a Simon na wane baa e rao ana ungana doo fai ae gi, ma na luma nia e too i fakana aasi.>
33 Nia naa, i nau ali'ali kuka kwaiodui kou uri oe. Ma oe oko diana asianaa na oko lea mai. Haia, a God e too fai golu sui, ma melu ka kwaimaasi uria rongolana tesi taa na a Lord e dooria oko haea.>>

Na baelana a Peter.

34 A Peter e bae ka urii, <<I nau ku haitama diana na ana, a God e rikia na tooa gi sui ka bobola sui go, ma e langi kasi eefaa wane gi.
35 So ni tei ka manata baita ana a God ma ka iilia si doo o'olo gi, nia naa na wane na a God e dooria, boroi ana ta aebara taa na e lea mai faasia.
36 Molu haitamana naa na baelaa a God e falea fuana na tooa i Israel gi sulia na Faarongolaa Diana ana na fanualama na a Jesus Christ e falea. I nia na Lord fuana tooa gi sui.
37 Molu ka haitamana naa laugo na doo baita baa gi e fuli i Israel, hafali mai i Galili, buira baa a John e faatolomai sulia na siuabulaa.
38 Ma molu ka haitamana naa laugo sulia a Jesus na wane i Nasaret, ma molu ka haitamana laugo a God ka falea na Aanoedoo Aabu ma na mamanaa fuana. A Jesus e lea ana gula oro gi, ma ka iilia na doo diana gi ma ka guraa na tooa gi da too i farana kanilaa a Satan, sulia a God e too fai nia.
39 I gemelu melu rikia na doo nae gi a Jesus e iilida i Israel ma i Jerusalem. Sui gera ka haumaeli nia ada ana fotoilana i fafona airarafolo.
40 Sui, a God ka tataea faasia na maea ana ooluna fe dani, ma ka faatai nia fuamelu.
41 Nia langi si faatai lau fuana tooa gi sui, ma nia e faatai go ana fuamelu na tooa gi na a God e filida haia melu ka rikia ma melu ka faamamanaa. Sulia gemelu naa melu fanga ma melu ka gwou fai nia i buira na nia e tatae faasia na maea.
42 Ma nia ka oodu gemelu haia melu ka ainitalongainia na Faarongolaa Diana fuana tooa gi ma melu ka haea nia na wane a God e filia hai ka ketoa tooa da mouri gi fai nia tooa da mae gi.
43 Ma na profet gi sui go da bae sulia, ma daka haea ni tei gera na da manata mamana ani nia, a God tara ka manata lukea na aade ta'alaa gera gi, sulia na mamanaa ana hatana.>>

Na tooa langi dasi Jiu da ngalia na Aanoedoo Aabu.

44 Ma ana si kada a Peter e faarai ua ana, na Aanoedoo Aabu ka sifo faafia na tooa na da fafurongoa na baelana.

45 Ma na tooa i Jiu na da manata
mamana ana a Jesus ma daka lea mai
faasia i Jopa fai nia a Peter, gera ka kwele
asianaa, sulia a God e falea na falelaa
nia ana na Aanoedoo Aabu fuana na tooa
maadiu gi laugo.
46 Sulia na Jiu nae gi, da rongoa na tooa
maadiu gi gera bae laugo ana baelaa e'ete
gi ma gera ka hae initoo ana a God. Ma a
Peter ka bae urii,
47 <<Na tooa naa, gera ngalia naa na Aa-
noedoo Aabu iilingi gemelu laugo. Haia,
ma langi tesi doo na ka aadea uria luilada
faasia siuabulaa ana kafo.>>
48 Ma a Peter ka haea gera ka siuabu
ana hatana Jesus Christ. Sui gera ka gani
nia hai ka too lau sulia ta aange maedani
fai gera.

*Peter e falea faarongolaa fuana soe-
faataia i Jerusalem.*

11

1 Sui na aposol gi fai nia na tooa gi na
da manata mamana na da too i Judea,
gera rongoa na tooa maadiu gera manata
mamana naa laugo ana baelana God.
2 Ma ana si kada a Peter e ooli i
Jerusalem, na tooa na da dooria ole-
marikolaa ana wane gi, gera ka ngatafia
a Peter,
3 daka urii, <<Ni oe o ruu la luma gera
tooa maadiu gi ma langi dasi ole-mariko,
ma oko fanga fai gera!>>

4 Ma a Peter ka uunuunu fuada sulia na
doo gi sui na e fuli ka urii,
5 <<Ana si kada ku too ana fera i Jopa,
nau ku fooa ma kuka rikia tee faataia.
Nau ku rikia doo mala maku rereba da
faasifoa mai faasia i langi ana fai susui
doo gi, ma ka dao siagu.
6 Ma nau ku aada i laona, ma kuka rikia
doo mouria gi la gano, doo fai ae gi, doo
aangoango gi, ma na manu kwasi gi.
7 Sui, kuka rongoa na lingee doo ka bae
urii, <Peter ae, o tatae, oko haungida, ma
oko anida!>
8 Ma kuka bae urii, <Lord ae, langi
asianaa go, sulia nau langi kusi ania ua
ta doo na e mola ma langi ka bilia.>
9 Sui na lingee doo naa faasia langi ka
bae lau ka urii, <Langi osi hae bililana na
taa gi na a God e haea e faalu.>
10 Na doo nae e urinae sulia oolu si
kadamanga, sui daka oolifainia laugo ada
i langi.
11 Ana si kada nae, na oolu wane na tee
wane e ooduda mai siagu faasia i Sesarea,
da dao na i maana luma na ku too ana.
12 Ma na Aanoedoo Aabu ka haea fuagu
haia langi kusi manata ruarua uria lealaa
fai gera. Haia, na oono wane gi na da
manata mamana na gera too i Jopa, gera
ka lea laugo fai nau uria Sesarea, ma melu
ka ruu i laona luma a Kornelius.
13 Ma nia ka faarongo gemelu ana na
nia e rikia na ensel e take i laona luma
nia ma ka haea fuana, <O oodua ta wane
uria i Jopa eeri ka soea mai na wane na
hatana a Simon Peter.
14 Nia tara ka haea na baea gi fuamu
eeri ni oe fai nia na aebara oe molu ka
mouri.>
15 Haia, ana si kada ku hafali faarai go
agu fuada, na Aanoedoo Aabu ka sifo na
mai faafida iilingi nia sifo mai faafi golu
baa ana hafalilana mai.
16 Ma kuka manatatoona si taa baa a
Lord e haea baa ka urii, <John e siuabua
na tooa gi ana kafo, haia ma ni gamu tara
muka siuabu ana Aanoedoo Aabu.>
17 Haia, nia e folaa asia go a God e falea
si falelaa fuana tooa maadiu, ka iilingia
laugo nia falea si falelaa nae fuagolu ana
si kada baa golu manata mamana ana
Lord Jesus Christ. Urinae, nau kusi bobola
uria luilana a God!>>
18 Ma ana si kada gera rongoa ana si doo
naa, na kwaiesilaa gera gi e sui, ma gera
ka baelafea na ada a God, gera ka urii,
<<A God e falea laugo si kada fuana tooa
maadiu gi eeri gera ka oolitai manata ma
gera ka mouri!>>

Na soefaataia i Antiok.

19 Ma sulia na iinokesilaa ana si kada
baa gera haungia ana Stefen, na tooa gi na
gera manata mamana daka tagala. Ma na
bali ada gera lea fui Fonisia ma i Saeprus
ma i Antiok, ma gera ka ainitalo ana
Faarongolaa Diana fuana tooa i Jiu gi go
ana.

20 Ma teni wane gi na gera manata
mamana na gera faasia i Saeprus ma i
Saeren, gera ka lea fui Antiok, ma gera
ka ainitalo ana Faarongolaa Diana sulia
Lord Jesus fuana tooa maadiu gi laugo.
21 Ma na mamanaa a Lord ka too fai nia
na tooa gi na da manata mamana, ma na
tooa oro gi, gera ka manata mamana, ma
gera ka aabulo fuana a Lord.
22 Haia, na uunulaa sulia na doo nae gi
ka talofia na soefaataia i Jerusalem, ma na
wane baita gera gi daka oodua a Banabas
fui Antiok.
23 Ma ana si kada nia e dao, nia ka
aada haitamana a God e faadianaa tooa
i seenae, ma nia ka eele asianaa, ma
ka aare gera sui eeri gera ka ngasi ana
manata mamanalaa gera gi ana a Lord.
24 Haia, a Banabas nia na wane diana
ma na fiimamanaa nia ka rigita, ma ka
fungu ana Aanoedoo Aabu. Ma na tooa
oro gi gera ka hafali manata mamanalaa
ana Lord.
25 Sui a Banabas ka lea fui Tarsus, e nani
uria Saul.
26 Si kada nia daotoona ana, nia ka
talaia, daaro ka lea uria i Antiok. Ma
daaro ka too i seenae sulia tee fe ngali.
Ma daaro ka oofu fai nia tooa oro gi na
gera manata mamana i seenae, ma daaro
ka faatolomai gera. Haia, ma i Antiok na
tooa gi da hafalia uria alangilana na tooa
gi na da manata mamana ana <<Christian
gi>>.
27 Ma ana si kada nae, teni profet gi
gera lea faasia i Jerusalem daka lea uria
Antiok.
28 Tee wane ada na hatana a Agabus e
take, ma ka bae ana mamanaa ana Aa-
noedoo Aabu, ka haea tara na uunifioloa
baita tara ka liu lao molaagali. (Nia dao
mai ana si kada Kadius e aaofia i Rom.)
29 Ma na fafurongo gi, gera ka manata
uria falelana si malefo fuana tooa gi na da
manata mamana na gera too i Judea uria
adomilada. Ma na tooa gi sui daka falea
si taa na e bobola hai daka falea.
30 Ma gera ka iilia si doo naa, ma gera
ka falea si malefo fuana Banabas ma Saul
hai daaro ka ngalia fuana wane baita gi
ana soefaataia i seenae.

Gera iinokesia na soefaataia.

12

1 Ma ana si kada nae, a Herod na aaofia
nia ka iinokesia teni wane ana soefaataia.
2 Ma ka oodua na wane ana oomea nia
gi uria haungilana a James na aua a John
ana naefe.
3 Ma si kada nia rikia na Jiu gi gera eele
asianaa sulia na doo na nia e aadea, nia
ka oodua na wane ana oomea nia gi daka
dumulia laugo a Peter. (Nia aadea si doo
na ana si kada ana Fafangaa da alangia
ana <<Beredi na e langi ta iisi i laona>>.)
4 Ma i buira gera dumulia a Peter sui,
gera ka aalua i laona beu ni kanilaa, ma
fai bubulutaa ana wane ana oomea gi
na gera folo usia, ma i laona bubulutaa
nae gi, gera aalua fai wane laona tee
bubulutaa. Sulia a Herod e manata uria
ketolana a Peter i maana tooa gi buira na
Fafangaa ana Lofoagaua.
5 Ma a Peter ka too go ana lao beu ni
kanilaa. Ma na tooa gi la soefaataia, gera
ka fooa ago'ago asianaa fuana a God fua
a Peter.

Na ensel e faahagaa a Peter faasia la beu ni kanilaa.

6 Ma ana fe rodo i nao suifetei a Herod
kafi ketoa a Peter i maana tooa, a Peter
e teo ana matangana roo wane fofolo gi.
Gera kania ana roo si oko kakai halo, ma
na wane fofolo gi gera ka folo laugo mai
maana maehagaa ana beu ni kanilaa.
7 Ma ali'ali na ensel a Lord e lea mai ka
take siana, ma na raralaa ka talafia laona
kade beu ni kanilaa nae nia teo ana. Ma
na ensel e dau ana gwouna abana a Peter
ka faaadaa, ka bae urii, <<O tatae ali'ali!
>> Haia, na oko baa gi gera kania ana
abana gi ka asia na ana faasia na abana
gi.
8 Sui na ensel naa ka bae urii, <<O oofi
ana maku oe, ma oko aalua tatae silipa oe
gi aemu.>> Ma a Peter ka aade sulia. Sui
na ensel ka bae lau urii, <<O fuu faafi oe
ana maku ruruu baita oe, oko lea mai fai
nau.>>
9 Ma a Peter ka lea sulia i maa faasia
laona beu ni kanilaa. Ma nia langi kasi
haitamana na doo gi na ensel na e aadea
ana, na doo mamana, sulia nia manata
hasa nia rikia go ana na faataia.
10 Sui na ensel naa fai nia a Peter daaro
ka lea, daaro ka tafusia eetana wane

fofolo, sui ruana wane lau, sui daaro kafi
dao ana maa na gera haungainia ana
kakai halo gi, na e lea kou uria fera. Ma
na maa nae ka ifi go ana i talana fuadaaro,
ma daaro ka haga kou. Ma si kada daaro
fali sulia tala baita, ali'ali na ensel naa ka
lea na ana faasia a Peter.
11 Ma a Peter kafi haitamana na doo
na e aadea ma ka bae urii, <<Haia, nau
kufi haitamana nia e mamana. A Lord
e oodua mai na ensel nia ma ka adomi
nau eeri a Herod fai nia na tooa i Jiu gi,
langi gera kasi haungi nau iilingia na da
manata uria iililana.>>
12 Sulia nia haitamana naa si doo na e
aadea, nia ka lea fui luma ni Mary tee nia
John Mark. Ma na tooa oro gi gera oogu
lao luma nae, gera fooa ada.
13 Si kada a Peter e dao mai, nia ka take
i buira maa, ka kidikidi. Ma tee haari
raolaa i luma nae na hatana ni Roda e lea
mai.
14 Ma si kada nia rongo haitamana
lingeena a Peter, nia ka eele asianaa, ma
ka langi si ifingia lau na maa. Nia e lalao
ooli, ka faarongo fasi ana ana a Peter na
e take mai maa.
15 Sui langi dasi manata mamana ana,
ma gera ka haea nia e ooewanea. Sui nia
e uunuunu dongaa ka bae urii, <<Nau ku
bae mamana.>>
Sui gera oolisia gera ka urii, <<Na ensel
nia naa.>>
16 Ma ana si kada nae laugo, a Peter ka
kidikidi lau. Ma ana si kada gera ifingia
na maa, gera ka rikia a Peter, ma gera ka
kwele asianaa.
17 Sui nia ka mamalafooa fuada haia
gera ka too aaroaro haia ka faarongo
gera ana na a Lord e faahaga nia faasia
laona beu ni kanilaa. Ma nia ka bae urii,
<<Molu lea, molu ka faarongo ana doo
nae gi fuana a James fai nia na tooa gi
aai na da manata mamana.>> I buira nia
e haea na doo nae gi sui, nia ka lea na ana
uria ta gula ete.
18 Sui i ubongi, na ngalungalua baita ka
nii matangana wane da fofolo gi, sulia da
lalafusia na taa na e aadea a Peter.
19 Ma a Herod ka falea baelana haia
gera ka nanisia a Peter. Ma langi gera
kasi daotoona. Ma nia ka soea mai na
wane fofolo gi, ka soeledi gera. Sui nia
ka oodua na wane ana oomea nia gi hai
daka haumaeli gera.
Ma i buira, a Herod ka lea faasia i Judea
lea ka too i Sesarea.

Na maelana a Herod.

20 Ma a Herod ka rakehasu asianaa
fuana too i Taea ma i Saedon. Ma gera
oofu gera i talada, sui daka lea siana
a Herod. Suifetei dafi lea siana Herod,
gera ka lea fasi ada siana a Blastus eeri
ka adomi gera, sulia nia na wane baita
laona luma a Herod. Sui gera lea siana
a Herod, gera ka gania uria fanualama.
Gera gania urinae, sulia na fera gera gi
na da ngali fanga faasia na lolofaa na a
Herod e Aaofia ana.
21 Haia, ma e dao ana fe dani baita na a
Herod e aadafilia eeri ka ruufia ana maku
ni aaofia, ma kafi gwouru ana gula ni
gwourulaa ni aaofia hai ka faarai fuana
tooa.
22 Si kada nia faarai ana, na tooa gi
da rii daka urii, <<Na lingeena e langi si
iilingia na lingeena wane, na lingeena e
iilingia lingeena ta god!>>
23 Ma ali'ali na ensel a Lord e lea mai
ma ka kwaea Herod, sulia nia langi kasi
hae initoo ana a God. Ma na waawaa gi
daka ania, ma nia ka mae.
24 Ma na baelana a God ka tagala ana
fera oro gi, ma na tooa oro gi daka manata
mamana ana.
25 Ma a Banabas ma Saul daaro ka ooli
mai faasia Jerusalem buira daaro faasuia
na raoa na gera falea fuadaaro. Ma daaro
ka talaia a John Mark fai daaro.

Gera aadafilia Banabas ma Saul.

13

1 Laona soefaataia i Antiok, teni pro-
fet ma na faatolomai gi gera too laugo:
Banabas, Simion (baa gera alangia ana
<<Bubulua>>), Lusius (faasia i Saeren),
Manaen (baa da suluia fai nia a Herod na
aaofia), ma a Saul.
2 Ana si kada gera fooasia ana Lord
fai nia na aabu fangalaa, na Aanoedoo
Aabu ka bae urii fuada, <<Molu aalua a
Banabas fai nia a Saul fuagu uria iililana
na raoa na nau ku aadafili daaro uria.>>

3 Buira, gera aabu fanga ma gera fooa,
sui gera ka aalua abada faafia na gwou
daaro, sui gera ka oodu daaro.

I Saeprus.

4 Ma sulia na Aanoedoo Aabu e oodua
Banabas ma a Saul, daaro ka lea uria i
Selusia faasia i Antiok, daaro ka aato folo
uria na aauaua i Saeprus.
5 Si kada daaro dao ana fera i Salamis,
daaro ka ainitalo ana baelana God laona
Beu Aabu ni Figulaa gera Jiu gi. Haia,
a John Mark e nii laugo fai daaro uria
adomilaa daaro.
6 Haia, si kada gera lea faasia Salamis,
daalu ka lea dongaa faafolo ana aauaua
nae uria i Pafos. Seenae, daalu ka kwait-
odai fai nia tee wane hatana a Barjesus,
na e rao ana aagalo gi. Nia naa na wane
i Jiu ma ka haea nia na profet.
7 Nia na ruana nia na wane baita ana
aauaua nae hatana Sergius Paulus, na
wane liotoo asianaa. Na wane baita nae
ka soea a Banabas ma Saul siana, sulia e
dooria ka rongoa baelana a God.
8 Sui a Barjesus na e rao ana aagalo,
hatana Elaemas ana baelaa i Grik, nia
take usida, nia ka iiliili uria usilana wane
baita nae faasia manata mamanalaa ana
Jesus.
9 Sui a Saul baa da alangia ana Paul,
nia ka fungu ana Aanoedoo Aabu, ma ka
bubu tete ana wane nae rao ana aagalo,
10 ka bae urii, <<Oe o iilingia a Satan!
Oe naa na maalimaea ana doo diana gi
sui, ma oe oko haitamana asianaa laugo
na kwalukaela sugelaa ta'a gi, ma sulia
dani oko hasi uria bulasilana mamanaa
a God ana sugea gi.
11 Haia, a Lord tara ka falea na kwak-
waelaa fuamu ana si kada nae naa. Na
maamu ka rodo, ma oko langi osi rikia
tesi doo sulia si kadamanga.>>

Ma ana si kada nae ua go, Elaemas ka
too matafana si bulubulualaa e afu faafia
na maana gi, ma ka fali galogalo na ana
uria nanilaa uria ta wane haia ka dau ana
abana haia ka talaia.
12 Ma na wane baita naa, si kada nia e
rikia na doo nae gi, nia ka manata ma-
mana ana a Jesus, ma ka kwele asianaa
ana faatolomailaa daaro sulia a Lord.

Da too i Antiok maefera la lolofaa i Pisidia.

13 Sui a Paul ma oote wane gi na da
lea fai nia, daalu aato faafolo mai faasia i
Pafos, ma gera ka dao i Perga, maefera i
Pamfilia. Ma a John Mark ka lugasi daalu
i seenae, ma ka ooli fui Jerusalem.
14 Sui gera lea faasia i Perga, gera ka dao
i Antiok, maefera la lolofaa i Pisidia. Haia,
ana maedani Sabat, daalu ka lea lao Beu
Aabu ni Figulaa, ma daalu ka gwouru.
15 Buira na iiduidulaa gi faasia na
Kwaieresia a Moses gi ma na kekedelaa
gera profet gi, na wane baita gi ana Beu
Aabu nae daka falea na baelaa fuada daka
urii, <<Oote waihaasi ae, lea molu too ana
teni si baea ni kwaiareia fuana tooa naa,
gemelu dooria molu ka faarai fuada.>>
16 Haia, a Paul e take, ma ka mamalafoo
ana abana haia daka aaroaro, ma ka
hafali faarai ka urii, <<Tooa i Jiu gi, ma
i gamu tooa maadiu na mu too i see uria
fooasilana a God, mu fafurongo nau!
17 Na God gia tooa i Jiu gi, nia e aadafilia
koo gia gi ma ka aadea gera ka oro ana si
kada gera too i Ejipt na langi fera gera.
Sui a God ka oolifai gera faasia i Ejipt ana
mamanaa baita nia.
18 Ma sulia fai aakwala fe ngali, nia
aadasuli gera laona aanogwou.
19 Nia ka labasia fiu gule bara gi i
Kanan, ma ka aalua tooa nia gi gera ka
nauhata ana gano nae
20 buira fai talange ma lima aakwala fe
ngali.

<<I buira, nia ka falea wane gi ni
keketolaa uria baitalaa usida, lea ka dao
ana si kada a profet Samuel.
21 Ma ana si kada gera gani uria ta
aaofia, a God ka filia a Saul uria aaofialaa
fuada. A Saul na wela nia a Kis, faasia
gule bara a Benjamin. Ma ka aaofia fuada
sulia fai aakwala fe ngali.
22 Sui a God e lafua a Saul, ma ka aalua
a David ka aaofia fuada. Ma a God ka bae
urii sulia a David, <A David, na wela a
Jesi, nia naa na gwounge wane na nau ku
dooria, nia na wane haitamana ka iilia si
doo gi na nau ku dooria nia ka iilida.>
23 Haia, a Jesus nia na wane ana
kwalafaa David, na God e aalu nia ka aalu

wane ni faamourilaa fuana tooa i Israel,
iilingia nia bae aalualu na ana.
24 Suifetei Jesus kafi hafalia na raolaa
nia, a John e ainitalongainia fuana tooa
gi sui i Israel hai gera ka oolitai manata
faasia aade ta'alaa gi, ma daka siuabu.
25 Haia, ma ana si kada John e garangia
ka faasuia na raoa naa nia iilia, nia ka
bae urii fuana tooa, <Gamu manata hasa
nau ni tei naa? Nau langi lau na wane
na molu kwaimaasimaasia. Nia tara ka
lea mai burigu, ma nau langi kusi faorana
uria lafulana tatae silipa nia gi faasia na
aena.>
26 <<Haia, gamu waihaasi nau gi
kwalafaa a Abraham ma ni gamu tooa
maadiu gi ma muka nii see uria fooasi-
lana a God, fuagolu naa a God ka falea
mai na baea ni mouria.
27 Haia, ma na tooa na da too i
Jerusalem ma na wane baita gera gi, langi
dasi haitamana hasa a Jesus nia na wane
faamouri ma langi dasi haitamana go na
baelana profet gi na gera iidumia sulia
dani ana maedani Sabat gi. Ma gera ka
faamamana ada baelana profet gi ana
ketolana a Jesus.
28 Sui boro langi gera kasi daotoona
go tesi doo na e aadea hai gera ka hau-
maelia, ma gera ka gania Paelat eeri ka
haumaelia.
29 Ma i buira gera aadea si doo gi na
Kekedelaa Aabu e haea suli nia, sui gera
ka lafu nia faasia na airarafolo, ma gera
ka aalu nia lao kwaingeia.
30 Sui, a God ka tataea faasia maea.
31 Ma ana maedani oro gi, tooa na da
liliu fai nia faasia Galili uria Jerusalem,
gera ka rikia laugo. Ma si kada naa, gera
ka uunuunu sulia fuana tooa i Israel.
32-33 Nia naa, gemere i seenaa mere ka
ngalia laugo mai si Faarongolaa Diana
nae fuagamu. Sulia si taa baa God e
bae aalualu ana fuana koo gia gi tara
nia ka aadea, nia e aadea naa fuaga
na ooliolitada, ana tataelana Jesus uria
mouria. Sulia a God e haea ana ruana
Sam i laona buka Sam gi, <Oe naa Wela
nau. I tara'ena nau hau ana na Maa oe.>
34 Haia, ma si doo naa na God e haea
sulia na tataelana faasia na maea, ma
afetai lau nia ka fura, <Tara nau kuka
faadiana oe ana na falelaa mamana aabu
gi iilingia laugo na nau ku bae aalualu ana
fuana David.>
35 Nia mamana asianaa, sulia nia haea
laugo laona tee kade Kekedelaa Aabu aai
ka urii, <Oe langi osi faalamainia wane ni
raoa aabu oe ka mae ma ka fura.>
36 A David e iilia na taa gi na a God
e manata uria fuana ana si kada nia e
mouria ua. Sui nia ka mae, ma gera ka
aalua la kwaingeia i ninimana koo nia gi,
sui na nonina ka fura.
37 Haia, a Jesus na wane na God e tataea
faasia na maea, na nonina ka langi si fura.
38-39 Oote waihaasigu, gamu sui go
muka haitamana diana ana, a Jesus naa
na melu ainitalo ana siagamu ma na
faarongolaa na sulia manata lukelana
aade ta'alaa gamu. Ma muka haitamana
laugo ni tei gera na da manata mamana
ana a Jesus, tara a God ka lukea aade
ta'alaa gera gi faasida, na kwaieresia a
Moses gi e langi kasi bobola uria lukelana
ta'alaa faasi gamu.
40 Muka aadasuli gamu, eeri si taa gi na
profet gi da bae sulia kasi dao ani gamu,
41 daka urii, <Gamu tooa na mu
kwaibala faafi, aada fasi, ma muka kwele
ma muka mae. Sulia ana raoa na nau ku
iilia ana si kada na mu mouri ana, na raoa
nae langi musi manata mamana go ana,
sui boroi ana lea so ta wane ka talamatai
nia fuagamu.>>>

42 Ma si kada Paul ma Banabas daaro
haga faasia na Beu Aabu ni Figulaa, na
tooa gi daka ganida eeri daka ooli lau mai
ana ruana maedani Sabat, eeri gera ka
faarongo gera lau ana doo naa gi.
43 I buira na tooa gi da lea faasia na
ooguogua naa, na tooa oro gi i Jiu ma na
tooa maadiu oro gi na da hau ana tooa Jiu
gi, daka lea sulia a Paul ma a Banabas. Ma
daaro ka faarai fuada fai nia na aarelada
uria tasa dongaalaa ana manata mamana
ana na dianalaa nia a God.

44 Ma ana fe dani Sabat i buri, e
garangia na tooa gi sui i laona na fera naa,
gera dao uria na rongolana na baelana a
Lord.
45 Ma si kada na tooa i Jiu gi da rikia
na figua baita nae, daka kwaifii baita. Ma

daka aaefaraa na doo nae gi na a Paul e haea, ma daka bae tataga fuana.
46 Sui a Paul ma a Banabas daaro ka bae rara'a fetei, daaro ka urii, <<Nia bobola fuana mere ka bae sulia na baelana a God fuagamu totongenao. Sui, muka oote gamu ana, ma muka faatainia hasa langi musi faorana uria ngalilana mouria firi. Nia naa, gemere mere ka tafusi gamu, ma mere ka lea na amere siada na tooa maadiu gi.
47 Sulia a Lord e oodu gemere ka urii, <I nau ku aalu oe oko iilingia na kwesu fuada na tooa maadiu gi, sulia tara tooa gi la molaagali teefou tara daka haitamana gera mouri suli oe.>>>
48 Ma ana si kada na tooa maadiu gi da rongoa si doo naa, gera ka eele asianaa ma daka baelafea na faarongolaa nia a Lord. Ma na tooa gi na a God e filida uria na mouria firi, gera ka manata mamana naa.
49 Ma na baelana a God ka tagala ana gula gi sui ana bali lolofaa nae.
50 Sui, na tooa i Jiu gi gera ka gaea na wane naonao gi i laona na fera baita nae fai nia na geni baita ana tooa maadiu gi ma daka fooasia a God. Ma na Jiu gi nae, gera ka hafalia na iinokesilana a Paul ma a Banabas, ma daka tari daaro faasia na bali fera nae.
51 Ma daaro ka kwaitafusia na aafufui gano gi faasia na ae daaro gi iilingia na mamalafooa fuagera, ma daaro ka lea na adaaro uria i Ikonium.
52 Ma na tooa i Antiok na da manata mamana gi daka eele asianaa ma gera ka fungu ana na Aanoedoo Aabu.

I Ikonium.

14

1 Haia, i Ikonium, a Paul fai nia a Banabas daaro lea iilingi daaro iilia sulia maedani Sabat la Beu Aabu ni Figulaa gera Jiu gi. Ma daaro ka bae rara'a fuana tooa gi, ma na tooa oro ana Jiu gi ma na tooa maadiu gi gera ka manata mamana ana a Jesus.
2 Sui, na Jiu gi na da oote gera manata mamana, gera ka gaea tooa maadiu gi, ma gera ka labasia na manatada gi haia daka take usia na tooa na da manata mamana.
3 A Paul ma a Banabas daaro ka too lau seenae ana si kada tau, daaro ka bae rara'a sulia a Lord. Ma a Lord ka faamamana na baelada sulia na rakedianalaa nia e mamana ana falelana na mamana fuada uria iililana doo kwaibalatana gi.
4 Ma na tooa gi la maefera nae, gera ka tookita. Ta bali tooa fai nia Jiu gi, ma ta bali tooa fai nia na aposol gi.
5 Sui teni tooa maadiu gi fai nia teni Jiu gi ma na wane baita gera gi, daka manata uria iili ta'alaa ana aposol gi ma na uilada ana fou uria haumaelilada.
6 Ana si kada na aposol gi da haitamana, daaro ka tafi uria Listra ma i Derbe, maefera gi i Laekonia, ma uria na maefera galigalia gi.
7 Seenae, daaro ka ainitalo ana Faarongolaa Diana.

I Listra ma i Derbe.

8 Haia, tee wane e too i Listra na aena gi e mae. Nia tero ua go mai ana futalana mai, ma ka langi si fali ua go mai.
9 Nia e gwouru, ka fafurongoa baelana a Paul. Ma a Paul ka haitamana nia e manata mamana ma ka bobola tara nia ka guraa. Ma a Paul ka bubu tete ana,
10 ma ka bae rebaa fuana ka urii, <<O tatae, oko take o'olo ana aemu gi!>> Ma na wane naa ka tatae ali'ali, ma ka hafali liu kwailiu.
11 Si kada figua na da rikia doo na a Paul e aadea, gera ka rii ana baelaa gera tooa i Laekonia, daka urii, <<Na god gi da hau na ana iimola gi, ma daka sifo na mai siaga!>>
12 Gera ka alangia a Banabas ana Sus, ma a Paul gera ka alangia ana Hermes, sulia nia na wane lea doo ka babae gi.
13 Sui na fataabu fuana god Sus, na beu ni fooa nia e nii go ana i nonina fera, nia e lea ka ngalia mai bulumakau gi ma na tagana ai gi, ka aalua maana maehaga ana fera nae. Sulia nia fai nia na figua nae, gera dooria narelana na kwaisuusia fuana na aposol gi.
14 Ana si kada Banabas ma a Paul daaro rongoa taa naa tara daka iilia, daaro karia na maku ruruu daaro gi uria faatailana daaro oote daaro ana, ma daaro ka urii,
15 <<Oote wane ae, uria taa na molu ka dooria iililana si doo naa? Sulia

gemere naa iimola gi laugo uusuli gamu. Gemere mere too i seenaa uria go ana ainitalongailana Faarongolaa Diana, uria bulasilagamu faasia na doo tatagwai gi eeri molu ka aabulo fuana a God momouri, na e haungainia i langi ma na molaagali ma na aasi ma na doo gi sui go na gera too i laona doo nae gi.

16 Ana si kada e sui na mai, nia faalamainia na tooa gi sui gera ka lea ada sulia kwaidooria gera gi.

17 Sui boroi ana ka urinae, sulia dani nia ka faatainia nia ni tei na ana si doo diana gi nia iilida. Nia falea uuta fuagamu faasia i langi, ma ka falea si fufue doo ana si kada gera gi, ma nia ka falea fanga fuagamu, ma ka faafungua na mourilaa gamu ana noni eelea.>>

18 Sui boroi ana na aposol gi daka bae urinae, na figua na daka dooria ada falelana kwaisuusia gera gi fuadaaro. Sui daaro ka luida.

19 Sui teni Jiu gi gera lea mai faasia i Antiok i Pisidia, ma i Ikonium, da lea mai daka fale baea fuana figua naa haia gera ka rake hasu fuana a Paul ma a Banabas. Ma gera ka ui fou na a Paul ma gera ka abalangai nia i maa faasia la fera, ma daka lugasia sulia gera manata hasa nia e mae naa.

20 Sui ana si kada tooa na gera manata mamana da lea mai ma gera ka take galia a Paul, nia e tatae, ka ooli fai gera uria i fera. Sui ana fe dani i buira, a Paul ma a Banabas daaro ka lea uria i Derbe.

Daaro ooli lau mai fui Antiok.

21 A Paul ma a Banabas daaro ka ainitalo ana na Faarongolaa Diana la fera i Derbe, ma na tooa oro gi daka manata mamana ana a Jesus. Sui daaro ka ooli uria i Listra ma i Ikonium ma i Antiok la lolofaa i Pisidia.

22 Ma daaro ka faarigitaa na manata mamanalana gera na tooa na da manata mamana, ma daaro ka aare gera ana baelaa daaro gi eeri na manata mamanalaa gera gi ka ngasi. Ma daaro ka haea, <<Suifetei gia fi ruu la Initooa a God, gia ka daotoona naa mone agolu na afetailaa oro gi.>>

23 Ma ana fera nae gi sui, daaro ka aadafilia na wane baita gi fuana na figulana tooa a God gi. Ma ana na fooalaa ma na aabu fangalaa, daaro ka faleda fuana a Lord, na wane na da manata mamana ana.

24 Sui daaro ka lea faasia i Pisidia, daaro ka dao i Pamfilia.

25 Ma daaro ka ainitalo ana na Faarongolaa Diana la fera i Perga, sui daaro ka lea uria i Atalia.

26 Sui daaro ka lea ana baru faasia i seenae, daaro ka lea uria i Antiok, na fera baa da fale daaro fuana a God hai ka adomi daaro fai nia si raoa na daaro faasuia naa.

27 Ma ana si kada daaro dao ana i Antiok, daaro ka oogua na tooa gi la soefaataia, ma daaro ka faarongo gera ana na doo gi sui na a God e aadea ani daaro. Ma daaro ka faarongo ana na tala a God e ifingia fuana na tooa maadiu gi hai gera ka manata mamana.

28 Ma daaro ka too tau i seenae fai gera na tooa na gera manata mamana gi.

Na ooguogua i Jerusalem.

15

1 Haia, teni wane gi na da lea mai faasia i Judea uria i Antiok, ma gera ka hafali faatolomai fuana na tooa na da manata mamana gi da urii, <<E afetai muka mouri i langi lea e langi musi olemariko iilingia na kwaieresia a Moses e haea.>>

2 Ma a Paul ma a Banabas daaro ka oolisusuu baita asianaa fai gera sulia si doo naa. Ma gera sui daka aadafilia a Paul ma a Banabas ma teni wane manata mamana aai gi i Antiok, hai daka lea i Jerusalem uria na faarailaa fai nia na aposol gi ma na wane baita gi sulia si doo naa.

3 Ma na soefaataia ka oodu gera. Ma si kada gera lea ana, gera ka liu i Fonisia ma i Samaria ma gera ka faarongoa ana tooa sulia na tooa baa gi langi dasi Jiu da aabulo naa fuana a God. Ma na tooa gi na da manata mamana, si kada gera rongoa na faarongolaa nae, gera ka eele asianaa.

4 Si kada gera Paul da dao ana i Jerusalem, na soefaataia ma na aposol gi fai nia na wane baita gi daka gonitaida.

Ma gera ka faarongo ana na doo gi na a
God e iilia fai gera.
5 Sui teni tooa ana tooa na da manata
mamana na gera Farisi gera take daka
bae urii, <<Na tooa maadiu gi, lea gera
manata mamana ana Jesus, gera ka ole-
mariko ma gia haea fuagera ka roosulia
laugo na Kwaieresia a Moses gi iilingi gia
na Jiu gi.>>

6 Ma na aposol fai nia na wane baita gi,
gera ka oogu uria faarailaa sulia si doo
nae.
7 Haia, ma buira gera faarai tee tau
sui, a Peter e take, ka bae urii, <<Oote
waihaasi nau gi ae, gomolu haitamana,
e tau na mai a God e aadafili nau faasi
gamu eeri kuka ainitalo ana Faarongolaa
Diana fuana tooa maadiu gi, hai gera ka
rongoa ma daka manata mamana.
8 Ma a God naa e haitamana manata-
lana wane gi sui, nia ka faatainia goni-
tailana ana tooa maadiu gi, ana falelana
Aanoedoo Aabu fuada iilingia laugo na
nia falea fuagolu.
9 Sulia langi ta eefalaa i matanga gia fai
ni daalu. Nia ka manata lukea na aade
ta'alaa gera gi sulia da manata mamana
ana Jesus.
10 Haia, a God langi kasi dooria haia
molu ka falea na afetailaa fuada ana
kwaieresia gi, sulia na koo gia gi ma ni gia
boro, langi gia si haitamana go na roolaa
sulia. Haia, ma lea mu falea na afetailaa
urinae fuana tooa na da manata mamana
ana Jesus, tara a God ka rake hasui gamu.
11 Ma tara gia ka langi si iili urinae, sulia
gia haitamana gi mouri ana si falea a Lord
Jesus iilingi gera laugo.>>

12 Sui na ooguogua naa, gera ka too
aaroaro si kada gera rongoa Banabas ma
Paul daaro faarongo ana doo ni kwelelaa
ana gi ma na doo kwaibalatana gi na a
God e iilia ani daaro siada tooa maadiu
gi.
13 Ma i buira daaro faarai sui, James ka
bae ka urii, <<Oote wai haasi nau gi ae,
molu fafurongo nau fasi.
14 Simon e bae kafi sui go kou sulia a
God e faatainia na aadasulilaa nia fuana
tooa maadiu gi ana ngalilana tooa faasida
eeri gera ka aalua tooa nia.
15 Ma na profet gi da bae urinae laugo,
iilingia na Kekedelaa Aabu e haea,
16 <A Lord e bae urii, I buira, tara nau
ku ooli mai, ma tara kuka taea na beu a
David na e asia. Nau kuka taea ooretana
si doo ana, ma kuka faatakea lau.
17 Haia, na tooa ete gi, tara gera ka lea
mai siagu, ma gera na tooa maadiu, na
nau ku soeda gera ka aalua na tooa nau.
18 A Lord naa e haea, na nia faarongo
ua na mai ana si doo naa.>>>
19 Haia, a James e tasa dongaa ana
baelana ka urii, <<Na manatagu hasa
langi golu kasi falea lau tesi afetailaa
fuana tooa maadiu gi na gera aabulo sui
naa fuana a God.
20 Nia diana golu kekede fuada, golu ka
faarongo gera ana langi dasi ania ta fanga
na gera kwaisuusi ana fuana nunuidoo,
ma gera ka aadasuli gera faasia na ooelaa,
ma langi dasi ania laugo ta doo momouri
na gera lioa, ma langi dasi ania laugo ta
abu.
21 Sulia na kwaieresia a Moses gi, gera
iidumia ua na mai i laona Beu Aabu ni
Figulaa gi sulia dani ana maedani Sabat,
ma na baelana gi gera ka ainitalongainia
sui naa la maefera gi sui.>>

Si kekedelaa fuana tooa maadiu gi.

22 Sui na aposol gi ma na wane baita gi
ma na soefaataia gi sui, gera ka filia teni
wane ani gera, eeri gera ka ooduda uria
i Antiok fai nia a Paul ma a Banabas. I
gera da filia a Judas na da alangia ana
Barsabas ma a Silas, sulia na tooa da
manata mamana gera ka manata baita
ani daaro.
23 Ma daka falea si kekedelaa naa fai
daalu urii, <<I gemelu na aposol gi ma na
wane baita gi, na aua gamu gi ana a Lord,
melu falea kou si baea diana gi fuagamu
na haasi gami gi na tooa maadiu, na mu
too i Antiok ma i Siria ma i Silisia.
24 Gemelu melu rongoa haso teni wane
ani gemelu na da lea kou ma daka falea
na manata a'abolaa fuagamu ana bae-
lada. Haia, gemelu langi melu si oodu
gera uria iililana si doo naa.
25 Nia naa, melu ka bae oofu, ma melu
ka aalafaafia na fililana teni wane ni
ngali baelaa gi haia melu ka ooduda kou

siagamu. Tara gera ka lea kou fai nia
ruana diana gia gi a Paul ma a Banabas.
26 I daaro naa roo wane na daaro
lugasia na mourilaa daaro uria na raolaa
fuana a Lord gia a Jesus Christ.
27 Haia, melu ka oodua laugo kou a
Judas ma a Silas eeri daaro ka tala bae
adaaro sulia na doo gi na melu kedea kou.
28 Sulia na Aanoedoo Aabu fai ni
gemelu, melu aalafaafia, langi melu si
aalua lau tesi afetailaa i fafo gamu. Si doo
naa gi go ana na muka roosulia naa:
29 E langi musi ania ta fanga na da
kwaisuusi ana fuana na nunui doo gi, ma
e langi musi ania na abu. Ma ka langi
musi ania ta doo momouria na da lioa.
Ma muka too faasia na ooeoelaa. Ma lea
so mu too faasia na doo nae gi, nia diana
asianaa.>>
30 Haia, gera oodua na wane naa gi
na da ngali faarongolaa, daka lea uria i
Antiok. Ma gera oogua na tooa gi na da
manata mamana sui, ma gera ka falea na
taa gi na gera kedea fuada.
31 Ana si kada na tooa naa gera iidumia
sui ana, gera ka eele asianaa, sulia na
baea naa gi ana kwaiareilaa.
32 Ma a Judas ma Silas, na daaro na
profet gi, daaro ka bae tau fuada, ma
daaro ka falea ramoramoa ma na rigita
fuada.
33 Ma i buira daalu too i seenae sulia
aange maedani sui, na oote waihaasina
gi gera ka oodu daalu lao fanualama ma
daalu ka ooli siada na tooa baa gi da oodu
daalu mai.
34 Ma a Silas ka manata haso ka too go
ana i seenae i Antiok.
35 Ma a Paul ma Banabas daaro ka too
lau i Antiok. Ma daaro fai nia na tooa oro
gi daka faatolomai fai nia ainitalolaa ana
baelana a Lord.

Paul ma Banabas daaro tookita.

36 Buira aange fe sinali sui, a Paul ka
bae urii fuana Banabas, <<Goro ooli lau
hai goro ka maatoona oote wai haasi gia
baa gi ana maefera baa gi goro ainitalo
mai ana na baelana a Lord, eeri goro ka
haitamana gera utaa.>>
37 Haia, a Banabas e dooria ana hasa a
John Mark ka lea fai daaro.
38 Sui a Paul na manatana hasa langi
kasi diana fuana a John Mark ka lea
fai daaro sulia i nia e ooli faasi daaro i
Pamfilia ma ka langi si tasa dongaa fai
daaro uria na faasuilana na raolaa.
39 Ma a Paul fai nia Banabas daaro ka
ngatangata i matanga daaro, ma daaro ka
tookita daaro kwailiu. Haia, a Banabas
e talaia Mark, daaro ka faafolo uria
Saeprus.
40 Haia, a Paul ka aadafilia a Silas, haia
daaro ka lea. Ma na oote waihaasina
nae gi gera ka oodu daaro buira gera fale
daaro fuana a Lord hai ka aadasuli daaro.
41 Ma daaro ka lea ma daaro ka liu i
Siria ma i Silisia, ma daaro ka faarigitaa
na soefaataia gi seenae.

Timothy e lea fai nia a Paul ma a Silas.

16

1 Haia, a Paul e lea ma ka dao i
Derbe ma i Listra. Ma tee wane manata
mamana hatana a Timothy e too i seenae.
Ma ni tee nia laugo na geni e manata
mamana ma nia na geni i Jiu, ma na maa
nia na wane i Grik.
2 Na oote waihaasina gi sui ana a Lord
i Listra ma i Ikonium gera ka hae diana
asianaa ana a Timothy.
3 Ma sulia a Paul e dooria a Timothy ka
lea fai daaro, nia ka ole-mariko ana. Nia
iilia si doo nae, sulia na Jiu gi sui go da too
ana fera nae gi, gera haitamana sui go na
maa nia a Timothy nia na wane i Grik.
4 Ma ana si kada gera lea ma daka
liu ana maefera gi, gera ka falea na
kwaieresia gi fuana tooa na da manata
mamana gi, na kwaieresia gi na aposol gi
ma na wane baita gi da kedea i Jerusalem.
Ma gera ka haea fuana tooa hai gera ka
roosulia.
5 Ma gera ka faarigitaa na fiimamanalaa
lao soefaataia gi, ma sulia dani na tooa
faalu gi laugo gera ka hafalia manata
mamanalaa.

Kada Paul e rikia faataia.

6 Ma daalu ka liufia lolofaa gi i Frigia
ma i Galesia, sulia na Aanoedoo Aabu
e lui daalu langi daalu si ainitalo ana
Faarongolaa Diana ana lolofaa i Asia.
7 Si kada daalu dao ootofana Misia,
daalu ka iili uria lealaa i Bitinia. Sui,

na Aanoedoo a Jesus ka langi si faalamai
daalu.
8 Nia naa, daalu ka tasa na adaalu faasia
i Misia ma daka lea uria i Troas.
9 Ma ana fe rodo nae daalu teo seenae,
a Paul ka rikia na faataia. Nia rikia tee
wane i Masedonia e take ma ka gania ka
urii, <<O lea mai i Masedonia eeri oko
adomi gemelu!>>
10 Sui ana si kada a Paul e rikia na
faataia naa, melu ka aade aagau naa
uria lealaa uria i Masedonia, sulia melu
haitamana a God e soe gemelu eeri melu
ka ainitalo ana Faarongolaa Diana fuana
tooa gi i seenae.

Ni Lidia e manata mamana ana a Jesus.

11 Sui melu lea faasia i Troas ana faka,
melu ka faafolo uria Samotres, ma fe dani
buira, melu ka lea fui Neapolis.
12 Faasia i seenae, melu ka lea tala i
tolo uria i Filipae, na maefera naonao
i Masedonia, maefera tooa i Rom da
haungainia ma daka too ana. Melu ka too
lao maefera nae sulia aange maedani.
13 Haia, ana maedani Sabat, melu lea
faasia fera nae, melu ka lea uria abana
tee kafo, sulia na melu manata hasa gula
ni fooalaa gera Jiu gi e nii i seenae. Sui
melu gwouru, melu ka faarai fuana geni
gi na gera oogu i seenae.
14 Tee aai ana aai nae gi na gera rongo
gemelu naa ni Lidia, faasia i Taeataera,
nia lea doo ka faafoli ana maku gi na
e mala kekeroa. Nia lea doo ka fooasia
laugo a God, ma a Lord ka adomia na
manatana eeri nia ka fafurongoa a Paul
uria na doo gi na nia haeda.
15 Sui ni nia fai nia na tooa gi la luma
nia, gera ka siuabu. Ma nia ka soe
gemelu ka urii, <<Lea so molu ka manata
haea nau ku manata mamana ana a Lord
mamana go, haia molu lea mai molu ka
too i luma nau.>> Ma gemelu ka too i luma
nia sulia na baelana.

Lao beu ni kanilaa i Filipae.

16 Ana tee maedani si kada melu lea
uria gula ni fooalaa, melu ka kwaitodai
fai nia tee haari rao o'oni na aagalo ta'a
e nii ana. Sulia na aagalo nae, lea doo ka
haea fuana tooa gi ana na taa gi na tara
ka dao mai fuada. Ma nia ka ngalia na
malefo oro ana raoa nae, ma na tooa na
da nauhata ana, gera ka ngali malefo nae
gi.
17 Ma na haari naa ka lea sulia a Paul
ma ni gemelu, ma nia e rii ka urii, <<Na
wane naa gi, gera na wane ni raoa God
na doo ana initoo liu. Gera ka faarongo
gamu ana tala ni mouria.>>

18 Nia iilia si doo naa sulia fe dani oro,
lelea a Paul rakena ka hasu, ma e aabulo
fuana ka bae urii fuana aagalo nae, <<Ana
hatana a Jesus Christ, nau ku oodu oe oko
haga mai faasia na haari naa!>> Sui na
aagalo nae ka haga ua go mai ana si kada
nae.
19 Ma si kada na tooa na da nauhata
ana haari na gera haitamana na raoa nia
na ana aagalo e sui naa, ma tara langi
dasi ngalia malefo naa faasi nia, gera
ka daua a Paul ma a Silas, ma gera ka
abalangai daaro siana na tooa baita gi i
maana uusia.
20 Gera ka talai daaro mai siana wane
baita gi faasia i Rom, ma gera ka bae urii,
<<Na roo wane naa gi daaro roo wane i
Jiu gi ma daaro ka falea na afetailaa fui
laona fera golu naa.
21 Daaro ka faatolomainia na malutaa
gi na e take usia na kwaieresia golu gi.
Sulia golu tooa i Rom ana naa, ma e
afetai asianaa fuana golu ka lea sulia na
malutaa daaro gi!>>
22 Haia, na tooa oro na da oogu, gera
ka hafalia gumulilaa daaro. Ma na wane
baita gi gera ka karia na maku a Paul ma
a Silas, ma gera ka fale daaro hai gera ka
rabusi daaro.
23 Buira da rabusi baita asianaa ani
daaro sui, gera ka aalu daaro la beu ni
kanilaa, ma gera ka haea fuana wane na
e folo usia na beu ni kanilaa naa hai ka
bilake ngasi usi daaro.
24 Ma na wane fofolo naa, si kada nia
e rongoa na baelaa nae gi, nia ka ngali
daaro ka aalu daaro la kade beu i lalo,
sui ka kani faafia na aedaaro gi fai nia na
kade ai gulu.

25 Haia, si kada e bobola fai nia oogo-
touna na rodo, a Paul ma a Silas daaro
fooa ma daaro ka nguulia na nguu gi
fuana a God. Ma na tooa na da too laugo

la beu ni kanilaa nae daka fafurongo ada
adaaro.
26 Ma ali'ali na aanuanu baita ka geloa
na beu ni kanilaa nae, ma na ngadolana
beu nae boro ka gelo naa laugo. Haia, na
maa gi ana beu nae ka ifi teefou, ma na
oko ana kakai halo na da kani faafia ana
tooa nae gi la beu ka luke teefou faasida.
27 Ma na wane fofolo naa e tona mai
faasia na teolaa, ma ka rikia na maehaga
gi e ifi sui, ma ka manata hasa na tooa
baa gi na da kani faafida da tafi sui naa.
Ma nia ka lafua naefe nia ka doori hai so
ka haungi nia na ana i talana, sulia nia
haitamana tara na wane baita nia gi tara
daka haungi nia lea na tooa naa gi da tafi.
28 Ma a Paul e rii baita ka urii, <<Langi
osi aadea tesi doo ani oe i talamu! Gemelu
too sui go amelu i seegi!>>
29 Ma na wane fofolo na ka soe uria ta
kwesu, ma ali'ali ka ruu i beu fai nia na
lelebelaa, ma ka bourure maana aena a
Paul ma a Silas.
30 Sui nia ka talai daaro i maa, ka
soeledi daaro ka urii, <<Roo wane baita
nau gi ae, taa na tara kuka aadea eeri
kuka mouri?>>
31 Daaro oolisia daaro ka urii, <<O
manata mamana ana Lord Jesus hai oko
mouri, ni oe fai nia na aebara oe.>>
32 Ma daaro ka ainitalo ana baelana a
Lord fuana ma fuana na tooa gi laugo na
gera too la luma nia.
33 Ana kada e rodo nae ua go, na wane
fofolo naa ka talai daaro, ka saufia ana
mae ligiligia gi noni daaro, sui i nia fai
nia na aebara nia, daalu ka ali'ali daka
siuabu ua go.
34 Sui nia ka talaia a Paul ma a Silas
daalu ka lea uria luma nia, ma ka hangoni
daaro. Ma ni nia fai nia na aebara nia
gera ka eele asianaa, i sulia gera manata
mamana na ana a God.
35 Sui i ubongia, na wane baita gi i Rom
gera falea baelada fuana wane baita gi
ana oomea gera ka urii, <<Molu lea, molu
ka faarongoa na wane fofolo baa haia ka
faahagaa roo wane baa gi i maa faasia lao
beu ni kanilaa baa.>>
36 Haia, na wane ni fofolo naa e lea ka
faarongoa a Paul ka urii, <<Na wane baita
gi da haea mai fuagu ni oe fai nia a Silas
tara moro ka haga na amoro i maa. Moro
lea na ana si kada nae, sulia na kwaelaa
nae e sui naa.>>
37 Ma a Paul ka bae urii fuana wane
baita gera gi wane gi ana oomea, <<Boroi
ana e langi dasi keto gemere ana tesi doo,
i gera da rabusi gemere sui naa i maana
tooa oro gi. Haia, ma ni gemere laugo na
wane i Rom gi! Sui gera ka aalu gemere
la beu ni kanilaa. Haia, ma si kada naa,
gera ka doori oodu aagwa lau ani gemere.
Langi asia go! Gemere dooria na wane
baita gi i Rom ana naa, gera ka lea mai i
see eeri gera ka faahaga gemere!>>
38 Haia, na wane baita gera gi na wane
ana oomea gi da lea, daka faarongo ana
na baelaa nae gi siana wane baita gi i
Rom. Ma ana si kada gera rongoa naa a
Paul ma Silas daaro roo wane i Rom gi
laugo, gera ka mou asianaa.
39 Ma gera ka lea mai siadaaro, ma gera
ka kwaimanatai fuadaaro. Sui gera ka
talai daaro i maa faasia la beu ni kanilaa,
ma gera ka gani daaro hai daaro ka lea
na adaaro faasia fera nae.
40 Kada a Paul ma a Silas daaro haga
faasia beu ni kanilaa, daaro ka lea i lao
luma ni Lidia. I seenae gera ka daotoona
na tooa gi na da manata mamana, ma
daaro ka falea na baea gi ni kwaiareia
fuada, sui daaro fi lea naa adaaro.

I Tesalonika

17

1 Sui a Paul fai nia a Silas daaro lea
daaro ka liu i Amfipolis ma i Apolonia,
sui daaro ka dao i Tesalonika, gula baa
na Beu Aabu ni figulaa gera Jiu gi e too
ana.
2 Ma sulia na malutana, a Paul ka lea
i Beu Aabu. Ma i seenae sulia oolu fe
maedani Sabat, nia e faarai fai nia na
tooa, ma ka bae sulia na Kekedelaa Aabu.
3 Nia ka talamatainia ma ka iidumia na
Kekedelaa uria faamamanalaa na wane
aadafililana a God ka nonifii ana ma sui
ka tatae faasia maea. A Paul ka bae
urii, <<A Jesus na nau ku ainitalongainia
fuamolu naa, nia naa na wane aadafil-
ilana a God.>>
4 Ma bali ana tooa gera ka manata
mamana, ma gera ka ado fai a Paul ma
Silas, ma teni geni naonao oro gi laugo
faasia la maefera nae fai nia teni tooa oro

faasia i Grik gi na da manata baita ana a God.
5 Sui na tooa i Jiu gi gera ka kwaifii asianaa, ma gera ka konia wane ta'a gi na da liliu go ada eeri gera ka oogu ana tee ooguogua ana tooa rakehasu gi. Ma gera ka faangalungalua asianaa na fera nae, ma gera ka kwaea luma a Jason, sulia gera dooria daotoona a Paul ma a Silas haia gera ka talai daaro siana na tooa gi.
6 Haia, ma si kada e langi gera kasi daotoo daaro, gera ka dumulia na ada a Jason fai nia teni oote tooa gi na da manata mamana, ma daka abalangai gera siana wane baita gi la fera, ma gera ka feengida daka rii urii, <<Tooa naa gera aadea asianaa doo ta'a gi la maefera oro gi! Ma daalu ka lea lau mai la maefera golu naa,
7 ma a Jason ka aaluda la luma nia. Gera sui go gera oia na kwaieresia nia gi na aaofia baita golu i Rom, sulia gera haea hasa tee aaofia lau na hatana a Jesus.>>
8 Sulia na baelaa nae gi, ka falea na ngalungalua baita fuana na figua nae fai nia na wane baita gi.
9 Haia, na wane baita gi gera ka su-ungainia a Jason fai nia na wane aai gi lau haia gera ka falea si malefo uria na lugasilaa gera. Sui gera ka lugasi gera naa.

I Berea.

10 Haia, ana si kada e rodo mai, na tooa gi na da manata mamana gera ka oodua Paul ma a Silas uria Berea. Kada daaro dao kou ana, daaro ka lea lao Beu Aabu ni Figulaa gera Jiu gi.
11 Na tooa i seenae gera too ana maluta diana liufia na tooa i Tesalonika. Gera ka dooria asianaa uria rongolana taa na a Paul e haea gi, ma ana maedani gi sui go, gera iidumia na Kekedelaa Aabu eeri gera ka haitamana taa naa Paul e haea nia mamana.
12 Haia, na tooa oro gi ani gera daka manata mamana, ma na geni naonao oro i Grik fai nia na wane oro gi laugo i Grik, gera ka manata mamana.
13 Sui, ana si kada na tooa i Jiu gi na gera too i Tesalonika gera rongoa a Paul e ainitalo laugo ana baelana a God i Berea, gera ka lea laugo mai i seenae, gera ka falea na rakehasua fuana na ooguogua na tooa eeri gera ka ngalungalu.
14 Ma ali'ali na oote tooa gi na da manata mamana gera ka oodua a Paul uria fakana aasi. Haia, ma Silas ma Timothy daaro ka too na adaaro i Berea.
15 Haia, ma na wane gi na gera talaia a Paul gera lea fai nia, gera ka dao mai Atens. Sui dafi ooli uria Berea fai nia si baelaa gi faasia a Paul fuana a Silas ma Timothy haia daaro ka lea ali'ali siana.

I Atens.

16 Ana si kada a Paul e too ana i Atens maasia a Silas ma Timothy, nia ka rakehasu i sulia nia e rikia na nunui doo oro gi uria fooasilana e too i laona fera nae i Atens.
17 Nia na nia ka faarai la Beu Aabu ni figulaa fai nia na Jiu gi ma na tooa maadiu gi na gera ka manata baita ana a God. Ma nia ka faarai laugo i maana uusia sulia dani fuana na tooa gi na da liliu go ada.
18 Haia, teni faatolomai gi ana tooa Grik gi na da alangida ana <<Epikurean>> ma <<Stoik>>, gera oolisusuu laugo fai nia a Paul. Ma bali ada daka bae urii, <<Taa naa na wane lafe lalafusidoo naa dooria ka haea?>>

Haia, ma bali ana wane nae gi gera ka bae urii, <<Nia e bae oto sulia na god e'ete gi.>> Gera bae urinae sulia Paul e ainitalo sulia a Jesus ma na tatae oolilaa faasia na maea.
19 Ma gera ka talaia a Paul i naona na ooguogua na wane baita na da alangia ana <<Areopagus>>, gera ka bae urii, <<Gemelu dooria melu ka haitamana na faatolomaia faalu na o bae sulia.
20 Sulia teni si doo na melu rongoa o haea nia e ete faasia na doo gi na melu rongoda i nao, ma melu ka dooria haitamana na malutada.>>
21 (Gera bae urinae, sulia na tooa i Atens ma na tooa na da lea mai uria toolaa i Atens, gera dooria faarailaa sulia ma na fafurongolana na taa gi na e faalu sulia dani.)
22 Ma a Paul e take i naona na ooguogua nae ana wane baita gi, ma ka bae urii, <<Gamu tooa i Atens, nau ku riki gamu mu dooria asianaa fooalaa.

23 Sulia si kada ku liu la fera gamu naa ma kuka rikia na gula gi lea doo molu ka fooa ana gi, ku aada kuka rikia na fuliere na da kedea ana na baelaa naa gi, <Fuana na God na langi gia si haitamana.> Haia, na doo na mu fooasia na e langi musi haitamana, nia naa nau ku ainitalongainia fuagamu naa.

24 Na God na e haungainia na molaagali ma na doo gi sui i laona, nia na Lord usia i langi ma i aano, ma langi kasi too i laona beu aabu na wane e haungainia.

25 Ma nia e langi kasi dooria go tesi doo na wane gi haitamana gera ka aadea fuana, sulia nia i talana ana naa nia falea mouria ma na doo gi sui fuana tooa gi sui.

26 Sulia ana na hafalilana mai, a God e haungainia go tee wane, ma faasia tee wane nae nia ka haungainia na tooa oro e'ete kwailiu gi, ma ka aalu gera la molaagali teefou. Ma suifetei nia kafi haungaida, nia aalua si kada ma i fai naa tara gera ka too ana.

27 Nia aadea si doo naa fuana gera ka nanisia ma tara gera kafi daotoona oto lea so gera ka nani uria. Haia, ma a God langi kasi too tau go faasi gia.

28 Sulia ta wane baa e bae urii, <Sulia ni nia naa gia ka mouri ma gia ka gelo ma gia ka too.> Ma ta wane ana wane kekede gamu gi e haea laugo, <Gia laugo na wela nia gi.>

29 Haia, sulia ni gia na wela nia gi, langi gia si manata hasa a God nia ta doo go ana mala ta nunui doo ana gold ma langi silva ma langi ta fou na wane go ana e haungainia ana haitamadooa nia.

30 I nao ua, a God langi si iilia tesi doo si kada tooa gi langi dasi haitamana ua. Haia, ma ana si kada nae, nia haea naa fuana tooa gi sui ana fera gi sui eeri gera ka aabulo faasia na doo ta'a gi na da haitamana iililana.

31 Sulia nia e aalua naa fe dani eeri tara nia ka keketoa ana tooa gi sui. Na ketolaa nia e o'olo, ma nia ka aadafilia na tee wane eeri nia ka keketoa na tooa gi. Ma nia ka falea naa na faamamanalana fuana tooa gi sui ana tataelana na wane nae faasia na maea!>>

32 Kada tooa gi gera rongoa a Paul e faarai sulia tataelaa faasia na maea, teni wane ada gera ka faawaela ada ana. Haia, ma bali ada gera ka haea, <<Gemelu dooria oko bae lau sulia si doo naa.>>

33 Sui a Paul ka lea na ana faasia na ooguogua nae.

34 Ma teni wane gera ka ado fai nia ma gera ka manata mamana. Haia, tee wane ada na a Dionisius, ta wane ana ooguogua ana wane baita gi. Ma tee geni hatana ni Damaris, ma teni tooa gi lau da manata mamana.

I Korint.

18

1 I buria si doo naa, a Paul ka lea faasia i Atens, ka tasa uria i Korint.

2 I seenae, nia ka kwaitodai fai nia tee wane i Jiu hatana a Akuila, na e futa i Pontus. Nia e lea mai faasia i Itali fai nia na afe nia ni Prisila, sulia na aaofia baita hatana Kladius e oodua na tooa i Jiu gi sui go gera ka lea faasia i Rom. Haia, a Paul e lea uria na rikilada.

3 Ma nia ka too ma ka rao ana fai daaro, sulia na raolana e bobola fai daaro ana haungailana babala ana maku gi, uria faafolilaa ana.

4 Ma nia ka faarai fai nia na tooa gi la Beu Aabu ni figulaa ana maedani Sabat gi hai ka bulasia manatana tooa i Jiu gi ma i Grik gi.

5 Sui ana si kada a Silas ma a Timothy daaro dao mai faasia i Masedonia, a Paul ka lugasia na raolaa nia, ma ana si kada gi sui nia ka ainitalo ana Faarongolaa Diana, ma ka talamatai folaa ana fuagera Jiu gi na a Jesus nia na wane aadafililana a God.

6 Ma ana si kada gera oolisi rakehasu ana ma gera ka haea doo ta'a gi suli nia, nia ka tolo susuala ma ka kwae tafusia na aafuafui gano faasia maku nia gi, ma ka bae urii fuada, <<Lea langi molu si too ana mouria faalu faasia a God, gomolu i talamolu laugo ana na molu iilia! Langi lau na garolaa nau. Haia, ita tara'ena ka lea alaa, nau tara kuka lea na agu siana tooa maadiu gi.>>

7 Ma nia ka lea faasi gera, ma ka lea ka too i laona luma tee wane maadiu na hatana a Titius Justus, na wane na lea doo

ka fooasia laugo a God. Haia, na luma nia
ka too laugo i maana Beu Aabu ni figulaa.
8 Sui a Krispus, na wane baita ana Beu
Aabu nae, nia ka manata mamana ana
Lord fai nia na tooa nia gi sui. Ma teni
tooa oro gi laugo i Korint, gera rongoa
baelana a Paul, ma gera ka manata ma-
mana ana, ma gera ka siuabu.
9 Sui ana tee fe rodo, a Paul ka rikia
tee faataia, ma a Lord e bae urii fuana,
<<Langi osi mou, o tasa dongaa amu ana
faarailaa fuada ma langi osi lugasia si
raoa na o iilia.
10 Sulia nau ku too fai oe. Ma e afetai
fuana ta wane ka aadea tesi doo uria
labasilamu, sulia na tooa nau gi gera oro
lao maefera naa.>>
11 Nia na aadea a Paul ka too i seenae
sulia tee fe ngali ma oono fe sinali uria
faatolomailana tooa ana baelana God.
12 Ma ana si kada na aaofia baita i Rom
e aalua Galio ka baita usia lolofaa i Gris,
na tooa i Jiu gi gera ka oogu ma gera ka
dumulia a Paul ma gera ka ngali nia siana
Galio uria na ketolana.
13 Ma gera ka feengia daka urii, <<Na
wane na e iiliili uria na talailana tooa eeri
gera ka fooasia a God ana maluta na e ete
faasia na kwaieresia gi.>>
14 Haia, ma si kada a Paul e dooria ka
faarai ana, a Galio ka bae urii fuana tooa i
Jiu gi, <<Na doo naa, lea so ta aadelaa ta'a
ma langi so ta garolaa, nau haitamana
kuka gwaromaabe fai gamu Jiu gi.
15 Sui, i sulia na oolisusuulaa gamu go
ana gi sulia na baea gi ma na hata gi
ma na kwaieresia gamu gi i talagamu,
nia diana fuana molu ka olosia agamu i
talagamu. Sulia i nau langi kusi falea na
keketolaa uria na doo urinae gi.>>
16 Sui nia ka kwaetari daalu teefou
faasia si gula na uria keketoa.
17 Ana si kada nae, gera ka dumulia a
Sostenes, na wane baita ana Beu Aabu ni
figulaa, ma gera ka rabusia i maana fuli
keketoa. Ma si aadelaa nae e langi kesi
oga nia go a Galio.

Na oolilaa uria i Antiok.

18 Haia, a Paul ka too i Korint fai
nia tooa gi na da manata mamana sulia
maedani oro gi. Sui nia ka lugasi gera,
ma ka faafolo ana faka uria Siria fai nia
ni Prisila ma a Akuila. Ma suifetei daalu
fi faafolo faasia i Kenkarae, ka olea iifuna
eeri nia ka faatainia nia ka faamamanaa
ta baelaa aalualu nia fuana a God.
19 Si kada gera dao i Efesus, a Paul ka
lea faasia ni Prisila ma a Akuila, ma ka
lea la Beu Aabu ni figulaa, ma ka faarai
fai nia na Jiu gi.
20 Sui na tooa gi gera ka gani nia hai
ka too tee tau faida, ma nia langi kasi
aalafaafia.
21 Sui ana si kada nia lea ana, nia ka
bae urii fuada, <<Lea so na kwaidoori-
laa a God, nau tara kuka ooli lau mai
siagamu.>> Sui nia ka faafolo faasia i
Efesus.
22 Kada nia e dao ana i Sesarea, nia
ka lea fui Jerusalem ma ka falea baea ni
rakedianalaa fuana tooa gi la soefaataia.
Sui nia ka lea fui Antiok.
23 Ma i buira nia too i Antiok sulia
aange maedani, nia ka lea, ma ka liufia na
lolofaa gi i Galesia ma i Frigia uria faan-
gasilana tei gera na da manata mamana
gi.

Apolos.

24 Ana si kada nae, tee wane i Jiu hatana
a Apolos, na e futa i Aleksandria, nia e
lea mai uria i Efesus. Nia na wane bae
diana, ma nia ka haitama diana laugo ana
Kekedelaa Aabu.
25 Ma nia ka haitamana ana maluta
sulia a Lord, ma nia ka bae rigita ma ka
faatolomai o'olo sulia a Jesus. Boroi ana,
nia haitamana go ana siuabulaa a John.
26 Ma nia ka hafali bae rara'a i laona
Beu Aabu ni figulaa fuana tooa gi. Sui ana
si kada Prisila ma Akuila daaro rongo nia,
daaro ka soe nia uria na luma daaro, ma
daaro ka faatai o'olo ana faatolomailaa
mamana sulia a God.
27 Sui a Apolos ka manata uria lealaa i
Gris. Ma na tooa na da manata mamana i
Efesus daka adomi nia ana kedelaa fuana
tooa gi na da manata mamana na da too
i Gris, hai gera ka gonitai nia si kada nia
dao kou ana siada. Haia, si kada nia dao
kou ana, nia ka kwai'adomi baita asianaa
fuana tooa gi na da manata mamana ana
Jesus ana na faadianalaa a God fuagera.
28 Sulia si kada na tooa i Jiu gi da
oolisusuu fai nia, nia e bae rigita fai gera
ma ka tasa ani gera. Sulia nia ka faatainia

na Kekedelaa Aabu gi na e faamamana ana na a Jesus nia na wane aadafililana a God.

I Efesus.

19

1 Kada a Apolos e too i Korint, a Paul ka liu ana fera gi la lolofaa nae lea ka dao i Efesus. Ma nia ka daotoona teni tooa da manata mamana ana a Jesus i seenae.

2 Ma nia ka soeledi gera ka urii, <<Gomolu ngalia naa na Aanoedoo Aabu ana si kada mu manata mamana ana?>>

Ma daalu oolisia daka urii, <<I gemelu na rongolana boro na taa naa na Aanoedoo Aabu, e langi melu si rongoa.>>

3 A Paul ka soeledi gera lau ka urii, <<Siuabulaa taa naa mu ngalia?>>

Ma gera oolisia daka bae urii, <<Na siuabulaa a John.>>

4 Sui a Paul ka bae urii lau fuada, <<Na siuabulaa a John na doo fuana ni tei gera na da kari aabulo faasia na aade ta'alaa gera gi. Ma a John ka haea laugo fuana tooa i Israel gi, gera ka manata mamana ana na wane na tara ka dao mai i buira--a Jesus nae.>>

5 Ma si kada gera rongoa si doo naa, gera ka siuabu ana hatana Lord Jesus.

6 Sui a Paul e aalua na abana gi i fafoda, ma na Aanoedoo Aabu ka sifo faafida, ma gera ka bae ana na baelaa e'ete gi, ma gera ka bae sulia na baelana God.

7 Daalu bobola fai nia aakwala ma roo wane.

8 Ma sulia oolu fe sinali, a Paul ka ruu i laona Beu Aabu ni figulaa i Efesus ma ka bae rara'a fuana na tooa gi ma ka iiliili uria bulasilana na manatada sulia na Initooa a God.

9 Haia, ma bali ada gera ka aaburongo, ma langi gera kasi manata mamana. Ma i naona tooa oro gi, gera ka haea baelaa ta'a gi sulia Faarongolaa Diana sulia a Lord. Sui a Paul e talaia na fafurongo gi gera ka lea faasida, ma sulia dani nia faarai fuana na tooa gi i laona beu a Taeranus ni figulaa.

10 Si doo na gera iilia sulia roo fe ngali. Nia naa na tooa gi sui na gera too la lolofaa i Asia, na Jiu gi ma na tooa maadiu gi, gera ka rongoa baelana a Lord.

Na wela a Skefa.

11 Ma a God ka falea na mamanaa baita fuana a Paul eeri nia ka aadea na doo kwaibalatana gi ni kwelelaa ana.

12 Ma lea da ngalia ta maku to'ou boroi ana maku nia gi siana ta wane na e matai, na wane nae tara ka akwaa naa. Ma na aagalo gi laugo daka haga faasia na tooa nae gi.

13 Haia, ma teni Jiu gi gera ka liliu sulia dani uria tarilana na aagalo gi. Ma gera laugo daka iiliili uria tarilana na aagalo gi ana hatana Lord Jesus. Gera bae urii fuana aagalo ta'a gi, <<Nau ku oodu gamu ana hatana Jesus, na a Paul e ainitalo ana.>>

14 Na fiu wela wane nia na Fooanigwou gera Jiu gi na hatana a Skefa na da aadea si doo nae.

15 Sui na aagalo ta'a na ka oolisida ka urii, <<Nau ku haitamana a Jesus, ma nau kuka haitamana laugo a Paul. Haia, ma ni gomolu, gomolu ni tei naa?>>

16 Haia, na wane na aagalo ta'a na e nii ana ka tolofi daalu, ma ka kwae daalu. Ma daalu ka tafi aukama faasia luma wane nae fai nia na mae raunga gi noni daalu.

17 Ana si kada na tooa Jiu gi ma na tooa maadiu gi da too i Efesus gera rongoa si doo naa, gera ka mou asianaa, ma gera ka faabaita asianaa hatana Lord Jesus.

18 Ma na tooa oro ana tooa na da manata mamana, gera lea mai gera ka bae ma daka faatainia na aade ta'alaa gera gi.

19 Ma tooa oro ada na da rao ana aagalo ta'a gi, gera ka ngalia mai na buka gera ana raolaa sulia na aagalo gi, ma gera ka suungida i matangana figua. Ma gera aalu oofua na liulana na buka nae gi, ma nia ka dao ana lima aakwala tooni malefo.

20 Sulia raolaa ana mamanaa urinae, nia aadea baelana Lord ka tagala ma na tooa oro gi gera ka manata mamana ana.

Na ngalungalua i Efesus.

21 Buira na doo nae gi sui, a Paul ka manata uria lealaa ana fera gi laona lolofaa i Masedonia ma i Gris, ma ka tasa uria i Jerusalem. Ma a Paul ka bae urii, <<Buira ku lea i see loko sui, nau ku dooria laugo kuka lea uria i Rom.>>

22 Ma nia ka oodua a Timothy ma a Erastus na roo wane kwai'adomi nia gi i Masedonia, si kada nia too ua kou ana i Asia.

23 Haia, ma ana si kada nae baa na afetaia ka fuli i Efesus sulia na Faarongolaa Diana a Lord.
24 Haia, tee wane hatana a Demitrius nia na wane haungailana na doo gi ana silva, ma nia ka haitamana haungailana na gala nunui doo gi ana beu aabu fuana na god geni hatana ni Atemis. Ma na raolaa a Demitrius ka faatodadooa asianaa na tooa na gera rao fuana.
25 Ma nia ka soeda uria oogulaa fai nia na wane aai na da iilia laugo na raoa na gera iilia. Ma nia ka bae urii fuada, <<Oote wane ae, gomolu haitamana na todadoo golu na e lea mai faasia na raoa na golu iilia ana haungailana na beu aabu gi.
26 Haia, ma ni gomolu rikia ma molu ka rongoa i talamolu ana si doo na a Paul e iilia naa. Nia e haea na god gi na wane gi da haungaida, gera langi lau na god mamana gi. Haia, ma sulia nia e bae urinae, na tooa oro gi na manatada ka bulasi i seegi i Efesus ma na maefera oro gi lao lolofaa i Asia.
27 Haia, lea urinae, tara na tooa gi daka hae ta'a oto ana raolaa golu naa gi. Langi lau taifilia si doo nae, ma tara tee doo ka ta'a laugo na tara na beu aabu nia god geni baita golu ni Atemis na doo tatagwai na ana, ma na babaitaa nia tara ka langi naa. Ma nia na god na tooa i Asia gi sui go ma na molaagali sui go na gera fooasia!>>

28 Kada na figua nae gera rongoa baelaa nae gi, na rakeda ka hasu asianaa, ma gera ka rii baita gera ka urii, <<Ni Atemis na god i Efesus na e baita ka tasa!>>
29 Sui na ngalungalua ka tae la maefera baita nae. Ma gera ka dumulia a Gaius fai nia Aristakus, roo wane faasia Masedonia na daaro lelea fai nia a Paul, ma gera ka abalangai daaro uria si gula na lea doo tooa gi gera ka oogu ana.
30 Haia, a Paul e dooria ka lea i naona figua nae, sui na tooa na gera manata mamana na gera ka luia.
31 Ma teni wane baita gi ana lolofaa nae na gera ruana fai a Paul, gera laugo daka falea na baelaa uria ganilana langi kasi lea ana si gula na gera figu ana.
32 Ma na ngalungalua lao ooguogua nae ka baita. Ma teni tooa da rii daka haea na ada tesi doo, ma teni tooa aai daka haea naa laugo ada tesi doo ete, sulia na orolana tooa langi dasi haitamana go si taa naa gera oogu mai uria.
33 Ma teni tooa da manata hasa a Aleksanda na aadea ta doo garo, sulia na tooa i Jiu gi gera ka oodu nia i naona figua. Sui a Aleksanda ka mamalafoo fuana figua ana abana uria na faabonalada, hai nia ka haea ta baelaa ni bokolaa fuana tooa.
34 Haia, si kada gera riki haitamana nia na Jiu, gera ka rii lau daka urii, <<Atemis na god gia i Efesus naa e baita ka tasa! >> Ma gera ka rii urinae sulia si kada tau, bobola fai nia roo kade hato.
35 Sui na wane kekede ana na wane baita gi, nia e lea mai ka faabonaa na tooa gi ka urii, <<Tooa i Efesus ae, na tooa gi sui go da haitamana gia na tooa i Efesus, gia aadasulia na beu aabu ni Atemis fai nia na fou aabu baa e asia mai faasia i langi.
36 Langi ta wane hasa ka tofea na doo naa gi. Haia, nia diana go na molu too aaroaro naa, langi molu si aadea lau tesi doo iilingia na tooa nue gi.
37 Sulia molu ngalia mai roo wane naa gi, sui boroi ana langi daaro si belia go tesi doo faasia la beu aabu ma langi daaro si bae tataga go ana tesi doo sulia na god geni gia.
38 Ma lea a Demitrius ma na tooa na da rao fuana gera dooria feengia ta wane, gera ka keto nia ana fe dani ana keketolaa gi lao luma ni keketolaa, ma na wane ni keketolaa gi daka haitamana gera ka rongo gera.
39 Haia, lea molu dooria tesi doo ua, gia ka olosia i naona tooa gi ana si kada na wane baita gia gi da aalua.
40 Nia diana golu aadasuli golu, aata gera ka feengi golu ana ngalungalu na golu aadea i tara'ena. Ma afetai golu ka falea ta manata diana sulia.>>
41 Buira nia haea doo naa gi sui, nia haea gera ka ooli na ada.

I Masedonia ma i Gris.

20

1 Ma i buira na ngalungalu na e aaroaro,
a Paul ka soea mai na tooa na da manata
mamana gi siana, ma ka falea baea ni
kwaiareia gi fai nia na aalualulaa ani
gera. Sui nia ka lea uria Masedonia.
2 Ma nia ka liufia na fera nae gi, ka
aarea na tooa gi ana baelaa oro gi. Sui
nia ka dao i Gris.
3 Ma nia ka too i seenae sulia oolu fe
sinali. Ma si kada nia aade aagau uria
lealaa i Siria, nia ka rongoa na Jiu gi gera
aalu manata uria na haungilana. Nia na
aadea nia ka manata ana uria oolilaa fui
Masedonia.
4 Ma a Sofata na wela Pirus na wane
faasia i Berea, ma a Aristakus ma a
Sekundus na daaro faasia i Tesalonika,
ma a Gaius faasia i Derbe, ma a Tikikus
ma a Trofimus daaro faasia i Asia, ma a
Timothy, nia naa daalu lea fai nia a Paul.
5 Gera lea daka maasi gemelu i Troas.
6 Haia, melu faafolo faasia Filipae buira
na Maoma ana Beredi na langi ta iisi i
laona, ma lima maedani i buira, melu ka
oofu lau fai daalu i Troas. I seenae melu
ka too sulia fiu maedani.

Daolaa i'isi a Paul i Troas.

7 Ana Satadei i haulafi, mika oogu mai
uria na Fanga Aabulaa. Ma a Paul ka bae
fuana na tooa gi ita i haulafi lea ka dao
oogotouna rodo, sulia tara nia ka lea na
ana i bobongi.
8 Haia, na kade luma na i langi na melu
oogu ana, na laeta oro gi da nii i seenae.
9 Ma tee wane daraa hatana a Iutikus e
gwouru ana maana maafolo, ma sulia a
Paul e bae ka tau, na maana wane daraa
naa ka hafali teteolaa, ma ka teo liu na
ana, ma ka asi nia na ana faasia ooula
tale luma fui hae gano. Kada gera kou
nia, gera ka rikia nia e mae naa.
10 Sui a Paul e sifo hae gano, ka bourur u
ma ka oofia, sui ka bae urii, <<Langi molu
si manata abo, sulia nia mouri ua go
ana.>>
11 Sui nia ka ooli laugo ana uria kade
luma na gera oogu ana, ma ka niia na
beredi ma gera ka fanga. Ma buira nia
faarai faida lea ka dani, a Paul kafi lea.
12 Ma gera ka oolifainia na wane daraa
na e mouri uria luma nia, ma gera ka eele
asianaa.

Faasia i Troas melu ka lea uria Miletus.

13 Sui melu ka lea na amelu i nao uria
la faka, ma melu ka faafolo uria Asos eeri
melu ka faataea a Paul i seenae. Nia e
bae urinae fuamelu, sulia nia ka lea kou i
seenae ana tala i tolo.
14 Kada nia daotoo melu i Asos, melu
ka faataea, sui melu ka tasa naa uria i
Mitilene.
15 Haia, melu lea faasia i seenae, melu
ka liu i Tios ruana maedani. Ma fe dani
i buira, melu ka dao i Samos. Ma fe dani
buira lau, melu ka dao i Miletus.
16 Haia, a Paul naa manata na hasa ka
tasa kou ana uria i Efesus haia langi melu
si too i Asia, sulia melu lea ali'ali haia
melu ka dao i Jerusalem suifetei fe dani
Pentekos, lea so ka waluda.

Baea ni aalualua a Paul fuana tooa i Efesus.

17 Ana si kada a Paul e too i Miletus, nia
ka fale baea fuana na wane baita gi ana
soefaataia i Efesus eeri gera ka lea mai
uria rikilana.
18 Kada gera dao mai, nia ka bae urii
fuada, <<Gamu haitamana si doo gi na ku
iilia si kada ku too ana fai gamu, ita ana
si kada ku dao mai la lolofaa i Asia.
19 Nau ku iilia na raoa fuana a Lord, fai
nia na faato'oulaa ma na aangilaa ana si
kada afetaia gi e dao ani nau sulia na doo
ta'a gera Jiu gi na da aadea ani nau.
20 Gamu muka haitamana sui naa i nau
langi kusi haufinia go tesi doo faasi gamu
uria adomilagamu si kada ku bae ana
sulia a God ma kuka faatolomai i laona
luma gamu gi ma fuana na tooa gi sui.
21 Fuana Jiu gi ma fuana na tooa maadiu
gi, nau ku bae fifii fuada haia gera ka
aabulo faasia aade ta'alaa gera gi, ma gera
ka aabulo fuana God, ma daka manata
mamana ana Lord Jesus.
22 Haia, ma sulia nau ku roosulia na Aa-
noedoo Aabu, nau kuka lea fui Jerusalem,
ma nau langi kusi haitamana taa naa tara
ka dao ani nau i seenae.
23 Ma nau ku haitamana go agu ana fera
gi sui na nau ku dao ana, na Aanoedoo
Aabu ka haea fuagu taa na e maasi nau

naa na kuka daotoona afetaia ma tara
kuka too i laona beu ni kanilaa.
24 Haia, nau ku haitamana na mouria
nau na doo tatagwai go ana fuagu. Nau
ku dooria go agu faasuilana mone agu
na raoa na a Lord Jesus e falea fuagu
uria iililana. Ma na raoa nae nia naa na
ainitalongailana Faarongolaa Diana sulia
na rakedianalaa nia a God fuana na tooa
gi sui.

25 <<Haia, i nau ku liliu matanga gamu
sui fai nia na baelaa sulia Initooa a God.
Ma ana si kada nae, nau ku haitamana
tara langi molu si riki nau lau.
26 Haia, ma ni nau ku hae folaa na ana
fuagamu i tara'ena nae, lea so ta wane ani
gamu kasi too ana na mouria faalu faasia
a God, na garolaa naa e langi kasi too i
fafogu.
27 Sulia nau langi kusi haufinia go tesi
doo ana faarongolagamulaa ana sulia na
kwaidoorilaa nia a God gi fuaga.
28 Nia naa, muka aadasuli gamu i ta-
lagamu ma na tooa gi na na Aanoedoo
Aabu e aalua fuana muka aadasuli gera.
Muka aadasulia na tooa na da manata
mamana ana a God iilingia na wane
aadasulia na sipsip gi e aadasulida. A God
e nauhata ada sulia na maelana na Wela
nia i talana.
29 I nau ku haitamana buira nau ku lea,
teni tooa na da iilingia na kui kwasi gi tara
daka lea mai, ma daka labasia na tooa na
da manata mamana.
30 Si kada tara ka dao mai na teni wane
gi ana bubulutaa gamu tara gera ka sugea
tei gera na da manata mamana uria lealaa
sulida.
31 Haia, muka aadaada, ma muka man-
atatoona sulia oolu fe ngali, ana dani ma
na rodo, nau ku faatolomai gamu, sui
boroi ana laona afetaia ma na aangia.

32 <<Ma ana si kada nae, nau ku fale
gamu fuana a God eeri nia ka aadasuli
gamu ma ana baelaa diana nia gi ka
aadasuli gamu laugo. Sulia na baelana e
bobola uria na faarigitalaa gamu ma ka
falea na doo diana gi na a God e too ana
fuana na tooa nia gi sui.
33 Ma molu ka haitamana laugo nau
langi kusi dooria go tesi malefo langi so
tesi maku faasia ta wane amolu.
34 Haia, ma ni gamu sui go molu haita-
mana na nau ku rao ana na abagu gi eeri
kuka falea na doo gi sui na oote ruana nau
gi ma ni nau melu dooria.
35 Nau kuka faatainia sui na fuagamu
ana raolaa rigita urinae golu haitamana
golu ka adomia tooa gi da makeso, ma
muka manatatoona na baea baa gi Lord
Jesus e haea, <Na wane na e fale e eele
baita liufia na wane na e ngali.>>>
36 Kada a Paul e bae sui, nia ka bourur u
fai gera, ma ka fooa.
37 Ma gera sui go daka aangi si kada
gera oofia a Paul ma gera ka nonoia.
38 Ma gera ka liobukonu asianaa sulia
nia haea tara langi gera kasi riki nia lau.
Haia, ma gera ka lea fai nia uria la faka.

Paul e lea uria i Jerusalem.

21

1 Haia, melu manialualu ada, sui melu
ka tae la faka, ma melu ka lea. Kada
melu faafolo ana, melu ka dao i Kos. Sui
ana ruana maedani, melu ka dao i Rodes.
Haia, faasia i seenae, melu ka lea kou uria
Patara.
2 I seenae, melu ka daotoona na faka na
tara ka lea uria i Fonisia. Sui melu tae la
faka nae, melu ka lea lau.
3 Melu ka liu ana si gula na melu aada
kou ma melu ka rikia kou i Saeprus. Sui
melu aaere i bali alaa, melu ka lea uria
Siria. Melu ka sifo i hara i Taea, gula na
faka tara ka faasifoa ana luluda gi.
4 Ma i seenae melu ka daotoona teni
tooa na da manata mamana gi, ma melu
ka too faida sulia fiu maedani. Ma sulia
na Aanoedoo Aabu e falea na manataa
fuada, gera ka bae abo ana Paul haia ka
langi si lea uria Jerusalem.
5 Haia, ma ana si kada uria lealaa
gemelu, melu ka lea na amelu. Ma na
wane gi sui go fai nia na afe gera gi ma
na wela gera gi sui, gera lea fai gemelu
uria i fakana aasi. Kada melu dao, melu
ka bourur u ma melu ka fooa.
6 Sui melu ka aalualu ada, sui melu kafi
tae la faka, ma daalu ka ooli na adaalu
urii fera.
7 Sui melu ka lea faasia i Taea, melu ka
dao i Tolemais, melu ka rikia teni tooa gi

na gera manata mamana, ma melu ka too
faida sulia tee maedani.
8 Haia, ana ruana maedani, melu ka
lea lau, melu ka dao i Sesarea. I seegi,
melu ka too i luma a Filip, na e haitamana
ainitalongailana na Faarongolaa Diana.
Ma nia ta wane ana fiu wane baa gi na
da aadafilida i Jerusalem uria adomilana
na tooa na da manata mamana.
9 Nia e too ana fai haari gi, lea doo gera
ka ainitalo ana baelana a God.
10 Haia, melu too i seenae sulia aange
maedani, ma tee profet hatana a Agabus
ka dao mai faasia i Judea.
11 Nia e lea mai siamelu, ma ka ngalia
si oko a Paul uria bidilana liitana, ma ka
kani faafia ana roo aena gi i talana fai nia
roo abana gi laugo, sui ka bae urii, <<Na
Aanoedoo Aabu e haea, na wane na si oko
nia naa, tara Jiu gi gera kani urii laugo ani
nia i Jerusalem, sui gera ka fale nia fuana
tooa maadiu gi.>>
12 Ana si kada melu rongoa si doo nae,
gemelu fai nia na tooa gi seenae melu
ka gania a Paul eeri ka langi si lea fui
Jerusalem.
13 Sui nia e oolisi gemelu ka urii, <<Utaa
naa molu ka aangi urinae ma muka aade
nau kuka liobukonu? I nau ku aade aagau
langi lau uria kanilagu go ana i Jerusalem,
ma uria na maelaa naa fuana a Lord
Jesus.>>
14 Ma sulia melu si bobola uria bulasi-
lana manata a Paul, melu ka bae urii na
amelu, <<Haia, lugasia kwaidoorilaa Lord
ka fuli na ana.>>
15 Buira melu too i seenae sulia aange
maedani, melu aade aagau na ana
doo gemelu gi, melu ka lea naa uria
Jerusalem.
16 Ma teni fafurongo gi laugo faasia
Sesarea gera lea fai gemelu, ma gera ka
talai gemelu uria luma wane na tara melu
ka too siana, hatana Mason, wane faasia i
Saeprus, nia na wane e manata mamana
ua na mai ana.

Paul e faarai fai nia a James.

17 Kada melu dao ana i Jerusalem, na
tooa gi na da manata mamana gera ka
gonitai diana asianaa ani gemelu.
18 Ana ruana maedani, a Paul ka lea
fai gemelu uria rikilana a James. Ma na
wane baita gi sui la soefaataia na da nii i
seenae.
19 Haia, a Paul e bae diana fuada, sui
nia ka faarongo gera ana doo gi sui na a
God e aadea ana raolaa na a Paul e iilida
gi matanga na tooa maadiu gi.
20 Ma i buira gera rongo nia sui, gera sui
go daka baelafea a God. Sui gera ka bae
urii fuana a Paul, <<Waihaasi Paul ae, oe
rikia go amu na tooa oro gi asianaa ana
tooa i Jiu gi gera manata mamana, ma
gera ka manata baita ua ana kwaieresia
a Moses gi.
21 Haia, gera rongo suli oe na o faa-
tolomainia na Jiu gi na gera too ana
maefera tooa maadiu gi hai gera ka langi
si roosulia na kwaieresia gi na a Moses
e falea, ma oko faarongo gera langi gera
kasi ole-mariko ana wela gera gi ma gera
ka langi si lea sulia na maluta gami Jiu gi.
22 Haia, ma gera tara da rongoa oe o dao
i seegi. Taa naa tara golu ka iilia?
23 Haia, o iilia taa naa melu haea fuamu.
Na fai wane da nii see na da bae aalafuu
fuana a God.
24 O lea fai gera uria na faafaalulaa i
maana a God, ma oko folia si malefo uria
na faafaalulaa nae, hai gera ka sufia ada
na keteda. Lea o iili urinae, na tooa gi sui
tara gera ka haitamana na doo gi na gera
rongoa na gera haea suli oe, e langi kasi
mamana, sulia ni oe boro o lea laugo sulia
na kwaieresia a Moses gi.
25 Haia, ma fuana tooa maadiu gi ma
gera ka manata mamana, gemelu kekede
fuada sui naa, ma melu ka faarongo gera
na ana langi gera si ania na fanga na da
kwaisuusi ana fuana nunui doo na gera
fooasia, ma langi gera kasi ania abu ma
langi ta doo fai ae na da lioa, ma daka
aadasuli gera faasia ooelaa.>>
26 Ma a Paul ka lea fai nia na wane
naa gi, ma ka faafaalu faida ana ruana
maedani. Sui nia ka lea la Beu Aabu
a God, ka faarongo ana fita maedani
suifetei kada fuana na faafaalulaa ka sui
ana, suifetei gera kafi falea na kwaisuusi-
laa gera gi.

Gera dumulia a Paul.

27 Ma si kada fiu maedani naa gi e
garangi sui, teni Jiu gi faasia i Asia gera
ka rikia a Paul la Beu Aabu a God. Ma
gera ka gaea na tooa, ma daka dumulia a
Paul.
28 Ma gera rii daka urii, <<Tooa i Israel!
Molu adomi gemelu! Na wane naa e liufia
fera gi sui uria faatolomailana tooa gi sui
uria aaefaralana tooa i Jiu gi, ma fai nia
aaefaralana kwaieresia a Moses gi fai nia
na Beu Aabu naa. Haia, ana si kada nae,
nia ka talaia tooa maadiu gi fui lao Beu
Aabu naa, ma gera ka faabilia na gula
aabu naa!>>
29 (Gera haea si doo naa sulia gera rikia
Trofimus na wane faasia Efesus e too fai
nia a Paul i Jerusalem nae, ma gera ka
manata hasa a Paul e talai nia uria la Beu
Aabu a God.)

30 Ma na ngalungalua ka tagalafia la
fera i Jerusalem teefou, ma na tooa gi gera
ka oogu ma gera ka dumulia a Paul, ma
gera ka abalangainia uria i maa faasia la
Beu Aabu a God. Ma ali'ali na maa gi ana
Beu Aabu nae, gera ka bilake.
31 Si kada na tooa gi da dooria haungia
a Paul, teni tooa gi daka fale baea fuana
wane baita gera wane ana oomea i Rom
sulia ngalungalua baita nae e liu la fera
Jerusalem.
32 Haia, ana si kada na wane baita e
rongoa na doo nae, nia kafi lea, ma ka
talaia teni wane ana oomea nia gi fai
nia na wane baita daalu gi, gera ka lea
ali'ali uria si gula na tooa gi da oogu ana.
Haia, ma ana si kada na tooa gi da rikia
na wane baita naa fai nia na wane ni
oomea nia gi, gera kafi mamalo faasia na
kwaelana a Paul.
33 Kada na wane baita nae e dao ana,
nia ka lea siana a Paul, ma ka dumulia.
Sui nia ka haea fuana wane nia gi haia
gera ka kani faafia ana roo oko ana kakai
halo gi. Sui nia ka ledia tooa gi ka bae
urii, <<Tei naa wane naa, ma doo ta'a taa
na nia aadea?>>
34 Ma sulia na tooa gi gera haea na
baea oro e'ete kwailiu gi, na wane baita
nae ka lalafusia na ana utaa naa gera ka
rakehasu fuana a Paul. Nia naa, nia ka
haea na ana fuana wane ana oomea nia
gi hai gera ka ngalia a Paul daka aalua la
beu gera na wane ana oomea gi da too
ana.
35 Haia, na wane ana oomea gi gera ka
talaia uria aena maa ana beu nae, sui gera
ka koua i langi sulia na tooa nae gi gera
ngalungalu asianaa.
36 Sulia na Jiu gi daka taria fai nia na
riilaa gera daka urii, <<Haumaelia!>>

Paul e bae suusi nia i talana.

37 Ana si kada na wane ana oomea gi
gera aade aagau uria ruulaa i beu fai
nia a Paul, nia ka bae urii fuana wane
baita nae, <<Nau ku dooria haea tesi doo
fuamu.>>
Sui na wane baita nae ka soeledia ka
urii, <<Oe haitamana baelaa i Grik?
38 Tama oe langi lau na wane baa i Ejipt
nae a doo baa ana si kada e sui na mai ma
ka hafalia na firulaa baita, ma ka talaia
na fai tooni wane baa gi ma gera ka lea
uria la aanogwou fai nia na iisi gera uria
firulaa?>>
39 Sui a Paul e oolisia ka urii <<I nau
na wane i Jiu, nau ku futa i Tarsus fera
initoo i Silisia. Nau ku dooria o faalamai
nau haia kuka faarai fasi fuana tooa naa
gi.>>
40 Haia, na wane baita naa ka faala-
mainia, ma a Paul e take i maana luma
nae i langi, ma ka mamalafoo ana abana
gi uria faabonalaa na tooa gi. Ana si kada
gera too aaroaro, a Paul ka faarai fuada
ana baelaa i Hebru ka urii,

22

1 <<Oote waihaasi nau gi fai nia ni gamu
oote maa nau gi, molu fafurongo nau na
ku bae uria suusilagulaa faasia na taa gi
na mu feengi nau ana!>>
2 Si kada gera rongoa nia bae ana baelaa
i Hebru, gera ka too aaroaro teefou, ma
a Paul ka tasa dongaa fai nia baelana ka
urii,
3 <<I nau na wane i Jiu, ma kuka
futa i Tarsus maefera i Silisia, ma kuka
baita mai i Jerusalem kada ku sukulu
siana a Gamaliel. Ma nia ka faatolomai
diana asianaa ani nau uria lealaa sulia
na kwaieresia gi na a Moses e falea mai
fuana koo gia gi, ma kuka dooria iilia
laugo na taa gi a God e dooria, iilingi
gamu laugo naa i tara'ena.

4 Ma nau kuka iinokesia laugo ni tei
gera na da manata mamana ana a Jesus,
ma kuka haumaelia bali ada. Nau kuka
dumulia laugo na wane gi ma na geni gi
ma kuka aaluda lao beu ni kanilaa.
5 Na Fooanigwou ma na wane baita
golu gi, gera haitamana taa naa ku bae
sulia nia e mamana. Sulia gera kedea
na doo gi fuana na wane baita ana na
Jiu gi i Damaskus, ma gera falea fuagu
eeri kuka ngalia fuada. Ma gera ka
faalamai nau eeri kuka nani uria na tooa
gi na da manata mamana ana a Jesus i
seenae, hai kuka dumulida, ma kuka kani
faafida, ma kuka ooli mai faida uria i
see Jerusalem eeri na wane baita gi daka
falea kwakwaelaa fuada.
6 <<Haia, ana si kada ku lea ma kuka
dao garangia na i Damaskus bobola fai
nia oogotouna aasoa, na raralaa baita
ali'ali ka sina mai faasia mamangaa gali
nau.
7 Ma kuka asi nau i hae gano, ma kuka
rongoa na lingee doo e bae urii fuagu,
<Saul ae, Saul ae, uria taa na oko iinokesi
nau?>
8 Sui nau ku bae urii fuana, <Lord ae,
oe ni tei naa?> Ma na lingee doo na e
oolisi nau ka bae urii, <I nau Jesus wane
i Nasaret, nia na o iinokesia.>
9 Haia, na wane gi na gera too fai nau,
gera rikia na raralaa naa, ma langi dasi
rongoa na lingeena wane na e faarai fai
nau.
10 Ma nau ku ledia kuka urii, <Lord ae,
taa naa tara kuka iilia?> Ma a Lord e oolisi
nau ka bae urii, <O tatae, oko lea uria
i Damaskus. Haia, gera ka faarongo oe
ana doo gi a God e manata uria haia oko
iilida.>
11 Ana si kada nae, na maagu e rodo
sulia na raralaa nae, ma na wane gi na
da too fai nau na daka dau ana abagu, ma
daka talai nau uria i Damaskus.
12 <<Haia tee wane e too i Damaskus
hatana a Ananias, nia na wane na e
manata baita ana a God, ma ka roosulia
na kwaieresia gia Jiu gi, ma na tooa Jiu gi
sui na da too i Damaskus da manata baita
asianaa ana.
13 Nia lea mai ka take siagu, ka bae urii,
<Waihaasi nau Saul ae, o aada lau!> Ma
ana si kada nae ua go, na maagu ka aada
naa, ma kuka bubu fuana.
14 Ma nia ka bae lau urii fuagu, <Na
God gera koo gia gi e aadafili oe hai oko
haitamana na kwaidooria nia gi ma oko
rikia na wane ni raoa o'olo nia ma oko
rongoa na lingeena.
15 Ma tara oko ainitalo ana Faarongolaa
Diana suli nia eeri oko faarongo ana tooa
gi sulia na taa na o rikia ma oko rongoa.
16 Haia, ma na taa naa o maasia? Tatae,
oko siuabu, ma oko fooa fuana a Lord,
haia nia ka lafua na aade ta'alaa oe gi.>
17 <<Sui nau kuka ooli uria i Jerusalem,
ma ana si kada nau ku fooa ana i Beu
Aabu a God, nau kuka rikia na faataia,
18 ma kuka rikia a Lord, ma nia ka
bae urii fuagu, <Ali'ali oko lea faasia
Jerusalem, sulia na tooa naa gi i see
tara langi gera kasi manata mamana ana
baelamu suli nau.>
19 Ma nau kuka bae urii, <Lord ae, i gera
haitamana go ada baa nau ku lea laona
Beu Aabu ni figulaa gi ma kuka dumulia
na tooa gi na da manata mamana ani oe
ma kuka rabusida laugo.
20 Ma ana si kada na tooa gi da haungia
ana a Stefen na wane na e ainitalo ani
oe, nau ku nii laugo i seenae, ma kuka
aalafaafia na taa naa gera iilia, ma kuka
kwai'adomi uria aadasulilana na maku
ruruu gera gi.>
21 Sui a Lord ka bae urii fuagu, <O lea,
sulia tara nau ku oodu oe tau siana tooa
maadiu gi.>>>
22 Haia, na tooa gi gera fafurongoa a
Paul lelea e haea go si doo naa sulia na
tooa maadiu gi. Ma si kada gera rongoa
na doo naa, gera kafi rii baita daka urii,
<<Molu ngalia uria haungilana! Nia langi
si faorana haia ka mouri!>>
23 Gera rii, ma gera ka garugaru ana
teni maku gera gi, ma daka ui ana aafufui
gano gi la mangaa, sulia gera rakehasu
asianaa!
24 Haia, na wane baita gera wane gi ana
oomea i Rom, nia ka haea fuana wane nia
gi haia gera ka talaia a Paul i beu, ma ka
haea gera ka rabusia hai gera ka daotoona
uria taa na Jiu gi gera ka rii fuana urinae.
25 Ma si kada gera kania hai gera ka
rabusia, a Paul ka bae urii fuana tee wane
nae ana oomea gi, <<Nia bobola go ana la
kwaieresia gi i Rom fuana muka rabusi

nau, na wane i Rom na langi musi keto
nau ua?>>
26 Kada na wane ni oomea nae e rongoa
si doo naa, nia ka lea siana wane baita
nia, ma ka soeledia ka urii, <<Taa naa o
iilia naa? Na wane loko nia na wane i
Rom!>>
27 Haia, na wane baita nae e lea sia a
Paul, ka bae urii, <<Faarongo nau, ni oe
na wane i Rom naa?>>
Sui a Paul e oolisia ka urii, <<Iiuka.>>
28 Ma na wane baita naa ka bae urii,
<<Nau ku aalua na wane i Rom sulia ku
folia ana si malefo baita.>>
Sui a Paul e oolisia ka urii, <<Nau na
wane i Rom sulia nau ku futa mai faasia
tooa i Rom.>>
29 Ma na wane nae gi na da garangia
kwaelana, gera ka dudu ali'ali faasia. Ma
na wane baita naa laugo, si kada nia e
haitamana a Paul nia na wane i Rom,
nia ka mou, sulia nia kani faafia ana oko
kakai halo.

Paul e take naona wane baita i Jiu gi.

30 Sui na wane baita gera wane ana
oomea gi, nia dooria ka haitamana diana
ana taa na Jiu gi da feengia Paul ana.
Nia naa, ruana maedani nia ka oodua na
wane nia gi eeri gera ka lafua na oko
gi faasia a Paul, ma ka falea baea fuana
fataabu baita gi ma na wane baita gera
Jiu gi haia gera ka oofu. Sui nia ka talaia
kou a Paul, ma ka faatakea naona wane
baita nae gi na da oofu.

23

1 Ma a Paul ka bubu tete ana wane
baita gi na gera oogu, ka bae urii, <<Oote
waihaasi nau gi i Israel, ana na liogu
teefou, nau ku haitamana na mourilagu e
diana lelea ka dao ana fe dani i tara'ena.
A God e rikia na doo gi sui na ku iilia, ma
nia laugo e haitamana.>>
2 Si kada a Paul e bae urinae, Ananias
na Fooanigwou ka haea fuana wane gi na
gera take garangia a Paul fuana gera ka
fidalia fakana.
3 Ma a Paul ka bae urii fuana, <<God
tara nia ka fidali oe, oe o iilingia ta oogua
baa gera rabu kwakwaoa ana uria aag-
walaa na bililana. Oe o gwouru seenaa
uria na ketolagu ana na kwaieresia gi
faasia a Moses. Sui ni oe osi roosulia go
na kwaieresia nae gi si kada na o haea
gera ka fidali nau!>>
4 Haia, na wane gi na da take garangia
a Paul, gera rongoa, daka bae urii fuana,
<<Oe bae ta'a fuana wane Fooanigwou a
God nae!>>
5 Ma a Paul e oolisida ka urii, <<Oote
waihaasi i Israel, nau langi kusi haita-
mana hasa nia na wane Fooanigwou.
Sulia na Kedelaa Aabu nia haea, <Langi
osi bae ta'a sulia na wane initoo gamu.>>>
6 Ma si kada a Paul e rikia na bali ana
wane baita nae gi na Sadusi gi ma ta
bali ana Farisi gi, nia ka bae baita fuana
ooguogua nae ka urii, <<Oote waihaasi
nau gi i Israel, i nau na Farisi, na wela
na Farisi gi. Haia, gera keto nau seegi,
sulia nau ku manata mamana hasa tooa
na da mae, God tara ka tae gera lau uria
na mouria!>>
7 Ma ana si kada nia haea ana na baelaa
nae gi, na Farisi gi ma na Sadusi gi gera ka
hafalia na oolisusuulaa, ma na figua nae
ka tookita gera ana roo gulutooa gi.
8 (Sulia na Sadusi gi gera haea lea wane
mae, afetai ka mouri lau, ma gera haea
langi go na ensel gi ma ka langi go na
aanoedoo gi. Haia, ma na Farisi gi gera
ka manata mamana ana oolu doo nae gi.)
9 Ma na riilaa kafi baita fuada kwailiu,
ma teni wane faatolomai gi ana kwaiere-
sia gi na da Farisi gi laugo, daalu take,
ma daka bae rigita asianaa daka urii,
<<Gemelu langi melu si daotoona go tesi
taa na e garo ana wane naa! Boro na
aanoedoo langi ta ensel oto na e bae
ana.>>
10 Haia, ma gera oolisusuu rigita
asianaa, ma na wane baita gera wane
gi ana oomea, nia ka mou aata gera ka
haungia a Paul. Ma nia ka haea fuana
wane gi ana oomea gera ka lea siana
ooguogua naa hai gera ka talaia a Paul
faasi gera uria la beu gera wane ana
oomea gi.
11 Sui e rodo mai a Lord ka take siana
a Paul ka bae urii, <<Langi osi mou. Oe o
bae sui na suli nau seegi i Jerusalem nae,
ma tara oko iili urinae laugo i Rom.>>

*Gera haungainia manata uria haungi-
lana a Paul.*

12 Ma i ubongia teni wane ana Jiu gi
gera ka oogu haia gera ka haungainia ta
manata haia gera ka haungia a Paul. Ma
gera ka bae aalualu afetai haia dasi ania
tesi fanga ma langi dasi gwoufia tesi kafo
lelea ka dao ana gera haungia a Paul.
13 Haia, ma e bobola fai nia fai aakwala
wane ma ka sarenga na da haungai oofu
ana si manata nae.
14 Sui na wane nae gi da lea siana
fataabu baita gi ma na wane baita gera
Jiu gi, gera ka bae urii, <<Gemelu melu
bae aalualu oofu langi melu si ania tesi
fanga lelea melu ka haungia go a Paul.
15 Haia, gomolu fai nia na wane gi
la ooguogua gera wane baita gi, molu
fale baea fuana wane baita gera wane
gi ana oomea gera Rom, eeri gera ka
talaia mai a Paul siamolu, molu sugea
haea molu dooria rongo diana ana teni si
uunuunulaa lau suli nia. Haia, ni gemelu
tara melu ka aade aagau uria haungilana
suifetei nia kafi dao i see.>>
16 Haia, ana si kada na alakwa nia
waiwane a Paul e rongoa sulia na ole
oomealaa nae, nia lea i beu gera wane ana
oomea gi, ka faarongo ana a Paul.
17 Kada a Paul e rongo, nia ka soea mai
tee wane ana wane ana oomea gi, ka bae
urii fuana, <<O talaia na wane daraa naa
siana na wane baita oe, sulia nia dooria
haea tesi doo fuana.>>
18 Sui na wane ana oomea naa ka talaia
wane daraa nae siana wane baita, ka
bae urii, <<Na wane baa e too la beu ni
kanilaa baa hatana a Paul e soe nau ma
ka haea kuka talaia mai wane daraa nae
siamu, sulia nia dooria haelana tesi doo
fuamu.>>
19 Ma na wane baita naa ka talaia na
wane daraa nae kele tau kou, ma ana si
kada taifili daaro, nia ka bae urii, <<Taa
naa o dooria faarongo nau ana?>>
20 Sui na wane daraa nae ka bae urii
fuana, <<Na wane baita gera Jiu gi, gera
aalafaafia sui na tara i bobongi gera lea
mai daka gani oe haia oko talaia a Paul
lau uria na gula wane baita gi da ooguogu
ana eeri gera ka daotoo diana ana taa gi
na nia e iilida.
21 Haia, langi osi aalafaafia, sulia fai
aakwala wane ma ka sarenga na gera
aagwa maasia uria haungilana. Sulia gera
bae aalualu rigita asianaa fuana langi
dasi fanga ma langi dasi gwou lelea gera
ka haungia a Paul. Haia, ma gera aade
aagau naa, ma si doo gera maasia naa na
baelamu.>>
22 Sui na wane baita naa ka bae
urii fuana wane daraa nae, <<Langi osi
faarongoa ana ta wane hasa oe faarongo
nau ana si doo nae.>> Sui nia ka oodua ka
lea na ana.

Gera oodua Paul siana a Feliks na wane baita.

23 Sui na wane baita gera wane ana
oomea gi, nia ka soea mai roo wane da
baita i farana, ka bae urii, <<Moro ka
aade aagaua roo talange wane ana oomea
uria lealaa fui Sesarea fai nia fiu aakwala
wane uria lealaa i fafona hosi gi ma roo
talange wane gi na gera dau ana suua gi,
daka aade aagau uria lealaa ana sikwana
kade rodo la rodo i tara'ena.
24 Molu ka aalua teni hosi gi fuana a
Paul haia ka tae i fafoda, ma molu ka
fofolo diana ana, ma molu ka talaia siana
Feliks na wane baita.>>
25 Haia, na wane baita ana oomea gi ka
kedea na baelaa fuana Feliks ka urii,
26 <<I nau a Kladius Lisias ku kede kou
fuamu oe na wane initoo baita Feliks.
Nau ku faarai fasi fai oe.
27 Na Jiu gi da dumulia na wane naa,
ma gera ka garangi haungia. Kada nau
ku daotoona nia na wane i Rom, nau ku
lea fai nia wane ana oomea nau gi, melu
ka lau nia faasi gera.
28 Haia, ma sulia nau ku dooria haita-
mana taa naa gera feengi nia ana, nau
kuka talai nia siana ooguogua gera wane
baita gera Jiu gi.
29 Sui nau ku daotoona nia langi kasi
aadea go ta doo na e bobola haia so gera
ka haungia ma langi so gera ka aalu nia la
beu ni kanilaa. Na feengilaa gera doo go
ana sulia na kwaieresia gera gi i talada.
30 Ma kada nau ku rongoa gera Jiu gi
gera olea na oomea fuana haungilana,
nia naa kuka manata uria oodulana kou
siamu. Ma nau ku faarongoa na tooa gi
na gera feengia haia gera ka keto nia i
naomu, sulia oe naa na wane baita.>>
31 Sui na wane ana oomea gi gera ka
aadea taa na wane baita gera e haea.

Haia, gera talaia a Paul ana fe rodo nae
lea gera ka dao i Antipatris.
32 Ma ana ruana maedani, na wane ana
oomea gi na gera fali ana aeda, gera ka
ooli uria beu gera i Jerusalem. Ma na
wane gi ana oomea na da lea fafona hosi
gi, gera ka tasa dongaa fai nia a Paul.
33 Gera talaia ka dao i Sesarea, ma gera
ka falea na kedelaa baa fuana a Feliks na
wane baita, ma gera lugasia a Paul siana.
34 Ana si kada na wane baita naa e iidu-
mia na kedelaa nae sui, nia ka soeledia
a Paul uria na lolofaa taa na nia lea mai
faasia. Sui ana si kada nia daotoona e lea
mai faasia Silisia,
35 nia ka bae urii, <<Tara nau kuka
rongo oe si kada tooa na da feengi oe da
dao mai.>> Sui nia ka oodua na wane nia
gi ana oomea gi gera ka fofolo usi diana
ana Paul laona beu baita nia.

Na Jiu gi da feengia a Paul.

24

1 Buira lima maedani sui, Ananias na
Fooanigwou ka lea fui Sesarea fai nia teni
wane baita gera Jiu gi ma ta wane hatana
Tertulus na e haitamana na kwaieresia gi.
Gera lea mai naona Feliks na wane baita,
gera ka feengia a Paul.
2 Sui gera soea mai a Paul, ma a Tertulus
e hafalia feengilana fuana a Feliks ka urii,
<<Wane baita ae, na kwaitalailaa oe ana
liotooa oe e aadea golu ka too mai ana
fanualama ana si kada tau. Ma na oe oko
iilia na doo diana oro na e faalu i laona
fera baita golu.
3 Haia, sulia dani gemelu sui melu ka
eele asianaa sulia, ma melu ka baelafe oe
asianaa.
4 Haia, nau langi kusi dooria asia go
ngalilana si kada manga tekwa oe. Nia
naa, nau ku gani oe hai oko fafurongo fasi
mai uria na baelaa kukuru gemelu na nau
ku falea.
5 Gemelu daotoona wane naa e susuala
ma ka faarakehasua na tooa gi. Nia
haitamana ka faangalungalua na Jiu gi la
molaagali sui, ma nia ta wane baita laugo
na tooa da alangida ana <Nasarene>.
6 Ma nia ka iiliili laugo uria na faa-
bililana na Beu Aabu a God. Si kada
melu rikia urinae, melu ka dumulia. Ma
melu ka manata uria na ketolana sulia na
kwaieresia gami,
7 ma Lisias na wane baita gera wane
ana oomea gi na lea mai ma ka lau
susuala ana faasi gemelu.
8 Sui a Lisias ka falea baelana fuana
tei gera na da feengia gera ka lea mai
siamu. Lea o ledia na wane naa, tara oko
daotoona amu fuamu i talamu na doo gi
na melu feengia ana.>>
9 Haia, ma na Jiu gi laugo na da too i see,
gera haea na taa gi na Tertulus e haea nia
e mamana, ma gera feengia laugo a Paul.

Bae ni kwaisuusilaa Paul fuana Feliks.

10 Haia, a Feliks na wane baita ka ma-
malafoo fuana a Paul haia ka faarai, ma a
Paul ka bae urii, <<Nau ku haitamana oe
o keketo mai i seegi ka tau na mai sulia fe
ngali oro gi, haia ma ni nau ku eele uria
na usilagulaa siamu.
11 Ka bobola ua fai nia aakwala
maedani ma roo maedani buira nau ku
lea fui Jerusalem uria fooalaa. Lea oe
o soeledia na tooa gi, tara oko daotoona
amu fuamu i talamu hasa nau ku bae
mamana.
12 Haia, ma na Jiu gi langi dasi daotoogu
go na ku oolisusuu fai nia ta wane la Beu
Aabu a God, langi so gera ka daotoogu
kuka aarea teni tooa i laona Beu Aabu
gi ni figulaa ma langi so tesi gula la fera
Jerusalem.
13 Ma langi so gera ka bobola uria fale-
lana tesi doo fuamu haia ka faamamana
na taa gi na gera feengi nau ana.
14 Haia, nau ku haea si doo mamana
fuamu: Nau ku fooasia a God baa koo
gami gi, ana lealaa sulia na maluta na
tooa nae gi gera ka haea langi kasi ma-
mana. Haia, ma ni nau laugo ku manata
mamana ana doo gi sui na Moses ma na
profet gi da kedea laona Kekedelaa Aabu.
15 Ma nau ku manata ngado ana a God
iilingi gera laugo, na tara a God ka tataea
na tooa gi sui faasia na maea, na tooa
diana ma na tooa ta'a gi laugo.
16 Ma nia na aadea kuka hasi rigita uria
iililana na doo diana gi hai langi kusi ida
lau i maana a God ma fuana iimola gi.
17 <<Haia, buira ku lea faasia i
Jerusalem sulia bare fe ngali, nau kuka
ooli lau mai i seenae uria ngalilana

si malefo fuana teni Jiu gi ma uria
kwaisuusilaa laugo.
18 Ma ana si kada ku iilia ana si doo nae,
na gera ka riki nau la Beu Aabu a God
buira ku faasuia na raoa ana faafaalulaa.
Haia, ma langi go ta figua fai nau ana si
kada nae, ma ka langi go ta taga boloa.
19 Haia, ma teni Jiu gi faasia i Asia na
gera nii seenae. Ma gera bobola gera ka
lea laugo mai siamu eeri gera ka feengi
nau lea gera ka haitamana tesi doo na nau
ku iilia ka garo.
20 Haia, ma na wane nae gi see, gera
haitamana si kada gera feengi nau i
naona wane baita gami Jiu gi, langi dasi
daotoona go tesi doo na nau ku iilia ka
garo.
21 Tesi doo go na ku haea i seenae
na e faarakehasua bali ada urii, <Gamu
mu keto nau i tara'ena sulia na manata
mamanalaa nau ana tooa da mae tara
gera ka mouri lau.>>>
22 Sui a Feliks, na e haitama diana sulia
na Soefaataia a Lord, nia ka haea gera ka
mamalo. Ma nia ka bae urii, <<Si kada
Lisias na wane baita ana oomea gi e dao
mai, tara kuka faasuia na keketolaa oe.>>
23 Ma nia ka haea fuana wane ni oomea
na e fofolo usia a Paul haia ka tasa dongaa
fai nia, ma ka faalamai nia a Paul uria
liliulaa ma na ruana nia gi haitamana
gera ka fale doo go ada fuana.

Feliks fai nia afe nia da rongo baelana Paul.

24 Ma buira aange maedani sui, Feliks
fai nia afe nia ni Drusila na aai i Jiu daaro
ka kwaiodui uria a Paul haia daaro ka
fafurongo nia. Ma a Paul ka bae sulia na
manata mamanalaa ana Christ Jesus.
25 Haia, a Paul ka bae laugo sulia na
o'oloa ma ka haea na tooa gi ka langi dasi
iilia na kwaidooria ta'a ana nonida, ma
ka bae laugo sulia fe dani na tara a God
ka ketoa na tooa gi sui. Ma si kada daaro
rongoa na doo nae gi, a Feliks ka mou,
ma ka bae urii, <<O lea na amu. Nau tara
kuka soe oe lau ta kada ete na langi kusi
abero.>>
26 Ana si kada nae laugo, nia ka dooria
hasa tara a Paul ka falea malefo fuana.
Nia naa, lea doo ka soe nia haia ka faarai
fai nia sulia si kada oro gi.
27 Ma sulia a Feliks e dooria na Jiu gi
gera ka hae diana ana, nia ka tasa dongaa
uria aalulana a Paul lao beu ni kanilaa.
Buira roo fe ngali sui, Porsius Festus e lea
mai ka oolisia a Feliks na wane baita.

Paul e gani uria lealaa siana aaofia baita i Rom.

25

1 Haia, oolu maedani i buira a Festus
ka dao mai i Sesarea, nia ka lea uria i
Jerusalem.
2 Ma na fataabu baita gi ma na wane
baita gera Jiu gi gera ka faarongo ana
taa gi na gera feengia ana a Paul fuana
a Festus.
3 Ma gera ka gaea a Festus haia ka
oodua a Paul uria i Jerusalem, sulia gera
olea uria haungilana sulia tala.
4 Sui a Festus e oolisi gera ka bae urii,
<<A Paul e too la beu ni kanilaa i Sesarea.
Haia, ma ni nau langi si tau tara kuka ooli
laugo i seenae.
5 Lea nia e iilia tesi doo ka garo, molu
falea wane baita gamu gi hai daka lea fai
nau uria i Sesarea eeri gera ka feengia i
seenae.>>
6 Sui a Festus ka too i Jerusalem sulia ta
kwalu maedani langi ta aakwala maedani
lau, ka ooli uria Sesarea. Haia, ma
na maedani i buira, a Festus ka lea ka
gwouru ana gula ni keketolaa, sui ka haea
gera ka talaia mai a Paul.
7 Ma ana si kada e dao, na Jiu gi na
da lea mai faasia Jerusalem gera ka take
galia, ma daka feengia ana doo baita
oro gi na langi dasi haitamana faama-
manalana.
8 Sui a Paul ka bae uria usilana, <<Nau
langi kusi aadea tesi doo ta'a na ka labasia
na kwaieresia gami Jiu gi ma langi na Beu
Aabu a God ma na aaofia baita i Rom.>>
9 Haia, sulia a Festus e dooria na Jiu
gi daka hae diana ani nia, nia ka ledia a
Paul ka urii, <<Oe dooria oko lea uria i
Jerusalem, eeri kuka keto oe i seenae ana
si doo naa gi da haea suli oe?>>
10 Sui a Paul e oolisia ka urii, <<Nau ku
take naa ana si gula ni ketolaa na aaofia
baita i Rom e aalua. Nau laugo ta wane
i Rom, ma i seegi naa na gula e bobola
naa uria na ketolagulaa. I nau langi kusi

aadea go tesi doo garo fuana tooa i Jiu gi, haia ni oe o haitamana diana sui na ana.
11 Lea nau ku oia na kwaieresia gi ma kuka aadea tesi doo na e ta'a ma ka bobola fuana oko keto nau haia kuka mae, nau afetai kuka gani uria tafilaa faasia. Haia, ma na baelaa gera gi na gera feengi nau ana, lea e langi kasi mamana, afetai go hasa ta wane ka fale nau fuada. Haia, nau ku gani uria lealaa siana aaofia baita i Rom eeri nia ka keto nau.>>
12 Haia, a Festus e faarai fai nia na wane gi na da kwai'adomia ana keketolaa. Sui nia ka bae urii fuana a Paul, <<Sulia o gani uria na lealaa siana na aaofia baita i Rom, haia, tara oko lea siana.>>

Paul e faarai fuana Agripa fai nia Bernis.

13 Aange maedani sui, Agripa na aaofia fai nia ni Bernis daaro ka dao i Sesarea uria maatoolana Festus fai nia na gonitailana.
14 Ana si kada daaro too i Sesarea sulia aange maedani, a Festus ka faarongoa a Agripa ana baea naa sulia a Paul. Nia ka bae urii, <<Tee wane da aalua la beu ni kanilaa e nii see, na a Feliks e langi kasi faahagaa mai.
15 Ma ana si kada ku lea kou ana uria i Jerusalem, na fataabu baita gera Jiu gi ma na wane baita gera gi gera feengia, ma gera ka gani nau haia kuka keto nia uria haumaelilana.
16 Sui nau kuka bae urii fuada, <Langi lau na maluta gami tooa i Rom gi na mika ketoa ta wane suifetei nia kafi oolisia na tooa gi na da feengia.>
17 Ma si kada gera dao mai see i Sesarea, nau kuka ali'ali uria rongolaa gera si gula ana ketolaa ana ruana maedani, ma kuka haea na wane gi ana oomea gera ka talaia mai na wane nae.
18 Haia, na wane gi na gera feengia gera ka take, ma langi gera kasi feengia go ana teni aadelaa ta'a na nau ku manata hasa tara gera ka haea.
19 Doo na gera oolisusuu na faafia fai nia ana na malutana na fooasilana God gera fai nia sulia tee wane hatana a Jesus. A Jesus nae e mae naa, sui a Paul e haea nia ka mouri lau.
20 Ma sulia nau langi kusi haitamana tara kuka olosi utaa ana si doo naa, nau kuka soeledia a Paul nia ka dooria lealaa uria i Jerusalem fuana kuka ketoa ana si doo naa gi i seenae.
21 Sui a Paul ka langi si aalafaafia, ma ka gani ana uria toolaa la beu ni kanilaa ma lealaa siana na aaofia baita i Rom eeri nia ana ka olosia. Nia naa, nau ku haea langi dasi lafua faasia la beu ni kanilaa lelea ka dao ana si kada kuka bobola uria oodulana siana na aaofia baita i Rom.>>
22 Sui a Agripa ka bae urii fuana a Festus, <<Nau ku dooria laugo rongolana wane naa.>>
Ma a Festus e oolisia ka bae urii, <<Oe tara oko rongo nia i bobongi.>>
23 Ma ana fe dani buira, a Agripa na aaofia fai nia ni Bernis daaro ka dao mai, ma daaro ka ruufia mai maku initoo daaro gi. Ma daaro ka ruu laona beu fai nia na wane baita gera ana oomea gi ma na wane baita gi la maefera nae. Sui a Festus ka fale baea haia gera ka talaia mai a Paul.
24 Ma a Festus ka bae urii, <<Agripa na aaofia ae, fai nia na tooa gi na mu oogu mai see, molu rikia na wane naa hatana a Paul. Na Jiu gi na da too i seegi Sesarea ma na Jiu gi na gera too i Jerusalem, gera feengi nia, ma daka rii daka gani nau haia kuka haumaelia.
25 Haia, ma kada ku ledi nia, nau langi kusi daotoona go tesi taa naa nia aadea ka ta'a fuana gera ka haumaelia. Sui ma i nia ka gani uria lealaa siana aaofia baita gia i Rom. Nia naa, nau tara kuka oodu nia siana na aaofia baita i Rom.
26 Haia, ma sulia nau langi kusi too ana ta manata haia kuka kedea sulia na garolaa nia wane nae fuana na aaofia baita, nia naa kuka talaia mai siamolu i tara'ena ma e tasa siamu Agripa na aaofia, eeri muka adomi nau uria daotoolana doo o'olo uria kedelana.
27 Sulia e langi kasi diana fuana kuka falea ta wane na e too ana kanilaa, lea ka langi kusi faatai folaa ana manata gi na gera feengi nia ana.>>

A Paul e suusia naona a Agripa.

26

1 A Agripa ka bae urii fuana a Paul, <<Nia bobola go ana haia oko faarongo gemelu ana manata oe gi.>>

Ma a Paul ka tekwala na abana e
faatainia tara nia ka bae, ma ka suusia
urii,
2 <<Agripa na aaofia ae, nau ku eele go
agu, sulia ni nau ku bobola uria faarongo
oe ana na suusilagu ana na doo gi na Jiu
gi da feengi nau ana.
3 Nau ku eele ka tasa sulia oe o haitama
diana ana maluta gia Jiu gi fai nia na
oolisusuulaa gia gi. Haia, nau ku gani
oe hai oko fafurongo nau fasi fai nia
gwaromaabelaa.
4 <<Haia, na Jiu gi sui gera haitamana
malutagu ita mai ana to'oulagu. Gera ka
haitamana na mourilagu i fera nau ma
buira i Jerusalem.
5 Ma gera ka haitamagu laugo, ana si
kada gi e sui na mai ma e bobola uria
gera ka faamamana, ana hafalilana nau ta
wane ana bubulutaa na da rigitangainia
na fooasilana a God ana maluta Jiu gi. Ma
gera alangia na bubulutaa nae ana <Farisi
gi>. Gera bobola uria faamamanalana
doo nae gi, lea gera ka dooria.
6 Haia, ma ni nau ku take i see uria na
ketolagu, sulia ku kwaimaasimaasia na
taa naa a God e bae aalualu ana fuana
koo gia gi.
7 Ma nia naa na doo baa na aakwala ma
roo gulu tooa gia gi gera kwaimaasi uria
ngalilana, si kada gera fooa fuana a God
ana dani ma na rodo. Ma sulia na doo
naa nau kuka kwaimaasimaasia naa, nia
na tooa na i Jiu gi gera ka feengi nau!
8 Uria taa na ka afetai fuagamu tooa i Jiu
gi uria na manata mamanalaa ana a God
na e haitamana ka tataea tooa da mae?
9 <<Ma i nao mai, i nau fuagu i talagu e
bobola fuana kuka iilia na doo gi sui na e
bobola kuka labasia na soefaataia a Jesus
wane i Nasaret.
10 Na doo nae naa ku iilia i Jerusalem.
Nau ku ngalia na rigitaa faasia na fataabu
baita gi, ma kuka aalua tooa oro a God
gi lao beu ni kanilaa. Ma ana si kada
gera ketoda uria maelada, nau laugo ku
aalafaafia.
11 Ana si kada oro gi, nau ku falea
na kwakwaelaa fuada lao Beu Aabu ni
Figulaa gi, ma kuka iili uria suungilada
eeri gera ka mamalo faasia na manata
mamanalaa gera gi. Ma sulia nau ku
rakehasu asianaa fuada, kuka lea laugo
uria fera ete gi uria na iinokesilada.
12 <<Ma sulia na doo naa, nia na nau ku
lea uria i Damaskus. Nau ku too ana na
kekedelaa faasia na fataabu baita gi fuana
faalamailagu uria dumulilana na tooa na
da manata mamana ana a Jesus.
13 Kada melu lea ana sulia tala oogo-
touna aasoa, nau ku rikia na raralaa na e
baita liufia na raralana hato, ma ka rara
mai faasia lao mamangaa ka lea galigali
nau fai nia na wane gi na melu lea.
14 Sui gemelu sui go melu asi gemelu i
hae gano, ma nau kuka rongoa tee lingee
doo ka bae urii fuagu ana baelaa i Hebru,
<Saul, Saul! Uria taa na oko iinokesi nau?
Oe naa tara oko nonifii si kada o take usi
nau, iilingia doo fai ae na e buulia na
wane na e faaleaa.>
15 Ma kuka bae urii fuana, <Lord ae, oe
ni tei naa?> Ma a Lord ka bae urii, <I nau
a Jesus, na wane na o iinokesia.
16 Haia, o tatae, oko take. Nau ku faatai
fuamu haia kuka aadafili oe eeri oko hau
ana wane ni raoa nau. Ma oko faarongo
ana tooa gi lau ana si doo na o rikia ani
nau i tara'ena ma teni si doo lau na tara
kuka faatainia fuamu.
17 Nau tara ku oodu oe siana na tooa
i Israel ma na tooa maadiu gi, ma kuka
adomi oe eeri gera kasi bobola uria
haungilamu.
18 Nau tara ku oodu oe siada eeri oko
bulasida faasia na rorodoa uria raralaa,
sulia a Satan na e aade gera ka iilingia
maa rodo gi. Sulia oe tara oko bulasida
faasia a Satan eeri gera ka fooasia a
God. Ma a God tara ka manata lukea na
aade ta'alaa gera gi, sulia gera da manata
mamana ani nau, ma tara gera ka hau ana
na tooa a God gi fai nia na tooa gi sui na
a God e aadafilida.>
19 <<Haia, Agripa na aaofia ae, nau ku
roosulia naa na faataia na ku rikia faasia
i langi.
20 Totongenao, nau ku lea i Damaskus,
sui i Jerusalem, ma i Israel loulou, sui
siana na tooa maadiu gi, ku faarongo ana
haia gera ka oolitai manata faasia aade
ta'alaa gera gi ma gera ka aabulo fuana
a God ma uria aadelana na doo diana gi
haia ka faatainia gera oolitai manata.

21 Haia, ma sulia si doo naa, na Jiu gi
daka dumuli nau kada ku too la Beu Aabu
a God, ma daka iiliili uria haungilagu.
22 Haia, e lea mai ka dao ana fe dani i
tara'ena, a God naa e adomi nau eeri kuka
faarongo ana tooa gi sui, fuana tooa to'ou
ma tooa baita. Ma taa gi na ku haeda, nia
laugo baa na profet gi ma a Moses gera
haea tara ka dao mai.
23 Gera haea tara na wane aadafililana
a God tara ka nonifii ma ka mae, ma nia
laugo na wane totongenao haea ka tatae
faasia na maea, eeri nia ka ainitalo ana
raralana mouria firi fuana tooa i Jiu gi i
nao ma fuana tooa maadiu gi laugo.>>
24 Haia, kada a Paul e faarai ua suli
nia urinae, a Festus ka rii fuana ka
urii, <<Paul ae, oe o ooewane naa! Na
haitamadoolaa baita oe naa e faaoewane
oe.>>
25 Ma a Paul e oolisia ka urii, <<Wane
baita ae, nau langi kusi ooewanea naa!
Na baea gi na ku haeda gera mamana ma
ka o'olo teefou.
26 Agripa na aaofia ae, nau ku haita-
mana kuka bae rara'a fuamu, sulia oe o
haitamana na sulia doo naa gi. Oe o rikia
ma oko rongoa sulia na doo naa gi sui,
sulia si doo naa gi da aadeda langi dasi
aadeda ana ta gula tau.
27 Haia, Agripa na aaofia ae, oe manata
mamana ana si baelaa gera profet gi?
Nau ku haitamana oe o manata mamana
ana.>>
28 Sui a Agripa na aaofia ka bae urii
fuana a Paul, <<Ana si kada kukuru
urinae, oe manata hasa tara oko aadea
nau kuka manata mamana ana a Christ?
>>
29 A Paul e oolisia ka urii, <<So ka
kukuru, langi so ka tekwa, nau ku fooa
fuamu ma fuana tooa gi sui na da too
seegi ma daka fafurongo nau i tara'ena,
eeri muka manata mamana ana a Christ
iilingi nau. Sui langi kusi dooria muka too
la beu ni kanilaa iilingi nau.>>
30 Sui na aaofia ma ni Bernis fai nia a
Festus na wane baita ma na tooa gi sui na
da gwouru faida, gera ka tatae, ma daka
lea na ada.
31 Ma ana si kada gera lea kou ana, gera
ka bae urii fuada kwailiu, <<Na wane naa
langi kasi aadea go ta doo hai ka bobola
fuana nia ka mae langi gera ka aalu nia
la beu ni kanilaa.>>
32 Ma a Agripa ka bae urii fuana a
Festus, <<Na wane naa e bobola fuana
oko lugasia naa, lea so nia e langi kasi
gani uria na lealaa siana na aaofia baita i
Rom.>>

A Paul e faafolo uria i Rom.

27

1 Ma ana si kada gera manata uria haia
melu ka faafolo naa uria i Itali, gera ka
falea a Paul fai nia teni wane aai gi na
gera kanida haia daka falea fuana a Julius
na wane baita gera na wane ana oomea
gi i Rom na gera alangia ana <<Wane gi
ana Oomea na Aaofia Baita>>.
2 Sui melu ka tae laona faka faasia
Adramitium, na e aade aagau uria lealaa
uria malitakwa gi galia lolofaa i Asia.
Haia, a Aristakus, na wane faasia Tesa-
lonika la lolofaa i Masedonia, e lea laugo
fai gemelu.
3 Ma fe dani buira, melu ka dao i
Saedon. Haia, a Julius e rakediana ana a
Paul, ma ka faalamainia haia ka lea uria
rikilana ruana nia gi eeri daka falea taa
gi na nia e dooria.
4 Sui melu lea faasia i seenae, ma melu
ka lea nunufana aauaua i Saeprus, sulia
na ooru e take mai i nao ana faka.
5 Sui melu ka faafolo folosia na aatakwa
na e garangia i Silisia ma i Pamfilia, ma
melu ka lea mai uria Mira maefera i Lisia.
6 Seenae na wane baita ana oomea nae
ka daotoona na faka faasia i Aleksandria
na tara ka lea uria i Itali, ma nia ka aalu
gemelu la faka nae.
7 Sui melu ka harofainia asianaa lea
sulia aange fe dani, ma melu ka daotoona
afetaia baita ana lealaa ana fe dani nae
gi, sui lea mai melu ka dao ootofana i
Sinidus. Ma langi melu si lea na ana bali
nae sulia na ooru e bango mai usi gemelu.
Nia naa, melu ka lea i nunufana aauaua
i Krit, ma melu ka gali ana ngongora
Salmone.
8 Sui melu ka uusuli tolo mai sui ka
afetai to'ou, melu ka dao ana loua gera
alangia ana Loua Diana, na e langi si tau
go faasia maefera i Lasea.
9 Sui melu too i seenae ka tau lelea ka
dao ana si kada e afetai na fuana melu ka

tasa dongaa ana lealaa, aata na faka ka kuruu ana si kada na ooru e baita. Sulia ana si kada nae fe dani baita gera Jiu gi uria manata lukelana aade ta'alaa gi e liu sui naa. Nia naa, a Paul ka bae urii fuada,
10 <<Oote wane ae, nau ku rikia ana lealaa golu faasia i see tara ka afetai asianaa, ma na aasi tara ka labasia na faka naa fai nia na doo gi na i laona. Ma teni wane agolu gi tara gera ka mae laugo.>>
11 Haia, ma na wane baita naa ana wane ana oomea gi ka manata mamana ana wane na e baita usia faka fai nia na wane na e too ana faka nae daaro haea. Ma nia ka langi si manata mamana ana baelana a Paul.
12 Haia, na loua na melu dau ana langi kasi diana uria daulaa ana si kada ana uuni gwagwaria. Nia naa, orolana wane gi gera ka dooria ada lealaa lau i aasi eeri melu ka dao i Finiks, lea so ka waluda, eeri melu ka mamalo i seenae ana si kada ana uuni gwagwaria. Sulia i Finiks nia na loua ana aauaua i Krit na e oofiofi ana faasia na ooru ana si kada nae.

Na halo e dao la aasi.

13 Haia, ma ana si kada na aara e hafali ufu mai ana, na wane gi da manata hasa tara gera ka bobola uria iililana si taa baa gera doori uria. Nia naa, gera ka lafia na gwalu la faka, gera ka hafali lea na uusulilia na tolo na aauaua i Krit.
14 Ma e langi si tau, na ooru baita na gera alangia ana babaitolo ka dao, ma e ufu mai fafo tolo.
15 Ma ka toea na faka, ma ka afetai asianaa fuana olosilana sulia na ooru, ma melu ka lugasia na faka haia na ooru ka babalangai nia na ana.
16 Haia, ma kada melu liu kou nununa aauaua i Kauda, ka ofi'ofi i seenae, ma melu ka kani diana ana boute ana faka, sui boroi ana nia ka afetai.
17 Gera lafia la faka, ma daka kani faafi rigita ana faka laugo. Ma gera ka faasifoa abe maku baita na gera lili selo ana haia na ooru ka ufu babalangaia na faka na ana, sulia gera mou ada gera ka tee garangi i Libia.
18 Sui na ooru ka tasa dongaa go ana ka baita asianaa, ma ana ruana maedani, gera ka ui ania teni luluda faasia la faka.
19 Haia, ma ana fe dani i buri, gera ka ui ania teni doo gi ana faka i aasi.
20 Sulia fe dani oro na langi melu si rikia ana hato ma langi tee fe bubulu, ma na ooru e rigita asianaa. Sui gemelu ka manata hasa tara langi melu si mouri naa.
21 Ma ana si kada tau naa, na wane gi langi gera kasi ania tesi fanga, a Paul e take i nao ani gera, ma ka bae urii, <<Oote wane ae, utaa naa langi molu si roo amolu suli nau baa ku haea langi golu si lea faasia i Krit? Lea so molu ka roo amolu sulia na baelagu, langi golu si daotoona go ta ta'alaa nae.
22 Haia, ana si kada nae, nau ku haea fuamolu langi molu si mou! Sulia langi ta wane amolu kasi mae, taifilia na faka naa go na tara ka ta'a.
23 Nau ku haitamana doo nae gi, sulia ana fe rodo baa e sui kou, na ensel a God, na nau ku too fuana ma kuka fooasia, nia e lea mai siagu.
24 Ma nia ka bae urii, <Paul ae, langi osi mou! Sulia tara oko take i naona na aaofia baita i Rom. Ma a God tara ka adomia na tooa na da lea fai oe haia gera ka langi si mae, sulia nia e rakediana ani oe.>
25 Nia nae, oote wane, langi molu si mou! Sulia nau ku fiitoo na a God tara ka iili urinae na iilingia naa na ensel e haea fuagu.
26 Haia, ni golu tara na aasi ka uilingai golu ana ta aauaua naa.>>
27 Haia, ana aakwala ma fai fe rodo na halo e haungi gemelu la aasi nae, na ooru e ufulia ana faka la aatakwa na ana aasi i Mediterenian. Ma e bobola fai nia oogotouna naa na rodo, na wane gi na da rao la faka daka manata hasa gemelu garangi dao naa i hara.
28 Kada gera manata urinae, gera ngalia na oko da kania na doo gulu i maana, gera ka ui ania la aasi uria olotoolana si gula nae fuana gera ka haitamana gera dao garangia naa i hara. Ma si kada gera olotoona ana, si gula nae nia oolo bobola fai nia fai aakwala abalaa. Sui langi si tau, gera ka ui lau ana oko nae, ma gera daotoona si gula nae oolu aakwala abalaa.
29 Ana si kada gera daotoona urinae, gera ka mou aata na faka ka raa i fafona ta fou. Nia naa, gera ka ui ania fai gwalu

gi faasia buira na faka, ma gera ka fooa
uria dani.
30 Ma ana si kada nae, na wane gi na
da rao la faka, gera ka doori tafi faasia
na faka, gera ka faasifoa na boute i aasi,
gera ka suge hasa da lea uria ui anilana
lau teni gwalu gi lau faasia nao na faka.
31 Ma a Paul ka bae urii fuana wane
gi ana oomea fai nia na wane baita gera,
<<Lea na wane rao naa gi langi gera kasi
too la faka, tara langi molu si mouri.>>
32 Si kada wane ana oomea gi gera
rongoa, gera ka taba muusia na oko ana
boute faasia na faka eeri ka lea naa ana.
33 Kada e garangi dani, a Paul ka gani
daalu haia daalu ka ania si fanga ka bae
urii, <<Haia, aakwala ma fai mae dani na
e sui na mai nae molu ka too kwaimaasi
ma langi molu si ania tesi doo.
34 Haia, nau ku gani gomolu nae, molu
ani teni fanga, eeri molu ka rigita aata
molu ka mae. Sulia langi molu si non-
ifii.>>
35 Buira nia haea si doo nae, a Paul e
ngalia na beredi, ma ka baelafea a God i
nao ani gera, sui ka niia, ma ka ania.
36 Kada gera rikia, na manatada kafi
ngado, ma gera kafi fanga.
37 Gemelu roo talange ma fiu aakwala
ma oono iimola gi na melu nii la faka.
38 Ma i buira tooa gi sui gera fanga daka
aabusu, gera ka ui ania lau na luluda gi
sui na da alangia ana witi i aasi eeri na
faka ka halahala.

Na faka e te'e.

39 Haia, ana si kada e dani mai, na
wane gi na da rao la faka langi gera kasi
aada haitamana i fai naa gera dao ana.
Gera rikia na loua ana oone, ma gera ka
manata lea ka waluda gera ka lea ana
faka uria na oone nae.
40 Ma gera ka taba muusia na gwalu gi,
gera ka lukasia ada la aasi. Ma ana si
kada nae laugo gera ka lukea na oko gi na
gera kani faafia ana na fote gi ni aasolaa.
Sui gera ka lafia na abe maku ni liliselolaa
i naona faka haia na ooru ka ufu ma ka
laetainia na faka uria i hara.
41 Haia, ana si kada gera hasi fai nia ana
doo nae gi, na faka naa e iigwa ka te'e
na ana i fafona na busu i aasi, haia na
maana faka ka te'e na ana urinae, haia
ma na buira faka ka maga ngisingisi na
ana nafo.
42 Haia, ma ana si kada nae, na wane
ana oomea gi gera ka manata na uria
haumaelilana tooa na da kani faafida,
aata teni wane ada gera ka aaranga i hara
ma daka tafi.
43 Ma i sulia na wane baita na ana wane
ana oomea gi e dooria ka faamouria a
Paul, nia ka bae luida langi dasi iilia si
doo nae, ma ka haea gera ka lukeda, ma
ka haea laugo fuana na wane gi na da
haitamana aarangalaa daka aru i aasi hai
gera ka aaranga i hara i nao.
44 Ma bali ana wane gera ka isi kou i
buri, gera dau kou ana abana ai gi na e
maga ana faka haia daka aaranga kou i
fafona. Haia, melu aadea si doo nae, ma
melu ka mouri, ma melu ka dao i hara.

I Malta.

28

1 Haia, si kada melu dao i hara, melu
kafi daotoona na aauaua na melu dao ana
gera alangia ana i Malta.
2 Na tooa gi i seenae, gera kwaimaani
asianaa fuamelu. Haia, ma ana si kada
nae laugo na utaa ka aru, ma ka gwagwari
uuleu asianaa, ma gera ka oogumaana
eere uria gonitailaa melu sui.
3 Ma ana si kada a Paul e konia teni ai
gi uria aalulana la eere, tee loi e haga mai
faasia na ai gi sulia na ago'agolana eere,
ma ka ala ana abana a Paul, ma ka langi
si luke.
4 Kada tooa na i fera nae gera rikia
na loi na e kulukulu ana abana a Paul,
gera ka bae ada fuada kwailiu, <<Na
wane naa wane hauwane naa, ma na god
hatana <Duulaa> e langi kasi dooria haia
ka mouri, sui boroi ana nia ka mouri mai
faasia la aasi.>>
5 Sui a Paul ka geloa na loi na e kulukulu
ana abana uria la eere, ma tesi doo langi
kasi aadea go.
6 Ma gera ka aadaada hasa tara abana
a Paul ka uubu ma langi so ali'ali ka
asia i aano ma ka mae. Sui si kada gera
kwaimaasi ka tau, ma langi tesi doo kasi
aadea, gera oolisia manatada daka urii,
<<Na wane naa, nia ta god!>>

7 Ma e langi si tau faasia si gula nae,
na gano nia a Publius na wane baita ana
aauaua nae. Nia e gonitai gemelu diana
asianaa, ma melu ka too fai nia sulia oolu
maedani.
8 Haia ana si kada nae, na maa nia a
Publius e matai ana tatasua fai nia ka
liutainia abu. Ma a Paul e ruu siana la
kade luma nia, ma ka fooa, ma ka aalua
abana faafia, ma ka gura nia.
9 Kada na tooa gi da rikia ana si doo nae,
na tooa matai gi sui la aauaua, gera ka lea
laugo mai siana a Paul, ma nia ka gurada.
10 Na tooa gi gera ka falea na doo oro
gi fuamelu. Ma si kada melu aade aagau
uria lealaa la faka, gera ka aalua na doo
gi ni doorilana fuana aalideea.

Faasia i Malta melu ka lea uria i Rom.

11 Buira oolu fe sinali sui, melu ka lea
la faka na too mai faasia i Aleksandria,
na da alangia ana <<Roo Iu God gi>>. Na
faka naa e too laugo i Malta ana si kada
ana uuni gwagwaria.
12 Ma melu ka dao i Sirakus, ma melu
ka too i seenae sulia oolu maedani.
13 Faasia i seenae, melu ka lea melu ka
dao i Regium. Fe dani i buira, na ooru ka
ooru mai ana alaa, ma roo maedani sui
melu ka dao ana maefera i Puteoli.
14 Melu ka daotoona teni tooa na da
manata mamana ana a Christ da too i
seenae, ma gera ka gani gemelu haia melu
ka too faida sulia ta fiu maedani. Sui,
melu fi lea uria i Rom.
15 Haia, na oote tooa na da manata
mamana na gera too i Rom, gera rongo
melu dao naa, gera ka lea mai maasi
gemelu ana roo maefera na da alangia
ana <<Uusia i Apius>> ma <<Oolu Luma
gi>>. Ma si kada a Paul e riki gera, nia ka
baelafea a God, ma manatana ka ngado.

I Rom.

16 Kada melu dao i Rom, gera ka faala-
mainia a Paul uria toolaa taifili nia la
luma fai nia tee wane ana oomea haia ka
folo usia.
17 Oolu maedani sui buira melu ka dao,
a Paul ka soea mai na wane baita gera
Jiu gi na da too i Rom uria na oogulaa.
Kada gera oogu sui, nia ka bae urii fuada,
<<Oote waihaasi nau gi i Jiu, nau doo
langi kusi aadea go tesi doo ta'a fuana
tooa golu gi, ma langi kusi labasia go na
maluta gia gi na gia ngalia faasia na koo
gia gi. Sui gera kani nau i Jerusalem, ma
gera ka fale nau fuana tooa gi faasia i
Rom.
18 Ma na tooa gi faasia i Rom, si kada
gera ledi nau, gera ka doori faahaga nau
faasia la beu ni kanilaa, sulia langi gera
kasi daotoona go ta garolaa na nau ku iilia
ka bobola fuana kuka mae.
19 Haia, si kada na Jiu gi i see loko langi
gera kasi aalafaafia, nau kuka gani uria
lealaa siana na aaofia baita i Rom, sui doo
langi kusi too go ana tesi doo haia kuka
feengia ana tooa gia gi.
20 Nia naa, nau ku soe gomolu mai haia
kuka riki gomolu ma kuka bae fai gomolu.
Haia, gera kani nau ana oko kakai halo
naa sulia a Christ na tooa i Israel da
kwaimaasimaasia.>>

21 Sui na Jiu nae gi daka oolisia a
Paul gera ka urii, <<Gemelu langi melu
si ngalia ta kekedelaa faasia i Judea suli
oe, langi so ta wane ana waihaasi gia gi
na gera lea mai faasia seenae fai nia ta
faarongolaa langi so gera ka haea na doo
ta'a suli oe.
22 Haia, gemelu melu dooria rongolaa
na manata oe gi sulia melu haitamana na
fera gi sui na tooa gi da bae ta'a sulia na
bubulutaa na oe o too ana.>>

23 Ma gera ka olea fe dani fai nia a Paul,
ma na tooa oro gi gera ka lea mai ana
fe dani nae uria si gula na a Paul e too
ana. Ma nia hafali i ubongi lelea ka rodo
nia faatolomainia, ma ka falea na baelaa
sulia na Initooa a God fuada. Ma nia
ka iiliili uria bulasilana manatada sulia a
Jesus ana baelana na kwaieresia a Moses
gi fai nia na kekedelaa na profet gi.
24 Haia, ma bali ada, gera ka manata
mamana sulia na baelana, haia ma bali
ada langi dasi manata mamana.
25 Haia, si kada gera lea na ada, gera
ka oolisusuu matangada kwailiu buira
a Paul e haea si baelaa i'isi naa, <<Na
Aanoedoo Aabu e bae diana asianaa ana
profet Aesea fuana koo gamu gi,
26 baa ka urii, <O lea, oko haea fuana
tooa naa, gamu mu fafurongo ma muka
fafurongo, sui langi molu si haitamana.

Ma gamu mu aada ma muka aada, sui
langi molu si rikia.
27 Sulia na manata gamu e daala, ma
muka boko na aalinga gamu gi, ma muka
boko laugo ana maa gamu gi. Lea so ka
langi si urinae, na maa gamu ka rikia
ma na aalinga gamu ka rongoa, ma na
manata gamu ka haitamana, ma muka
aabulo fuagu, ma kuka gura gamu, a God
naa e haea.>>>
28-29 Sui a Paul e fonea lau na baelana
gi ka urii, <<Muka haitamana naa, melu
faarongo gomolu ana na baelana a God
sulia na mouria firi fuana na tooa maadiu
gi. Haia, gera ka fafurongo!>>
30 Sulia roo fe ngali na a Paul e too ana
si gula e folia. Ma ana si gula nae, nia ka
gonitainia ni tei gera na da lea mai uria
rikilana.
31 Ma nia ka ainitalongainia na Initooa
a God ma ka faatolomai sulia Lord Jesus
Christ ana bae rara'alaa, ma langi ta wane
hasa ka lui nia.

NA KEKEDELAA A PAUL FUANA SOEFAATAIA I ROM

1 Na kekedelaa faasia a Paul na wane raoa a Christ Jesus. Nau ta aposol sulia a God e aadafili nau ma ka soe nau uria na ainitalolaa ana Faarongolaa Diana.

2 Na Faarongolaa Diana naa a God e bae aalualu ana e tau ua na mai i nao si kada na profet gi gera kedea laona Kekedelaa Aabu.

3 Ma na Faarongolaa Diana nae sulia na Wela nia a Lord gia a Jesus Christ. Nia e futa mai ana kwalafaa a David na aaofia ka hau ana wane.

4 Haia, gia haitamana nia a God Aabu sulia God e faamamana nia na Wela nia si kada a God e tataea faasia maea ana mamanaa baita nia.

5 Ma ana a Christ, God ka faadianaa nau haia kuka aalua aposol uria raolaa fuana a Christ, eeri kuka talaia tooa ana fera gi sui hai gera ka manata mamana ani nia ma daka roosulia na baelana.

6 A God e dooria kuka talai gamu laugo na tooa na mu too i Rom, sulia God e soe gamu hai muka aalua tooa a Jesus Christ gi.

7 Haia, i nia naa e aade nau ku kekede fuagamu sui go na tooa na mu too i Rom na God e rakediana fuagamu ma ka soe gamu haia muka aalua na tooa nia.

Nau ku fooa eeri a God na Maa gia ma a Lord Jesus Christ ka faadiana gamu ma ka falea na fanualama fuagamu.

Fooalaa ni baelafea.

8 Doo totongenao, nau ku baelafea God nau i sulia Jesus Christ fuagamu sui, sulia tooa gi ana fera oro la molaagali loulou da rongo sulia sui naa na fiimamanalaa gamu.

9 A God nia haitamana si taa gi na ku haea nia mamana. Nia na God na ku rao mai fuana ana na mourilagu sui ana ainitalongailana Faarongolaa Diana sulia Wela nia. God ka haitamana nau ku manatatoo gamu,

10 ana si kada gi sui ku fooa ana gi. I nau ku gania God, lea nia ka dooria, tara ka falea taa waludalaa fuagu hai kuka lea mai uria daotoolaa gamu ana si kada nae.

11 Sulia nau ku dooria asianaa haia kuka riki gamu, eeri kuka ado fai gamu ana si falea gi faasia na Aanoedoo Aabu a God uria faarigitalaa gamu.

12 Sulia nau ku dooria hai golu ka adomi golu kwailiu, tara nau ku adomi gamu ana fiimamanalaa nau, ma i nau muka adomi nau ana fiimamanalaa gamu.

13 Haia oote waihaasi nau gi ae, muka manatatoona laugo, kada oro gi na nau ku manata uria daotoolagamu, ma si kada gi sui ku daotoona e afetaia uria iililana. I nau ku dooria lealaa kou siamolu haia teni tooa lau na da too i Rom daka manata mamana ana Christ, iilingia ku iilia laugo fuana tooa aai ana maefera tooa maadiu gi.

14 Sulia nau na wane rao uria adomilana tooa gi sui, tooa gi na da haitamadoo ma gera ka too ana toolaa faalu, ma na tooa na langi dasi haitamadoo ma daka too ua ana toolaa gera baa mai nao. Ta'a asianaa fuana nau, lea kuka noni eela uria ainitalolaa fuana tooa gi sui.

15 Nia na e aadea kuka dooria ainitalolaa ana Faarongolaa Diana fuagamu laugo tooa na mu too i Rom.

Na mamanaa ana Faarongolaa Diana.

16 Haia, nau langi kusi ida ana baelaa sulia na Faarongolaa Diana naa, sulia ana mamanalana na Faarongolaa Diana a God e faamouria na tooa gi na da manata mamana. Urinae, a God e falea na Faarongolaa Diana fuana tooa i Jiu gi i nao, ma sui fuagera tooa maadiu gi laugo.

17 Sulia na Faarongolaa Diana e faatai folaa na ana malutana a God uria olosilana na tooa. Ma nia ka olosia na tooa sulia gera manata mamana go ada ana Christ. Langi lau ta doo ete na a God e olosia na tooa gi ana. Sulia si doo nae baa na Kekedelaa Aabu ka urii, <<Na tooa gi na a God e olosida sulia na fiimamanalaa gera, tara gera ka mouri.>>

Na aade ta'alaa gera tooa gi sui.

18 Ma a God mai i langi ka faatainia na rakehasua nia fuana tooa gi na gera aadea doo ta'a gi ma gera ka aaburongo ani nia. Ma ana na aade ta'alaa gera gi gera ka

suusia na tooa aai gi hai gera ka langi si haitamana na faarongolaa mamana.

19 A God ka falea na kwakwaelaa fuada, sulia nia e faatai folaa ana doo gi suli nia i talana, ma ka faawaluda fuada uria haitamalana.

20 Ana hafalilana mai God e haungainia na molaagali, na tooa gi daka haitamana naa na mamanaa nia na e langi kasi sui, ma daka haitamana laugo nia na God mamana. Sulia boroi ana na tooa gi langi dasi bobola uria rikilana a God, gera ka haitamana daka rikia na doo gi na nia e haungaida, ma nia naa e aadea gera ka haitamana na doo gi sulia a God. Ma sulia nia urinae, e afetai go gera ka haea gera lalafusia a God.

21 Gera haitamana a God, ma langi dasi dooria go na faabaitalana, ma langi dasi dooria go na baelafelana uria na doo gi na nia falea fuada. Ma si kada gera manata, langi dasi manata go sulia tesi doo, sulia na manatada e gwou naa ma na manatalaa gera gi ka rorodoa naa.

22 Haia, gera haea gera tooa liotoo, ma gera na tooa ooewanea gi go ana.

23 Ma langi gera kasi fooasia go a God na e totoo firi, ma gera ka fooasia ada nunuidoo gi na gera haungainia go ada ana mala nununa iimola gi ma na manu gi ma na doo fai ae gi ma na doo aangoango gi.

24 Haia, sulia na doo nae gi, a God e lugasi gera hai daka lea na ada sulia doorilaa gera gi, ma gera ka iilia na doo ta'a gi fuada kwailiu ana nonida.

25 Gera ka oote gera ana manata mamanalaa ana na mamanaa sulia a God, ma gera ka manata mamana ada ana na sugea gi. Ma gera ka fooasia na ada ma daka rao na ada fuana na doo a God e haungaida gi. Ma langi gera si fooasia a God na e haungainia na doo nae gi sui, ma langi gera si roosulia. Taifilia nia e bobola fuana tooa gi gera ka baelafea ka tau firi. Amen!

26 Ma i sulia na aabulolaa na tooa gi ka ta'a urinae, a God ka lugasi gera eeri gera ka iilia na doo ni idalaa gi na da lea sulia na kwaidoorilana nonida. Ma na geni gi laugo, gera ka oote gera na ada ana na wane gi haia daka teo na ada fai nia na geni gi lau.

27 Ma e urinae, na wane gi laugo daka lugasia na ada na geni gi ma gera ka dooria na ada uria teolaa fai nia na wane gi lau. Ma e urinae, na wane gi gera ka iilia na ada na doo ni idalaa na fuada kwailiua. Nia naa tara gera ka ngalia na kwakwaea na e bobola fuada sulia na aabulo ta'alaa gera gi.

28 Ma sulia na tooa nae gi da oote gera ana taa naa e bobola uria haitamalana sulia a God, nia ka lugasi gera hai gera ka manata ta'a na ada ma gera ka iilia na ada doo gi na e langi si diana fuana gera ka iilida.

29 Sulia gera ka iilia na doo ta'a gi ka tau naa, ma gera ka aanau, ma gera ka aadea ta'alaa fuada kwailiu, ma gera ka kwaifii, ma gera ka hauwane, ma gera ka firufiru, ma gera ka suge, ma gera ka kwaibalafaafi, ma gera ka uunuunua dongaa.

30 Ma gera ka bae ta'a suli gera kwailiu, ma gera ka susuala fuana a God, ma gera ka bae ta'a fuada kwailiu, ma gera ka lafe, ma gera ka tango gera i talada asianaa, ma gera ka manata asianaa uria na iililana doo ta'a gi lau, ma gera ka aaburongo fuana na maa fai nia ni tee gera gi.

31 Ma si kada gera iilia doo ta'a, langi dasi liobukonu, ma langi gera kasi faamamanaa na bae aalualulaa gera gi, ma langi gera kasi rakediana ma langi dasi kwaimanatai fuana na tooa ete gi.

32 Haia, ma gera haitamana na kwaieresia a God gi e haea na tooa na da too urinae, e bobola uria maelaa. Sui boroi ana urinae, gera ka tasa dongaa go ada uria iililana doo nae gi, ma gera ka dooria fuana tooa ete gi laugo gera ka iili doo urinae gi.

Na keketoa a God.

2

1 Haia, ma ni gamu na mu keketoa na tooa gi na da aade ta'a urinae, muka keto gamu i talagamu laugo. Sulia gamu laugo mu iilia laugo agamu na doo ta'a gi na

gera iilia, ma e afetai muka tofea haso
gamu langi musi garo.
2 Ma gia sui go gi haitamana na keketo-
laa a God nia o'olo ana si kada nia ketoa
ana tooa na da iilia ana doo urinae gi.
3 Haia, ma sulia gamu mu iili laugo
iilingia na tooa na mu ketoda, langi musi
manata hasa a God tara ka langi si keto
gamu laugo.
4 Ni gamu boro manata garo hasa a God
ka langi si keto gamu, sulia nia rakedi-
ana baita fuagamu ma ka gwaromaabe
fuagamu laugo. Haia, diana fuana muka
haitamana go agamu na a God e iili diana
urinae fuagamu eeri muka oolitai manata
faasia aabulo ta'alaa gamu gi.
5 Ma sulia langi musi dooria go oolitai
manatalaa, urinae gamu i talagamu laugo
ana na mu faabaitaa na kwakwaelaa
gamu gi fuana fe Dani a God tara ka
faatainia na rakehasua nia ma na tooa gi
sui tara daka rikia na keketolaa o'olo nia.
6 Sulia a God tara ka falea na doo gi
fuana tooa gi sui sulia na raolaa e'ete gera
gi.
7 Teni tooa, a God tara ka falea na
mouria firi fuada, sulia gera tasa dongaa
ana iililana na doo diana gi ma gera ka
dooria a God ka baelafeda ma ka falea
initoo fuada fai nia na mouria firi.
8 Haia, ma teni tooa gi da hasi uria
ngalilana na doo gi na gera dooria, ma
gera ka oote gera ada ana taa gi na e o'olo,
ma gera ka dooria ada lealaa sulia si taa
gi na e garo. Ma sulia gera na da urinae,
a God tara ka faatainia na rakehasua nia
fuada ma ka falea na kwakwaelaa baita
fuada.
9 Haia, ma ni tei gera na da iili doo ta'a,
tara gera ka too ana afetaia ma na fiilaa.
A God tara ka iili urinae fuana na tooa i
Jiu gi ma fuana na tooa maadiu gi laugo.
10 Ma a God tara ka falea na initooa ma
na babaitaa ma na fanualama fuana ni tei
gera na da aadea taa gi na e diana. Nia iili
urinae fuana na tooa i Jiu gi ma fuana na
tooa maadiu gi laugo.
11 Sulia na keketolaa a God fuana na
tooa gi sui nia o'olo, ma ka langi si garo
fuana ta iimola.
12 Haia, na tooa maadiu gi langi dasi
haitamana na kwaieresia gi faasia a
Moses. Ma sulia gera iilia na doo ta'a gi,
tara a God ka ketoda. Sui taa, a God ka
langi si ketoda ana na kwaieresia nae gi.
Nia e ketoda uria maelaa, sulia na aade
ta'alaa gera gi. Ma na tooa i Jiu gi mone
da haitamana na kwaieresia gi faasia a
Moses. Ma a God tara ka ketoda, sulia
gera iilia na doo ta'a gi ana aaburongolaa
ana na kwaieresia nae gi.
13 Sulia e langi lau na rongolana
kwaieresia gi na tara ka olosia na tooa
gi fuana a God, ma iililana na taa gi na
kwaieresia gi e haea taari.
14 Na tooa maadiu gera si haitamana
na kwaieresia gi. Sui ma lea gera iilia si
doo sulia na kwaimadamilaa gera ma ka
lea sulia na kwaieresia, gera faatainia na
kwaieresia gi e too i laona lioda, sui boroi
ana langi dasi rongoa ua na kwaieresia
nae gi.
15 Haia, na aabulolada e faatainia na
kwaieresia e too naa i laona na li-
oda. Haia, na manatalaa gera laugo ka
faatainia si doo naa nia mamana, sulia
si kada gera iilia na doo ta'a gi, gera ka
liobukonu, ma si kada gera iilia na doo
diana gi, gera ka eele.
16 Haia, ma na keketolaa nia a Jesus
Christ e urinae ana fe Dani nia tara ka
adomia a God ana ketolana na tooa sulia
na manataa aagwa lao liogera. Nia na
Faarongolaa Diana na nau ku bae sulia e
haea.

Na tooa i Jiu gi ma na kwaieresia gi faasia a Moses.

17 Haia, ma ni gamu tooa i Jiu gi, molu
ka dooria alangi gamu i talagamu ana
<<tooa i Jiu gi>>, ma langi musi mou sulia
muka too ana na kwaieresia gi faasia a
Moses, ma muka baelafe gamu i talagamu
sulia muka haitamana a God.
18 Ma gamu ka haea muka haitamana
taa na a God e dooria fuana muka iilia,
ma muka haitamana aadafililana si doo
na e o'olo sulia gamu haitamana na
kwaieresia gi.
19 Ma gamu ka haea laugo, mu haita-
mana talailana tei gera na da iilingia tooa
maa rodo sulia gera lafusia a God. Ma
gamu ka haea laugo, gamu mu iilingia

na kwesu fuana tei gera na da too laona
rorodoa eeri gera ka lea siana a God.
20 Muka haea gamu na tooa faatolomai
gi fuana na tooa ooewanea ma fuana tooa
gi na dasi haitamadoo. Ma muka haea mu
too ana na haitamadooa loulou ma na doo
gi sui na e mamana, sulia muka too ana
na kwaieresia gi faasia a Moses.
21 Haia, gamu haitamana faatolo-
mailana na tooa ete gi, ma utaa naa
langi musi faatolomai gamu i talagamu?
Muka bae fuana tooa gi urii, <<Langi musi
beli.>> Haia, ma ni gamu i talagamu muka
beli agamu laugo.
22 Muka haea laugo fuana tooa, <<Langi
musi ooe.>> Haia, ma i gamu muka ooe
agamu. Muka haea laugo, na nunuidoo
gi na tooa gi gera fooasia e ta'a asianaa.
Haia, ma ni gamu mu ruu lao beu
ni fooalaa gi, muka belia agamu na
nunuidoo nae gi.
23 Ma gamu mu lafe gamu i talagamu
sulia mu too ana na kwaieresia a God
gi. Haia, ma ni gamu muka aaburongo
agamu ana na kwaieresia nae gi. Ma nia
na aadea na tooa gi gera ka bae ta'a ana
a God.
24 Urinae na Kekedelaa Aabu e bae urii,
<<Sulia gamu na tooa i Jiu gi muka iili ta'a,
na tooa na langi dasi Jiu gi gera ka bae
tataga ana a God.>>

25 Haia, lea so muka lea sulia na
kwaieresia a God gi, na ole-marikolaa na
mu iilia na doo diana. Ma lea langi musi
lea sulia na kwaieresia nae gi, na ole-
marikolaa na molu iilia boro e afetai ka
adomi gamu, ma ni gamu muka iilingia
go agamu na wane gi na e langi dasi ole-
mariko.
26 Haia, ma lea ta wane na langi kasi Jiu
ma langi si ole-mariko, ma ka roosulia na
kwaieresia nae gi, a God tara ka haea nia
bobola fai nia wane ole-mariko.
27 Ma e urinae gamu na Jiu gi, sulia na
tooa maadiu gi tara daka faatainia a God
tara ka keto gamu. Sulia mu aaburongo
ana na kwaieresia gi, sui boroi ana muka
too ana na kwaieresia ni kekedelaa nae
ma muka ole-mariko, ma gera ka roosulia
na kwaieresia gi, sui boroi ana langi dasi
ole-mariko.
28 Sulia tei naa ta wane Jiu mamana?
Nia langi ta wane na e ole-mariko go ana
ana na nonina, ma na liona ka ta'a ua.
Sulia na ole-marikolaa langi lau fuana na
nonina taifilia.
29 Na wane mamana i Jiu ta wane
go ana na mourilana e o'olo maana a
God, sulia iilingia a God e ole-mariko
ana na liona. Ma na raoa uria olosilana
na mourilaa na wane urinae, na raoa
nia na Aanoedoo Aabu, ma na raoa na
kwaieresia gi ka langi. Na wane urinae, a
God ka baelafe nia, sui boroi ana na tooa
gi dasi baelafe nia.

3

1 Haia, taa diana naa fuana tooa gi i
Jiu? Ma na taa diana naa e nii ana ole-
marikolaa?
2 Haia, doo oro asianaa ana si doo nae
gi. Si doo totongenao, a God e falea na
baelana fuana tooa i Jiu gi.
3 Ma boroi ana na bali ada na Jiu gi langi
dasi manata mamana ana baelana a God,
e afetai a God ka langi si iilia si taa naa
nia e bae aalualu ana.
4 Sulia a God e mamana, sui boroi ana
tooa gi gera ka suge. Sulia na Kekedelaa
Aabu e haea urii, <<Ana si kada o bae ana,
tooa gi sui da haitamana na baea oe gi
nia mamana asianaa. Ma lea ta iimola ka
feengi oe, tara oe oko saitasa.>>

5 Ma nia naa tee soeledilaa na e ooe-
wanea ka urii, <<E utaa, lea so na aade
ta'alaa gia gi e faatai folaa ana a God nia
na o'oloa, tama a God e garo si kada nia
falea na kwakwaea fuaga?>>
6 Langi go! Sulia afetai a God ka langi si
o'olo, sulia lea so nia kasi o'olo, nia kasi
bobola uria ketolana na tooa gi.

7 Haia, ma ta soeledilaa lau na e ooe-
wane e urii, <<E utaa, lea so gia ka susuge,
na tooa da riki diana hasa a God langi
kasi suge, ma nia na aadea gera ka baelafe
nia? Lea urinae, utaa naa a God ka keto
nau si kada kuka suge iilingia ta iimola na
e fualangaa?>>
8 Ma baelana nae nia ooewane laugo
urii, <<Golu iili ta'a agolu eeri doo diana
ka dao mai.>> Teni tooa daka feengi nau

ana ku haea si doo naa. Haia, na tooa nae
tara a God e keto gera.

Langi ta iimola si o'olo.

9 Haia, ma uri gami na tooa i Jiu gi, na
toolaa gami ma na aabulolaa gami e diana
faasia na tooa maadiu gi? Langi go! Sulia
nau ku faatainia sui naa, na tooa i Jiu gi
ma na tooa maadiu gi gera bobola sui go
ada ana toolaa i farana na mamana ana
doo fualangaa.
10 Sulia na Kekedelaa Aabu nia haea,
<<Langi ta iimola si o'olo,
11 ma e langi ta iimola si liotoo ma langi
so ka dooria fooasilana a God.
12 Sulia gera sui go da aabulo faasia a
God, ma daka lea garo ma ta iimola si iilia
go tesi doo na e o'olo.
13 Na fakada ka iilingia ta kwaingeia na
langi dasi suufaafia ana gano, sulia na
baelada e ta'a asianaa. Gera haea doo ta'a
gi na e langi si mamana ana meada. Ma
na baelaa haungilana na dao gi faasia na
ngiduda iilingia na loi a'ala gi.
14 Ma na baelada laugo ka fungu ana
kwalalaa na e ta'a asianaa.
15 Ma na tooa naa gi gera ka hasi uria
faafiilaa ma na hauwanea.
16 Ma so i fai na gera lea ana, gera ka
labasia na mone na doo gi ma daka falea
asianaa na fiilaa fuana tooa gi.
17 Ma na fanualama ka langi si too la
mourilada.
18 Ma gera ka langi si haitamana go na
hae baitalaa fuana God.>>
19 Haia, golu haitamana na doo gi sui
go na da kededa la kwaieresia gi na doo
fuana na tooa i Jiu gi na da too i farana
kwaieresia gi, eeri langi ta iimola kasi
haea nia langi si iilia ta'alaa, sulia na tooa
gi sui go da bobola uria a God ka keto
gera.
20 Sulia e langi ta iimola si o'olo maa
ana God sulia na iililaa sulia taa naa
na kwaieresia gi e dooria. Haia, na
kwaieresia gi e too eeri na tooa daka
haitamana gera fualangaa.

God e olosia na tooa gi.

21 Haia, ana si kada nae, a God e
faatainia utaa ana nia olosia na tooa
gi. Ma ka langi lau na doo ana na
kwaieresia gi, sui boroi ana na kwaieresia
gi faasia a Moses ma na profet gi gera ka
faamamana.
22 A God e olosia na tooa gi sulia na
fiimamanalaa gera ana Jesus Christ. Nia
iili urinae fuana tei gera sui go na da
manata mamana ana Christ, sulia langi go
ta e'etelaa i matangana tooa gi.
23 Na iimola gi sui go da aade ta'a, ma
daka kukuru faasia na dianalaa nia a God.
24 Ma sulia na rakedianalaa nia a God
na e falea o'oni go ana, nia e olosida
ana kwaisuusilaa nia a Christ Jesus na
e faanonilaa gera faasia na aade ta'alaa
gera gi.
25 A God ka falea mai a Jesus Christ haia
ka kwaisuusi ani nia ana maelana, eeri
a God ka manata lukea na aade ta'alaa
gera tooa gi sulia na manata mamanalaa
gera ani nia. A God e iili urinae eeri ka
faatainia na ketolaa nia e o'olo asianaa,
sui boroi ana ka tau na mai nia langi kasi
falea ta kwakwaelaa fuana tooa gi sulia
nia e gwaromaabe.
26 Haia, si kada naa a God ka falea
na kwakwaelaa fuana a Christ eeri ka
faatainia a God naa e o'olo. Urinae a
God ka faatainia nia e o'olo ma ka olosia
na tooa gi na gera manata mamana ana
Jesus.
27 Haia, ma na taa naa tara golu ka
lafe ana? Langi go! Sulia e langi golu si
bobola uria haelana hasa golu o'olo sulia
golu roosulia na kwaieresia gi. Sulia a
God e olosi golu taari sulia golu manata
mamana ana Jesus.
28 Sulia golu haitamana a God e olosia
na tooa gi sulia na manata mamanalaa
gera, ma langi lau sulia na roolaa sulia
taa naa kwaieresia gi da haea.
29 Haia, ma a God e dooria fuana taifilia
Jiu gi da fooasia? Langi! Sulia a God
dooria laugo hasa na tooa gi na dasi Jiu
gi da fooasia.
30 Sulia a God tee God go, ma nia
haitamana ka olosia tooa i Jiu gi lea so
gera ka fiimamana, ma nia haitamana ka
olosia laugo tooa maadiu gi lea so gera ka
fiimamana.
31 Haia, nia urinae golu ka lugasia agolu
na kwaieresia gi sulia na fiimamanalaa?
Langi. Ma lau ana, golu ka faamamanaa
na kwaieresia gi.

Sulia a Abraham.

4

1 Haia, na taa naa tara gia ka haea sulia
a Abraham na koo gami kwalafaa i Jiu?
Utaa naa a God ka olosi nia?
2 Lea so a God ka olosia a Abraham sulia
si raoa gi na nia e iilida, a Abraham e
haitamana ka lafe sulia. Sui ma nia langi
kasi bobola uria lafelaa i maana a God.
3 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea urii,
<<Abraham e manata mamana ana God,
ma i sulia na fiimamanalaa nia na God ka
haea a Abraham e o'olo.>>
4 Ana si kada ta iimola ka rao, nia ka
ngalia folilaa. Ma na malefo naa nia
ngalia, na wane baita nia kasi falea o'oni
ana, sulia na wane naa e rao ka bobola
uria ngalilana folilaa nia.
5 Haia, langi kasi urinae ani gia si
kada a God e olosi gia sulia na manata
mamanalaa gia. Sulia e langi lau sulia
na raolaga na a God e olosi gia, ma sulia
na fiitoolaa gia ana a God taari na nia ka
haitamana olosia na tooa ta'a gi.
6 Si doo nae na malutana na baelana
David ana si kada nia bae sulia na eelelaa
na tooa gi na God e haea gera o'olo, langi
lau sulia si taa gi na da iilida. A David ka
bae urii,
7 <<Oilakea fuana ni tei gera na a God
e manata lukea na garolaa gera gi ma ka
lafua na aade ta'alaa gera gi.
8 Oilakea laugo fuana iimola na a Lord
e langi si manata fuana aade ta'alaa nia
gi.>>
9 Na eelelaa nae na a David e bae sulia,
na doo gera go ana tooa gi na da ole-
mariko gi naa? Langi! Na doo gera laugo
tooa na langi dasi ole-mariko. Sulia na
Kekedelaa Aabu baa e haea, <<Abraham
e manata mamana ana God, ma sulia nia
e fiimamana, a God ka haea nia e o'olo.>>
10 Ana si kada taa na a God e haea
a Abraham nia o'olo? Buira nia e ole-
mariko sui ma langi si kada nia si ole-
mariko ua? I nao ua suifetei nia kafi ole-
mariko.
11 A Abraham e ole-mariko naa i buri.
Ma na ole-marikolaa nia naa na ma-
malafooa haia ka faatainia a God ka haea
nia na wane o'olo sulia na fiimamanalaa
nia suifetei nia kafi ole-mariko. Nia naa
aadea a Abraham ka iilingia koo fuana tei
gera na da manata mamana ana God ma
daka hau ana iimola o'olo gi, sui boroi ana
langi dasi ole-mariko.
12 Ma nia na koo gera laugo tei gera
na da ole-mariko ma gera ka fiimamana,
langi lau sulia gera ole-mariko, ma sulia
gera manata mamana iilingia na koo gia
a Abraham e iilia suifetei nia kafi ole-
mariko.
13 A God e bae aalualu ana fuana
Abraham ma na kwalafaa gi, nia ka haea
na molaagali naa tara na doo nia. A
God ka bae aalualu urinae langi lau sulia
Abraham e roosulia na kwaieresia gi, ma
sulia nia e manata mamana ma God ka
haea nia e o'olo.
14 Sulia lea so na bae aalualulaa na
God doo fuana tei gera na da roosulia
na kwaieresia gi, tama na manata ma-
manalaa gera na iimola gi na doo o'oni
go ana ma na bae aalualua na God na
doo tatagwai go ana sulia langi ta iimola
si bobola uria roosulilana na kwaieresia
gi.
15 Haia, na kwaieresia gi na e falea mai
na rakehasua a God. Ma lea so ka langi ta
kwaieresia, ka langi gia si aaburongo go
ana.
16 Haia, a God e bae aalualu fuana
a Abraham sulia na fiimamanalaa nia,
eeri ka faatainia na bae aalualua nia
nae sulia na kwaimanatailaa nia ma tara
ka falea o'oni ana fuana kwalafaa nia
Abraham. Ma na kwalafaa nia Abraham,
gera langi na taifilia tooa na da roosulia
na kwaieresia gi, ma na tooa gi laugo na
da manata mamana iilingia a Abraham.
Sulia Abraham nia na koo gia sui, na tooa
i Jiu ma na tooa maadiu gi.
17 Sulia na Kekedelaa Aabu nia haea,
<<I nau ku aalu oe oko aalua na kwalafaa
fuana tooa gi ana fera oro gi.>> Ma golu ka
haitamana laugo i nia na kwalafaa golu
i maana God na a Abraham e manata
mamana ana. Nia naa, a God ka falea
mouria fuana tooa gi na da mae, ma ka
bobola uria haungailana na doo gi na
langi si too ua mai nao.
18 Haia, ma a Abraham, boroi ana nia
e afetai fuana a God ka faamamana na
bae aalualua nia, a Abraham e manata
mamana ma ka fiitoo hasa a God tara
ka faamamana na baelana. Ma si kada
a Abraham e manata mamana urinae,

nia ka hau ana na kwalafaa fuada na
tooa la fera oro gi, iilingia na Kekedelaa
Aabu e haea, <<Na kwalafaa oe gi tara
ka oro iilingia na orolana na bubulu i
mamangaa.>>
19 Ma boroi ana a Abraham ka garangia
ka talange fe ngali na ana, na fiima-
manalaa nia e langi kasi makeso si kada
nia manata sulia ana nonina e makeso,
ma laugo ni Sara ka aba'ato.
20 Ma na fiimamanalaa nia kasi langi
ana faasi nia, ma langi kasi manata hala
ana bae aalualua a God. Nia ka rigita
sulia na manata mamanalaa nia, ma ka
baelafea a God.
21 Sulia nia ka haitama diana ana tara
a God ka bobola fai nia iililana si doo na
nia e bae aalualu ana.
22 Nia naa sulia fiimamanalaa nia, a
God ka alangi nia ana na wane o'olo.
23 Ma si kekedelaa urii, <<A God ka
alangia ana na wane o'olo,>> langi lau
fuana taifilia.
24 Sulia gera kedea laugo fuaga na a God
ka alangi gia ana tooa o'olo gi, sulia gia
ka manata mamana ana a God na e taea
a Jesus na Lord gia faasia na maea.
25 A God e fale nia mai hai ka mae sulia
na aade ta'alaa gia gi, ma a God ka taea
laugo uria na mouria eeri ka olosi gia.

God e olosia na tooa gi.

5

1 Si kada naa, gia too ana na fanualama
fai nia a God sulia na raoa a Jesus Christ
na Lord gia e iilia. Nia e urinae sulia a
God e olosi gia sulia na fiimamanalaa gia.
2 Ma sulia gia ka fiimamana, a Christ e
ngali gia siana a God eeri ka rakediana
fuaga ma ka faadiana gia. Ma sulia e
urinae, gia ka eele asianaa sulia gia ka
fiitoo hasa tara gia ka initooa fai nia a
God.
3 Ma langi lau na doo diana gi go ana
gia ka eele sulia, ma gia ka eele laugo si
kada gi ana afetaia, sulia gia haitamana
na afetaia doo uria faarigitalaga eeri gia
ka tasa dongaa ana manata mamanalaa.
4 Ma lea gia ka tasa dongaa urinae, tara
a God ka eele suli gia. Ma ana si kada a
God ka eele suli gia urinae, gia ka fiitoo
hasa tara a God ka faadiana gia.
5 Ma na fiitooa nae, afetai fuana a God
ka langi si faadiana gia. Sulia a God e
faatainia ana rakedianalaa nia fuaga ana
na Aanoedoo Aabu na nia e falea fuaga.
6 Gia haitamana a God e rakediana
fuaga, sulia ana si kada afetai gia gi adomi
gia i talaga, a Christ e mae usia gia tooa
ta'a gi, ana si kada na God e aadafilia.
7 Nia e afetai so ta iimola ka mae uria
adomilana ta wane o'olo. Boro ta wane
na ana oto mone haia ka mae fuana ta
wane na e diana.
8 Haia, a God e faatainia sui naa na
rakedianalaa nia fuaga, sulia ana si kada
na mourilaga e ta'a ua, a Christ ka mae
usi gia.
9 Ana na kwaisuusilaa nia a Christ ana
maelana, a God ka olosi gia naa. Lea
urinae, tara a Christ ka adomi gia ka tasa
eeri gia ka mouri faasia na kwakwaelaa a
God.
10 I nao mai, gia na maalimaea a God gi,
sui nia ka ruana fai gia sulia na maelana
na Wela nia. Ma sulia gia na ruana a God
gi, i nia tara ka faamouri mamana ani gia
sulia a Christ e mouri lau.
11 Haia, ma langi lau si doo naa go ana
na gia ka eele ana. Ma gia ka eele laugo
sulia na taa naa a God e iilia ana Jesus
Christ na Lord gia na e oolifai gia hai gia
ka kwaimaani fai nia a God.

Adam fai nia a Christ.

12 Na aade ta'alaa e dao mai laona
molaagali sulia eetana wane nia e aadea
doo ta'a. Ma na maea e dao mai laugo
fai nia na aade ta'alaa. Ma sulia nia e
urinae, na maea ka dao mai fuana tooa
gi sui, sulia na tooa gi sui da aade ta'a.
13 Haia, na aade ta'alaa e too naa
la molaagali suifetei a God ka falea na
kwaieresia gi fuana a Moses. Haia, si
kada e langi ua ta kwaieresia, a God kasi
iidumia na doo ta'a gi.
14 Boroi ana ka urinae, e ita mai ana
si kada a Adam lea ka dao ana si kada
a Moses, tooa gi sui da mae, boroi ana na
tooa gi na langi dasi iilia na ta'alaa iilingia
a Adam ana si kada nia e oolisusuu ana a
God.

A Adam e iilingia na mamalafooa ana a
Christ, baa tara ka dao mai i buri.

15 Haia, na roo wane nae gi langi daaro si bobola, sulia na falelaa o'oni nia a God e langi si iilingia na aade ta'alaa nia a Adam. Sulia na tooa oro da mae i nunufana na aade ta'alaa nia tee wane nae. Haia, ma na rakedianalaa nia a God e baita ka liufia na ta'alaa nia a Adam, ma na falelaa o'oni nia a God e baita ka tasa laugo fuana na tooa oro gi i nunufana na rakedianalaa a Jesus Christ.

16 Ma tee si e'etelaa na e too i matanga na falelaa a God ma na ta'alaa a Adam e iilia. Sulia i buira na ta'alaa nia a Adam, a God ka falea kwakwaelaa. Ma buria na doo ta'alaa oro gi lau, a God ka fale o'oni ana o'ololaa fuaga.

17 Haia, sulia na aade ta'alana tee wane, na tooa gi sui daka mae. Ma si doo diana na e dao mai sulia si taa naa a Jesus Christ e iilia, e baita ka tasa. Sulia ni tei gera na da ngalia si rakedianalaa a God fai nia na falelaa nia ana o'oloa, daka too ana mouria firi i langi i nunufana a Christ.

18 Nia naa, si ta'alaa nia tee wane nia ka falea maea fuana tooa gi sui, ma e urinae laugo na aade dianalaa nia tee wane nia ka olosia tooa gi sui ma ka falea na mouria fuada.

19 Ma tooa gi sui gera ka haitamana aade ta'alaa, sulia na oolisusuulaa nia tee wane. Ma e urinae, a God ka olosida, sulia na roosulilaa nia tee wane.

20 A God e falea na kwaieresia gi eeri na aade ta'alaa gi ka oro. Haia, si kada na aade ta'alaa e oro, a God kafi faatainia na rakedianalaa nia ka baita tasa.

21 Nia naa, i nao ua na mai, na aade ta'alaa ka baita faafia na tooa gi haia gera ka mae, ma e urinae ana si kada naa na rakedianalaa a God ka baita faafia na tooa gi haia gera ka o'olo, ma nia na aadea gia ka ngalia na mouria firi sulia a Jesus Christ a Lord gia.

Gia iilingia mae sui naa fuana ta'alaa.

6

1 Taa naa tara golu ka haea sulia na baelaa naa gi ku kededa? Gia tasa dongaa na aga uria iili ta'alaa eeri a God ka tasa dongaa ana faatailana na rakedianalaa nia fuaga si kada nia manata lukea ana aade ta'alaa gia gi?

2 Langi! Sulia gia iilingia gia mae sui naa fuana ta'alaa. E afetai gia ka dooria tasa dongaa ana iili ta'alaa.

3 Sulia gamu mu haitamana sui naa si doo naa: si kada gia siuabu ana uria na faatailana na oofuofua fai nia a Jesus Christ, gia ka oofu laugo fai nia ana maelana.

4 Ma ana na siuabulaga, gia ka mae fai nia a Christ, ma da aalu gia laugo fai nia, eeri gia ka too ana mouria faalu, iilingia a Christ na a God na Maa e tataea faasia na maea ana mamanaa ana initoo nia.

5 Sulia lea gia ka oofu fai nia a Christ ana maelana, tara a God ka tatae gia iilingia nia e tataea a Christ.

6 Ma gia haitamana naa, na mouria gia baa i nao e mae naa fai nia a Christ i fafona na airarafolo, eeri na maluta kwali gia gi na e ta'a ka funu, eeri na ta'alaa ka langi si initoo faafi gia.

7 Sulia ana si kada iimola e mae, nia langi kasi too i farana rigitaa ana ta'alaa.

8 Ma sulia gia mae fai nia a Christ, gia manata mamana tara gia ka mouria laugo fai nia.

9 Sulia gia haitamana a Christ e tatae faasia na maea, ma e afetai hasa nia ka mae lau, ma na maea ka langi si baita faafia.

10 Ma sulia a Christ e mae, na ta'alaa ka langi si bobola uria iililana tee doo fuana. Ma si kada naa, a Christ e mouria naa fai nia a God.

11 Ma urinae laugo, muka manata uri gamu i talagamu iilingia mu mae fuana aade ta'alaa, ma mu mouri fai nia a God sulia a Jesus Christ.

12 Nia naa, langi musi lugasia na aade ta'alaa ka baita usia na noni gamu ma langi musi lea sulia na kwaidooria ta'a gi.

13 Ma langi musi faalamainia ta gula ana noni gamu gi fuana ta'alaa, ma langi ka roosulia na manatalaa ta'a gi. Ma lau ana, mu fale gamu i talagamu fuana God iilingia na tooa na a God e tataeda faasia na maea, ma muka lugasia na noni gamu gi ma na mourilaa gamu gi teefou fuana a God haia nia ka iilia na doo o'olo gi ana.

14 Nia naa, langi musi lugasia na aade ta'alaa ka baita ani gamu, sulia gamu langi musi too i farana na kwaieresia gi,

ma mu too i farana na rakedianalaa nia a God.

Tooa da rao fuana o'oloa.

15 Utaa? Tara golu ka aade ta'a, sulia golu si too i farana na kwaieresia gi, ma golu too go agolu i farana na rakedianalaa a God? Langi!

16 Haia, ma ni gamu mu haitamana sui na ana lea mu fale gamu fuana ta iimola uria raolaa fuana, muka roosulia, sulia gamu na iimola raoa nia gi. Ma lea so muka fale gamu fuana aade ta'alaa, tara gamu ka mae. Ma lea so muka fale gamu fuana roosulilana a God, nia tara ka olosi gamu.

17 Gia ka baelafea God! Sulia boroi ana si kada nao na mu rao fuana aade ta'alaa, ana si kada nae mu roosulia teefou na ana faatolomaia na e mamana mu rongoa.

18 Nia naa, a God e luke gamu faasia na aade ta'alaa ma muka hau na ana iimola raoa a God gi eeri muka iilia na o'oloa.

19 (Nau ku bae urinae sulia na doo naa gi, sulia e afetai molu ka haitamana.) Ana si kada e sui na mai, mu fale gamu teefou fuana aade ta'alaa eeri muka iilia na manatalaa ta'a gi. Ma si kada nae, muka fale gamu teefou naa fuana a God eeri muka iilia na o'oloa.

20 Si kada mu too farana na aade ta'alaa, langi musi dooria iililana o'oloa.

21 Haia, ma na taa diana gi na mu ngalia faasia na aade ta'alaa baa gi mu fai buri ada? Na tooa na da iili ta'a urinae, gera mae. Ma si kada nae, gamu ida sulia na aade ta'alaa gi na mu iilida i nao.

22 Ma ana si kada nae, a God e luke gamu faasia na aade ta'alaa, ma muka hau na ana iimola raoa a God gi. Ma sulia muka urinae, oilakea fuagamu sulia mu haitamana roolaa sulia na kwaidoorilaa a God, ma muka ngalia naa na mouria firi.

23 Sulia na aade ta'alaa ka falea maea, sui na falelaa na God e fale o'oni ana i nia naa na mouria firi sulia a Jesus Christ a Lord gia.

Na manatalaa sulia wane aarai fai nia aai na e afe.

7

1 Oote waihaasi, nau ku haitamana gamu sui go tara muka haitamana taa na tara nau ku haea, sulia gamu sui go mu haitamana na kwaieresia gi. Na iimola na e too i farana kwaieresia gi go ana ana si kada e mouri.

2 E urinae laugo fuana aai na e afe. Sulia si kada na aarai nia e mouri ua, na kwaieresia e haea na aai na e langi si bobola uria na afelaa lau ana ta wane ete. Sui lea na aarai nia ka mae, nia kafi too oni ma ka bobola uria na afelaa lau.

3 Haia, ma lea na aai na ka too fai nia ta wane ete ana si kada aarai nia e mouri ua ana, na aai nae tara gera ka alangia ana aai ooeoe. Ma lea na aarai nia naa ka mae, i nia ka too oni naa, ma langi dasi alangia ana aai e ooeoe lea so nia ka afe lau ana ta wane.

4 Haia, oote waihaasi nau, nia e urinae laugo ani gamu. Sulia si kada a Christ e mae, iilingia gia laugo gia ka mae. I aena naa na gia ka langi si too i farana na kwaieresia gi faasia a Moses. Haia, ana si kada nae, gia na tooa a Christ na a God e tataeda faasia na maea, eeri gia ka bobola uria raolaa fuana a God.

5 Sulia ana si kada gia ka roosulia ua na kwaidoorilaa ta'a gia gi, gia ka dooria asianaa uria iililana na doo gi na kwaieresia gi haeda da aabu. Ma sulia gia aadea na doo ta'a gi urinae, gia bobola uria na maea.

6 Haia, ana si kada nae, langi gia si too naa i farana na kwaieresia gi na e kani gia i nao na mai, sulia na mouria gia i nao da mae naa. Haia, ma ana si kada nae, gia ka rao fuana a God ma gia ka lea sulia na tala faalu ana na kwaidooria na Aanoedoo Aabu, ma langi gia si lea naa sulia na tala kwali ana na kwaieresia gi na a Moses e kedea.

Na kwaieresia gi fai nia ta'alaa gi.

7 Utaa, na gia ka haea na kwaieresia gi e ta'a? Langi! Na kwaieresia gi e langi kasi ta'a, sulia na kwaieresia gi na e aadea kuka haitamana taa na ta'alaa. Lea so na kwaieresia langi si haea, <<Langi osi dooria doo ta iimola,>> tara nau ku lafusia go agu na gwounge kwaidoorilaa urinae e ta'a.

8 Ma si kada nau ku haitamana kwaidoorilaa urinae e ta'a, nau kuka iili urinae ka baita asianaa uria kwaidoorilaa ana doo na tooa ete gi. Lea so e langi go

ta kwaieresia, na kwaidooria uria aadelaa
ta'alaa langi kasi rigita.
9 Ana toolagu ua mai si kada kuka
lafusia ua na kwaieresia gi, langi kusi
dooria go iili ta'alaa. Sui ana si kada nau
ku haitamana na kwaieresia gi, nau ku
dooria asianaa aadelana doo ta'a gi,
10 ma kufi bobola uria maelaa. Na
kwaieresia gi na a God e falea uria
faamourilana na tooa, nia ka falea maea
fuagu.
11 Sulia na ta'alaa e suge nau ana
kwaieresia gi ma ka haungi nau.
12 Haia, na kwaieresia faasia a Moses gi
e aabu ma ka o'olo ma ka diana asianaa.
13 Nia urinae na kwaieresia diana gi na
e aadea nau ku mae? Langi! Na aade
ta'alaa naa e aadea nau ku mae. E iilia
ana kwaieresia diana gi. Haia, ma urinae
gia ka haitamana na aade ta'alaa gi e ta'a
teefou.
14 Gia gi haitamana na kwaieresia gi e
lea mai faasia na Aanoedoo a God. Haia
ma nau, nau na wane go ana, ma iilingia
nau na wane rao o'oni fuana ta'alaa.
15 E langi kusi haitamana taa na nau ku
iilia, sulia nau langi kusi iilia taa naa nau
ku dooria uria kuka iilia, ma kuka iilia
agu taa na nau ku oote nau ana.
16 Ma sulia nau ku iilia agu doo na langi
kusi doori iilia, nia ka faatainia nau ku
aalafaafia na kwaieresia na e diana.
17 Haia, i aena naa langi lau ni nau na
ku iilia si doo ta'a gi, ma na ta'alaa ana
na e too ani nau.
18 Nau ku haitamana na dianalaa langi
si too ani nau i laona nonigu. Sulia langi
kasi waluda fuagu uria iililana doo diana
gi, sui boroi ana kuka dooria iililana doo
diana gi.
19 Ma nau langi kusi iilia na doo diana
gi na nau ku doori iilia, ma kuka iilia agu
na ta'alaa na nau langi kusi doori iilia.
20 Ma lea ku iilia na doo na nau langi
kusi doori iilia, tama nau langi na ku iilia.
Ma lau ana, na ta'alaa na e too i lalo ani
nau ana naa e iilia.
21 Haia, nau ku daotoona naa nae: si
kada nau ku dooria iililana na doo na e
diana, na ta'alaa i nonigu ka lui nau.
22 Na mourilagu e dooria asianaa
iililana kwaieresia a God gi.
23 Sui na ta'alaa i nonigu ka firu suusia
na dianalaa na lao mourilagu. Ma na
ta'alaa na e rao la nonigu e suungai nau
uria iililana doo ta'a gi.
24 Kwaimanatai fuagu nau na wane
urii! Tei naa tara ka adomi nau hai kusi
roosulia na doorilaa ana noni na e ngali
nau uria na maea?
25 Nau ku baelafea God, sulia nia ana
naa e adomi nau ana Jesus Christ a Lord
gia!

Haia, ana manatagu sui nau na wane
raoa God, sui boroi ana na nonigu ka rao
fuana ta'alaa.

Na malutaa faasia na Aanoedoo Aabu.

8

1 Haia, na tooa gi na da too oofu naa
fai nia a Jesus Christ, a God kasi falea na
kwakwaelaa naa fuada.
2 Sulia na Aanoedoo Aabu e falea na
mouria faalu fuaga sulia a Jesus Christ,
ma ka luke gia faasia na aade ta'alaa gi
na haitamana ka haungi gia.
3 Na kwaieresia gi faasia a Moses, e
afetai ka luke gia faasia na ta'alaa fai nia
maea, sulia gia si bobola uria roolaa sulia.
Haia, ma a God, nia ana naa e luke gia
faasia ta'alaa fai nia maea. Sulia nia e
falea na Wela nia eeri ka too ana noni
iilingia na iimola gi na da aade ta'a, ma
a God ka kwaisuusi ana eeri ka lafua na
ta'alaa gi. Urinae a God ka ketoa na aade
ta'alaa gia gi.
4 God ka iilia si doo naa haia gia ka
bobola uria lealaa sulia na doo o'olo gi na
kwaieresia gi e oodu gia uria. Ma waluda
go ana sulia gia roosulia na Aanoedoo
Aabu, ma na kwaidooria ta'a ana noni ka
langi.
5 Ni tei gera na da lea sulia na kwaidoo-
rilaa ana noni, haitamana daka manata
go ada sulia na kwaidoorilana noni. Haia,
ma ni tei gera na Aanoedoo Aabu e
talaida, gera haitamana manatalaa go ada
sulia na kwaidoorilaa Aanoedoo Aabu.
6 Ma lea na kwaidoorilaa ana noni e
talaia ta iimola, tara nia ka mae. Ma
lea na Aanoedoo Aabu e talaia ta iimola,
tara nia ka ngalia mouria faalu fai nia na
fanualama.

7 Haia, ma lea na kwaidoorilaa ana noni
e talaia ta iimola, nia ka maalimaea fai
nia a God, sulia nia langi si roosulia na
kwaieresia a God gi, ma ka langi si bobola
uria roolaa sulia.
8 Na tooa gi na da roosulia na kwaidoo-
ria ana noni, e afetai gera ka faaelea a
God.
9 Haia, ma ni gamu, langi musi roosulia
na kwaidoorilaa ana noni. Sulia lea na
Aanoedoo Aabu e too la mourilaa gamu,
gamu mu roosulia na doorilaa nia. Haia,
ma ni tei gera naa na Aanoedoo a Christ e
langi kasi too la mourilana, e langi si tooa
a Christ.
10 Ma lea a Christ e too la mourilaa
gamu, sui boroi ana na noni gamu tara ka
mae sulia na aade ta'alaa gi, na Aanoedoo
Aabu ka falea mouria firi fuagamu, sulia
a God e olosi gamu naa.
11 Haia, na Aanoedoo a God na e tataea
Jesus Christ faasia na maea, lea nia e
too la mourilaa gamu, haia tara a God
ka tatae gamu laugo, sulia na Aanoedoo
Aabu na e too ani gamu.
12 Nia nae oote waihaasi gi ae, e langi si
diana golu ka roosulia na kwaidooria ta'a
gi ana noniga, sulia e diana fuana gia ka
roosulia taa na a God e dooria.
13 Sulia lea gamu roosulia na kwaidoo-
ria ana noni, tara gamu ka mae. Ma
lea gamu ka roosulia na Aanoedoo Aabu
eeri muka lugasia na aabulolaa ta'a, tara
muka too ana mouria firi.
14 Ma tei gera na Aanoedoo a God e
talaida, gera naa na wela a God gi.
15 Sulia na Aanoedoo Aabu na a God e
falea fuagamu, nia langi kasi aadea gamu
ka aalua iimola gi da rao o'oni ma daka
mou asianaa ana God. Ma lau ana, na
Aanoedoo Aabu ka aadea gamu ka aalua
wela a God gi. Ma sulia na mamanaa ana
Aanoedoo Aabu, nia ka faawaluda fuaga
hai gia ka alangia God ana <<Maa gia>>.
16 Haia, na Aanoedoo a God, fai nia na
mangoga laugo, ka haea gia na wela a God
gi.
17 Ma sulia gia na wela nia gi, tara gia ka
ngalia na doo diana gi na nia e taingainia
fuana na tooa nia gi. Langi lau na doo
nae gi go ana, ma na doo gi na tara nia ka
falea fuana Christ, tara nia ka falea laugo
fuaga. Sulia lea gia ado fai nia a Christ
ana nonifiilaa nia, tara gia ka ado laugo
fai nia ana initooa nia.

Na initooa na tara ka dao mai.

18 Sui boroi ana gia ka too ana na
nonifiilaa gi la molaagali naa, nau ku
manata na initooa na tara a God ka falea
fuaga, nia naa e baita ka tasa liufia na
afetailaa na gia ka liu ana si kada nae.
19 Na doo gi sui go na a God e
haungaida, da kwaimaasi sui go maasia
si kada a God tara ka faatainia na wela
nia gi, ma gera ka dooria si kada nae ka
dao ali'ali.
20 Sulia na doo gi sui na God e
haungaida, nia falea na kwakwaelaa
fuada, haia gera na doo tatagwai gi go
ada. A God e iili urinae langi lau sulia
na kwaidooria na doo nae gi, ma sulia
kwaidooria a God go ana. Sui taa, a God
ka kwaimaasimaasia
21 si kada nia ka lukeda faasia na
furalaa haia daka initoo fai nia na wela
a God gi.
22 Sulia gia haitamana ita ua na mai
lea ka dao ana si kada nae, na doo gi
sui go da iilingia too ana fiilaa iilingia na
fiilaa ana si kada aai e aade aagau uria na
faafutalaa.
23 Ma ni gia laugo, na gia ka too ana
Aanoedoo Aabu na a God e falea fuaga
eeri ka faatainia hasa tara nia ka falea na
doo oro fuaga, gia ka nonifii si kada gia
ka kwaimaasimaasia si kada a God tara
ka aalu gia na wela nia gi ma ka luke gia
faasia na molaagali naa.
24 Haia, ma a God e faamouri gia sulia
na fiitoolaa gia. Ma lea so gia ka rikia na
taa gi na gia fiitoo ana, tama e langi go
ta fiitoolaa mamana nae. Sulia e langi ta
iimola hasa tara ka fiitoo go ana ana si
doo na nia e rikia naa.
25 Ma lea gia kwaimaasimaasia si doo
na e langi gia si rikia, gia ka kwaimaasi
fai nia na gwaromaabelaa.
26 Ma urinae laugo na Aanoedoo Aabu e
lea mai laugo uria na adomilaga, sulia na
fiimamanalaa gia e langi kasi rigita. Sulia
gia lalafusia tara gia ka fooa utaa fuana a
God. Ma na Aanoedoo Aabu ana i talana
naa e gania God uri gia la kwailaa na langi
gia si bobola uria haelana ana taa baelaa.

27 Ma a God na e haitamana na mourilaga teefou, nia ka haitamana na manatana na Aanoedoo Aabu, sulia na Aanoedoo Aabu ka gania a God oolisi gia na tooa nia gi, sulia na kwaidooria nia a God.
28 Haia, ma ni gia tooa na gia rakediana fuana a God ma nia ka soe gia sulia na kwaidooria nia, gia gi haitamana ana na doo gi sui na e fuli fuaga, a God e faadiana gia ana.
29 Sulia e tau na mai, a God e aadafili gia ma ka aalu gia eeri gia ka iilingia Jesus na Wela nia, eeri a Jesus ka aalua uulunao fuaga na haasina gi.
30 Haia, ma fuaga na tooa gi na a God e aadafili gia fuana wela nia gi, nia soe gia eeri gia ka manata mamana ani nia. Ma gia na nia soe gia urinae, nia ka olosi gia laugo. Ma gia na nia olosi gia, nia ka falea initooa laugo fuaga.

Na rakedianalaa a God.

31 Ma ana si kada gia manata sulia doo naa gi, gia ka haitamana e langi tesi doo so ka bobola naa fai nia toelaga, sulia a God e adomi gia.
32 Sulia na Wela nia a Jesus boro, langi kasi oogani lau ana, ma nia fale nia uria kwaisuusilaa fuaga. Haia, ma lea na aade dianalaa nia fuaga e urinae, tara nia ka falea laugo na doo gi sui fuaga.
33 Langi ta iimola hai so ka feengia tooa na a God e aadafilida, sulia a God i talana e haea gia langi ta aade ta'alaa ani gia.
34 Ma e langi laugo ta iimola hai so ka keto gia, sulia a Jesus Christ e adomi gia ana baelaa nia fuana a God. A Jesus ka mae ma nia ka tatae laugo, ma ana si kada nae, nia ka gwouru i bali aaolo ana God, ma nia ka ii ani nia uria manata lukelaga.
35 Ma sulia e urinae, tama langi ta doo hai so ka tookita gia faasia na rakedianalaa a Christ fuaga. Sui boroi ana gia ka too ana afetailaa baita, ma na tooa gi gera ka aade ta'a fuaga, ma gia ka fiolo, ma gia ka siofaa, ma gera ka haungi gia, e afetai gera ka tookita gia faasia na rakedianalaa nia a Christ fuaga.
36 Sulia na Kekedelaa Aabu baa nia haea, <<Ana si kada gi sui, gera iiliili uria haumaeli gami, sulia mi lea suli oe. I gami mi iilingia na sipsip na da aade aagau ana uria haungilana.>>
37 Sui boroi ana gia ka too la afetailaa baita urinae, gia ka haitamana tara gia ka tasa, sulia Christ na e rakediana fuaga.
38 Sulia nau ku haitamana langi ta doo so ka bobola uria tookitalaga faasia na rakedianalaa baita nia fuaga. Sui boroi ana si kada gia mouri ua ana, langi so gia ka mae, gia ka ngalia na rakedianalaa nia. Langi ta ensel so ta doo i langi ka lafua na rakedianalaa a Christ faasi gia. Ma e afetai laugo fuana tesi doo ana si kada nae langi ana si kada e nii ua mai so ka tookita gia faasia na rakedianalaa nia fuaga.
39 Langi laugo ta doo la molaagali ma langi i langi, ma langi ta doo ana doo gi na a God e haungainida ka bobola uria lafulana na rakedianalaa nia. E afetai gera ka tookita gia faasia na rakedianalaa a God na e too ana fuaga ma ka faatainia fuaga ana Jesus Christ na Lord gia.

Sulia na tooa i Jiu gi.

9

1 Haia, tesi doo na nau ku dooria haea fuagamu, ma si doo nae nia mamana asianaa. I nau kusi haitamana sugelaa, sulia nau na wane fafurongo a Christ. Ma nau ku haitamana na baelaa na tara kuka haea fuagamu, nia mamana, sulia na Aanoedoo Aabu naa e talaia na manatalaa nau.
2 Si doo na nau ku haea nia urii, nau ku liobukonu asianaa ana si kada gi sui, sulia na tooa i Jiu gi na langi dasi manata mamana ana a Christ.
3 I gera naa na tooa nau gi, sulia nau laugo ta wane i Jiu. Nau ku dooria agu lea so ka waluda, na oofulaa nau fai nia a Christ ka lafu ana ma nau kuka ngalia agu na kwakwaelaa oolisi gera.
4 Sulia na Jiu gi, gera na tooa a God gi. A God e suluida ua na mai eeri gera ka iilingia na wela nia gi, ma nia ka faatainia na initooa nia fuada. A God ka bae aalualu fuada hasa tara ka faadiana gera. Ma a God ka falea na kwaieresia gi fuada. Ma gera ka haitamana fooasi mamanalaa ana a God. Ma a God ka falea teni bae aalualua diana gi laugo fuada.

5 Ma na kwalafaa gera naa na wane
baita na a God e aadafilida ua na mai. Ma
a Christ laugo, ana si kada nia e futa mai
eeri ka hau ana wane, nia naa ta wane
i Jiu. Nia diana fuana tooa gi sui daka
baelafea a God tofungana mamana too ka
tau! Amen.

6 Haia, nau langi kusi haea God langi si
faamamana bae aalualua nia, sulia langi
lau na tooa i Jiu gi sui go na tooa a God gi.

7 Ma langi hasa kwalafaa a Abraham sui
go na wela a God gi. Sulia a God e bae urii
fuana Abraham, <<Tara ana Aesak oko fi
too ana kwalafaa baa ku bae aalualu ana
fuamu.>>

8 Ma si doo naa e faatolomai gia ana
langi lau na kwalafaa a Abraham gi sui
naa na wela a God gi. Sulia na tooa gi na
da futa mai sulia na bae aalualua a God
fuana Abraham, gera naa na kwalafaa
Abraham gi mamana.

9 Sulia a God e bae aalualu fuana
Abraham urii, <<Ana si kada o'olo, nau
ku ooli lau mai siamu, ma tara ni Sara ka
kwalafia tee wela wane.>>

10 Ma langi lau si doo naa gi go ana.
Sulia ni Rebeka fai nia na aarai nia Aesak
na koo gia, daaro too ana roo wela wane
gi.

11-12 Ma suifetei ni Rebeka kafi faafutaa
na iu nae gi, a God ka bae urii fuana,
<<Na wane i nao tara ka aalua wane ni
raolaa fuana wane i buri.>> Nia haea si
doo naa suifetei na roo iu nae gi daaro
kafi futa ma suifetei daaro kafi iilia si taa
na e diana langi ka ta'a. Nia e urinae
sulia a God e faatolomai gia ana lea nia
aadafilia na tooa, langi lau sulia na raolaa
gi gera iilida, ma sulia nia e dooria go ana.

13 Sulia na Kekedelaa Aabu baa e haea
ka urii, <<Nau ku aadafilia a Jakob, ma
kuka oote nau ana Esau.>>

14 Haia, ma lea ta iimola ka haea taa
naa a God e iilia langi kasi o'olo, nia garo
asianaa.

15 Sulia God e hae ua na mai fuana a
Moses urii, <<I nau ana na ku aadafilia
tei naa tara kuka kwaimanatai ana. Ma
nau ku aadafilida sulia na kwaidoorilaa
nau go ana.>>

16 Sulia na doo nae gi, gia ka haitamana
a God ka faadianaa tooa langi lau sulia
na doo gi gera dooria ma langi da iilida,
ma a God ka faadianaa tooa gi sulia
kwaimanatailaa nia go ana.

17 Sulia a God kasi kwaimanatai fuana
na aaofia i Ejipt, ma ka bae urii fuana la
Kekedelaa Aabu, <<Nau ku aalu oe oko
aaofia eeri kuka faatainia na mamanaa
nau ana si doo gi na tara kuka iilida
fuamu, ma eeri na tooa gi ana fera gi sui
daka haitamana na babaitaa nau.>>

18 Nia naa, God e haitamana ka
kwaimanatai go ana fuana ni tei naa nia
e dooria, ma nia ka faangasia manatana
ni tei naa nia e dooria.

Rakehasua ma na kwaimanataia God.

19 Haia, ta iimola oto tara ka bae urii,
<<Utaa naa God ka rakehasuia tooa gi
sulia da aade ta'a, sulia e afetai fuada gera
ka take usia na kwaidooria God?>>

20 Haia, ma nau ku oolisia urii: golu
na tooa na a God e haungai golu, golu
kasi bobola go agolu uria oolisilana a God
urinae! Haia, golu iilingia na kuki na ta
wane e haungai nia ana boboi gano. Na
doo nae kasi bobola uria ledilana na wane
na e haungai nia urii, <<Uria taa na oko
haungai nau urii?>>

21 Ma na wane na e haungai nia na roo
kuki gi ana boboi gano, nia ka too ana
mamanaa uria iililaa sulia kwaidooria
nia. Nia ka haitamana ka laungia ta doo
hai ka aada diana, ma ta doo hai ka langi,
eeri ta doo fuana maedani baita, ma ta
doo hai fuana kada gi sui go ana.

22 Ma nia urinae laugo fuana si taa
naa God e iilia. Sulia ana si kada nia
e dooria ka faatainia na rakehasua nia
ma na mamanaa nia, nia ka gwaromaabe
ma ka langi kesi ali'ali uria faatailana na
rakehasua nia fuana na tooa gi na tara nia
ka ketoda.

23 Ma nia ka dooria laugo fuana ka
faatai nia na initooa baita nia, na nia ka
falea fuaga na tooa na nia kwaimanatai
fuaga. Sulia a God ka aade aagau ani gia
uria initooa laugo fai nia.

24 Sulia gia naa na tooa nia soe gia, langi
lau faasia na Jiu gi go ana, ma faasia na
tooa maadiu gi laugo.

25 Haia, ma a God e bae urii i laona bali
ana Kekedelaa Aabu na a Hosea e kedea,
<<Na tooa na langi lau na tooa nau, nau
tara kuka alangida ana tooa nau. Ma na

tooa gi na langi kusi rakediana fuada, nau
tara kuka alangida ana tooa rakediana
nau.
26 Ma ana si gula na nau ku haea,
<Gamu langi lau na tooa nau,> seenae
tara daka alangida ana wela a God mo-
mouri gi.>>
27 Ma Aesea ka bae sulia na tooa i Jiu gi
urii, <<Sui boroi ana tooa i Israel gera ka
oro mala migena oone fakana aasi, tara
tee aange iimola gi go ada na a God ka
faamouri gera.
28 Sulia ali'ali a Lord tara ka ketoa na
tooa gi sui la molaagali.>>
29 Sulia a Aesea e haea na mai nao laugo
urii, <<Lea so a Lord tofungana mamana
langi kasi faamouria teni kwalafaa gi
fuaga, tara langi ta iimola Jiu so ka mouri,
iilingia na tooa gi sui i Sodom ma Gomora
na gera mae naa.>>

Na tooa i Jiu gi na dasi fiimamana.

30 Haia, sulia na doo nae gi, gia haita-
mana na tooa maadiu gi, na langi dasi iili
uria na olosilada i talada, a God ka olosida
sulia na fiimamanalaa gera.
31 Sui, na tooa i Jiu gi na da iili
uria na olosilada i talada ana roosulilana
na kwaieresia gi, langi dasi bobola uria
iililana.
32 Ma langi gera si bobola uria iililana,
sulia gera fiitoo ada ana na raolaa diana
gera gi, ma langi dasi fiitoo ana manata
mamanalaa. Ma sulia e urinae gera garo
iilingia na tooa da tafai gera ana ta fou ni
tafailaa.
33 Sulia na Kekedelaa Aabu e bae sulia
urii, <<Aada, nau tara ku aalua tee fou la
fera Sion. Ma na tooa gi tara gera ka tafai
gera ana, ma gera ka asi gera. Haia, ma
na tooa gi na da fiimamana ana, langi dasi
liobukonu sulia na fiimamanalaa gera.>>

10

1 Oote waihaasi gi, nau ku dooria
asianaa na tooa nau gi Jiu daka ngalia na
mouria firi. Si doo naa nau ku fooa uria
fuana God sulia dani.
2 Nau ku haitamana gera rigita asianaa
uria fooasilana a God. Sui, na fooalaa
gera gi e garo, sulia gera si haitamana na
faatolomailaa mamana.
3 Sulia gera lafusia na malutana a God
uria olosilana na tooa. Ma gera ka iili uria
olosi geralaa i talada ana malutaa na gera
haungainia. Urinae gera ka oote gera ana
malutana a God uria olosilana tooa.
4 Sulia a Christ e faasuia naa na
kwaieresia gi faasia a Moses, hai tei gera
na da manata mamana naa daka o'olo
naa i maana a God.
5 Haia, a Moses e kekede sulia na o'oloa
ana roolaa sulia na kwaieresia gi urii,
<<So ni tei naa e roosulia na kwaieresia
gi tara nia ka mouri.>>
6 Haia, na Kekedelaa Aabu e bae su-
lia na o'oloa ana fiimamanalaa ka urii,
<<Langi osi soeledi oe i talamu, <Tei naa
tara ka raa i langi?>>> eeri ka faasifoa mai
a Christ i aano, sulia a Christ e sifo sui na
mai.
7 <<Ma langi oko soeledi urii, <Tei naa
tara ka sifo la gula ni maea?>>> eeri ka
taea mai Christ, sulia a Christ e tatae sui
naa.
8 Ma na Kekedelaa Aabu ka haea laugo
urii, <<Na faarongolaa God e nii garangi
oe naa, e nii laona baelamu ma i laona
mourilamu.>> Na faarongolaa nae, nia na
faarongolaa sulia na fiimamanalaa na mi
ainitalongainia.
9 Lea mu haea ana Jesus nia a Lord, ma
muka manata mamana ana a God e taea
faasia na maea, tara muka mouri.
10 Sulia a God e olosi gia sulia na
fiimamanalaa gia ana Jesus. Ma nia ka
faamouri gia sulia na baelaa gia sulia na
fiimamanalaa gia.
11 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea urii,
<<So ni tei naa e manata mamana ani
nia, tara nia ka langi si liobukonu sulia
na fiimamanalaa nia.>>
12 Ma na Kekedelaa Aabu nae, nia sulia
na tooa gi sui, na tooa i Jiu gi ma tooa
maadiu gi. Sulia a Lord langi kasi eefa ta
iimola. A God, nia na Lord fuana tooa gi
sui, ma nia ka faadianaa na tooa gi sui na
da gani nia uria ta kwai'adomilaa.
13 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea,
<<Tara a Lord ka faamouria ni tei gera sui
go na da soe fuana uria kwai'adomilaa.>>
14 Haia, ma tara gera ka soe fuana a
God uria kwai'adomilaa utaa, lea langi
dasi manata mamana ani nia? Ma tara
daka manata mamana utaa, lea langi dasi

rongoa ua na faarongolaa? Ma tara gera
ka rongo utaa, lea langi ta iimola haia ka
ainitalongainia?
15 Ma tara na tooa gi daka ainitalon-
gainia na faarongolaa utaa, lea langi ta
iimola hai ka oodua teni tooa uria aini-
talongailana? Nia iilingia na Kekedelaa
Aabu e haea, <<Lea teni tooa da dao mai
fai nia na Faarongolaa Diana, nia diana
asianaa!>>
16 Haia, ma langi lau na tooa gi sui da
manata mamana ana na Faarongolaa Di-
ana. Sulia Aesea e bae urii, <<Lord, langi
lau na tooa gi sui da manata mamana ana
faarongolaa gami.>>
17 Haia, na tooa gi haitamana daka
manata mamana lea gera rongoa na
Faarongolaa Diana. Ma na Faarongolaa
Diana ka lea mai faasia ainitalongailana
Christ.

18 Haia, ma ni nau ku ledi, nia mamana
na hasa langi dasi rongoa na Faarongolaa
Diana? Langi. Gera rongoa, sulia na
Kekedelaa Aabu e bae urii, <<Na lingeeda
e talofia la molaagali sui. Ma na ainitalon-
gailana baelana gi lea ka dao mai laona
molaagali teefou.>>
19 Haia, ma nau ku ledi lau ku urii, na
tooa i Jiu gi, langi dasi haitamana go na
faarongolaa nae? Langi. Gera haitamana,
sulia a Moses e kedea na baelaa a God
urii, <<Nau tara ku aade gamu tooa Jiu
gi hai muka kwaifii sulia na tooa maadiu
gi na tara kuka faamouri gera. Ma nau
tara ku aade gamu muka rakehasu sulia
ku rakediana fuana tooa na langi dasi
haitamagu.>>
20 Ma a Aesea e bae rara'a i nao ka urii,
<<Na tooa na langi dasi nanisi nau, gera
ka daotoogu. Ma na tooa na langi dasi
ledi suli nau, nau kuka aadea hai gera ka
haitamagu.>>
21 Ma fuana tooa i Jiu gi, a Aesea ka bae
urii suli gera, <<Sui boroi ana na man-
atada ka ngasi ma gera ka aaburongo, tau
na mai nau ku soe gera eeri gera ka lea
mai siagu.>>

Na kwaimanatailaa God fuada Jiu gi.

11

1 Haia, utaa, a God ka oote nia ana na
tooa nia gi? Langi go! I nau boroi i talagu
nau na wane Jiu, sulia nau ta wane ana
kwalafaa a Abraham ma a Benjamin.
2 God langi kasi oote nia go ana tooa
nia gi na nia aadafilida ua na mai ana
hahafalilana. Gamu haitamana na baelaa
a Elaeja i laona Kekedelaa Aabu si kada
nia e fooa fuana a God sulia na tooa Jiu gi
e urii,
3 <<Lord, gera haungia na profet oe gi,
ma daka tagalangainia na fuliere oe gi.
Ma tee taifili nau naa na ku too ua ana
raolaa ana profet, ma gera ka hasi uria
haumaelilagu.>>
4 Ma a God e oolisia ka urii, <<Nau ku
too ana na fiu tooni Jiu gi na langi dasi
fooasia a Baal na nunuidoo.>>
5 Ma nia urinae laugo ana si kada nae,
sulia tee aange Jiu go na da manata
mamana, ma gera naa na tooa na a God e
aadafilida sulia na rakedianalaa nia.
6 Ma nia aadafilida sulia na rakedi-
analaa nia, langi lau sulia na taa gi naa
gera iilida. Sulia lea a God e aadafilia na
tooa sulia na taa gi naa gera iilida, nia e
langi lau sulia na rakedianalaa mamana.

7 Ma sulia nia urinae, na tooa oro i
Jiu gi langi gera si daotoona go taa naa
gera nani uria. Taifilia aange iimola
ani gera go na God e aadafilida na da
daotoona. Ma ta bali aai, gera oote gera
ana fafurongolana a God.
8 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<A
God e aadea na manatada ka langi si
haitamana taa gi na gera rikia ma taa gi
na gera rongoa, lelea tara'ena boroi.>>
9 Haia, ma a David ka bae urii i laona
Kekedelaa Aabu, <<Gera dasi mou ana
kwakwaelaa a God, sulia God e faadiana
gera asianaa. Ma sulia e urinae, nau
ku fooa eeri a God ka falea kwakwaelaa
fuada.
10 Nau ku fooa eeri na maada ka rodo
haia langi dasi aada, ma nau ku fooa eeri
gera ka liu ana afetailaa oro sulia dani
firi.>>
11 Haia, na Jiu gi da tafai gera sulia langi
dasi manata mamana ana Christ. Haia,
langi musi manata go hasa tara a God
ka langi si oolifai gera uria fiimamanalaa.

Sulia na tooa maadiu gi da too ana mouria faalu faasia a God, sulia na aade ta'alaa gera Jiu gi. Si doo naa e urinae haia na tooa Jiu gi gera ka kwaifii uria ngalilana na mouria faalu nae.

12 Sulia na aade ta'alaa na Jiu gi, doo diana oro gi ka dao mai la molaagali. Ma sulia gera ka oote gera ana Christ, a God ka faadianaa ana tooa maadiu gi. Haia, ana si kada na Jiu oro gi gera manata mamana, tara a God ka faadiana gia ka tasa.

Na mouria firi fuana tooa maadiu gi.

13 Haia, nau tara ku faarai fuagamu nae tooa maadiu gi. Nau na aposol fuagamu, ma nau ku eele asianaa sulia na raoa nau uria ainitalongailana na Faarongolaa Diana fuagamu.

14 Na tooa gi na da Jiu iilingi nau, lea nau ku faarai suli gamu, tara gera oto ka kwaifii. Urinae, tara kuka adomida uria ngalilana mouria faalu laugo.

15 Sulia si kada a God e oote nia ani gera, nia ka oolisia ana tooa maadiu gi faasia na maalimaea nia gi uria na ruana nia gi. Haia, ma ana si kada a God e gonitai gera na Jiu gi lau, tara nia ka faadiana tasa ana tooa nia gi sui, iilingia nia ka tataea na iimola gi faasia na maea.

16 Ma lea na mani beredi totongenao ana fe beredi da falea fuana God, tama fe beredi nae loulou naa doo nia God laugo. Ma lea na lalina na ai da falea fuana a God, urinae na hare doo gi na doo nia gi laugo.

17 Haia, ma na Jiu gi, gera iilingia ta ai na a God e fasia. Ma teni hare doo ana ai naa, a God e mo'oia. Ma fuagamu tooa maadiu gi, gamu mu iilingia na hare ai kwasi, ma a God e ngalia ma ka faataea ana gula na nia oia ana hare doo gi faasia. Ma ka urinae laugo ana si kada nae, sulia a God e faadiana gamu ka iilingia laugo nia faadiana tooa i Jiu gi ua na mai.

18 Ma langi musi manata hasa mu baita ka tasa liufia na tooa i Jiu gi na da iilingia na hare doo na a God e oida, sulia gamu na hare doo gi go ana, ma na faabulaolana hare doo gi e lea mai faasia na lalina ai. Haia na bulaolana lalina ai langi si lea mai faasia na hare doo gi.

19 Haia, nia waluda fuana ta iimola maadiu ka bae urii, <<A God e lafua na Jiu gi eeri gia ka oolisida.>>

20 Nia mamana, gamu naa mu oolisida. Ma na aena naa a God ka lafua tooa Jiu gi sulia langi dasi manata mamana. Ma aena taa naa nia ka aalu gamu oolisida sulia mu manata mamana. Haia, langi si diana fuana gamu ka lafe sulia na doo nae, ma lau ana muka mou, aata a God ka oi gamu laugo.

21 Sulia lea a God e falea kwakwaelaa fuana na tooa i Jiu gi na da iilingia na hare doo mamana gi, tara nia ka falea laugo na kwakwaelaa fuagamu na mu iilingia na hare doo gi faasia na ai e'ete lea mu oote gamu ani nia.

22 Aena si doo naa, gia ka haitamana na rakedianaa a God fai nia na kwakwaea nia. Nia e falea na kwakwaelaa fuana tei gera na langi dasi manata mamana ani nia. Ma nia ka rakediana fuagamu lea so muka tasa dongaa uria ngalilana na rakedianalaa nia. Ma lea langi, tara nia ka lafu gamu laugo.

23 Ma lea na tooa i Jiu gi gera ka lugasia na aabu manata mamanalaa gera gi, tara a God ka oolifai gera uria si gula na gera too mai ana. Sulia a God haitamana ka iilia si doo nae.

24 Haia, i gamu tooa maadiu gi, gamu langi lau na hare doo mamana faasia na ai na a God e fasia. Sulia gamu mu lea mai faasia na ai kwasi, ma a God e oi gamu, ma ka aalu gamu ana ai na nia fasia. Ma lea so ka waluda fuana a God ka aalu gamu ana ai nia, nia tara ka waluda asianaa fuana a God ka oolifai gera na Jiu gi uria ai na nia e oi gera mai faasia.

Kwaimanatailaa God fuana tooa gi sui.

25 Haia, oote waihaasi, nau ku dooria muka haitamana taa naa tara ka dao mai, na aange iimola go ana da haitamana. Nau ku talamatainia fuagamu haia langi musi lafe. Na aabu manata mamanalaa gera Jiu gi e langi kasi too firi. Sulia si kada na tooa maadiu gi sui na a God e aadafilida da manata mamana ani nia, na tooa i Jiu gi laugo daka oolifai manataa.

26 Ma urinae a God tara ka faamouria na tooa i Jiu gi sui. Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Na Wane faamouri tara ka

lea mai faasia Sion, ma ka lafua na aade
ta'alaa gi faasia na kwalafaa a Jakob.
27 Ma nau tara ku faamamanaa na bae
aalualua nau ua naa mai fai gera, sulia
nau ku lafua na aade ta'alaa gera gi.>>

28 Haia, ma na tooa i Jiu gi na da oote
gera ana na Faarongolaa Diana, gera naa
na maalimaea a God gi. Ma sulia si doo
nae naa gamu na tooa maadiu gi muka
rongoa na Faarongolaa Diana nae. Sui
ka urinae boroi ana, a God e rakediana
fuagera, sulia nia aadafilida, ma sulia na
bae aalualua nia ua na mai fuana koo
gera gi.
29 Sulia a God langi kasi oolisia na man-
atana sulia ni tei gera na nia e aadafilida
ma ka faadiana gera.
30 Haia, ma ni gamu tooa maadiu gi, ana
si kada sui naa mai, langi musi roosulia
God. Sui ana si kada nae, gamu mu ngalia
naa na kwaimanatailaa a God, sulia na
tooa i Jiu gi langi gera kasi roosulia.
31 Ma urinae laugo, na tooa i Jiu gi da
aaburongo ana a God, eeri si kada gamu
ngalia ana kwaimanatailaa faasia a God,
tara gera ka ngalia laugo.
32 Sulia a God e faalamainia tooa
gi sui daka aaburongo ma daka too i
farana aaburongolaa gera, haia nia ka
kwaimanatai fuada sui.

Baelafea a God.

33 A God e faadiana gia asianaa! Na
liotooa ma na haitamadoolaa nia ka baita
asianaa! Langi ta iimola si haitamana na
manatalaa a God ma na malutana.
34 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea,
<<Langi ta iimola haia so ka haitamana na
manatalaa nia a Lord, ma langi ta iimola
so ka bobola uria adomilana a Lord ana
manatalaa nia.
35 Ma langi ta iimola si falea tesi doo
fuana a God hai a God ka bobola uria
falelana laugo fuana.>>
36 Sulia a God naa e haungainia na doo
gi sui, ma na doo gi sui da too ua na mai
sulia nia ma fuana ni nia. Gia ka baelafea
a God too ka tau! Amen.

Raolaa fuana a God.

12

1 Haia, oote waihaasi nau gi ae, sulia
na kwaimanatailaa God fuaga e baita
asianaa, nau ku gani gamu, haia muka
falea na mourilaa gamu fuana a God
iilingia ta kwaisuusia, eeri muka iilia na
raolaa aabu na e faaele nia. Sulia nia naa
na fooasilana mamana.
2 Ma langi musi iili sulia malutaa ta'a la
molaagali naa. Ma lau ana, muka lugasia
God ka oolisia na mourilaa gamu ana
faafaalulana na manata gamu, haia muka
haitamana taa naa e diana ma e o'olo ma
taa naa e faaelea a God. Sulia na doo nae
gi naa a God e dooria.
3 Ma sulia a God e falea na mamanaa
fuagu, nau ku haea fuagamu sui: muka
too faasia na manata baitalaa ani gamu
i talagamu ka tasa. Ma lau ana, muka
faato'ou gamu ana i talagamu, ma muka
manata suli gamu i talagamu iilingia na
baitalaa ana fiimamanalaa na a God e
falea fuagamu.
4 Haia, gia na tooa na gia manata
mamana ana a Christ, gia gi iilingia ta
noni. Ma na noni nae ka too ana bali doo
oro gi, ma na bali doo naa gi na raoa gera
gi e'ete kwailiu.
5 Sui boroi ana gia na tooa oro gi, gia
ka iilingia tesi noni go ana oofuofua gia
fai nia a Christ, ma gi lado fai gia kwailiu
iilingia bali doo e'ete gi ana tesi noni.
6 Haia, gia too ana haitamadoolaa e'ete
na a God e falea fuaga sulia na rakedi-
analaa nia. Haia, ma ta iimola ani gia, lea
a God e falea fuana haitamadoolaa uria
ainitalolaa ana Faarongolaa nia, nia ka
iilia ka bobola fai nia na fiimamanalaa na
nia too ana.
7 Ma ta iimola aai, lea a God ka falea
haitamadoolaa fuana uria kwai'adomilaa,
nia ka adomi mamana ana na tooa gi.
Ma ta iimola aai, lea a God ka falea
haitamadoolaa fuana uria faatolomailaa,
nia ka faatolomai mamana.
8 Ma ta iimola aai, lea a God ka falea
haitamadoolaa fuana uria na aarelana
iimola gi, nia ka iilia. Ma tei naa ani gamu
na haitamana oko ado fai nia teni tooa
lau, oko iilia ka baita. Ma tei ani gamu na
o too ana babaitaa, oko rao rigita. Ma ni
tei na e iilia diana fuana tooa gi, nia ka
iilia fai nia na noni hahalalaa.

9 Haia, na rakedianalaa na gia too ana
fuana tooa gi, nia bobola uria rakedi-
analaa mamana, ma langi gia si kwaiilifai.
Ma muka oote gamu ana taa naa e ta'a,
ma lau ana muka dau ngasi ana taa naa
e diana.
10 Muka rakediana tasa fuagamu
kwailiu, sulia gamu na bare waihaasina
ana a Christ. Ma muka manata baita ani
gamu kwailiu.
11 Muka rao rigita, ma langi musi noni
eela. Muka rao fuana a Lord fai nia
eelelaa.
12 Muka eele sulia na fiitoolaa gamu.
Ma muka gwaromaabe si kada mu dao-
toona afetailaa gi. Ma muka fooa ana si
kada gi sui.
13 Ma muka ado ana doo gamu gi fai
gera na waihaasi gamu gi ana Christ na
da siofaa. Ma muka gonitainia na tooa na
da dao, eeri gera ka too i laona na luma
gamu gi.

14 Haia, na tooa gi na da iinokesi gamu,
muka fooa eeri a God ka faadiana gera,
ma langi musi gania haia ka falea kwak-
waelaa fuada.
15 Muka eele fai nia na tooa gi si kada
gera eele, ma muka liobukonu fai nia na
tooa gi si kada gera liobukonu.
16 Muka too kwaimaani fai nia tooa gi
sui. Langi musi lafe, ma lau ana muka
iilia na raoa fuana tooa ete gi. Ma langi
musi manata hasa mu liotoo asianaa.

17 Lea ta iimola e aade ta'a fuagamu,
langi musi oolisia ana aade ta'alaa. Muka
iiliili uria iililana si taa naa iimola gi sui
gera manata sulia nia diana.
18 Muka iilia na doo gi sui na e waluda
fuagamu eeri muka too kwaimaani fai nia
tooa gi sui.
19 Oote ruana nau gi ae, lea ta iimola e
aadea tesi doo ka ta'a fuagamu, lugasia
langi musi duua. Sulia a God na ana
na wane uria falea kwakwaea. Sulia na
Kekedelaa Aabu e haea urii, <<A Lord e
haea, <Tara nau ku duua, ma kuka oolisia
na doo gi.>>>
20 Ma muka roosulia na Kekedelaa Aabu
na e haea, <<Lea na maalimaea oe e fiolo,
oko hangonia. Ma lea nia maeligwou,
oko falea gwoulaa fuana. Sulia lea o iili
urinae fuana, tara nia ka ida asianaa sulia
si doo ta'a gi na nia aadea fuamu.>>
21 Haia, langi musi lugasia na ta'alaa ka
liufi gamu. Gamu ana naa, muka liufia na
ta'alaa ana na aade dianalaa gamu gi.

Roosulia na tooa baita gi.

13

1 Gamu sui, muka roosulia na tooa baita
gi ana fera gamu gi, sulia na babaita gera
gi da ita mai faasia a God, ma a God ka
faalamai gera uria talailaa gamu.
2 Ma so ni tei naa e iili uria na takelaa
suusia na tooa baita naa gi, nia ka take
laugo suusia taa gi na God e haeda. Ma
ta iimola na e iili urinae, tara ka ngalia
kwakwaelaa.
3 Na tooa gi na da iilia doo diana gi, e
langi gera si mou ana tooa baita gi. Na
tooa gi na da aade ta'a, gera ana naa
daka mou ana tooa baita gi. Haia, lea
mu dooria hasa langi musi mou ana tooa
baita gi, haia e urinae muka iili diana, ma
tara gera ka tango gamu.
4 Sulia gera na iimola raoa a God uria
adomilaa gamu. Ma lea gamu mu aade
ta'a, muka mou ada, sulia gera too ana
mamanaa uria na kwakwaelaa. Sulia
gera naa tooa raoa a God uria falelana
kwakwaelaa fuana tei naa aadelana e
ta'a.
5 Haia, sulia nia urinae, muka roosulia
na iimola baita gi ana fera, sulia na kwak-
waelaa faasia a God, ma sulia laugo gamu
mu haitamana nia naa na aabulolaa nia e
o'olo.
6 I aena si doo nae gi laugo, gamu ka
foli takisi gi, sulia na tooa baita gi da rao
fuana a God lea gera iili diana ana raolaa
gera gi.
7 Muka folia si doo gi sui na kwaieresia
gi ana fera gamu nia e haea. Ma muka
manata baita ana na tooa baita gi sui.

Raolaa diana gi muka iilia fuagamu kwailiu.

8 Haia, langi musi ngalilanga ana tesi
doo ana ta iimola, ma tee si ngalilangalaa
na e bobola naa na muka rakediana
fuagamu kwailiu. Ma so ni tei naa e
rakediana urinae, nia e roosulia naa na
kwaieresia a God gi.

9 Sulia na kwaieresia gi e urii, <<Langi
osi ooe, langi osi haungia ta iimola, langi
osi beli, langi osi dooria doo teni iimola
gi.>> Na kwaieresia nae gi fai nia si doo
gi sui lau, gera bola fai nia tee kwaieresia
go baa e urii, <<Oko rakediana fuana na
iimola aefera oe gi iilingia o iilia fuamu i
talamu.>>
10 Sulia lea mu rakediana fuana ta
iimola, langi musi haitamana aadea
ta'alaa fuana. Nia naa, lea mu rakediana,
muka roosulia na kwaieresia gi sui.
11 Muka iilia si doo naa, sulia mu
haitamana naa si kada a Christ, na e
faamouri gia, ka dao mai, nia garangi
naa liufia ana si kada gia hafali manata
mamana ana. Nia naa, muka aade aagau
uria na gonitailana a Christ, ma langi
musi iilingia na tooa na da teo go ada.
12 Haia, na initoona rodo e sui naa, ma
na dani e garangi na mai. Nia naa, gia
ka too faasia na aabulolaa ta'a iilingia na
tooa gi da iilia ana rodo. Ma lau ana, na
raoa diana gia gi ka iilingia na raunga gia
gi eeri gia ka firu fai nia a Satan.
13 Nia bobola fuana aabulolaga ka o'olo
iilingia na tooa na da too la raralaa ana
dani. Langi musi gwou baita uria gwou
bubulolaa, langi musi ooe, langi musi firu,
ma langi musi kwaifii.
14 Haia, muka iilifainia a Lord Jesus
Christ, ma langi musi manata fuana
kwaidooria ta'a ana noni gamu.

Langi musi ketoa waihaasi gamu.

14

1 Haia, ta iimola na fiimamanalaa nia
ana a Christ e langi kasi ngado ua, lea
nia ka dao mai siagamu, muka gonitainia,
ma langi musi oolisusuu fai nia sulia na
manata nia gi.
2 Haia, teni iimola gi na fiimamanalaa
gera e ngado, gera haitamana daka ania
go ada fanga e'ete kwailiu gi sui. Haia, ma
teni tooa naa na fiimamanalaa gera langi
kasi ngado, gera manata hasa marikona
doo kwasi e aabu fuana anilana.
3 Ma na tooa gi na da haitamana daka
ania kwalukaela fanga langi daka si man-
ata ta'a sulia na tooa gi na langi dasi
ania mariko. Ka urinae laugo, na tooa na
langi dasi ania mariko langi dasi ketoa na
tooa na haitamana daka ania kwalukaela
fanga. Sulia gera na tooa a God e aalafaafi
gera.
4 E langi si bobola fuana gia ka ketoa
na tooa ni raoa ta iimola ete. Sulia a
God naa na wane baita gera, nia naa
ana na tara ka keto gera uria falelana
kwaiareia ma langi kwakwaelaa. Ma gera
tara daka iili diana, sulia a Lord e bobola
uria adomilada eeri daka iili diana.

5 Haia, ma nia urinae laugo, teni iimola
haea tee fe dani e baita ka tasa liufia fe
dani ete gi. Ma teni tooa daka haea fe
dani gi sui e bobola go ada. Haia, ma nia
diana fuana gera sui daka roosulia na taa
naa gera manata sulia nia o'olo.
6 Ma na iimola na e manata baita ana
tee fe dani, nia ka iilia uria na hae
initoolaa ana Lord. Ma na iimola na e
haitamana ka ania tesi fanga, nia iilia
uria hae initoolaa ana a Lord, sulia nia
ka baelafea a God fuana fanga nae. Ma
ni tei naa e oote nia anilana ta gwounge
fanga e iilia uria hae initoolaa ana Lord,
ma nia ka baelafea God.
7 Sulia langi ta iimola aga kasi mouri
fuana i talana taifilia, ma langi ta iimola
aga kasi mae fuana i talana taifilia.
8 Sulia lea gia mouri, gia ka mouri fuana
a Lord. Ma lea gia mae, gia ka mae fuana
a Lord. Nia naa, so gia ka mouri langi gia
ka mae, gia na doo a Lord gi.
9 Sulia a Christ e mae, ma ka tatae uria
na mouria haia ka Lord fuana tooa da
mouri ma fuana tooa da mae.
10 Haia, ma ni gamu na musi haita-
mana anilana mariko, muka too faasia
na ketolana na waihaasi gamu. Haia,
ma ni gamu na mu ania kwalukaela
fanga, muka too faasia na sinatailana na
waihaasi gamu. Sulia gia sui go tara gia
ka take i naona God hai ka keto gia.
11 Sulia na Kekedelaa Aabu e bae urii,
<<A Lord e bae urii, <Nia mamana nau
naa God momouria. Ma nia mamana
laugo urinae, tara na tooa gi sui gera ka
boururu i naogu, ma tara gera ka haea i
nau a God.>>>
12 Nia naa, gia haitamana tara gia sui go
tara gia ka faarongo a God ana taa gi sui
go na gia iilida.

Langi musi faagaroa waihaasi gamu gi.

13 Haia, langi gia si keto gia kwailiu lau. Ma e diana fuana gia ka too faasia iililana tesi doo na tara ka aadea waihaasi gia ka aade ta'a.

14 Sulia na oofuofua nau fai nia Lord Jesus, nau ku haitamana diana ana langi ta fanga kasi bilia ma ka aabu. Sui lea ta iimola ka manata hasa teni fanga e bilia, tama e aabu laugo ana fuana.

15 Ma lea ta waihaasi gamu ka liobukonu sulia si taa naa mu ania, urinae tama langi musi faatainia na rakedianalaa gamu fuana. Langi musi lugasia na fanga na mu ania ka labasia na iimola na Christ e mae usia.

16 Langi musi lugasia ta doo na mu manata haea e diana, daka hae ta'a ana.

17 Sulia na Initooa a God langi lau na doo sulia fangalaa langi gwoulaa. Ma lau ana, na Initooa a God, nia na doo ana o'oloa, ma fanualama, ma na eelea na Aanoedoo Aabu e falea.

18 Ma lea ta iimola ka rao fuana Christ urinae, a God ka eele suli nia, ma tooa e'ete gi boro gera ka aalafaafia.

19 Nia naa, gia ka hasi uria iililana na doo gi na falea fanualama ma ka faangasilana fiimamanalaa gia kwailiu.

20 Musi tagalangainia na raoa a God sulia fanga. Sui boroi ana na fanga gi sui go e diana uria anilana, nia ta'a asianaa lea na fanga na mu ania ka faagaroa na waihaasi agamu.

21 Ma si doo e diana so musi ania ta marikona ta doo momouria, langi musi gwoufia ta gwoulaa rigita, ma musi iililana tesi doo lau na haitamana ka talaia waihaasi gamu uria aade ta'alaa.

22 Haia, muka too faasia na faarailaa sulia na manatalaa gamu sulia na fanga na teni tooa da haea e aabu. Ma lau ana, muka fooa go agamu sulia na doo nae gi. Haia, oilakea fuana iimola na e eele sulia nia ka iilia si taa naa nia haitamana e o'olo.

23 Haia, ma lea na iimola na manatana e ruarua sulia si taa naa nia ania, a God ka keto nia, sulia na iimola nae kasi roosulia na taa na nia manata mamana ana e o'olo. Sulia lea gia aadea ta doo na gia langi si haitamana nia o'olo, tama gia aade ta'a nae.

Faaelea tooa ete gi, langi lau fuaga i talaga.

15

1 Haia, gia na tooa gi naa na fiimamanalaa gia gi e rigita e bobola fuana gia ka adomia ni tei gera na fiimamanalaa gera gi e makeso, ma langi gia si manata lau fuaga i talaga.

2 Ma lau ana, e bobola fuana gia ka faaelea na waihaasi gia haia ka diana fuada, eeri gia ka faarigitaa fiimamanalaa gera gi.

3 Sulia a Christ langi si iilia na doo gi uria faaelelana i talana. Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Na bae tatagalaa gera fuamu e labasi nau laugo.>>

4 Na doo gi sui na da kedea la Kekedelaa Aabu, da kedea uria faatolomailaga, hai gia ka kwaimaasi ngado ana gwaromaabelaa ma na kwaiareia naa na Kekedelaa Aabu e falea fuaga.

5 Haia, ma nau ku fooa eeri a God na gwoufutana gwaromaabea ma na kwaiareia, ka aadea muka too ana tee manata go sulia muka roosulia a Christ Jesus,

6 eeri ni gamu sui go muka baelafea a God na Maa nia Lord gia Jesus Christ ana tesi lingee doo.

Na Faarongolaa Diana fuana tooa maadiu gi.

7 Haia, muka gonitai gamu kwailiu, iilingia a Christ e gonitai gamu laugo. Lea mu iili urinae, tara tooa gi daka baelafea a God.

8 Sulia nau ku haea fuagamu, a Christ e lea mai la molaagali hai ka adomia tooa i Jiu gi, haia ka faatainia God tara ka faamamanaa na bae aalualua nia gi fuana koo gera gi,

9 ma ka aadea na tooa maadiu gi gera ka haitamana daka baelafea a God fuana si kwaimanatailaa nia. Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Ana si kada ku too fai nia tooa maadiu gi, nau tara kuka baelafe oe, ma kuka tango oe ana nguu gi.>>

10 Ma na Kekedelaa Aabu e bae lau urii, <<Gamu tooa maadiu gi, muka eele fai nia tooa a God gi!>>

11 Ma na Kekedelaa Aabu ka bae lau urii, <<Gamu tooa maadiu gi, muka baelafea a Lord, ma gamu tooa gi sui, muka baelafe nia!>>
12 Ma ana ta Kekedelaa Aabu lau, a Aesea ka bae urii, <<Tee wane ana kwalafaa Jesi tara ka lea mai, ma tara nia ka baita usia na tooa maadiu gi, ma tara gera ka fiitoona suli nia.>>
13 Haia, nau ku fooa eeri a God, na aadea gia ka too ana fiitoolaa, ka faaele gamu ma ka falea fanualama fuagamu sulia na fiimamanalaa gamu ani nia, eeri na fiitoolaa gamu ka bulao ana mamanaa na Aanoedoo Aabu.

Aena taa na Paul ka kede rara'a.

14 Oote waihaasi nau gi, i nau ku haitamana diana ana na aabulolaa gamu e diana asianaa ma muka haitamadoo ma muka bobola uria na faatolomailaa gamu kwailiu.
15 Sui boroi ana nia urinae, i laona kekedelaa nau naa nau ku bae rara'a sulia teni si doo gi na ku dooria faamanatatoo gamu ana. Nau ku bae rara'a sulia a God e aadafili nau sulia na rakedianalaa nia,
16 haia kuka aalua wane raoa a Jesus Christ uria raolaa fuada tooa maadiu gi. Nau ku rao iilingia ta fataabu baa ana ainitalongailaa ana Faarongolaa Diana faasia a God, haia na tooa maadiu gi tara daka iilingia ta kwaisuusia na a God e eele sulia, ma na Aanoedoo Aabu ka faafaalu gera.
17 Ma ana oofuofua nau fai nia a Jesus Christ, nau kuka lafe ana si raoa nau fuana a God.
18 Nau tara kuka bae rara'a sulia go ana taa gi naa Christ e iili ani nau uria talailana tooa maadiu gi fuana roolaa sulia God. A Christ e iilia si doo naa ana baea gi ma na aadelaa gi,
19 ma ana mamanaa ana doo kwaibalatana gi, ma na mamanaa ana doo ni kwelelaa ana gi, ma na mamanaa ana Aanoedoo a God. Ma ana lealaa nau faasia i Jerusalem uria i Ilirikum, nau ku ainitalongainia na Faarongolaa Diana teefou sulia a Christ.
20 Haia, ma ana hafalilana nau ku manata mamana ana a Christ, nau ku dooria ainitalongainia na Faarongolaa Diana ana maefera gi na langi gera kasi rongoa ua sulia a Christ, eeri kusi iilingia ta wane na e haungainia ta beu i fafona fou ni ngangadolaa ta iimola ete e aalua.
21 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Tooa na langi dasi rongo suli nia, tara gera ka rikia ma daka haitamana.>>

Paul e manata uria daolaa i Rom.

22 Ma sulia nau ku abero uria ainitalolaa urinae la fera ete gi, nia na aadea kusi lea mai uria daotoolagamu.
23 Haia, ma ana si kada nae, nau ku faasuia naa na raoa nau gi see la maefera naa gi, ma sulia e tau asianaa na nau kuka dooria lealaa na mai seenaa siagamu,
24 nau ku manata na haia kuka lea mai siagamu ana si kada naa. Ma ana si kada kuka eele sulia na toolaa nau fai gamu, nau ku dooria ku tasa dongaa ana lealaa nau uria i Spen, ma nau ku dooria muka adomi nau uria lealaa nau ana fera nae.
25 Haia, ana si kada nae ua, nau ku lea fasi uria i Jerusalem uria adomilana tooa a God gi i seenae.
26 Sulia na soefaataia gi i Masedonia ma i Gris, gera manata nia diana fuada uria falelana si malefo uria adomilana tooa na da manata mamana na da siofaa ma daka too i Jerusalem.
27 Ma si manata nae na doo gera i talada. Ma ka urinae boro, nia bobola fuana gera ka adomida. Sulia na tooa i Jiu gi gera ado na ana si doo diana gi fuana aanoedoo fai nia na tooa maadiu gi, ma e diana fuana tooa maadiu gi gera ka ado ana si doo diana gi fuana noni fai nia na tooa i Jiu gi.
28 Haia, ana si kada ku faasuia ana raoa naa uria falelana na malefo na gera oogua fuada sui, nau tara kuka lea naa uria i Spen, ma tara nau ku liu siagamu ana lealaa nau.
29 Kada ku dao mai ana siagamu, nau ku haitamana tara kuka ado fai gamu ana doo diana oro gi faasia a Christ.
30 Oote waihaasi, sulia a Lord gia Jesus Christ ma i sulia na rakedianalaa na Aanoedoo Aabu e falea fuaga, nau ku gani gamu muka fooa rigita fai nau eeri a God ka adomi nau.
31 Mu fooa haia a God ka adomi nau hai na tooa gi i Judea na langi dasi manata mamana, langi dasi haungi nau,

ma muka fooa laugo eeri na tooa a God
gi i Jerusalem gera ka eele sulia na raolaa
nau ana adomilada.
32 Nia naa, lea so na kwaidooria God,
ana si kada kuka faasuia na raolaa nau i
Jerusalem, nau tara ku lea mai siagamu
fai nia si eelelaa baita, ma tara kuka
mamalo diana fai gamu.
33 Haia, nau ku fooa eeri a God na
gwoufutana fanualama gia ka too fai
gamu sui. Amen.

Baelaa diana a Paul fuana teni tooa i Rom.

16

1 Haia, nau ku doori bae diana sulia
na waiwane gia ni Fobe baa e rao la
soefaataia i Kenkarae.
2 Si kada nia tara ka dao mai siagamu,
muka gonitainia sulia na fiimamanalaa
nia ana a Lord, sulia tooa a God gi bobola
gera ka iili urinae. Ma muka adomia
ana tesi doo na nia e dooria, sulia nia e
adomia tooa oro gi ma i nau laugo.

3 Haia, nau ku falea baelaa diana fuana
ni Prisila ma Akuila na daaro rao fai nau
fuana a Jesus Christ.
4 Ana si kada daaro adomi nau ana,
garangi gera ka haungi daaro. Ma sulia
si doo naa, nau ku baelafe daaro asianaa.
Ma langi lau taifili nau, ma na tooa
maadiu gi sui na gera manata mamana
gi laugo, gera baelafeda.
5 Haia, ma nau ku falea baelaa diana
laugo fuana tooa na da manata mamana
ma daka oogu la luma daaro uria fooalaa
fuana a God.

Ma nau ku falea baelaa diana laugo
fuana Epaenetus, na ruana diana nau.
Nia na wane totongenao na e manata
mamana ana Christ i Asia.
6 Ma nau ku falea baelaa diana laugo
fuana ni Mary, aai baa e rao rigita
fuagamu.
7 Ma baelaa diana laugo fuana An-
dronikus ma a Junias, na roo wane Jiu
gi iilingi nau na da too fai nau la beu ni
kanilaa. Ma ni daaro roo wane da manata
mamana ana Christ suifetei ni nau. Ma na
aposol gi da haitama daaro laugo.

8 Na baelaa diana nau fuana Ampila-
tus, na ruana diana nau sulia na fiima-
manalaa gemere ana a Lord.
9 Na baelaa diana laugo fuana Urbanus,
na wane raoa fai gia fuana a Christ. Ma na
baelaa diana laugo fuana Stakis, na ruana
diana nau.
10 Ma baelaa diana fuana Apeles, na e
faamamana na manata mamanalaa nia
ana a Christ. Ma bae dianalaa fuana
Aristobulus fai nia na aebara nia.
11 Ma baelaa diana fuana Herodion, ta
wane Jiu iilingi nau. Ma baelaa diana
laugo fuana tei gera na da manata ma-
mana la aebara a Narsisus.
12 Haia, na baelaa diana nau gi fuana
Trifaena ma Trifosa, na daaro rao fuana
a Lord. Ma na baelaa diana laugo fuana
ruana nau Persis, na geni rao asianaa
fuana a Lord.
13 Nau ku falea baelaa diana nau gi
fuana Rufus, wane rao diana fuana a
Lord. Ma baelaa diana laugo fuana tee
nia Rufus, na e aade diana fuagu iilingia
ta wela ana.
14 Baelaa diana nau gi fuana Asinkritus,
Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas, ma na
tooa gi sui na gera manata mamana ma
gera ka too fai gera.
15 Baelaa diana gi fuana Filologus ma
Julia ma Nereus ma wai wane nia ma
fuana Olimpas fai nia na tooa God gi sui
na gera too fai gera.
16 Haia, ana si kada gamu ka riki gamu
kwailiu, muka faatainia na rakedianalaa
gamu fuagamu kwailiu. Haia, ma na
soefaataia a Christ gi sui da falea kou na
baelaa diana gera gi fuagamu.

Bae abolaa.

17 Oote waihaasi nau, nau ku haea
fuagamu, muka aadaada eeri na tooa
gi na iili uria na tokitalaa gamu dasi
labasia na fiimamanalaa gera tooa gi ma
daka faatolomainia teni doo na e lea ete
faasia na faatolomailaa mamana na gamu
manata mamana ana. Muka too tau
faasida.
18 Sulia ni tei na gera iili urinae gi, langi
dasi rao go fuana a Christ a Lord gia, ma
gera rao go ada fuagera i talada. Ana
baelaa diana gera gi fai nia na baelaa ni

gaea, gera ka sugea tooa gi na langi dasi
haitamadoo ua.
19 Tooa gi sui da rongoa na fiima-
manalaa gamu ana Faarongolaa Diana
nia ngado asianaa. Ma sulia si fiima-
manalaa gamu, nau kuka eele asianaa
suli gamu. Nau ku dooria fuana muka
liotoo sulia taa naa e diana, ma muka
lalafusidoo sulia taa naa e ta'a.
20 Haia, a God na gwoufutana na fanu-
alama gia, tara nia ka ali'ali uri magalana
a Satan farana ae gamu.
Nau ku fooa eeri a Lord gia Jesus ka tasa
dongaa ana rakedianalaa nia fuagamu.
21 Haia, a Timothy, na wane na e rao fai
nau, e falea baelaa diana nia gi fuagamu.
Ma Lusius ma Jason ma a Sosipater, na
wane Jiu gi iilingi nau, gera falea na
baelaa diana gera laugo fuagamu.
22 Ma i nau Tertius, na wane na ku ado-
mia a Paul uria kedelana na baelaa naa
gi, nau ku falea kou na baelaa diana nau
fuagamu sulia na manata mamanalaa gia
ana a Lord.
23-24 Haia, ma a Gaius, na wane na ku
too siana ma na tooa da manata mamana
gera ka lea mai uria oogulaa i luma nia,
nia e falea kou na baelaa diana nia gi.
Ma Erastus na wane aadasulia malefo la
maefera baita nae fai nia waihaasi gia
a Kuartus, daaro falea na baelaa diana
laugo fuagamu.

Fooalaa i'isi ni baelafea.

25 Gia ka hae initoo ana God, sulia nia
haitamana ka faarigitaa na fiimamanalaa
gamu gi. Nau ku bae urinae laugo ana
si kada ku ainitalo ana na Faarongolaa
Diana sulia Jesus Christ, ma nia iilingia
laugo ana na faatolomaia na a God e
haufinia i nao tau mai.
26 Haia, ana si kada nae, na faatolo-
mailaa nae, a God ka faatainia mai ana
kekedelaa gera profet gi. Ma sulia na
kwaieresilaa God na e momouria firi, na
faatolomailaa naa ka tagala fuana tooa gi
ana fera gi sui eeri na tooa gi sui gera ka
manata mamana ana ma gera ka roosulia
laugo.
27 A God, na nia taifilia a God, ma nia go
ana e liotoo baita ka tasa, gia ka baelafea
ana Jesus Christ too ka tau! Amen.

NA EETANA KEKEDELAA PAUL FUANA SOEFAATAIA I KORINT

1 Na kekedelaa naa e ita mai faasi nau
a Paul fai nia na waihaasi gia a Sostenes.
A God e fili nau sulia na kwaidooria nia
haia kuka aalua aposol a Jesus Christ.
2 Gemere kekede fuagamu na mu man-
ata mamana ana God ma muka too i laona
na fera i Korint. A God e fili gamu hai
muka aalua tooa aabu nia gi sulia na
oofuofua gamu fai nia Jesus Christ. A God
e fili gamu fai nia na tooa gi sui ana fera gi
sui na gera fooasia a Lord gia Jesus Christ,
na Lord gera ma i gia laugo.
3 Nau ku fooa eeri a God na Maa
gia ma na Lord Jesus Christ ka rakedi-
ana fuagamu ma ka falea na fanualama
fuagamu.

Na dianalaa gi sulia a Christ.

4 Nau ku baelafea God nau suli dani
uri gamu, sulia na rakedianaa na nia e
faatainia fuagamu ana Jesus Christ.
5 Sulia ana oofuofulaa gamu fai nia
a Christ, gamu ka ngalia na doo diana
oro gi ma muka haitamana doo oro gi
sulia a Christ ma muka bobola fai nia
faatolomailaa laugo.
6 Ma na fiimamanalaa gamu ana faa-
tolomailaa sulia a Christ ka rigita asianaa.
7 Ma sulia e urinae, gamu ka ngalia na
doo diana gi sui faasia a God, ana si kada
muka kwaimaasimaasia fe Dani a Lord
gia Jesus Christ tara ka ooli lau mai ana.
8 Ma nia tara ka faarigita gamu, eeri ka
langi ta doo ta'a ani gamu ana fe Dani na
tara nia ka ooli mai ana.
9 Gia ka fiitoo ana God na e fili gia haia
gia ka too oofu fai nia Jesus Christ na Wela
nia ma na Lord gia.

Na tookitalaa la soefaataia i Korint.

10 Haia, oote waihaasi nau gi ae, i nau
ku gani gamu i nunufana na babaitaa
ana a Jesus Christ na Lord gia, muka
kwaialafaafi ana si doo gi na mu haeda gi,
hai ka langi ta tookitalaa i matanga gamu.
Ma e diana fuana na manatalaa gamu gi
ma na kwaidoorilaa gamu gi ka aalua tee
doo.
11 Nau ku haea si doo naa sulia teni tooa
faasia aebara ni Kloe gera faarongo nau
ana hasa mu too ana oolisusuua fai gamu
kwailiu.
12 Ma tee wane ani gamu ka haea,
<<Nau naa fafurongo a Paul.>> Ma ta
wane aai ka haea, <<Nau naa fafurongo a
Apolos.>> Ma ta wane lau ka haea, <<Nau
naa fafurongo a Peter.>> Ma ta wane
aai lau ka haea, <<Nau naa fafurongo a
Christ.>>
13 Si doo ta'a asianaa nae! Sulia gamu
mu tolingia a Christ ana oofulaa e'ete gi.
Langi lau nau a Paul baa ku mae fuagamu
i fafona na airarafolo! Ma langi gamu ka
siuabu ana hai muka aalua fafurongo nau
gi!
14 Nau ku baelafea God, sulia taifilia
Krispus ma a Gaius go na nau ku
siuabuda.
15 Nia naa, langi ta iimola so ka haea nia
e siuabu haia ka aalua fafurongo nau.
16 (Haia, nau ku siuabua laugo a Ste-
fanas fai nia na aebara nia, ma langi kusi
manatatoona ni tei lau na ku siuabua.)
17 Sulia a Christ e langi kasi oodu nau
mai haia kuka siuabua na tooa. Ma
lau ana, nia e oodu nau mai haia kuka
ainitalo ana Faarongolaa Diana. Ma nia
ka adomi nau eeri ka langi kusi bae ana
liotooa ana molaagali, aata teni tooa daka
manata mamana sulia na baelaa diana
nau ma langi lau sulia na mamanaa ana
maelana a Christ i fafona airarafolo.

Christ e faatainia na mamanaa ma na liotooa a God.

18 Sulia na tooa na a God tara ka
falea kwakwaelaa fuada, langi dasi haita-
mana na faarongolaa sulia na maelana
Christ fafona airarafolo, ma gera haea
na faarongolaa nae na doo tatagwai gi
go ana. Haia, ma ni gia na tooa na a
God e faamouri gia, gia ka haitamana na
faarongolaa nae e too ana mamanaa a
God uria faamourilaa.
19 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Na
liotooa gera tooa haitamadoo gi, tara ku
aadea ka hau ana doo tatagwai. Ma na
haitamadoolaa gera tooa na da nani uria

haitamadooa, nau tara kuka faatainia na doo o'oni go ana.>>

20 Nia naa, mika haitamana na liotooa gera tooa da haitamadoo ma na baelaa diana gera gi, nia tatagwai go ana, sulia a God e faatainia na doo nae gi e ita mai faasia la molaagali ma na doo nae gi nia ooewanea go ana.

21 Sulia a God na e liotoo asianaa, nia e aadea ka afetai fuana na tooa gi haia daka haitamana God sulia na liotooa gera i talada. Ma lau ana, a God e dooria ka faamouria na tooa na da manata mamana sulia na faarongolaa na gami ainitalo ana, boroi ana tooa oro gi da haea na faarongolaa nae nia ooewanea go ana.

22 Haia, ma na tooa i Jiu gi e afetai gera ka manata mamana lea langi dasi rikia na doo kwaibalatana gi. Ma na tooa i Grik gi e afetai gera ka manata mamana lea langi dasi rongoa na baelaa liotoo gi.

23 Haia, ma ni gami, mi ainitalo ana Christ fai nia na maelana i fafona airarafolo. Ma na tooa i Jiu gi da oote gera ana na faarongolaa gami nae. Ma na tooa i Grik gi da haea na faarongolaa gami nae gi na baelaa ooewanea gi go ana.

24 Haia, ma fuana tei gera na God e aadafilida, ana Jiu gi ma tooa maadiu gi laugo, na faarongolaa nae nia naa sulia a Christ na e faatainia na mamanaa a God fai nia na liotooa a God.

25 Sulia na liotooa a God e baita ka tasa liufia na liotooa gera tooa, boroi ana tooa oro da haea na liotooa a God na doo ooewanea go ana. Ma e urinae laugo, na mamanaa a God e rigita ka tasa liufia na rigitalaa gera tooa, boroi ana tooa oro gera ka haea na mamanaa a God na doo to'ou go ana.

26 Haia, oote waihaasi gi ae, langi molu si manata buro ana si toolaa baa mu too mai ana i nao suifetei God kafi soe gamu uria na manata mamanalaa. Sulia i maana tooa gi, aange iimola go ani gamu naa da too ana liotoolaa ma na initooa ma na babaitaa.

27 Sui boroi ana ka urinae, a God e aadafili gamu na tooa na gera haea mu ooewanea, eeri nia ka faa'idaa na tooa liotoo. Ma nia ka aadafili gamu na tooa na gera haea mu to'ou, eeri nia ka faa'idaa na tooa initoo.

28 Ma a God ka aadafili gamu tooa na gera kasi manata baita ani gamu ma gera ka oote gera ani gamu ma gera ka haea gamu na doo tatagwai gi go, eeri nia ka labasia na doo gi na gera haea ada na doo baita gi.

29 Ma sulia nia urinae, e langi ta iimola haitamana ka tango nia i talana i naona a God.

30 A God naa e aalu gia ka oofuofu fai nia a Jesus Christ, ma a God naa e falea liotooa fuaga ana a Christ. Ma a God e olosi gia sulia a Christ. Ma sulia a Christ laugo, a God ka faanonilaa gia ma gia ka hau ana tooa aabu nia.

31 Nia naa, nia iilingia na Kekedelaa Aabu e haea, <<So ni tei naa e dooria ka lafe, nia ka baelafea a Lord sulia si taa naa a Lord e iilia.>>

Na faarongolaa sulia na maelana Christ.

2

1 Haia, oote waihaasi gi ae, ana si kada ku dao mai ana siagamu uria baelaa sulia na baelaa aagwalana nia a God gi fuagamu, nau langi kusi bae ana si baelaa ni liotoolaa iilingia na tooa haitamadoo gi.

2 Sulia ana si kada baa ku too fai gamu, i nau ku dooria faarailaa sulia taifilia a Jesus Christ ma na maelana i fafona airarafolo.

3 Nia naa, ana si kada nau ku dao ana siagamu, nau ku makeso ma kuka lelebe sulia nau ku mou.

4 Ma ana si kada ku faarai ana fai gamu, na baelaa nau gi e langi lau ana liotooa molaagali ana. Ma lau ana, nau ku ainita-longainia mamanalana Aanoedoo Aabu.

5 Nia urinae haia na fiimamanalaa gamu kasi ngado ana na liotooa gera na iimola gi go ana, ma lau ana ka ngado ana mamanaa a God.

Na liotooa a God.

6 Haia, boroi ana ka urinae, fuana tooa na manata mamanalaa gera gi e ngasi ana a God, nau ku faarai fuada ana liotooa. Ma na liotoolaa na ku faatolomaida ana e langi lau faasia na tooa ma langi faasia doo baita gi na da initoo usia na molaagali naa. Na initoolaa gera gi tara ka sui.

7 Haia, na faatolomailaa na ku bae sulia
naa na doo aagwalana a God na e haufinia
faasia na iimola gi. Ma suifetei a God
ka haungainia tesi doo, nia manata ua
na mai sulia tara nia ka iilia na doo
aagwalana nae gi uria na faadianalaga.
8 Ma na tooa baita gi ana molaagali naa
langi dasi haitamana na doo aagwalana
nae gi. Lea gera haitamana, e afetai
gera ka fotoia a Lord ana taloa i fafona
airarafolo.
9 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea urii,
<<Na doo na ta iimola kasi rikia ma langi
kasi rongoa ua, ma langi ta iimola kasi
manata go uria, na doo nae na God e aade
aagau ana uria falelana fuana tooa gi na
da rakediana fuana.>>
10 Ma a God e faatainia na doo aag-
walana naa fuaga ana Aanoedoo nia, na
e haitamana na doo gi sui ma na manata
aagwalana a God laugo.
11 Taifilia na aanoedoo nia na iimola na
e haitamana si taa naa e nii la manatana
iimola nae. Ma e urinae laugo, na
Aanoedoo Aabu taifilia go na e haitamana
taa naa e nii la manatana God.
12 Haia, ma gia tooa na gi manata ma-
mana, langi gia si too go ana na aanoedoo
mala na tooa ta'a gi la molaagali. Ma lau
ana, na Aanoedoo Aabu faasia a God na
e too ani gia hai gia ka haitamana doo gi
sui na a God e falea fuaga.

13 Nia naa, gemelu si faatolomai ana
liotooa gera na iimola gi. Ma lau ana, na
Aanoedoo Aabu na e adomi gemelu haia
melu ka faatolomai nia na doo mamana
gi sulia a God fuana tooa gi na gera too
ana Aanoedoo Aabu ani gera.
14 Haia, ma na tooa na langi dasi too
ana Aanoedoo Aabu, e afetai gera ka
haitamana na doo gi na Aanoedoo Aabu e
falea. Sulia tooa urinae gi da haea na doo
nae gi na doo tatagwai gi go ana. Sulia na
Aanoedoo Aabu na e adomia na tooa haia
daka haitamana na doo gi nia e faleda.
15 Ma ni tei na e too ana Aanoedoo
Aabu la mourilana, nia bobola fai nia ka
haitamana na dianalaa ma na ta'alaa ana
doo gi sui. Ma e langi ta iimola aai ka
bobola fai nia ketolana na iimola urinae.
16 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea,
<<Langi ta iimola si haitamana na man-
atalana a Lord. Ma langi ta iimola laugo
hasa ka bobola uria faatolomailana ana
tesi doo.>> Haia, ma ni gia, gia gi too ana
na manatalana a Christ.

Tooa raoa a God gi.

3

1 Oote waihaasi nau gi, ana si kada
nau ku too fai gamu ana, nau langi kusi
faatolomai gamu ana faatolomailaa afetai
gi iilingia ku faatolomainia ana tooa gi
na Aanoedoo Aabu e talaida. Sulia nau
ku faatolomai gamu iilingia langi si tau
muka manata mamana ana a Christ ma
muka iilingia na wela gi go agamu na da
lea sulia na malutaa lao molaagali.
2 Nia naa nau kuka faatolomai gamu
iilingia ta geni baa e faasusufia na wela
bibiu nia ma langi si falea na fanga ngasi
fuana. Sulia e afetai ua fuana muka
haitamana na faatolomailaa afetai gi ana
si kada nae, sulia langi musi aade aagau
ua uria. Ma ana si kada naa laugo boro,
e langi musi aade aagau ua.
3 Gamu mu urinae, sulia na aabulolaa
gamu e mala na aabulolaa ta'a gera tooa
gi la molaagali. Sulia lea mu kwaifii
ma muka oolisusuu fuagamu kwailiu, nia
faatainia na kwaidooria ta'a gamu gi go
ana naa e talai gamu iilingia na tooa gi na
langi dasi manata mamana ua ana Christ.
4 Ma ana si kada bali ani gamu da haea
urii, <<Gemelu naa fafurongo a Paul gi,>>
ma ta bali aai da haea urii, <<Gemelu naa
fafurongo a Apolos,>> na baelaa gamu gi
e faatai folaa asianaa haso gamu mu iilin-
gia na tooa langi dasi manata mamana gi.
5 Haia, mu manata fasi suli nau, a Paul,
nau ni tei naa? Ma ni tei laugo naa a Apo-
los? Haia, ma ni gemere naa roo wane
raoa a God gi go ana uria adomilagamulaa
uria manata mamanalaa. Ma mere ka
iilia go amere taa naa a Lord e falea fuana
mere ka iilia.
6 Haia, ma ni nau, i nau ku iilingia ta
iimola na e fasia na migedoo gi. Ma a
Apolos e iilingia ta iimola na e likia na
migedoo nae gi ku fasida. Ma a God ana
naa na wane na e falea na mouria fuana
migedoo nae gi ma ka aadea na doo nae
gi ka bulao mai.

7 Nia naa, na iimola na e fasi fai nia
na iimola na ana na e likia migedoo nae
gi, langi lau daaro na fuana baelafelaa
daaro. Sulia a God ana naa fuana bae-
lafelana wane sulia nia e falea na mouria
fuana migedoo gi haia ka bulao.
8 Ma na iimola na e fasi fai nia na iimola
na e likia ai gi, langi go ta e'etelaa ani
daaro, ma na roo iimola naa gi tara a God
ka kwaiarangai daaro fuana na raoa gi na
daaro iilida.
9 Sulia i nau ku rao fai nia Apolos fuana
a God. Ma i gamu na mone, gamu iilingia
na raoa a God na mere rao i laona.

Ma muka iilingia laugo na luma a God.
10 Ma ana si kada nau ku faatolomai
ana, nau kuka iilingia na iimola na e tolea
luma a God, sulia nia falea na waludalaa
fuagu hai kuka aalua na fou ni ngangadoa
ana luma. Haia, ma ta iimola aai nia ka
faasuia na luma nae a God. Ma e diana
fuana ni tei naa e tolea na luma, nia ka
iili diana ana si raoa na nia e iilia.
11 Sulia a God e aalua a Jesus Christ haia
gia ka manata mamana ana iilingia na fou
ni ngangadoa ana luma nae. Ma e langi
lau ta iimola ete na a God e falea mai hai
gia ka manata mamana ana.
12 Ma na raoa teni tooa fuana a God,
e diana asianaa ma e afetai ka sui. Ma
na raoa teni tooa aai, langi kasi diana,
ma ali'ali ka sui. Nia iilingia na doo
gi uria tole lumalaa ana. Teni tooa
da haungainia na luma ana doo diana
iilingia gold ma silva ma na fou liu baita.
Ma teni tooa aai gi da haungainia na luma
ana ai ma hau go ana.
13 Ma ana si kada tara ka dao mai ana
fe Dani a Christ uria ketolaa, tara nia ka
iilitoona na raoa gia gi ana eere. Ma lea
na raoa ta iimola e diana, afetai na eere
ka labasia. Ma lea na raoa ta iimola e ta'a,
na eere nae tara ka labasia teefou ana.
14 Ma lea na eere kasi labasia na raoa
ta iimola, tara nia ka ngalia na kwaiaraa
diana.
15 Ma lea na eere ka labasia na raoa ta
iimola, tara nia ka langi si ngalia ta kwa-
iaraa. Sui, nia kasi ngalia ta kwakwaelaa
laugo, sulia nia tara ka iilingia na iimola
baa e tafi faasia na luma e harufia, ma ka
langi si laua ana tesi doo.
16 Haia, ma ni gamu tooa na mu manata
mamana, gamu mu haitamana boro oto
na gamu naa luma a God ma na Aanoedoo
a God e too i lalo ani gamu.
17 Nia naa, lea ta iimola ka labasia na
luma a God, a God mone tara ka labasi
nia. Sulia na luma a God e aabu asianaa,
ma ni gamu naa na luma a God.
18 Haia, langi musi suge fuagamu i
talagamu. Lea so ta iimola ani gamu
ka manata haso nia na iimola liotoo ana
manatalana iimola gi go ana, diana fuana
nia ka iilingia ta iimola ooewanea hai ka
hau ana na iimola liotoo mamana.
19 Sulia si taa naa iimola gi la molaagali
da haea ana na liotooa, nia na doo tatag-
wai i maana a God. Sulia na Kekedelaa
Aabu e haea urii, <<Na tooa liotoo gi, a
God e faatainia na manatalada e garo.>>
20 Ma tee si Kekedelaa Aabu e urii laugo,
<<A Lord e haitamana haso na manatada
na tooa liotoo gi naa doo tatagwai go
ana.>>
21 Nia naa, langi ta iimola ani gamu kasi
lafe sulia na doo gi na tooa da iilida go
ana. Sulia na doo gi sui na doo gamu gi.
22 Haia, ma ni gemelu Paul ma Apolos
ma a Peter laugo, a God e aadea melu
ka aalua wane ni raoa fuagamu. Ma na
molaagali ma na mouria fai nia na maelaa
ma na doo gi na e fuli ana si kada nae ma
ana si kada na tara ka dao mai, a God e
falea laugo na doo nae gi sui fuagamu.
23 Ma i gamu na doo a Christ gi. Ma a
Christ, nia na doo a God.

Na aposol a Christ gi.

4

1 Haia, ma fuamelu na melu faatolomai,
muka manata fuamelu iilingia tooa rao
a Christ gi. A God e oodu gemelu uria
faatolomailana na doo aagwa nia gi.
2 Ma nia diana fuana melu ka roosulia
a God, sulia gemelu naa na wane raoa nia
gi.
3 Nau langi si oga nau go lea so muka
keto nau langi so ta iimola go ana ka keto
nau. I nau boroi kusi keto nau i talagu.
4 Sui boroi ana langi kusi haitamana
tesi doo na e ta'a ku iilia, ka langi si
faamamanaa go hasa nau kusi aadea ta'a.
Sulia taifilia a Lord ana naa e haitamana
ketolaa nau.

5 Nia naa, musi ketoa ta iimola i nao ua
ana na daolana mai si kada uria ketolana.
Sulia tara a Lord ka ketoa na tooa gi sui
ana si kada nia ka ooli mai ana. Ana
si kada nae, tara nia ka faatainia na
manatalaa aagwa tooa gi fai nia na doo
gi sui na gera haufinia. Ma si kada nae, a
God tara ka baelafea na iimola gi iilingia
ka bobola fai gera.

6 Oote waihaasi, na doo naa gi ku haeda,
nau ku bolangainia ana Apolos ma ni
nau, haia muka haitamana na baelaa urii,
<<Muka roosulia taa naa na Kekedelaa
Aabu e haea.>> Ma langi musi baelafea ta
iimola liufia ta iimola aai.
7 Ma e langi musi manata hasa ni gamu
mu baita ka liufia teni iimola aai gi, sulia
na doo gi sui na gamu too ana, a God
naa e fale o'oni ana fuagamu. Nia naa,
langi molu si bobola uria lafelaa, sulia a
God taifilia go naa e falea na doo nae gi
fuagamu.

8 Gamu mu manata oto hasa langi musi
dooria a God ka adomi gamu, sulia mu
manata hasa gamu too na ana na doo
diana gi sui, ma gamu ka manata hasa
gamu naa na aaofia gi, sui boroi ana
gemelu na aposol gi langi melu si aaofia.
Haia, nau ku dooria hasa gamu ka hau
ana na aaofia gi, haia gemelu laugo melu
ka aaofia fai gamu.
9 Nau ku haea si doo naa, sulia nau
ku manata hasa a God e aalu gemelu na
aposol gi melu ka aalua na tooa to'ou gi
iilingia na tooa na da ketoda uria maelaa
eeri na tooa gi sui fai nia na ensel gi sui
laugo daka rikia na maelaa melu.
10 Haia, ma na tooa oro gi da haea
gemelu melu ooewane go amelu sulia na
raolaa gemelu fuana a Christ. Haia, ma
ni gamu, mu haea gamu mu liotoo sulia
mu manata mamana ana Christ. Ma gera
haea laugo hasa gemelu melu makeso.
Haia, ma ni gamu, mu haea gamu mu
rigita. Ma gera ka oote gera ani gemelu,
sui daka hae baita ada ani gamu.
11 Ma ni gemelu mone, ana si kada
naa boro, gemelu melu fiolo go amelu,
ma melu ka maeligwou go amelu, ma na
maku gemelu gi ka ta'a, ma daka rabusi
gemelu, ma langi laugo ta luma amelu.

12 Ma na noni melu ka dadaola naa sulia
na rao rigitalamelu. Haia, ana si kada
tooa gi da bae ta'a fuamelu, melu ka gania
a God hai ka faadiana gera. Ma ana si
kada gera ka aade ta'a fuamelu, melu ka
faalamai gera go amelu.
13 Ma ana si kada gera faa'ida gemelu,
melu ka oolisida ana baelaa diana gi.
Haia, ma lea ka dao boroi ana si kada nae,
na tooa oro gi la molaagali da haea hasa
gemelu melu iilingia na tafu.

14 Haia, nau langi kusi kedea doo naa
gi fuana muka ida, ma lau ana nau
ku dooria faatolomai gamu. Sulia ni
gamu mu iilingia na wela nau gi na ku
rakediana fuada.
15 Sulia sui boroi ana tooa oro gi gera ka
faatolomai gamu sulia a Christ, tee wane
go naa e iilingia na maa gamu. Sulia si
kada ku ainitalongainia ana Faarongolaa
Diana haia muka manata mamana ana,
nau ku hau ana na iimola iilingia ta maa
fuagamu.
16 Ma sulia nau ku iilingia na maa
gamu, nau ku gani gamu haia muka iilifai
nau ana taa gi na nau ku iilida.
17 Nia naa, nau ku oodua kou a Timothy
siagamu. Nia iilingia na wela nau na
kuka rakediana ana, ma nia ka rao diana
fuana a Lord. A Timothy naa tara ka
adomi gamu, aata muka manata buro ana
malutaa o'olo gi na e bobola fuana tooa gi
na da manata mamana ana a Jesus Christ.
Nau ku roosulia na malutaa o'olo nae, ma
kuka faatolomainia ana soefaataia gi sui
na ku lea siada.

18 Haia, ma bali ani gamu, gera ka lafe
gera sulia gera ka manata hasa nau tara
kusi lea mai uria daotoolagamu.
19 Sui ka urinae boroi ana, lea a Lord
e dooria, nau tara kuka lea ali'ali kou
siagamu. Ma ana si kada nau ku dao kou
ana, tara kuka daotoona na mamanaa naa
na tooa na da lafe gera da too ana, ma
langi lau taa gi na gera haeda go ana.
20 Sulia na Initooa a God langi lau na
doo ana baea gi go ana, ma na doo ana
mamanaa baita nia.
21 Haia, ma taa naa mu dooria? Lea
langi musi aabulo fasia na aade ta'alaa
gamu gi, tara nau ku lea mai siagamu

uria na ngatafilagamu. Sui, lea na taa gi na mu iilida ka diana, na daolaa nau mai siagamu tara ka diana laugo, ma tara kuka faatainia fuagamu na rakedianalaa nau fai nia na harofaia nau.

Na aade ta'alaa i laona soefaataia i Korint.

5

1 Haia, nau ku rongo hasa tee wane ani gamu na aabulolana e ta'a asianaa. Gera haea na wane nae e teo ana fai nia afe maa nia. Haia, na tooa uugita boro langi dasi aabulo ta'a lau urinae.

2 Ma gamu ka lafe ua go agamu, sui boroi ana ta wane la soefaataia seenae ka iili urinae. Ma e diana lea so muka liobukonu. Ma ka diana laugo lea so musi faalamainia uria toolaa i laona soefaataia gamu.

3-4 Haia, ma ni nau, sui boroi ana kuka too tau faasi gamu, nia iilingia go ana hasa nau ku too fai gamu, sulia nau ku manata asianaa suli gamu. Ma nau ku ketoa na wane na e aadea doo ta'a nae. Nau ku bobola fai nia ketolana sulia na mamanaa nau faasia a Lord gia Jesus. Sulia ana si kada molu ka figu uria ooguogua, e iilingia nau ku nii fai gamu ma gemelu ka too ana mamanaa faasia a Lord gia Jesus.

5 Ma sulia na mamanaa nae, melu ka eeresi gamu muka lugasia na wane nae eeri a Satan naa tara ka labasia na nonina haia na aanoedoo nia ka mouri faasia na kwakwaelaa na a God tara ka falea ana fe Dani a Lord Jesus tara ka ooli mai ana.

6 Langi musi bobola fai nia lafelana! Sulia mu haitamana na asi baelaa baa e haea, <<Sui boroi ana si gale iisi haitamana ka tagalafia la tiu na e fungu ana fulaoa uria faafufulana beredi.>> Ma e urinae laugo ta iimola na aabulolana e ta'a tara ka haitamana ka talaia tooa oro uria lealaa sulia.

7 Nia naa, e diana fuana muka lafua faasi gamu na doo ta'a na e iilingia iisi, haia ka langi ta ta'alaa i matanga gamu. Ma lea so muka roosulia si doo naa, tara muka iilingia na beredi faalu na e langi ta iisi laona. Ma nau ku haitamana gamu mu urinae naa. Sulia na fafangaa gia ana maoma e aade aagau naa, sulia a Christ e iilingia na gale sipsip na gera kwaisuusi naa ana na maoma gera Jiu na da alangia ana <<Lofoagaua>>.

8 Ma sulia e urinae, ana si kada gia ka fanga ana na maoma ana <<Lofoagaua>>, langi gia si ania na beredi kwali na e too ana iisi ana aade ta'alaa i laona, ma lau ana gia ka fanga ana beredi na e langi ta iisi ana aade ta'alaa i laona, sulia na aabulolaga ka o'olo teefou ma na baelaga ka mamana laugo.

9 Haia, laona na kekedelaa nau baa ku falea kou fuagamu i nao, nau ku haea kou fuagamu langi musi liliu lau fai nia tooa na aabulolada e ta'a.

10 Haia, nau langi kusi bae sulia tooa na langi gera kasi manata mamana ana God na aabulolada e ta'a, langi tooa lulugoni, langi tooa bebeli, ma na tooa na da fooasia nunuidoo gi. Sulia lea gia too i laona molaagali naa, e afetai fuana gia ka too faasia na tooa ta'a urinae.

11 Haia, ma na doo baa nau ku bae sulia baa hai gia kasi liliu fai nia na tooa na gera haea da manata mamana ana Christ, sui na aabulolada gi ka ta'a, ma gera ka lulugoni, langi gera ka fooasia na nunuidoo gi, ma gera ka haea na doo susuge ta'a gi sulia teni tooa gi, ma gera ka gwou baita ana waen, ma gera ka bebeli. Haia, so na fangalaa boro faida tooa urinae gi, langi musi iilia.

12-13 Sulia na tooa na langi gera kasi manata mamana ana Christ, e langi gia si bobola uria ketolada. A God na ana tara ka keto gera. Haia, ma lea ta iimola ani gia laona soefaataia e aade ta'a urinae, gia ka bobola uria ketolana. Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Na iimola ta'a i laona bubulutaa gamu, langi musi faalamainia uria oofulaa fai gamu.>>

Na ugalaa matangana tooa manata mamana gi.

6

1 Haia, ma lea ta iimola ani gamu e rakehasu fuana ta iimola na e manata mamana lau, e langi si diana fuana ka lea siana wane keketo gi na langi dasi manata mamana ana a Christ uria olosilana. Ma

lau ana, e diana fuana ka lea siana tooa a
God gi, eeri gera ka olosia na doo nae.
2 Langi musi haitamana go na tara tooa
a God gi gera ka ketoa na tooa gi la
molaagali? Haia, ma lea so muka bobola
uria iililana na doo nae, gamu haitamana
laugo muka olosia go agamu na gala doo
gi ana si kada naa.
3 Langi musi haitamana go na tara
gia ka ketoa na ensel gi? Nia naa, e
tasa asianaa fuana gia ka bobola uria na
olosilana na gala doo gi ana si kada naa.
4 Lea ta iimola ani gamu ka rakehasu
fuana ta wane lau na e manata mamana,
langi si diana fuana ka lea siana wane na
e langi si manata mamana uria ka olosia.
5 Ma lea ta iimola ani gamu ka lea
siana ta wane keketo urinae, nia e ta'a
ma nia ka bobola uria idalaa. Nau ku
manata hasa teni tooa la soefaataia i fera
gamu da liotoo ma daka haitamana go
ada olosilana doo gi matanga gamu.
6 Ma ni gamu ana, si kada ta iimola lau
ani gamu ka rakehasu fuana ta iimola ani
gamu, nia ka lea siana na wane keketo na
e langi si manata mamana ana a Christ,
haia ka olosia. Nia langi si diana!
7 Haia, ma na doo gi na mu rakeha-
sui gamu ana fuagamu kwailiu, nia e
faatainia na gamu langi si roosulia go na
kwaidooria a Christ. Ma e diana go ana
lea muka faalamainia na waihaasi gamu
gi daka iilia doo ta'a fuagamu ma daka
ngalia na doo gamu gi. Nia diana liufia
na feengilaa na mu iilia ana si kada naa.
8 Ma ni gamu na mu manata mamana,
mu iili ta'a fuagamu kwailiu ma muka
ngalia na doo gamu gi kwailiu.
9 Haia, gamu mu haitamana na tooa
na aabulolada e ta'a, e afetai gera ka too
la Initooa a God. Langi musi manata
mamana ana susugelaa. Na tooa gi na
aabulolada e ta'a, ma na tooa na gera
fooasia na nunuidoo gi, ma na tooa ooeoe
gi, ma na wane gi na da ooe ada fai nia
na wane gi, ma na geni gi na da ooe ada
fai nia na geni gi,
10 ma na tooa bebeli gi, ma na tooa
lulugoni, ma na tooa na da gwou baita
ana waen, ma na tooa na da bae susuge
ta'a gi sulia teni tooa ete gi, ma na tooa
faafefe gi, haia na tooa nae gi e langi ta
iimola ani gera tara ka ruu i laona Initooa
a God.
11 Haia, ma ana si kada e sui na mai,
bali ani gamu na aabulolaa gamu gi e
urinae. Sui ana si kada nae, a God ka
manata lukea na aade ta'alaa gamu gi, ma
muka faalu naa faasia na aabulo ta'alaa
gamu gi, ma muka hau na ana tooa a God
gi. Sulia a Lord gia Jesus Christ fai nia
na Aanoedoo a God gia daaro aadea hai
gamu ka o'olo.

Muka falea na noni gamu gi fuana a God.

12 Haia, ma lea ta iimola ka haea, <<I
nau ku haitamana kuka iilia go agu na
doo gi sui,>> nau ku oolisia urii, sui boroi
ana oe haitamana iililana na doo gi sui,
langi na doo gi sui kasi diana fuamu. Ni
nau, nau ku haitamana laugo kuka iilia
go agu na doo gi sui. Sui langi kusi
faalamainia tesi doo ka baita fuagu.
13 Ma lea so hasa ta iimola aai lau ka bae
urii, <<Na fanga e too fuana na rakega,
ma na rakega e too uria fanga>>, nau ku
oolisia urii, tara a God ka faasuia na fanga
fai nia na rakega. Urinae laugo, na noniga
e langi lau doo uria ooelaa, sulia a Lord
e haungainia na noniga eeri gia ka rao
fuana. Ma a Lord ka aadasulia laugo na
noniga.
14 A God e tataea a Lord Jesus faasia na
maea, ma nia tara ka tatae gia laugo ana
mamanaa baita nia.
15 Gamu haitamana gia tooa na gi man-
ata mamana, na noniga nia ta bali go
ana ana nonina Christ. Nia naa, langi si
bobola fuana gia ka aadea tesi doo ana ta
bali noni ana Christ uria oofulaa fai nia
ta geni sesele!
16 Utaa, langi musi haitamana lea ta
wane e teo fai nia na geni sesele, na roo
noni daaro gi ka aalua naa tesi noni?
Sulia na Kekedelaa Aabu e bae folaa ka
urii, <<Na roo iimola naa gi daaro ka
aalua tesi noni.>>
17 Haia, ma na iimola na e manata
mamana ana a Lord Jesus, na mourilana
fai nia na mourilana a Jesus daaro aalua
go tee doo.
18 Haia, muka iiliili uria toolaa faasia na
ooea. Teni aadelaa ta'a gi laugo gera ta'a,

sui langi gera si labasia lau na noni. Sui
na gwounge aabulolaa ta'a ana ooelaa,
nia haitamana ka labasia na noni.
19 Utaa, langi musi haitamana go na
noniga naa na gula ni toolaa nia Aanoe-
doo Aabu na a God e falea fuaga? Nia naa,
langi gia i talaga na e baita usia na noniga,
sulia gia na doo a God gi.
20 Sulia a God e iilingia ka foli gia ana
na maelana Wela nia. Nia naa, na doo gi
sui na mu iilia ana na noni gamu gi, muka
aade diana ana uria faa'initoolana a God.

Sulia na afelaa ma na aarailaa.

7

1 Haia, nau tara ku kedea na oolisilaa
nau sulia na ledilaa gamu gi baa mu kede
mai ma muka ledia mai.
Nia diana fuana wane ka langi si aarai.
2 Ma sui boroi ana ka urinae, nia diana
fuana wane gi sui daka too ana afe, ma
diana laugo fuana na geni gi sui gera ka
too ana aarai, sulia tooa oro gi da ooeoe.
3 Ma diana fuana na wane aarai ka teo
fai nia na afe nia. Ma diana laugo fuana
na geni afe ka teo fai nia na aarai nia.
Sulia langi kasi diana fuana tee iimola
adaaro ka oote nia ana ta iimola aai.
4 Sulia na geni langi kasi baita ana
nonina i talana, ma na aarai nia ana taari.
Ka urinae laugo fuana wane, nia langi
kasi baita fuana na nonina i talana, sulia
na afe nia ana na e baita.
5 Langi kasi diana fuana daaro ka
kwaigoloi ani daaro kwailiu. Sui boroi
ana ka urinae, lea daaro ka kwaialafaafi
uria toolaa faasia teolaa oofu fuana si
kada kukuru hai daaro ka fooa rigita, nia
diana laugo. Sui ali'ali daaro ka hafalia
laugo adaaro na teolaa oofu, aata a Satan
ka iilitoo daaro, sulia e waluda fuagamu
uria roolaa sulia na kwaidooria ta'a gi.
6 Nau langi kusi eeresi gamu sui haia
muka aarai ma muka afe. Ma nau ku bae
urinae haia ku adomi gamu.
7 Haia, ma na doorilagu, lea so ka
waluda, muka iilingi nau na langi kusi too
ana ta afe. Sui boroi ana ka urinae, nau
ku haitamana na falelaa na a God e falea
fuaga e langi kasi bobola ka sui. Sulia
na falelaa nia fuana teni iimola gi nia
waludalaa uria toolaa taifilida. Ma fuana
teni iimola aai gi, nia falea na waludalaa
e'ete gi.
8 Haia, ma ni gamu na haari gi ma na
wane daraa gi ma na oru wane gi ma na
oru geni gi, nau ku haea e diana asianaa
lea so muka iili suli nau na langi kusi
aarai.
9 Sui lea ka afetai fuana teni tooa agamu
uria oote gamu ana na kwaidooria gamu
gi ana noni, nia diana fuana molu ka afe
ma molu ka aarai. Sulia e diana fuana
molu ka aarai amolu ma molu ka afe
amolu faasia molu ka too ana afetailaa
ana na kwaidooria ana noni.
10 Haia, fuagamu na mu aarai sui ma
mu afe sui naa, nau ku haea na kwaiere-
sia na langi lau faasi nau, ma lau ana nia
ta kwaieresia a Lord ana. Na afe langi
kasi lugasia na aarai nia.
11 Ma lea ta afe ka lugasia sui na ana
aarai nia, diana fuana nia ka ooli mai
fuana eeri daaro ka too oofu lau. Ma lea
langi, langi si bobola nia ka afe lau. Ma
na wane ka langi si lugasia na afe nia.
12 Haia, ma fuagamu teni tooa aai, nau
ku haea na baelaa nau i talagu go ana, ma
langi lau faasia a Lord. Lea ta wane na e
manata mamana ana a Christ ma nia ka
too ana afe na langi kasi manata mamana
ma langi kasi doori lugasilana aarai nia,
na wane nae laugo langi kasi lugasia na
afe nia.
13 Ma ka urinae laugo fuana geni na e
manata mamana. Nia ka langi si lugasia
aarai nia na e langi si manata mamana
lea so na aarai nia ka dooria too oofu ua.
14 Sulia lea ta geni e manata mamana,
sui boroi ana na aarai nia e langi kasi
manata mamana, tara a God ka faafaalua
na aarai nia laugo, sulia na afe nia. Ma
urinae laugo, tara a God ka faafaalua na
geni na langi kasi manata mamana sulia
na aarai nia na e manata mamana ana
a Christ. Sulia lea langi si mamana, na
wela daaro gi ka iilingia na wela gera tooa
uugita gi. Sulia gia haitamana naa na
wela daaro gi naa tooa a God gi.
15 Ma lea ta iimola ani gamu ka aadea
ta wane langi ta geni na langi si manata
mamana, ma na aarai nae langi na afe
nae ka dooria kwailugasilaa, muka faala-
mainia fuana wane nae langi na geni nae.

Sulia a God faalamainia na doo nae, sulia
nia dooria na kwaisitoolaga gi ka too ana
fanualama.
16 Sulia na tooa na gera manata ma-
mana langi gera si haitama diana ana
hasa na afe nia langi aarai nia tara ka
manata mamana ma lea langi ka langi go.
17 Haia, so ta toolaa utaa na gamu too
ana ana si kada a God e soe gamu ana,
muka tasa dongaa ana, iilingia a Lord e
dooria. Nia naa na faatolomailaa nau i
laona soefaataia gi ana fera gi sui.
18 Sulia nia urinae, ta wane na ka ole-
mariko sulia na malutaa gera tooa Jiu gi,
lea nia ka manata mamana ana a Christ,
nia ka langi si lafua na mamalafooa nae
ana ole-marikolaa. Ma ka urinae laugo,
lea na wane na nia langi kasi Jiu ma nia
ka manata mamana ana a Christ, nia ka
langi si ole-mariko.
19 Sulia lea ta wane ka ole-mariko ma
langi, nia si baita go ana. Sulia na
tofungae doo baita ana, nia roolaa sulia
na kwaieresia a God gi.
20 Gamu sui, muka tasa dongaa ana si
toolaa na mu too mai ana i nao kada mu
tala'ae manata mamana ana a Lord gia.
21 Lea oe na iimola rao o'oni ana si kada
o manata mamana, e diana go ana, oko
tasa dongaa ana. Ma sui boroi ana ka
urinae, lea so ka waluda fuamu oko too
sulitalaa, oko fale oe i talamu uria too
sulitalaalaa, sulia nia diana ka liufia na
raolaa o'oni.
22 Sulia lea a Lord e soea ta iimola na e
rao o'oni, nia aalu nia ka hau ana wane
sulitalaa a Lord. Ma ka urinae laugo na
iimola too sulitalaa na a Christ e soea, nia
na iimola rao o'oni a Christ.
23 Haia, a God e foli gamu ana na
maelaa a Christ. Nia naa, langi musi aalua
iimola rao o'oni fuana iimola gi.
24 Oote waihaasi nau gi, na toolaa utaa
na mu too mai ana kada mu manata
mamana ana a God, langi si diana fuana
molu ka oolisia. Sulia nia naa kwaidooria
a God.
25 Haia, ma sulia na ledilaa gamu sulia
na tooa na langi dasi too ua ana afe ma
langi dasi too ua ana aarai, nau langi
kusi too ana ta kwaieresia faasia a Lord.
Sui boroi ana, nau tara kuka kedea na
manatalaa nau, sulia i nau na wane a
Lord e fiitoogu sulia si kwaimanatailaa
baita nia fuagu.
26 Ma na manatalaa nau e urii: Sulia
golu tooa manata mamana gi golu dao-
toona afetailaa baita ana si kada nae, nia
diana na lea langi golu si aarai ma langi
golu si afe.
27 Nia naa, lea ta wane ka too ana afe,
langi kasi lugasia. Ma lea ta wane langi
kasi too ua ana ta afe, nia langi si nani
uria ta geni uria aadelana.
28 Ma sui boroi ana ka urinae, lea ta
wane e aarai, nia langi si aade ta'a. Ma ka
urinae laugo, lea ta geni e afe, nia langi si
aade ta'a. Haia, aena taa na nau ku haea
fuagamu e diana lea so gamu ka langi
si aarai ma langi musi afe, sulia nau ku
dooria haia langi musi too ana afetailaa
oro ana molaagali.
29 Haia, oote waihaasi gi, na malutana
baelaa nau ka urii: Na toolaga ana
mouria ka langi si tau go la molaagali naa.
Ma sulia e urinae, diana fuana na wane
na e too ana afe e bobola ka rao fuana
a Lord iilingia ta wane baa e langi kasi
aarai.
30 Ka urinae laugo, na iimola na ka
liobukonu, nia ka aabulo mala iimola na
langi kasi liobukonu. Ma urinae laugo,
na iimola na e eele, nia ka aabulo mala
iimola na e langi kasi eele. Ma laugo na
tooa na da foli, gera ka aabulo mala langi
gera si too ana na doo gi ni folilaa.
31 Ma urinae laugo, na iimola na da
abero ana doo gi la molaagali naa, gera
ka aabulo mala na doo nae gi ka langi si
baita la mourilaga. Sulia langi si tau na
molaagali naa ka funu.
32 Haia, nau ku dooria hasa na afetailaa
la molaagali naa ka langi si faa'aberosi
gamu. Nia naa, diana tasa asianaa fuana
wane na langi kasi aarai, sulia langi tesi
doo hai ka usi nia faasia iililana taa gi na
a Lord e dooria. Na wane urinae ka abero
go ana ana na raolaa a Lord.
33 Ma na wane na e aarai, sulia dani
nia manata asianaa sulia si doo gi ana
molaagali, sulia nia dooria ka faaelea ana
afe nia.
34 Ma sulia e urinae, ana si kada gi sui
lea doo nia ka manata sulia roo si doo, na

kwaidooria na afe nia ma na kwaidooria
a Lord.
Haia, ka urinae laugo, na geni na langi
kasi too ana aarai, nia manata go ana
uria na raolaa fuana a Lord, sulia nia ka
falea na mourilana ma na nonina fuana a
God. Ma lea ta geni e too ana aarai, sulia
dani nia ka manata go ana sulia na doo gi
la molaagali, sulia nia dooria faaelelana
aarai nia.
35 E langi kusi haea na doo nae gi uria
falelana afetailaa fuagamu. Ma lau ana,
nau ku haea si doo nae gi, sulia nau ku
doori adomi gamu, haia muka iili diana
ma muka rao fuana a Lord ma langi lau
doo fuana ka lui gamu.
36 Haia, ma lea ta haari na gera aalu
faafia fuana ta wane, ma daaro ka oote
daaro ana aadeladaaro, nia diana go ana.
Sui lea na wane e manata hasa aabu-
lolana langi si diana fuana na haari nae,
ma lea na kwaidooria nia ana noni ka
baita asianaa, ma ka dooria ana aadelana
na haari naa, e diana fuana nia ka aadea
ana. Ma lea nia ka aadea na geni urinae,
daaro si iili doo ta'a.
37 Haia, ma lea ta wane e oote nia ana
aarailaa, ma ta iimola na e suungainia
urinae, ma lea nia ka haitamana olosilana
na kwaidooria nia ana noni, nia diana
fuana nia ka langi si aadea ta haari.
38 Nia naa, e diana go ana lea so gamu
ka aarai ma gamu ka afe. Ma e diana ka
tasa lea so gamu kasi aadea ta iimola.
39 Haia, ma lea ta geni e too ana aarai,
langi si diana nia ka lugasia aarai nia.
Ma lea na aarai nia e mae, na geni nae
haitamana ka afe lau fai nia ta wane na
nia e dooria na e manata mamana ana a
Christ iilingi nia.
40 Ma sui boroi ana ka urinae, lea nia
kasi afe lau, tara nia ka eele ka tasa. Nia
naa na manatalagu go ana nae, boro nau
kwaifii na Aanoedoo a God naa e faatainia
fuagu.

Sulia na fanga na da kwaisuusi ana fuana nunuidoo gi.

8

1 Haia, nau ku kedea na oolisilaa nau
sulia na ledilaa gamu sulia na fanga na
da kwaisuusi ana fuana nunuidoo gi.
Nia mamana, ni golu sui go golu haita-
mana si doo nae, iilingia gera haea. Sui
boroi ana ka urinae, e langi si diana fuana
golu ka lafe sulia na haitamadooa golu gi.
Ma lau ana, golu ka rakediana, haia golu
ka kwai'adomi kwailiu fuagolu.
2 Ma ni tei na e manata haea nia haita-
madoo asianaa, nia langi kasi haitamana
go iilingia e bobola fuana ka haitamana.
3 Sui na iimola na e rakediana fuana a
God, a God e haitamana.
4 Haia, sulia na fanga na gera kwaisuusi
ana fuana nunuidoo gi, gia haitamana na
nunuidoo gi, nia na mamalafooa ana god
gi na e langi si too mamana. Sulia gia ka
haitamana taifilia a God go na e mamana.
5 Ma boroi ana teni tooa da fooasia na
doo oro gi i langi ma la molaagali laugo,
ma gera ka haea na doo nae gi naa god gi
ma na lord gi,
6 gia ka haitamana tee God go na e too,
ma nia na Maa na e haungainia doo gi sui,
ma gia ka mouri eeri gia ka rao fuana. Ma
gia haitamana tee taifilia go na a Lord, ma
nia a Jesus Christ, na e adomia a God uria
haungailana na doo gi sui, ma nia ka falea
laugo na mouria fuaga.
7 Haia, ma teni iimola na gera manata
mamana, langi gera si haitamana go na
nunuidoo gi langi gera na doo mamana
gi. Ma sulia tau na mai gera rikia na
tooa gi da fooasia na nunuidoo oro gi,
gera ka manata hasa na fanga na da
kwaisuusi ana fuana nunuidoo, nia fanga
na nunuidoo. Ma waluda fuana gera ka
liobukonu lea gera ania na fanga urinae,
ma gera ka manata hasa gera iilia doo ta'a
ma gera ka bilia i maana a God.
8 Sui nau ku haea fuagamu, afetai fuana
ta fanga ka adomi gia uria faaelelana a
God. Sulia lea gia ania ta fanga, nia na
doo tatagwai go ana fuana God, ma lea so
gia ka langi si ania, e langi kasi e'ete go.
9 Haia, ma sui boroi ana ka urinae,
muka aada suli gamu, aata teni tooa na
dasi haitamadoo iilingi gamu ka iilifai
gamu ma daka aadea doo ta'a urinae.
10 Sulia ta iimola na e manata mamana
ana Christ, ma nia ka langi si haitamana
na mamanaa sulia na fanga na gera
kwaisuusi ana fuana nunuidoo, lea nia ka

riki gamu na mu haitamadoo sulia na doo nae, ma gamu ka ania na fanga urinae la beu aabu na nunuidoo, tara nia ka dooria laugo ania na fanga urinae.

11 Ma urinae na waihaasi gamu na fiimamanalaa nia kasi rigita ua, na Christ e mae naa fuana, tara na mouria nia ka ta'a, sulia na aabulolaa gamu ana haitamadooa gamu.

12 Ana iililaa urinae, tara muka aade ta'a fuana a Christ, sulia na aade ta'alaa gamu fuana waihaasi gamu e faaliobukonu nia.

13 Nia naa, lea ta fanga haitamana ka faagaroa na wai haasi nau, afetai kuka ania. Sulia langi kusi dooria kuka aadea ta waihaasi nau ka aade ta'a.

Sulia a Paul.

9

1 Haia, i nau mone, i nau kusi rao o'oni fuana ta iimola la molaagali. Ma i nau naa ta wane aposol ma kuka rikia naa a Jesus a Lord gia. Ma gamu manata mamana ana a Lord sulia na raolaa nau fuana.

2 Nia naa, gamu ka haitamana ni nau naa ta wane aposol, boroi ana teni tooa aai gera haea e langi. Gamu haitamana sui naa, sulia na fiimamanalaa gamu gi ana a Lord na e faatainia na raolaa nau ana aposol.

3 Haia, ma ana si kada teni tooa gi gera ngatafi nau, nau ku oolisida urii:

4 Nau ku too ana mamanaa uria ngalilana fanga ma na gwoulaa faasia tei gera na ku faatolomaida. Sui boroi ana ka urinae, nau kusi ngalia.

5 Ma nau ku too ana mamanaa laugo uria iilifailana a Peter fai nia teni aposol aai gi ma na haasina Jesus gi, na daalu too ana afe manata mamana gi na gera lea faida ana liuliulada gi. Sui boroi ana ka urinae, nau kusi too ana afe.

6 A Banabas fai ni nau, mere too laugo ana mamanaa iilingia teni aposol aai gi uria ngalilana adomilaa haia mere kasi abero ana raolaa ete. Sui boroi ana ka urinae, gemere rao laugo uria folilana na fanga gemere gi.

7 Ma ta wane ana oomea boro, nia langi kasi iilia na raolaa e'ete uria folilana na fanga nia. Ma ta iimola na e fasia migedoo gi, nia haitamana anilana ta fufue doo ana ai gi na nia fasida. Ka urinae laugo fuana iimola na e aadasulia na aabui sipsip nia, sulia nia haitamana ka ngalia laugo bali ana susuda uria gwoufilana.

8 Ma langi lau na doo nae gi taifilida na nau ku bolangainia ana doo gi lao molaagali naa. Sulia na Kwaieresia gi faasia a Moses e haea urinae laugo.

9 Sulia laona Kwaieresia Moses gi, nia bae urii, <<Na bulumakau na e uria fuua na mige doo gi, langi osi bokota fakana, eeri nia ka haitamana anilana teni doo.>> Ma a God ka langi si bae sulia si doo nae sulia na bulumakau gi go ana.

10 Sulia nia e bae laugo suli gemelu faatolomai gi ana Faarongolaa Diana. Nia naa, na iimola na e fasia na migedoo gi ka rao rigita ma na iimola na e soogoni doo ka rao rigita sulia daaro sui go na daaro kwaimaasi uria ngalilana teni ai gi ana si kada ana uuni soogonilaa.

11 Ka urinae laugo fuagami, sulia gami mi ainitalongainia na Faarongolaa Diana fuagamu iilingia ta iimola baa e fasia na mige doo la gano. Nia naa, diana fuana gami ka ngalia na doo diana gi faasi gamu uria mourilaa la molaagali naa.

12 Ma lea so teni iimola aai gi na gera faatolomai gamu daka bobola uria ngalilana na doo nae gi faasi gamu, haia e urinae gami ka bobola ka tasa uria ngalilana na doo nae gi faasi gamu.

Haia, boroi ana gemere ka too ana mamanaa urinae, gemere langi mere si gani gamu go uria tesi doo, sulia mere maabe uria liulaa laona afetailaa, eeri tooa oro daka rongo ali'ali ana Faarongolaa Diana sulia a Christ.

13 Haia, ni gamu mu haitamana na iimola gi da rao la Beu Aabu a God, gera ngalia na fanga gera gi faasia la Beu Aabu a God, sulia gera ania na kwaisuusia gi faasia na fuliere seenae.

14 Haia, ka urinae laugo a Lord e haea na tooa na da ainitalo ana Faarongolaa Diana haitamana gera ka ngalia na doo gi uria mourilaa la molaagali fuana raoa nae.

15 Haia, sui boroi ana nau ku too ana
mamanaa uria ngalilana na doo nae gi
faasia na tooa gi na ku faatolomai fuada,
nau kusi gania tesi doo faasia ta iimola.
Ma i nau kusi kedea na doo nae tara'ena
eeri tara kuka ngalia tesi doo. I nau
ku tango nau i talagu, sulia nau kusi
ngalia tesi doo faasia na tooa gi na ku
faatolomaida. Ma e diana lea so kuka
mae faasia nau uria ganilagamu uria tesi
doo, sulia nau kusi dooria na tangolagu
ka tatagwai urinae.
16 Haia, ma langi si waluda fuana kuka
tango nau sulia na ainitalongailana na
Faarongolaa Diana, sulia a Lord e oodu
nau uria sui. Nia naa, tara si kwakwaelaa
nia fuagu tara ka baita lea langi kusi
ainitalo ana Faarongolaa Diana.
17 Lea so a Lord kasi oodu nau uria
ainitalongailana, ma kuka iilia sulia na
kwaidooria nau, e waluda fuana kuka
ngalia na kwaiaraa. Sui, e langi kusi
maasia ta kwaiaraa, sulia a God e tagofale
nau uria iililana na raoa naa nia e oodu
nau mai uria.
18 Haia, taa naa si kwaiaraa nau uria
si doo naa? Na kwaiaraa nau uria si
doo naa, nia na fuana kuka ainitalo ana
Faarongolaa Diana fuana tooa gi ma langi
kusi ngalia ta fofolilaa uria si taa naa ku
iilia, sui boroi ana ka bobola haia kuka
gani uria teni doo gi fuagu.
19 Haia, boroi ana nau kusi rao o'oni
fuana ta iimola la molaagali naa, nau ku
rao rigita fuana tooa gi sui iilingia iimola
ni rao o'oni, eeri na tooa oro gi gera ka
manata mamana ana Christ.
20 Nia naa, ana si kada nau ku too
fai nia tooa i Jiu gi, nau ku roosulia na
malutaa gera Jiu gi, haia kuka adomi gera
uria manata mamanalaa. Ma sui boroi
ana nau langi kusi too farana Kwaieresia
a Moses e falea gi fuana tooa i Jiu gi,
nau kuka roo laugo sulia iilingi gera,
eeri tara kuka adomi gera uria manata
mamanalaa.
21 Nia urinae laugo ana si kada ku too
fai nia tooa maadiu gi, nau ku roosulia
na malutada ma nau kusi roosulia na
Kwaieresia gera Jiu gi, eeri tara kuka
adomi gera uria manata mamanalaa. Ma
nau kusi haea nau ku aaburongo ana
kwaieresia a God gi, sulia nau ku roosulia
na kwaieresia a Christ gi.
22 Ma ka urinae laugo, ana si kada
nau ku too fai nia tooa na da manata
mamana ma langi gera si haitama diana
ua ana, nau ku iilifai gera, eeri kuka
adomida. Urinae, ana malutaa oro gi, nau
ku iilifainia na tooa gi sui, eeri tara kuka
adomia teni tooa ani gera uria manata
mamanalaa ana Christ.
23 Nau ku iilia na doo nae gi, eeri na
tooa oro gi gera ka manata mamana ana
Faarongolaa Diana, eeri tara kuka ngalia
na doo diana gi na Faarongolaa Diana e
bae sulia.
24 Haia, gamu haitamana lea na lalaolaa
ana kwaitafusilaa, iimola oro gi na uria
kwaitafusilaa, ma tee iimola go na tara
ka tasa ma ka ngalia na kwaiaraa. Haia,
gamu tooa na mu manata mamana ana
Christ, muka rao rigita uria roolaa sulia
na kwaidooria a God iilingia ta iimola na e
lalao ali'ali ma ka tasa ana kwaitafusilaa,
haia a God ka kwaiarangai gamu ana si
kada loko e nii ua mai.
25 Haia, ma na iimola na e lea uria
lalaolaa, nia ka rao rigita, eeri na nonina
ka bobola uria lalao ali'alilaa ma nia ka
ngalia ta kwaiaraa na haitamana ka funu
go ana. Ma ni gia tooa na gi manata
mamana, gia ka rao rigita laugo fuana a
Lord, eeri gia ka ngalia na kwaiaraa na e
totoo firi.
26 Nia naa, nau ku rao rigita iilingia ta
iimola na e lalao ali'ali ma ka lea o'olo
uria si gula ni suilaa ana kwaitafusilaa.
Ma nau ku iilingia laugo ta wane na e firu
ana gumulaa ma na mae gumu nia gi lelea
si talaa go, sulia na ainitalolaa nau e langi
si talaa.
27 Ma nau ku kwaea na kwaidoori ta'a
nau gi, iilingia ta wane na e firu ana
gumulaa ka kwaea na nonina eeri ka
rigita. Nau ku iili urinae, aata ni nau
iimola na ku faatolomainia tooa gi, boro
tara God ka langi si kwaiarangai nau ana
si kada na e nii ua mai.

Na bae abolaa usia na nunuidoo gi.

10

1 Haia, oote waihaasi nau gi, muka
manata sulia na koo gami tooa i Jiu gi.
Ana si kada a Moses e talaida, si barobaro

baa e aadasuli gera, ma gera ka lea folosia
na aasi.
2 Nia iilingia mala gera siuabu ana
barobaro fai nia na aasi haia gera ka
aalua fafurongo a Moses gi.
3 Ma i gera sui go gera ania fanga a God
e falea fuada,
4 ma gera ka gwoufia na gwoulaa nia
falea laugo. Sulia gera gwoufia na kafo na
e lea mai faasia na fou na God e faatainia
fuada. Ma na fou nae nia naa a Christ, ma
nia ka langi si lea faasida.
5 Ma sui boroi ana a God ka adomi gera
asianaa urinae, na aabulolada e ta'a, ma
a God ka langi si eele sulia aabulolana
orolada. Ma sulia si doo nae, gera ka mae
laona na aanogwou na gera liu ana.
6 Aena taa doo naa gi ka fuli urinae
fuada hai ka falea na too abolaa fuaga ana
si taa gi tara ka dao mai ani gia lea gia ka
iilingi gera uria doorilana na doo ta'a gi,
7 ma uria fooasilana nunuidoo gi iilin-
gia teni tooa ada da iilia mai nao. Sulia na
Kekedelaa Aabu e haea, <<Gera gwouru
uria fangalaa, ma gera ka gwou baita fai
nia ooeoelaa iilingia na tooa uugita.>>
8 Haia, ma ni gia mone, langi gia si iilia
na ooeoelaa gi iilingi teni tooa ani gera,
sulia a God e falea kwakwaelaa fuada ma
roo aakwala ma oolu tooni iimola ani gera
daka mae ana tee fe dani.
9 Ma langi gia si iilitoona a Lord iilingia
teni tooa ani gera da iilia ana aade ta'alaa
gera gi, sulia na loi gi da ale maelida.
10 Ma langi gia si uga, sulia bali ani gera
da iilia laugo si doo naa, ma a God ka
oodua mai na ensel uria haumaelilada.
11 Haia, ma aena taa na doo nae gi ka
fuli fuada haia na iimola gi sui gera ka
haitamana na gwounge aadelaa urinae
gi God langi kasi eele go sulia. Ma na
uunuunua nae gi e too i laona Kekedelaa
Aabu uria bae abolaa fuaga, sulia na
suilana na molaagali naa tara ka dao
ali'ali mai.
12 Haia, ma na iimola na e manata hasa
na fiimamanalaa nia e rigita, nia ka dau
ngasi ana fiimamanalaa nia, aata ni nia
laugo tara ka aadea na doo ta'a gi.
13 Tesi taa naa a Satan ka iilitoogamu
ana, nia langi lau na doo faalu, sulia nia e
iilitoona na tooa gi sui urinae. Sui, gamu
haitamana fiitoona God, sulia nia tara ka
langi si lugasi gamu uria iilitoolaga liufia
si rigitalaa gamu gi. Ma ana si kada a
Satan e iilitoo gamu, a God tara ka falea
na rigitalaa fuagamu eeri gamu ka oote
gamu ana aade ta'alaa.
14 Nia naa, oote ruana nau gi ae, muka
too faasia na fooasilana na nunuidoo gi.
15 Haia, ma ni gamu mu liotoo. Nia naa,
muka manata diana sulia na baelaa nau
gi, ma lea mu aalafaafia, muka roosulia.
16 Haia, ma sulia na Fanga Aabulaa, ana
si kada gia ka gwou ana teteu, gia ka ado
ana abuna Christ. Ma na beredi na gi niia,
si kada gi ania ana, gia gi ado ana nonina
Christ. Ma gia ka baelafea a God sulia na
doo nae gi.
17 Ma sulia tee fe beredi go na nia a
Christ, boroi ana gia ka oro, gia tee si noni
go, sulia gia gi ado go ana tee fe beredi
nae.
18 Haia, muka manata sulia na tooa i Jiu
gi. Na tooa ada na da ania taa naa gera
kwaisuusi ana fuana a God fafona fuliere,
gera ado laugo ana fooasilana God.
19 Ma sui boroi ana, nau kusi haea na
nunuidoo gi na doo nia god mamana, ma
nau kusi haea na doo gera kwaisuusia ana
fuana nunuidoo na doo initoo. Sulia gia
haitamana na doo nae gi na doo tatagwai
gi go ana.
20 Ma lau ana, nau ku faatolomai ana
si kada gera kwaisuusi fuana nunuidoo,
gera fooasia na aagalo gi, ma langi gera
kasi fooasia go a God. Nia naa, nau langi
kusi dooria muka ado fai nia aagalo gi.
21 Sulia gamu langi musi bobola fai
nia gwoulaa faasia na teteu a Lord ana
Fanga Aabu ma faasia na teteu na aagalo
gi laugo. Ma langi musi bobola fai nia
anilana na Fanga Aabu a Lord fai nia na
fanga na aagalo gi laugo.
22 Lea gia iilia na doo nae gi, tara a Lord
ka rakehasu fuaga. Ma gia si bobola uria
takelaa usia na kwakwaea nia.
23 Teni tooa da haea urii, <<Gia haita-
mana gia ka iilia go aga taa gi naa gia
dooria, sulia langi ta aabu fuaga.>> Nia e
mamana. Sui boroi ana ka urinae, na doo

gi sui langi kasi diana, ma na doo gi sui
langi kasi kwai'adomi gia kwailiu.
24 Langi gia si manata go aga uria si
taa gi naa e diana fuaga i talaga. Ma lau
ana, gia ka manata laugo sulia taa naa e
adomia na tooa aai gi.

25 Nia diana go ana fuana gamu ka ania
si mariko taa na gera faafoli ana i maana
usia. Ma langi gamu si manata a'abo sulia
si mariko ka faasia i fai.
26 Langi ta fanga ka aabu fuaga uria
anilanalaa, sulia na Kekedelaa Aabu e
haea, <<Na molaagali sui ma na doo gi sui
e laona, na doo a Lord gi.>>

27 Ma lea ta iimola na langi si manata
mamana ana a Christ ka soe oe uria
fangalaa i luma nia, ma oko lea, oko
ania na taa gi na nia falea fuamu uria
anilanalaa. Langi osi manata a'abo uria
ledilaa haea fanga naa gera kwaisuusi
ana fuana nunuidoo.
28 Ka urinae boro, lea ta iimola e haea
fuamu, <<Na fanga naa da kwaisuusi ana
fuana na nunuidoo gi,>> haia, langi osi
ania fanga nae, aata na liona ka bukonu.
29 Doo nae langi lau sulia na liomu.
Ma nau kusi dooria oko faaliobukonu ta
iimola ete.

Haia, ta iimola ka ledi oto nau urii,
<<Lea e langi ta fanga na e aabu fuagu,
uria taa na nau kusi bobola uria anilana
sulia na liona teni tooa aai?
30 Ma lea nau ku baelafea God faafia
si fanga nau, uria taa naa ta iimola ete
ka ngatafi nau faafia si fanga na nau ku
baelafea a God uria?>>

31 Haia, nau ku oolisia kuka urii: So tesi
taa na oko iilia, ma lea o fanga langi so
oko gwou, o iilia na doo nae gi sui eeri na
tooa gi gera ka baelafea a God.
32 Muka too ana toolaa na langi si falea
na afetailaa fuana ta iimola i Jiu langi ta
iimola maadiu langi fuana ta iimola la
Soefaataia God.
33 Muka iilifai nau, sulia nau ku iiliili
uria faaelelana tooa gi sui ana taa gi sui
na nau ku iilida. Nau langi kusi manata
uria dianalaa nau i talagu, ma na dianalaa
fuana tooa gi sui, hai gera ka ngalia
mouria faalu.

11

1 Nia naa, muka iilifai nau, iilingia laugo
nau ku iilifainia a Christ.

Afu ketelaa kada ana fooalaa.

2 Nau ku baelafe gamu sulia mu man-
atatoogu sulia dani ma muka lea sulia na
faatolomaia na ku falea fuagamu.
3 Ma nau ku dooria muka haitamana a
Christ nia na fisikwaona na wane gi sui,
ma na aarai gi gera naa fisikwaona na afe
gera gi, ma a God naa na fisikwaona a
Christ.
4 Nia naa, ana si kada mu oogu mai la
Beu Aabu, lea ta iimola e fooa langi e baea
na baelana God, nia diana nia ka lafua na
kefi faasia na ketena, sulia lea nia langi
si lafua, nia labasia a Christ na e baita
fuana.
5 Ma lea so ta geni na e fooa langi e
baea na baelana God, nia diana nia ka
afu faafia na ketena, sulia lea langi, nia
e labasia na aarai nia na e baita fuana.
Na geni urinae e iilingia ta geni na gera
ole kokori ana ketena.
6 Ma lea langi kasi afu faafia na ketena,
e diana fuana ka olea iifuna ketena.
Nia naa, diana fuana ka aalua na doo
fuana afulaa faafia na ketena, sulia e
kwaifaa'idai fuana geni ka olea iifuna
langi ka koria ketena.
7 Haia, ma na wane gi mone, langi
dasi afu faafia na keteda, sulia a God e
haungaida iilingi nia i talana, ma gera ka
faatainia na initooa nia. Ma na geni gi,
gera ka faatainia na initooa gera wane gi.
8 Sulia ana si kada a God e haungainia
na wane totongenao, na geni langi kasi
faafuta nia. Haia, ma na geni totongenao,
God e haungainia faasia na nonina na
wane totongenao.
9 Ma laugo, a God e haungainia na wane
langi lau haia na geni ka too ana ta iimola
fai nia. Ma lau ana, nia e haungainia na
geni haia na wane ka too ana iimola fai
nia.
10 Nia naa, na geni gi daka too ana doo
uria afulaa faafia na keteda haia na ensel
gi boro gera ka haitamana na geni gi da
roosulia taa gi na aarai gera gi da haea.
11 Haia, ma fuaga tei na gi manata
mamana ana a Lord, wane ma geni, gia ka

manata fuaga kwailiu. Na geni ka adomia
na wane, ma na wane ka adomia na geni.
12 Sulia sui boroi ana na geni totonge-
nao ka lea mai faasia nonina na wane
totongenao, haia ma i tara'ena na geni
naa e faafutaa wane. Haia, ma na doo
gi sui ka lea mai faasia a God.
13 Mu manata fasi sulia si taa naa e
diana. Gamu haitamana langi si diana na
geni ka fooa la Beu Aabu lea ka langi si
afu faafia na ketena.
14 Ma na wane gi mone, gia haitamana
a God langi si haungainia na wane gi hai
gera ka too ana iifu tekwa mala geni.
Ma lea na iifuna wane e urinae, nia ka
kwaifaa'ida asianaa.
15 Sui, lea na geni e aalua na iifu tekwa,
na rikilana ka diana asianaa. Sulia a God
e falea na iifu tekwa fuana haia ka afu
faafia ana ketena.
16 Haia, lea ta iimola na langi kasi
dooria aalalaa faafia na faatolomailaa
nau sulia si doo naa, na oolisilaa nau
fuana urii: Langi go ta malutaa e'ete na
gami mi faatolomainia. Ma ni tei gera na
da manata mamana ana God la maefera
gi sui gera ka iilia laugo ana si kada gera
oofu uria fooalaa.

Sulia na Fanga Aabu.

17 Haia, ma sulia na doo nae gi na
nau tara kuka kekede fuagamu naa, nau
langi kusi baelafe gamu. Sulia si kada
gamu mu oogu oofu ana uria fooalaa, na
aabulolaa gamu gi e ta'a, ma langi gamu si
faarigitaa go na fiimamanalaa gamu, ma
mu faamakesoa.
18 Na eetana si doo nau ku ngatafi
gamu faafia e urii: Nau ku rongo ana
si kada mu oogu oofu ana, muka tookita
i matanga gamu ma muka oolisusuu fai
gamu kwailiu. Ma nau ku manata ma-
mana ana bali ana naa doo nae.
19 Na doo nae gi e urinae matanga gamu
uria faatailana oto ni tei naa e o'olo.
20 Haia, ana si kada mu oogu oofu mai
uria Fangalaa Aabu, langi lau na Fangalaa
Aabu mamana na mu ania.
21 Sulia bali agamu mu fanga baita naa
agamu ma langi musi ado ana fai nia teni
tooa aai gi. Nia naa, bali ana iimola gi
gera ka fiolo go ada, ma bali agamu mu
gwou lea muka ooewanea naa agamu.
22 Nia naa, e diana fuana muka fanga
fasi i luma gamu gi, eeri langi musi faa'ida
na tooa gi na fanga gera e kukuru go ana.
Sulia ana si kada mu fanga baita i maana
na tooa siofaa, mu faatainia hasa langi
musi manata baita go ana soefaataia a
God. Utaa, i gamu mu manata tara kuka
baelafe gamu sulia na aabulolaa gamu gi
e urinae? Langi!
23 Sulia a Lord e faatolomai nau ana
malutaa o'olo sulia na Fanga Aabu, ma
nia na doo nau ku faatolomai gamu laugo
ana. Ma nia urii: Ana fe rodo si kada da
falea a Lord Jesus fuana maalimaea nia
gi, nia ka ngalia na beredi,
24 ma nia ka baelafea a God faafia, ma
ka niia, ka bae urii, <<Nia naa na nonigu
na ku falea fuagamu. Muka ania uria
manatatoolagu.>>
25 Ma buira gera fanga sui, urinae laugo
a Jesus ka ngalia na teteu ana waen, ma
nia ka bae lau urii, <<Na teteu ana waen
naa, nia naa na mamalafooa ana tala
faalu na a God e kania ana abugu. Ana si
kada muka gwoufia ana, muka iilia uria
manatatoolagu.>>
26 Nia naa, ana si kada gi sui na mu
Fanga Aabu ana beredi urinae fai nia na
teteu urinae, muka faatainia na fiima-
manalaa gamu gi ana maelana a Lord, ma
mu iili urinae lea ka dao ana nia ka ooli
lau mai.
27 Nia naa, lea ta iimola e ania na beredi
naa a Lord ma ka gwoufia na gwoulaa nia,
ma ka iilia ana si maluta ta'a, nia ka aade
ta'a fuana nonina a Lord fai nia na abuna.
28 Nia naa, tei ani gia na e dooria
Fanga Aabu, nia ka manata fasi sulia na
aabulolana i talana, sui nia kafi ania na
beredi ma kafi gwou faasia na teteu.
29 Sulia lea nia langi si haitamana na
malutana na nonina a Lord ana si kada
nia ania na beredi ma ka gwou faasia
na teteu, nia ka ngalia na kwakwaelaa
fuana i talana ana si kada nia Fanga Aabu
urinae.
30 Nia naa aadea orolaa gamu ka matai
ma daka makeso, ma teni iimola gi gera
ka mae.
31 Haia, ma lea gia ka manata sulia na
aabulolaa gia i talaga i nao, a God kasi
keto gia.

32 Ma gia, a Lord ka keto gia ma ka falea
teni kwakwaelaa gi fuaga ana si kada nae,
eeri nia ka langi si keto maeligia fai nia na
tooa gi la molaagali.
33 Nia naa, oote waihaasi nau gi ae, ana
si kada mu oogu oofu mai uria Fanga
Aabulaa, muka too maasi gamu kwailiu.
34 Ma lea ta iimola e fiolo, diana fuana
nia ka fanga fasi ana luma nia suifetei
nia kafi lea i Beu Aabu, aata a God ka
falea na kwakwaelaa fuagamu sulia na
maluta gamu ana si kada mu oogu oofu
uria fooalaa.
Haia, ma sulia na doo e'ete gi lau, nau
tara kuka olosida ana si kada nau ku lea
mai.

Na falelaa gi faasia na Aanoedoo Aabu.

12

1 Haia, oote waihaasi gi, nau ku kedea ni
baea ni oolisilaa nau uria na ledilaa gamu
sulia na falelaa gi faasia na Aanoedoo
Aabu. Nau ku dooria muka haitama
diana ana na waludalaa gi na Aanoedoo
Aabu e falea fuaga.
2 Gamu haitamana i nao ua mai suifetei
mufi manata mamana ana Jesus, a Sa-
tan e faagaro gamu uria fooasilana na
nunuidoo gi na e langi dasi mouri.
3 Ma i nau ku doori gamu laugo muka
haitamana lea na Aanoedoo a God e talaia
ta iimola, e afetai na iimola nae ka bae
ni kwala sulia a Jesus. Ma ka urinae
laugo, lea na Aanoedoo Aabu kasi talaia
ta iimola, e afetai nia ka haea hasa Jesus
naa na Lord.
4 Boroi ana na Aanoedoo Aabu e falea
na waludalaa e'ete kwailiu gi, na falelaa
nae gi e ita sui go mai faasia tee Aanoedoo
Aabu go.
5 Ma boroi ana na raolaa gi na a God e
dooria gia ka iilia nia ka e'ete kwailiu, tee
Lord go na gia rao fuana.
6 Ma boroi ana gia haitamana iililana na
doo raolaa e'ete kwailiu gi, tee God go na
e adomi gia uria iililana.
7 Ma gia sui go tooa na gi manata
mamana, gia too ana falelaa eeri na
Aanoedoo Aabu ka faatainia e talai gia.
Ma gia ka rao ana falelaa nae gi uria
adomilaga kwailiu.
8 Haia, fuana teni iimola, na Aanoedoo
Aabu e falea na waludalaa uria baelaa
ana liotooa. Ma fuana teni iimola aai, na
Aanoedoo Aabu e falea na waludalaa uria
baelaa ana haitamadooa.
9 Ma fuana teni iimola aai, na Aanoedoo
Aabu e falea fiimamanalaa na e rigita
asianaa. Ma fuana teni iimola aai, na
Aanoedoo Aabu e falea na mamanaa
fuana guralana tooa matai. Ma boroi ana
ka urinae, tee Aanoedoo Aabu go na e
falea waludalaa urinae gi.
10 Ma fuana teni iimola aai, na Aa-
noedoo Aabu e falea na mamanaa fuana
aadelana doo kwaibalatana gi. Ma fuana
teni iimola aai, na Aanoedoo Aabu e
adomida uria baelaa ana baelana a God.
Ma fuana teni iimola lau, na Aanoedoo
Aabu e falea na waludalaa uria aada
haitamalana doo gi na e ita mai faasia na
Aanoedoo Aabu ma na doo gi na langi kasi
ita mai faasi nia. Ma fuana teni iimola
aai lau, na Aanoedoo Aabu e falea na
waludalaa uria baelaa ana baelaa e'ete gi
na gera kasi haitamana. Ma fuana teni
iimola aai lau, na Aanoedoo Aabu e falea
na waludalaa uria na talamatailana taa
na gera haea.
11 Ma boroi ana nia ka falea na walu-
dalaa e'ete gi fuaga sui sulia na kwaidoo-
ria nia, tee Aanoedoo Aabu go naa e falea.

Gia iilingia tee noni go.

12 I gia na tooa na gia manata mamana
ana a Christ, gia iilingia tee nonina a
Christ na e too ana bali doo oro. Ma sui
boroi ana ka too ana na bali doo oro gi,
nia tee nonidoo go ana.
13 I gia sui go, na iimola gi i Jiu ma na
iimola maadiu gi, ma na iimola na da rao
o'oni gi ma na iimola gi na da nonilaa, gia
iilingia tee nonidoo go, sulia tee Aanoedoo
Aabu go naa e siuabu gia hai gia ka aalua
tee si nonidoo. Ma a God ka falea tee
Aanoedoo Aabu go naa uria toolaa i lalo
ani gia sui.
14 Sulia na nonidoo langi kasi too ana
tee si bali go, ma nia e too ana bali doo
oro gi.
15 Ma lea so na aena iimola ka bae urii,
<<I nau langi lau na bali ana na noni, sulia
i nau e langi lau ta aba,>> na ae naa ta bali
ua ana noni.

16 Ma lea so na aalinga ka bae urii, <<I
nau e langi lau na bali ana na noni, sulia
i nau langi lau ta maa,>> na aalinga naa
ta bali ua ana noni.
17 Ma lea so na nonidoo loulou naa
na maa go ana, nia kasi bobola uria
rongolana tesi doo. Ma lea so na nonidoo
loulou naa na aalinga go ana, nia kasi
bobola uria mokotoolana tesi doo.
18 Haia, na noniga e diana asianaa, sulia
si kada a God e haungai gia, nia ka aalua
si doo nae gi sui go ana na noni, sulia na
kwaidooria nia.
19 Ma lea so ta bali doo go ana, nia ka
langi lau na noni loulou!
20 Sulia a God e haungainia na noniga
eeri gia ka too ana na bali doo oro gi.
21 Ma sulia urinae, na maa afetai ka bae
urii fuana aba, <<Aba ae, nau kusi doori
oe go!>> Ma ka urinae laugo na kete langi
si bobola uria baelaa fuana ae, <<I nau
kusi doori oe go!>>
22 Ma lau ana, na bali gi ana nonidoo na
teni tooa da manata makeso ana, afetai
gia ka mouri lea na bali doo nae gi ka
langi.
23 Ma na bali doo gi ana noni na gia
manata haso langi kasi initoo go, nia na
gia ka aadasuli diana ada. Ma na bali doo
ana noni na rikilana kasi diana go, gia ka
ofi ana maku.
24 Ma na bali doo aai gi ana noni na
rikilada e diana, langi gia si bobola fuana
gia ka faaofia. Sulia a God e haungainia
na noniga urinae, eeri gia ka faabaita na
bali doo nae gi ana noniga na langi kasi
baita.
25 Nia naa, ka langi go ta tolilaa i laona
nonidoo, sulia na bali doo gi sui go ana
gera aadasuli gera kwailiu.
26 Ma lea so ta tee bali doo ana noni e
fii, na bali doo aai gi sui go da fii laugo
fai nia. Ka urinae laugo, lea ta bali ana
nonidoo da baelafea, na nonidoo teefou
ka ngalia na baelafea nae.
27 Haia, i gia sui go naa na nonina a
Christ, ma tee iimola ma tee iimola ani
gia na bali doo ana na nonina.
28 Ma i laona soefaataia, a God e falea
na raolaa e'ete kwailiu gi fuaga. Haia,
nia ka falea na raolaa baita ana aposolaa
fuana teni iimola gi. Ma ruana raolaa ana
profet, nia falea fuana teni iimola aai gi.
Ma na ooulana raolaa ana faatolomailaa,
nia falea fuana teni iimola aai lau gi. Sui,
nia ka falea mamanaa uria aadelana doo
kwaibalatana gi. Sui, nia ka falea ma-
manaa uria guralana tooa matai gi. Sui,
nia ka falea na waludalaa uria adomilaa.
Ma nia ka falea laugo na waludalaa uria
kwaitalailaa. Ma nia ka falea laugo na
waludalaa uria baelaa ana baea e'ete gi
na gera kasi haitamana.
29 Haia, gia sui go langi lau na aposol
gi ma langi lau na profet gi ma langi na
wane faatolomai gi. Ma langi tooa gi
sui ani gia daka too ana mamanaa uria
aadelana doo kwaibalatana gi,
30 ma langi mamanaa uria guralana na
tooa matai gi. Ma langi gia gi sui gia ka
too ana waludalaa uria baelaa ana baea
e'ete gi, ma langi gia gi sui gia ka bobola
uria talamatailana taa na gera haea.
31 Haia, muka hasi uria na ngalilana na
waludalaa initoo gi.

Haia, ana si kada nae, nau tara kuka
faatainia na doo aai na e diana ka tasa
liufia na doo nae gi.

Rakedianalaa.

13

1 Lea nau ku haitamana baelaa ana
baea e'ete gera iimola gi ma na ensel
gi boroi laugo, ma sui lea e langi kusi
rakediana fuana iimola gi, na baelaa nau
gi na doo tatagwai go ana ma ka iilingia
go ana na lingeena ta oo ma langi na
aangilana ta kakai halo.
2 Ma lea nau ku haitamana faarongolaa
ana baelana God, ma ku too ana na
haitamadooa gi sui ma ku haitamana
na doo aagwa gi sui ma ku too ana
na fiimamanalaa na e bobola fai nia na
idulana na tolo gi boroi, sui lea langi kusi
rakediana fuana iimola gi, nau naa doo
tatagwai.
3 Ma lea nau ku falea na doo nau gi sui
fuana tooa siofaa gi, ma ku faalamainia
na tooa gi daka haungi nau boroi, ma sui
lea langi kusi rakediana fuana iimola gi,
nau kusi ngalia go ta kwaiaraa.
4 Na iimola na e rakediana fuana iimola
gi, nia ka gwaromaabe ma ka aade diana

fuada. Ma na iimola na e rakediana fuana
iimola gi, nia kasi kwaifii ma kasi lafe.
5 Ma na aabulolana ka langi si ta'a, ma
na iimola urinae ka langi si lulugoni, ma
nia kasi rakehasu ali'ali, ma nia haita-
mana manata lukelana tei naa gera aade
ta'a fuana.
6 Ma na iimola na e rakediana fuana
iimola aai gi, nia kasi eele sulia na ta'alaa,
ma lau ana nia ka eele sulia na mamanaa.
7 Ma na iimola na e rakediana urinae,
nia kasi lugasia na raoa afetai nia, ma
na fiimamanalana ma na fiitoolana ma na
gwaromaabelaa nia kasi sui.

8 Ma na rakedianalaa urinae ka totoo
firi. Haia, na falelaa ana na faarongolaa
ana baelana God boroi, tara ka sui. Ma na
falelaa ana baelaa e'ete gi boroi, tara ka
sui laugo. Ma na falelaa ana haitamadooa
boroi, tara ka sui laugo.
9 Sulia na haitamanalaa gia ma na
baelaa gia faasia a God, na bali doo gi go
ana si kada nae.
10 Haia, ma ana si kada na doo na e
diana teefou tara ka dao mai, na bali doo
gi tara ka langi ana.

11 Si kada nau ku to'ou mai ana, na
baelagu e iilingia na wela to'ou go ana,
ma na manatalagu ka iilingia na wela
to'ou go ana, ma na haitamadooa nau ka
iilingia na wela to'ou go ana. Haia, ma
ana si kada nau ku baita naa, nau ku
tafusia na aabulolana wela to'ou.
12 Ka urinae laugo ani gia, sulia ana si
kada naa gia haitamana bali doo go ana,
iilingia ta iimola na e rikia na nunuidoo
rorodoa la iironunu ta'a. Sui ana si kada
tara gia ka rikia a Lord i talana, tara gia
haitama diana ana doo gi sui, iilingia a
God e haitama diana teefou ani gia.

13 Haia, na oolu si doo na e totoo firi
naa na fiimamanalaa ma na fiitooa ma na
rakedianalaa. Ma na rakedianalaa naa na
e baita ka tasa liufia na doo nae gi sui.

Na falelaa gi faasia na Aanoedoo Aabu.

14

1 Haia, muka hasi tatangai uria rake-
dianalaa urinae fuana iimola gi. Ma ka
diana laugo fuana muka hasi uria na
falelaa gi faasia na Aanoedoo Aabu, tasa
uria na waludalaa uria faarongolaa ana
baelana God.
2 Ma lea so ta iimola ka bae ana baelaa
e'ete na nia langi si haitamana, God ana
naa nia bae fuana, nia langi si bae fuana
ta iimola, sulia gera dasi haitamana taa
naa nia haea. Na Aanoedoo Aabu e aade
nia uria baelaa sulia na doo aagwa gi.
3 Ma lea ta iimola ka faarongoa ana
baelana God, nia bae fuana iimola gi uria
adomilada ma uria kwaiareilaa.
4 Ma na iimola na e bae ana baelaa e'ete
gi na nia lalafusia, taifilia na mourilana
go ana na e adomia. Haia, ma na iimola
aai na ka faarongoa ana baelana God, nia
e adomia na iimola gi sui la beu aabu.

5 Haia, ma sui boroi ana nau ku dooria
gamu sui go muka bae ana baelaa e'ete gi
na musi haitamana, nau kuka dooria ka
tasa hai gamu ka haitamana faarongolaa
ana baelana a God. Sulia na iimola na
e faarongoa ana baelana a God e baita
liufia na iimola na e bae ana baelaa e'ete
gi na nia lalafusia. Ma lea ta iimola ka too
uria oolisilana na baelaa gi na nia kasi
haitamana, nia diana laugo, sulia tara
daaro ka adomia na soefaataia sui.
6 Nia naa, oote waihaasi nau gi, ana si
kada nau ku lea mai siagamu, lea nau
ku bae agu ana baelaa na langi gia si
haitamana, langi go ta kwai'adomilaa nau
fuagamu. Haia, ma lea so kuka faarongoa
ta doo na a God e faatainia fuagu ma langi
kuka faatolomai gamu, na kwai'adomilaa
nau fuagamu e baita.

7 Haia, na bolangailana ana tale au
ni uufilana. Lea ta iimola na langi si
haitamana uufilanalaa, tara na iimola gi
langi gera si haitamana na lingee doo taa
na nia e uufia.
8 Ka urinae laugo, lea so ta wane ana
oomea ka uufia na bungu uria soelana
mai na wane gi uria firulaa, ma na
lingeena bungu nae langi kasi folaa, tara
gera si lea mai.
9 Haia, ka urinae laugo ani gamu, sulia
lea mu bae ana baelaa na langi ta iimola
kasi haitamana, tara na baelaa gamu gi
ka tatagwai go ana.
10 Na baelaa oro gi asianaa e nii la
molaagali naa, ma na baelaa nae gi sui
go gera too ana manata gi.

11 Sui lea ta iimola e faarai fai nau ma
nau langi kusi haitamana na baelaa nia, e
afetai gemere ka haitama mere kwailiu.
12 Nia naa, sulia na mu dooria hai muka
too ana teni si falelaa faasia na Aanoedoo
Aabu, diana fuana muka hasi uria na
falelaa nae gi na haitamana ka faarigitaa
na soefaataia.
13 Sulia e urinae, na iimola na e bae ana
baelaa e'ete gi na nia lalafusia, nia ka fooa
fuana a God haia ka falea na waludalaa
uria talamatailana taa naa nia haea.
14 Sulia lea nau ku fooa ana baelaa e'ete
gi na nau ku lalafusia, na aanoedoo nau
ana nia fooa, ma na manatagu ka langi si
fooa.
15 Nia naa, nau tara ku fooa ana aa-
noedoo nau, ma nau tara ku fooa laugo
ana manatagu. Ma nau tara ku nguu ana
aanoedoo nau, ma nau tara ku nguu laugo
ana manatagu.
16 Ana si kada gamu oofu uria fooalaa,
lea gamu ka baelafea a God ana aanoedoo
gamu gi, ta iimola aai langi si haitamana
na baelaa gamu, ma afetai nia ka haea
<<Amen>> uria faatailana nia aalafaafia
taa gi na mu haea.
17 Ma sui boroi ana na fooalaa gamu
uria baelafelana a God ka diana, langi
musi adomia go ta iimola.
18 Nau ku baelafea God sulia nau ku
bae ana baelaa e'ete gi na nau kusi
haitamana, ma ku iili urinae ana si kada
oro liufi gamu sui.
19 Ma sui boroi ana ka urinae, ana
si kada ku too oofu fai nia na tooa gi
uria fooalaa, nau ku dooria kuka haea go
lima si baea na e bobola fai nia gera ka
haitamana eeri kuka faatolomaida, faasia
haelana aakwala tooni si baea ana baelaa
na langi gera si haitamana.
20 Haia, oote waihaasi nau gi, e langi
si diana fuana na manatalaa gamu gi ka
iilingia na manatalana gala wela gi. Na
gala wela gi dasi haitamana doo oro gi
sulia na ta'alaa, ma e diana fuana muka
iilifainia na gala wela gi urinae. Haia,
diana fuana na manatalaa gamu gi ka
iilifainia na tooa baita gi.
21 Sulia a Lord e haea i laona na Kekede-
laa Aabu urii, <<Nau tara ku oodua kou
teni tooa maadiu gi siana tooa nau gi eeri
gera ka bae fuada ana baelaa e'ete gi. Ma
sui boroi ana nau ku iili urinae, na tooa
nau gi dasi dooria go fafurongolagu.>>
22 Nia naa, gia haitamana naa si falelaa
ana baelaa e'ete gi, God e falea haia ni
tei gera na langi gera si manata mamana
gera ka haitamana a God e talaia na
iimola na e bae. Ma si falelaa ana
faarongolaa ana baelana God, a God e
falea uria kwaiareilaa ana tooa na da
manata mamana sui naa.
23 Nia naa, ana si kada tooa gi da man-
ata mamana da oogu uria fooalaa, ma
gera ka bae ana baelaa e'ete gi na langi
gera si haitamana, ma lea teni iimola gi
gera ka ruu mai na langi gera si manata
mamana, tara gera ka manata hasa gamu
mu ooewanea.
24 Haia, ma lea na tooa gi sui na gera
oogu gera ka faarongo ana baelana God
si kada ta iimola na langi si manata ma-
mana ka ruu mai, tara nia ka haitamana
nia too ana ta'alaa gi. Ma sulia na taa naa
nia rongoa, nia ka haitamana laugo tara
a God ka keto nia,
25 ma tara nia ka faatainia na manata
aagwa nia gi, ma ka aabulo faasia na doo
nae gi, ma ka boururu uria fooasilana
God, ma ka bae urii, <<Mamana asianaa
God e nii fai gamu.>>

Na fooalaa diana.

26 Oote waihaasi nau gi, ana si kada mu
oogu mai uria fooalaa, si iililaa urinaa
e diana uria iililana. E diana lea so tee
iimola ka nguu ni baelafelana God, ma
ta iimola aai tara ka faatolomai, ma ta
iimola aai ka faarongo ana taa naa a God
e faatainia fuana, ma tara ta iimola aai
lau tara ka bae ana baelaa na langi si
haitamana, ma tara ta iimola aai laugo
tara ka oolisia na baelaa nae. Haia,
na doo gi sui go na da iilia doo uria
adomilana na tooa la soefaataia.
27 Ma lea teni tooa da bae ana baelaa
e'ete gi na langi gera si haitamana, urinae
bobola fai nia roo iimola go ma langi oolu
naa gera ka bae. Ma gera ka langi si bae
ana tesi kada. Ma ta iimola ka oolisia na
baelaa nae gi.
28 Ma lea ka langi ta iimola hai ka
oolisia na baea nae gi, haia, langi ta iimola
si bae ana baelaa e'ete na langi gera
si haitamana. Na iimola nae gi na da

haitamana baelaa urinae, gera ka aaroaro
go ada ma daka faarai la manatada fai nia
a God go ana.

29 Ka urinae laugo, na tooa gi na
gera faarongoa na baelana God, e bobola
fuana roo iimola langi ta oolu iimola go
na daka faarai. Ma na tooa gi sui gera ka
fafurongo, ma gera ka manata sulia na taa
naa gera bae sulia eeri gera haitamana
nia e o'olo langi e langi.
30 Ma lea so ta iimola na e gwouru
seenae ma a God e faatainia ta doo fuana,
haia e diana fuana iimola na e bae ka
bona na ana.
31 Gamu haitamana muka faarongoa na
baelana God, sui langi lau ana tesi kada,
haia gamu sui muka faatolomai gamu
kwailiu fai nia kwaiareilaa.
32 Ma ta iimola na e faarongoa na
baelana God, nia ka olosia na baelaa nia.
33 Sulia a God langi kasi dooria na
ngalulaa, ma lau ana nia ka dooria na
olosilaa fai nia na fanualamalaa.

Haia, nau ku too ana tee kwaieresilaa
fuagamu na e iilingia na maluta uria
fooalaa gera na tooa gi sui na da manata
mamana ana fera gi sui.
34 Nia urii: Ana si kada gamu mu oogu
oofu uria fooalaa, langi musi faalamainia
na geni gi daka bae, ma lau ana gera
ka too aaroaro go ada. Nia iilingia na
kwaieresia gami tooa Jiu gi e haea, na geni
gi daka roosulia na baelana aarai gera gi.
35 Lea ta geni e dooria ledilana tesi doo,
nia ka ledia na aarai nia ana si kada daaro
too i luma daaro, sulia e kwaifaa'idai
fuana na geni ka bae ana si kada tooa da
oogu oofu uria fooalaa.

36 Utaa naa gamu manata gamu baita
asianaa naa? Na baelana God e langi kasi
ita mai faasi gamu. Ma langi gamu taifili
gamu go naa a God e falea na baelana
fuagamu.
37 Ma lea so ta iimola ani gamu e
manata ka too ana na falelaa faasia na
Aanoedoo Aabu ma nia langi lau ta profet,
diana fuana nia ka haitamana nau ku
kekedea na kwaieresia a Lord i talana.
38 Haia, ma lea na wane urinae ka langi
si roosulia si doo naa, haia langi musi
fafurongo ana taa naa tara nia ka haea.

39 Nia naa, oote waihaasi nau gi, diana
fuana muka hasi uria faarongolana bae-
lana God. Ma langi musi luia na tooa gi
na da dooria bae ana baelaa e'ete na langi
dasi haitamana.
40 Ma e diana fuana na fooalaa gamu ka
o'olo fai nia na fanualamalaa.

Sulia na tataelana Christ faasia maea.

15

1 Haia, oote waihaasi nau gi, ana si kada
nae, nau ku dooria faamanatatoogamu
ana Faarongolaa Diana na nau ku ainitalo
ana fuagamu ma muka manata mamana
rigita ana.
2 Lea na fiimamanalaa gamu e ngado
ana Faarongolaa Diana nae na ku ainitalo
ana fuagamu, muka too ana mouria firi.
Sui taa, lea na fiimamanalaa gamu gi ka
langi si mamana, langi musi too go ana
mouria firi.
3 Nau ku faatolomainia sui naa
fuagamu totongenao na doo baita tasa gi
asianaa na da faatolomainia fuagu baa e
urii: A Christ e mae naa uria lafulana na
aade ta'alaa gia gi, iilingia na Kekedelaa
Aabu e haea.
4 Ma gera aalu nia, ma a God ka tatae
nia uria mouria ana ooluna fe dani sui,
iilingia na Kekedelaa Aabu e haea.
5 Ma nia ka faatai fuana Peter ma sui
fuana aakwala ma roo aposol gi.
6 Sui ana tesi kada lau, nia ka faatai
fuana liufia lima talange fafurongo nia
gi. Ma orolada gera mouri ua go ada la
molaagali, boroi ana bali ada gera ka mae
gi naa.
7 Sui, nia ka faatai fuana James, ma i
buira nia ka faatai lau fuana oote aposol
gi sui.
8 Ma i isi, nia ka faatai laugo fuagu na
kuka iilingia ta wela na da suungainia
uria futalaa.
9 Sulia ni nau na wane to'ou asianaa
ana aposol gi, ma langi kusi bobola haia
gera ka alangi nau ana aposol, sulia nau
ku iinokesia naa na soefaataia a God.
10 Ma sui boroi ana nau ku urinae, i nau
naa ta wane aposol, sulia a God naa e
aade nau ana sulia na rakedianalaa nia.
Ma nau ku rao baita ka tasa liufia na
aposol aai gi. Haia, langi lau nau i talagu

na ku rao, sulia a God naa e falea na
waludalaa fuagu eeri kuka rao fuana.
11 Haia, na faatolomailaa na melu ainitalo ana, langi kasi e'ete go sui boroi ana
faasi nau ma langi so ta aposol aai. Ma
nia naa si doo na gamu manata mamana
naa ana.

Sulia na tataelaga faasia maea.

12 Haia, gami mi faatolomai gamu ana
a God e tataea Christ faasia na maea. Sui
utaa naa bali ani gamu ka haea a God tara
ka langi si tataea na tooa da mae gi lau?
13 Sulia lea e afetai a God ka tataea na
tooa gi na da mae gi, Christ laugo langi
kasi tatae.
14 Ma lea Christ langi si tatae faasia na
maea, e langi ta faatolomaia uria gemelu
ka ainitalo ana ma e langi ta faatolomaia
fuana gamu ka manata mamana ana.
15 Ma langi lau na doo nae go ana,
sulia lea so Christ langi si tatae, na baelaa
gemelu sulia a God e susuge go ana, sulia
melu ainitalo na ana God nia tataea Christ
faasia na maea. Sui lea a God kasi tataea
na tooa gi na da mae, nia langi kasi tataea
laugo a Christ.
16 Sulia lea so ka langi si waluda fuana
tooa da mae gera ka tatae lau, tama Christ
laugo langi kasi tatae faasia na maea.
17 Ma lea a God kasi tataea a Christ,
tama gamu manata mamana ana sugea
naa, ma tara muka ngalia na kwakwaelaa
sulia na aade ta'alaa gamu gi.
18 Ma urinae laugo, na tooa gi na da
manata mamana ana a Christ ma daka
mae naa, gera kasi too ana mouria firi i
langi.
19 Ma lea so na doo diana gi ana a
Christ ka too ana si kada gia ka too la
molaagali nae go ana, gia ka bobola fuana
da kwaimanatai gia ka tasa liufia tooa gi
sui.
20 Haia, gia haitama diana a God e
tataea mamana a Christ faasia na maea.
Nia naa, gia ka haitamana laugo tara a
God ka tatae gia na gi manata mamana
lea gia ka mae.
21 Na tooa gi sui gera ka mae sulia na
tee wane, ma ka urinae laugo tara a God
ka tatae gia sulia na tee wane.
22 Sulia na tooa gi sui gera ka mae
sulia gia naa na kwalafaa Adam na eeta
na iimola. Ma ka urinae laugo, tara a
God e tatae gia sui uria mouria sulia na
fiimamanalaa gia ana a Christ.
23 Haia, a God e tatae Christ totongenao.
Ma ni gia na tooa a Christ gi, tara a God
e tatae gia ana si kada a Christ e ooli mai
ana.
24 Ma sui, fe dani i'isi ka dao mai, ma a
Christ tara ka lafua na maalimaea nia gi
na gera initoo ma gera baita ma gera ka
too ana mamanaa, ma tara nia ka falea
na Initooa nia fuana Maa nia a God.
25 Sulia a Christ e initoo lea ka dao ana
si kada a God ka saitasa ana maalimaea a
Christ gi sui, ma ka aaluda farana aena a
Christ.
26 Ma na maalimaea i'isi na a God ka
faafunuia naa na maea.
27 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<A
God e aalua na doo gi sui farana aena.>>
Sui gia haitamana a God kasi aalu nia i
talana i farana aena Christ, sulia nia naa
na wane na e aalua na doo gi sui i farana
aena Christ.
28 Haia, ma ana si kada doo gi sui ka
too i farana initooa a Christ, haia tara nia
i talana, na Wela a God, tara ka aalu nia
i talana farana God, na e aalua na doo gi
sui farana Christ. Ma ana si kada nae, tara
a God ka initoo usia doo gi teefou.

29 Haia, na tooa na da siuabu oolisia
na tooa da mae naa. Lea a God kasi
haitamana tataea na tooa gi na da mae,
uria taa na gera ka siuabu urinae? Gera
siuabu urinae, sulia gera haitama diana
ana tara a God ka tataea na tooa gi na da
mae.
30 Haia, ma ni gemelu aposol gi laugo,
melu ainitalongainia a Christ, boroi ana
tooa oro gi da hasi uria haumaelilamelu.
Lea melu kasi haitamana tara a God ka
tatae gia, afetai melu ka maabe uria
iililana na raoa nae.
31 Oote waihaasi nau gi ae, ana fe dani
gi sui go, teni tooa da doori haumaeli
nau. Nia mamana asianaa iilingia na
lafelaa nau suli gamu e mamana faafia
na fiimamanalaa gamu ana Jesus Christ
na Lord gia.
32 Nau ku daotoona afetailaa baita
asianaa seegi Efesus, sulia na maalimaea
nau gi da iilingia doo fai ae kwasi gi ma
gera ka dooria haumaeli nau. Lea nau

kusi fiitoo ana mouria firi na tara a God
ka falea fuagu, nau kusi maabe go uria
daotoolana afetailaa urinae, sulia e langi
ta doo diana haia kuka ngalia ana si kada
naa lao molaagali. Ma lea a God kasi
tataea tooa gi faasia na maea, diana fuana
gia ka roo na aga sulia na asi baea baa
e haea, <<Gia ka fanga baita ma gia ka
gwogwou baita na aga, sulia langi si tau
tara gia ka mae.>>
33 Haia, langi musi manata mamana
ana doo susuge gi. <<Lea mu liliu oofu
fai nia na tooa ta'a gi, tara gamu ka iilingi
gera.>>
34 Muka oolitai manata, ma muka aab-
ulo faasia na aade ta'alaa gamu gi. Sulia
nau ku haitamana bali ani gamu langi
gera si haitamana ua a God, ma muka ida
sulia na doo nae.

Na noniga e faalu ana si kada a God e tatae gia.

35 Haia, ta iimola ka soeledia oto ka urii,
<<Tara a God ka tataea tooa da mae utaa,
ma na noni taa na tara gera ka too ana?
>>
36 Haia, na oolisilaa nau urii: Na
soeledilaa naa e ooewanea asianaa. Gia
gi iilingia na mige doo, sulia ana si kada
da fasia na mige doo la gano, nia ka mae
fasi suifetei kafi bulao mai.
37 Haia, langi dasi fasia na ai baita la
gano, ma lau ana da fasia na mige doo go
ana.
38 Ma a God tara ka falea na noni fuana
mige doo nae iilingia nia e dooria, ma si
noni na e bobola laugo fai nia.
39 Haia, ma ka urinae laugo ana doo
momouri gi na a God e haungaida, sulia
gera langi dasi bobola sui. Lea na iimola
gi, na nonida e bobola. Na doo fai ae gi,
na nonida ka bobola. Ka urinae laugo ana
manu gi ma na iia gi, sulia gera e'ete sui
go.
40 Ma a God e haungainia na doo oro
gi lao molaagali naa ma i mamangaa
laugo. Ma na doo nae gi, nia haungaida
gera aada diana sui go. Ma doo gi nia
haungaida i mamangaa, gera too ana
aada dianalaa e'ete faasia na doo gi la
molaagali naa.
41 Sulia na hato e too laugo ana aada
dianalaa nia i talana, ma na sinali e too
laugo ana aada dianalaa aai. Ma na
bubulu gi e too ana aada dianalaa gera
ka e'ete laugo ana.
42 Ma ka urinae laugo ana si kada a God
tara ka tataea na tooa gi na da mae. Sulia
ana si kada ta iimola e mae, da aalua na
nonina, ma tara ka fura. Ma ana si kada a
God tara ka tataea, na noni faalu nia nae
kasi mae lau too ka tau.
43 Haia, ma ana si kada da aalua ta noni
la gano, nia kasi aada diana ma ka langi
si rigita. Haia, ma ana si kada a God tara
ka tataea, nia ka oolisia eeri na noni naa
ka aada diana ma ka rigita.
44 Ma na noniga na da aalua la gano,
nia naa na noni ana molaagali naa. Ma
si kada a God tara ka tatae gia, tara gia
ka too ana noni faalu gi na e bobola
uria toolaa i langi. Sulia lea so gia ka
too ana noniga na e bobola uria toolaa
la molaagali, tara gia ka too laugo ana
noniga na e bobola uria toolaa i langi.
45 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea ka
urii, <<A God e haungainia na wane
mouri totongenao na hatana Adam.>>
Haia, ma a Christ na gia alangia ana
<<Adam i'isi>>, nia naa na Aanoedoo na
e falea na mouria faalu.
46 Na mouria firi langi si lea mai nao, su-
lia gia ka mouri fasi la molaagali suifetei
gia kafi mouri i langi.
47 Haia, na eetana Adam, a God e
haungainia ana na gano la molaagali. Ma
na ruana Adam, e lea mai faasia i langi.
48 Ma na tooa gi na da too la molaa-
gali, daka iilingia a Adam na a God e
haungainia ana gano la molaagali. Ma na
tooa gi na da too i langi, daka iilingia a
Christ na e lea mai faasia i langi.
49 Ana si kada naa, na noniga ka iilingia
na nonina Adam na a God e haungainia
ana gano. Ma ka urinae laugo, na noni
faalu gia gi tara ka iilingia na nonina
Christ na e lea mai faasia i langi.
50 Haia, oote waihaasi nau gi ae, na
noniga na e too ana mariko fai nia abu
la molaagali, e langi si bobola uria ruulaa
laona Initooa a God. Ma na noniga na
e haitamana ka mae, e afetai ka too ana
mouria firi.
51 Haia, mu fafurongo fasi uria na
baelaa nau gi, sulia nau ku faarongo ana

doo aagwa. Teni iimola aga na gi manata
mamana, tara dasi mae. Ma lau ana, a
God tara ka oolisiga.
52 Ma si doo na tara ka ali'ali asia
go, iilingia na mamafulana maana iimola.
Ana si kada tara a God ka aadea na bungu
ka aangi ana fe dani isi fuana molaagali
naa, sui nia kafi tataea na tooa gi na da
mae sui naa, ma langi dasi mae lau. Ma
na tooa gi ani gia na langi dasi mae ua, a
God tara ka oolisi gera eeri daka too ana
noni faalu gi.
53 Sulia na noniga e haitamana ka mae,
tara a God ka oolisia eeri ka mouri totoo
firi.
54 Ana si kada a God e oolisia na noniga
urinae ma gia ka langi si mae lau, nia
e faamamana na Kekedelaa Aabu na e
haea, <<A God e saitasa ana maea, ma na
maea ka funu naa!>>
55 Ma na Kekedelaa Aabu e haea lau ka
urii, <<Na maea e langi si saitasa lau ana,
ma e afetai na maea ka falea na fiilaa.>>
56 Aena taa na tooa gi gera ka mae sulia
gera aadea na ta'alaa gi. Ma gera too
ana aade ta'alaa sulia gera aaburongo ana
Kwaieresia a God gi.
57 Haia, i gia naa mone, gia ka baelafea
a God, sulia gia kasi mou naa ana maea,
sulia a Lord gia a Jesus Christ e faamouri
gia.
58 Nia naa, oote waihaasi diana nau
gi ae, muka faangadoa na fiimamanalaa
gamu gi ana Christ. Ma muka tasa dongaa
ana na raoa gamu gi fuana a Lord, sulia
gamu mu haitamana si doo na gamu iilia
fuana a Lord langi kasi tatagwai.

Na malefo ni kwai'adomia na tooa i Judea.

16

1 Haia, nau ku oolisia na kekedelaa
gamu gi sulia na malefo na tara mu konia
uria adomilana na tooa na gera manata
mamana gi ma daka too i Judea. Nau
ku dooria muka iilia na taa na ku eeresia
laugo na soefaataia gi lao lolofaa i Galesia.
2 Ana Sandei gi sui, e diana fuana tee
iimola ma tee iimola ani gamu ka aade
aagau ana si taa na tara nia ka falea,
ka bobola fai nia si taa naa haitamana
nia ka ngalia ana raolaa nia, ma nia ka
taingainia. Haia, lea gamu mu iili urinae,
ana si kada nau ku dao mai siagamu,
langi musi konia lau tesi malefo, sulia e
aade aagau sui naa.
3 Haia, ma ana si kada ku dao kou ana,
tara nau ku kekede fuana na wane baita
gi la soefaataia i Jerusalem eeri na tooa
gi na mu aadafilida gera ka ngalia mai fai
nia na falelaa gamu, eeri na wane baita
gi gera ka haitamana uria taa na tooa nae
gi gera ka dao mai.
4 Ma lea ka diana nau ku lea ana si kada
nae laugo uria i Jerusalem, gera ka lea fai
nau.

Na manata a Paul gi.

5 Nau tara ku lea siagamu i Korint ana
si kada ku liu Masedonia, sulia nau ku
manata tara kuka lea fasi uria Masedonia.
6 Ma ana si kada nau ku nii naa seenae
fai gamu, nau tara ku too fai gamu sulia
teni fe sinali gi, ma tara nau kuka too oto
fai gamu lea ka dao ana si kada na uuni
gwagwaria e sui. Ma ana si kada nau ku
tasa dongaa, e diana asianaa fuana muka
adomi nau ana lealaa nau uria fai naa
tara kuka lea uria.
7 Nau langi kusi dooria daotoo gamu go
agu fuana si kada kukuru. Ma lau ana,
nau ku dooria kuka too kele tau fai gamu,
lea so a Lord ka faalamainia.
8 Nau ku manata tara ku too i see Efesus
lea ka dao ana fe dani gera alangia ana
Pentekos, sui kufi lea.
9 Nia waluda fuana kuka iilia na raolaa
baita i seegi fuana a Lord, boroi ana na
maalimaea oro na Faarongolaa Diana gi
laugo na gera too i see.
10 Haia, lea a Timothy e dao kou
siagamu, muka iili diana fuana, sulia nia
laugo na wane raoa a Lord iilingi nau.
11 Langi molu si manata to'ou ana Tim-
othy. Ma ana si kada nia ka tasa dongaa
ana lealaa nia, muka adomia, ma muka
faatainia na rakedianalaa gamu fuana,
eeri nia ka bobola uria oolilaa mai see
siagu. Sulia nau ku kwaimaasimaasia
fai nia teni tooa gi laugo na da manata
mamana.
12 Haia, ma Apolos na waihaasi gia,
sui boroi ana nau ku haea e diana lea
so nia ka daotoo gamu ana si kada teni
waihaasi gia gi da dao laugo kou siagamu,
nia kasi manata hasa diana fuana ka lea

kou siagamu ana si kada nae. Sui boro, ana ta kada lau lea ka waluda fuana, tara nia kafi lea kou siagamu.

Na baelaa i'isi gi.

13 Haia, muka aadaada, ma muka tasa dongaa ana fiimamana rigita gamu gi. Ma muka too faasia na moulaa, ma lau ana, muka faangadoa na fiimamanalaa gamu gi.

14 Ma so tesi taa naa muka iilia, muka faatainia na rakedianalaa gamu gi.

15 Haia, gamu mu haitamana na wane totongenao na e manata mamana seenaa siagamu i Gris nia naa a Stefanas fai nia gula bara nia. Gera sui da rao rigita uria adomilana tooa a God gi. Oote waihaasi nau gi, nau ku ii ani gamu,

16 eeri muka roosulia baelana aai tooa mala a Stefanas ma na gula bara nia fai nia teni iimola gi lau na da rao fai gera.

17 Nau ku eele asianaa sulia na daolana Stefanas, Fotunatus, ma Akaikus, sulia gera too fai nau, sui boroi ana i gamu kasi bobola uria toolaa fai nau.

18 Gera faaele nau iilingia gera faaele gamu laugo. Lea doo muka faatainia na faabaitalaa gamu gi fuana aai tooa urinae gi.

19 Haia, na soefaataia gi la lolofaa i Asia gera falea kou baelaa diana gera gi fuagamu. Ma Akuila ma ni Prisila fai nia ni tei gera na gera oogu la luma gera uria fooalaa, gera sui go gera falea kou laugo na baelaa diana rigita gera gi fuagamu.

20 Ma na tooa na da manata mamana gi sui na da too seegi, gera laugo gera falea baelaa diana gera gi fuagamu.

Haia, ma ni gamu sui go muka faatainia rakedianalaa gamu gi fuagamu kwailiu, ana si kada muka riki gamu gi.

21 Haia, si baelaa i'isi nau fuagamu na nau i talagu ku kedea kou na ana abagu. Si baelaa diana nau fuagamu sui.

22 Ma lea ta iimola langi si rakediana fuana a Lord, nau ku dooria a God ka falea kwakwaelaa fuana.

Ma nau ku dooria asianaa hasa a Lord Jesus ka ooli na mai.

23 Nau ku dooria a Lord gia a Jesus ka tasa dongaa ana rakedianalaa nia fuagamu.

24 Ma nau laugo ku rakediana fuagamu sulia a Jesus Christ.

RUANA NA KEKEDELAA A PAUL FUANA SOEFAATAIA I KORINT

1 I nau a Paul ta wane ana aposol a Jesus
Christ sulia na kwaidoorilaa a God. Nau
fai nia a Timothy na waihaasi gia mere
kekede kou fuagamu na soefaataia a God
i Korint ma laugo fuana tooa gi sui na da
manata mamana ma gera ka too la lolofaa
Gris.
2 Nau ku fooa haia a God a Maa gia ma
a Lord Jesus Christ ka rakediana fuagamu
ma ka falea na fanualama fuagamu.

Baelafelaa fuana God.

3 Gia ka baelafea God na Maa nia a
Lord gia Jesus Christ. I nia na Maa ana
kwaimanatailaa fuaga, ma nia naa na
gwoufutana na kwai'adomilaa gi sui.
4 A God ka adomi gia kada gia too ana
afetailaa gi, haia gia ka adomia laugo teni
tooa gi na gera daotoona na kwalukaela
afetailaa gi. Gia bobola uria adomilana
tooa gi, sulia na kwai'adomilaa naa a God
e falea fuaga.
5 Sulia boroi ana gia ka daotoona non-
ifiilaa oro gi iilingia a Christ, urinae laugo
na kwai'adomilaa a God fuaga ka baita
sulia a Christ.
6 Ma si kada gemelu ka nonifii, na non-
ifiilaa nae hai ka adomi gamu ma ka falea
na mouria firi fuagamu. Ka urinae laugo
ana si kada a God e adomi gemelu, nia ka
adomi gamu laugo, ma ka faarigita gamu
eeri muka bobola uria gwaromaabelaa
ana si kada muka faalamainia na tooa
gi na gera faanonifii gamu iilingia gera
aadea fuamelu.
7 Ma sulia e urinae, na manata ngadolaa
gemelu ani gamu e rigita, sulia melu
haitamana naa mu liu ana afetailaa iilin-
gia laugo melu liu ana, ma a God tara ka
adomi gamu iilingia nia e adomi gemelu
laugo.
8 Haia, oote waihaasi gi, gemelu dooria
muka haitamana na afetailaa baita na
melu daotoona ana si kada melu too ana
la lolofaa i Asia. Ana si kada nae, gemelu
manata hasa tara melu ka mae, sulia na
afetailaa i seenae e baita ka tasa.
9 Melu manata hasa na mourilamelu lao
molaagali e garangia ka sui. Haia, ana si
kada naa, gemelu haitamana na doo nae
gi e fuli fuamelu haia melu ka langi si
fiitoo ani gemelu i talamelu, ma melu ka
fiitoo amelu ana God, na e haitamana ka
tataea na tooa da mae.
10 A God ka adomi gemelu hai melu si
mae ana si afetailaa nae gi. Ma nia tara ka
adomi gemelu laugo eeri na maalimaea
gemelu gi dasi bobola uria haungilamelu-
laa. Gemelu ka fiitoo ani nia tara nia
ka tasa dongaa ana kwai'adomilaa nia
fuamelu urinae,
11 ana si kada mu adomi gemelu ana na
fooalaa gamu gi. Nia naa, a God tara ka
faadiana gemelu sulia na tooa gi da gani
urinae fuana ana si kada oro gi. Nia naa,
na tooa oro gi tara gera ka baelafea a God
sulia na kwai'adomilaa nia fuamelu.

Si oolisilaa la manata a Paul gi.

12 Oote waihaasi, melu lafe sulia melu
haitama diana ana aabulolaa melu fuana
na tooa gi e diana ma ka mamana, ma
e tasa fuagamu. Na aabulolaa melu
e urinae langi lau sulia na liotooa ana
iimola gi, ma sulia na kwai'adomilaa a
God fuamelu.
13-14 Gemelu melu kedea kou sulia na
doo gi e bobola go fuana molu ka haita-
mana. Ma sui boroi ana langi molu si
haitama diana ani gemelu ana si kada
nae, nau ku dooria tara molu ka haitama
diana ani gemelu, haia ana fe dani a Lord
gia Jesus ka ooli mai, tara muka lafe suli
gemelu iilingia laugo ni gemelu melu lafe
suli gamu.
15 Ma sulia nau ku haitama diana ana
doo nae gi, nau ku manata tara ku daotoo
gamu i nao, haia kuka adomi gamu ana
roo si kada.
16 Sulia nau ku manata hasa ana si kada
ku lea uria Masedonia, tara nau ku liu
kou siagamu. Ma ana si kada ku ooli mai
ana, tara nau ku liu laugo siagamu, eeri
molu ka adomi nau ana lealaa nau uria
la lolofaa i Judea.
17 Ma sulia e langi kusi iilia, muka
manata oto hasa na manatagu e oolisi
asianaa ana si kada oro gi. Ma muka

manata laugo oto hasa na manatalagu e
iilingia manatalana na iimola gi na da
roosulia na kwaidooria ta'a gera gi, sulia
gera haitamana sugelaa ana si kada gera
ka haea ana doo gi, sui boroi ana gera
haitamana e langi dasi faamamana naa.
18 Haia, na baelaa nau ana kekedelaa
naa e mamana iilingia na mamanaa ana
baelana God. I nao mai ana si kada nau
ku haea tara ku lea kou siagamu, nau ku
manata tara nau ku lea mamana mai.
19 Sulia na Wela a God a Jesus Christ
na gemelu Silas fai nia Timothy melu ka
ainitalongainia fuagamu, nia kasi susuge
urinae. Ma lau ana, nia naa na wane na
e faamamanaa na baelana God.
20 Sulia a God e faamamanaa na bae
aalualua nia gi sui ana Jesus Christ.
Nia naa, gia ka bobola uria haelana
<<Amen>> sulia na baelana God, eeri gia
ka faatainia gia aalafaafia. Urinae gia ka
baelafea a God.
21 Ma a God naa, nia e aade gemelu ma i
gamu laugo gia haitamana gia too na ana
mouria firi sulia a Christ. Ma a God laugo
na e aadafili gia,
22 ma ka falea na mamalafooa fuaga
uria faatailana gia naa na tooa nia gi,
ma ka falea na Aanoedoo Aabu fuaga
uria toolaa laona mangoga, eeri gia ka
haitamana laugo tara a God ka falea na
doo diana oro gi fuaga.
23 Haia, a God e haitamana na baelaa
nau gi e mamana asianaa, sulia nia e
haitamana mourilagu. Nia e haitamana
si taa naa e aadea nau langi kusi lea
kou uria daotoolaa molu i Korint haia
langi kusi faaliobukonulagamu ma na
ngatafilagamu.
24 Langi melu si dooria baitalaa usi
gamu ana suungai gamulaa ana taa gi na
gamu mu manata mamana ana. Sulia
melu haitamana na fiimamanalaa gamu
ana Christ e rigita naa. Ma lau ana, melu
ka dooria adomilaa gamu, haia muka
eele.

2

1 Aena si doo naa, nau langi kusi lea
go kou siagamu, sulia e langi kusi dooria
aadea molu ka liobukonu.
2 Sulia lea nau ku faaliobukonu gamu,
tara ni tei naa ka faaele nau? Langi
go ta iimola, sulia nau ku aadea muka
liobukonu.
3 Aena si doo naa, nau ku kekede kou
fuamolu i nao. Langi kusi doori dao-
toolamolu ma kuka faaliobukonu gamu
na tooa na ku dooria muka faaele nau.
Sulia nau ku haitamana lea nau ku eele,
gamu sui laugo muka eele.
4 Kada baa nau ku kekede kou ana
fuagamu, nau ku liobukonu asianaa ma
na kafo na maagu gi ka iigwa sulia
ku aangi. Nau langi kusi kekede kou
fuagamu eeri muka liobukonu, ma ku
kekede kou haia muka haitamana na
rakedianalaa baita nau fuagamu sui.

Manata lukelana na wane na e aade ta'a.

5 Haia, ma fuana na wane na e aade
ta'a i seenaa, nia kasi faaliobukonu nau,
ma nia ka faaliobukonu teni iimola ani
gamu. Langi kusi haea nia faaliobukonu
gamu sui, sulia nau kusi dooria faabaitaa
na baelaa ni kwaingatafilaa nau ani nia.
6 Sulia orolagamu mu falea kwakwae-
laa fuana, ma e bobola naa.
7 Ma ana si kada naa, diana fuana
muka manata lukea naa, ma muka bae
kwaiareia fuana, aata nia ka liobukonu
asianaa ma ka iilingia ka mae naa sulia
liobukonulaa nia.
8 Nia naa, nau ku gani gamu hai muka
faatainia fuana gamu mu rakediana ma-
mana fuana.
9 Aena taa baa nau ku kekede kou i
nao sulia nau ku dooria iilitoo gamu, haia
kuka daotoona lea so muka roosulia na
kwaieresia nau gi sui.
10 Ma si kada mu manata lukea ta
iimola, i nau laugo ku manata lukea. Sulia
lea ta iimola ka aade ta'a ma nau kuka
manata lukea, iilingia a Christ e too fai
nau ma ka rikia taa naa nau ku iilia. Ma
nau ku manata lukea, haia kuka adomi
gamu.
11 Ma nau ku dooria manata lukea, aata
a Satan ka baita usi gia. Sulia gia gi
haitamana taa naa doo ta'a gi e dooria ka
iilia ani gia.

Manata a'abolaa a Paul kada nia too i Troas.

12 Haia, ana si kada nau ku dao i Troas
uria ainitalolaa ana Faarongolaa Diana
sulia Christ, nau ku daotoona a Lord e
aadea ka waluda fuamelu haia melu ka
rao i seenae.
13 Sui boroi ana ka urinae, nau ku
manata a'abo baita asianaa, sulia e langi
kusi daotoona haasi gia a Titus. Nia naa
e aade nau ku bae ni aalualua fuana
tooa gi seenae, ma kuka lea na agu fui i
Masedonia.

Na raolaa gera Paul.

14 Haia, nau ku baelafea God! Sulia nia
aadea gia ka aalua tee doo fai nia Christ.
Ma ana a Christ a God ka saitasa ana
doo ta'a gi, ma nia ka faatainia hasa gia
naa gi adomia ana saitasalaa nia. Sulia
a God e aadea gia ka ainitalongainia na
faarongolaa sulia a Christ ana fera gi sui.
Ma na faarongolaa nae, nia iilingia ta doo
momoko diana na e lea uria gula gi sui.
15 Sulia gia ka iilingia na ai momoko
na a Christ e narea. Ma na hasuna ai
momoko nae ka dalafaa fera gi sui, eeri
na tooa gi na tara gera ka too ana mouria
firi fai nia na tooa gi na tara daka ngalia
kwakwaelaa, gera sui daka mokotoona.
16 Haia, ma na tooa na tara gera ngalia
kwakwaelaa faasia a God, na Faarongolaa
Diana ka iilingia na doo momoko ta'a na
e haumaelida. Ma na tooa na a God
e faamourida, na Faarongolaa Diana ka
iilingia na doo momoko diana na e ngalia
mai na mouria firi fuada. Haia, nia
aada mala langi ta iimola si bobola uria
ainitalolaa ana Faarongolaa naa.
17 Haia, ka urinae boroi ana, gemelu
langi melu si iilingia na tooa oro gi na
dasi manata baita ana na Faarongolaa
naa God. Sulia gera ka iilingia na tooa na
da faafolia ana doo liu to'ou gi hai gera
ka tooda malefo ana. Ma ni gemelu, melu
ka ainitaloa na Faarongolaa Diana, sulia
a God e oodu gemelu. Ma nia naa melu
ka haea na doo mamana gi, ma melu ka
rao fuana a Christ. A God e haitamana na
doo nae gi sui nia mamana.

Na tala faalu siana God.

3

1 Haia, i gamu mu manata hasa gemelu
melu lafe lau ana baea nae gi? I gemelu
si iilingia teni tooa gi na gera faatolomai
gi, sulia langi melu si dooria na kekedelaa
faasia na soefaataia gi fuagamu eeri ka
faatainia hasa gera ka aalafaafia na faa-
tolomaia gemelu. Ma langi melu si dooria
laugo na kekedelaa faasi gamu urinae.
2 Sulia gamu naa na mu iilingia na
kekedelaa urinae, sulia na fiimamanalaa
gamu e faatainia na raolaa gemelu e
diana teefou. Gemelu haitamana naa doo
nae fai nia na tooa gi sui.
3 Ma na fiimamanalaa gamu na e iilin-
gia na kekedelaa nae, a Christ naa e
kekedea doo nae, ma ka falea fuamelu.
Ma nia langi si kedea ana baero, ma nia
iilingia ka kedea ana Aanoedoo a God na
e mouri. Ma nia kasi kekede fafona ta
fou iilingia na kwaieresia gi na a God e
falea fuana Moses, ma nia e kekede lao
mourilaa gemelu.
4 Aena taa na gemelu ka haea na doo
nae gi sulia na fiimamanalaa gemelu ana
God e baita asianaa sulia a Christ.
5 Gemelu kasi haea gemelu bobola
uria raolaa nae sulia na haitamadoolaa
gemelu. Ma a God ana na e falea na
wawaluda nae fuamelu.
6 A God naa na e adomi gemelu, eeri
melu ka bobola uria faatolomailaa sulia
na tala faalu siana God. Ma na tala
faalu nae, langi lau na doo ana kwaieresia
kedelana gi, ma na tala faalu nia na doo
ana Aanoedoo Aabu. Sulia na kwaieresia
kedelana gi e falea maea, ma na Aanoe-
doo Aabu e falea mouria firi.
7 Ma ana si kada God e kedea ana na
kwaieresia gi ua na mai fafona na rebe
fou gi, na raralana mamanaa nia God ka
rara galigalia a Moses. Ma na maana
a Moses ka sinasina sulia na raralana
mamanaa a God, ma ka sinafia maana
tooa Jiu gi, ma e afetai daka aada uria na
maana, boroi ana na sinasinalana maana
a Moses ka rara to'ou. Haia lea na
kwaieresia gi e falea maea ka dao ana
baitalaa urinae,
8 na baitalana raolana Aanoedoo Aabu
e baita ka tasa.
9 Haia, na eetana tala ana kwaieresia gi
na e haitamana ka falea kwakwaea, lea

nia ka initoo, haia na tala faalu na e falea
mouria firi, nia ka initoo ka tasa.
10 Ma na initoo ana eetana tala nia
iilingia doo tatagwai ana si kada nae, sulia
na tala faalu na e initoo baita ka tasa.
11 Sulia lea na eetana tala na e haita-
mana ka sui nia e initoo, na tala faalu na
e too firi nia ka initoo baita ka tasa.

12 Ma sulia gia haitama diana ana tara
gia ka too ana mouria faalu, nia na aadea
langi melu si mou uria ainitalolaa ana
Faarongolaa Diana.
13 Langi melu si iilingia a Moses baa e
aalua si maku usia na maana haia na tooa
i Jiu gi langi dasi rikia na sinasinalaa baa
i maana ka lea rorodoa ka sui.
14 Ma na tooa i Jiu gi i nao mai, afetai
gera ka haitamana taa naa a God e dooria.
Ma ana si kada nae laugo, na manatana
na tooa i Jiu gi e iilingia da suufaafia
ana maku baa Moses e aalua usia na
maana, sulia afetai gera ka haitamana
na Kekedelaa Aabu sulia na eetana tala
siana God. Haia, lea ni tei naa ani gera
na e manata mamana ana Christ, God
haitamana ka lafua si doo naa e suufaafia
na manatalana eeri nia ka haitamana.
15 Ma i tara'ena boro lea gera ka iidumia
na Kwaieresia a Moses gi, langi gera si
haitamana ua go ada.
16 Haia, a God e haitamana ka lafua
na doo naa gi e suufaafia na manatalada,
sulia na Kekedelaa Aabu e haea sulia a
Moses urii, <<Ana si kada nia e aabulo
siana a Lord, nia ka lafua na maku baa
faasia na maana.>>
17 Haia, na Lord naa gera bae sulia nia
na Aanoedoo Aabu. Ma lea ta iimola e
too na ana na Aanoedoo Aabu i laona
mourilana, nia ka too nonilaa naa faasia
na kanilaa ana kwaieresia gi fai nia na
ta'alaa gi.
18 Nia naa, i gia sui na gia manata
mamana, gia ka faatainia na initooa a
Lord, sulia e langi ta doo kasi suufaafia
na maaga. Ma na initooa nae e lea mai
faasia a Lord na Aanoedoo Aabu, nia naa
aadea gia ka iilingi nia eeri na initooa gia
ka tasa dongaa ana haulaa ana baita.

Na raralana a Christ.

4

1 Sulia na kwaimanatailaa a God
fuagami, nia ka oodu gami uria iililana
na raolaa nae ana ainitalolaa. Nia naa,
na eelelaa gami uria raolaa nae e afetai
ka lafu.
2 Ma gami mi aabulo naa faasia na aab-
ulolaa aagwa fai nia na doo kwaifaa'idai.
Ma gami langi misi suge, ma langi misi
oolisia na baelana a God. Ma lau ana,
gami ka haitamana faarongolaa ana doo
mamana gi, eeri a God fai nia na tooa gi
sui gera ka aalafaafia na raolaa gami.
3 Sulia lea na Faarongolaa Diana na
gami ainitalo ana e afetai uria haita-
manalana, ka afetai fuana na tooa gi go
na tara langi dasi ngalia na mouria firi.
4 Gera ka langi si manata mamana, sulia
a Satan e suufaafia na manatalaa gera gi.
A Satan naa wane na gera fooasia. Nia lui
gera eeri langi dasi rikia na raralaa na e
lea mai faasia na Faarongolaa Diana sulia
na initooa a Christ na e iilingia teefou a
God.
5 Sulia ni gemelu langi melu si ainitalo
ani gemelu talamelu. Ma lau ana, melu
ainitalo ana a Jesus Christ naa na Lord.
Ma melu ka haea gemelu na wane ni
raoa go amelu uria adomilagamu fai nia
baelafelana a Jesus.
6 Ana si kada God e haungainia ana
doo gi sui, nia ka bae urii, <<Na raralaa
ka kwesu laona rorodoa.>> Ma nia laugo
ka faafolaalia na manataga, hai gia ka
haitamana na initooa a God na a Christ
e faatainia.
7 Haia, ma gemelu iilingia na kufi doo gi
na gera haungainia ana gano go ana ma
ka fungu ana doo diana asianaa gi. Sulia
boroi ana gemelu langi lau wane baita
gi, melu ka iilia na raolaa diana. God e
aade gemelu urinae, haia ka faatainia na
mamanaa baita uria raolaa nae na doo
nia, ma langi lau na doo gemelu.
8 Ana si kada oro melu daotoona afe-
tailaa gi, ka urinae boroi ana gemelu tasa
dongaa ana raolaa gemelu. Ma ana teni
si kada, gemelu si haitamana taa naa tara
ka fuli fuamelu, ka urinae boro gemelu
fiitoo ua ana a God.
9 Ma sui boroi ana gemelu ka too ana
maalimaea oro gi, a God langi kasi lugasi

gemelu. Ma sui boroi ana na maalimaea
gemelu gera ka rabusi gemelu, langi dasi
haumaeli gemelu.
10 Ma ana si kada gi sui, gera dooria
haungilamelu iilingia da haungia a Jesus.
Haia, na doo nae gi e urinae eeri na tooa
gi sui gera ka haitamana nia e mouri ua,
sulia nia e aadasuli gemelu.
11 Ma ana si kada gi sui gera dooria
haungilamelu sulia melu ainitalo ana Je-
sus. Sui ka diana go ana, sulia na tooa gi
da haitamana Jesus e mouri ua, sulia nia
ka aadasuli gemelu.
12 Nia naa, da dooria haungilamelu,
sulia na raolaa gemelu. Ma ni gamu mone
mu ngalia na mouria firi, sulia na raolaa
gemelu.
13 Na Kekedelaa Aabu e haea urii,
<<Nau ku manata mamana ana God, ma
nia naa aadea kuka bae suli nia.>> Ma
na fiimamanalaa gemelu ka urinae laugo,
sulia gemelu bae sulia a God sulia melu
manata mamana ani nia.
14 Gemelu haitamana a God, na e tataea
a Lord Jesus uria mouria, tara nia ka tatae
gemelu laugo iilingia Jesus, ma ka ngali
gemelu fai gamu laugo uria toolaa fai nia.
15 Haia, ma aena taa na melu ka liu
laona afetailaa gi, haia ka adomi gamu.
Ma ana si kada na tooa oro gi gera
haitamana na rakedianalaa a God uria
faamourilaa, na tooa oro gi tara gera ka
baelafe nia.
16 Sulia e urinae, na eelelaa gemelu
afetai ka lafu. Boroi ana maedani gi sui
na noni gemelu gi ka hau ana makeso,
ana fe dani gi sui laugo a God e faarigitaa
na aanoedoo gemelu gi.
17 Ma na afetailaa gi na melu liu ana si
kada nae, tara gera ka sui. Ma sulia melu
liu ana si doo naa gi, tara a God ka falea
na initooa baita na e totoo firi fuamelu.
Ma na initooa na tara gemelu ngalia, nia e
baita ka tasa liufia na afetailaa gi na melu
too ana ana si kada nae.
18 Sulia gemelu melu si manata sulia na
doo gi na haitamana melu ka rikida, ma
si doo gi na melu si bobola uria rikilana
ana si kada nae. Sulia na doo gi na melu
rikida kasi too tau, ma na doo gi na melu
si rikida ka totoo si sui.

5

1 Sulia gia haitamana ana si kada na
noniga e mae, tara a God ka falea na noni
faalu gi fuaga uria toolaa i langi. Sulia ana
si kada naa, na noniga e iilingia na luma
gi la molaagali, na tara gera ka oogosia
ana. Sui tara gia ka too laona doo iilingia
luma gi na a God e haungainia i langi na
e totoo firi.
2 Ana si kada nae, gia ka dooria asianaa
lugasilana molaagali naa eeri a God ka
falea na noni faalu fuamelu na e nii i
langi.
3 Ma ana si kada gia too ana i langi, tara
gia ka too ana noni faalu.
4 Haia, ma ana si kada gia too ua ana la
molaagali naa, na noniga e dadaola sulia
na afetailaa gi. Ma boroi ana langi gia si
dooria go lugasilana noniga, gia ka dooria
toolaa ana si noni faalu gia i langi, haia na
noniga na e haitamana ka mae, a God tara
ka oolisia ana si noni gi na e totoo firi.
5 Haia, a God e aade aagau naa ani gia
hai ka fuli urinae. Ma nia ka falea laugo
na Aanoedoo Aabu na mamalafooa na e
faatainia tara a God ka iili urinae fuaga.
6 Nia naa aadea gia si mou ana ta doo.
Ma gia ka haitamana ana si kada gia ka
too ua ana noniga na la molaagali, e langi
gia si too ua fai nia a Lord i langi.
7 A Lord, na gia manata mamana ana,
nia naa e talai gia ana toolaa la molaagali
naa, ma e langi gia si lea sulia na doo na
gia haitamana rikilana la molaagali.
8 Ma gia si mou uria maelaa. Sulia gia
ka dooria haso gia ka lea na aga faasia si
nonidoo naa gi ana molaagali, haia gia ka
too ana fera mamana gia i langi fai nia a
Lord.
9 Haia, sui boroi ana lea so gia ka too ua
la molaagali naa langi so gia ka too i langi,
na kwaidooria gia na e baita ka tasa naa
na haia gia ka faaelea a Lord.
10 Sulia gia sui go, tara gia ka take
naona Christ, eeri nia ka keto gia. Ma
tara nia ka falea na kwaiaraa gi ma langi
kwakwaelaa gi fuana tee iimola ma tee
iimola ani gia, sulia na doo diana ma na
doo ta'a gi na gi iilia i seegi la molaagali.

Gia naa na ruana a God sulia a Christ.

11 Haia, sulia gemelu haitamana na keketolaa a Lord nia e kwaifaamouri asianaa, nia naa melu ka iiliili uria adomilana na tooa gi hai daka manata mamana laugo. A God e haitamamelu teefou, ma nau ku dooria gamu teefou laugo muka haitamamelu.
12 Haia, ma na baelaa nau naa gi, langi lau hasa nau ku dooria haia muka tango gemelu. Ma lau ana, melu dooria hai muka eele sulia na raolaa o'olo gemelu, eeri muka bobola fai nia oolisilana tooa gi na gera aada go ada uria maana iimola ma langi lau uria aabulolana.
13 Teni tooa gi gera haea gemelu melu ooewanea. Haia, gera bae urinae sulia gemelu rao rigita asianaa fuana a God. Ma e mamana, gemelu melu si ooewanea, ma nia naa aadea gemelu ka bobola uria adomilagamu.
14 Gemelu ka rao rigita, sulia melu haitamana a Christ e rakediana fuaga. Sulia gemelu haitamana laugo taifilia Christ go na e mae oolisia na tooa gi sui, ma iilingia tooa gi sui da mae fai nia.
15 Nia mae uria ka faamouria na tooa gi sui, eeri na tooa na gera ka too ana mouria faalu, langi dasi too uria iililana na kwaidooria gera gi, ma lau ana na kwaidooria a Christ, na e mae ma ka tatae laugo uria faamourilada.
16 Nia naa, na manata na gia manata sulia ana ta iimola langi lau iilingia na manata gera tooa na langi dasi manata mamana ana Christ. Ma sui boroi ana si kada e sui ua na mai na manatalaa gia gi e urinae sulia gia manata garo hasa Christ nia ta wane go ana, ana si kada nae, gia haitamana nia langi lau ta wane go ana.
17 Ma lea ta iimola e manata mamana ana a Christ, nia ka hau ana iimola faalu. Na doo aai kwali ka sui naa, ma na doo faalu gi ka dao na mai.
18 A God e iilia si doo naa gi sui go sulia a Christ. Nia ka bulasi gia faasia na maalimaea nia gi uria na iimola kwaimaani nia gi. Ma nia ka falea si raoa fuamelu ana na bulasilana iimola aai gi, hai so gera ka hau laugo ana na iimola kwaimaani nia gi.
19 Na doo na melu ainitalo na ana na God e aadea tooa gi sui gera ka ruana fai nia sulia a Christ. Ma nia ka manata lukea na aade ta'alaa gera gi. Ma nia ka falea na raoa fuamelu haia melu ka ainitalo ana na Faarongolaa Diana sulia a God naa e oolisia na tooa uria ruana nia gi.
20 Nia naa, gemelu naa na wane gi ni haelana na baea a Christ. Ma ana si kada gi melu ka ainitalo ana, nia iilingia a God i talana naa e bae. Haia, ma sulia a Christ, gemelu ii ani gamu haia muka faalamainia a God ka bulasi gamu faasia na maalimaea nia hai muka hau ana na iimola kwaimaani nia gi.
21 Sui boroi ana Christ e langi ta aade ta'alaa ani nia, a God e aadea nia ka too ana aade ta'alaa gia gi, haia a God ka aadea gia ka o'olo sulia na fiimamanalaa gia ani nia.

6

1 Sulia gemelu rao fai nia God, melu ii ani gamu na mu ngalia na rakedianalaa a God, langi musi faalamainia na rakedianalaa nia ka lea tatagwai go ana fuagamu.
2 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Ana si kada uria faatailana na rakedianalaa nau fuagamu, nau ku fafurongo uria fooalaa gamu. Ma ana fe dani uria faamourilaa nau fuagamu, nau ku adomi gamu.>> Haia, taa naa nau ku haea fuagamu e urii: si kadamanga naa nae, si kada muka ngalia na rakedianalaa a God, ma tara'ena naa maedani muka ngalia na mouria faalu.
3 Gemelu kasi dooria luilana tooa gi uria manata mamanalaa ana a Christ, sulia melu si dooria ta iimola ka ugani gemelu sulia na raoa gemelu.
4 Ma lau ana, gemelu melu iili diana ana si kada gi sui, eeri na aabulolaa gemelu ka faatainia gemelu naa na tooa ni rao a God gi. Ma sulia e urinae, melu ka faalamainia na tooa gi gera ka falea na afetailaa baita oro gi fuamelu.
5 Ma gera ka rabusi gemelu, ma daka aalu gemelu la beu ni kanilaa, ma daka dumuli gemelu ana ngalungalulaa, ma gemelu ka rao rigita asianaa, ma ana teni si kada gi langi melu si teo ma langi ta fangalaa laugo.

6 Ma ana na aabulolaa folaa gemelu,
fai nia na haitamadoolaa gemelu, ma
na gwaromaabelaa gemelu, ma na aade
dianalaa gemelu fuana tooa gi, gemelu
faamamana hasa gemelu naa na wane ni
raoa a God. Ma na Aanoedoo Aabu fai nia
na rakedianalaa gemelu na e mamana,
nia ka faatainia laugo.
7 Ma na baelaa mamana gemelu fai nia
na mamanaa a God laugo, na doo nae gi
ka faamamanaa laugo hasa gemelu naa
na wane ni raoa a God gi. Haia, na talo
gemelu ma na naefe gemelu uria firulaa
nia naa na aabulolaa o'olo gemelu.
8 Teni tooa gi gera manata baita ani
gemelu, ma teni tooa e langi. Ma teni tooa
gi gera baelafe gemelu, ma teni tooa gera
ka bae ta'a fuamelu. Ma boroi ana gemelu
ka bae mamana, teni tooa da haea gemelu
naa wane susuge gi go ana.
9 Ma boroi ana teni tooa gi gera kasi
doori haitamamelu, na tooa oro gi gera
ka haitamamelu. Ma sui boroi ana tooa
oro gi da doori gemelu ka mae, sui gemelu
ka mouri ua. Ma sui boroi ana da falea
na kwakwaea fuamelu, langi dasi haungi
gemelu.
10 Ma sui boroi ana teni si doo e
faaliobukonu gemelu, gemelu eele go
amelu sulia dani. Ma sui boroi ana
gemelu siofaa ana doo gi la molaagali,
gemelu haitamana melu ka adomia tooa
oro gi gera ka rikidoo ana doo gi i langi.
Ma sui boroi ana gemelu kasi too ana doo
oro gi la molaagali, gemelu too ana doo
diana gi sui i langi.
11 Oote ruana diana nau gi na mu too i
Korint, na doo afetailaa gi laugo, gemelu
kekede naa, ma gemelu langi melu si
haufinia na manata gemelu gi faasi gamu.
12 Langi lau gemelu na melu bokota
na rakedianalaa gemelu fuagamu. Ma
lau ana, gamu ana naa mu bokota na
rakedianalaa gamu fuamelu.
13 Nau tara ku faarai fuagamu iilingia
gamu na wela nau gi. Haia, ni gamu muka
rakediana baita laugo fuamelu iilingia
gemelu ka rakediana fuamolu.

Bae a'abolaa usia na tooa na langi dasi manata mamana.

14 Haia, langi musi kani oofu gamu fai
gera na tooa langi dasi manata mamana
ana a Christ. Sulia na dianalaa ma na
ta'alaa daaro ete teefou. Ma na raralaa
e afetai ka too oofu fai nia na rorodoa.
15 Ma a Christ ma Satan e afetai daaro
ka aalua tesi manatalaa. Ma ta iimola na
e manata mamana ana a Christ, nia kasi
bobola fai nia na iimola na e oote nia ana
a Christ.
16 Ma na Beu Aabu a God, langi si diana
fuana ta iimola ka fooasia na nunuidoo
gi laugo seenae. Ma i gia na tooa na gia
manata mamana, gia gi iilingia na beu
aabu a God. Sulia a God e bae urii, <<Nau
tara kuka too fai nia na tooa nau gi. Ma
tara nau naa God gera, ma tara gera naa
tooa nau gi.>>
17 Ma a Lord e bae lau urii, <<Gamu
ka tookita gamu faasia na tooa na langi
dasi manata mamana, ma muka lugasida
agamu. Ma langi musi iilia taa gi na e bilia
gi, eeri nau tara kuka aalafaafi gamu.
18 Ma i nau, a Lord tofungana mamana
naa, tara kuka maa fuagamu, ma gamu
tara gamu ka wela fuagu gi.>>

7

1 Oote ruana diana nau gi ae, na doo
nae gi a God e bae aalualu ana fuaga. Nia
naa, gia ka faafaalu gia i talaga faasia na
ta'alaa gi na e aadea na noniga ma langi
na aanoedoo gia ka bilia. Ma gia ka too
o'olo teefou, sulia na manata baitalaa gia
ana a God.

Na eelelaa a Paul.

2 Haia, gemelu dooria asianaa muka
rakediana fuamelu. Sulia melu si aade
ta'a go fuana ta iimola, ma melu si labasia
ta iimola, ma melu si faafefea ta iimola.
3 Nau kusi haea si doo naa gi uria
ngatafilagamu. Sulia nau ku haea sui na
gemelu melu rakediana asianaa fuagamu.
Nia naa, ana si kada melu mouri ua langi
ana si kada melu mae naa, afetai ta doo ka
lafua na rakedianalaa gemelu fuagamu.
4 Nau ku haitamana muka manata ma-
mana ana a Christ. Ma nau ku lafe
asianaa suli gamu. Nia naa, sui boroi ana
gemelu liu ana afetailaa oro gi, nau kusi
mou, ma nau ku eele asianaa.

5 Ma ana si kada melu dao i Masedonia
boroi, melu si bobola uria mamalolaa, su-
lia na afetaia gi kasi sui faasi gemelu, ma
na maalimaea gemelu gi gera oolisusuu
asianaa fai gemelu, ma gemelu ka manata
a'abo asianaa laugo.
6 Sui a God, na e haitamana faaelelana
tooa na gera liobukonu, nia ka aadea
melu ka eele ana daolana mai a Titus.
7 Ma langi lau na daolana mai a Titus
na aadea melu ka eele, ma na faaron-
goa laugo na nia ngalia mai, sulia nia
haea gamu ka kwaiarangai nia. Ma nia
ka faarongo gemelu ana gamu dooria
asianaa haia nau kuka daotoogamu. Ma
nia ka faarongo gemelu laugo ana gamu
liobukonu sulia na afetailaa na gamu
falea fuagu. Ma nia ka faarongo gemelu
laugo ana gamu dooria adomilagu uria
takelaa usia na maalimaea nau gi. Ma
sulia na doo nae gi, nau kuka eele baita
asianaa.
8 Sulia sui boroi ana molu ka liobukonu
sulia na kekedelaa nau baa ku falea kou,
nau ku manata hasa e diana na nau falea
kou. I nao ana si kada ku haitamana
gamu mu liobukonu, nau ku kwaimanatai
sulia nau ku falea kou. Sui na liobukonu-
laa gamu kasi tau.
9 Ma ana si kada nae, nau ku eele. Sui
nau ku eele langi lau sulia mu liobukonu,
ma sulia mu olosia na aabulolaa gamu gi
sulia mu liobukonu. A God e adomi gamu
ana liobukonulaa nae. Nia naa e aadea
melu kasi labasi gamu.
10 Sulia lea a God e faaliobukonua ta
iimola, nia adomi nia uria oolitai man-
atalaa eeri ka faamouria. Ma nia na
doo diana asianaa, ma gia ka eele sulia.
Haia, na liobukonulaa na e langi si lea
mai faasia a God, nia bobola fai nia ka
haungia na tooa.
11 Haia, ma ni gamu aada muka rikia
fasi taa diana si liobukonulaa na faasia
a God e aadea ani gamu. Nia e aadea
gamu ka dooria asianaa faatailana na
o'ololaa gamu. Gamu mu rakehasu sulia
nau ku ngatafi gamu, ma muka mou,
ma muka dooria asianaa rikilagu, ma
muka dooria asianaa iililana doo o'olo gi,
ma muka dooria asianaa falea kwakwaea
fuana iimola na e aade ta'a. Haia, ana
doo gi sui na gamu iilia, gamu faatainia
naa na langi musi ado fai nia ana si ta'a
na nia e iilia.
12 Nia naa na aadea nau kuka falea
kou na kekedelaa baa, langi lau sulia na
iimola na e aade ta'a go ana langi sulia na
tooa na nia aade ta'a fuada go ada. Ma
nau ku kekede kou, eeri kuka faatainia
na rakedianalaa gamu fuamelu. Ma a
God e haitamana na rakedianalaa gamu
e mamana.
13 Nia naa aadea gemelu ka eele asianaa
sulia.

Ma langi lau na doo nae gi go ana, sulia
gemelu melu eele laugo sulia a Titus e
eele sulia na doo diana gi na mu iilia uria
kwaiareilana.
14 I nao na mai, nau ku baelafe gamu
fuana a Titus, ma ana si kada nia daotoo
gamu, gamu mu faamamanaa na baelaa
nau gi. Na doo gi sui na gemelu bae sulia
fuagamu, nia mamana, ma urinae gamu
mu faatainia na baelafelaa gemelu suli
gamu fuana Titus nia mamana laugo.
15 Nia naa, na rakedianalaa nia
fuagamu e baita asianaa, sulia nia
manatatoona na roolaa na mu iilia ana si
taa gi na nia e haeda fuagamu, ma sulia
nia manatatoona si kada mu gonitainia
ana, ma muka manata baita ani nia ma
muka mou laugo.
16 Nau ku eele asianaa sulia nau ku
manata ngado asianaa ani gamu.

Na falelaa gera gi tooa na da manata mamana.

8

1 Oote waihaasi gi ae, gemelu dooria
haia molu ka haitamana taa naa e fuli
lao soefaataia gi i Masedonia sulia na
rakedianalaa nia a God.
2 Sui boroi ana gera liu lao iilitooa ma
na afetailaa baita gi, gera eele asianaa.
Nia naa, sui boroi ana gera siofaa asianaa,
gera falea na doo oro gi uria adomilana
tooa gi.
3 Nau ku faamamana gera fale ka
bobola laugo iilingia e bobola fuana gera
ka falea, ma gera fale ka tasa liufia taa
naa bobola fai nia gera ka falea. Ma sulia
na kwaidoorilaa gera i talada,

4 gera ka ii laugo ani gemelu haia melu
ka faalamainia fuana gera ka adomia na
tooa na da manata mamana gi i Judea.
5 Gemelu kwele, sulia gera iili urinae. I
totongenao gera fale gera i talada fuana
a Lord. Ma sui, gera ka fale gera
laugo fuamelu, sulia gera ka roosulia na
kwaidooria a God.
6 Ma sulia a Titus naa na e hafalia na
raolaa seenaa i Korint uria gonilana na
malefo uria adomilana na tooa gi i Judea,
gemelu ka gani nia haia ka tasa dongaa
ana adomilaa gamu uria faasuilana si
raoa naa ana rakedianalaa gamu.
7 Nau ku haitamana na fiimamanalaa
gamu e baita, ma muka haitamana faa-
tolomailaa, ma muka haitamadoo, ma
ali'ali gamu ka dooria adomilana na tooa
aai gi, ma na rakedianalaa gamu fuamelu
ka baita asianaa laugo. Nia naa, gemelu
ka dooria na kwai'adomilaa gamu fuana
tooa i Judea ka baita laugo, sulia na
rakedianalaa gamu gi.
8 Haia, na baelaa nau nae gi e langi
kusi kwaieresi gamu uria iililana. Ma lau
ana, nau ku dooria hai muka haitamana
na soefaataia gi i Masedonia ali'ali daka
falea na kwai'adomilaa gera. Ma nau
ku faarongo gamu ana naa, haia muka
faatainia na baitalana rakedianalaa gamu
gi.
9 Gamu mu haitamana na baitalana
na rakedianalaa a Lord gia Jesus Christ
fuaga. Sulia boroi ana nia ka initoo
asianaa mai i langi, nia ka aalu nia i
talana uria siofaalaa ana lealana mai ka
hau ana wane eeri ka adomi gia. Ma sulia
na siofaalaa nia naa aadea gia ka initoo
fuana God.
10 Haia, nau ku manata hasa e diana
fuana gamu ka faasuia na raoa naa na
mu hafalia mai ana fe ngali baa e sui
kou. I gamu naa na tooa totongenao mu
koni malefo uria adomilana tooa i Judea.
Ma langi lau si doo nae go ana, sulia si
manata naa fuana adomilada e lea mai
faasi gamu.
11 Nia naa, e diana fuana muka tasa
dongaa fuana muka faasuia na raoa naa.
E diana lea so na kwaidoorilaa gamu
ka baita uria faasuilana si raoa naa, ka
iilingia laugo si kada molu hafalia ana.
Ma muka falea go agamu fita si malefo
na gamu mu bobola uria konilana ana si
kada naa.
12 Sulia lea na kwaidooria gamu ka
baita uria falelana si kwai'adomilaa, a
God e eele sulia si doo nae. Sulia nia kasi
dooria gamu ka falea na doo gi na e langi
musi too ana, ma na doo gi na mu bobola
uria falelana lau ana.
13-14 Na manatagu langi kasi dooria
fuana gamu ka too ana afetailaa sulia
mu adomia na tooa na da too naa ana
afetailaa. Sui nia diana fuana gamu ka
adomia na tooa siofaa, sulia gamu mu too
na ana na doo oro gi ana si kada nae.
Haia, ma ana si kada e nii ua mai, lea
gamu too ana afetailaa, ma gera ka too
ana doo oro gi, tara gera ka adomi gamu
laugo. Lea mu iili urinae, tara ka bobola
fuamolu sui.
15 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Na
iimola na oogua doo oro, langi kasi too
ana doo oro liufia na taa naa nia ka
dooria. Ma na iimola na oogua doo to'ou,
langi kasi too go ana afetailaa.>>

Gera Titus.

16 Gemelu baelafea asianaa God sulia e
falea na kwaidoorilaa baita fuana Titus
haia ka adomi gamu, iilingia laugo na
kwaidoorilaa gemelu uria adomilagamu.
17 Ma ana si kada melu soeledia lea so
nia ka doori adomi gamu, nia ka eele
asianaa uria iililana. Sulia nia dooria
ua na ana adomilamolulaa. Ma sulia
na kwaidoorilaa nia, nia ka manata uria
oolilaa lau kou siamolu.
18 Gemelu melu oodua kou tee wane
ana waihaasi gia gi see fai nia. Nia
naa wane na tooa gi la soefaataia gi
sui da manata baita asianaa ana sulia
na raolaa rigita nia uria ainitalolaa ana
Faarongolaa Diana.
19 Ma na tooa gi la soefaataia gi daka
aadafilia hai ka lea fai gemelu si kada
melu lea go amelu. Ma nia ka kwai'adomi
uria konilana na falelaa fuana soefaataia i
Judea. Tara tooa oro daka baelafea a Lord
sulia na raolaa nae. Ma na raolaa nae
tara ka faatainia laugo na gemelu dooria
asianaa uria adomilana na tooa manata
mamana gi na gera siofaa.

20 Gemelu aadasulia diana asianaa ana
malefo nae, aata ta iimola tara ka ngatafi
gemelu.
21 Sulia gemelu melu dooria iilia na taa
naa e o'olo i maana God ma maana tooa
gi sui laugo.
22 Nia naa aadea gemelu ka oodua
laugo ta waihaasi aai fai daaro. Gemelu
melu iilitoona ana si kada oro gi, ma
melu ka daotoona nia dooria asianaa
kwai'adomilaa. Ma ana si kada nae, nia
e manata ngado asianaa ani gamu, ma
nia naa aadea nia ka dooria asianaa uria
adomilagamulaa.
23 Haia, a Titus, nia na wane rao fai nau
uria adomilagamulaa. Ma na waihaasi gi
na daaro lea kou fai nia, na soefaataia gi
daka aadafili daaro oolitada, ma na raoa
daaro tara ka faa'initoo a Christ.
24 Diana fuana muka faatainia na rake-
dianalaa gamu fuada, eeri na soefaataia
gi sui gera ka haitama diana ana baelafe-
laa gemelu fuagamu nia e mamana.

Kwai'adomilaa fuana tooa na da manata mamana.

9

1 Haia, langi kusi dooria kede fuagamu
sulia na kwai'adomilaa gia na tara gia ka
falea kou fuana tooa manata mamana gi
na da siofaa i Judea.
2 Sulia nau ku haitamana gomolu molu
dooria asianaa na kwai'adomilaa. Ma
nau ku baelafe gamu fuana tooa gi i
Masedonia, kuka urii, <<Na waihaasi gi
i Gris, ana hafalilana mai ana fe ngali
baa e sui kou, gera ka aade aagau fuana
falelana malefo uria kwai'adomilaa.>>
Ma ana si kada gera rongoa si doo naa,
na kwaidoorilana orolada ka baita uria
kwai'adomilaa laugo.
3 Haia, ana si kada nae, nau ku oodua
kou siagamu na waihaasi baa gi, hai
gera ka adomi gamu uria faasuilana na
raoa nae iilingia nau ku haea, aata na
baelafelaa nau fuagamu ka tatagwai go
ana.
4 Ma lea langi molu si iilia, ma lea
teni iimola la soefaataia i Masedonia gera
ka lea mai fai nau kada ku lea kou ana
siamolu, ma gera ka rikia langi molu si
aade aagau ana kwai'adomilaa gomolu,
tara gemelu ka ida sulia na manata
ngadolaa gemelu ani gomolu. Ma ni
gomolu tara molu ka ida baita ka tasa.
5 Nia naa, nau ku manata hasa nia
diana fuana kuka oodua kou na oote
waihaasi nae gi hai gera ka lea kou i
nao siamolu, haia gera ka adomi gomolu
uria na aade aagaulaa i nao ana na
kwai'adomilaa baa molu bae aalualu ana.
Haia, ka urinae, na falelaa gamu tara
ka aade aagau ana si kada nau ku lea
kou, ma iimola gi sui gera ka haitamana
gomolu falea na malefo nae sulia na
kwaidooria gamu i talagamu, ma e langi
lau sulia ta wane ka suungai gamu.
6 Haia, langi molu si manata buro ana
si taa baa si asi oomelawanelaa nia haea:
lea gia fasia na migedoo to'ou gi, tara si
doo to'ou laugo na tara gia ka soogonia.
Ma lea gia fasia na doo oro gi, tara na doo
oro gi laugo na tara gia ka soogonia.
7 Nia naa, tooa gi sui gera ka falea taa
naa gera ka manata sulia. Ma langi si
diana fuana ta wane ka falea taa naa
langi nia si dooria falelana. Ma langi si
diana fuana ta wane ka falea sulia nia ka
manata hasa da suungainia. Sulia a God
e rakediana fuana iimola na e eele uria
falelaa.
8 Ma God ka bobola uria falelana doo
oro fuagamu liufia taa naa mu dooria,
eeri ana si kada gi sui tara muka too ana
doo gi sui na mu dooria ma muka too
ana na doo gi laugo fuana falelana uria
adomilana teni tooa aai gi lau.
9 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Nia
e fale baita asianaa fuana tooa siofaa gi,
ma si kwai'adomilaa nia ka totoo firi.>>
10 Ma a God nia naa e falea na migedoo
gi fuana iimola naa e fasia, haia ka aalua
fanga. Ma ka urinae laugo, tara a God ka
falea na doo gi fuagamu, eeri gamu ka
falea teni doo fuana tooa na da too ana
afetailaa. Ma tara gamu ka too ana na
doo diana oro gi laugo, iilingia na iimola
na e fasia na migedoo gi tara ka soogonia
na fanga oro gi.
11 Sulia ana si kada gi sui, a God ka
aadea gamu ka too ana doo gi na e bobola
uria adomilana tooa aai gi ana doo oro,
eeri tooa oro gera ka baelafea God fuana
si kwai'adomilaa na tara molu ka falea
ma gera ka ngalia faasi gemelu.

12 Sulia si taa na molu falea, nia tara ka
adomia na tooa a God gi, ma nia aadea
laugo na tooa oro gi tara gera ka baelafea
a God.
13 Ma ana si kada tooa gi gera haita-
mana mu rakediana urinae sulia na
kwai'adomilaa gamu, tara gera ka hae
initoo ana God sulia molu roosulia na
Faarongolaa Diana sulia a Christ, iilingia
mu haea. Ma tara gera ka baelafea God
sulia na kwai'adomilaa gamu na gera fai
nia teni tooa aai gi da ngalia.
14 Ma tara gera ka rakediana fuagamu,
ma daka fooa fuagamu, sulia na rakedi-
analaa a God na e faatainia fuagamu.
15 Haia, gia ka baelafea a God sulia na
Wela nia. Sulia nia naa na falelaa na e liu
baita ka tasa na a God e falea fuaga.

Sulia a Paul.

10

1 Haia, ni nau a Paul, nau ku ii ani gamu
ana tesi doo. Teni iimola gera haea nau ku
mou ma kuka hahaore ana si kada ku nii
seenaa siagamu, ma na baelagu ka rigita
ma ka ramoramo ana si kada ku kekede
kou. Haia, boroi ana nau ku kekede kou
ana si kada nae, nau ku ii ani gamu ana
maluta hahaorelaa iilingia na malutana a
Christ.
2 Nau ku ii ani gamu muka olosia na
aabulolagamu, haia na baelagu fuagamu
ka langi si susuala ana si kada ku dao
kou ana siagamu. Sulia nau ku haitamana
ku bobola uria ngatafilana na tooa na da
haea gemelu melu lea sulia go amelu na
maluta ta'a la molaagali.
3 Nia mamana gia too ua lao molaagali.
Sui, ana si kada gemelu firu fai nia na
maalimaea gemelu gi, gemelu si firu ana
maluta ta'a gi la molaagali.
4 Sulia na raunga na melu firu fai nia
ana langi lau faasia na tooa. Ma e lea
lau mai ana faasia a God naa e falea na
mamanaa fuamelu eeri melu ka too ana
doo iilingia raunga uria labasilana na doo
rigita a Satan gi. Gemelu ka haitamana
liufia na manatalaa susuge gi,
5 ma melu ka haitamana lafulana doo
gi na tooa lafe gi gera aalua uria luilana
na tooa gi uria haitamalana a God. Ma
iilingia gemelu ka dau faafia na manata-
laa garo gi, ma melu ka oolisia haia gera
ka roosulia a baelana a Christ.
6 Haia, ma ana si kada molu faatainia
na molu roosulia teefou na baelaa gemelu
gi, tara melu ka aade aagau uria falelana
kwakwaelaa fuana tei ani gamu na e langi
kasi roosuli gemelu.
7 Haia, gomolu molu manata sulia na
doo gi i maa ana iimola, ma langi musi
manata sulia na taa naa malutaa mamana
ana doo gi sui. Haia, ta iimola ani gomolu
na e manata nia na iimola rao a Christ,
diana fuana nia ka haitama gemelu laugo
na wane rao mamana a Christ gi.
8 Sulia a Lord e falea mamanaa fuamelu
uria talailaa gamu. Ma i nia ka oodu
gemelu uria adomilagamu, ma e langi
lau uria labasilagamu. Ma boroi ana
nau ku baelafe asianaa ani nau sulia na
mamanaa gemelu gi, nau kusi ida go.
9 Nau langi kusi dooria muka manata
hasa nau ku faamou gamu ana si kekede-
laa gi na ku iilia fuagamu.
10 Teni tooa da haea urii, <<Na kekede-
laa a Paul gi e ramoramoa asianaa na
rigita baita. Sui, ana si kada nia too
ana fai gia, nia e momou ma langi kasi
haitamana go baelaa.>>
11 Haia, na iimola na haea si doo nae, e
diana fuana nia ka haitamana na taa naa
gemelu bae ana si kada gemelu kekede,
nia bobola naa fai nia na taa gi na gemelu
iilida ana si kada gemelu too ana see fai
gamu.
12 Haia, gemelu langi melu si haea melu
iilingia na tooa na gera lafe asianaa. Gera
ooewanea asianaa! Sulia gera haea na
aabulolada e diana teefou, ma daka haea
lea ta iimola e iilingi gera, nia naa iimola
o'olo.
13 Ma ni gemelu mone, lea melu baelafe
gemelu i talamelu, na baelafelaa gemelu
e bobola naa. Sulia na baelafelaa gemelu
sulia na raolaa na a God e oodu gemelu
mai uria. Ma gamu laugo gemelu rao
urinae fuagamu.
14 Ma sulia a God e oodu gemelu
siagamu laugo, langi melu si iilia taa naa
e ta'a ana si kada na melu lea kou ana
siagamu eeri melu ka ainitalo ana na
Faarongolaa Diana sulia a Christ.

15 Gemelu langi melu si lafe go sulia na
raoa gera teni tooa aai la maefera gi na
God langi si oodu gemelu uria. Haia, ma
ni gamu, sulia gamu teni tooa ana tooa
gi na God oodu gemelu siamolu, gemelu
dooria na fiimamanalaa gamu ka tasa
dongaa ana hau ana baita. Ma gemelu
dooria laugo melu ka iilia na raolaa baita
ka tasa laugo seenaa siagamu.
16 Ma buira gemelu rao laugo seenaa
siagamu sui, tara melu ka tasa dongaa
ana fera aai gi uria ainitalolana Faaron-
golaa Diana. Ma langi melu si bae rereba
lau sulia taa na teni tooa aai da iilia ana
maefera na God e langi kasi oodu gemelu
uria.
17 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea,
<<Lea taa iimola dooria ka bae rereba, nia
ka bae rereba go ana sulia taa naa a God
e iilida.>>
18 Sulia a Lord e langi si eele sulia na
tooa gi na da manata diana sulida i talada,
ma na tooa gi na a Lord e manata diana
suli gera.

Na tooa susuge na gera haea gera na aposol gi.

11

1 Nau ku dooria molu gwaromaabe fasi
fai nau uria si taa naa tara nau kuka haea
fuamolu, sui boroi ana ka aada mala nau
ku ooewanea.
2 I nau ku kwaifii to'ou suli gomolu,
iilingia a God e kwaifii laugo. Sulia
gomolu molu iilingia ta geni haari baa ku
bae aalualu uria na dao urilana fuana a
Christ. Haia, na haari na da bae aalualu
uria na afelaa, nia ka too faasia na wane
aai gi. Ma urinae, nau ku dooria molu
ka too faasia na haulaa ana fafurongo ta
iimola aai.
3 Sulia nau ku manata a'abo sulia
gamu, aata muka manata mamana ana
faatolomailaa teni tooa aai gi ma na
rakedianalaa gamu fuana a Christ ka lafu,
iilingia ni Eve baa ua na mai e manata
mamana ana sugelaa na loi, ma ka oote
nia ana na kwaieresia a God.
4 Nau ku manata a'abo ani gamu, sulia
ali'ali muka manata mamana ana na
faatolomaia na ete faasia na faatolomaia
gemelu. Sulia lea ta iimola lea kou seenaa
siamolu ma nia ka ainitalo ana faarongo-
laa e'ete sulia Jesus, gomolu ka manata
mamana go amolu ana. Ma gomolu ka
maabe uria ngalilana na aanoedoo na
e ete faasia na Aanoedoo Aabu na mu
ngalia ana si kada gemelu ainitalo ana.
5 Haia, ma na tooa gi na gera lea kou
siagamu ma gera haea gera na aposol
baita gi, nau kusi manata go hasa gera
baita liufi nau.
6 Sui boroi ana langi kusi haitamana
faarailaa diana, nau ku haitamana doo
oro gi ana Faarongolaa Diana. Gomolu
molu haitamana na doo nae, sulia gemelu
melu faatolomai gamu ana si kada oro gi.
7 Ana si kada ku ainitalo ana Faaron-
golaa Diana a God fuamolu, nau langi
kusi gani gomolu uria ta folilaa, tesi mige
malefo boro ka langi go. Ma ana si
kada nau ku too siagamu, nau ku faato'ou
nau eeri gomolu ka ngalia initooa. Utaa,
gomolu ka manata hasa nau ku iili ta'a
urinae?
8 Ana si kada nau ku faatolomai gomolu
ana, teni tooa na da manata mamana la
fera aai gi ana naa gera foli nau. Nia naa,
nau ku ngalia na doo gi faasida, eeri kuka
adomi gomolu.
9 Ma ana si kada ku too fai gomolu ana,
lea ku dooria si malefo, nau langi kusi
gani gomolu go uria. Ma na waihaasi gi
ana na gera lea mai faasia Masedonia ana
naa gera falea taa gi na nau ku doorida.
Haia, ma iilingia nau ku iilia sui naa, tara
nau kuka iilia lau, sulia tara nau langi
kusi gani gomolu uria tesi doo.
10 Ma sulia si doo naa na nau ku bae
rereba sulia. Haia, si doo naa e afetai
ka oolisi ana tesi kada, sulia tara nau
kusi ngalia tesi malefo faasia ta iimola la
lolofaa loulou naa i Gris. Na doo naa nia
mamana iilingia laugo na baelana Christ
nia mamana.
11 Boro molu manata garo hasa nau kusi
ngalia malefo faasi gomolu sulia langi
kusi rakediana fuagamu. Sui a God e
haitamana naa nau ku rakediana asianaa
fuagamu.
12 Nau tara kuka tasa dongaa ana ma-
lutaa nae, eeri na tooa na gera haea gera
aposol langi gera si bobola fai nia haelana

na raolaa gera e diana iilingia na raolaa gemelu.
13 Gera haea go ada gera na aposol gi, sui gera langi lau na aposol mamana a Christ gi. Gera suge gomolu ana raolaa gera gi, haia molu ka manata hasa gera na aposol gi.
14 Haia, ma ni nau langi kusi kwele go ana si doo naa, sulia a Satan boro, nia haitamana ka oolisi eeri ka aada mala ensel a God.
15 Nia naa, langi golu si kwele lea na tooa rao a Satan gi laugo gera ka aadea ani gera i talada iilingia tooa rao o'olo a God gi. Haia, tara gera ka ngalia na kwakwaelaa baita iilingia bobola fai gera sulia na aade ta'alaa gera gi.

Na nonifiilaa Paul sulia nia na aposol.

16 Haia, tara ku haea lau nia bobola ta iimola si manata haea nau wane ooewanea. Sui boroi ana lea so molu ka manata hasa nau ku ooewanea, muka gwaromaabe amolu ana si kada nau ku tango nau ana si kada kukuru.
17 Nau ku haitamana si taa naa nau ku haea fuamolu langi lau doo a Lord e dooria kuka haea. Ma ana si kada ku bae rereba urinae, nau ku iilingia ta wane ooewanea.
18 Ma sulia tooa oro gi gera bae rereba sulia raolaa gera gi la molaagali naa, nia diana go ana fuana nau laugo kuka bae tango nau sulia na raoa nau gi.
19 Ma sulia gomolu molu manata hasa molu haitamadoo asianaa, molu ka maabe uria rongolana baelana iimola ooewanea gi.
20 Ma lea ta iimola ka oodu gomolu, ma lea ta iimola ka ngalia na doo gomolu gi, ma lea ta iimola ka suge gomolu, ma lea ta iimola ka lafe, ma lea ta iimola ka faa'ida gomolu, gomolu ka faalamainia go amolu.
21 Haia, gemelu melu si iili urinae fuamolu. Utaa, gomolu ka manata hasa gemelu melu momou, sulia melu kasi iili urinae fuamolu?
Haia, nau tara kuka bae iilingia ta wane ooewanea, sulia nau ku noni rara'a uria tangolagu i talagu sulia na doo gi teni tooa aai gi da lafe sulia.
22 Haia, gera haea gera tooa i Jiu. Haia, ma ni nau laugo, nau na Jiu. Ma gera haea gera kwalafaa Israel fai nia Abraham. Haia, ma ni nau laugo, nau na wane ana kwalafaa Israel fai nia Abraham.
23 Sui boroi ana nau ku haitamana na baelaa nau ka iilingia na baelana wane ooewanea, nau ku tasa dongaa ana. Gera haea gera tooa rao a Christ gi. Sui taa, ni nau naa na wane rao diana liufida fuana a Christ. Sulia nau ku rao rigita liufida, ma da aalu nau lao beu ni kanilaa ana si kada oro gi liufida, ma da rabusi nau ana si kada oro gi liufida, ma garangi kuka mae ana si kada oro gi liufida.
24 Lima si kada na wane baita gera Jiu gi da rabusi nau ana oolu aakwala ma sikwa mae rabulaa.
25 Ma oolu si kada na wane baita gera Rom da rabusi nau. Ma ana tee si kada, teni tooa da iiliili uria haungilagu ana uilagu ana fou gi. Ma oolu si kada na faka na ku lea ana gi daka kuruu fai nau, ma ana tee si kada nau ku too la aasi sulia tefe rodo ma tefe hato.
26 Ma ana liulagu oro gi, nau ku daotoona afetailaa oro gi ana kafo busu gi, ma ana tooa bebeli gi, ma sulia na tooa Jiu gi ma na tooa maadiu gi na gera maalimaea nau gi. Ma nau ku daotoona afetailaa la fera baita gi ma la aanogwou, ma la aasi laugo. Ma teni si kada na tooa na da haea gera ruana nau gi, gera falea laugo na afetailaa baita gi fuagu.
27 Nau kuka rao rigita asianaa, ma teni fe rodo langi kusi teo. Ma teni si kada nau kusi too ana fanga ma langi gwoulaa. Ma ana si kada oro gi e langi ta luma uria toolaa, ma na maku fai nia na fanga nau ka kukuru asianaa.
28 Langi lau na doo nae gi go ana, sulia ana fe dani gi sui go ku too ana afetailaa sulia ku manata a'abo sulia na soefaataia gi sui.
29 Ma lea ta iimola na e manata mamana e daotoona afetailaa sulia na iilitooa baita, nau ku too ana afetailaa laugo, sulia ku manata a'abo ani nia. Ma lea ta iimola ka aade ta'a, nau ku liobukonu.

30 Lea nia bobola fuana kuka tango nau, nau ku tango nau sulia na doo gi na e faatainia nau ta wane makeso.
31 A God na Maa nia a Lord Jesus, nia e haitamana taa naa nau ku haea nia

mamana. Nau ku dooria tooa gi sui daka
baelafea a God too ka tau.
32 Ana si kada nau ku too i Damaskus,
na wane na Aretas na Aaofia e aadafilia
uria baitalana maefera nae, nia ka oodua
wane ana oomea gi haea gera ka folo usia
na mae hagaa gi ana maefera nae, eeri
gera ka dumuli nau ana si kada nau ku
haga i maa.
33 Haia, ma teni tooa gera adomi nau,
gera ka aalu nau laona koko baita, ma
gera ka sifolangai nau ana maa folo sulia
na oogua ana fera nae i maa, ma nau kuka
tafi.

Na doo gi a God e faatainia fuana a Paul.

12

1 Nau ku dooria kuka tasa dongaa ana
tangolagu, sui boroi ana langi tesi doo
diana si dao mai ana. Haia, nau ku bae
sulia na doo gi a Lord e faatainia fuagu.
2 Nau ku haitamana tee wane e manata
mamana ana a Christ, ma aakwala ma fai
fe ngali e sui naa, a God e ngali nia uria
si gula i langi na e fane asianaa. (Haia,
nau ku lalafusia boro na nonina laugo oto
naa e dao i seenae, langi a God go ana e
faatainia si doo naa fuana, sulia taifilia a
God naa e haitamana.)
3-4 Haia, nau ku haea lau, nau ku
haitamana go agu a God e ngalia na wane
nae uria i langi. (Ma nau kusi haitamana
boro na nonina ka dao laugo seenae oto,
langi a God go ana e faatainia fuana, sulia
taifilia a God naa e haitamana.) Haia, ma
ana si kada na wane nae e too i langi, nia
ka rongoa na doo gi na afetai iimola gi
gera ka haea ana ta baelaa la molaagali
naa, ma nia aabu laugo fuana gia ka bae
sulia.
5 Nia naa, nau ku tango nau sulia na
wane nae, ma langi kusi tango nau sulia
na doo aai oro gi. Sulia na doo gi go na
tara nau ku tango nau sulia naa na doo gi
na e faatainia hasa nau wane ku makeso.
6 Ma lea nau ku dooria tango nau, langi
kusi iilingia ta wane ooewanea, sulia na
baelagu e mamana. Haia, nau langi kusi
tango nau, sulia langi kusi dooria tooa gi
gera ka manata hasa nau na wane baita
liufia na manatalada suli nau sulia na doo
gi ku iilida na gera ka rikia ma na doo gi
ku haeda na gera ka rongoa.
7 Haia, a God e falea na mataia fuagu
haia kuka langi si tango nau sulia na doo
diana oro gi na ku rikida i langi. Ma na
mataia naa, Satan naa e iilia haia ka faafii
nau eeri kusi lafe.
8 Ma oolu si kada na nau ku fooa fuana
a Lord kuka ii ani nia haia ka lafua.
9 Sui, nia e oolisi nau ka bae urii, <<Na
rakedianalaa nau taifilia, nia na doo na
oe o dooria. Sulia lea oe o makeso, na
mamanaa nau uria adomilamulaa tara
baita ka tasa.>> Sulia si doo naa, nau
ku eele asianaa, sulia na makesolaa nau,
haia na mamanaa a Christ ka adomi nau.
10 Nau ku eele go agu faafia na afetailaa
nau gi sulia a Christ. Ma diana go ana lea
nau ku too ana makesolaa, ma gera ka bae
ta'a fuagu fai nia na iinokesilaa na nau ku
liu ana. Sulia si kada ku makeso, a Christ
ka faarigita nau.

Manata a'abolaa Paul fuagera tooa i Korint.

11 Haia, na baelaa nau nae gi nae e
iilingia na baelaa ta wane ooewanea. Ma
ni gomolu na molu aadea nau ku bae
urinae. Gomolu na ana na e diana fuana
molu ka baelafe go amolu ani nau. Sulia
sui boroi ana lea so nau na wane to'ou
asianaa, na tooa baa seenaa siamolu da
haea gera aposol gi, langi gera ka baita
liufi nau.
12 Ana si kada nau ku rao i matanga
molu ana gwaromaabelaa, a God ka iilia
na doo kwaibalatana oro gi ani nau. Ma
na doo nae gi nia faamamana nau ta
wane aposol mamana.
13 Na doo gi ku iilia fuagamu, nia
iilingia na doo gi nau ku iilia fuana
soefaataia gi sui. Tee doo na kasi iilingia
na doo gi ku iilia ana fera aai gi: nau
kusi gani gomolu uria adomilagu ana
si malefo. Ma lea gomolu manata nau
ku iili ta'a ani gomolu urinae, nau ku
gania kwaimanatailaa ana si kada nae
eeri muka manata luke nau.
14 Haia, nau ku aade aagau naa uria
daotoolamolulaa ooluna si kada. Ma tara
ka iilingia laugo i nao, sulia langi kusi
gania tesi malefo faasi gomolu. Sulia nau
langi kusi dooria go na malefo gomolu gi,

na doo ku dooria naa naa haia molu ka
rakediana fuagu. I nau ku iilingia ta maa
fuamolu, sulia nau ku adomi gamu uria
manata mamanalaa ana a Christ. Ma e
langi si bobola hai na wela gi gera ka fale
malefo fuana maa gera, ma e diana fuana
maa ka fale malefo fuana wela nia gi.
15 Ma boroi ana lea nau ku falea na
doo nau gi sui fai nau i talagu laugo
uria adomilamolulaa, nau ku eele go agu.
Utaa, tara na rakedianalaa gomolu fuagu
ka to'ou go ana, sulia nau ku rakediana
baita fuamolu?
16 Haia, gomolu haitamana nau langi
kusi falea ta afetailaa fuagamu. Sui
na maalimaea nau gi da haea urii, <<A
Paul too ana tesi manata haufini uria
sugelagolulaa.>>
17 Ma gomolu haitamana na baelaa nae
langi si mamana. Ma langi kusi iilia ta
doo ta'a fuagamu ana na wane gi na ku
ooduda kou siagamu.
18 Nau ku ii ana Titus haia ka lea
kou siamolu, ma nau ku oodua kou tee
waihaasi lau fai nia. Ma gomolu haitama
mamana a Titus kasi iili ta'a go fuagamu.
Ma gomolu haitamana a Titus fai nau,
mere iilia na doo gi e bobola ma ka o'olo
sui go.
19 Boro na manatalaa molu, molu man-
ata hasa taa naa nau ku haea fuagamu,
nau ku dooria haia molu ka haitamana
gemelu langi melu si iilia go ta garolaa.
Haia, na manatagu e langi si urinae. Sulia
God e haitamana na taa na melu haea, nia
lea sulia na taa naa a Christ e dooria melu
ka haea. Oote ruana diana gi ae, na doo
gi sui na gemelu iilia, gemelu iilia uria
adomilagamulaa.
20 Nau ku manata a'abo, aata ana si
kada nau ku lea kou ana, nau ku rikia
na aabulolaa gamu ka ete faasia na taa
naa ku dooria. Ma lea nia urinae, nau
tara ku iilia laugo tesi doo na langi molu
si dooria. Sulia boro teni iimola seenaa
gera oolisusuu fai nia kwaifiilaa. Ma tara
nau ku rikia boro na tooa rakehasu ma
na tooa na da dooria go ada na doo gi
fuagera. Ma tara nau ku rongoa boro na
baelaa ta'a gi ma na uunuunua sulia na
tooa aai gi. Ma tara nau ku daotoona boro
na tooa lafe ma na maluta na e langi si
o'olo.
21 Ma nau ku mou, sulia si kada nau ku
lea lau mai, tara a God ka aadea nau ku
ida suli gomolu. Ma tara kuka aangi sulia
na tooa oro ani gomolu gera aade ta'a gi
ma e langi gera si oolitai manata faasia na
ooeoelaa gera gi.

Na baelaa i'isi gi.

13

1 Haia, ooula si kada tara nau ku dao
kou siagamu naa. Na Kekedelaa Aabu baa
e haea, <<Langi musi ketoa ta iimola lelea
muka rongoa ta roo iimola ma langi ta
oolu iimola gi na e feengia.>> Haia, nia
naa na malutaa na tara nau ku roosulia
ana si kada kuka dao kou.
2 Ma nau ku haea tee si doo lau fuagamu
nae, ma fuana na tooa gi ani gamu na
aabulolada e ta'a. Ana ruana si kada ku
lea mai, nau ku haea fuagamu, ma nau
tara kuka kekede laugo ana si kada nae.
Ana si kada kuka dao mai ana siagamu, e
langi ta iimola na e aade ta'a ka tafi faasia
na kwakwaelaa nau fuana.
3 Ana si kada nae, tara molu ka haitama
diana ana a Christ naa e falea baelaa
fuagu eeri kuka bae ana. Ma ana si
kada nia ka iilia ta doo fuagamu, nia kasi
makeso. Ma lau ana, nia ka faatainia na
mamanaa baita fuagamu.
4 Sulia sui boroi ana a Christ aada mala
nia langi si too ana ta mamanaa kada
gera fotoia fafona airarafolo, nia ka tatae
faasia na maea sulia na mamanaa baita a
God. Ma gemelu laugo melu aada mala
melu si too go ana ta mamanaa, sulia
gemelu too ana afetailaa oro gi sulia na
fiimamanalaa gemelu gi ana a Christ. Sui
ana si kada gemelu lea kou siagamu, tara
gemelu ka too ana mamanaa baita a God
sulia a Christ.
5 Diana fuana gomolu ka manata sulia
na mouria gomolu gi, eeri molu ka haita-
mana lea na aabulolaa gamu ka bobola
fuana tooa na da manata mamana ana a
Christ, ma e langi. Gomolu haitamana go
a Jesus Christ e too la mourilamolu. Ma
lea langi nia si too la mourilamolu, na
fiimamanalaa gomolu e langi si mamana.
6 Nau ku dooria molu ka haitamana na
fiimamanalaa gemelu e mamana.

7 Ma melu ka fooa fuana God hai ka
langi ta aabulo ta'alaa i matanga molu.
Ma langi melu si fooa go amelu urinae
haia na tooa gi daka riki haitamana na
raolaa gemelu ka diana, ma haia gomolu
ka iilia na doo o'olo, boroi ana teni tooa
da manata ada hasa na raolaa gemelu ka
tatagwai go ana.
8 Sulia gemelu bobola go amelu uria
adomilana na Faarongolaa Diana, ma e
langi melu si bobola uria labasilana na
Faarongolaa Diana.
9 Ma boroi ana teni tooa gera manata
hasa na raolaa gemelu kasi diana, lea
na gemelu adomi gomolu eeri na fiima-
manalaa gomolu ka rigita, gemelu ka
eele asianaa. Ma gemelu fooa hai na
aabulolamolu ka o'olo teefou.
10 Nia naa aadea nau ku kekedea na doo
nae gi ana si kada ku too tau ua kou faasi
gomolu. Nau ku iilia, eeri ana si kada nau
ku too i seenaa siagamu, nau tara kusi
ngatafi gamu ana na mamanaa na a Lord
e falea fuagu. Nia e falea na mamanaa
nae fuagu haia kuka adomi gamu, ma e
langi lau uria labasilagamulaa.
11 Haia, oote waihaasi gi ae, na doo naa
gi go ana nau ku haea fuamolu. Muka
hasi uria o'oloa, ma muka fafurongoa na
doo gi nau ku kekedea kou fuagamu, ma
muka too ana tesi manata, ma muka too
kwaimaani. Ma a God na e rakediana
fuaga ma ka falea fanualama, tara nia ka
too fai gamu.
12 Haia, molu faatainia na rakedianalaa
gomolu gi fuamolu kwailiu ana si kada
muka riki gomolu kwailiu.
Na tooa a God gi sui gera falea na baelaa
diana gera gi fuamolu.
13-14 Ma nau ku fooa eeri a Lord Jesus
Christ fai nia na Maa nia a God ka
rakediana fuamolu, ma eeri na Aanoedoo
Aabu ka too fai gamu sui.

KEKEDEA FAASIA A PAUL FUANA NA SOEFAATAIA GI I GALESIA

1-2 Faasia Paul, fuana soefaataia gi la lolofaa i Galesia, ma faasia na bare waihaasina gi na da too fai nau i seegi. I nau naa ta aposol. E langi ta iimola kasi aadafili nau uria si raoa naa. A Jesus Christ ana fai nia a God na Maa na e tatae nia faasia na maea, daaro ana naa daaro fili nau eeri kuka aposol.

3 Nau ku fooa eeri a God na Maa gia fai nia a Jesus Christ a Lord ka faadiana gamu ma ka falea laugo na fanualama fuagamu.

4 A Christ e roosulia na kwaidooria a God na Maa gia, ma ka kwaisuusi ani nia i talana uria na ta'alaa gia gi eeri ka luke gia faasia na ta'alaa oro gi na e too la molaagali ana si kada nae.

5 Si taloa fuana God ka too ka tau! Amen.

Tee Faarongolaa Diana go.

6 I nau ku kwele ana si doo na mu iilia, sulia e langi si tau go muka sigi naa faasia a God na e aadafili gamu ana na rakedianalaa a Christ, ma muka manata mamana agamu ana ta faarongolaa ete lau na teni wane gi da alangia ana Faarongolaa Diana.

7 Haia, ma langi lau ta faarongolaa ete lau. Teni tooa gi go da faamanata a'abo ani gamu ma gera iiliili uria bulasilana na Faarongolaa Diana sulia a Christ.

8 Ma sui boroi ana lea so ni gia ma langi ta ensel faasia i langi so ka ainitalongai ana fuagamu ta faarongolaa na e ete faasia taa naa melu ainitalongai sui fuagamu, e bobola go daka keto maelia.

9 Iilingia baa melu haea sui na mai i nao, i nau ku haea naa lau nae: Lea ta wane ka ainitalongainia fuagamu ta faarongolaa na e ete faasia na taa naa mu manata mamana ana sui naa, tara daka keto maelia.

10 Nau ku baea na doo naa, sulia nau kusi hasi uria na iimola gi gera ka eele suli nau, langi go. Ma nau ku dooria agu a God ana na ka eele suli nau. Lea nau ku iiliili uria na iimola gi gera ka doori nau, nau langi lau wane raoa nia Christ.

God e aadafilia a Paul.

11 Oote waihaasi ae, nau ku haea fuagamu, na Faarongolaa Diana na ku ainitalo ana e langi lau na doo e hafali mai faasia na iimola gi.

12 I nau langi kusi ngalia go faasia ta wane, ma ta iimola laugo si faatolomai nau go ana. A Jesus Christ ana na e faatai nia fuagu.

13 I gamu mu rongoa sui naa sulia na toolagu mai i nao si kada ku fooasia ua a God iilingia na Jiu gi da iilia, ma kuka iinokesia asianaa na soefaataia a God ma kuka iiliili asianaa uria tagalangailana.

14 Si kada nau ku daraa ua, ana orolana na tooa Jiu gi na da daraa fai nau, nau ku liufida ana roolaa sulia na faatolomaia sulia na soefaataia gami Jiu gi ma sulia na malutana koo gami gi.

15 Sui boroi ana urinae, a God e rakediana ani nau ma ka aadafili nau suifetei nau kufi futa, ma ka soe nau uria raolaa fuana.

16 Ma a God e faatainia na Wela nia fuagu haia kuka ainitalongainia na Faarongolaa Diana suli nia fuana tooa maadiu gi. Ma si kada a God e faatainia na Wela nia fuagu, nau kusi lea sia ta wane hai ka faatolomai nau.

17 Ma langi kusi lea laugo uria Jerusalem uria na faarailaa fai nia na wane gi na da aposol ua i nao ani nau. Nau ku lea agu fui i Arabia, sui kuka ooli agu mai uria i Damaskus.

18 Haia, buira oolu fe ngali sui, nau kufi lea uri Jerusalem uria na faarailaa fai nia a Peter, ma kuka too siana sulia na aakwala fe dani ma lima fe dani.

19 Ma kuka faarai laugo fai nia a James na haasina Lord, ma e langi kusi rikia ta aposol aai lau.

20 Ma na doo naa gi sui ku kedea kou fuagamu naa na doo mamana gi teefou. A God e haitamana nau kusi suge.

21 I buri, nau ku lea agu fuana teni maefera i Siria ma i Silisia.

22 Ana si kadamanga nae, na tooa lao
soefaataia a Christ gi i Judea langi dasi
haitamagu go.
23 Gera haitamana go ada na uunua na
teni wane urii, <<Na wane baa lea doo
ka iinokesi gia i nao ma ka iiliili uria
labasilana na soefaataia a Christ, haia si
kada naa nia ka ainitalo naa sulia a Christ
eeri na tooa gi da manata mamana ana.>>
24 Ma gera ka baelafea a God faafia taa
gi na e iilida suli nau.

Paul fai nia na oote aposol gi.

2

1 I buira aakwala fe ngali ma fai fe ngali,
nau kufi ooli lau fui Jerusalem fai nia a
Banabas, ma kuka talaia a Titus laugo fai
gemere.
2 I nau ku lea sulia a God e faatai fuagu
eeri kuka lea. Ma ana si kada ku bae oofu
fai nia na wane baita gi go, nau ku bae
talamatainia na Faarongolaa Diana na ku
faatolomai nia fuagamu na tooa maadiu
gi. Sulia e langi si diana si raoa na ku rao
sui na mai ana lea dao ana si kada nae ka
tatagwai.
3 A Titus na wane na e too fai nau,
dasi suungai nia go uria na ole-marikolaa
boroi ana nia na wane i Grik.
4 Sui, teni wane na gera kwaiilifai na
da haea gera manata mamana, gera ka
dooria ada nia ka ole-mariko. Na wane
nae gi da lea mai uria rikilana hasa
gemelu melu roosulia na kwaieresia a
Moses gi ma e langi. Gera ka dooria
aalu gemelu uria na wane rao o'oni ana
kwaieresia gi. Sui, gia haitamana naa na
kwaieresia nae gi langi kasi baita usi gia,
sulia ana si kada gia manata mamana ana
a Christ Jesus, nia ka luke gia naa faasia
na kwaieresia nae gi.
5 Haia, melu si kwaialafaafi go na wane
susuge nae gi ana tesi kadamanga kukuru
boroi, sulia langi melu si dooria gera
ka labasia na mamanaa na Faarongolaa
Diana na gamu manata mamana ana.
6 Ma na wane baita nae gi i Jerusalem,
langi gera kasi haea go tesi manata faalu
fuagu. Nau ku alangida ana <<wane baita
gi>>, sulia na tooa gi da haea gera naa na
wane kwaitalai gi. Sui, i nau kusi manata
e'ete go i matangana wane baita gi ma na
wane to'ou, sulia a God langi kasi eefa go
ana fuana tooa gi.
7 Ma na wane baita nae gi, tesi doo na
da tala rikia ada naa a God e falea na
raoa naa fuagu uria na ainitalolaa ana
fuagamu tooa maadiu gi, iilingia laugo
na e falea fuana a Peter si raoa uria na
ainitalolaa ana fuagera Jiu gi.
8 Sulia a God e aalu nau kuka aposol
fuagamu tooa maadiu gi, iilingia laugo nia
aalua a Peter ka aposol fuagera tooa i Jiu
gi.
9 A James ma a Peter fai nia a John na
wane naonao gi, gera aada haitamana a
God e falea si tofungae raoa naa fuagu
uria ainitalongailana fuagamu tooa maa-
diu gi. Nia na aadea daalu ka dau ana aba
aaolo gemere a Banabas, hai ka faatainia
gemelu aalafaafia haia mere ka rao i
matanga gamu tooa maadiu gi ma i daalu
ka rao i matangada tooa i Jiu gi.
10 Ma tee si doo go na daalu dooria mere
ka manatatoona na adomilana na tooa
siofaa gi laona soefaataia i Jerusalem.
Haia, si doo nae nau ku noni hahala
asianaa uria na iililanalaa.

A Paul e ngatafia a Peter.

11 Ana si kada a Peter e dao ana i Antiok,
nau kuka bae susuala fuana i matangana
tooa oro na da manata mamana, sulia nia
e garo asianaa.
12 Si kada a Peter e dao ana, nia ka fanga
go ana fai gera tooa maadiu gi. Sui si kada
teni wane na a James e ooduda mai da dao
i seenae, a Peter ka langi si fanga naa fai
gera tooa maadiu gi, sulia nia e mou ana
bali tooa gi na da dooria na ole-marikolaa.
13 Ma na bare waihaasina ana Jiu gi
laugo, si kada gera rikia a Peter e iili
urinae, gera ka mou iilingia a Peter, ma
gera ka oote gera laugo uria fangalaa fai
gera tooa maadiu gi. Ma a Banabas boroi
ka iili naa laugo sulida.
14 Sui ana si kada nae, nau ku rikia
gera garo sulia langi dasi roosulia na
mamanaa ana Faarongolaa Diana. Ma
nau kuka bae urii fuana a Peter matanga
daalu sui, <<Ni oe na wane i Jiu, sui oko
lugasia amu na malutana tooa i Jiu gi,
ma oko too amu mala ta wane maadiu.

Haia, e utaa naa oko iili uria suungailana tooa maadiu gi uria na roolaa sulia na malutana tooa i Jiu gi?>>

Jiu fai nia tooa maadiu gi da mouri i sulia manata mamanalaa.

15 Nia e mamana i gami mi futa mai faasia na Jiu gi ma langi gami na tooa maadiu gi na gera Jiu da alangida ana tooa fualangaa.

16 Haia, ma gia haitamana na iimola haitamana ka olosia na toolana fai nia a God ana manata mamanalaa nia ana Jesus Christ, ma langi lau ana na roosulilana na kwaieresia a Moses gi. Teni tooa ani gami Jiu, mi manata mamana ana a Christ Jesus eeri mika o'olo i maana a God. Haia, a God e aalu o'olo ani gami langi lau sulia na roosulilaa gami ana kwaieresia gi, ma sulia na manata mamanalaa gami ana Christ. Sulia na raoa ana na kwaieresia gi e afetai ka aalua ta wane ka o'olo i maana a God.

17 I gami na Jiu gi, lea gami ka o'olo i maana a God sulia na manata mamanaa gami ana a Christ, tooa gi sui da haitamana mi fualangaa i nao iilingia na tooa maadiu gi. Sui langi musi manata hasa a Christ naa e ngalia mai na fualangaa. Langi asianaa!

18 Haia, lea nau kuka ooli uria roolaa lau sulia na kwaieresia gi na ku lugasia, nau ku faatainia nau na wane fuana oilana kwaieresia gi go ana.

19 Haia, i bali ana kwaieresia gi, nau iilingia ku mae naa, sulia na kwaieresia nae gi e langi kasi baita usi nau. Na kwaieresia nae gi e haungi nau eeri kuka mouri lau bali a God.

20 I aena naa na, iilingia nau ku mae naa fai nia a Christ i fafona airarafolo, ma nau langi kusi mouri. A Christ ana na e mouri i lalo ani nau. Na mouria naa ku too ana si kada naa, ku mouri ana na manata mamanaa nau ana na Wela nia a God. Nia e rakediana fuagu, ma ka mae eeri ka faamouri nau.

21 Afetai kuka oote nau ana si falea nia a God. Haia, lea so ta wane e o'olo fai nia a God sulia na kwaieresia gi, e faatainia a Christ e mae tatagwai go ana.

Na roolaa sulia na kwaieresia gi ma langi fiimamanalaa.

3

1 Tooa i Galesia ae, gamu mu nue! Nia iilingia ta wane e dorea na manatalaa gamu. Sulia i nau ku talamatainia sui naa fuagamu na maelana a Jesus Christ i fafona airarafolo.

2 Mu bae oolisi nau fasi: I gamu mu ngalia na Aanoedoo Aabu a God ana roolaa sulia na Kwaieresia gi faasia a Moses langi ana rongolana na Faarongolaa Diana ma na manata mamanalaa ana? I gamu mu ngalia na Aanoedoo Aabu ana si kada mu manata mamana ana na Faarongolaa Diana.

3 Uria taa na muka nue asianaa? Gamu mu hafali o'ololaa ana Aanoedoo a God baa, sui muka manata agamu uria na faa'oloa lau na mourilaa gamu gi ana rigita gamu i talagamu? Afetai!

4 Si doo oro diana baa gi mu ngalida sui naa ka lea tatagwai go ana? Nau ku manata hasa e langi tatagwai go ana.

5 Taa naa aadea a God ka falea na Aanoedoo Aabu fuagamu ma ka iilia doo kwaibalatana gi i matangamiu? Sulia muka rongoa na Faarongolaa Diana ma muka manata mamana ana. Langi lau sulia mu iilia doo gi na Kwaieresia gi e haea.

6 Haia, mu manata fasi sulia a Abraham, na Kekedelaa Aabu e bae urii, <<Ni nia e manata mamana ana a God, ma a God ka aalafaafi nia e o'olo sulia na fiimamanalaa nia.>>

7 Muka haitamana so ni tei na e manata mamana ana a God, i nia na kwalafaa ana aebara a Abraham naa.

8 Na Kekedelaa Aabu e haea ua go mai tara a God e aalua tooa maadiu gi ka o'olo fuana ana fiimamanalaa. I aena naa na Kekedelaa Aabu ka faarongo ana Faarongolaa Diana fuana a Abraham ka urii, <<A God e haia, tara kuka faadianaa na iimola gi sui suli oe.>>

9 Haia, a Abraham e manata mamana, ma a God ka faadiana nia. Urinae laugo, ni tei gera na da fiimamana, a God ka faadianaa iilingia a Abraham.

10 Haia, ni tei gera na da manata hasa a God e aalafaafida da o'olo sulia da roosulia na kwaieresia gi, tara gera ka ngalia na kwakwaea faasia a God. Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Ni tei gera

na langi dasi roosulia tarau na kwaieresia
gi sui, tara gera ka ngalia kwakwaea
faasia a God.>>
11 Haia, nia folaa asianaa na e langi
ta wane kasi o'olo fuana a God ana na
kwaieresia gi, sulia na Kekedelaa Aabu e
bae lau urii, <<Ni tei gera na da o'olo sulia
na fiimamanalaa, tara gera ka mouri.>>
12 Haia, na tala sulia na fiimamanaa
e ete asianaa faasia na tala sulia na
kwaieresia gi. Sulia na Kekedelaa Aabu
e haea urii, <<Lea ta wane e iili sulia na
doo gi sui na kwaieresia gi e haea, tara
nia ka mouri.>>
13 Haia, na kwakwaea na e ita mai
faasia na kwaieresia gi, a Christ e lafua
naa faasi gia, ma ka ngalia fuana i talana.
Sulia na Kekedelaa Aabu e bae urii, <<Na
wane na gera haungia i gwouna ai, nia
mae sulia nia e ngalia na kwakwaea a
God.>>
14 A Christ e oolisi gia uria ngalia
na kwakwaelaa nae, eeri gamu na tooa
maadiu gi tara gamu ka ngalia na doo
diana gi na a God e bae aalualu na mai
ana fuana a Abraham, sulia a Jesus Christ.
A Christ e iili urinae, eeri gia ka ngalia
laugo na Aanoedoo Aabu na a God e bae
aalualu ana fuaga sulia na fiimamanalaa
gia.
15 Bare waihaasina i lalo ana Christ
ae, i nau ku bolangainia si bae aalualua
na a God e iilia fai nia si doo na gamu
haitamana sui naa: Lea so ta roo wane
daaro haungainia ta gwalulaa, ma daaro
ka bae aalualu ana tesi doo ma daaro ka
kedea sui go na hata daaro i fafona si
abe doo na da kedea ana gwalulaa nae,
e afetai ta wane ka muusia ma langi ka
aalua lau tesi doo faalu ana.
16 Haia, a God e bae aalualu fai nia
a Abraham ma na kwalafaa nia. Na
Kekedelaa Aabu e langi kasi haea urii,
<<na kwalafaa oe gi>>, na malutana na
tooa oro gi. Nia e haea urii, <<na
kwalafaa oe>>, na malutana tee wane go,
ma i nia naa na a Christ.
17 Na malutana na baelagu e urii: A
God e haungainia na gwalulaa fai nia
a Abraham, ma ka aalangai laugo tara
ka faamamanaa. Na kwaieresia gi na a
Moses e falea go ana ana fai talange ma
oolu aakwala fe ngali naa i buira, afetai
so ka muusia na gwalulaa na a God e
aalangai nia.
18 Sulia lea so a God e falea na doo
diana gi fuaga sulia gia ka roosulia na
kwaieresia gi, langi nia kasi falea sulia
na bae aalualua nia. Haia, ma sulia na
aalangaia nia, nia na aadea a God ka falea
si doo diana gi fuana a Abraham.
19 Utaa naa a God ka falea na kwaieresia
gi? A God e falea na kwaieresia gi
lau fonea na gwalulaa, eeri ka faatai
folaa ana aade ta'alaa gi, lea ka dao ana
maedani na kwalafaa a Abraham, na a
God e bae aalualu ana, ka dao mai ana. A
God e oodua na ensel gi eeri gera ka falea
na kwaieresia gi fuana a Moses. Haia, a
Moses, nia na wane ni ngali baea, sulia
nia naa e ngalia mai na kwaieresia gi ma
ka falea fuana na tooa gi.
20 Sui si kada a God e bae aalualu ana
fuana a Abraham, nia kasi dooria ta wane
ni ngali baelaa, sulia nia e iilia na doo nae
gi taifili nia ua go.
21 E utaa, na kwaieresia gi ka lea folosia
na bae aalualua nia a God gi? E langi!
Sulia lea so a God e falea ta kwaieresia na
e faamouria na tooa gi, na tooa gi daka
roosulia ma daka o'olo i maana a God.
22 Sui, na Kekedelaa Aabu e haea na
tooa gi sui da dooria aadea doo ta'a gi, ma
na kwaidooria gera naa na e suungaida
uria aade ta'alaa. I aena naa na falelaa
na a God e bae aalualu ana fuana na tooa
na da manata mamana ana a Jesus Christ,
nia ka falea fuada.
23 Suifetei na kada ana manata ma-
manalaa ana Jesus Christ ka dao mai, na
kwaieresia gi e binusi gia lea ka dao ana
si kada a God ana na ka faatainia na tala
faalu sulia na fiimamanalaa ana Christ.
24 Nia na aadea na kwaieresia gi e baita
usi gia lelea ka dao ana si kada a Christ e
dao mai, eeri gia ka o'olo i maana a God
sulia na fiimamanalaa ani nia.
25 Haia, na kwaieresia gi e langi si
baita naa usi gia nae, sulia si kada uria
fiimamanalaa ana a Christ e nia naa fai
gia.
26 Sulia na fiimamanalaa ana Christ
Jesus, gamu sui muka aalua na wela a God
gi.
27 Ma muka siuabu sui naa haia ka
faatainia mu manata mamana ana a

Christ, ma nia na aadea na maluta gamu
ka iilingia a Christ i talana.
28 Nia naa, e langi tesi doo e'ete i
matangana na tooa i Jiu gi ma na tooa
maadiu gi, ma na wane gi fai nia na geni
gi, ma na tooa rao o'oni gi fai nia tooa na
langi ta wane kasi baita ani gera. I gia sui,
gia ka too oofu kwailiu sulia gia too ana
oofua fai nia a Christ Jesus.
29 Sulia i gamu na tooa nia a Christ,
urinae gamu laugo na wela ana kwalafaa
a Abraham gi, ma tara muka ngalia si taa
gi na a God e bae aalualu ana.

4

1 Haia, nau ku doori tasa dongaa ana si
doo na nau ku bae sulia, na lea ta wane
rikidoo e too ana ta wela to'ou, tara ka
falea na doo nia gi sui fuana. Haia, si
kada na wela nae e to'ou ua, nia iilingia
ta wane raoa go ana, sui boroi ana na doo
nae gi sui na doo nia gi.
2 Si kada nia to'ou ua ana, teni wane
na da aadasuli nia ma na doo nia gi ka
maasia si kada na maa nia e olea ana.
3 Nia urinae laugo i nao ua ana si kada
gia si manata mamana ua ana Christ, gia
ka rao fuana aanoedoo ta'a gi na da baita
usia molaagali.
4 Ma ana si kada na a God e aadafilia sui
ka dao na mai, a God ka oodua mai Wela
nia i laona molaagali. Ma nia ka hau ana
wane ana futalana mai faasia na geni, ma
nia ka roosulia na kwaieresia gera Jiu gi.
5 Nia e iili urinae eeri ka lukainia ni tei
gera na na kwaieresia gi e baita usida,
eeri gia ka aalua wela a God gi.
6 Ma a God e faatainia gia naa na wela
nia gi ana na falelana mai na Aanoedoo
ana Wela nia eeri ka too la mourilaga.
Haia, na Aanoedoo nia, nia e aade gia ka
fooa urii, <<Maa nau ae, Maa nau ae.>>
7 Haia, ni gamu langi lau na tooa rao
o'oni gi. Ma ni gamu na wela nia a God
gi. Ma sulia ni gamu na wela nia gi naa,
tara nia ka falea doo gi sui na nia aalua
fuana falelana fuana na wela nia gi.

A Paul e too a'abo fuana tooa i Galesia.

8 Ana si kada langi gamu si haitamana
ua a God, gamu na tooa ni rao o'oni fuana
aanoedoo e'ete gi na langi lau na god gi.
9 Haia, ana si kada nae, mu haitamana
naa a God--ma langi ku bae urii, a God
e haitamamiu naa. Haia, uria taa lau
na muka dooria lau ooli burilaa fuana
na aanoedoo o'oni gi na da makeso go
ada? Ma uria taa na muka doori rao lau
fuagera?
10 Uria taa na muka faabaita asianaa
teni maedani gi ma sinali gi ma uunidoo
gi ma fe ngali gi?
11 I nau ku manata a'abo asianaa ani
gamu, aata si raoa na ku iilida fuana
adomilamiulaa ka lea tatagwai go ana
nae.
12 Oote doora ae, nau ku ii ani gamu
muka sui faasia na roolaa sulia na
kwaieresia gi a Moses iilingi nau ku sui
faasia. Sulia nau ku iilingi gamu laugo na
tooa maadiu gi ana si kada ku sui faasia
na kwaieresia nae gi. Gamu si iilia go tesi
doo ka garo fuagu ua na mai.
13 Gamu muka haitamana laugo si kada
baa ku ainitalongainia na Faarongolaa
Diana fuagamu totongenao, nau ku matai,
ma nia na aadea kuka bobola uria aini-
talolaa fuagamu baa.
14 Ma sui boroi ana ku matai ma ku
falea afetailaa baita fuagamu, langi musi
manata ta'a suli nau ma musi oote gamu
go ani nau. Ma mu gonitai nau iilingia
na mu gonitai nia ta ensel faasia a God.
Ma muka gonitai nau iilingia hasa mu
gonitainia a Christ Jesus.
15 Ma ana si kada nae, mu eele
asianaa. Nau ku haitamana naa lea
bobola fuagamu, muka maabe uria lafu-
lana na maamiu ma falelaa fuagu uria na
adomilagu. Haia, ma uria taa na muka
oote gamu ani nau si kada nae?
16 Na doo mamana na ku haeda
fuagamu na e aadea muka maalimaea ani
nau nae?
17 Ma na tooa aai baa gi na da doori
oolisia na Faarongolaa Diana, da haita-
mana iili diana fuagamu, sui na kwaidoo-
rilaa gera e langi si diana go. Tesi doo
na gera dooria naa na tookitalamiulaa
faasi nau eeri gera naa go ana na gamu
kwaimaani ana.

18 Haia, nia diana fuana muka
kwaimaani fuana tooa kwailiu lea so si
aadelaa e diana. Nia e mamana, ma e
langi lau ana si kada ku too ana fai gamu.
19 Oote wela nau gi ae, lea ta geni e
garangi faafuta wela nia, nia e fii asianaa.
Urinae laugo na manatagu e fii suli gamu
lelea ka dao ana fe dani na maluta gamu
ka iilingia a Christ i talana.
20 Ana si kada nae, nau ku hasi asianaa
uria na toolaa fai gamu, haia kuka oolisia
na baelagu fuamolu. Si kadamanga naa i
nau ku manata a'abo asianaa suli gamu,
ma nia naa e aadea kuka kekede urinaa.

A Paul e bae sulia ni Haga fai nia ni Sara.

21 I nau ku ledia fasi tei agamu na
mu doori roolaa sulia na kwaieresia gi, i
gamu mu haitamana diana na ana taa gi
na kwaieresia gi e haea?
22 Na kwaieresia gi e haea a Abraham
e too ana roo wela wane. Ta wela e futa
ana geni ni rao o'oni ma ta wela aai ka
futa ana geni e langi kasi rao o'oni sulia
nia na afe a Abraham.
23 Na wela na e futa ana geni raoa e futa
iilingia go ana na wela gi sui go ana. Ma
na wela na e futa ana na geni na e langi
si rao, e futa sulia na aalangaia na a God
e iilia fai nia a Abraham.
24 Haia, na doo nae gi e iilingia na
mamalafooa, sulia na roo geni naa gi, da
iilingia roo si tala uria aalulana tooa a
God gi. Ni Haga na geni rao, nia iilingia na
tala kwali ana kwaieresia gi na a Moses
e ngalia si kada nia too i gwouna tolo
Saenae. Ma na wela ni Haga gi gera tooa
rao gi laugo.
25 Na malutana Haga na tolo Saenae na
e too i Arabia. Ma nia iilingia na tooa
i Jerusalem, sulia gera too go ada fuana
raolaa uria kwaieresia a Moses gi.
26 Haia, ni Sara ka iilingia Jerusalem
mai langi. Nia langi kasi rao o'oni, ma
ni nia iilingia ni tee gia.
27 Sulia na Kekedelaa Aabu nia bae sulia
urii, <<Na geni na mu aba ato ma musi
haitamana ua go na fiilaa ana wela, mu
eele ma muka suungi ni eelea amiu. Sulia
na geni na aarai nia e tafusia ka too ana
wela oro liufia na geni na na aarai nia e
too fai nia.>>
28 Haia, oote doora ae, i gamu na wela a
God gi sulia na bae aalualua nia, iilingia
a Aesak baa e futa ana ni Sara sulia a God
e bae aalualu ana fuana a Abraham.
29 Ana si kada nae, na wela ni Haga na
e futa mai iilingia na wela gi sui go ana
lao molaagali, nia ka iinokesia na wela
ni Sara na e futa sulia na mamanaa ana
Aanoedoo a God. Ma urinae laugo na tooa
na da rao fuana kwaieresia gi da iinokesi
gia ana si kada naa.
30 Haia, na Kekedelaa Aabu e bae utaa?
Nia e bae urii, <<Oodua kou na geni rao
na fai nia na wela nia. Sulia na wela nia
na geni raoa, e afetai ka ngalia tesi doo
ana todadoo faasia na maa daaro, sulia
na doo gi sui naa fuana na wela nia na
aai e langi si rao.>>
31 Oote waihaasi ae, nia urinae, gia na
wela nia na geni na e afe ana a Abraham,
ma na geni na e rao o'oni ka langi.

Christ e faanonilaa ani gia.

5

1 A Christ na e faanonilaa gia, eeri gia
ka langi si rao naa fuana kwaieresia gi.
Haia, muka too iilingia na tooa gi na da
too nonilaa, ma langi lau na tooa ni rao
fuana kwaieresia gi.
2 Fafurongo fasi! I nau a Paul ku haea
fuamiu, lea so mu ole-mariko eeri muka
mouri, afetai a Christ ka faamouri gamu
naa.
3 Nau ku bae fifii lau fuana ta wane na
e faalamainia ka ole-mariko, i nia ka too
naa farana na kwaieresia gi sui naa.
4 So ni tei ani gamu na e iiliili uria o'olo
i maana God ana roolaa sulia na doo gi na
kwaieresia gi e haea, tara nia ka tookita
nia naa faasia a Christ, ma tara nia ka
lugasia naa faasia na rakediana nia a God.
5 Haia, ni gia ka kwaimaasia ngado naa
a God tara ka olosi gia fai nia, sulia na
Aanoedoo Aabu e adomi gia eeri gia ka
kwaimaasia ana fiimamanalaa gia.
6 Sulia ana si kada gia oofu naa fai nia
a Christ Jesus, ma lea ta iimola ani gia ka
ole-mariko ma so ka langi, nia langi kasi
e'ete go, sulia na ole-marikolaa e langi
si baita. Ma na tofungae doo ana na

fiimamanalaa ana a Jesus. Ma lea ta wane
ka manata mamana ana Jesus, nia ka iilia
doo diana gi fuana na tooa gi sulia na
rakedianalaa nia.
7 I nao ua, fiimamanalaa gamu ana
a Christ e diana asianaa. Ni tei na e
lui gamu faasia roolaa sulia faatolomaia
mamana? Nia aadea utaa ana?
8 A God langi na e aade urinae, sulia
nia ana e aadafili gamu eeri muka manata
mamana ana Christ.
9 Na faatolomaia na e langi si mamana
e iilingia na iisi na e faafufua na beredi,
sulia boroi ana na doo to'ou go ana, nia
haitamana aadea doo baita asianaa.
10 Sui boroi ana, nau ku manata ngado
ua ani gamu, sulia ku manata ngado ana
a Lord e adomi gamu eeri langi gamu
kasi manata mamana ana na faatolomaia
susuge gi. Ma ni tei naa e falea na manata
a'abolaa fuagamu, nau ku haitamana,
tara nia ka ngalia na kwakwaea faasia a
God.
11 Haia, oote waihaasi nau gi ae, lea so
ta iimola ka haea i nau ku faatolomai nia
fuana tooa gi daka ole-mariko, nia suge
go ana. Langi musi manata mamana ana.
Sulia lea ku faatolomai urinae, na tooa
Jiu gi dasi iinokesi nau ua go ada. Muka
haitamana diana laugo gera da rakehasui
nau sulia ku bae sulia na maelana a Christ
i fafona airarafolo uria faamourilana na
tooa gi.
12 Na iimola gi na da falea manata
a'abolaa fuagamu ana faatolomailaa gera
sulia na ole-marikolaa, nau ku dooria
gera ka tasa dongaa ada ma daka ole
muusia ada na latoda i talada!
13 Haia, ma ni gamu oote doora ae, a
God e aadafili gamu eeri gamu ka too
nonilaa faasia na kwaieresia gi. Sui
boroi ana gamu ka too nonilaa urinae,
langi musi manata hasa diana go ana
fuana gamu ka roosulia na kwaidooria
ta'a gi ana na noni gamu. Mu rakediana
fuagamu kwailiu eeri gamu ka adomi
gamu kwailiu.
14 Sulia na kwaieresia gi sui faasia a
Moses da oogua ana tee kwaieresia go
ka urii, <<Oko rakediana fuana na iimola
aefera oe gi iilingia o rakediana fuamu i
talamu.>>
15 Haia, ma lea molu ka iilingia doo
momouria kwasi gi ma molu ka firufiru
ma molu ka faafii gamu kwailiu, molu
aada diana, aata tara molu ka tagalangai
gamu kwailiu.

*Na Aanoedoo Aabu fai nia na kwaidoo-
ria ana noni.*

16 Nau ku bae urii: Lea mu faalamainia
na Aanoedoo a God ka talaia na mouri-
laa gamu gi, tara muka too faasia na
kwaidooria ta'a ana noni.
17 Sulia na kwaidooria ana noni e suusia
si taa naa a Aanoedoo Aabu e dooria, ma
si taa naa Aanoedoo Aabu e dooria ka
suusia laugo si taa na noni e dooria. Na
roo si doo naa gi da maalimaea, ma nia
faatainia e afetai muka iilia si taa naa mu
dooria iililana.
18 Lea so na Aanoedoo Aabu ka talai
gamu, na kwaieresia gi faasia a Moses
kasi baita naa faafi gamu.
19 Gia haitamana na doo gi na da ita
mai faasia na kwaidooria ta'a ana noni:
Nia na ooea, ma na doo gi na e bilia ana
aabulolaga,
20 ma na fooasilana nunuidoo, ma na
aarulaa. Ma na tooa gi daka maalimae
ma daka firu, ma da kwaifii, ma da
rakehasu fuagera kwailiu, ma daka hasi
uria naonaolaa. Ma gera tookita gera
uria bubulutaa gi na e tagala faasia na
oofuofua.
21 Ma gera dooria ngalilana doo gera
iimola ete gi, ma da ooewanea i buira
da gwou bubulo, ma da fanga kwere, ma
daka aadea laugo doo garo oro urinaa gi.
Nau ku bae abo ani gamu iilingia baa ku
haea i nao, ni tei gera na da iilia doo naa
gi, tara e langi dasi bobola uria ruulaa i
laona na Initooa a God.
22 Ma na Aanoedoo Aabu e aadea tooa
gi daka rakediana, daka eele mamana, too
kwaimaani, too gwaromaabe, iililana na
doo diana gi, ma aabulolana uria tooa
gi da haitamana daka manata ngado ani
gera,
23 ma na faato'oulaa, ma na daulaa
faafia kwaidooria ana noni. Ta kwaiere-
sia langi kasi suusia go na doo nae gi.
24 Ma na tooa gi na gera tooa a Christ
Jesus gera haumaelia naa na kwaidooria
ta'a gera gi i fafona airarafolo nia a Jesus,
ma na kwaidooria ta'a na nonida e langi

si bobola uria suusigeralaa uria iililaa ta'a gi.
25 Na Aanoedoo Aabu e falea na mouria faalu fuaga, ma nia naa diana fuana gia ka roosuli nia si kada nia ka talai gia ana toolaa naa.
26 Faasia faabaitalaga i talaga, fai nia faarakehasulaa ani gera kwailiu, langi na kwaifiilaa fuagamu kwailiu.

Adomi gamu kwailiu.

6

1 Oote dooragu gi ae, lea so ta wane na da daotoona e aade garo, ni tei ani gamu na Aanoedoo Aabu e talaia ka adomia faasia aade ta'alaa nia. Oko bae harofai fuana, ma oko suusuli oe laugo lea aata oko iili ta'a laugo amu iilingi nia.
2 Haia, muka adomia ni tei na e too ana tesi afetailaa, ma lea so muka aade urinae, tara muka roosulia na kwaieresia na a Christ e falea mai.
3 Lea so ta iimola i talana haea nia ta iimola baita ma nia langi go, tama nia e suge nia go ana i talana nae.
4 Gamu sui muka bubu diana sulia na aabulolaa naa i talana, ma ka manata sulia nia e diana ma e langi. Ma lea nia ka diana, e bobola nia ka tango nia i talana. Sui faasia bolangailana tesi raoa ana i talana fai nia si raoa nia gi na ta wane aai lau e iilida.
5 Sulia tara a God ka keto gia uria si taa gi gia ka iilida i talaga.
6 Ma si kada ta iimola e faatolomainia na tooa gi ana doo mamana gi sulia a Christ, tara daka falea laugo na kwai'adomilaa fuana na iimola nae e faatolomai gera.
7 Muka haitamana doo nae: Afetai so ta wane ka haufinia tesi doo faasia a God. Na iimola ka ngalia laugo doo gi faasia a God sulia na doo gi na nia ka iilida, iilingia na wane ka gonia laugo tesi fufuedoo na e fasida.
8 Lea nia e iilia na doo ta'a gi na na nonina e dooria, tara nia ka mae naa. Ma lea nia ka iilia na doo gi na Aanoedoo Aabu e dooria, tara na Aanoedoo Aabu ka falea mouria firi fuana.
9 I aena naa na langi gia si makeso uria iililana raoa diana gi. Sulia lea langi gia kasi mamalo uria iililana doo diana gi, tara fe dani na a God e filia ka dao mai hai gia ka ngalia kwaiaraa faasia a God.
10 Haia, ana si kadamanga gi na e bobola fuaga, diana fuana gia ka iili diana fuana tooa sui, ma e tasa naa na fuagera na gia aalua go tee bare wela ana fiimamanalaa ana Christ.

Baea isi gi.

11 Rikia fasi na kekedelaa baita na ku kede kou ana abagu i talagu fuamolu.
12 Na tooa naa gi na da iili uria na suungailaa gamu uria na ole-marikolaa, i gera naa na tooa da dooria daka baita i maana tooa gi ma daka baelafe gera i talada sulia na doo gi ana doo i maa gi go ana. Gera ka dooria faa'ole-mariko gamu, sulia gera mou ana na Jiu gi na da faanonifiia na tooa na da uunuunu sulia na maelaa a Christ i fafona airarafolo.
13 Ma ni tei gera boro na gera ole-mariko, langi gera si roo go sulia na kwaieresia a Moses gi. Sui gera ka dooria ada muka ole-mariko eeri daka baelafea gera i talada faafia na mu faalamai gamu uria na ole-marikolaa.
14 Haia, ma ni nau mone, tara ku bae diana go agu sulia na doo a Lord gia a Jesus Christ e iilia i fafona airarafolo. Sulia ana maelaa a Christ, na malutaa ta'a gi laona molaagali naa e uusulia doo mae go ana fuagu, ma ni nau iilingia ku mae naa laugo fuana na malutaa ta'a gi i laona molaagali naa.
15 Nia e langi kasi e'ete go lea so ta wane ka ole-mariko ma so ka langi kasi ole-mariko. Haia, ma na toolaa na ana mouria faalu na a God e falea ana na tofungaedoo.
16 Ma fuana tei gera na da lea sulia na malutaa naa gi lao mourilada, na fanualama ma na kwaimanataia a God ka too fai gera ma fai nia na tooa a God gi sui.
17 Haia, na baelaa i'isi nau e urii, langi ta iimola kasi falea lau ta afetailaa fuagu, sulia na kida naa gi i nonigu e faatainia naa i nau na wane rao a Jesus.
18 Oote doora nau ae, i nau ku fooa uria a Lord gia a Jesus Christ ka rakediana ani gamu sui. Amen.

NA KEKEDELAA NIA PAUL FUAGERA TOOA LAO SOEFAATAIA I EFESUS

1 I nau a Paul, na ku kekede kou naa.
I nau ku aalua aposol nia a Jesus Christ
sulia na kwaidoorilaa a God.
I nau ku falea kou na kekedelaa naa
fuagamu na tooa a God gi na mu too
lao maefera baita naa i Efesus ma na
mourilaa gamu ka too ngado fai nia a
Christ Jesus.
2 Nau ku fooa eeri a God na Maa gia ma
a Lord Jesus Christ ka rakediana fuagamu
ma e aade gamu ka too fanualama diana.

Doo diana gi sulia a Christ.

3 I gia ka baelafea a God na Maa nia
a Lord gia Jesus Christ. Sulia a God e
faadiana gia ana falelana doo diana gi
sui i langi fuana aanoedoo gia gi sulia na
oofulaa gia fai nia a Christ.
4 I nao ana na haungailana na molaa-
gali, a God e fili gia sui naa eeri gia ka
aalua na tooa nia gi i nunufana a Christ,
hai gia ka aabu ma gia ka o'olo i maana.
Ma sulia na rakedianalaa nia a God fuaga,
5 nia ka aalu manataa eeri ka aalu gia
na wela nia gi i nunufana a Jesus Christ.
A God e iili urinae sulia na kwaidoorilaa
nia.
6 Haia, gia ka baelafea a God sulia na
rakedianalaa nia e baita ka tasa fuaga ma
sulia si falelaa o'oni naa nia falea fuaga
ana Wela rakediana nia.
7 Sulia ana na maelana ni kwaisuusilaa
a Christ, a God e luke gia faasia na
kwakwaea ma ka manata lukea na aade
ta'alaa gia gi. Sulia na rakedianalaa a God
nia baita asianaa,
8 sulia nia ka rakediana asianaa ani gia.
Ana na liotooa ma na haitamadoo baita
nia,
9 a God e iilia na doo na ka aalua
manataa, ma ka faatainia na manataa
aagwa nia fuaga na e iilia ana a Christ.
10 Na manata nae na a God tara ka
faamamana ana si kada o'olo bobola ka
urii: tara nia ka oofua na doo gi sui na
nia e haungainia mai langi ma i seegi lao
molaagali, eeri a Christ ka baita usia na
doo nae gi sui.
11 Na doo gi sui na a God e iilida gi, nia
e iilida uria faafonolana na manatalana
ma na kwaidooria nia. Ma sulia laugo na
kwaidooria a God, nia ka aadafili gami
tooa i Jiu gi eeri gami ka aalua tooa nia
gi ana oofulaa gami fai nia a Christ. A
God e iili urinae sulia na manataa nia na
nia ka aalua ua na mai ana i nao sui kafi
haungainia na doo gi.
12 Ma i gami na tooa manata mamana
ua go mai nao ana a Christ, gami ka
baelafea a God initooa.
13 Haia, i nia e urinae laugo ani gamu
na tooa maadiu gi. Sulia ana si kada
na mu rongoa na ainitaloa mamana ana
Faarongolaa Diana, muka too ana mouria
faalu ma muka hau ana tooa a God
gi. Sulia gamu manata mamana ana a
Christ, ma a God ka falea Aanoedoo Aabu
fuagamu iilingia nia bae aalualu ua na
mai ana i nao. Nia urinae na a God ka
faatainia gamu na tooa nia gi.
14 Ma na Aanoedoo Aabu nae na e
too i laona na mourilaga, i nia naa na
mamalafooa fuaga eeri gia ka haitamana
tara gia ka ngalia na doo gi sui na a God e
bae aalualu ana fuana tooa nia gi. Urinae
gia ka haitamana mamana ana tara a God
ka faasuia na lukelagalaa faasia na doo
ta'a gi. Gia ka silia a God na e initoo ka
tasa!

Na fooalaa nia Paul fuagera.

15 Ma i aena na doo nae gi, si kada
nau ku rongoa na fiimamanalaa gamu
ana Lord Jesus ma na rakedianalaa gamu
fuagera tooa a God gi sui,
16 na baelafelaa nau fuana a God
fuagamu e totoo si sui. Ma i nau ku fooa
laugo fuagamu ana si kada oro gi.
17 Ma a God na Maa initoo na God nia
na Lord gia a Jesus Christ, nau ku gani nia
haia ka falea na Aanoedoo Aabu fuagamu.
Sulia na Aanoedoo Aabu nae tara ka falea
liotooa fuagamu ma ka faatainia laugo a
God fuagamu, hai muka haitamana a God.
18 I nau ku fooa laugo eeri na manatalaa
gamu ka diana hai muka haitamana na
mamanaa na e ita mai faasia a God. Ma
laugo hai muka haitamana si taa gi na e
diana tara gia ka ngalia ana si kada e nia

ua mai, na a God e soe gamu uria. Ma
laugo hai muka haitamana na dianalaa
ana na doo gi na tara a God ka falea fuaga
iilingia nia ka bae aalualu ana fuana na
tooa nia gi.
19 Ma laugo hai muka haitamana na
baitalaa na mamanaa a God na e rao ani
gia na tooa manata mamana gi. Ma i nia
naa na mamanaa na e rigita asianaa,
20 na a God e iilia ana si kada nia e
tataea Jesus Christ faasia na maea ma ka
faagwourufia i bali aaolo ani nia i langi.
21 Ma i seenae a Christ e Aaofia baita
fuana na wane baita gi sui i langi. Ma na
hatana a Christ ka baita liufia na wane
baita gi sui ana si kada nae ma laugo ana
si kada ka dao mai na e too si sui.
22 A God e aadea sui naa na doo gi sui ka
too i farana a Christ, ma ka aadea a Christ
ka baita usia na doo gi sui, eeri a Christ
ka adomi gia na tooa na manata mamana
ani nia.
23 Haia, ma i gia na tooa gi na gia
fiimamana ani nia, gia ka iilingia na
nonina a Christ, ma i nia na gwou ani
gia. Ma sulia na gia, a Christ kasi too ana
ta kurulaa. Ma sulia a Christ, e langi si
kurulaa lao tesi gula.

Toolaa ana mouria faalu.

2

1 I nao na mai, i gamu musi too ana
mouria firi sulia molu si lea go sulia na
kwaieresia a God gi, ma muka aadea na
doo ta'a oro gi.
2 Ana kada nae i nao, mu lea amolu
sulia na malutaa ta'a la molaagali, ma
molu roo agamu sulia kwaieresia a Satan
na e baita usia na aagalo ta'a ma ka talaia
na tooa na daka aaburongo ana a God.
3 Ma gia urinae laugo, ana si kada i nao
na mai, ma na aabulolaa gia ka ta'a sulia
gia roosulia na kwaidooria ta'a na noniga
gi ma na manata ta'a gi. Gia iilingia
na tooa gi sui, sulia na aabulolaga gi ka
ta'a ma gia ka bobola uria ngalilana na
kwakwaelaa faasia a God.
4 Ma ka urinae boroi, na kwaimanatailaa
nia a God fuaga e baita, ma na rakedi-
analaa nia fuaga ka baita laugo.
5 Ma sulia a God ka urinae, nia ka adomi
gia si kada gia ka aaburongo ua ani nia
ma gia ka iilingia tooa da mae naa. A
God ka falea mouria firi fuaga iilingia nia
ka falea na mouria firi fuana a Christ
ana si kada nia ka tatae nia faasia na
maea. Sulia a God ka faamouri gia sulia
na rakedianalaa nia.
6 Ma sulia gia ka oofu fai nia a Jesus
Christ, God tara ka tatae gia laugo fai nia
a Christ eeri gia ka mala na aaofia gi fai
nia i langi.
7 A God ka aade urinae eeri nia ka faatai
nia na rakedianalaa baita na nia e falea
fuaga ana Jesus Christ, eeri tooa gi sui
ana si kada gi sui daka haitamana na
rakedianalaa nia.
8 Sulia a God e faamouri gia ana na
rakedianalaa nia sulia na fiimamanalaa
gia. Nia e langi kasi faamouri gia go i
nunufana raolaa gia i talaga. Ma lau ana,
a God e fale o'oni go ana na mouria faalu
fuaga.
9 Nia naa, ta iimola e afetai ka bae
nounou sulia na mouria faalu nia, sulia
a God kasi falea sulia ta raoa na gia ka
iilia.
10 A God e haungai faalu ani gia ana
Jesus Christ, eeri gia ka iilia na raolaa
diana gi na nia e kwaimaasi ua go mai
ana i nao fuaga uria na iililana ma lealaa
sulia.

Oofulaa sulia a Christ.

11 Ma sulia i gamu na tooa maadiu gi,
molu manata fasi sulia na toolaa gamu
i nao. I gera tooa gi i Jiu mone, gera
ole-mariko, ma i gera daka alangi gomolu
ana <<Tooa uugita>>, sulia langi molu
si haitamana ole-marikoa. Sui na ole-
marikolaa, nia na malutana i sulia na
noni go ana.
12 I gamu haitamana, e tau na mai gamu
too tau faasia a Christ, ma gamu langi lau
tooa a God, ma e langi musi ado ana na
doo diana na a God e bae aalualu ana
fuana na tooa nia gi. Ma muka too go
agamu i laona molaagali, ma e langi musi
manata mamana ana a God, ma e langi
musi maasia go ta doo diana.
13 Sui boroi ana muka too tau faasia a
God ana si kada i nao, ana si kada naa,
sulia mu oofu naa fai nia a Jesus Christ, i

gamu mu too garangia naa a God ana na
maea ni kwaisuusilaa a Christ.
14 Ma i gemelu Jiu gi fai gomolu tooa
maadiu gi, a Christ e aadea na oogulaa
kwaimaania gia ka fanualama eeri gia
ka aalua tee bubulutaa. I sulia nia
e faalamainia i talana daka haungia i
fafona airarafolo, nia ka lafua malutaa
gera tooa Jiu gi ma na tooa maadiu gi na
aadea dasi kwaimaani.
15 Sulia a Christ ka lafua na kwaieresia
gi na a Moses e falea, eeri gia na roo
bubulutaa tooa naa gi ka aalua tee tooa
go sulia gia gi oofu fai nia. Urinae a Christ
ka aade gia ka kwaimaani fai gia kwailiu.
16 Haia, ana maelaa a Christ i fafona
airarafolo, nia ka lafua na maani uulalaa
i matangana tooa i Jiu gi fai nia gera tooa
maadiu gi. Ma ana maelaa nia laugo, nia
ka oofua na roo bubulutaa tooa eeri gia ka
aalua tee bubulutaa go, ma nia ka oolifai
gia siana a God.
17 Nia naa, a Christ ka sifo mai lao mo-
laagali, ma ka ainitalongainia na Faaron-
golaa Diana sulia na fanualama fuagamu
tooa maadiu gi na musi fooasia a God ma
fuagami laugo na Jiu gi na mi fooasia a
God.
18 Sulia na doo na a Christ e iilia naa
gami tooa Jiu gi ma gamu tooa maadiu gi
gia ka lea oofu mai siana a God na Maa
ana tee Aanoedoo Aabu.
19 I aena naa, i gamu tooa maadiu gi
langi gamu si e'ete faasi gami tooa Jiu gi.
Sulia si kada naa, gamu naa tooa a God gi
naa fai gami, ma a God naa na Maa gia.
20 I gia tooa manata mamana gi, gia
iilingia ta luma a God e tolea i fafo ta
fou. A Jesus Christ naa na fou nae. Ma
na aposol gi fai gera na profet gi naa gera
na bae fungu gi ana luma nae. Ma i gia
naa na bali ana doo gi uria kasilana na
luma nae.
21 Ma a Christ naa na e aadea na luma
nae loulou ka ngasi ma ka aalua beu aabu
uria fooasilana a Lord.
22 Ma i gamu laugo tooa maadiu gi,
gamu ka iilingia laugo teni si doo uria na
kasilana na luma na a God e too ana na
Aanoedoo Aabu.

Na raolaa a Paul fuagera tooa maadiu gi.

3

1 Ma sulia na doo nae gi, i nau a Paul
ku fooa fuana a God eeri nia ka adomi
gamu. I nau ku too i laona beu ni kanilaa
sulia ku ainitalongainia na Faarongolaa
Diana sulia a Jesus Christ fuagamu na
tooa maadiu gi.
2 I nau ku haitamana, mu rongoa sui
naa a God e tagofale nau naa sulia na
rakediana nia, eeri kuka rao uria adomi-
lagamu urinae.
3 Ma God ka faatainia na manata aagwa
nia ani nau, ma kuka kekede to'ou sulia.
4 Ma lea muka iidumia, tara muka
haitamana si taa naa nau ku haitamana
sulia na doo gi na e too haufini ua na mai
sulia a Christ.
5 I nao na mai, na manataa aagwa nae
e too haufini faasia na iimola gi sui. Haia,
ma ana si kada naa, sulia na raoa na
Aanoedoo Aabu, a God ka faatainia sui
naa fuagera aposol gi fai nia na profet
aabu nia gi.
6 Ma na manataa aagwa nae urii: sulia
gamu tooa maadiu gi muka manata ma-
mana ana Faarongolaa Diana, a God ka
faadiana gamu laugo fai nia na tooa i Jiu
gi. Ma gia too oofu ana tee bubulutaa, ma
tara gia ka ngalia si doo gi sui na a God e
bae aalualu ana gi i sulia a Jesus Christ.
7 Ma a God ka aadea haia ni nau tee
wane raoa nia eeri kuka ainitalo ana na
Faarongolaa Diana. A God ka aade nau
wane raoa nia ana rakedianalaa nia ma
ana mamanaa baita nia.
8 Ma so ni tei go ana na ka to'ou ana
na tooa na da manata mamana ana a
God e baita liufi nau. Ma sui boroi ana
ka urinae, a God e faadiana nau ana
falelana raoa fuagu uria ainitalongailana
na Faarongolaa Diana sulia na doo di-
ana asianaa gi na a Christ tara ka falea
fuagamu tooa maadiu gi.
9 Ma nia ka oodu nau laugo eeri kuka
talamatai nia fuana tooa gi sui sulia
si manataa aagwa a God. A God, na
e haungainia na doo gi sui, nia kasi
faatainia na manataa nae ua mai i nao,
10 haia ana si kada naa, sulia na tooa
gi na da manata mamana ana a Christ, a
God kafi faatainia fuana ensel baita gi ma
na doo kwaitalai gi i langi, eeri gera ka

haitamana na liotoolaa nia e baita ma ka
e'ete kwailiu.
11 Haia, a God e iilia doo nae sulia nia
manata ua mai sulia ana hafalilana. Ma
nia e iilia nae sulia Jesus Christ na Lord
gia.
12 Ma sulia gia na gia oofu fai nia a
Christ ma sulia na gia manata mamana
naa ani nia, gia si ida uria daolaa i maana
a God.
13 I aena naa, nau ku gani gamu musi li-
obukonu sulia na nonifiilaa nau fuagamu.
Sulia nau ku nonifii eeri kuka adomi
gamu.

Na rakedianaa nia Christ.

14 Ma sulia na doo nae, i nau ku
boururu kuka fooa fuana a God na Maa.
15 Ma na doo momouri gi sui i lao
molaagali ma mai langi laugo, a God naa
e haungai gia sui.
16 Ma i nau ku ingo ani nia, ana initooa
baita nia, nia ka falea mamanaa fuagamu
ana na Aanoedoo Aabu eeri na mourilaa
gamu ka rigita teefou.
17 Ma nau ku fooa laugo eeri a Christ
ka too i laona na mourilaa gamu sulia na
fiimamanalaa gamu ani nia. Ma i nau ku
fooa laugo eeri na doo gi sui na mu iilida,
muka iilida i nunufana na rakedianalaa
gamu.
18 Nau ku fooa urinae eeri gamu ma fai
gami laugo na tooa a God gi sui, gia ka
bobola uria haitamanalana na baitalaa na
rakedianalaa nia a Christ fuaga.
19 Iiu, i nau ku fooa eeri muka haita-
mana na rakedianalaa nia a Christ, boroi
ana ka afetai fuana ta iimola ka filo diana
teefou ana. Ma lea muka haitamana na
rakedianaa nia a Christ, tara muka fungu
ana malutana a God.
20 Gia silia a God sulia na mamanaa
baita nia e rao i laona mangoga, nia
ka haitamana iililana go doo oro gi uria
adomilaa gia, liufia lau na gia bobola uria
ganilana naa ma langi manatalaa uria.
21 Gia na tooa gi na gia manata ma-
mana, fai nia a Jesus Christ laugo, gia sui
gia ka baelafea a God si kada nae ma e
langi si sui. Amen.

Gia ka aalua tee noni.

4

1 Haia, sulia si doo nae gi, i nau na ku
too ni kanilaa sulia na ku rao fuana a
Lord, i nau ku ii ani gamu muka iili diana
iilingia na doo aabulolaa na e bobola uria
toolaa na tooa a God e soeda uria manata
mamanalaa.
2 Muka too faasia na faabaitalaa gamu
i talagamu, ma e diana fuana muka too
harofaia fai nia gwaromaabelaa. Ma
muka faatainia na rakedianalaa gamu
ana gwaromaabea fuagamu kwailiu.
3 Muka rao ana rigitalaa gamu gi eeri
muka tasa dongaa ana na kwaimaania
kwailiu fuagamu na Aanoedoo Aabu e
falea fuagamu.
4 Sulia gia na tooa na gia manata ma-
mana ana a Christ, gia ka iilingia tee si
noni naa fai nia. Ma laugo tee Aanoedoo
Aabu na e talai gia sui. Ma tee mouria firi
go na gia kwaimaasi ngado maasia sulia
a God e soe gia mai uria.
5 Ma gia ka too ana tee Lord go, nia naa
na a Jesus. Ma i nia taifili nia go na gia ka
manata mamana ani nia. Ma nia go ana
na aadea gia ka siuabu.
6 Ma tee God go nia e too, ma nia a Maa
gia sui. Ma i nia ka baita usi gia sui, ma
nia ka rao ani gia ma ka too i lalo ani gia.
7 Ma i gia sui na gia fiimamana, a Christ
e falea tee tee iimola ani gia na falelaa
diana, iilingia na kwaidooria a Christ.
8 Sulia na Kekedelaa Aabu e bae urii,
<<Si kada nia e lea i langi, nia ka ngalia
mai na iimola gaulaa oro gi fai nia. Ma
nia ka falea na falelaa gi fuana tooa gi.>>
9 Haia, ma taa naa na malutaa naa na
baelaa urii, <<nia e lea i langi>>? Na
malutaa naa e urii, a Christ e sifo fasi mai
lao molaagali nao.
10 Ma a Christ na e sifo mai lao molaa-
gali, nia naa laugo na e tatae uria i langi,
na gula na e liufia na gula gi sui mai langi.
Haia, ma i nia e aade urinae haia ka too
ana gula gi sui.
11 Ma a Christ laugo naa e falea na
falelaa diana gi fuana tooa gi. Ta bali ani
gia, nia ka aalu gera ana aposol gi, ma ta
bali ka aalu gera ana profet gi. Haia, ma
teni tooa aai gi lau, nia ka aalu gera ana
tooa ni ainitalongailana na Faarongolaa

Diana. Ma teni tooa aai lau, nia ka aalu
gera ana tooa kwaitalai gi ma faatolomai
gi laona soefaataia.
12 I aena na nia ka falea na liotoolaa
nae gi fuaga sui urinae, eeri gia ka bobola
uria raolaa fuana a God eeri gia ka
kwai'adomi lao na soefaataia ana tooa
gi na da manata mamana, na nonina a
Christ.
13 Ma gia ka oofu ana tee bubulutaa ana
tooa da manata mamana gi ma fai nia na
haitamalaa gia ana na Wela nia a God.
Ma tara na fiimamanalaa gia ka rigita, ma
urinae laugo na malutaga gi tara ka rafo
iilingia laugo a Christ.
14 Ma ana si kada gia ka rafo urinae,
langi gia si iilingia ta baru na ooru ka
ufutainia ma na nafo gi ka haungia eeri
ka lea garo go ana, sulia e afetai gia
ka manata mamana ana ta faatolomaia
na e e'ete kwailiu na tooa susuge gi da
faatolomai nia.
15 Ma gia mone gia ka bae mamana ana
malutaa na e faatainia na rakedianalaa
gia gi, ma na aabulolaga sui na gia
iilifainia na aabulolana a Christ na wane
baita gia.
16 Ma i gia gi iilingia tee nonidoo, ma a
Christ na gwou. Ma tee tee iimola aga, nia
ta bali ana noni, ma ka too ana na raoa
nia. Ma a Christ e aade gia ka too oofu
eeri gia ka aalua tee noni nae. Ma si kada
gia ka iilia na raoa na e bobola fuaga, na
noni nae ka bulao mai ma ka rigita sulia
na rakedianalaa gia gi fuaga kwailiu.

Na mouria faalu sulia a Christ.

17 Sulia na mamanaa na a Lord e falea
mai fuagu, i nau ku bae fifii ani gamu haia
muka lugasia na malutaa na e ta'a gi na
na tooa gi na e langi dasi manata mamana
ana Christ da iilida gi. Na manataa gera
gi laugo na doo ta'a gi sui go ma doo
tatagwai gi sui go.
18 Ma gera langi dasi haitamana laugo
ada na malutaa gi sulia a God. Ma e langi
dasi too ana na mouria faalu na a God e
falea, sulia gera kasi haitamadoo ma dasi
dooria oolisia na aabulolada.
19 Ma i gera dasi ida go sulia na aab-
ulolaa ta'a gera gi, ma gera ka roosulia
ada na kwaidooria ta'a gera gi, ma gera
ka iilia na kwalukaela doo bilia gi.
20 Ma i gamu mone, ana si kada baa na
tooa gi da ainitalongai nia ana a Christ
fuagamu, langi dasi toolamainia go tesi
maluta ta'a urinae gi.
21 Gamu ka rongoa na mamanaa sulia a
Christ, ma muka manata mamana na ana
faatolomailaa mamana faasi nia.
22 Ma sulia si doo nae naa, muka oolisia
na eetana malutaa gamu gi na e fungu
ana kwaidooria ta'a gi na e suungai gamu
uria iili ta'alaa na haitamana ka naga
funui gamu.
23 Nia bobola fuana gamu ka faala-
mainia a God ka faafaalua na mouria
gamu gi.
24 Ma na malutaa gamu gi sui ka hau
ana iimola faalu, na a God e haungainia
iilingia na malutana. Haia, na wane faalu
urinae, nia ka faatainia na faalulaa nia
ana na aabulolana na e o'olo ma ka aabu.
25 I aena naa na, mu lugasia na suge-
laa. E diana fuana si taa gi sui na mu
haeda fuana tooa manata mamana gi ka
mamana, sulia gia sui gia naa iilingia si
nonina a Christ.
26 Ma lea ta iimola ani gamu ka rake-
hasu, langi osi faalamatainia na rakeha-
sua nae ka talai oe oko iilia tesi doo na
e ta'a. Ma e diana fuana oko faasuia na
rakehasua oe ali'ali suifetei hato kafi suu,
27 aata a Satan ka too ana si kada uria
talailamulaa ana rakehasua oe.
28 Haia, ma ni tei ani gamu na e beli,
nia ka too naa faasia na belilaa, ma ka rao
ana eeri nia ka todadoo ana tesi doo fuana
na mourilana ana malutaa na e o'olo, ma
ka haitamana ka adomia ana tooa siofaa
gi laugo.
29 Ma muka too faasia na baelaa ta'a
gi, ma lau ana muka haea na baea gi na
haitamana ka falea kwai'adomilaa, eeri
muka faadianaa na tooa gi na da rongoa
na baelaa gamu.
30 Ma muka too faasia na iililana doo
gi na haitamana ka faaliobukonua na
Aanoedoo Aabu a God. Sulia na Aanoedoo
Aabu naa na mamalafooa i lalo ani gamu
na ni gamu na doo a God gi, ma na
mamalafooa laugo ana tara ana fe Dani
ka dao mai na a God tara ka faasuia na
faamourilana ani gamu.
31 Haia, muka too faasia maani uulalaa
fuagamu kwailiu, ma muka too faasia

na rakehasulaa kwailiu, ma faasia na
oolisusuulaa ana riilaa ma na baelaa ta'a
gi. Muka too faasia na maasusuala gi
teefou.
32 Ma na aabulolaa gamu ka diana
fuagamu kwailiu, ma muka rakediana ma
muka kwaimanatai fuagamu kwailiu. Ma
muka manata luke gamu kwailiu ana doo
ta'a gi na mu iilida gi, iilingia a God e
manata luke gamu sui na sulia doo a
Christ e iilia gi.

Gia ka too i laona raralaa.

5

1 Haia, ma sulia i gamu na wela firia nia
a God gi, muka iilifainia laugo na malutaa
nia.
2 Ana si kada gi sui, muka rakediana
fuana tooa gi, iilingia laugo na a Christ
e rakediana fuaga sui, ma ka falea na
mourilana uria faamourilaga. Sulia nia
ka kwaisuusi ani nia i talana, ma a God
ka eele sulia na kwaisuusia nia.
3 Ma sulia i gamu na tooa a God gi,
muka too faasia na aabulolaa bilia iilingia
na ooelaa ma na lulugonilaa. Muka too
faasia na doo nae gi teefou eeri ta iimola
ka langi si uunuunu sulia doo urinae gi
boroi suli gamu.
4 Ma muka too faasia na baelaa ta'a gi
ma na baelaa bilia gi ma baea ni onionga
ta'alaa. Ma lau ana, e diana fuana muka
baelafea a God.
5 Doo mamana gi nau ku haea fuagamu,
so ni tei na aabulolana e bilia ma langi ka
ooe ana, e afetai nia ka ruu i laona Initooa
a Christ ma a God. Ka urinae laugo fuana
ni tei naa e lulugoni, sulia na doo nae gi
nia uusulia na fooasilana na nunuidoo.
6 Ma sulia na aabulolaa e'ete gi urinae,
a God tara ka rakehasu ma ka falea
kwakwaelaa fuana tooa na da aaburongo
ani nia. Nia naa, muka too faasia na
manata mamanalaa ana baelaa nue na
tooa susuge gi da haea.
7 Muka too faasia na tooa urinae gi.
8 Ana si kada ua na mai nao, i gamu i
talagamu mu too mai i laona na rorodoa,
ma sui i gamu mu hau na ana na tooa a
Lord gi, ma muka too naa i laona raralaa.
Nia naa na aabulolaa gamu ka bobola fai
nia na tooa na da too i laona raralaa.
9 Sulia na tooa gi na da too i laona
raralaa, a God e adomi gera eeri na
aabulolana e diana ma na baelaa gera ka
mamana.
10 Muka iiliili uria na haitamanalana si
taa naa e faaelea a Lord.
11 Ma e langi musi iilia na doo ta'a gi
naa na tooa da too la rorodoa da iilida.
Ma lau ana, muka faatainia na doo ta'a
gera gi, ma muka bae abo fuada.
12 Haia, na doo gi na da iili aagwa
ana naa doo ta'a gi asianaa, na doo
kwaifaa'idai urinae gi na baelaa boroi
sulia.
13 Ma si kada na doo gi sui ka dao mai
i laona raralaa, na tooa gi sui gera ka
haitama diana ana.
14 Sulia na taa naa na raralaa e talafia,
tara na tooa gera rikia. Sulia nia naa daka
bae urii, <<I gamu na tooa gi na mu teo
ma i gamu na mu mae, muka tatae faasia
maea, haia na raralana Christ ka talafi
gamu.>>

15 Nia urinae, muka susuli diana ana
malutaa gamu gi eeri na aabulolaa gamu
ka iilingia na tooa liotoo gi ma langi lau
iilingia na tooa lalafusi doo gi.
16 Ma ana si kada gi sui, muka iilia na
doo diana gi na e bobola fuagamu uria
iililana. Sulia kada naa, na tooa oro gi da
iili ta'a.
17 Nia naa, muka too faasia na aabu-
lolaa neena, ma lau ana muka manata
diana agamu sulia taa gi na kwaidooria
a Lord fuagamu uria iililana.

18 Haia, ma muka too faasia gwou
baitalaa ana waen, sulia si doo nae tara
ka labasi gamu. Ma lau ana, muka fungu
ana Aanoedoo Aabu eeri ka talai gamu.
19 Ma ana si kada molu ka figu oofu ana,
muka bae ana baelaa gi faasia na Sam
gi, ma muka nguulia na nguu aabu gi ni
sililana a Lord. Muka faatainia na eelelaa
gamu gi ana si kada muka silia a God ana
nguulilana nguulaa gi.
20 Ma sulia na oofulaa gamu fai nia a
Lord gia Jesus Christ, ana kada gi sui,
muka baelafea a God a Maa fuana na doo
gi sui na e dao mai.

Sulia na afe gi ma na aarai gi.

21 Muka hasi uria roolaa sulia na
kwaidoorilaa gamu kwailiu, sulia na
manata baitalaa gamu ana a Christ.
22 Haia, ma ni gamu aai afe gi, muka
roosulia na aarai gamu gi, iilingia laugo
na mu roosulia a Lord.
23 Sulia na wane aarai e too ana initooa
faafia na afe, iilingia laugo na a Christ e
too ana na initooa faafi gia na tooa na
gi manata mamana ani nia. Ma a Christ
ka faamouri gia, ma gia naa iilingia na
nonina.
24 Ma e uusulia laugo na malutaa nae,
na geni afe naa ka roo naa mone sulia
na aarai nia ana doo gi sui, iilingia laugo
gia na soefaataia gia ka roo laugo sulia a
Christ.
25 Haia, ma ni gamu wane aarai gi,
muka rakediana fuana afe gamu gi, iilin-
gia laugo a Christ e rakediana fuaga
na tooa gi na gia manata mamana, ma
ka aalamatainia talana daka haungi nia
oolisi gia eeri nia ka faamouri gia.
26 Nia iili urinae eeri nia ka faaabua na
soefaataia, ma ka faafaalua ana siuabulaa
ma ana baelana.
27 Ma nia ka aadea laugo si doo nae eeri
nia ka falea na soefaataia fuana i talana,
iilingia gia na afe diana nia, ma ka langi
tesi doo kasi ta'a sulia gia gi faalu naa ma
gi o'olo naa ma gi diana i maana.
28 Gamu na wane aarai gi, muka rake-
diana fuana afe gamu gi iilingia laugo
na mu rakediana fuana na noni gamu i
talagamu. Sulia na wane na e rakediana
fuana na afe nia, nia ka rakediana laugo
fuana na nonina i talana, sulia daaro hau
na ana tee doo.
29 E langi ta iimola hasa ka maasusuala
ana nonina i talana. Ma lau ana, i nia
e hangonia ma ka aadasulia i talana,
iilingia a Christ e aadea laugo fuana na
soefaataia.
30 Ma gia na tooa gi na gia manata
mamana ani nia, gia naa na nonina a
Christ.
31 Sulia na Kekedelaa Aabu e bae urii,
<<Urinae, na wane tara ka tafusia tee nia
fai nia maa nia, ma ka aarai. Haia, na
wane naa fai nia na geni naa, daaro ka
aalua tee doo.>>
32 Haia, ma si doo haufini nae na a God
e bae tafa ana fuaga na e mamana, ma
na haitamalaa nau nia e urii nae, i nia ka
bolangainia fai nia a Christ ma ni gia tooa
gi na gia manata mamana.
33 Sui si Kekedelaa Aabu e faatainia
laugo doo sulia na aarai gi fai nia afe
gi urii: na wane na o aarai naa, oko
rakediana fuana na afe oe iilingia oe o
rakediana fuamu i talamu. Ma laugo na
geni na o afe naa, oko manata baita ana
aarai oe.

Sulia na maa fai nia tee fai nia na wela daaro gi.

6

1 Ma i gamu na wela gi, muka roosulia
na baelana maa gi fai nia ni tee gamu,
sulia nia na aabulolaa diana na a Christ
e dooria.
2 Ma tee si gula lau na a God e bae
kwaieresi ana fuaga na nia urii, <<Muka
manata baita ana a maa fai nia ni tee
gamu.>> Ma na kwaieresia naa na eetana
kwaieresia na nia e oofua na bae aalan-
gaia nia urii,
3 <<eeri muka too diana, ma tara na
mourilagamu tara ka tekwa i seegi la
molaagali.>>
4 Haia, ma gamu na maa fai nia ni tee
gi, muka too faasia na faarakehasulana
na wela gamu gi. Ma lau ana, muka
faatolomai gera ma muka bae abo ana
malutaa na e bobola fuana na tooa na da
manata mamana ana a Lord.

Sulia na tooa initoo usia na tooa ni rao gi.

5 Haia, ma ni gamu tooa rao gi, muka
roosulia baelana ni tei na e too ana
initooa usi gamu seegi la molaagali, ma
muka faamou ani gera. Ma muka roosuli
gera ana eelelaa iilingia hasa mu rao
fuana a Christ.
6 Muka iili diana urinae langi lau ana
si kada go na tooa initoo usi gamu gi da
bubu ana faafi gamu eeri gera ka eele suli
gamu. Ma lau ana, muka roosuli gera ana
si kada gi sui iilingia a God e dooria, sulia
gamu na tooa ni raoa a Christ gi.
7 Muka eele uria raolaa iilingia mu rao
fuana a God, ma langi lau fuana tooa lao
molaagali taifilia go ana.

8 Sulia gia haitamana ua go lea na rao-
laga e diana, tara a God ka kwaiarangai
gia ana doo diana gi, sui boroi ana gia
tooa ni rao o'oni ma so ka langi.
9 Haia, ma i gamu tooa initoo usia tooa
ni rao gi, muka aabulo diana laugo urinae
fuana tooa ni rao gamu gi. Muka too
faasia na bae rakehasu uria faamoulaa
gera. Sulia mu haitamana sui naa i gamu
fai nia na tooa ni rao gamu gi, gamu sui
go gamu too ana tee God na wane baita
gamu. Sulia nia langi si eefa ana ta iimola.

I gia iilingia wane oomea gi.

10 Haia, si baea i'isi nau gi naa fuagamu
naa, muka faarigita gamu i talagamu ana
a Lord ma ana na mamanalaa baita nia.
11 Muka dau ana na raunga ni firulaa na
a God e falea, eeri muka liutafa faasia a
Satan si kada nia ka hasi uria na labasilaa
gamu.
12 I sulia gia langi gia si firu fai gera na
tooa gi go ana, ma fai gera na aanoedoo
ta'a gi na langi dasi too lao molaagali, na
gera rigita ma gera too ana mamanaa ana
si kada ta'a nae.
13 I aena naa na, muka dau ana na
raunga ni firulaa na a God e falea, eeri
ana si kada ana firulaa fai nia na aagalo
ta'a e dao mai, tara muka bobola go
agamu uria liutafa ana na maalimaea
gamu. Ma ana si kada ni firulaa e sui,
tara gamu naa muka saitasa.
14 I aena naa, muka folo diana suusi
gamu. Ma na baelaa mamana gamu gi
ka iilingia na oko i liitagamu. Ma na
aabulolaa o'ololaa gamu gi ka iilingia na
talo suusia na ruruu gamu gi.
15 Ma muka aadea aagau ana si kada gi
sui ana baelaa sulia na Faarongolaa Diana
sulia na fanualama, sulia nia naa na tae
silipa aegamu gi.
16 Ma na fiimamanalaa gamu ka iilingia
na talo gamu gi eeri muka bobola uria
haungailana na sua ni eere gi sui na a
Satan e labu gamu ana.
17 Ma na faamourilaa a God ani gamu
ka iilingia na kefi gamu na e talo suusia
na kete gamu gi. Ma na baelana a God,
ka iilingia naefe ni firulaa na Aanoedoo
Aabu e falea fuagamu.
18 Ma muka fooa tatangai ana si kada
gi sui, iilingia na Aanoedoo Aabu e talai
gamu ana. Muka gania si kwai'adomilaa
faasia a God. I aena naa na muka folo
diana suusi gamu, ma muka too faasia
aalamatainia a Satan ka saitasa faasi
gamu. Ma ana kada gi sui, muka fooa eeri
a God ka adomia na tooa manata mamana
gi sui.
19 Ma muka fooa laugo fuagu eeri si
kada kuka bae, a God tara ka falea na
baelaa nia gi fuagu, eeri langi kusi mou
lau ma tara kuka ainitalo ana Faarongo-
laa Diana na e too haufini ua na mai.
20 Nau ku aalua wane ni bae a Jesus
Christ uria na ainitalolaa ana Faarongo-
laa Diana nae, boroi ana nau ku too lao
beu ni kanilaa sulia na baelaa nau nae gi.
Muka fooa eeri kuka bae rara'a sulia na
Faarongolaa Diana iilingia a God e dooria.

Bae dianalaa i'isi gi.

21 A Tikikus, na waihaasi fifii gia ma
na wane rao mamana a Lord, nia tara
ka faarongo gamu sulia na toolagu eeri
muka haitamana na doo gi sui na e fuli
ani nau seegi.
22 Nia na aadea ku eeresi nia kou
siagamu, eeri nia ka uunuunu sulia toolaa
gemelu, ma eeri nia ka kwaiarei ani
gamu.
23 I nau ku fooa eeri a God a Maa
fai nia a Lord Jesus Christ ka falea
fanualama fuagamu tooa na mu manata
mamana ana a Christ, ma tara ka rake-
diana fuagamu fai nia faangasilana na
fiimamanalaa gamu.
24 Ma nau ku dooria a God ka rakediana
fuana tooa gi sui haia na rakedianalaa
gera ka langi si lafu faasia a Lord gia Jesus
Christ.

NA KEKEDELAA A PAUL FUANA SOEFAATAIA I FILIPAE

1 nau a Paul fai nia a Timothy, na roo
wane rao nia a Jesus Christ. Gemere
kekede kou fuagamu tooa gi sui na mu
manata mamana ana a Jesus Christ ma
muka too lao maefera baita i Filipae,
ma laugo fuagera tooa naonao gamu gi
ana soefaataia fai nia na tooa gi na gera
kwai'adomi lao soefaataia.
2 I nau ku fooa eeri a God a Maa gia ma
a Lord Jesus Christ ka rakediana fuagamu
ma ka falea na fanualama fuagamu.

Paul e fooa fuagera.

3 I nau ku baelafea asianaa a God
nau uri gamu ana si kada gi sui na ku
manatatoo gamu ana.
4 Ma kuka eele asianaa si kada ku fooa
ana fuagamu sui,
5 sulia ku manatatoona na kwai'adomilaa
gi na mu iilida gi fuagu ana raolaa ana
Faarongolaa Diana ana hafalilana ua na
mai ana si kada mu manata mamana ana
lea ka dao i tara'ena.
6 Ana kada nae a God e hafalia si raoa
diana na e iilida gi i seenaa ani gamu,
ma i nau ku haitamana i nia tara ka tasa
dongaa lau lea ka faasuia na raolaa nae
ana fe Dani a Christ ka ooli mai ana.
7 Nia e o'olo go ana haso kuka manata
urinae ani gamu, sulia nau ku rakediana
fuagamu. Sulia sui boroi ana nau ku
too ana kanilaa ma laugo ana si kada ku
liliu uria ainitalolaa ana na Faarongolaa
Diana, muka adomi nau fai nia na raolaa
diana nae.
8 A God ana ka faamamanaa na doo gi
na ku haeda e mamana sulia na rakedi-
analaa baita nau fuagamu iilingia laugo
na rakedianalaa nia Jesus Christ fuagamu.
9 Haia, i nau ku fooa laugo eeri na
rakedianalaa gamu ma na haitamadooa
gamu gi ma na liotooa gamu gi ka tasa
dongaa ana hau ana baita lau,
10 eeri muka bobola fai nia aadafililana
na doo gi na e diana ma e o'olo, eeri muka
too o'olo ma e langi dasi feengi gamu ana
tesi doo ana ana fe Dani a Christ ka ooli
mai ana.
11 Nia naa, na mourilaa gamu gi ka o'olo
teefou sulia na doo gi na Jesus Christ e
iilida fuagamu. Ma lea na mourilaa gamu
gi ka o'olo urinae, tooa oro gi tara daka
baelafea a God.

Na mouria mamana.

12 Oote waihaasi nau gi ae, nau ku
dooria muka haitamana na afetailaa baa
gi da dao ani nau e diana go ana, sulia
tooa oro gi da rongoa na Faarongolaa
Diana sulia na afetailaa nau gi.
13 Sulia na tooa ni firua gi na da folo
i seegi la beu baita naa a aaofia, ma
na iimola gi sui na da too i see, gera
haitamana go ada na ku too lao beu ni
kanilaa sulia i nau na wane raoa nia a
Christ.
14 Ma sulia laugo na ku too lao beu ni
kanilaa, nia naa e aarea orolana tooa gi
na da manata mamana ana a Lord, eeri
gera ka ainitalo rara'a ana Faarongolaa
Diana ma e langi dasi mou.
15 Haia, ma ta bali ani gera, gera ainitalo
ana Christ sulia gera kwaifii ani nau
ma daka haitamana oolisusuulaa. Ma
bali ada mone, na malutaa gera gi da
ainitalo sulia gera da doori mamana ana
na Faarongolaa Diana.
16 Gera ainitalo ana sulia na rakedi-
analaa gera fuagu, sulia gera ka haita-
mana a God e fili nau uria si raoa ni
faamamanalana na Faarongolaa Diana.
17 Sui bali aai, na malutaa gera gi e
aadea na ainitalolaa gera ana a Christ
ka langi si diana. Sulia gera dooria na
iililana si doo nae ka liufi nau. Gera iili
urinae sulia gera ka manata tara gera ka
falea na afetailaa lau fuagu si kada ku too
lao beu ni kanilaa.
18 Haia, diana go ana. Nau ku eele
faafia na raolaa gera gi sui boroi ana na
kwaidoorilaa gera e diana langi so ka ta'a.
Sulia gera ainitalo ana Christ ana malutaa
oro gi. Sui boroi ana gera ka urinae, na
eelelaa nau langi kasi sui,
19 sulia i nau ku haitamana tara kuka
haga go agu faasia na beu ni kanilaa
naa sulia na fooalaa gamu fuagu ma na
kwai'adomia nia na Aanoedoo a Jesus
Christ.

20 Ma na doorilaa baita nau, na nau ku
tagofalea na agu a God ana, haso kuka
roosulia na agu kwaidoorilaa nia ma kusi
mou, eeri na tooa gi daka silia a Christ suli
nau, ana si kada nae fai nia ana si kada gi
sui laugo. Sulia boroi ana kuka mouri ua
ma langi kuka mae, nau ku dooria daka
silia a Christ suli nau.
21 Sulia uria taa na tooa da mouri? Ma
i fuagu, nau ku mouri uria raoa fuana a
Christ. Ma lea nau ku mae, nia diana ka
tasa, sulia tara kuka too fai nia a Christ i
langi.
22 I nau kusi haitamana si taa naa ku
aadafilia. Sulia nau ku dooria mouri ua,
eeri kuka tasa dongaa ana raolaa fuana a
Christ.
23 Ma nau ku dooria laugo kuka mae,
eeri tara kuka too fai nia a Christ, sulia
nia diana asianaa fuagu. I nau kusi
haitamana taa naa nau ku dooria ka tasa.
24 Sui nia e diana go naa e langi kusi
mae ua, eeri kuka adomi gamu.
25 Nau ku haitamana na doo nae, ma
nia naa aadea kuka haitamana tara kuka
mouri ua go agu fai gamu eeri kuka
faarigitaa na fiimamanalaa gamu, ma
urinae kuku faaele gamu,
26 eeri si kada ku ooli lau kou siagamu,
tara muka baelafea a Christ ka tasa
asianaa suli nau.
27 Haia, lea so tesi taa boro ka fuli ani
nau, na aabulolaa gamu ka o'olo ka lea
sulia na Faarongolaa Diana sulia a Christ,
eeri lea nau ku lea boro kou siagamu ma
so ka langi, nau tara kuka rongo go agu
kou sulia na malutaa diana gamu gi. Ma
tara kuka rongoa na fiimamanalaa gamu
gi e ngasi, ma gamu ka too ana tee manata
ma tee kwaidooria go ana raolaa oofu
fuana Faarongolaa Diana eeri na tooa oro
gi daka manata mamana ana.
28 Haia, langi musi mou ana maalimaea
gamu gi, ma langi musi tafi faasida.
Sulia nia faatainia naa fuada tara gera
ka ngalia na kwakwaea ma i gamu tara
muka ngalia mouria too firi, sulia a God
naa tara ka aadea na doo nae gi.
29 Sulia a God e fili gamu eeri muka rao
fuana a Christ ana na manata mamanalaa
gamu ani nia ma laugo ana nonifiilaa
gamu.
30 Ma ana si kada nae, gamu ka bobola
fai nia raolaa fai nau iilingia na wane ana
oomea gi, sulia na maalimaea a God gi
daka firu fai gia. I nao ua na mai, muka
riki gera firu fai nau, ma muka rongoa
gera ka iili urinae laugo fuagu ana si kada
nae.

Christ nia na Lord.

2

1 I nau ku haitamana na oofuofua gamu
fai nia a Christ na e faarigita gamu,
ma na rakedianalaa nia fuagamu e aare
gamu. Ma ku haitamana laugo muka
oofu fai nia na Aanoedoo Aabu, ma
muka kwaimanatai ma muka rakediana
fuagamu kwailiu.
2 I sulia si doo naa gi, i nau ku ii
ani gamu, muka aadea na lio gamu ma
na kwaidooria gamu gi ka aalua tee doo
ma muka aadea na rakedianalaa gamu
fuagamu kwailiu ka baita lau. Lea so
muka aade urinae, tara na eelea nau kafi
baita suli gamu.
3 Ma langi musi iilia lau tesi doo sulia
liogamu mu dooria muka baita ma mu
dooria baelafe gamu i tala gamu. Ma
lau ana, muka faato'ou gamu i tala gamu,
ma diana fuana muka manata fuana tooa
e'ete gi ka diana liufi gamu i talagamu.
4 Muka too faasia na manatalaa go
agamu sulia na taa gi na mu doorida gi,
muka manata laugo sulia na doorilaa gera
wane e'ete gi.
5 Na manataa gamu gi ka iilingia na
manatana a Jesus Christ.
6 Sulia sui boroi ana a Christ e iilingia
teefou a God, i nia kasi manata haso nia
ka hasi uria bobolalaa fai nia a God.
7 Ma lau ana, i nia e eekwatainia na
babaitaa nia sulia na kwaidooria nia i
talana, ma ka futa ana nonina wane, ma
ka aalua wane ni rao go ana.
8 Ma i nia e faato'ou nia i talana, ma ka
roosulia na kwaidooria a God, sui boroi
ana gera ka fotoi nia i fafona airarafolo
ma ka mae.
9 Ma i sulia si doo naa, a God ka faabaita
nia ka tasa, ma ka falea na hata fuana na
e baita liufia hata gi sui.
10 Ma uria na hae baitalaa ana na
hatana a Jesus, na doo mouri gi sui na da

too i langi ma i aano ma na fera tooa da
mae, gera ka boururu fuana,
11 ma gera sui gera ka faatalo ana haso
a Jesus Christ naa na Lord, eeri gera ka
faabaitaa a God na Maa.

Muka sina mala kwesu fuana tooa gi lao molaagali.

12 Nia naa, ruana diana nau gi ae, nia
diana asianaa fuana muka roosulia na
baelaa nau gi fuagamu iilingia mu iilia
ana si kada ku too ana fai gamu. Ma
ana si kada nae, muka iili tatangai tasa
uria roolaa sulia na baelaa nau gi ana si
kada ku too faasi gamu. Nia e diana fuana
tee tee wane ani gamu muka rao rigita
ma muka faabaitaa a God, eeri muka
faangasia na faamourilaa a God ani gamu.
13 Sulia a God e aade gamu muka dooria
ma muka bobola uria roosulilaa ana taa
gi na nia e dooria muka iilida gi.
14 Haia, ma ana si doo gi sui na mu
iilida, muka too faasia na ngununguulaa
fai nia oolisusuulaa,
15 eeri muka too o'olo ma na aabulolaa
gamu tara ka diana, sulia mu aalua naa
na wela a God gi, sui boroi ana na molu
ka too ua i laona na molaagali naa i
matangada na tooa na aabulolada e ta'a.
Nia diana fuana gamu muka iilingia na
bubulu gi na e talafi gera.
16 Sulia mu ainitalo ana baea gi na e
falea na mouria firi fuagera. Ma lea so
muka iilia si doo naa, tara nia ka aade
nau kuka eele baita asianaa ana fe Dani
a Christ ka ooli mai ana, sulia tara raoa
gamu nae gi ka faatainia na raoa nau gi i
matanga gamu e langi kasi tatagwai.
17 Haia, na fiimamanalaa gamu ana a
God ka iilingia na kwaisuusia na gamu
falea fuana. Ma lea nia ka doori nau kuka
mae iilingia na doo ni kwaisuusia laugo,
nau tara kuka eele baita asianaa laugo
iilingi gamu mu eele ana si kada nae.
18 Ma e urinae laugo, muka eele laugo
iilingi nau.

Sulia a Timothy fai nia Epafroditus.

19 Haia, sulia fiimamanalaa nau ana a
Lord, i nau ku manata mamana tara kuka
bobola fai nia oodulaa kou a Timothy
ali'ali siagamu, eeri ana si kada tara nia
ka ooli mai ana i see ma ka faarongo nau
ana sulia na toolaa gamu gi, tara kuka
eele asianaa.
20 I nia taifili nia naa e rakediana
fuagamu iilingia na rakedianalaa nau
fuagamu.
21 Sulia tooa aai gi, gera manata go ada
sulia na kwaidooria gera gi, ma e langi lau
na doo gi sulia a Jesus Christ.
22 Ma a Timothy baa, i gamu mu haita-
mana na raoa diana nia gi, sulia nia
e iilingia na ana ta wela mamana nau
ana adomilagu uria na ainitalolaa ana
Faarongolaa Diana.
23 Nia naa, ana si kada ku haitamana
tesi taa na tara ka fuli ani nau i see, i nau
ku dooria kuka eeresi ali'ali kou ani nia
siagamu.
24 Ma i nau laugo, i nau ku manata
mamana tara a Lord ka aadea ka waluda
fuagu fuana kuka lea ali'ali laugo kou
siagamu.
25 Haia, ma ni nau ku manata naa laugo
fuana kuka oodua laugo kou waihaasi gia
a Epafroditus. Na wane baa molu eeresi
nia mai see uria na adomilagulaa. Nia ka
rao fai nau fuana a God, ma mere iilingia
roo wane ana oomea gi na mere ka firu
fai nia a Satan.
26 A Epafroditus e dooria asianaa rikilaa
gamu sui. Ma nia ka manata a'abo sulia
na mu rongoa mai hasa na nia e matai i
see.
27 Ma i nia e matai mamana go, ma ka
garangi mae. Sui ma a God e kwaimanatai
ani nia, ma ka gura nia. Urinae, a God ka
kwaimanatai laugo ani nau, sulia lea so
nia ka mae, na liobukonulaa nau tara ka
baita lau.
28 Ma nia na aadea nau ku dooria
asianaa kuka oolifai nia kou siagamu, eeri
muka eele lau si kada muka riki nia. Haia,
na liobukonulaa nau tara ka sui laugo.
29 I aena naa na, muka gonitai nia fai
nia eelelaa baita, sulia i nia na waihaasi
gia naa na sulia na fiimamanalaa gia ana
a Lord. Muka manata baita laugo ana
wane gi sui urinae.
30 Sulia i nia e noni maabe uria maelaa
ma ka garangi mae ana si kada nia rao
fuana a Christ, eeri nia ka adomi nau
oolisi gamu, sulia e afetai fuagamu uria
na adomilagu ana si kada nae.

Na oloa mamana.

3

1 Haia, waihaasi nau gi ae, si baea i'isi
nau gi fuagamu naa. Muka eele sulia
na oofulaa gamu fai nia a Lord. Boroi
ana kuka kedea sui na baea naa gi i nao,
nia diana fuana kuka kedea lau, sulia na
baelaa nau gi tara ka adomi gamu eeri a
Satan ka langi si labasi gamu.
2 Muka suusuli gamu faasia na tooa na
da iilia na doo ta'a gi. I gera da iilingia
na kui gi, ma gera ka faatolomai hasa taa
naa a God e dooria na muka olea na noni
gamu.
3 Haia, i gia ana, ma langi lau ni gera,
na gia aalua na tooa a God gi, sulia gia
gi fooasia a God ana a Aanoedoo Aabu,
ma gia ka eele sulia oofulaa gia fai nia
a Jesus Christ. Gia langi gia si fiitoo go
ana malutaa gi ana noni iilingia na ole-
marikoa.
4 I nau kusi fiitoo ana doo nae gi, boroi
ana nau ku roosulia na malutaa nae gi.
Ma lea so ni tei na manatana hasa nia ka
mouri sulia nia e fiitoo ana roolaa sulia
na malutaa gi ana noni, i nau naa na ku
liufia ana roolaa sulia malutaa urinae gi.
5 Sulia si kada kwalu maedani buria
nau ku futa mai ana, i nau ku ole-mariko
ua go. Ma i nau ku futa mai ana wane Jiu
mamana, sulia nau ku lea mai faasia na
kwalafaa a Benjamin. Ma i nau kuka lea
o'olo naa sulia na kwaieresia gami tooa
Jiu gi, sulia i nau laugo ta wane ana Farisi
gi.
6 Ma sulia na kwaidooria nau e rigita
asianaa uria malutaa gami na Jiu gi, nau
kuka iinokesia na tooa gi na da manata
mamana ana a Jesus. Ma nau ku roosulia
teefou ana na kwaieresia gi na a Moses e
falea, ma langi kusi garo ana ta kwaiere-
sia.
7 Sui boroi ana nau waluda kuka man-
ata hasa na doo nae gi e diana fuagu, i
nau ku haitamana na doo nae gi na doo
tatagwai go ana, ma kuka lugataida sui na
agu eeri kuka too naa agu ana a Christ.
8 Ma e langi lau na doo nae gi taifilida
na ku lugataida, ku oote nau teefou ana
na doo gi sui na e liu baita fuagu eeri kuka
ngalia si doo na liu baita ka tasa, i nia
naa na oofuofua nau fai nia a Jesus Christ
a Lord nau. Sulia i nia, nau ku ui ania
naa na doo gi sui, ma kuka manata hasa
na doo nae gi na tafu go ana i laona na
molaagali naa, haia kuka oofu fai nia a
Christ,
9 ma kuka aalua tee doo fai nia. I nau
kusi o'olo sulia na taa naa nau i talagu
ku iilida ana roolaa sulia na kwaieresia
gi. Sui a God e haea nau ku o'olo sulia
na fiimamanalaa nau ana a Christ. A God
naa e olosi nau sulia na fiimamanalaa
nau.
10 Na tofungae doo na ku dooria naa
na haitamanalana a Christ fai nia na
mamanaa a God e faatainia ana tataelaa
nia faasia na maea. Ma nau ku dooria
laugo kuka ado fai nia ana nonifiilaa nia
ma kuka iilingi nia ana maelana.
11 Ma urinae, nau ku fiingado haso nau
tara kuka tatae laugo faasia na maea.
12 I nau kusi haea haso na doo naa gi
sui e fuli naa ani nau ma langi ku o'olo
teefou naa. I nau ku tasa dongaa fai nia
hasi tatangailaa go agu uria ngalilana na
doo gi na a Jesus Christ e aadafili nau uria.
13 Haia, oote waihaasi gi ae, nau ku
haitamana na doo naa gi sui kesi fuli ua
go ani nau. Sui tee si doo na ku iilia naa
na ku manata buro ana na doo gi na e sui
gi na i buri, ma kuka hasi tatangai agu
uria na ngalilana doo gi na tara a God e
dooria kuka ngalia ana kada e nia ua mai.
14 Urinae nau kuka hasi rigita naa fuana
kuka ngalia na kwaiaraa nae. A God e
soe nau eeri kuka ruu lao Initooa nia i
langi, sulia a Jesus Christ. Ma nia naa na
kwaiaraa nae.
15 Haia, i gia sui go na gia rafo na ana
manata mamanaa gia ka too laugo ana
manataa urinae i laona mourilaga. Ma
lea so teni wane ani gamu dasi aala go
faafia, tara a God naa ka faatai folaa ana
na tala na e o'olo.
16 Sui taa, diana fuana gia ka tasa
dongaa ana roolaa sulia na taa naa gia
roosulia ua na mai nao lelea ka dao ana
si kada nae.
17 Haia, oote waihaasi nau gi ae, muka
iili dongaa na agamu uria iilifailana na
malutaa nau. Molu ka iilifainia laugo ni
tei gera na da lea o'olo sulia na malutaa
na gemelu faatainia fuagamu.

18 I nau ku bae sui naa sulia si doo
naa ana kada oro gi i nao, ma sui boro
ana, tara kuka bae lau agu sulia. Ma i
nau ku aangi sulia nau ku liobukonu uria
na baelaa nau baa. Tooa oro na gera
haea da manata mamana ana a Christ,
na aabulolaa gera e faatainia gera na
maalimaea na Faarongolaa Diana sulia na
maelaa a Christ i fafona airarafolo.
19 Ma tara gera ka lea go ada uria gula ni
kwakwaelaa, sulia na tofungae doo fuada
na kwaidooria ana nonida. Boroi ana e
diana fuana gera ka ida ada sulia na doo
gi na da iilida, gera eele go ada sulia.
Ma tee si doo go na da manata sulia na
malutaa lao molaagali naa i aano.
20 Ma ni golu mone, na fera mamana
gia naa i langi. Ma gia ka kwaimaasi go
aga uria daolana mai a Lord gia a Jesus
Christ na e faamouri gia, sulia tara nia ka
ooli mai faasia langi.
21 Tara nia ka bulasia na noniga na e
makeso ma tara ka mae, ma ka aadea
na noniga ka diana asianaa iilingia non-
ina. Tara nia ka oolisi gia urinaa ana
mamanaa baita nia na e too ana uria na
babaita na nia baita ana usia na doo gi
sui.

4

1 Haia, waihaasi nau gi ae, urinae muka
tasa dongaa uria roolaa sulia a Lord. I
nau ku rakediana asianaa fuagamu, ma
nau ku doori riki gamu. I nau ku eele
baita asianaa suli gamu.
2 Haia, ma ni gomoro Iudia fai nia
ni Sintike, nau ku ii ani gomoro moro
ka too kwaimaani kwailiu, sulia gomoro
waihaasi naa ana a Lord.
3 Ma i oe laugo na wane rao diana
kwaimaani fai nau i seenaa, nau ku
dooria oko adomia roo geni naa gi, sulia
daaro rao rigita fai nau uria na ainitalolaa
ana Faarongolaa Diana, fai nia a Klement
laugo ma tooa oro na da rao fai nau, na
hata gera sui a God e kedea sui naa i laona
buka nia, si gula nia e kedea ana hatada
tooa gi na tara daka too ana mouri firi.
4 Haia, muka eele ana si kada gi sui sulia
na oofuofua gamu fai nia a Lord. Ma i nau
ku haea lau, muka eele!
5 Haia, muka faatainia na hahaorelaa
fuana tooa gi sui. A Lord tara nia ka dao
ali'ali na mai.
6 Muka too faasia na manata abolaa ana
tesi doo. Ma lau ana, muka fooa fuana a
God, muka gania uria taa gi na mu dooria.
Ma muka gani nia ana si lio ni tangolaa.
7 Ma na fanualama a God, na e liufia na
haitamadooa gia na tooa gi, tara ka too i
laona mouria gamu ma na manataa gamu
eeri muka too faasia na liobukonulaa.
Ma tara a God e falea na fanualama nia
fuagamu, sulia mu too oofu fai nia a Jesus
Christ.
8 Haia, waihaasi gi ae, nia na baelaa i'isi
nau fuagamu. Muka manata sulia si doo
diana gi ma doo gi na e bobola fai nia na
sililana ma na doo mamana gi ma na doo
o'olo gi ma na doo aabu gi.
9 Muka roosulia na faatolomaia na nau
ku falea fuagamu. Ma muka iilifainia na
aabulolagu na mu rikia. Ma a God na
e falea fanualama fuaga, nia ka too fai
gamu.

A Paul e tangoda sulia na falelaa gera.

10 Sulia na oofuofua nau fai nia a Lord,
nau ku eele asianaa faafia na falelaa baa
gamu falea fuagu. Tau na mai afetai
fuana muka faatainia na rakedianalaa
gamu fuagu. Ma i nau langi kusi haea
lau hasa muka sui ana rakedianalaa gamu
fuagu kada baa ua i nao nae, ma i nau
ku haea agu i nao e afetai fuagamu uria
adomilagu.
11 Haia, i nau kusi bae urinae sulia ku
golotala ana na doo gi na ku doorida gi.
Sulia ana si kada na toolaa nau e langi
kasi diana boro, a God e faatolomai nau
haia kuka eele agu.
12 Ana teni si kada gi, nau ku siofaa. Ma
ana teni si kada aai gi, nau ku too ana doo
oro gi. Ma i nau ku haitamana naa taa
na bibiringa ana manata dianalaa ana si
kada gi sui, boroi ana si kada ana aabusua
langi ana fioloa, ma boroi ana si kada ku
too ana doo oro gi langi si kada ku too ana
aange si doo.
13 I nau ku bobola go agu fai nia na
iililana na doo gi sui, sulia a Christ naa
e faarigita nau.

14 Ma sui boroi doo urii go, na adomilaa
na mu falea fuagu si kada ku too ana
afetailaa, nia diana asianaa.
15 I gamu tooa na i Filipae, i gamu
mu haitamana sui naa ana kada baa ku
hafalia na liliulaa nau uria ainitalolaa
ana Faarongolaa Diana, ma kuka lea faasi
gamu i seenaa la lolofaa i Masedonia, i
gomolu go ana na tooa manata mamana
gi na mu adomi nau. Langi lau ta
soefaataia na da falea malefo fuagu.
16 Ma ana si kada gi ku dooria
kwai'adomilaa i fera Tesalonika, i gomolu
molu ka fale malefo fuagu.
17 I nau kusi bae urii haso kuka ngali
dongaa na agu ana taa gi na molu falea
fuagu. Ma lau ana, ku dooria agu na
kwaiaraa nia God fuagamu ka baita.
18 Haia, nau ku ngalia na doo gi sui na
molu faleda mai fuagu, ma ka baita liufia
na doo gi ku doorida. I nau kusi dooria na
lau tesi doo, sulia a Epafroditus e falea sui
na kwai'adomilaa gamu fuagu. Si doo nae
e iilingia ta kwaisuusia na e moko diana,
na a God e eele faafia.
19 Ma a God na nau ku rao fuana, i nia
tara ka falea fuagamu na doo gi sui na
mu dooria sulia na doo diana oro gi nia
haitamana falea sulia a Jesus Christ.
20 Gia sui gia ka silia a God a Maa gia
too ka tau! Amen.

Baelaa i'isi gi.

21 Nau ku falea kou bae dianalaa nau
fuagamu sui na mu manata mamana ana
a Jesus Christ ma muka too i seenaa. Ma
na waihaasi gia gi na melu too kou i see,
daalu sui laugo da falea kou na baelaa
diana gera fuamolu.
22 Na tooa gi sui na da manata mamana
na da too i see i Rom, ma tasa faasia na
waihaasi gia gi na da too i laona beu nia
na aaofia, gera falea na baelaa diana gera
gi laugo kou.
23 I nau ku fooa eeri a Lord Jesus
Christ ka tasa dongaa ana faatailana na
rakedianalaa nia fuagamu sui.

NA KEKEDELAA A PAUL FUANA SOEFAATAIA I KOLOSE
Baelaa i nao gi.

1 Faasi nau a Paul na aposol nia a Christ
Jesus sulia kwaidooria nia a God, ma
faasia na haasiga a Timothy.
2 I gemere mere bae diana kou fuamiu
tooa a God gi na mu too i Kolose, na
waihaasi gemere sulia mu tasa dongaa
uria manata mamana ana Christ.
Na fooalaa gemere fuamiu na a God
a Maa gia ka rakediana fuagamu ma ka
falea laugo na aaroaro fuagamu.

Fooalaa ni baelafea.

3 I laona fooalaa gemelu gi fuagamu, e
langi si muu uria na baelafelana God a
Maa nia a Jesus Christ a Lord gia.
4 Mere baelafea God, sulia mere rongoa
na maluta miu na mu manata mamana na
ana a Christ Jesus fai nia na rakedianalaa
gamu fuana tooa a God gi sui.
5 Haia, na fiimamanalaa gamu fai nia
na rakedianalaa gamu ka boongai naa i
fafona si doo gi na mu kwaimaasi uria,
na a God e taingainia fuagamu mai i langi.
Sulia gamu rongo sulia na doo nae gi ana
si kada mu rongoa na uunua mamana na
gia alangia ana Faarongolaa Diana.
6 Na Faarongolaa Diana nae ka hagatafa
ua go mai fuana tooa gi sui la molaagali,
ma nia na aadea na tooa oro gi da iilia
na doo diana gi, iilingia ana si kada
hafalilana na mu rongoa na Faarongolaa
Diana ma muka haitamana na rakediana
nia a God.
7 A Epafras na wane baa e faarongo
gamu totongenao ana na rakedianalaa
nia God. I nia na wane raoa diana a
Christ adomi gemere na mere wane raoa
a Christ laugo.
8 A Epafras na e faarongo gemere ana
rakedianalaa gamu ana na tooa gi na da
manata mamana. Na Aanoedoo Aabu ka
falea na rakedianalaa nae fuagamu.
9 I sulia si doo nae e fuli ani gamu, ita
mai gemere rongoa suli gamu, gemere ka
fooa sulia dani ana ganilana God eeri ka
faatainia na kwaidooria nia fuagamu ma
ka falea na haitamadooa ma na liotoolaa
faasia na Aanoedoo Aabu fuagamu.
10 Gemere fooa urinae, eeri na toolaa
gamu ka lea sulia kwaidoorilaa a Lord
ma ka faaele nia, ma muka bobola uria
iililana na raolaa diana e'ete gi sui, ma
muka haitama diana ana a God.
11 I nau ku gania a God eeri nia ka
faarigitaa na fiimamanalaa gamu ana
rigitalaa gi sui na e lea mai faasia na
mamanaa diana nia, hai muka bobola
fai nia na tasa dongaalaa fai nia ana
gwaromaabelaa. Ma muka eele,
12 si kada muka baelafea God a Maa, na
e iilia muka faorana toolaa ana si doo naa
gi a God e taingainia fuana tooa nia gi na
da too lao initooa ana raralaa.
13 A God e lafu gia naa faasia na initooa
ana rorodoa na a Satan e aaofia usia, ma
nia ka talai gia kou fui laona Initooa na
Wela nia na e rakediana fuana.
14 Ma na Wela nia ka luke gia faasia a
Satan, sulia nia e manata lukea na garolaa
gia gi.

Christ e baita ka tasa.

15 Christ na gia rikia na nia na nununa
God na e langi gia si rikia ana maaga. Ma
i nia naa na tee fe Wela uulunao nia God,
ma e baita ka liufia teefou na doo gi sui a
God e haungaida.
16 Sulia a Christ nia e adomia God ana
si kada God e haungainia na doo gi sui
mai langi ma i aano, ma na doo gi sui na
gia rikia ma doo gi sui laugo na langi gia si
rikia, ma na aanoedoo gi, fai nia na aaofia
gi, ma tooa kwaitalai gi ma tooa baita gi.
Ana a Christ, a God e haungainia na doo gi
sui, ma a God e haungaida fuana a Christ.
17 Christ nia e too ua naa suifetei na doo
gi sui, ma na doo gi sui ka too diana sulia
nia e baita usida.
18 A Christ naa na fisikwaona nonina.
Ma na tooa na da manata mamana ana,
gera naa na nonina, ma nia ka falea
mouria fuada. I nia na Wela uulunao nia
God, ma God ka tataea faasia na maea,
eeri nia ka baita ka tasa usia na doo gi
sui.
19 Sulia na Wela nia a God e iilingia
teefou naa a God, sulia nia na kwaidooria
a God.

20 Ma ana na Wela nia, a God ka
oolifainia na doo gi sui mai aano ma
i langi fuana. A God e haungainia na
fanualama na ana na maelana Wela nia
i fafona airarafolo.
21 Ana tesi kada i nao, i gamu mu too
sigitau faasia God ma muka maalimaea
laugo ani nia, sulia na aade ta'alaa ma na
manatalaa garo gi na mu iilida.
22 Sui ana si kada naa, i nunufana
maelana Christ na Wela nia, a God ka
faakwaimaani naa fai gamu eeri nia ka
ngali gamu muka aabu ma muka too
gwagwalifolaa ana aabulaa gamu siana.
23 Nia tara urinae, lea muka tasa dongaa
ana fiimamanalaa gamu ana a Christ, ma
muka manata ngado ana faatolomailaa
mamana, ma langi musi makeso ana
kwaimaasi ngadolaa gamu uria na doo
gi na mu rongoa sulia ana Faarongolaa
Diana. Na Faarongolaa Diana nae na
da faataloa sui naa fuana na tooa gi sui
lao molaagali. Haia, i nau a Paul laugo
na ku aalua naa tee wane raolaa ana
Faarongolaa Diana nae.

Raolana Paul fuana na Soefaataia.

24 Ana si kada nae, i nau ku eele sulia
ku nonifii na agu uria adomilaa gamu.
Sulia na afetailaa nau gi, i nau ku ado
ana faasuilana doo gi na e oore ua ana
nonifiilaa nia Christ uria adomilana na
nonina, na Soefaataia.
25 A God na e aadafili nau fuana kuka
aalu wane raoa gera na tooa na da man-
ata mamana. Na raolaa nau nae naa na
ainitalongailaa teefou ana baelana God
fuagamu.
26 Ma na baelana God nae, a God e
haufinia ua na mai ana si kada sui na mai
faasia na iimola gi. Sui ana si kada naa,
nia kafi faatainia fuana tooa nia gi.
27 Sulia a God e dooria ka faatainia ana
si faatolomaia diana nae fuaga na tooa
nia gi. Ma na faatolomaia nae, nia fuana
tooa gi sui naa. Ma na faatolomaia nae,
nia na a Christ na e too naa ani gia. Ma
sulia nia urinae, gia haitamana tara gia
ka initoo iilingia a God.
28 I aena naa na, mere ka tasa dongaa
naa uria baelaa sulia a Christ fuana tooa
gi sui. Mere ka bae ni liotooa uria bae
fifiilaa fai nia na faatolomailaa fuada
laugo eeri mere ka talaia tooa gi sui i
siana God iilingia na tooa na da rafo ana
manataa i lalo ana Christ.
29 I nau ku uulafu ma ku hasi ngangata
go agu ana rigita baita na Christ e falea
fuagu, hai kuka faasuia na raoa nae gi.

2

1 I nau ku dooria muka haitamana na
ku uulafu asianaa fuagamu ma laugo
fuana tooa gi na da too lao maefera i
Laodisea ma fuana ni tei gera na dasi riki
nau ua.
2 I nau ku uulafu urinae sulia ku
dooria kuka aare gamu ma eeri gamu
ka rakediana fuagamu kwailiu ma muka
haitamana teefou na faatolomaia haufini
sulia a Christ na a God e langi si faatainia
mai i nao.
3 Sulia a Christ naa na wane na e bobola
uria falea haitamadooa ma liotoolaa ma-
mana fuana tooa gi.
4 Na malutana na kekedea nau naa
fuagamu nia urii: musi manata mamana
ana faatolomaia susuge na teni tooa da
haea, sui boroi ana baea nae gi ka rongo
mala nia e mamana.
5 Sui boroi ana ku too tau faasi gamu,
i nau ku manatatoo gamu go agu sulia
dani. Ma i nau ku eele asianaa faafia
na ku haitamana na mu take ngado ana
fiimamanalaa gamu ka ngasi ana a Christ.

Mouria faalu sulia a Christ.

6 Haia, sulia na mu manata mamana sui
naa a Christ Jesus nia Lord, na aabulolaa
gamu ka faatainia naa laugo na gamu ka
oofu ani nia.
7 Muka dau ngasi naa ani nia iilingia ta
ai baa e falea lali nia gi lao gano uria ka
take ngasi. Ma muka tolea na mourilaa
gamu i fafona na doo gi sui na nia e haea
fuagamu eeri na fiimamanalaa gamu ka
ngasi ani nia iilingia na da faatolomai
gamu sui na ana. Ma muka baelafea a
God.
8 Haia, muka susuli gamu aata ta wane
suge gamu ana haitamadooa tatagwai na
e langi si mamana faasia iimola gi go ana
ma faasia na ta'alaa gi i laona molaagali
naa ma e langi lau faasia a Christ.

9 Sulia a Christ na e aalua wane ma
ka too ana noni, nia e iilingia teefou naa
laugo a God.
10 Ma i gamu, a God e falea sui naa
na mouria mamana fuamolu ana ladolaa
miu fai nia a Christ. A Christ e baita usia
na aanoedoo kwaitalai gi ma na babaitaa
gi sui.
11 Haia, ma sulia na mu lado naa fai
nia a Christ, i nia naa mu ole-mariko sui
naa. Langi na ole-marikolaa na na wane
e haungainia ana noni. Ma na ole-mariko
na a Christ e haungainia na e mamana
ana ni nia e ole teefou na ana si manataa
na e garo gi na e suungai gamu uria na
aade ta'alaa.
12 Sulia ana si kada mu siuabu ana,
e iilingia da aano naa faafi gamu lao
kwaingeia mala na gera iilia ana Christ.
Ma ana siuabua laugo mu tatae faasia
na maea fai nia a Christ sulia na fiima-
manalaa gamu ana mamanaa nia God na
e tataea Christ faasia na maea.
13 Ana hafalilana mai i nao, gamu langi
musi too ua ana na mouria firi, sulia na
aade ta'alaa gamu gi ma sulia gamu laugo
langi lau na tooa i Jiu gi na musi lea sulia
na kwaieresia gi faasia a Moses. Ma i
kada naa, a God e falea na mouria faalu
fuagamu iilingia nia ka tataea a Christ.
Ma a God e manata lukea na ta'alaa gia
teefou.
14 Nia ka uusu teefou na ana la abe doo
na da kedea na aade ta'alaa gia gi ma na
kwaieresia gi. Nia e lafuda teefou iilingia
nia ka fotoia i fafona airarafolo fai nia a
Christ.
15 Ma ana maelaa nia a Christ ana
airarafolo, nia ka saitasa faafia na aanoe-
doo ta'a gi ma ka lafua na rigitaa gera sui.
Ma nia ka faa'ida gera i maana tooa gi sui.
16 Haia, musi rongo sulia ni tei lau
ka eeresi gamu sulia na fanga taa na
mu haitamana ania ma kafo taa na mu
gwoufia ma laugo sulia fe dani taa na mu
faaabua ma fe dani mu faabaita ana sulia
fe dani sinali e sigi ana ma sulia maedani
Sabat.
17 Sulia na doo nae gi e iilingia go ana
na nununa doo gi na tara ka dao mai. Na
tofungaedoo naa na a Christ.
18 Ma langi musi rongo sulia na ketolaa
tei naa e haea nia tasa sulia nia e rikia
na faataia gi ma nia ka suungainia na
tooa gi hai daka faato'ou susuge go ada
fai nia na fooalaa fuana ensel gi. Na wane
urinae e dooria faabaita nia i talana, ma
nia ka suge go ana sulia nia roosulia na
kwaidooria ta'a nia gi.
19 Ma na wane urinae ka too na ana
faasia ladolaa ana Christ. A Christ naa
na wane baita fuana tooa na da manata
mamana ani nia iilingia na ketena ta
wane baa nia na fisikwaona nonina. Ma
gia gi iilingia na nonina, ma a God e falea
mouria fuaga ma ka faarigitaa ani gia na
gula ladolaa gi eeri gia ka bulao mai ana
tee si noni sulia na kwaidooria a God.

Mouria faalu fai nia Christ.

20 Ana kada a Christ e mae ana, i gamu
iilingia mu mae naa laugo fai nia, ma i nia
ka luke gamu naa faasia na kanilaa nia na
aanoedoo baita gi na da binisi gamu lao
molaagali naa. Haia, uria taa na malutaa
gamu ka lea go ana sulia na doo ta'a gi
laona molaagali naa? Uria taa na muka
roosulia na kwaieresia gi na da haea,
21 <<O too amu faasia hamosilana si doo
loko,>> ma <<Oko too amu faasia anilana
fanga loko>>?
22 Na kwaieresia nae gi da bae go ada
sulia na doo gi na tara ka funu laugo ana
i buira tooa da ania sui. Na wane go ana
na e haungainia na faatolomai nae gi.
23 Na kwaieresia nae gi e rongo mala
diana ma mala hagatafa mai faasia na
tooa liotoo. Gera ka suungai gamu uria
na fooasilana ensel gi, ma na faato'oulaa
susuge go ana, ma uria faafiilana noni go
ana. Sui na doo nae gi dasi bobola go
uria adomilana tooa eeri gera ka lugasia
na kwaidooria ta'a gi ana nonida.

3

1 Ana si kada a God e tataea a Christ
faasia na maea uria na mouria, nia ka uri-
nae laugo e falea laugo mouria mamana
fuaga fai nia Christ. I aena naa na, muka
manata sulia na mouria na tara muka too
ana i langi, si gula na a Christ e gwouru
ana initooa i bali aba aaolo ana a God.
2 Muka manata sulia na doo gi i langi,
ma na doo gi lao molaagali naa i aano ka
langi.

3 Sulia iilingia mu mae naa, ma na
mouria mamana gamu e too haufini ana
fai nia Christ sulia mu lado ana a God.
4 A Christ naa na gwoufutana na mouria
mamana gamu. Ma si kada nia tara ka
faatai mai i see, na mouria mamana gamu
laugo ka faatai mai fai nia ma muka initoo
fai nia.

Mouria i nao ma na mouria faalu.

5 I aena naa na, muka haumaelia teefou
na kwaidooria ta'a gamu ana noni uria
na ooelaa, ma na aabulolaa ta'a, ma na
kwaidooria ta'a gi, ma na lulugonilaa (su-
lia na lulugonilaa e iilingia na fooasilana
laugo ta god e'ete).
6 Na aabulo ta'alaa urinae gi, a God tara
ka falea kwaelaa fuana tooa gi sui na dasi
roosuli nia.
7 Ana tee si kada i nao, gamu laugo mu
lea sulia kwaidooria ta'a nae gi.

8 Haia, i kada naa, muka sigiran-
gainia faasia na mourilaa gamu na aabulo
ta'alaa naa gi: rakehasua, ma na bae
susualalaa, na marasitainialaa, ma na
baelaa ta'a gi.
9 Musi suge gamu kwailiu, sulia i gamu
mu lugasia sui naa na malutana mourilaa
nae i nao,
10 ma muka too ana na mourilaa faalu
na a God e haungainia. Sulia nia e
faafaalu gamu sulia dani eeri na mouri-
laa gamu ka iilingi nia hai gamu muka
haitama diana ani nia.
11 Ma sulia na a God e faafaalu gia, ka
langi ta e'etelaa i matangana tooa Jiu gi
ma na tooa maadiu gi, ma na tooa ole-
mariko fai nia tooa dasi ole-mariko, ma
na tooa faasia na fera ete gi, ma na tooa
na langi dasi haitamadoo, na tooa rao,
ma na tooa baita. A Christ go ana nia
tofungae doo, ma a Christ e too i lalo ana
na tooa gi sui na da too ana mouria faalu
naa faasi nia.
12 Haia, i gamu na tooa a God gi, sulia
nia e rakediana fuagamu, ma ka fili gamu
eeri muka aalua tooa nia gi. I aena
naa na, muka kwaimanatai fuana tooa gi,
ma muka aade diana, ma muka faato'ou
gamu i talagamu, ma muka too harofai,
ma muka gwaromaabe.

13 Ma langi musi rakehasu ali'ali
fuagamu kwailiu. Ma lea so ta wane ka
iilia ta si doo ta'a fuagamu, muka manata
lukea. Mu manata luke gamu kwailiu
iilingia laugo a Lord e manata lukea na
garolaa gamu gi.
14 Ma liufia si doo naa gi sui, muka
rakediana fuagamu kwailiu eeri muka too
ana oofuofua diana.
15 Si fanualama) na a Christ e falea na
ka talai gamu ana doo gi sui na mu iilida.
Sulia God e haungai gamu eeri muka too
oofu ana tee si noni ma eeri muka too
ana na fanualama nae. Ma muka baelafea
God sulia dani.
16 Muka faalamainia na baelaa diana
a Christ ka too ma ka fungu i laona
mourilaa gamu. Muka faatolomai doo
fuagamu kwailiu ana liotooa na mu too
ana. Muka nguulia Sam gi ma na nguu
aabu gi. Muka nguu fuana God fai nia na
baelafelana.
17 Ma si doo gi sui na mu iilia ma so
muka haea, muka iilia ana na hatana a
Jesus na Lord fai nia na baelafelana a God
a Maa i nunufana a Christ.

Aabulolaa diana.

18 Haia, geni na mu afe gi, muka roosu-
lia na aarai gamu gi, sulia na malutaa nae
e bobola fai nia tooa da manata mamana
ana Christ daka iilia.
19 Wane na mu aarai gi, muka rakedi-
ana fuana na afe gamu gi, ma muka iili
harofaia fuada.
20 Wela gi, muka roosulia na maa fai nia
ni tee gamu gi sulia dani, sulia nia naa si
doo a God e eele sulia.
21 Ma na maa gi fai nia ni tee gi, langi
musi ngatafi tarau ana na wela gamu gi,
aata gera dasi dooria naa na roolaa suli
gamu.
22 Ma gamu tooa rao o'oni gi, muka
roosulia tarau na wane da baita usi gamu.
Langi lau ana si kada go ana na gera bubu
faafi gamu eeri daka aala faafia na raolaa
gamu. Muka iiliili uria raolaa diana uria
na faabaitalaa gamu fuana a Lord.
23 Na raolaa taa na mu iilia, muka iilia
ana rigitalaa gamu teefou iilingia muka
rao fuana a Lord, ma langi lau fuana na
wane go ana.
24 Muka manatatoona doo naa: a Lord
tara ka falea kwaiaraa nia na e bae

aalualu ana fuana tooa nia. Sulia a Christ
ana na wane baita na mu rao mamana
fuana.
25 Ma ni tei naa e iilia na ta'alaa, tara nia
ka ngalia laugo na kwakwaelaa duulana
si garolaa nia e iilia. Sulia a God langi
kasi eefa na ketolaa nia.

4

1 Gamu tooa initoo gi, muka susuli di-
ana ana tooa ni rao gamu gi ana malutaa
na e o'olo ma ka bobola fuada. Muka
manatatoona doo nae: tee wane initoo usi
gamu e too mai langi.
2 Muka tasa dongaa ana fooalaa, muka
aadasulia na taa gi na mu haea fuana God
fai nia na baelafelana.
3 Ana kada gi sui na mu fooa ana, fooa
laugo fuamere eeri a God ka falea ka
waluda fuamere uria na ainitalongailana
baelana na e too haufini ua sulia Christ.
Haia, nau ku too la beu ni kanilaa si kada
naa, sulia na nau ku ainitalo ana baelana
God.
4 Haia, muka fooa eeri ka waluda fuagu
kuka bae ma na baelagu ka folaa. Sulia si
malutaa nae e too fuagu uria na iililana.
5 Muka too ana liotooa fuagera tooa
na dasi manata mamana ua ana Christ.
Muka aalua si kada ka waluda fuagamu
uria na baelaa fai gera.
6 Na baelaa gamu ka too folaa ma
ka diana. Ma muka haitamana oolisi
o'ololaa ana ledilaa tooa gi sui.

Bae dianalaa i'isi gi.

7 Na waihaasi gia a Tikikus, na wane
baa e uulafu kwaimaani fai nau ana rao-
laa a Lord gia, naa tara nia ka uunuunu
suli nau fuagamu.
8 I aena naa na, kuka oodu nia kou
siagamu, eeri nia ka faaele gamu ana
baelaa nia suli gemelu.
9 A Onesimus ka lea naa laugo kou fai
nia, na waihaasi baa e rao noni maabe ma
laugo i nia ta wane ana oofuofua gamu.
Golu rakediana ana. I daaro na tara daka
faarongo ana doo gi sui na e fuli i seegi.
10 Aristakus na e too kou fai nau la beu
ni kanilaa e falea kou si baelaa diana nia
gi fuagamu. Fai nia laugo a Mark na dii
nia baa a Banabas. (I nau ku falea na
kou si baelaa nau fuagamu sulia a Mark
eeri muka gonitainia lea nia ka dao kou
siagamu ta kada.)
11 Ma Josua baa da alangi nia laugo ana
Justus e falea laugo kou baelaa diana nia
gi fuagamu. Na oolu wane naa gi Jiu go
ana daka rao fai nau fuana na Initooa nia
a God, sulia langi ta wane lau ana Jiu hai
ka rao fai nau. Na oolu wane nae gi go
ana na da falea na kwai'adomilaa baita
fuagu.
12 Epafras e falea laugo kou si baelaa
diana nia gi fuagamu. I nia ta wane ana
oofuofua gamu ma laugo na wane raoa
nia a Christ Jesus. Nia e fooa fuagamu
sulia dani, ka gania a God haia muka take
ngasi ma muka rafo ana fiimamanalaa
gamu ana roolaa sulia si kwaidooria a
God gi.
13 I nau talagu ku haitama diana ana
nia e uulafu asianaa uria adomilaa gamu
fai nia na tooa na da too lao maefera i
Laodisea ma i Herapolis.
14 Ma a Luke na wane ni guralaa gia
baa fai nia a Demas, daaro falea laugo kou
baelaa diana daaro fuagamu.
15 Muka falea laugo na baelaa diana
gemelu fuana na oote waihaasi gia na
da too lao maefera i Laodisea ma laugo
fuana ni Nimfa fai nia na soefaataia na
da figu i laona luma nia.
16 I buira na mu iidumia na kekedelaa
naa e sui, molu ka falea laugo fuana
soefaataia i Laodisea daka iidumia. Ma
laugo molu ka iidumia ta kekedelaa na
nau ku kedea fuana soefaataia i Laodisea.
17 Muka faarongoa a Akipus ka faasuia
na raoa da falea fuana uria iililana fuana
a Lord.
18 Haia, ana abagu talagu i nau ku kedea
si baelaa diana nau naa gi fuagamu. Musi
manata buro laugo ani nau na ku too lao
beu ni kanilaa.
I nau ku fooa eeri a God ka rakediana
fuagamu.

NA EETANA SI KEKEDELAA A PAUL FUANA SOEFAATAIA I TESALONIKA

1 I gemelu a Paul ma a Silas fai nia
a Timothy na melu kekede kou naa
fuagamu na tooa na mu manata mamana
ma muka too i Tesalonika, na tooa a God
a Maa gia ma a Lord Jesus Christ.
I gemelu melu fooa fuana a God eeri nia
ka rakediana fuagamu ma muka too ana
fanualama.

Na mouria fai nia na fiimamanalaa gera na tooa i Tesalonika gi.

2 Melu baelafea a God fuamolu sulia
dani, ma melu ka fooa laugo fuamolu.
3 Sulia si kada melu fooa fuana a God a
Maa gia, melu manatatoona ua go amelu
na aabulolaa diana gomolu sulia na fiima-
manalaa gamu, ma na raolaa diana na
molu iilia gi sulia na rakedianalaa gamu
gi, ma na kwaimaasi ngadolaa gamu ana
a Lord Jesus Christ.
4 Bare waihaasi gi ae, i gemelu
melu haitamana a God nia e rakediana
fuagamu ma ka fili gamu naa.
5 Ana hafalilana baa melu ainitalo ana
na Faarongolaa Diana fuamolu, melu si
bae ana baelaa gemelu go ana. Ma
lau ana, melu ainitalo ana fuamolu ana
mamanalaa a Aanoedoo Aabu, ma melu
ka faatainia hasa melu ka haitamana
na Faarongolaa Diana baa nia mamana
teefou. Ma i gamu laugo muka haitamana
diana go agamu ana si kada melu too fai
gamu, na malutaa gami gi e diana teefou
hai melu ka adomi gamu.
6 Ma ni gomolu laugo molu ka iilifainia
na malutaa melu sui naa ma na malutaa
a Lord Jesus ua na mai. Ma molu manata
mamana ana Faarongolaa Diana ma molu
ka eele go amolu i sulia na Aanoedoo
Aabu e faaele gomolu, boroi ana tooa gi
gera falea na afetailaa oro gi fuamolu
sulia molu ka manata mamana ana a
Christ.
7 Ma sulia na aabulolaa gamu urinae,
molu ka hau ana mamalafooa eeri na tooa
gi sui na da manata mamana na da too i
lao na lolofaa i Masedonia ma lolofaa i
Gris daka iilifai gomolu.
8 Sulia faasi gomolu seenaa, na faaron-
golaa sulia a Lord ka talofia lao Mase-
donia ma i lao Gris, ma na tooa gi ana
fera gi sui naa gera rongoa faarongoa
sulia na fiimamanalaa gamu ana a God.
I aena naa na e langi naa lau tesi doo
ka bobola haia melu ka haea lau sulia na
fiimamanalaa gamu.
9 Na tooa nae gi sui i talada ana daka
bae na ada sulia na gonitailaa gamu ani
gemelu si kada melu dao kou ana fera
gamu. Ma gera ka uunuunu sulia na lu-
gasilaa gamu ana na fooasilana nunuidoo
gi haia muka fooasia a God na e mamana
ma ka mouri.
10 Gera haea naa laugo na molu maasia
na amolu na oolilana mai na Wela nia
faasia i langi. I nia naa na a Jesus na
Wela nia a God na e tatae nia faasia na
maea. Ma a Jesus naa e luke gia faasia na
kwakwaelaa na a God tara ka falea mai.

Na raolaa nia a Paul i Tesalonika.

2

1 Waihaasi gi ae, i gomolu molu haita-
mana na lealaa gemelu kou fui lao mae-
fera gamu nia e langi si tatagwai.
2 Gomolu haitamana na doo ta'a gi na
gera iilia ani gemelu ma gera bae fuamelu
la maefera i Filipae suifetei melu fi lea
fuana maefera gomolu. Ma sui boroi ana
tooa oro la fera gomolu gera ka iiliili uria
luilaa gemelu, langi melu si mou uria
na faarongolaa ani gamu na Faarongolaa
Diana na e hagatafa mai faasia a God.
Langi melu si mou sulia a God e adomi
gemelu hai melu ka bae rara'a.
3 Haia, na ainitalolaa gemelu, nia e langi
kesi hagatafa mai ana ta garoa ma langi
ta kwaidooria na e ta'a. Ma laugo melu si
sugea go ta iimola.
4 Ma lau ana, gemelu bae iilingia a
God e dooria, sulia a God e haea gemelu
bobola uria ainitalongailaa. Ma nia ka
tagofale gemelu na ana uria na ainitalolaa
ana Faarongolaa Diana. E langi melu
si iiliili go uria faaelelana iimola gi ma
uria na faaelelana a God lau ana, na e
haitamana na manatalaa gemelu.

5 Gomolu molu haitama diana sui naa,
na baelaa gi na melu haeda i seenaa
matanga molu e langi lau na susuge go
ana uria faaelelaa gomolu. Ma taa gi baa
melu haea e langi lau fuana na todalana
malefo. A God ana naa e haitamana nia
mamana.
6 E langi melu si iiro go uria ta hae
baitalaa faasi gamu ma faasia ni tei gera
lau,
7 sui boroi ana na melu aposol a Christ
gi, ma melu bobola so hasa melu ka oodu
gamu uria tesi doo. Sui melu si iilia go
si doo nae. Ma lau ana, melu aabulo ni
harofaia go amelu fuagamu iilingia ta tee
baa e aadasulia na wela nia gi.
8 I sulia na rakedianalaa gemelu
fuamolu e baita, i gemelu melu
kwaimaasi go amelu uria na uunuunulaa
sulia na Faarongolaa Diana na e lea mai
faasia a God, ma laugo gemelu ka noni
maabe uria maelaa uria adomilaa molu,
sulia na mu liu baita asianaa fuamelu.
9 Waihaasi gi ae, melu haitamana molu
manatatoona ua go amolu na rao rigitalaa
baa gi melu iilida gi i matanga gamu. Ana
kada baa melu ainitalo ana na Faarongo-
laa Diana fuagamu, na e ita mai faasia
God, melu ka rao rigita naa laugo sulia
dani ma rodo uria na fangalaa melu haia
na toolaa gemelu kasi falea ta afetailaa
fuamolu.
10 Haia, molu haitamana, iilingia a God
nia ka haitamana laugo, ana si kada baa
melu too mai fai gomolu na tooa gi na
molu manata mamana, langi go tesi doo
na melu ka iilia na e bobola fuana molu
ka feengi gemelu ana aabulolaa gemelu
fuamolu. Sulia na aabulolaa gemelu
fuamolu e diana ma ka o'olo teefou.
11 Haia, i gomolu molu haitamana sui
naa na doo gi na melu iilida gi fuana tee
tee iimola ani gamu e diana teefou naa ka
iilingia na aabulolana ta maa fuana wela
nia gi.
12 Sulia melu bae kwaiareia ani gamu,
melu ka bae ni oofilaa ani gamu, ma laugo
melu ka ingo ani gamu eeri na mourilaa
gamu gi ka diana haia ka faaelea a God,
na e soe gamu naa ma muka manata
mamana eeri nia ka aaofia usi gamu ma
muka ado ana initooa nia.
13 Haia, ma tee si manataa lau na e
aadea na melu ka baelafea a God faafia,
nia e urii: ana kada baa melu ainitalo ana
baelana God fuamolu, gomolu ka manata
mamana ana, sulia molu aada haitamana
nia e ita mai faasia God, ma e langi lau
faasia na iimola gi go ana. Sulia na
baelana a God naa e adomi gamu na molu
manata mamana ana.
14 Oote waihaasi gi ae, na doo gi na e fuli
fuana na tooa gi na da manata mamana
ana a Jesus Christ na da too lao lolofaa
i Judea, nia e fuli laugo fuamolu. Sulia
na tooa gi la fera gomolu gera ka iinokesi
gamu iilingia na tooa Jiu gi gera iinokesia
na tooa na da manata mamana na da too
i Judea.
15 Haia, ma na Jiu gi baa da haungia
na profet gi ua na mai, ma fai nia a Lord
Jesus laugo. Ma gera ka iinokesi gemelu.
Na aabulolaa gera gi e lea tau asianaa
faasia na kwaidooria a God, ma gera naa
na maalimaea tooa gi sui.
16 Sulia gera iiliili boro uria luilamelu
faasia ainitalongailana na Faarongolaa
ana mouria fuagamu tooa maadiu gi.
Urinae gera dongaa na ada i lao fualangaa
kafi oro asianaa, ma si kada nae a God ka
falea na kwakwaelaa fuagera.

Doorilaa nia a Paul uria lealaa lau fui Tesalonika.

17 Waihaasi gi ae, i gemelu mone, si
kada baa na maalimaea gemelu gera tari
gemelu faasi gamu ana si kada kukuru
nae, e langi melu si manata buro go ani
gomolu, ma na lio melu ka bukonu asia
go sulia melu kasi too fai gamu ma melu
ka iiliili asia go uria na maatoolaa gamu
lau tesi kada.
18 I aena naa na na manata melu ka
dooria melu ka ooli lau mai siamolu i
Tesalonika. Ma i nau a Paul mone ku iiliili
uria lealaa lau siagamu ana teni kada gi,
sui taa a Satan naa e kaubare gemelu, ma
nia na aadelana na melu si dao kou.
19 Na aadelana na melu ka dooria na
daolaa kou e urii: suli gamu na melu
kwaimaasi ngado ana oolilana mai a
Jesus, ma suli gamu na melu eele asianaa,
ma sulia na fiimamanalaa gamu na tara
melu ka lafe i maana a Lord Jesus si kada
nia e dao mai.

20 Iiu, i gomolu naa na aadea melu ka
lafe ma melu ka eele!

3

1 Ma ana si kada gemelu oolu wane naa
gi melu too tau faasi gamu ka tau na mai,
melu ka manata muu na e diana i gemere
ta roo wane mere ka too kou amere lao
maefera baita na i Atens,
2 ma mere ka eeresia kou a Timothy
siamolu. A Timothy nae, nia na waihaasi
gia ma na wane ni raoa fai gemere
fuana a God laugo uria na faatalolana na
Faarongolaa Diana Sulia a Christ. Gemere
eeresi nia kou, eeri i nia ka aare gamu ma
ka faarigitaa na fiimamanalaa gamu,
3 aata ta iimola ani gamu ka aabulo
faasia na manata mamanalaa sulia na
iimola gi na da sinatai gamu. Haia, muka
haitamana, na i gia na tooa na gia manata
mamana, a God e faalamainia hasa gia ka
too ana afetaia gi.
4 Sulia ana si kada baa melu too ua mai
fai gomolu, i gemelu melu ka faarongo ani
gomolu tara daka iinokesi gia. Ma molu
ka haitamana daka iilia sui naa nae.
5 Ma sulia na doo nae, i nau kusi
dau naa faafia na manata abolaa nau
fuagamu, ma kuka eeresia kou a Timothy
siagamu hai kuka haitamana lau na fiima-
manalaa gamu e utaa. I sulia nau ku mou,
aata a Satan ka saitasa ana na iilitooa nia
gi ani gamu, ma si raoa afetai diana baa gi
melu iilida mai i seenaa i matanga molu
ka tatagwai go ana.

6 Haia, a Timothy baa e lea siagamu
i seenaa i Tesalonika, ma ana si kada
nia kafi dao go mai seegi nae, nia ka
uunuunu ana baelaa diana gi sulia na
fiimamanalaa gamu ana God e ngasi ua
ma na rakedianalaa fuagamu kwailiu ka
baita ua. Ma nia ka faarongo laugo ana
na molu manata diana suli gemelu ma
molu ka doori rikilamelulaa iilingia laugo
na melu doori riki gomolulaa.
7 Waihaasi gi ae, i aena nae naa, ka
sui boroi ana melu ka liobukonu ma
na afetailaa baita gi ka daofi gemelu, i
gemelu eele asianaa suli gamu ma na
fiimamanalaa gamu.
8 Na mourilaa gemelu kafi diana mone
nae, sulia na melu rongoa na fiima-
manalaa gamu ana a Lord e ngado ua go
ana.
9 Haia, sulia ni gamu na melu ka bae-
lafea a God gia si kada nae. Si kada
gemelu fooa, melu baelafea a God sulia
melu eele asianaa suli gamu.
10 Melu ka fooa rigita asianaa sulia dani
ma na rodo eeri a God ka falea ka waluda
fuamelu uria na maatoolamolulaa lau
eeri melu ka faarigitaa na fiimamanalaa
gamu gi, eeri ka ngasi diana lau.
11 Melu fooa eeri a God a Maa gia ma fai
nia a Lord gia a Jesus ka aadea ka waluda
haia melu ka dao kou siamolu.
12 Melu fooa laugo eeri a Lord ka aadea
na rakedianalaa gamu fuagamu kwailiu
ma fuana tooa gi sui ka babaita iilingia
laugo na rakedianalaa gemelu fuamolu
na e baita.
13 Urinae, i nia ka faarigitaa na mouria
gamu gi, ma tara muka diana teefou ma
muka o'olo i maana a Maa gia God si kada
a Lord Jesus tara ka dao mai fai nia na
figua ana tooa nia gi sui.

Na mouria na a God e eele uria.

4

1 Haia, waihaasi gi ae, na aabulolaa na
e faaelea a God, melu faatolomainia sui
naa fuamolu. Ma laugo molu ka lea sui
naa sulia. Sui gemelu melu ii ani gomolu
lau haia muka iilia ka liufia lau si malutaa
diana nae gi. Gemelu gani gamu urinae
sulia nia naa na kwaidooria a Lord Jesus.
2 I gomolu molu haitamana si baea ni
faatolomailaa baa gi melu bae ada gi
fuamolu e ita mai faasia na Lord Jesus.
3 A God e dooria na aabulolaa gamu
ka o'olo teefou ma muka too faasia na
ooelaa.
4 Nia bobola fuagamu na wane gi molu
ka too diana amolu fai nia na afe gomolu
gi sulia nia na malutaa na e diana ma ka
o'olo.
5 Ma langi musi lea sulia na kwaidooria
ta'a ana noni iilingia na tooa uugita na
dasi haitamana go a God.
6 Urinae, nia e bobola so ni tei ani
gamu ka too ana faasia iili ta'alaa ma na
faafefelaa fuana waihaasina, sulia a Lord

tara ka falea kwakwaelaa fuana ni tei
gera na da aabulo urinae. Haia, gemelu
mone melu faatolomai folaa sui naa ani
gamu sulia malutaa naa, ma si kada nae
melu ka bae abolaa lau fuagamu.
7 Sulia a God e aadafili gia eeri na
aabulolaa gia ka o'olo, e langi lau uria ka
bilia.
8 I aena naa na so ni tei na e aaburongo
go ana sulia faatolomaidoolaa nae, nia
langi si oote nia ana ta iimola go ana,
ma nia oote nia ana a God na e falea na
Aanoedoo Aabu nia fuamolu.
9 Haia, muka haitamana diana fuana
muka rakediana fuamolu kwailiu na tooa
gi na mu manata mamana, sulia a God
e faatolomai gamu sui naa ana, ma e
langi kasi bobola naa lau fuagu eeri kuka
faatolomai gamu lau ana.
10 I gemelu melu haitamana mu rake-
diana naa fuana tooa gi sui na da manata
mamana na da too fai gamu lao lolofaa na
i Masedonia. Sui melu ii ani gomolu, oote
waihaasi gi ae, muka faarigitaa na lau na
rakedianalaa nae gi.
11 Ma muka iili uria too aaroarolaa, ma
tee tee iimola ani gamu ka iilia si raolaa
ana i talana, nia ka rao ngasingasia eeri
nia ka gonia fanga ma na doo e'ete gi na
nia ka dooria. Melu bae sulia malutaa nae
sui ua naa fuagamu.
12 Ma lea so muka iili sulia doo nae
gi, tara ni tei gera na langi dasi manata
mamana daka manata baita ani gamu, ma
laugo musi ingosia na lau ni tei uria na
doo gi ni adomilana mourilaa gamu.

Daolana mai a Lord.

13 Waihaasi gemelu gi ae, i gemelu
dooria muka haitamana taa gi na tara ka
fuli ani tei gera na da mae naa, eeri na
liogamu kasi bukonu iilingia na tooa gi
na dasi manata mamana ana na tataelaa
faasia tooa da mae.
14 Haia, ma ni gia gi manata mamana
ana a Jesus nia e mae ma nia ka tatae na
lau faasia na maea. Nia e urinae laugo ani
tei gera na da manata mamana na gera
ka mae sui naa, gia manata mamana tara
a God ka tataeda faasia na maea, ma ka
aadea gera ka ooli oofu mai fai nia a Jesus.
15 Haia, na taa gi na melu faatolomai
gamu ana nia na baelaa nia a Lord: i gia
na gia ka mouri ua ana si kada a Lord tara
ka dao mai, gia ka langi si eeta i nao ana
fafurongo nia gi na da mae naa.
16 Sulia tara a God ka kwaieresi ana
lingee doo baita, ma na ensel baita ka rii,
ma na bungu nia a God ka aangi, sui a
Lord kafi sifo mai faasia i langi. Ma ni tei
gera na da manata mamana ana a Christ
na gera mae ua i nao na tara daka tatae i
nao.
17 Ma i buri, i gia na gia mouri ua tara
a God ka aadea gia fi oofu fai gera i laona
barobaro gi uria oofulaa fai nia a Lord i
mamangaa. Ma gia ka too tau firi i siana
a Lord.
18 Nia naa, molu ka bae ni kwaiareia
fuagamu kwailiu ana si doo naa gi ku
haeda kou fuagamu naa.

Kwaimaasilaa daolana mai a Lord.

5

1 Oote waihaasi gi ae, langi melu si
kekede na kou fuamolu sulia si kada na
doo nae gi tara ka fuli.
2 Sulia i gomolu molu haitama diana sui
na ana fe Dani a Lord ka ooli lau mai tara
ka dao mai iilingia ta wane belibeli baa e
dao mai lao rodo, sulia langi ta wane ka
haitamana si kada taa nia e dao mai.
3 Nia tara ka fuli ana si kada na tooa da
manata ada haea na doo gi sui e diana go
ana ma ka fanualama. Ma ali'ali na funua
ka dao mai faafi gera. Nia tara ka fuli
ali'ali asia go iilingia ta geni baa e fiiwela
ana si kada nia garangi faafuta. Haia, ma
afetai daka tafi faasia.
4 Haia, ma ni gamu waihaasi gi ae, i
gamu si too lao rorodoa iilingi na tooa
na langi dasi manata mamana. Ma ana
si kada a Jesus e ooli mai ana fe Dani
naa, tara langi si faatona gomolu iilingia
ta wane bebeli na e tonafia na tooa gi.
5 I gamu sui mu too i laona raralaa ma i
laona dani, sulia gamu naa na tooa a God.
Gia langi si too i laona rodoa nia a Satan.
6 Nia naa, nia e bobola fuana na aabulo-
laa gia ka o'olo ma langi kasi uusulia na
teolaa. Sulia na aabulolaa gera na tooa
gi na langi dasi manata mamana nia e
urinae.
7 I lao rodo naa na tooa gi da teo. Ma
lao rodo laugo na tooa gi da gwou baita

ana gwoulaa bubulo hai na manatada ka
langi si o'olo.
8 Ma i gia, na gia too i laona dani, nia
bobola fuana manataga ka o'olo. Ma nia
bobola fuana gia ka uusulia ta wane ana
oomea. Gia ka too ana fiimamanalaa
ma na rakedianalaa ma na kwaimaasi
ngadolaa ana mouria faalu iilingia ta
wane ana oomea e too ana talo fai nia kefi
ngasi eeri na maalimaea nia ka langi si
bobola uria haungailana.
9 Sulia a God nia e langi kesi aadafili gia
eeri ka falea na kwakwaelaa nia fuaga.
Nia e fili gia eeri ka faamouri gia ana Lord
gia a Jesus Christ,
10 na e mae uria faamourilaga, eeri gia
ka too ana mouria fai nia, boroi ana gia
ka mouri ua ma langi gia ka mae naa si
kada ana oolilana mai.
11 Sulia na mu haitamana sui naa si doo
nae, nia go na muka bae ni kwaiareilaa
ani gamu kwailiu, ma muka adomi gamu
kwailiu ana fiimamanalaa gamu iilingia
na mu iilia laugo ana si kada nae.

Baelaa i'isi gi.

12 Waihaasi gi ae, i gemelu ii ani gamu
muka bae faamou ana tooa gi na a Lord e
fili gera ma daka rao uria na talailagamu
ma daka faatolomai gamu.
13 Muka manata baita ada ma muka
rakediana fuada, sulia na raolaa na gera
iilida. Ma muka too kwaimaani fai gamu
kwailiu.
14 Waihaasi gi ae, i gemelu ingo gamu
laugo muka bae abolaa fuana tooa gi na
da noni eela gi hai daka iilia na mone
ada tesi raolaa. Muka bae ni kwaiareia
fuagera tooa gi na da mou. Muka adomia
na tooa gi na da makeso. Ma muka too
gwaromaabe fai nia tooa gi sui.
15 Musi faalamainia ni tei ani gamu ka
duua ta'alaa ana ta'alaa. Ma sulia dani
muka iiliili uria aade dianalaa fuagamu
kwailiu ma fuana tooa gi sui.
16 Ma muka eele ana si kada gi sui.
17 Muka fooa laugo ana si kada gi sui.
18 Ma muka baelafea a God, boroi ana
tesi taa naa ka dao ani gamu. Sulia na doo
nae gi na a God e dooria muka iilida sulia
na mourilaa gamu na e too oofu fai nia a
Jesus Christ.
19 Langi musi take usia na Aanoedoo
Aabu,
20 ma musi oote gamu ana na faarongo-
laa gi na e ita mai faasia a God.
21 Muka iilitoona na doo gi sui, ma lea
so tesi doo na e diana, muka taingainia.
22 Ma molu ka too faasia na doo gi sui
na e ta'a.
23 Nau ku fooa eeri a God na e falea
fanualama fuaga ka aadea muka o'olo
ana malutaa gamu gi sui eeri na mourilaa
gamu ma na lio gamu ma na noni gamu
laugo ka langi si iilia tesi doo na e garo
ana lelea ka dao ana fe Dani a Lord gia a
Jesus Christ e dao mai.
24 A God, na e aadafili gamu, tara nia ka
iilia, sulia nia haitamana faamamanalana
baelana.
25 Waihaasi gi ae, molu ka fooa laugo
fuamelu.
26 Muka faatainia na rakedianalaa
gamu gi fuagamu kwailiu ana si kada
muka riki gamu kwailiu.
27 I nau ku bae fifii ana baitalaa a Lord,
muka iidumia na kekedelaa naa fuagera
tooa manata mamana gi sui i seenaa.
28 I nau ku fooa eeri a Lord gia Jesus
Christ ka rakediana fuagamu.

NA RUANA KEKEDELAA A PAUL FUANA SOEFAATAIA I TESALONIKA

1 I gemelu a Paul, Silas fai nia a Timothy
na melu kekede kou naa fuamolu tooa i
laona soefaataia i Tesalonika na tooa nia
God a Maa gia ma fai nia a Lord Jesus
Christ.
2 Gemelu fooa eeri a God a Maa gia ma
a Lord Jesus Christ ka rakediana fuagamu
ma ka falea fanualama fuagamu.

A God tara ka ketoa tooa gi si kada Christ e ooli mai ana.

3 Bare waihaasi gi ae, nia bobola fuana
gemelu ka baelafea a God sulia dani
i sulia ani gamu. Si doo nae nia e
bobola sulia na fiimamanalaa gamu na e
bulao ka baita ma na rakedianalaa gamu
fuagamu kwailiu ka bulao baita laugo.
4 Ma i sulia na maluta gamu urinae
na ka aadea ana si kada melu faarai i
laona soefaataia a God gi, na melu ka
eele uria bae sulia na tasa dongaalaa
ana fiimamanalaa gamu gi boroi ana
gamu ka daotoona na afetailaa oro gi.
Sulia teni tooa da iinokesi gamu sulia na
fiimamanalaa gamu gi.
5 Haia, na doo nae gi sui nia e faama-
mana na ketolaa nia a God na e o'olo. Ma
sulia mu tasa dongaa ana fiimamanalaa
gamu boroi ana muka daotoona na afe-
taia oro gi, tara molu ka bobola faorana
naa too i laona Initooa a God. Ma i sulia
na Initooa a God na gera iinokesi gomolu.
6 A God nia o'olo teefou, ma tara nia ka
ngalia mai na fiilaa fuagera tooa gi na da
faafii gamu i tara'ena.
7 Ma tara nia ka lafua na fiilaa gi faasi
gamu ma i gemelu laugo. Tara nia ka iili
urinae ana si kada a Lord Jesus e lea mai
faasia i langi fai nia na ensel mamana nia
gi,
8 ma fai nia meamea eere. Ma ana
si kada nae, i nia tara ka falea kwaelaa
fuagera ni tei na da oote gera ana a God
ma e langi dasi roosulia na Faarongolaa
Diana sulia a Lord gia a Jesus.
9 Na kwakwaelaa nia fuagera naa na
tara nia ka labasida ka tau firi. Ma gera
ka too faasia a Lord fai nia na initooa ana
na mamanalaa nia.
10 Haia, na doo nae gi tara ka fuli tesi
kada e nia ua mai ana fe Dani na a Lord
tara ka ooli lau mai. I nia tara ka ooli
lau mai lao molaagali naa eeri na tooa
nia gi na da manata mamana ana gera ka
baelafe nia ma daka hae baita suli nia.
Ma gamu laugo muka iili urinae, sulia
mu manata mamana ana faarongolaa na
melu ainitalo ana fuagamu.
11 Nia naa na aadea melu ka fooa
fuagamu ana kada gi sui. Melu fooa eeri
a God ka aadea na aabulolaa gamu gi ka
bobola fai nia na mourilaa na nia aadafili
gamu uria. Ma melu ka fooa lau eeri ana
mamanaa nia tara nia ka adomi gamu
eeri gamu ka haitamana iililana na doo
diana gi na mu dooria ma muka faasuia
na raolaa gamu gi na mu iilia sulia na
fiimamanalaa gamu.
12 Ma i sulia na doo nae gi naa na, tara
molu ka silia a Lord gia a Jesus, ma i nia
tara ka sili gamu naa laugo. Ma na doo
naa gi tara ka fuli sulia na rakedianalaa
nia a God ma a Lord Jesus Christ.

Na wane ta'a.

2

1 Haia, waihaasi gi ae, gemelu melu
ka doori gamu haia molu ka haitamana
diana ana na oolilana mai a Lord gia a
Jesus Christ fai nia na oofulagalaa siana.
2 Melu ii ani gamu faasia na iisifufulilaa
ma faasia na moulaa kada molu rongoa
uunuunua sulia fe Dani a Lord ka ooli
mai, nia e dao sui na mai. Musi manata
mamana, sui boroi ana teni tooa da haea
na baea nae e ita mai faasi gemelu si kada
melu ka bae ana baelana a God ma langi
so gera haea melu ka kekede mai sulia.
3 Ma langi molu si manata mamana
ana baelaa gi na e hagatafa mai faasia
tooa gi na baelada e susuge. Sulia na
maedani nae e afetai ka dao ua lea na
firulaa gera tooa fai nia a God kasi fuli ua.
Ana kada nae tara na Wane Ta'a ka faatai
mai, na tara a God e aalua i lao gula ni
kwakwaelaa.

4 Nia tara ka take usia na doo gi sui na
teni tooa da alangia ana a god, ma ka haea
i nia e baita liufia na doo gi sui na tooa gi
da fooa fuana. I nia tara ka gwouru laona
Beu Aabu a God boro, ma ka haea hasa i
nia naa na a God.
5 I nau ku bae sui naa sulia doo naa ana
kada baa ku too ua mai fai gamu, bota ana
e langi musi manata buro ua ana oto.
6 Ma tee doo e lui na doo naa eeri langi
kasi fuli ua, ma gamu mu haitamana go
agamu si doo na e luia. Ma ana si kada
o'olo tara na Wane Ta'a ka faatai mai.
7 Na rigitaa na ta'alaa nae e rao aagwa
go ana i kada naa, ma nia ka too haufini
ua urinae lea ka dao ana tesi kada na gera
ka lafua na doo na e luia.
8 Ana kada nae fetei na Wane Ta'a kafi
dao faatai. Sui si kada a Lord Jesus e dao,
tara nia ka ufu i fafona Wane Ta'a nae hai
ka haungia, ma ka labasia ana rigitaa ana
raralaa nia.
9 Haia, na Wane Ta'a nae tara ka dao
faatai ma nia too ana na mamanaa nia a
Satan, ma tara nia ka iilia kwalukaela doo
kwaibalatana gi na e suge go ana.
10 Ma nia tara ka suge ana kwalukaela
malutaa ta'a gi fuagera tooa gi na tara
daka mae. Tara daka mae sulia gera oote
gera ana na Faarongolaa mamana na e
falea mouria firi.
11 Ma sulia si doo nae, a God tara ka
aade gera daka manata mamana na ada
ana doo susuge gi.
12 Ma sulia si doo nae, ni tei gera na dasi
manata mamana go ana na Faarongolaa
mamana ma daka eele go ada uria na
fualangaa gera, tara a God ka keto gera.

A God e fili gamu fuana mouria.

13 Waihaasi gi ae, nia bobola fuana
gemelu ka baelafea a Lord ana si kada
gi sui suli gamu na tooa na a God e
rakediana fuada. Sulia e tau na mai ana
hafalilana, a God e fili gamu naa eeri
ka luke gamu faasia na kwakwaelaa ana
na mamanaa Aanoedoo Aabu na e olosi
gamu ma ana na fiimamanalaa gamu ana
Faarongolaa mamana.
14 A God nia e soe gamu eeri molu
ka manata mamana ani nia sulia na
ainitalolaa na melu falea fuagamu ana
Faarongolaa Diana, eeri molu ka initoo fai
nia a Lord gia Jesus Christ.
15 Ma sulia si doo naa gi naa, waihaasi
gemelu gi ae, muka faarigita na manata
mamanalaa gamu ma muka dau ngasi
faafia na faatolomailaa mamana baa gi
melu ainitalo ana fuamolu ma laugo
na kekedelaa baa melu falea kou i nao
fuamolu.
16-17 I gemelu fooa fuana a Lord gia
Jesus Christ ma fuana a God na Maa gia
ka kwaiarei gamu ma ka faarigita gamu
haia muka iili diana ma muka bae diana
ana si kada gi sui. Sulia a God e rakediana
fuaga ma ka aadea gia ka langi si mou ma
gia ka kwaimaasi ngado na aga uria doo
gi na e diana.

Fooa fuamelu.

3

1 Waihaasi gi ae, na baelaa i'isi: muka
fooa fuana a God fuamelu, eeri na aini-
talolaa gemelu ana baelaa nia a Lord ka
tagala ali'ali ma na tooa oro daka manata
mamana ana ma daka hae baita sulia,
iilingia laugo na mu iilia.
2 Molu ka fooa laugo eeri a God ka
aadasuli gemelu faasia na tooa ta'a gi.
Sulia na tooa oro dasi manata mamana
ana Faarongolaa mamana.
3 Ma a Lord mone, nia e faamamana
ua go na baelaa nia gi, ma nia tara
ka faarigita gamu ma ka aadasuli gamu
faasia a Satan.
4 Ma a Lord ka adomi gemelu haia melu
ka haitamana tara molu ka tasa dongaa
ana roosulilaa na taa gi naa melu bae
sulia fuagamu.
5 I gemelu ka fooa laugo hai a Lord
ka adomi gamu eeri muka haitama diana
ana na rakediana a God ma muka tasa
dongaa ana fiimamanalaa gamu gi sulia a
Christ boroi ana kada mu liufia na afetaia
gi.

Nia bobola uria gia ka rao.

6 Waihaasi gi ae, sulia na mamanaa na a
Lord gia a Jesus Christ na e falea fuamelu,
nia naa melu ka kwaieresi gamu urii,
muka too faasia na tooa na da manata
mamana na daka noni eela uria raolaa

ma daka aaburongo ana na doo gi na
melu faatolomai gamu ana.
7 Gamu mu haitamana sui naa na mu
bobola uria iilifai gemelulaa. Ana kada
melu too mai fai gomolu, e langi melu si
noni eela uria raolaa.
8 Ma i gemelu si ngalia o'oni go ana
tesi fanga ana ta iimola, ma lau ana melu
foli sui go. Sulia dani ma rodo melu rao
rigita haia ka langi molu si daotoona tesi
afetailaa suli gemelu.
9 I gemelu rao urinae, sui boroi ana
gemelu too ana mamanaa uria ngali
o'onilaa ana fanga faasi gamu. Gemelu
iili urinae, eeri molu ka iilifainia na
maluta gemelu ana raolaa.
10 Haia, kada baa melu too mai siamolu,
na faatolomailaa gemelu fuagamu e urii
baa, <<So ni tei ani gamu na e oote nia ana
raolaa, langi molu si falea fanga fuana.>>
11 Melu kede urinae, sulia melu rongoa
tee bali ani gomolu seenaa da noni eela
uria raolaa, ma daka liliu go ada uria
aadasilana na raoa gera teni tooa ete.
12 Ana mamanaa ana Lord Jesus Christ,
melu bae ni kwaieresi kou fuagera ma
melu ka bae fifii kou ani gera hai gera
ka too o'olo ma daka iilia na mone tesi
raolaa eeri gera ka ngalia na doo gi na
gera dooria.
13 Ma i gamu laugo, waihaasi gi ae, langi
molu si makeso uria na iililana doo diana
gi.
14 Ma lea so ni tei ani gamu na dasi roo
go sulia taa gi na melu haea gi kou i laona
kekedelaa naa, molu ka manatatoona, ma
langi molu si liu kwailiu fai nia, eeri nia
ka ida.
15 Ma sui boroi ana, langi molu si
manata hasa nia ta maalimae agamu.
Muka bae abo go agamu fuana, sulia nia
ta haasi agamu.

Na bae i'isi gi.

16 Melu fooa eeri a Lord na e haitamana
falelana fanualama fuaga ka falea fanu-
alama fuagamu si kada gi sui, ma ka too
fai gamu.
17 I nau a Paul nau ku kedea na doo i'isi
nae gi. Urinae nau ku faasuia na kekede-
laa nau gi sui. Nia naa na kekedelagu.
18 I nau ku fooa haia a Lord gia a Jesus
Christ ka rakediana fuagamu sui.

NA EETANA KEKEDELAA A PAUL FUANA A TIMOTHY

1 I nau a Paul, na aposol nia a Christ
Jesus. I nau naa ta aposol sulia na eeresia
a God na faamouri gia fai nia a Christ
Jesus na wane gia kwaimaasimaasia.
2 I nau naa ku kekede fuamu a Timothy.
I oe naa iilingia na wela nau sulia oe
o manata mamana ana baelagu sulia a
Christ. Nau ku fooa eeri a God na Maa
fai nia a Christ Jesus a Lord gia ka falea
na dianalaa ma na kwaimanataia ma na
fanualama fuamu.
3 Nau ku doori oko too ua amu i
Efesus iilingia baa nau ku aare oe ana
lealagu uria i Masedonia. Sulia teni tooa
i seenae gera faatolomainia na faatolo-
mailaa susuge, ma nau ku dooria oko bae
luida.
4 Oko haea gera ka lugasia na
uunuunua haungailana gi ma na tal-
isibaralaa tekwa gi sulia koo gera gi.
Sulia na doo nae gi na haitamana ka
haungainia na oolisusuulaa gi, ma langi
kasi lea sulia na kwaidoorilaa a God.
Sulia lea gia fiimamana ana a God,
gia ka bobola uria haitamanalaa na
kwaidoorilaa nia.
5 O eeresi gera urinae eeri na rake-
dianalaa gera ka baita ma ka lea mai
faasia na mouria na e folaa ma faasia na
manataa na e gwaligwali folaa ma faasia
na fiimamanalaa na e mamana.
6 Sulia teni tooa gi da aabulo e'ete na
ada faasia si doo naa gi, ma daka lea na
ada sulia na oolisusuu ooewanealaa.
7 Gera dooria hai so daka hau ana na
wane faatolomai gi ana na kwaieresia nia
God gi. Haia, ma langi dasi haitamana go
na baelaa gera gi i talada ma langi na doo
gi na da bae rigita sulia.
8 Haia, golu haitamana na kwaieresia
gi nia na doo e diana, lea so na wane
faatolomai gi da o'olo sulia.
9 Ma golu ka haitamana laugo a God
langi si haungainia na kwaieresia gi
fuana tooa diana gi. Nia e haungainia ana
fuagera na tooa gi na langi dasi roosulia
na kwaieresia gi, ma na tooa na aadelada
e ta'a gi, ma na tooa gi na e langi dasi
manata baita ana a God, ma na tooa gi
na da fualangaa, ma na tooa gi na dasi
fooasia a God. Ma nia ka haungainia ana
fuana tooa gi na da hauwane, ma na tooa
gi na da haungia na maa gera gi ma ni tee
gera gi,
10 ma na tooa ooeoe gi ma na wane gi
na da aadea wane gi, ma na geni gi na da
aadea geni gi, ma na tooa na da lau wane
aagwa, ma na tooa susuge gi, ma na tooa
gi na da iilia tesi doo na e e'ete faasia na
faatolomaia mamana.
11 Ma na faatolomaia nae e lea sulia
na Faarongolaa Diana na a God e aalua
i abagu hai kuka ainitalo ana. Na Faaron-
golaa Diana nae, nia e ita mai faasia a God
na e initoo liu ma ka diana asianaa.

A Christ Jesus e dao hai so ka faamouria na tooa ta'a gi.

12 Nau ku baelafea a Christ Jesus na
Lord gia, na wane na e falea na rigitaa
fuagu uria na iililana na raoa nau. Ma
nau ku baelafea laugo suli nia e manata
ngado ani nau ma ka aadafili nau uria na
raolaa fuana. Sui nia e aadafili nau,
13 boro ana si kada baa i nao doo ku
iinokesia ma kuka bae ta'a sulia, ma ku
bae tataga ana. Ma a God e kwaimanatai
fuagu, sulia i nau langi kusi fiimamana ua
ma kusi haitamana na doo nae ku iilia.
14 Ma a Lord gia e faadiana ani nau ka
baita asianaa, ma ka adomi nau eeri kuka
fiimamana ani nia ma kuka rakediana
laugo ani nia. Nia e haitamana iililaa
urinae fuaga na tooa na da ngado ana a
Christ Jesus.
15 Haia, si asi baelaa naa e mamana
ma gia ka manata mamana ana baa e
urii, <<A Christ Jesus e lea mai lao molaa-
gali eeri ka faamouria tooa na da aadea
ta'a.>> Haia, ma ni nau ku fualangaa ka
liufi gera sui.
16 Sui a God ka kwaimanatai fuagu,
eeri a Christ Jesus ka faatainia na gwaro-
maabelaa nia gi sui fuagu nau wane ku
fualangaa asianaa, eeri ku iilingia na
mamalafooa fuana ni tei gera na tara
daka manata mamana ani nia ma daka
ngalia na mouria firi.

17 Haia, a God naa na Aaofia ka too firi,
ma langi kasi mae, ma langi gia kasi rikia,
ma taifili nia laugo a God, nau ku dooria
gia ka baelafea ma gia ka faabaita ana ka
too firi. Amen!
18 Ma ni oe a Timothy wela nau, i nau
ku bae fuamu iilingia si baelaa baa gi na
profet gi da haea suli oe ana si kada e
sui na mai. O taingainia na baelaa baa gi
iilingia na raunga oe gi eeri oko firu diana
fai nia a Satan.
19 Ma oko dau ngado ana fiimamanalaa
oe ma oko iilia na doo gi na o haitamana
nia o'olo. Teni iimola gi da eekwatainia
naa na doo gi na gera haitamana nia o'olo,
ma daka labasia na fiimamanalaa gera.
20 Ma teni wane ada na a Haemeneas
ma a Aleksanda, daaro too laugo i matan-
gada na tooa nae gi, ma ku lugasida naa
fuana a Satan hai ka iilia ta doo fuadaaro,
eeri daaro ka langi si bae tataga lau sulia
a God.

Na ooguogua fai nia na fooalaa gera tooa da manata mamana gi.

2

1 Na doo totongenao nau ku iingo gamu
eeri muka fooa fuana a God, ma muka
baelafe nia, ma muka gani nia uria
adomilana tooa gi sui,
2 ma na aaofia gi ma ni tei gera gi na
da too ana na initooa, eeri gia sui gia
ka too ana mouria ana aaroaroa ma na
fanualama ma manata baitalaa ana a God
fai nia na aadea o'ololaa gi.
3 Si doo naa na e diana ma ka faaelea a
God a Faamouri gia.
4 Sulia a God e dooria na tooa gi sui daka
too ana mouria firi ma daka haitamana
na mamanalaa.
5 Sulia tee God go, ma tee wane go na e
oolifainia na tooa gi fuana a God. Nia na
Christ Jesus.
6 Sulia a Jesus e falea na mourilana i
talana eeri ka lafua na tooa gi sui faasia
na kwakwaelaa. Urinae a God, ana si
kada na nia e filia, nia ka faatainia na
kwaidooria fuana tooa gi sui daka too ana
mouria firi.
7 Nia naa, a God ka fili nau eeri kuka
aposol ma na wane faatolomai gera na
tooa na langi gera kasi Jiu gi ma kuka
ainitalo ana na faarongolaa mamana ana
na manata mamanalaa ana a Christ. Nau
langi kusi suge. Doo mamana nau ku
haea.
8 I nau ku dooria na wane gi ana gula gi
sui gera ka fooa. Na wane nae gi, gera ka
falea na mourilada fuana a God, eeri si
kada gera fooa ana, gera ka bobola uria
uualana na abada aabu fui langi. Ma
na wane nae gi, langi daka si haitamana
rakehasua ma na oolisusuulaa.
9 I nau ku dooria laugo na geni gi langi
dasi faabaita gera ana oofilada, ma gera
ka oofi o'olo ana maku gera gi, ma langi
lau fai nia na kani iifulaa uria faabaitalaa,
ma langi ana na doo gi na e liu baita na
da laungi ana, ma langi ana na maku gi
na e liu baita.
10 Haia, na aadelaa diana gi na e bobola
fuana geni gi na gera haea gera manata
mamana.
11 Na geni gi daka too aaroaro ma
daka faato'ou si kada daka fafurongo ana
faatolomaia.
12 Nau kusi faalamainia na geni gi hai
gera ka faatolomai ma daka baita faafia
na wane gi. Nia e bobola fuana gera ka
too aaroaro go ada.
13 Sulia a Adam naa a God e haungainia
i nao, suifetei ni Eve.
14 Haia, ma a Adam langi baa a Satan e
sugea, ni Eve ana baa ka manata mamana
ana na sugea a Satan ma ka oia kwaiere-
sia a God.
15 Haia, lea so na geni gi daka fiima-
mana ka ngado, ma daka rakediana, ma
daka too o'olo, ma daka faato'ou, i gera
daka mouri go ada ana na faafutalaa.

Na wane naonao gi la soefaataia.

3

1 Si asi baelaa baa urii nia mamana,
<<Lea ta wane e dooria ka naonao laona
soefaataia, tama wane nae e dooria na
raolaa diana asianaa nae.>>
2 Haia, na wane naonao la soefaataia na
wane nae na aabulolana ka o'olo asianaa,
ma i nia ka too ana tee afe go, ma i nia
ka aadasuli diana ani nia i talana, ma ka
manata o'olo, ma ka iilia doo diana gi. Ma

nia ka gonitainia tooa gi i luma nia, ma ka
bobola uria faatolomaidoolaa.
3 Nia ka langi si gwou baita ana na doo
rigita ma ka langi si dooria firulaa. I nia
ka too noni hahaore fai nia fanualamalaa,
ma nia ka langi si lulugoni ana malefo.
4 Ma nia ka haitamana olosia wela nia
gi ma na afe nia ma ka faatolomainia na
wela nia gi eeri gera ka roosuli nia ma
daka manata baita ana.
5 Sulia lea na wane langi kasi haita-
mana na aadasulilana na wela nia gi ma
na afe nia, tara nia ka aadasuli utaa ana
soefaataia a God?
6 Na wane na manata mamana ka tau,
aata i nia ka too nanaka iilingia a Satan,
ma a God tara ka keto nia laugo.
7 I nia laugo na wane fuana tooa i maa
ana soefaataia gera ka manata baita ana,
eeri ka langi kasi ida ana tesi doo ma
laugo ka langi asi nia i laona na tori nia a
Satan.

Na wane ni kwai'adomi gi la soefaataia.

8 Na wane ni kwai'adomilaa gi la soe-
faataia laugo, na aabulolada ka diana ma
daka bae mamana. Ma langi dasi gwou
baita ana gwoulaa bubulo gi ma langi dasi
aanau ana malefo.
9 Gera ka manata mamana ngado ana
faatolomailaa mamana fai nia na manata
folaalaa sulia.
10 Ma na tooa na da manata mamana
gi daka iilitooda fasi i nao, eeri gera
haitamana daka o'olo naa suifetei kafi rao
naa.
11 Ma na afe gera gi laugo, na aabulo-
lada ka diana, langi dasi uunuunu buri,
ma daka aadasuli diana ani gera i talada,
ma daka o'oloa ana si doo gi sui.
12 Ma na wane kwai'adomi la soe-
faataia, nia ka too ana tee afe go, ma ka
haitamana olosia na afe nia ma na wela
nia gi.
13 Ma ni tei gera na da rao diana la
soefaataia, tara ka diana fuada, ma tara
ka bobola fuada gera ka bae rara'a sulia
na fiimamanalaa gera ana Jesus Christ.

Si doo baita na e aagwa.

14 Ana si kada na nau ku kede kou
fuamu ana naa, i nau ku manata hasa tara
ku lea ma kuka riki oe ali'ali.
15 Ma lea ku tau kou, na kekedelaa naa
na tara ka faatainia fuamu na aabulolaa
utaa na tara golu ka iilia la oofuofua nia
God, na soefaataia na a God momouria.
Ma a God e aalua naa na faatolomaia
mamana fuana na soefaataia iilingia ta
wane e tolea na luma nia i fafona na
fungu gi.
16 Langi ta wane hasa ka bobola uria
tofelana baitalana na doo aagwa ana na
faatolomaia sulia a God na golu lea sulia.
Na faatolomaia ka urii, <<A Christ e hau
ana wane, ma na Aanoedoo Aabu ka
faatainia naa na o'ololana, ma na ensel gi
daka riki nia naa. Gia ka faatalo naa ani
nia fuana tooa kwalukaela, ma na tooa gi
lao fera oro daka manata mamana naa
ani nia, ma a God ka ngali nia naa uria
i langi.>>

Na wane faatolomai susuge gi.

4

1 Na Aanoedoo Aabu e bae folaa ana
hasa teni wane gi tara gera ka lugasia
na manata mamanalaa gera ana tesi kada
i'isi gi, ma daka roosulia na aanoedoo
susuge gi ma na faatolomaia gera na
aagalo ta'a gi.
2 Na faatolomaia nae gi da ita mai
faasia na wane susuge gi na langi dasi
liobukonu sulia na aade ta'alaa gera gi.
Tooa e'ete, lea daka aade ta'a, daka li-
obukonu. Sui taa, na tooa susuge nae,
langi dasi liobukonu sulia na manatalada
e ta'a teefou naa.
3 Na tooa nae gi da faatolomai hasa
na aarailaa ma na toowanelaa e garo fai
nia anilana teni si fanga gi. Haia, ma
God na e haungainia na fanga nae gi
uria na anilana, i buira tei gera na da
manata mamana ma daka haitamana na
mamanaa da falea si fooalaa ni baelafea
fuana a God.
4 Sulia na doo gi sui na a God e
haungainia, langi tesi doo kasi ta'a, da
diana sui go. Haia, lea so gia ka fooa ni
baelafelaa fuana uria, e langi gia si oote
gia na ana ta si doo.
5 Sulia na baelana a God ma na fooalaa
uria na doo nae, nia na aadea a God e
aalafaafia.

Na wane ni rao diana nia a Christ Jesus.

6 Lea so o falea si faatolomailaa naa gi
fuana ni tei gera na da manata mamana
gi, oe na wane rao diana nia a Christ
Jesus, ana si kada o mouri ana na baelaa
gi ana na manata mamanalaa ma na
faatolomaia mamana na o lea sulia.
7 Haia, langi osi fafurongo sulia na
uunuunua haungailana ta'a gi na a God e
langi kasi dooria. Oko hasi amu taari uria
na faarigitalana na manata mamanalaa
oe, eeri oko bobola uria iilia na kwaidoo-
ria a God.
8 E diana fuana na wane ka faarigitaa
na noina. Haia, ma e diana tasa lea
na wane ka faarigitaa na manata ma-
manalaa nia, sulia nia e aalua na mouria
uria si kada naa ma si kada aai loko na
tara ka dao mai.
9 Na asi baelaa naa nia e mamana, ma
golu ka manata mamana ana.
10 Golu ka hasi rigita ma golu ka rao
rigita, sulia golu aalua fiitoolaa golu ana
God momouri. Sulia nia a doo faamouria
na tooa gi sui ma e tasa fuana tei gera na
da manata mamana ani nia.
11 Lea doo oko eeresia ma oko toola-
mainia na tooa ana doo nae gi.
12 Ma langi osi faalamainia na tooa gi
gera ka haea i oe osi wane kwaitalai sulia
oe na wane daraa. I oe oko iilingia ta
mamalafooa diana fuana na tooa na gera
manata mamana gi, i laona na baelamu
ma na aabulolamu ma na rakedianalamu
ma na fiimamanalamu ma na too fo-
laalamu. Sulia lea gera rikia na aadelamu
e diana, gera ka iili laugo urinae.
13 Suifetei kufi dao mai, oko iidumia
na Kekedelaa Aabu gi fuana tooa gi ma
na ainitalolaa ana Faarongolaa Diana ma
faatolomailaa.
14 Ma langi osi lugasia ana na falelaa
oe na Aanoedoo Aabu e falea fuamu ana
kada na profet gi da bae ana ma na wane
naonao gi i laona soefaataia da aalua na
abada i fafomu.
15 Oko iilia si doo nae gi sulia dani eeri
na tooa gi sui daka rikia na dianalana
raoa oe ka baita naa.
16 Oko aada diana sulia na aabulolaa oe
i talamu ma na faatolomailamu. Ma oko
tasa dongaa fai nia si raoa nae gi, sulia
lea o iilia, haitamana oko faamouri oe i
talamu fai nia ni tei gera na da rongoa
baelamu.

5

1 Langi osi ngatafia ta wane waro, ma e
bobola o bae fai nia iilingia ta maa amu.
Ma lea o iilia si doo fuana wane daraa gi
ka iilingia o iilia fuana haasimu gi.
2 Ma lea o iilia si doo fuana inite aai
gi ka iilingia o iilia fuana tee oe gi, ma
lea o iilia si doo fuana aai haari gi ka
iilingia o iilia fuana waiwane oe gi i laona
manatalaa diana teefou.
3 Ma o manata baita ana gwe oru gi na
da too taifili gera.
4 Haia, ma lea gwe oru na e too ana na
wela gi ma langi na kokoo gi, gera bobola
daka iilia maluta diana totongenao fuana
ka iilingia na tee gera ma na koo gera ka
iilia fasi fuada, sulia si doo nae na God e
eele sulia.
5 Ma gwe oru na e too taifili nia ma ka
langi ta wane uria aadasulilana, nia ka
aalua na fiitoolaa nia ana God, ma nia ka
tasa dongaa ana fooalaa nia ma ganilana
uria kwai'adomilaa nia rodo ma na dani.
6 Haia, ma gwe oru aai na e hasi uria na
kwaidooria ana noni, sui boroi ana nia ka
mouri ua, nia iilingia e mae sui naa.
7 O falea na faatolomailaa naa gi fuada,
eeri ta wane ka langi si daotoona ta garoa
ani gera.
8 Ma lea ta iimola kasi aadasulia na
tooa futa nia gi ma tasa na iimola ana
aebara nia, tama iimola nae e lugasia na
faatolomailaa na nia e haea ka fiimamana
ana, ma nia e ta'a ka liufia na tooa na
langi dasi manata mamana.
9 Ma na gwe oru na langi kasi dao ua
ana oono aakwala fe ngali, langi osi iidu
oofu nia fai nia na oru gi. Oko iidua ta
gwe oro lea nia e waro, ma laugo nia ana
lefe afelaa.
10 ma gera haitamana hasa nia ka iili
raolaa diana gi urii: Nia ka aada diana
naa sulia na wela nia gi, ma ka gonitainia
naa na tooa dao gi i luma nia, ma ka
faato'ou nia, ma ka adomia na tooa gi i
laona soefaataia ma tei gera na da too
ana na afetaia, ma ka lugasi teefou ani
nia uria na iililana raoa diana gi.

11 Ma na aai oru gi aai na langi dasi
inite ua go ada, ka langi osi iidu oofuda
fai nia na oru gi. Sulia lea gera dooria na
afelaa lau sulia na kwaidoorilana nonida,
gera haitamana daka aabulo e'ete na ada
faasia na raolaa fuana a Christ.
12 Ma lea gera urinae, gera ka aadea
ta'alaa sulia gera oia na bae aalualua na
da iilia totongenao fuana a Christ.
13 Ma gera haitamana labasilana na
kada gera gi uria liu kwailiulaa i luma gi.
Ma si doo na e ta'a ka tasa na da uunuunu
go ada ma daka bae sulia si doo gi na langi
si bobola uria baelaa sulia.
14 Nia naa, nau ku manata hasa e
diana fuana oru haari gi daka afe lau
ada ma daka faafuta wela ada ma daka
aadasulida fai nia na luma gera gi, eeri
na maalimaea gia gi ka langi tesi doo uria
na bae ta'alaa ana suli gia.
15 Sulia teni oru gi da aabulo e'ete na
ada, ma daka lea na ada sulia a Satan.
16 Ma lea so ta geni na e manata
mamana ana Christ ma ta aai oru ka nii
lao aebara nia, nia ka aadasulia. Sulia ka
langi si diana fuana faa'aberosia lau na
tooa gi na da manata mamana, eeri gera
ka aadasulia na ada na oru gi na gera too
taifilida teefou.
17 Ma na wane naonao gi na gera
rao diana i lao soefaataia, nia bobola
uria ngalilana na kwaiaraa baita. Tasa
asianaa fuana tei gera na da rao rigita ana
ainitalolaa ana Faarongolaa Diana fai nia
faatolomailaa.
18 Sulia na Kekedelaa Aabu e bae urii,
<<Langi osi kani faafia na fakana na
bulumakau ni rao si kada e uuri magaa
ana mige doo gi.>> Ma ka bae laugo urii,
<<Na wane ni rao haitamana ka ngalia na
folilaa nia.>>
19 Haia, ka langi osi fafurongo uria
baelaa ta wane go ana na e feengia ta
wane naonao, lelea ta roo wane ma langi
ta oolu wane lea mai daka faamamanaa
doo naa taari.
20 Haia, oko ngatafia na tooa gi na da
aade ta'a. Oko iilia si doo nae i maada
na tooa gi sui, eeri na tooa gi na da too i
seenae gera rongo, ma daka mou.
21 I nau ku eeresi oe i maana a God ma
a Christ Jesus ma na ensel aabu gi, hai oko
roosulia na faatolomailaa naa gi, ma langi
osi eefa ma langi filia ta wane sulia na taa
na o rikia i maa.
22 Ma langi osi oongaongoa ana aalu
abalaa fafona ta wane hai nia ka aabu
uria raolaa fuana Lord. Ma langi osi ado
fai nia tooa si kada gera aade ta'a. Oko
faaabu oe i talamu!
23 Lea doo oko gwoufia si gale waen fai
nia na kafo haia ka adomia na rakemu ka
diana, sulia ni oe na wane o matai tarau.
24 Na aade ta'alaa gera teni tooa gi e
waluda asianaa naa uria na rikilana ma
ka talai gera uria na keketoa. Haia, ma
na aade ta'alaa gera teni tooa aai, da rikia
boro buri naa.
25 Haia, ka urinae laugo, na aadelaa
diana gi e too faatai asianaa uria rikilana.
Ma na raoa diana aai gi na langi kasi
faatai, boro afetai daka aagwa.

6

1 Na tooa gi sui na da rao o'oni gera ka
manata baita ana wane baita gera gi, hai
ta iimola ka langi si bae ta'a ana hatana a
God ma na faatolomailaa golu.
2 Ma na wane rao gi naa na wane baita
gera gi da manata mamana ana Christ,
langi dasi mamagutainia fuada, sulia gera
na waihaasi gera gi. Gera ka rao diana
ka tasa fuada, sulia na tooa da manata
mamana na gera rakediana fuada na tara
gera ka ngalia dianalana na raolada.

Na faatolomaia susuge ma na rikidooa mamana.

Nia naa, oko faatolomai ma oko bae
sulia si doo naa gi.
3 So ni tei na e faatolomainia na faa-
tolomaia e'ete ma ka langi si aalafaafia na
baelaa mamana a Lord gia a Jesus Christ
ma na faatolomaia mamana sulia a God,
4 i nia e lafe ma ka langi si haitamana go
tesi doo. Ma na kwaidooria nia e ta'a uria
na oolisusuulaa sulia na baea gi. Ma si
manata gi naa e haungainia na kwaifiilaa
ma na oolisusuulaa, ma na bae tatagalaa
ma na manatalaa ta'a sulia na tooa gi,
5 ma na oolisusuulaa sulia dani faasia
na tooa na manatada langi si rao ma ka
langi dasi haitamana naa na mamanaa.
Gera manata hasa na fooalaa nia na
aadea wane ka ngalia malefo.

6 Haia, na lealaa sulia a God haitamana ka faatodadooa na wane lea so na kwaidoorilaa nia gi ka fono ana si taa gi na nia ka too ana.
7 Haia, na taa na golu ngalia mai la molaagali naa? Langi go! Ma na taa naa tara golu ngalia faasia na molaagali naa? Langi go!
8 Nia naa, lea gia too na ana fanga ma na maku gi, tama doo nae e diana naa fuaga naa.
9 Ma na tooa gi na da dooria na todadoolaa, da aadea doo ta'a sulia na iilitooa ana kwaidooria oro gi na kasi diana, ma ka falea na fiilaa fuada ma ka funua.
10 Sulia na rakedianalaa ana malefo nia na aadea tooa iilia na ta'alaa kwalukaela gi. Teni tooa gi da hasi uria na malefo ma daka lea tau na ada faasia na manata mamanalaa ana a God, ma na liobukonua oro gi ka nagaa na mourilada.

Na faatolomaia a Paul fuana a Timothy.

11 Haia, i oe na wane nia a God, oko too faasia na doo naa gi. Ma oko hasi rigita amu uria na o'oloa, ma na toolaa aabu, ma na fiimamanalaa, ma na rakedianalaa, ma na tasa dongaalaa kada ana afetaia gi, ma na toolaa hahaore.
12 Oko rao diana uria na manata mamanalaa. Haia, oko ngalia na mouria firi na a God e fili oe uria, si kada baa o bae rigita sulia na fiimamanalaa oe i fuana tooa oro gi.
13 Haia, i nau ku eeresi oe i naona a God na e falea na mouria fuana na doo gi sui ma i naona a Christ Jesus na wane baa e bae rigita sulia na fiimamanalaa nia i fuana a Pontias Paelat,
14 hai oko roosulia na doo nae gi ma oko aade sulia hai oko folaa ma langi osi garoa lea ka dao ana fe dani na Lord gia a Jesus Christ ka ooli mai ana.
15 I nia tara ka dao faatai ana si kada o'olo na a God e filia. A God naa e baita ka tasa usia na doo gi sui, ma na aaofia na e baita ana aaofia gi, ma na Lord usia na lord gi.
16 Ma tee taifili nia go na e mouri ita mai na hafalilaa ma ka mouri lau katau katau, ma i nia e too i laona na folaa na e langi ta wane kasi bobola naa fai nia na dao garangilana. Ma e langi ta wane kasi riki nia ua, ma e langi ta wane kasi bobola naa uria na rikilana. Na faabaitalaa ma na rigitaa na e totoo firi ka too fuana! Amen.
17 Oko haea fuana tooa gi na da too na ana na todadoo i laona na molaagali naa, langi dasi lafe. Ma da aalua ada fiitoolaa gera ana a God, ma langi lau na todadoo gera gi na e ali'ali ka sui. I gia haitamana fiitoo ada ana a God, na wane na e falea na doo gi sui fuaga uria na eelelaa sulia.
18 Oko haea fuada gera ka iili diana eeri gera ka todadoo ana na raolaa diana gi, ma gera ka falea doo oro fuana tooa ma daka maabe uria na adolaa laugo ana fai nia teni tooa gi lau.
19 E urinae naa na tara gera ka taingainia ada na todadoo na e ngado uria si kada na e nia ua mai, eeri daka too ana na mouria na e mamana.
20 Timothy ae, o aadasuli diana ana taa naa God e falea oko aadasulia. Ma langi osi rongo sulia baelaa ta'a gi ma na oolisusuu ooewanea gi na teni tooa gi da hae garo ana daka alangi ana <<na haitamadooa>>.
21 Sulia teni tooa gi da haea hasa i gera naa na da too ana na doo naa, ma daka lea garo faasia na fiimamanalaa ana a Christ.
Nau ku fooa eeri na dianalaa nia a God ka too fai gamu sui.

NA RUANA KEKEDELAA NIA A PAUL FUANA A TIMOTHY

1 I nau a Paul, na aposol a Christ Jesus
ana na kwaidooria nia a God, na e fale
nau eeri kuka ainitalo ana mouria na nia
e bae aalualu ana fuaga na tooa na gia
manata mamana ana a Christ Jesus.
2 I nau ku kekede fuamu a Timothy na
o iilingia na wela rakediana nau.
I nau ku fooa eeri a God na Maa ma
a Christ Jesus na Lord gia daaro ka falea
na dianalaa ma na kwaimanataia ma na
fanualama fuamu.

Na baelafea ma na kwaiareia.

3 I nau ku baelafea a God, na wane na
ku rao fuana ma kuka haitamana langi
kusi iilia doo ta'a, iilingia na koo nau gi
da rao fuana. Ma i nau ku baelafe nia ana
fe hato ma fe rodo si kada ku fooa ana ma
kuka gania a God hai ka adomi oe.
4 Si kada i nau ku manatatoona na
aangilaa baa o iilia, ku dooria asianaa hai
kuka riki oe lau hai kuka eele agu.
5 Ma ku manatatoona na fiimamanalaa
diana na o too ana, iilingia laugo na
fiimamanalaa baa koo oe ni Lois ma ni
tee oe ni Iunis daaro too ana. Sulia nau
ku haitamana nia na o too laugo ana.
6 Nia naa, nau ku faamanatatoomu lau
hai oko faarigitaa na falelaa na a God e
falea ana fuamu si kada baa ku aalua na
abagu gi faafi oe.
7 Sulia a God langi si falea na Aanoedoo
Aabu fuaga hai gia ka mou. Nia e falea na
Aanoedoo Aabu eeri ka faarigita gia ma
eeri gia ka rakediana fuaga kwailiu ma
eeri gia ka olosi gia i talaga.
8 Nia nae, langi osi ida uria na faa-
mamanalana ana na Lord gia, ma langi
osi ida laugo ani nau na wane na ku nii
laona beu ni kanilaa sulia na raolaa nau
fuana a Christ. Oko ainitalongainia amu
na Faarongolaa Diana, boroi ana gera
faanonifii oe, sulia tara a God e falea na
rigitaa fuamu uria na iililana.
9 A God e faamouri gia ma ka fili gia
naa eeri gia ka aalua na tooa nia gi, langi
lau sulia si doo gi na gia iilida. I nia e
faamouri gia ma ka fili gia ana, sulia na
manataa nia i talana ma si rakedianalaa
nia i talana fuaga. I nia e falea na
dianalaa nae fuaga ana a Christ Jesus, i
nao ua na mai si kada e langi nia kasi
haungainia ua ana tesi doo.
10 Sui, e faatai naa na dianalaa nae
fuaga si kada naa ana na daolana mai
na Faamouri gia a Christ Jesus. I nia e
lafua naa na rigitalana na maea, ma ana
na Faarongolaa Diana, nia ka faatainia na
mouria na e afetai ka sui.
11 Ma a God e fili nau eeri kuka hau ana
ta aposol ma na wane faatolomai uria na
faatalolaa ana na Faarongolaa Diana.
12 Nia naa, nau kuka nonifii i laona na
beu ni kanilaa uria si doo naa gi. Sui taa,
nau ku manata ngado ua go agu, sulia nau
ku haitamana na wane na ku fiitoona. Ma
i nau ku haitamana mamana hasa i nia e
bobola go ana fai nia na fololaa usia si
doo gi na e aaluda i abagu, lea ka dao ana
fe dani na nia ka ooli lau mai.
13 Oko tasa dongaa uria manata ma-
manalaa ana na faatolomaia mamana na
ku falea fuamu, ma oko roosulia, ma oko
too ngado ana na fiimamanalaa ma na
rakediana na gia too ana sulia na oofulaa
gia fai nia a Christ Jesus.
14 Ma ana na rigitalana na Aanoedoo
Aabu na e too ani gia, oko aadasulia na
doo diana gi na a God e aalua i abamu.

15 I oe o haitamana go amu naa na tooa
gi sui i laona na bali fera i Asia da aabulo
e'ete naa faasi nau. A Figelus fai nia a
Hermogenes naa roo wane urinae.
16 A Lord ka manatainia ana a One-
siforus ma na aebara nia, sulia nia e
faanoni hahala nau ana si kada oro, ma
ka langi si ida ana toolaa nau i laona na
beu ni kanilaa.
17 Sulia si kada nia dao ana i Rom, i nia
ka nani uri nau lea ka daotoogu.
18 Nau ku fooa eeri a Lord ka
kwaimanatai ani nia ana fe dani na nia
ka ooli lau mai. Ma oko haitamana diana
naa si kwai'adomia oro baa gi nia e iilia
fuagu lao fera i Efesus.

Na afetaia na a Timothy e naofia.

2

1 Oe mala wela nau ae, oko rigita ana
manata mamanalaa oe. Sulia e bobola fai
nia oko iili urinae sulia na rakedianalaa a
God fuaga na tooa na gia manata mamana
ana Christ Jesus.
2 Ma si doo gi na o rongoa ku faatolo-
mainia fuana na tooa oro gi, oko falea
fuada na tooa fiitooa gi na da bobola fai
nia na faatolomailana lau fuana teni tooa
aai gi lau.
3 Ma oko ado ana si nonifiilaa sulia na
raolaa oe fuana Christ Jesus, iilingia ta
wane ana oomea diana nia.
4 Ta wane ni oomea, na e dooria haia
ka faanonihahalaa na wane baita nia, ma
e langi kasi aberosia i talana ana ta raoa
e'ete gi.
5 Ma na wane ni lalaoa afetai ka saitasa
lea so e langi kasi lea sulia na malutana
lalaolaa.
6 Ma na wane na e rao rigita i hara, nia
ka ngalia ana fuedoo moringa totongenao
ana na doo gi na e gonida.
7 Oko manata sulia si doo gi na ku haea,
sulia a Lord tara ka adomi oe hai oko
haitamana na doo naa gi sui.
8 Oko manatatoona a Jesus Christ, na
wane ana kwalafaa a David, baa a God
e tataea faasia na maea, iilingia baa
ku ainitalongainia laona na Faarongolaa
Diana.
9 Ma si kada nae, nau ku nonifii ma
ku too i laona beu ni kanilaa iilingia ta
wane baa e iilia tesi doo na e garo, sulia
na ainitalolaa ana na Faarongolaa Diana.
Haia, ma na baelana a God afetai daka
kani faafia.
10 Nia naa, nau ku maabe uria nonifii
ana doo gi sui uria na dianalana na tooa
gi na a God e aadafilida, eeri ni gera laugo
daka ngalia na mouria sulia a Christ Jesus,
fai nia na toolaa ana initooa firi i langi.
11 Si baelaa e mamana baa e urii, <<Lea
gia ka mae sui fai nia a Christ, tara gia ka
mouri laugo fai nia.
12 Lea gia ka tasa dongaa ana manata
mamanalaa, gia ka initoo laugo fai nia.
Ma lea gia ka kwaigoloi ana, nia tara ka
kwaigoloi laugo ani gia.
13 Sui boroi ana lea so gia ka langi si iilia
na kwaidooria nia gi, nia afetai ka lugasia
taa naa nia haea tara ka iilia fuaga, sulia
afetai nia ka langi si faamamanaa na
baelana.>>

Na wane ni rao na a God e aalafaafia.

14 Oko faamanatatoona na tooa loko gi
ana si doo naa, ma oko bae fifii fuada
i maana a God, hai langi dasi oolisusuu
faafia na baea gi. Sulia iililaa urinae langi
kasi falea go ta doo diana, ma e nagaa go
ana tooa na da fafurongo gi.
15 O hasi rigita hai a God ka eele faafia
na raolaa oe, iilingia ta wane rao baa
langi si ida ana raoa nia, ma na wane na
e faatolomai o'olo ana baelana God na e
mamana teefou.
16 Oko too faasia na uunuunu kaubarea
gi, sulia si doo nae ka talaia na tooa gi
faasia a God.
17 Gwounge na faatolomaia urinae e
iilingia ta mae maala baa e harufia baita
na nonina wane. Ma na roo wane na da
faatolomai urinae gi a Haemeneas ma a
Filetus.
18 Sulia daaro lea sui naa faasia na
mamanaa ma daaro ka haea hasa na
tataelaga faasia na maelaa e fuli sui naa,
ma daaro ka nagaa urinae naa na manata
mamanalaa gera teni tooa gi.
19 Haia, na faatolomaia a God e iilingia
ta fou baita sulia nia e langi si gelogelo,
ma na faatolomaia nae gi da kekede urii,
<<A Lord e haitamana go ana na tooa nia
gi,>> ma, <<Ni tei na e haea nia na doo a
Lord ka aabulo faasia aade ta'alaa gi.>>
20 I lao luma baita, na doo ni fangalaa gi
e oro i laona. Teni doo gi da haungainia
ana gold ma na silva, ma teni doo gi daka
haungainia ana na ai ma na hae gano. I
aena naa teni doo gi e too uria fangalaa
ana fe dani baita gi ma teni doo aai gi ka
too uria malana go ana fe dani.
21 Ma lea so ta wane ka faafaalu nia i
talana faasia na doo ta'a gi, nia ka iilingia
na doo ni fangalaa ana fe dani baita gi.
Sulia nia e aabutai nia i talana ma ka
aade aagau ani nia uria na iililana ta raoa
diana fuana na aarai baita nia.
22 Oko too faasia na kwaidooria ta'a
wane daraa gi. Oko hasi rigita amu uria
na o'oloa ma na manata mamanalaa ma
na rakedianaa ma na fanualama, fai nia

ni tei gera na lioda e folaa ma daka gania
a Lord uria na kwai'adomilaa.
23 Ma oko too faasia na oolisusuu ooe-
wanealaa gi, sulia o haitamana na doo
nae gi e haitamana ka haungainia na
firufirua gi.
24 Sulia na wane ni rao nia a Lord langi
kasi too firufiru ni baea. Nia ka aade
diana fuana tooa gi sui, ma ka faatolomai
diana fai nia gwaromaabelaa.
25 Ma nia ka hahaore fuana tooa gi na
da take suusi nia si kada nia ka faatainia
na garolaa gera gi. Sulia tara a God ka
bulasia oto na lioda hai daka haitamana
na mamanaa.
26 Ma gera ka manata ooli ma daka tafi
faasia na tori nia a Satan, na wane na e
dau faafi gera ma ka suungaini gera hai
daka iilia na doo gi na nia e dooria.

Fe dani i'isi gi.

3

1 Oko manatatoona tara na kada afetai
gi ka dao mai ana dani i'isi gi.
2 Ma na tooa gi tara gera ka nounou, ma
daka faabaita gera, ma daka bae tataga.
Ma ka langi dasi roosulia baelana maa
gera gi ma ni tee gera gi, ma dasi baelafea
ni tei na e iili diana fuada, ma daka
aaefaraa na doo a God gi.
3 Ma gera ka aade ta'a, ma langi dasi
kwaimanatai ana tooa e'ete gi, ma daka
suge faafia na tooa gi, ma daka dooria
firulaa, ma daka hau ana na tooa kwasi
gi, ma daka oote gera ana na doo diana
gi.
4 Ma tara gera ka olea na maelana na
tooa gi, ma langi dasi manata sulia na
iililaa gera gi, ma daka lafe asianaa, ma
daka rakediana ada ana na kwaidoorilaa
ana noni ma a God ka langi.
5 Haia, gera ka haea daka manata ma-
mana, sui daka tofea ada na rigitaa nia a
God. Lea doo oko too tau faasia na tooa
urinae gi.
6 Ma teni tooa urinae gi na da ruu la
luma gera tooa gi ma daka baita na ada
usia na geni gi. Ma na geni nae gi, na
garolaa gera gi ka faamakeso gera ma na
kwalukaela kwaidooria ta'a gi ka baita
faafi gera,
7 ma daka doori fafurongo tarau go ada
uria haitamadoolaa, sui ka afetai daka
haitamana na mamanaa.
8 Na tooa naa gi tara daka oote gera
ana na mamanaa, iilingia a Janes ma
a Jambres baa daaro oote daaro ana a
Moses. Na tooa naa gi na manatalada
e langi kasi rao o'olo, ma na manata
mamanalaa gera e langi kasi mamana.
9 Haia, e afetai na tooa urinae daka iilia
na kwaidooria gera gi, sulia na tooa gi
sui tara da rikia naa na ooewanealada,
iilingia baa e fuli ana a Janes ma a
Jambres.

Si faatolomailaa i'isi gi.

10 Haia, i oe o roosulia naa na faa-
tolomaia nau ma na aabulolagu ma si
doo na ku hasi uria ana na mourilagu.
Ma oko rikia naa na manata mamanalaa
nau ma na gwaromaabelaa nau ma na
rakedianalaa nau ma na tasa dongaalaa
nau,
11 ma oko rikia naa na nonifiilaa nau gi.
Ma oko haitamana sui naa si doo afetai gi
sui na e iilia fuagu i laona na fera i Antiok
ma i Ikonium ma i Listra. Sui, a Lord naa
e adomi nau hai langi kusi mae.
12 Ma so ni tei na e dooria na too o'olo
laona na oofuofulaa fai nia a Christ Jesus,
tara gera ka iinokesia.
13 Na tooa ta'a gi ma na wane faatolo-
mai susuge gi tara daka hau ana ta'a ka
tasa, ma daka talai garo ana teni tooa gi
aai ma i gera i talada laugo.
14 Haia, ma ni oe mone, oko lea dongaa
amu sulia na mamanaa gi na oko manata
mamana rigita na ana. Ma oe o haita-
mana go amu tei naa da faatolomai oe,
15 ma oe manatatoona e ita ana si kada
baa o to'ou mai ana, oko haitamana na
Kekedelaa Aabu gi na e bobola fai nia na
falelana na liotooa haia ka talai oe uria na
mouria sulia na manata mamanalaa ana
a Christ Jesus.
16 A God naa na e falea na Kekedelaa
Aabu gi sui. Ma na Kekedelaa Aabu gi ka
diana uria na faatolomailana mamanaa,
ma na olosilana si doo gi na e garo, ma
na toolamailana na doo o'ololaa,
17 eeri na wane na e rao fuana a God,
ka bobola uria na iililana na raoa diana
gi sui.

4

1 I nau ku gani oe i maana a God ma a
Christ Jesus na wane na tara ka ketoa na
tooa da mouri gi ma na tooa da mae gi,
ma ka ooli mai hai ka aaofia. Haia, nau
ku gani oe,
2 eeri oko ainitalo ana Faarongolaa
Diana. Ma oko aade aagau uria na iililana
ana si kada gi sui. Ma oko bulasia na
lioda na tooa gi, ma oko ngatafida, ma oko
kwaiareida, si kada oko faatolomai ana
gwaromaabea.
3 Sulia tara ka dao na ana si kada
na tooa gi langi dasi fafurongo naa uria
na faatolomaia mamana. Ma da dooria
ada lealaa sulia na kwaidooria gera i
talada, ma daka nani ada uria na wane
faatolomai oro gi haia da haea na doo gi
na da doori rongoa.
4 Ma gera ka aabulo e'ete ada faasia na
fafurongolana na mamanaa ma daka fa-
furongoa ada na uunuunua haungailana
gi.
5 Haia, oe mone, oko susuli oe i talamu
ana si kada gi sui, ma oko tasa dongaa
ana raoa oe boroi ana si kada afetai
gi. Ma oko iilia amu na raoa oe ana
na ainitalongailaa ana na Faarongolaa
Diana, ma oko iilia na raoa gi sui ana na
raolaa oe fuana a God.
6 Haia, ma ni nau mone, e dao na ana
si kada fuana daka haumaeli nau naa
iilingia na kwaisuusilaa.
7 I nau ku faasuia naa na raolaa gi sui
na a God e falea fuagu iilingia na wane na
e lalao ma ka faasuia na lalaolaa, ma ku
dau ngado na ana na manata mamanalaa.
8 Ma na kwaiaraa nau ka maasi nau
naa, sulia na too o'ololaa nau. Ma a
Lord, na wane ni ketolaa ana na o'oloa
naa tara ka falea na kwaiaraa nae fuagu
ana fe dani tara nia ka ooli mai ana. Ma
taifili nau ka langi, ma na tooa gi sui
na da rakediana fuana a Christ ma daka
kwaimaasimaasia na faatailana mai.

Na faarongolaa nia a Paul.

9 Oko hasi rigita eeri oko dao ali'ali
siagu.
10 Sulia a Demas e rakediana ana fuana
dongaa na molaagali naa, ma ka tafusi
nau ma ka lea na ana uria i Tesalonika.
Ma a Kresens e lea na ana uria i Galesia,
ma a Titus ka lea na ana uria i Dalmatia.
11 Tee taifilia a Luke go na e too fai nau.
Lea doo oko talaia mai a Mark fai oe, sulia
i nia e bobola fai nia na adomilagu ana na
raolaa.
12 I nau ku oodua naa a Taekikus uria i
Efesus.
13 Ma si kada o lea mai ana, oko ngalia
mai na maku tekwa nau baa ku tafusia
mai siana a Karfus i Troas. Ma oko ngalia
laugo mai na buka nau baa gi, ma tasa
ana na buka diana nau baa gi na da
haungainia ana na ungana na sipsip gi.
14 A Aleksanda na wane na e rao ana
kakai halo gi, e falea na fiilaa baita
asianaa fuagu. Ma tara a Lord ka duua
si doo na nia e iilida.
15 I oe laugo, oko aadaada diana suli
oe, sulia nia e oote nia asianaa ana na
faarongoa golu.
16 Haia, ana na eetana si kada gera keto
nau ana, langi ta wane kasi adomi nau go.
Na tooa gi sui da eekwatai nau na ada.
Nau ku fooa eeri a God kasi falea mone
ana na kwaelaa fuada uria si doo nae.
17 Sui, a Lord naa e too fai nau ma
ka faarigita nau eeri kuka bobola fai
nia na ainitalongailana na faarongolaa
loulou fuana tooa maadiu oro gi eeri daka
rongoa ada. Ma a Lord ka faamouri nau
faasia na kwaelaa ana na ui anilagu fuana
doo fai ae kwasi gi.
18 Ma a Lord tara ka faamouri nau
faasia na doo ta'a gi sui, ma ka ngali
nau uria laona na Initooa nia i langi. Na
initooa baita ka too fuana sulia dani firi!
Amen.

Si bae dianalaa i'isi gi.

19 Nau ku falea na bae dianalaa nau gi
fuana ni Prisila ma na aarai nia a Akuila,
ma na aebara a Onesiforus.
20 A Erastus e too i Korint, ma nau ku
tafusia mai a Trofimus i Miletus, sulia nia
e matai.
21 O hasi rigita hai oko dao i seenaa i
nao ana si kada ana gwagwaria.

A Iubulus ma a Pudens ma a Linus ma
ni Kladia, ma na tooa manata mamana gi
ana a Christ sui na da too i seenaa, da
falea laugo kou na bae dianalaa gera gi
fuamu.

22 Nau ku fooa eeri a Lord ka too fai oe,
ma na faadianalaa a God ka too fai gamu
sui.

NA KEKEDELAA NIA A PAUL FUANA A TITUS

1 Titus ae,
I nau a Paul na wane ni rao a God
ma na aposol nia a Jesus Christ. A God
e oodu nau mai eeri kuka faarigitaa na
fiimamanalaa gera na tooa gi na a God e
filida, ma hai kuka faatolomai gera ana
na doo mamana gi sulia a God.
2 Ma na faatolomaia mamana nae, nia
sulia na fiitoolaa gia na tara gia ka too ana
mouria firi, na a God na wane mamana e
bae aalualu ana ua na mai i nao si kada e
langi kasi haungainia ua na molaagali.
3 Ma ana si kada na nia e dooria, nia
ka faatainia na mouria firi nae i laona
na faarongolaa nia. Ma a God, na e
faamouri gia, e aalua naa na faarongolaa
nae i abagu ma ka oodu nau mai uria
ainitalolaa ana.
4 I nau ku kekede kou fuamu a Titus,
na o iilingia naa na wela nau ana na
fiimamanalaa na goro ado ana.
Nau ku fooa eeri a God na Maa ma a
Christ Jesus na faamouri gia ka falea na
dianalaa ma na fanualama fuamu.

Na wane naonao gera gi na tooa manata mamana gi.

5 I nau ku tafusi oe mai i laona na
aauaua i Krit, eeri oko faafonoa si raoa
na e too ua, ma hai oko aadafilia teni
wane kwaitalai gi fuana na tooa manata
mamana gi i laona na fera gi sui. Ma oko
manatatoona si doo baa ku haea fuamu
baa ku urii:
6 Na wane kwaitalai ka too o'olo teefou,
ma ka too ana tee afe go. Ma na wela
nia gi daka manata mamana ana a Christ,
ma daka too o'olo, ma daka roosulia na
baelana na maa gera ma ni tee gera.
7 Sulia na wane kwaitalai na ka baita
usia na raoa a God, i nia ka too o'olo
teefou. Nia ka langi si lafe, ma ka langi
si rakehasu ali'ali, ma ka langi si gwou
baita ana na gwoulaa rigita, ma ka langi
si firufiru, ma ka langi si nounou uria
malefo.
8 Na wane baita ka gonitainia na tooa gi
i laona luma nia, ma ka dooria asianaa na
iililana doo diana gi, ma na manatana ka
folaa. Ma nia ka iilia na doo gi na e o'olo,
ma ka faabaita a God, ma ka bobola fai
nia na aadasulilana i talana.
9 Ma na manata mamanalaa nia ka
rigita ana na faatolomaia mamana, eeri
nia ka bobola fai nia na kwaiareilaa na
tooa gi ana na faatolomaia mamana, ma
ka bobola laugo fai nia na faatailana na
garolaa gera na tooa gi na da take usia na
faatolomaia mamana.

Na wane faatolomai susuge gi i Krit.

10 Sulia na tooa oro gi na langi dasi
roosulia na faatolomaia mamana. I gera
ka bae sulia na doo o'oni gi, ma daka
susugea na tooa. Tooa urinae ka tasa
naa tooa na da manata mamana na daka
faatolomai ana na kwaieresia na Jiu gi.
11 Molu ka faabonaa na tooa urinae gi.
Sulia daka labasia na tooa oro gi ana
aebara gi ana faatolomaia gera i talada
na e garo asianaa. Gera iili urinae uria
na ngalilana go ana si malefo faasida.
12 Ma tee wane ada i Krit na da alangia
ana na profet gera, e bae urii, <<I gia na
tooa i Krit, gia suge asianaa ana si kada gi
sui, ma gia ka ta'a asianaa iilingia na doo
kwasi gi, ma gia ka noni eela, ma gia ka
lulugoni asianaa ana fanga.>>
13 Haia, na baelaa nae gi e mamana
asianaa. Nia naa, oko ngatafi asianaa ani
gera, eeri na fiimamanalaa gera ka rigita
ma ka o'olo,
14 ma eeri ka langi dasi manata ma-
mana ana uunuunua haungailana gera
Jiu gi ma na kwaieresia haungailana gera
na tooa gi na da oote gera ana na faatolo-
maia mamana.
15 Gia na tooa gi na lioga e gwalifolaa,
gia haitamana na doo gi sui e folaa, ma
langi ta doo urinae gi kasi aabu go fuaga.
Haia, ma na tooa gi na lioda e bilia ua
sulia langi dasi manata mamana ana a
Christ, gera manata hasa na doo gi sui e
bilia, sulia na manatada e langi si folaa
ma langi si o'olo.
16 Gera haea hasa gera da haitamana a
God, sui langi dasi faamamana go taa na
gera haea, sulia gera iilia ua na doo ta'a gi.
Ma na manataa gera gi e ta'a asianaa, ma
ka langi dasi roosulia na baelana a God,

ma ka langi dasi bobola uria na iililana ta doo na e diana.

Na faatolomailaa mamana gi.

2

1 Haia, ma ni oe mone, oko toolamainia na doo gi na e lea sulia na faatolomaia mamana.
2 Ma oko bae fifii fuana wane waro gi eeri langi dasi gwou baita ana waen, ma na manatada ka folaa, ma ka langi dasi lea sulia na kwaidooria ta'alaa gera gi. Ma na fiimamanalaa gera ka o'olo, ma na rakedianalaa gera ka rigita, ma daka rigita ana si kada da daotoona na afetaia gi.
3 Ma oko bae rigita laugo urinae fuana geni kwasitoolaa gi haia na aabulolada ka o'olo, ma ka langi dasi sugea tooa gi, ma ka langi dasi gwou baita ana na waen. Ma gera ka faatolomainia na taa naa e diana,
4 eeri gera ka toolamaia na aai haari gi haia daka rakediana fuana aarai gera gi ma na wela gera gi,
5 ma eeri na haari gi ka langi dasi roosulia na kwaidooria ta'a gera gi, ma daka too o'olo, ma daka rao diana i laona na luma gera gi, ma daka roosulia na baelana na aarai gera gi. I gera ka iilia si doo nae gi, haia ka langi ta wane kasi bae ta'a sulia na baelana a God.
6 Oko bae fifii laugo urinae fuana wane daraa gi, eeri daka langi si roosulia na kwaidooria ta'a gera gi.
7 Haia, ni oe oko iilia doo diana gi ana si kada gi sui, hai na tooa gi daka rikia si aade dianalaa oe ma daka iili sulia. Ma ana si kada o faatolomai ana, oko bae na doo mamana gi ma langi osi onionga.
8 Na baelamu gi ka o'olo ana si kada o faatolomai ana, eeri ta wane kasi aaefaraa baelamu, eeri na tooa maalimaea oe gi tara daka ida, sulia langi dasi daotoona tesi doo garo ani golu.
9 Na tooa ni rao o'oni gi gera ka roosulia na tooa baita gera gi ma daka faaeleda ana si taa gi na gera iilida, ma langi dasi oolitainia na baelada.
10 Ma langi dasi belia tesi doo faasia na tooa baita gera gi. I gera daka aabulo o'olo eeri na tooa baita gera gi daka haitamana manata ngado ani gera. Ma urinae na tooa gi sui daka rikia na aade dianalaa gera gi ma daka baelafea na faatolomaia mamana sulia a God na faamouri gia.
11 Sulia a God e faatai naa na dianalaa nia uria na kwaifaamourilaa fuana tooa gi sui.
12 Ma na dianalaa nae e oodu gia hai gia ka eekwatainia na malutaa ta'a gi ma na kwaidooria ta'a gi na lao molaagali. Ma gia ka manata o'olo fai nia toolaa o'olo, ma gia ka iilia na doo gi na a God e dooria gia ka iilia ana si kada naa i laona na molaagali.
13 I gia ka iilia go si doo nae gi si kada gia kwaimaasia uria fe Dani baita na a Jesus Christ na God baita ma na faamouri gia ka dao mai ana na initooa.
14 I nia e fale nia i talana uria ka faamouri gia, eeri i nia ka talai gia faasia na ta'alaa gi sui ma ka faafaalu gia eeri gia ka hau ana na tooa nia gi i talana, na tooa gi na da dooria na iililana si doo gi na e diana.
15 Oko faatolomainia si doo nae gi fuana tooa gi, ma oko bae rigita fuada uria aarelada fai nia olosilada. Ma osi faalamaida daka haea i oe osi too go ana mamanaa uria na toolamailana si doo nae gi.

Na malutaa o'olo.

3

1 Oko faamanatatoona na tooa loko gi haia daka roosulia na wane baita gi sui ma daka noni maabe uria na iili dianalaa ana si kada gi sui.
2 Ma oko haea fuada langi dasi hae ta'a sulia ta wane, ma daka too kwaimaani, ma daka hahaore fuana na tooa gi sui.
3 Sulia ana hafalilana mai, gia laugo gia ooewanea, ma gia ka aaburongo, ma gia ka garo. Ma gia ka roosulia na aga na kwaidooria ta'a kwailiu gia gi. Ma gia ka tasa dongaa laugo ana iililaa si doo ta'a gi, ma gia ka kwaifii ana tooa gi. Na tooa gi daka marasitai gia, ma gia ka marasitai gera laugo.

4 Sui ana si kada a God na wane na e
faamouri gia, e faatainia naa na rakedi-
analaa nia fuaga,
5 nia ka faamouri gia. Langi lau sulia na
raolaa diana na gia iilida. Nia e faamouri
gia sulia na kwaimanatailaa nia i talana,
sulia na Aanoedoo Aabu na e falea na
futa faalulaa ma na mouria faalu ana
faafaalulaga.
6 A God e falea na Aanoedoo Aabu fuaga
ana a Jesus Christ na faamouri gia,
7 eeri nia ka olosi gia sulia na rake-
dianalaa a God, ma eeri gia ka too ana
mouria firi na gia kwaimaasi uria.
8 Si baelaa naa gi nia mamana.

Nau ku dooria oko bae fifii sulia si
doo naa gi, eeri na tooa na da manata
mamana ana a God daka hasi rigita uria
na iililana si raoa gi na e diana. Si doo
nae gi naa e diana, ma ka adomia na tooa
gi sui.
9 Oko too faasia na oolisusuu ooe-
wanealaa gi ma na talisibara tekwa ma na
firulaa faafia na malutana na kwaieresia
gi faasia a Moses. Sulia na doo nae gi na
doo tatagwai gi go ana ma kasi adomia go
ta wane.
10 Lea ta wane e falea na tookitalaa la
soefaataia, oko ngatafia. Ma lea so i buira
na o ngatafia ana ta roo si kada ma i nia
kasi too go faasia, oko lugasia go amu.
11 I oe o haitamana sui naa na wane
urinae e ta'a, ma na aade ta'alaa nia gi
e faatainia naa na i nia e garo.

Si baelaa i'isi gi.

12 Ana si kada nau ku falea kou a
Artemas langi a Taekikus siamu, oko iiliili
uria lealaa mai siagu i Nikopolis. Sulia i
nau ku manata uria toolaa i seenae ana si
kada na uuni gwagwaria.
13 Ma si kada a Senas na wane baa e
haitamana na kwaieresia gi ma a Apolos
daaro aade aagau uria na lealaa, oko
adomi daaro ana na doo gi sui na daaro
dooria uria na lealaa daaro, aata daaro ka
kukuru ana tesi doo.
14 Na tooa manata mamana gi daka
hasi uria na iilia doo diana gi ana na
adomilada na tooa gi na e afetai fuada.
Ma langi dasi too ana toolaa tatagwai.
15 Na tooa gi sui na da too fai nau, da
falea kou si baelaa diana gi fuamu. Ma
oko falea si baelaa diana gemelu gi fuada
na tooa manata mamana gi na da haitama
melu.

Nau ku fooa eeri na dianalana a God ka
too fai gamu sui.

NA KEKEDELAA NIA A PAUL FUANA A FILEMON

1 I nau a Paul na wane na ku too i laona
beu ni kanilaa sulia na raolaa nau fuana
a Christ Jesus. Gemere na waihaasi gia a
Timothy mere falea kou si baelaa diana
fuamu a Filemon, na ruana gemere na e
rao kwaimaani fai gemere.
2 Ma mere ka falea laugo si baelaa diana
gi fuada na tooa manata mamana gi ana
a Christ na da figu mai i luma oe, ma
na waiwane gia ni Afia, ma a Arkipus na
wane e rao fai gia fuana a Christ iilingia
wane oomea.
3 I nau ku fooa eeri a God a Maa
gia ma a Lord Jesus Christ ka falea na
faadianalaa ma na fanualama fuagamu.

Na rakedianalaa fai nia fiimamanalaa a Filemon.

4 Haasi Filemon ae, ana si kada gi sui na
ku fooa ana, nau ku manatatoomu ma ku
baelafea a God nau suli oe.
5 Sulia i nau ku rongoa si rakedianalaa
oe fuana tooa a God gi sui, ma na fiima-
manalaa na o too ana fuana a Jesus na
Lord.
6 Nau ku fooa hasa na oofulaa oe fai
gami na tooa manata mamana gi, ka falea
fuamu na haitamadooa na e baita ana na
doo diana gi sui na gia too ana i laona na
oofulaa gia fai nia a Christ.
7 Haasi rakediana nau ae, si rakedi-
analaa oe fuana tooa a God gi sui e faaele
nau asianaa ma ka faakwaiareilaa fuagu!
Ma oko faaelea na tooa a God gi sui.

Na ganilaa uria a Onesimus.

8-9 Sulia e urinae, nau ku gani oe agu
uria tesi doo, boroi ana nau ku too ana
na mamanalaa uria oodulamulaa. Nau
ku bobola uria oodulamu, sulia i nau a
Paul, na wane ni baelaa oolitana Christ
Jesus, ma si kada nae nau ku too la beu
ni kanilaa sulia na raolagu fuana a Christ.
Haia, langi kusi oodu oe uria doo baa.
Nau ku gani oe go agu sulia i nau ku
rakediana fuamu.
10 Haia, ma ni nau ku gani oe sulia a
Onesimus, na wane ni rao o'oni oe, baa
e tafi faasi oe. Nau ku doori oko manata
luke nia. I nia iilingia na wela nau sulia
a Christ. Sulia si kada nau ku too ana i
lao beu ni kanilaa, nau kuka adomia uria
manata mamanalaa.
11 Ana si kada baa gi i nao, a Onesimus
na doo o'oni go ana fuamu, sui ana si kada
nae i nia e adomi oe naa ma ni nau laugo.
12 Ma nau ku faaolia na kou Ones-
imus siamu, boroi ana nau ku rakediana
asianaa fuana.
13 I nau ku too i laona na beu ni kanilaa
uria na dianalana na Faarongolaa Diana.
Ma i nau ku dooria hai Onesimus ka too
fasi ana i see siagu si kada nae, eeri nia
ka adomi nau oolisi oe talamu.
14 Boroi ana ka urinae, i nau kusi
suungainia lau hasa oko adomi nau, i nau
ku dooria agu hasa oko iilia amu sulia na
kwaidooria oe i talamu. I aena naa na
kusi iilia tesi doo, lea so e langi osi aala
na mone faafia taari.
15 A Onesimus e too tau kou faasi oe ana
si kada kukuru nae go ana oto, hai so nia
tara ka too siamu ana si kada na e ooli
alaa.
16 Ma si kada naa, nia e langi lau ta
wane ni rao o'oni go ana, ma nia e liufia
na wane rao o'oni. Ma nia na waihaasi
rakediana gia ana a Christ. I nia e baita
asianaa fuagu! Ma na toolana siamu ka
baita mamana asianaa fuamu laugo, sulia
nia ta wane rao oe ma nia ta haasi amu
laugo ana na Lord.
17 Nia naa, lea so o manata hasa i nau
naa na wane kwaimaani oe, oko gonitaia
Onesimus lau ka iilingia na oko gonitai
nau.
18 Ma lea so nia e iilia tesi doo na e
garo fuamu ma langi ka ngalilanga ana
tesi doo faasi oe, oko aalua amu faafi nau
eeri kuka falea na agu fuamu.
19 Haia, nau ku kedea kou si kekedelaa
naa ana na abagu i talagu ku urii, <<I
nau a Paul na kuka falea fuamu taa
naa nia ngalilanga ana.>> (Sui, langi osi
manata buro na ngalilanga baita oe faasi
nau, sulia nau ku adomi oe uria manata
mamanalaa ana a Christ.)
20 Nia naa, haasi ae, nau ku dooria
oko adomi nau ana si doo naa uria na
dianalana na Lord. Iilingia ta haasi agu
baa ana a Christ, oko faaele nau mai!
21 Ana si kada na nau ku kekedea kou
ana, nau kuka haitama diana tara oko iilia

go amu si doo na ku gani oe kou uria, ma
nau ku haitamana tara oko iilia go amu si
doo baita liufia na doo ku gani oe ana.
22 Ma oko aade aagau fasi laugo ana ta
kade luma fuagu, sulia nau ku manata a
God tara ka falea na doo baa gamu gi sui
gania ana na fooalaa, ma ka oolifai nau
siagamu.

Si baelaa i'isi gi.

23 Haia, a Epafras, na e too fai nau
laugo i laona na beu ni kanilaa uria na
dianalana a Christ Jesus, e falea kou si
baelaa diana nia gi fuagamu.
24 Ma a Mark ma a Aristakus ma a
Demas ma a Luke, na wane ni rao
kwaimaani nau gi, da falea laugo si bae-
laa diana gera gi fuagamu.
25 I nau ku fooa na faadianalaa a Jesus
Christ na Lord ka too fai gamu sui.

NA KEKEDELAA FUAGERA TOOA JIU GI

Na Wela nia a God.

1 'Ua na mai i nao, a God e bae fuana
koo gia gi 'ana si kadamanga e 'oro ma
'ana si doo 'e'ete gi sulia profet gi.
2 Ma 'ana fe dani naa gi i 'isi, nia ka bae
'ana fuaga sulia na Wela nia. Ma i sulia
na Wela nia naa, a God e haungainia na
doo gi sui, ma ni nia laugo a God e fili nia
'uria toolaa 'ana na doo gi sui.
3 Na Wela nia a God naa, nia e faatainia
na raralaa a God 'initoo, sulia daaro
bobola go. Ma laugo, sulia na mamanaa
'ana baelana Wela nia a God naa, nia ka
ladoa na doo gi sui 'uria langi kasi sui. Ma
i buira nia lafua naa na aade ta'alaa gia,
nia kafi ooli fui langi, ma ka gwouru i bali
aaolo nia a God na e 'initoo baita ka tasa.

Na Wela nia a God e baita ka tasa.

4 A God e faa'initooa na Wela nia ka tasa
liufi na ensel gi, iilingia laugo na hatana e
falea fuana Wela nia e baita liufia na hata
na e falea fuagera.
5 Sulia a God e bae 'urii fuana Wela nia,
<<'Oe na Wela nau, i tara'ena nau kuka
aalua na Maa 'oe.>> Sui a God e langi kasi
bae 'ua go 'urinae fuana ta ensel. Ma a
God ka bae laugo 'urii sulia na Wela nia,
<<Tara i nau naa na Maa nia, ma tara i
nia na Wela nau.>> Sui a God e langi kasi
bae sulia ta ensel 'urinae.
6 Ma si kada e garangi fuana a God ka
oodua mai na Wela uulunao nia fui laona
molaagali, nia ka bae 'urii, <<Na ensel
nau gi sui daka fooasi nia.>>
7 Sui sulia ensel gi, a God ka bae 'urii,
<<Na ensel nau gi na da rao fuagu, nau
ku aadea gera ka bulasi daka hau 'ana na
ooru gi ma na eere gi.>>
8 Ma sulia na Wela nia, a God e bae 'urii,
<<I 'oe naa a God, ma na 'Initooa 'oe tara
nia ka totoo firi. Ma 'oe 'oko 'initoo 'usia
tooa 'oe gi 'ana 'o'oloa.
9 'Oe 'o rakediana fuana taa naa e 'o'olo
gi, ma 'o mamagu 'ana taa naa e ta'a gi.
Ma sulia si doo naa, i nau a God 'oe ku fili
'oe, ma ku falea naa laugo na eelea baita
fuamu 'ana faabaitalaa e tasa liufia kuka
falea fuana oote ruana 'oe gi.>>
10 Ma a God e bae laugo fuana Wela
nia 'urii, <<Lord 'ae, 'ana hafalilana mai,
'oe 'o haungainia na aanofuu, ma 'ana
'abamu gi i talamu, 'oe 'oko haungainia
na mamangaa.
11 Ma sui boro tara doo nae gi ka funu,
i 'oe 'oko mouri totoo firi. I gera tara gera
ka ta'a iilingia si maku kwali.
12 Ma tara 'oko kosuda iilingia da kosua
si maku. Tara 'oe 'oko oolisida iilingia si
maku. Ma ni 'oe mone, langi 'osi tatala,
ma na mourilamu ka langi si sui.>>
13 Haia, ma a God ka bae 'urii lau fuana
Wela nia, <<'O gwouru i bali aaolo 'ani
nau, lea ka dao 'ana si kada ku aadea
'oe 'oko saitasa 'ana maalimaea 'oe gi.>>
Haia, ma a God langi kasi bae 'urinae
fuana ta ensel.
14 Haia, ma na taa gi na gera ensel gi?
Ensel gi gera na aanoedoo gi na da rao
fuana a God. A God e oodu gera 'uria
'adomilana tooa gi na i nia e faamouri
gera.

Na mouria.

2

1 Ma 'aena naa na, gia ka dau diana
faafia na faatolomaia mamana gi na gia
rongoa sui naa sulia Wela nia a God, aata
gia ka manata mamana 'ana ta faatolo-
maia susuge.
2 Na kwaieresia gi na ensel gi da falea
fuana koo gia gi, nia na doo mamana gi
sui go. Ma ni tei naa e langi kasi roosulia,
a God e falea naa na kwaelaa na e 'o'olo
go fuana.
3 Nia e 'urinae laugo, lea gia
aaburongo 'ana faatolomailaa sulia na
kwaifaamourilaa a God, langi gia si
tafi faasia si kwaelaa nia. Sulia a
Lord Jesus i talana nia e 'ainitalo 'ana
kwaifaamourilaa nae i totongenao. Ma
na tooa gi na da rongo nia, gera haea
fuaga, daka faatainia na kwaifaamourilaa
mamana naa.
4 Ma a God laugo, nia ka faamamanaa
na faatolomailaa nae. Sulia nia ka falea
si mamanaa fuada eeri daka aadea doo
kwaibalatana gi ma na doo ni kwelelaa
'e'ete gi kwailiu. Ma nia ka falea laugo na

haitamadoolaa gi fuada faasia na Aanoe-doo Aabu iilingia nia e dooria.

A Jesus e faamouri gia.

5 God e langi kasi filia na ensel gi 'uria
na baitalaa 'usia na molaagali faalu na
tara ka dao mai, na molaagali na melu
faarai sulia.
6 Sulia ta bali Kekedelaa Aabu e haea
'urii, <<God 'ae, na iimola doo 'utaa na
'oko manata fuada? Sulia gera iimola gi
go 'ana. Ma e 'utaa na 'oko aadasuli gera?
7 'Oe 'o aade gera daka to'ou i farana
ensel gi 'ana si kadamanga kukuru. Ma
'oko faa'initoo gera, ma 'oko faabaita
gera,
8 ma 'oko aalu gera ka baita 'usia na doo
gi sui.>>

Haia, na Kekedelaa nae ka haea a God e aalua tooa ka baita 'usia na doo gi sui. Nia e faatainia na tooa gi tara daka baita 'usia na doo gi sui a God e haungaida. Sui 'ana si kada naa, gia langi si rikia 'ua na tooa na da baita 'usia doo gi sui.

9 Ma ka 'urinae boro, gia haitamana a
Jesus 'ana na e 'initoo. A God e aalu nia
ka hau 'ana wane ka to'ou i farana ensel
gi 'ana si kadamanga kukuru go, eeri nia
ka mae 'uria faamourilana tooa gi sui,
sulia na rakedianalaa a God. Ma 'ana si
kada nae, a God ka faa'initoo nia ma ka
faabaita nia, sulia na maelana.
10 A God e haungainia na doo gi sui,
ma nia laugo ka ladoa na doo gi sui. Ma
nia ka faalamainia a Jesus ka nonifii ma
ka mae. Sulia 'ana fiilana a Jesus, a God
e faasuia na raolaa Jesus, na wane na e
faamouri gia. A God e iilia na doo nae
hai so ka aalua tooa 'oro daka hau 'ana
wela nia gi ma daka 'initoo iilingi nia. Na
raolaa nae a God nia 'o'olo teefou.
11 A Jesus e faafaalua tooa gi faasia
doo ta'a gera gi. Nia naa gera fai nia a
Jesus, gera ka too 'ana tee Maa. Nia naa
e aadea Jesus kasi 'ida 'uria aalangilada
'ana haasina gi.
12 Ma a Jesus e bae 'urii fuana a God,
<<Nau tara kuka faarongo 'ana fuana
haasigu gi 'ana si doo gi 'oe 'o aadeda
gi, ma tara kuka baelafe 'oe i laona figua
gera.>>
13 Nia ka bae laugo 'urii, <<I nau tara ku
fiitoo 'ana a God.>> Ma ka bae laugo 'urii,
<<I nau i seegi, fai gera na wela gi na a
God e faleda fuagu.>>
14 Ma sulia gia na wela nae gi gia iimola
gi na gia too 'ana noni, Jesus laugo e aalu
noni ma ka hau 'ana wane iilingi gia. Nia
e iili 'urinae eeri, 'ana na maelana, nia
labasia a Satan na gwoufutana maea.
15 Ma 'urinae a Jesus ka lukea na tooa gi
na a Satan e baita 'usida sulia na moulaa
gera 'ana maea.
16 Gia haitamana e langi lau na ensel gi
na a Jesus e 'adomida 'urinae. Sulia na
Kekedelaa Aabu e haea na 'urii, <<Nia e
'adomia na kwalafaa a Abraham gi.>>
17 I 'aena na si doo naa, nia ka aalu nia
ka iilingia teefou na haasina gi, eeri nia
ka aalua Fooanigwou gia na e diana ma
ka kwaimanatai fuaga ma ka rao fuana a
God, hai so a God ka manata lukea na doo
ta'a gia gi.
18 Ma 'ana si kada naa, nia ka bobola
fai nia 'adomilana na tooa gi na a Satan
e iilitooda, aata daka iili ta'a. A Jesus e
haitamana iililana doo naa, sulia a Satan
e iilitoona laugo ma nia ka nonifii laugo
iilingia tooa gi sui.

Jesus naa e liufia a Moses.

3

1 Waihaasi aabu gi 'ae, a God e aadafili
gia. Haia, muka manata sulia a Jesus,
na a God e oodua mai lao molaagali naa
eeri nia ka aalua na Fooanigwou na gia
manata mamana 'ana.
2 A Jesus e roosulia teefou na kwaidoo-
ria gi sui a God, na e aadafilia 'uria
Fooanigwou, iilingia laugo a Moses naa e
roosulia si kada nia ka rao fuana a God
lao Beu Aabu nia.
3 Haia, na wane na e tole beu, gera
baelafe nia liufia na beu. Ma 'urinae
laugo, a Jesus e baita liufia a Moses.
4 Gia haitamana lea hasa gia rikia ta
beu, tama ta wane laugo na e haungainia.
Ma a God naa e haungainia doo gi sui.
5 Ma a Moses, nia roosulia a God si kada
nia rao i lao Beu Aabu a God. Ma nia ka
faarai sulia na doo gi tara a God ka bae
'ana kada nia 'ua mai.

6 Haia, ma a Christ mone, nia Wela a God, ma na raolaa nia e diana 'uria na babaitaa 'usia Beu Aabu a God. Ma i gia, gia naa na Beu Aabu a God, lea so gia ka tasa dongaa 'uria manata mamanalaa ma na kwaimaasi ngadolaa 'uria na doo diana gi na a God tara ka falea fuaga.

Na mamaloa fuagera tooa a God gi.

7 Nia naa, na Aanoedoo Aabu e bae 'urii, <<I tara'ena, lea gamu rongoa na baelana God,
8 musi faangasia na mango gamu iilingia na koo gamu gi 'ana si kada gera oote gera 'ana God, 'ana si kada gera aaburongo 'ana God i aanogwou.
9 Ma a God e bae 'urii, <Sui boroi 'ana da rikia na doo kwaibalatana gi na ku iilida sulia fai aakwala fe ngali, gera iilitoogu haso ka tau 'utaa na kusi falea kwakwaelaa fuada sulia na aabulolaa ta'a gera gi.
10 I 'aena na rakegu ka hasui gera, ma kuka bae 'urii, Gera aaburongo 'ani nau, ma gera ka oote gera 'ana roolaa sulia na kwaieresia nau gi.
11 Haia, na rakegu ka hasu, ma kuka bae aalualu 'urii, E 'afetai gera ka ruu lao fera na kuka aade aagau 'ana eeri gera ka mamalo 'ana.>>>
12 Haia, waihaasi gi 'ae, muka aadasuli gamu i talagamu, aata ta wane 'ani gamu na manataa nia ka ta'a ma kasi fiimamana 'ana Christ ma ka eegwa naa 'ana God na e momouri.
13 Ma lau 'ana, muka 'adomi gamu kwailiu 'ana si kada nae na na Kekedelaa Aabu e 'alangia 'ana <<tara'ena>>. Muka iili 'urinae, aata ta wane 'ani gamu ka manata mamana 'ana sugea sulia aade ta'alaa ma na mangona ka ngasi 'ana oote nialaa 'ana a God.
14 Sulia gia sui, lea so gia ka tasa dongaa 'ana fiimamanalaa gia 'ana Christ lelea ka dao 'ana si kada 'i'isi, iilingia baa i totongenao, gia ka oofu fai nia a Christ.

15 Sulia na Kekedelaa Aabu e bae 'urii, <<I tara'ena, lea gamu rongoa na baelana God, musi faangasia na mango gamu iilingia na koo gamu gi 'ana si kada gera oote gera 'ana God.>>

16 Haia, ma ni tei gera na da rongoa sui naa baelana God, ma gera ka oote gera 'ada 'ana? I gera na tooa i Jiu gi baa a Moses e talai gera faasia fera Ejipt.
17 Ma ni tei gera na tooa a God e rakehasui gera sulia fai aakwala fe ngali? I gera na tooa na da mae lao aanogwou sulia na aade ta'alaa gera gi i seenae.
18 Haia, ma ni tei gera 'ana na tooa na God e bae aalualu suli gera 'urii, <<E 'afetai gera ka ruu lao fera na kuka aade aagau 'ana eeri gera ka mamalo 'ana>>? A God ka bae sulia na tooa nae na gera ka oote gera 'ani nia.
19 Haia, gia haitamana e langi dasi bobola 'uria ruulaa lao fera nae, sulia gera dasi manata mamana 'ana God.

4

1 Ma sui boroi 'ana na tooa nae dasi bobola 'uria ruulaa lao fera nae 'uria mamalolaa, na bae aalualua a God e too 'ua. Ma i gia naa, a God e soe gia eeri gia ka ruu 'uria mamaloa fai nia. Nia naa, gia ka aada diana suli gia, aata ta tee iimola 'ani gia ka langi si ruu i seenae.
2 Sulia i gia rongoa sui naa laugo na Faarongolaa Diana iilingia na koo gia gi mai nao. Sui boroi 'ana gera ka rongoa sui naa na faarongolaa nae, sui ka langi si 'adomida, sulia si kada gera rongoa 'ana, gera dasi manata mamana go 'ana.
3 Haia, ma ni gia, na gia manata mamana sui naa, gia ka ruu i seenae 'uria na mamalo fai nia God. Sulia nia e bae 'urii, <<Na rakegu e hasu, ma kuka bae aalualu 'urii, <E 'afetai gera ka ruu lao fera na kuka aade aagau 'ana eeri gera ka mamalo 'ana.>>> A God e bae 'urinae, boroi 'ana nia e aade aagau naa 'ana gula ni mamalo, sulia nia ka faasuia naa na raolaa nia 'ana si kada nia haungainia 'ana na molaagali.
4 Sulia na Kekedelaa Aabu e bae sulia na fiuna maedani ka 'urii, <<'Ana fiuna maedani, a God e mamalo 'ana raolaa nia gi.>>
5 Ma na Kekedelaa Aabu e bae lau sulia ka 'urii, <<E 'afetai gera ka ruu lao fera na ku aade aagau 'ana eeri gera ka mamalo 'ana.>>

6 Na tooa na da rongoa na Faarongolaa
Diana totongenao, e langi dasi ruu mai
'uria mamalolaa, sulia langi dasi manata
mamana. Nia naa, gia ka haitamana, teni
tooa aai tara a God ka faalamaida 'uria
ruulaa 'uria mamalolaa.
7 Sulia a God e aalua naa si kada 'uria
ruulaa 'uria mamalolaa. Ma a God ka
'alangia si kada nae <<tara'ena>>. Sulia
tau na mai buira kada na tooa naa i nao gi
dasi manata mamana, a David e kedea na
baelana a God lao Kekedelaa Aabu na ku
haea na sui ka 'urii, <<I tara'ena, lea gamu
rongoa na baelana God, musi faangasia
na mango gamu.>>
8 Haia, ma fuagera tooa gi nao, lea so a
Josua ka falea na mamaloa nae na a God e
bae aalualu 'ana, a God kasi bae buri lau
sulia tesi kada 'ete.
9 Nia naa, gia haitamana na mamalolaa
fuana tooa a God gi nia e too 'ua, iilingia
a God ka mamalo 'ana fiuna maedani.
10 Sulia so ni tei go na e mamalo fai
nia a God, nia ka mamalo teefou 'ana
raoa nia gi, iilingia laugo a God naa e
mamalo kada nia faasuia raoa nia 'ana
haungailana molaagali.
11 E 'urinae, i gia ka hasi tatangai eeri
gia ka ruu 'ana si gula ni mamaloa nae a
God e aade aagau 'ana, aata ta iimola 'ani
gia ka langi si bobola 'uria ruulaa, iilingia
na tooa gi i nao na dasi ruu sulia e langi
dasi manata mamana.
12 Haia, na baelana God e iilingia ta
doo momouria, sulia nia iilia na doo baita
gi. Ma na baelana God e iilingia ta naefe
baita baa e 'ala roo bali, sulia e iilingia
ka 'oto ka ruu i laona manatalaga gi fai
nia i laona mourilaga gi, sulia e faatainia
fuaga na taa naa e diana ma taa naa
e ta'a i laona manataga fai nia i laona
kwaidoorilaga.
13 E langi ta iimola kasi bobola 'uria
aagwalana tesi doo faasia a God. Sulia a
God e aada ka rikia na doo gi sui, boroi
'ana i laona na manatana tooa gi sui. Ma
tara nia ka aadea gia ka faarongo 'ani nia
na doo gi sui na gi iilida.

Jesus nia na Fooanigwou baita.

14 Haia, sulia si doo nae gi, gia ka tasa
dongaa 'ana manata mamanaa na gia
faarai sulia. Sulia gia too 'ana Fooanig-
wou baita na e bae oolisi gia i maana a
God. Nia naa na a Jesus, na Wela a God.
15 Ma a Jesus nae, na Fooanigwou gia,
e haitamana sui naa na makesolaa gia gi
ma na kwaimanatailaa gia gi, sulia nia e
liufia sui naa na iilitooa gi sui iilingia a
Satan e iilitoo gia. Ma boroi 'ana a Satan
ka iilitoona a Jesus, a Jesus kasi aadea tesi
doo ta'a.
16 Nia naa, langi gia kasi mou 'uria
lealaa mai siana a God, na e rakediana
fuaga. Sulia nia tara ka kwaimanatai
fuaga ma ka 'adomi gia kada gia ka
daotoona 'ana na 'afetaia.

5

1 Haia, lea so ta wane da fili nia faasia
na wane gi fuana ka Fooanigwou, tara
gera tagofale nia naa 'uria na daolaa
naofana God ma nia ka aalua wane babae
oolisia na tooa gi. Ma na raolaa nia
laugo, nia ka falea na falelaa gi fai nia na
kwaisuusia gi fuana a God eeri a God ka
manata lukea na aabulolaa ta'a gera tooa
gi.
2 Ma sulia na Fooanigwou nia naa na
wane go 'ana ma ka iilia doo gi ka garo,
nia e haitamana ka harofaia fuagera tooa
na da lalafusidoo ma daka garo.
3 Ma i sulia na garolaa nia gi i talana,
nia e diana fuana ka falea kwaisuusia
gi eeri a God ka manata lukea na aade
ta'alaa nia fai nia na aade ta'alaa gera
tooa gi.
4 Ma langi ta iimola kasi aadafili nia i
talana eeri ka iilia na raolaa baita 'uria
na Fooanigwoulaa.)(Sulia a God 'ana na
e filia, iilingia baa e filia a Aaron 'ua na
mai.
5 Nia e 'urinae laugo, a Christ nia kasi
fili nia i talana haia ka Fooanigwou, eeri
nia ka too 'ana raoa baita nae. Ma lau
'ana, a God 'ana na e filia Christ, sulia a
God e bae 'urii fuana, <<I 'oe na Wela nau,
ma i tara'ena kuka aalua Maa 'oe.>>
6 Ma a God ka bae lau 'urii laona
tee Kekedelaa Aabu aai ka 'urii, <<Tara
ni 'oe 'oko fataabu totoo firi, iilingia a
Melkisadek.>>
7 Haia, ma 'ana si kada a Jesus e too
'ua lao molaagali naa, nia ka fooa rigita,

ma ka aangi fuana a God, na wane na e
haitamana faamourilaa. Ma sulia a Jesus
e faato'ou nia i talana ma ka manata baita
'ana a God, a God ka rongoa na fooalaa
nia.
8 Sui boroi 'ana nia na Wela God, na
'afetaia gi na nia e liufida, nia faatolomai
nia 'uria na roolaa sulia kwaieresia God
gi.
9 Ma si kada a Christ e liufia sui naa na
doo gi sui na a God e manata 'uria, nia ka
aalua faamouri fuana tooa gi sui na daka
roosuli nia, eeri gera ka ngalia na mouria
na e too firi.
10 Ma a God ka haea a Christ naa
Fooanigwou, iilingia a Melkisadek na fa-
taabu.

*Na baea fifiilaa suusia na manata eeg-
walaa 'ana fiimamanalaa.*

11 Haia, ma si doo 'oro 'ua na e too
na gemelu doori bae sulia fuagamu sulia
na doo nae. Sui taa, e 'afetai fuana
faatolomailagamu 'ana, sulia musi bobola
fuana haitamanalana 'ali'ali.
12 I gamu mu manata mamana 'ana
Jesus e tau na mai, ma e too naa fuagamu
haso muka aalua na wane faatolomai gi.
Sui ma ka langi, sulia mu dooria 'ua ta
wane 'ete lau ka faatolomai gamu lau,
eeri muka haitamana na faatolomaia na e
waluda na ka hagatafa mai faasia baelana
a God. Nia iilingia mu susu 'ua sulia e
langi musi bobola 'ua fai nia na 'anilana
fanga ngasi gi.
13 'Ana si kada na iimola ka gala wela
'ua, si fanga na nia 'ania naa na susu, ma
e langi si haitamana 'ua na faatolomailaa
sulia na 'o'oloa.
14 Sui 'ana kada na iimola e baita 'ana,
nia kafi haitamana 'anilana fanga ngasi
gi, ma ka haitamana naa na taa naa e
diana gi ma na taa gi naa e ta'a gi.

6

1 Nia naa, gia gi nani ka tau naa nae
'ana faatolomaia na e waluda sulia a
Christ, ma nia bobola naa. Haia, e too naa
'ana fuaga gia ka oofu fai nia na nanilaa
'uria tofungee)(faatolomaia 'afetai gi. Gia
ka too faasia nani ooliolilaa go na doo gi
na da faatolomiania)('ua mai, iilingia na
oolitai manatalaa faasia na rao tatagwai
gi ma na manata mamanalaa 'ana God.
2 Gia ka too faasia nani ooliolilaa lau
sulia na siuabulaa gi, ma na aalu 'abalaa
faafia na tooa gi, ma na tataea faasia na
maea, ma na ketolaa na totoo firi.
3 Ma lau 'ana, gia ka hasi tatangai 'uria
nanilaa 'uria doo 'afetai gi. Ma lea so
a God ka faalamainia fuaga, nia bobola
fuaga.

4 Na tooa na gera manata mamana, lea
so gera ka eekwatainia na fiimamanalaa
gera gi, 'afetai fuana daka oolitai manata
lau haia gera ka manata mamana lau. I
nao mai, 'ana si kada gera ka manata
mamana 'ua, gera ka too i laona raralaa a
God. Ma gera ka haitamana sui na taa gi
na tara gia ka ngalia i langi, ma gera ka
ngalia sui na Aanoedoo Aabu haia ka too
fai gera.
5 Ma gera ka haitamana laugo na doo
diana gi sulia na baelana God. Ma gera
ka rikia laugo na mamanaa na a God ka
faatainia 'ana fe dani gi na tara ka dao
mai.
6 Ma sui boroi 'ana na doo nae gi
ka fuli fuada, gera ka aabulo faasia na
fiimamanalaa gera 'ana a God. Haia, e
'afetai fuana 'adomilaa gera fuana gera
ka oolitai manata lau. Sulia iilingia gera
fotoia naa lau na Wela God i fafona
'airarafolo, ma gera ka aadea na tooa gi
daka iiseri naa 'ani nia.

7 Haia, na tooa gi da iilingia na gano,
na uuta e 'aru fafona 'ana si kada 'oro gi.
Lea ta 'ai diana na ta iimola e fasia ma ka
bulao i seenae, tara a God ka faadianaa
na gano nae.
8 Ma lea so na 'ai totoe gi ma langi na
lolo kwasi gi go 'ana ka bulao, na gano
nae ka too tatagwai go 'ana, ma tara a God
ka falea na kwakwaelaa fuana gano nae,
ma ka suungia.

9 Haia, ruana gi 'ae, sui boroi 'ana na
baea gemelu fuagamu ka 'urinae, gemelu
haitamana go 'amelu na fiimamanalaa
gamu ka rigita ma ka langi si muu, sulia
gamu too naa 'ana na doo diana ka tasa
gi sulia na mouria faalu na a God e falea
fuagamu.

10 Na kekedelaa a God e langi kasi garo. Nia tara langi si manata buro 'ana raolaa diana gi na mu iilida, ma nia tara ka langi si manata buro 'ana rakedianalaa gamu fuana na mu faatainia 'ana si kada mu 'adomia na tooa nia gi i nao 'ua mai ma 'ana si kada nae laugo.

11 Ma na doorilaa gemelu naa, na gamu sui go muka tasa dongaa 'uria rao 'ago'agolaa lea ka dao 'ana fe dani 'i'isi, eeri gamu ka ngalia na doo gi sui na mu kwaimaasimaasida.

12 Ma i gemelu si dooria hasa gamu ka hafalia noni eelalaa. Ma lau 'ana, muka iilifainia gera na tooa gi na da manata mamana 'ana a God ma daka gwaromaabe, ma 'urinae tara gera ka ngalia doo gi na a God e bae aalualu 'ana.

Na bae aalualua God.

13 Haia, muka manata fasi sulia Abraham. 'Ana si kada a God e bae aalualu fuana, nia ka faangasia na baelaa aalualu nia 'ana hatana i talana, sulia e langi ta iimola na e baita ka liufia a God 'uria faangasilana baea nae.

14 Ma a God ka bae 'urii, <<E mamana 'asianaa, tara kuka faadiana 'oe, ma tara ku aadea na kwalafaa 'oe gi ka 'oro.>>

15 Ma a Abraham ka gwaromaabe, ma nia ka ngalia na doo gi a God e bae aalualu 'ana.

16 Ma lea so ta iimola ka bae aalualu, nia ka faangasia 'ana hatana ta iimola na e baita liufia. Ma na tooa gi sui da manata mamana 'ana baelaa aalualu na nia ka faangasia 'urinae.

17 Haia, ma si kada a God e bae aalualu 'ana fuana Abraham, nia ka doori hasa na tooa gi na tara daka ngalia na doo nae gi daka haitama diana 'ana na nia tara ka faamamanaa na baelaa aalualu nia fuagera. Ma nia na aadea nia ka faangasia na baelaa aalualu nae.

18 Nia na roo doo gi ka too ma e 'afetai ka 'e'ete. Na eetana doo nae, na baea aalualua a God. Ma ruana si doo na faangasilana baelaa aalualu nia. Ma sulia na doo nae gi, gia haitamana e 'afetai a God ka susuge. Ma na doo nae gi ka kwaiarei gia na tooa na gia ka fiitoo 'ana a God eeri nia ka aadasuli gia, eeri gia ka tasa dongaa 'ana kwaimaasilaa maasia na doo diana gi na a God e bae aalualu 'ana.

19 Haia, na fiitoolaa gia 'ana a God ka faangasia na mourilaga, iilingia ta gwalu fou baa e faangasia ta faka baita eeri ka langi si lea 'e'ete ma langi si iigwaa. Ma gia ka fiitoo 'ana Jesus na e ruu mai la <<gula aabu fifii>> la Beu Aabu a God.

20 Sulia a Jesus ka aalua Fooanigwou na totoo si sui iilingia a Melkisadek. Ma nia ka ruu i nao 'ani gia la gula aabu eeri ka 'adomi gia.

Na fataabu Melkisadek.

7

1 Haia, a Melkisadek nia na aaofia 'usia fera Salem,)(ma i nia na fataabu a God 'initoo tasa. 'Ana tee si kada, Abraham e firu fai gera fai wane aaofia gi, ma nia ka saitasa 'ani gera. Ma si kada Abraham e ooli 'ana fera, nia ka todaa Melkisadek sulia tala, ma a Melkisadek ka faadianaa a Abraham.

2 Ma Abraham ka falea tangafuluna doo gi nia e lauda gi 'ana firua. (Haia, ma na malutana hata naa Melkisadek <<na aaofia 'ana 'o'oloa>>. Ma nia na aaofia 'usia na maefera i Salem,)(na malutana <<na aaofia 'ana fanualama>>.)

3 Ma e langi gia si haitamana go ni tei naa ni tee nia ma a maa nia ma na kwalafaa nia, ma gia si haitamana go ta uunua sulia na futalana ma langi na maelana. 'Aena na Melkisadek nia aada mala na Wela nia God, sulia e aada mala nia e langi ta hafalia ma e langi 'ana ta faasuilana, ma langi laugo na 'isilana raolaa nia 'ana fataabulaa.

4 Haia, muka manata fasi sulia na babaitaa nia, sulia na koo gia Abraham e falea na tangafuluna doo gi nia e lauda 'ana si kada nia firu liufia na maalimaea nia gi.

5 Haia, ma na kwalafaa 'ana Livae gi na da rao 'ana fataabulaa, na kwaieresia gi e haea gera ka ngalia na tangafuluna bali totodaa faasia wane futa gera na Jiu gi, sui boroi 'ana na gera tae laugo mai faasia kwalafaa Abraham.

6 Haia, a Melkisadek kesi hagatafa mai faasia 'aebara na Livae gi. Ma sui boroi 'ana si doo nae, nia ka ngalia go 'ana

tangafulu 'ana doo gi na Abraham e
lauda, ma ka faadianaa a Abraham. A
Melkisadek e iili 'urinae, sui boroi 'ana a
Abraham naa a God e bae aalualu fuana.
7 Ma gia sui gia haitamana, na wane na
e falea faadianalaa ni faaabua fuana ta
wane aai lau, nia e baita ka liufia na wane
naa.
8 Haia, i gera na fataabu gi na da lea
mai faasia kwalafaa Livae, gera ngalia na
tangafuluna doo gi sui, sui boroi 'ana tara
gera ka mae go 'ada. Sui a Melkisadek
mone, nia e ngalia na tangafulu 'ana
doo gi a Abraham, ma gia haitamana na
Kekedelaa Aabu e haea a Melkisadek e
mouri 'ua.
9 Ma gia ka haitamana laugo kada
Abraham falea na tangafulu 'ana bali 'ana
doo gi fuana Melkisadek, a Livae, na
kwalafaa nia gi da haitamana ngalia na
tangafululaa 'ana si kada nae, nia iilingia
e falea laugo fuana Melkisadek.
10 Sulia kada a Abraham e kwaitodai
fai nia Melkisadek, a Livae langi si futa
'ua, ma e iilingia nia 'ua laona nonina
Abraham na koo nia.
11 Haia, gia haitamana kada God e falea
na kwaieresia gi fuagera tooa i Jiu gi, nia
ka filia fataabu gi na da lea mai faasia
Livae eeri gera na daka baita 'usia na
kwaieresia nae gi. Ma lea so ka waluda
fuana fataabu nae gi daka aadea na tooa
gi gera ka 'o'olo 'ana raoa gera gi, a
God kasi dooria oodua mai ta fataabu
lau iilingia Melkisadek, ma i nia langi
kasi uusulia Aaron na e lea mai faasia
kwalafaa Livae.
12 Sulia 'ana kada gera oolisi gera fa-
taabu gi, nia e bobola gera ka oolisia laugo
na kwaieresia gi na gera dau mai 'ana.
13 Ma a Lord Jesus na nau ku bae sulia,
nia langi kasi haga mai faasia Livae, ma
e langi ta wane lau 'ana 'aebara nia ka
aalua fataabu.
14 Sulia gia haitamana a Jesus e futa mai
faasia kwalafaa nia a Juda. Ma a Moses e
langi kasi faatolomainia go haso na wane
'ana 'aebara nae daka aalua fataabu gi.

Ta fataabu lau iilingia Melkisadek.

15 Haia, ma ni gia gi haitamana doo nae
gi e folaa 'asianaa, sulia ta wane fataabu
e hagatafa mai na e iilingia a Melkisadek.
16 Ma na fataabu faalu naa e langi lau ta
fataabu sulia na malutanaa kwaieresia gi
lao molaagali naa. I nia na fataabu sulia
na mamanaa 'ana mouria firi ta wane.
17 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea,
<<'Oe naa fataabu na 'oko too dongaa firi
naa 'amu mala a Melkisadek.>>
18 Gia ka haitamana sui na kwaieresia
gi 'ua baa mai nao, a God e oolisida sui,
sulia e langi si 'adomi gia ma ka tatagwai
go 'ana.
19 Sulia na kwaieresia gi na a Moses e
falea, nia e 'afetai ka 'olosia tesi doo. Ma
'ana si kada nae, a God e falea sui naa
fuaga na tala diana lau eeri gia ka lea mai
siana.
20 Ma laugo, na tala faalu naa e diana ka
tasa, sulia a God e bae aalualu fifii 'ana si
kada nia aalua Jesus ka fataabu. 'Ana si
kada nia aalua na kwalafaa a Livae daka
fataabu gi, nia langi go ta bae aalualulaa
'urinae.
21 Ma a Jesus mone, a God e aalua
fataabu 'ana bae aalualulaa fuana, sulia
na Kekedelaa Aabu e haea, <<A Lord e bae
aalualu, ma 'afetai nia ka oolitai manata:
<'Oe tara 'oko fataabu totoo firi.>>>
22 Ma sulia na baea aalualu naa, gia
haitamana na tala faalu na a Jesus e baita
'usia, nia diana liufia na tala i nao.
23 Haia, tee doo lau na aadea gia haita-
mana na tala faalu na e diana ka tasa.
Sulia na fataabu gi 'ua mai da 'ita mai
faasia kwalafaa Livae e bobola gera ka
'oro sulia lea ta wane 'ada e mae, nia ka
waluda go 'ana fuada 'uria na oolisilana
'ana ta wane aai lau.
24 Ma Jesus mone totoo si sui naa, ma
na mouria nia ka totoo firi, ma e too langi
kasi oolisi naa 'ana raoa fataabu.
25 Sulia ka 'urinae, e waluda go 'ana
fuana ka faamouria na tooa gi na da lea
mai siana a God 'ani nia 'ana si kada gi
sui. Sulia a Jesus e mouri totoo firi haia
ka 'adomi gera i maana God.
26 Haia, sulia na doo nae gi, a Jesus naa
a doo baa e Fooanigwou na gia dooria,
sulia nia e aabu 'asianaa ma ka 'o'olo
teefou ma e langi ta ta'alaa 'ani nia. A
God e ngali nia faasia na tooa ta'a gi, ma
ka aalu nia ka too i langi.
27 Nia e langi kasi iilingia na Fooanig-
wou baa gi nao. Sulia na Fooanigwou

baa gi nao, gera haitamana aadea ta'alaa gi, sulia gera iimola gi go 'ada. Nia na aadea gera ka falea kwaisuusia gi sulia dani 'uria lafulana na aade ta'alaa gera gi, suifetei gera ka falea kwaisuusia gi 'uria lafulana na aade ta'alaa gera tooa 'e'ete gi. Ma a Jesus mone, e langi si dooria iili 'urinae, sulia nia kasi too 'ana ta'alaa. A Jesus e falea na mourilana 'uria tee kwaisuusia nia 'ana tee si kada go, ma ka langi si kwaisuusi lau.

28 Na kwaieresia gi faasia a Moses, nia filia na tooa gi na da too 'ana aade ta'alaa gi eeri gera ka aalua fataabu gi. Sui e tau na mai i buira na Kwaieresia nae gi, a God ka bae aalualu fifii ma ka filia na Wela nia na e faatainia nia e 'o'olo teefou ma ka too firi.

Jesus na Fooanigwou gia.

8

1 Haia, na malutana doo naa gi melu bae sulia fuagamu e 'urii, na Fooanigwou gia e diana ka tasa, ma nia ka gwouru 'ana bali aaolo 'ana God 'initoo mai langi.

2 Nia iilia na raoa na Fooanigwou i laona gula aabu fifii la Beu Aabu mamana na a Lord e tolea, ma langi lau na iimola gi na da tolea.

3 A God e aadafilia na Fooanigwou gi sui eeri gera ka falea na kwaisuusia fuana a God. Nia ka 'urinae laugo na Fooanigwou gia e too 'ana tesi doo ni kwaisuusia.

4 Lea na Fooanigwou gia ka too i aano, nia kasi rao 'ana fataabu, sulia gia too naa 'ana fataabu 'oro gi na da falea na doo gi na kwaieresia gi faasia a Moses e haea.

5 Sui na raoa gera gi e iilingia go 'ana na nunuidoo, sulia da iilifai nia go 'ada doo mamana na e too mai langi. Ma nia 'urinae laugo fuana Moses, sulia si kada nia e garangi tolea na babala 'ana maku a God, a God e haea fuana ka 'urii, <<'Oko iilifai 'o'olo 'ana doo i langi na ku faatainia fuamu gwouna tolo.>>

6 Haia, na raoa nia Jesus 'uria fataabu e diana liufia ta fataabu gi na i seegi aano. Ma e 'urinae laugo, na tala faalu na nia ka haungainia eeri a God ka faamouria na tooa gi, nia e diana ka liufia na tala baa i nao. Sulia na tala faalu naa, a God e faangasia naa 'ana bae aalualulaa gi sulia na doo gi na e diana ka tasa.

7 Ma lea so e langi ta garolaa 'ana tala baa i nao, a God ka langi si oolisia lau 'ana ta tala faalu.

8 Haia, a God e ngatafia na tooa nia gi 'ana si kada nia e haea, <<I nau a Lord, ma 'ana tesi kada na e nia 'ua mai tara ku aalua ta tala faalu fuana kuka faamouria 'ana tooa Jiu gi.

9 Ma na tala faalu nae, tara langi si iilingia go na tala i nao na ku falea fuana koo gera gi tau na mai 'ana kada ku talai gera mai faasia fera Ejipt. Gera dasi roo go sulia tala nae. Ma sulia si doo nae, nau kuka faiburi 'ani gera.

10 Na tala faalu nae tara kuka aadea eeri kuka faamouria 'ana tooa Jiu gi e 'urii: Nau tara ku aalua na kwaieresia nau gi i laona manatada, ma kuka kedea la mourilada. Ma nau a Lord tara nau na God gera, ma i gera daka aalua tooa nau gi.

11 Ma tara langi gera kasi dooria naa ta wane lau haia ka faatolomai gera suli nau. Sulia 'ana maedani nae, na tooa gi sui, na tooa baita gi ma na tooa to'ou gi, tara daka haitamagu.

12 Ma nau tara kuka manata lukea na aade ta'alaa gera gi, ma kuka manata buro 'ana na garolaa gera gi.>>

13 Haia, sulia a God e bae sulia na tala faalu nae, nia ka faatai nia na tala baa i nao nia e kwali naa. Ma gia ka haitamana lea tesi doo na e kwali naa, tama tara ka sui naa.

Na fooalaa i aano ma i langi.

9

1 Haia, 'ana tala mai nao eeri a God ka faamouria na tooa gi, a God ka eeresia fooalaa 'utaa 'ani nia, ma nia ka faatolomai laugo sulia na Beu Aabu i seegi aano.

2 Gera ka tolea na Beu Aabu nae 'ana maku, ma ka too 'ana roo kade beu gi. Na eetana kade beu da 'alangia 'ana <<gula aabu>>. Ma daka aalua na laeta i seenae, fai nia na tafe fuana aalulana beredi 'uria falelana fuana God ka too i fafona.

3 Ma gera ka kulua laugo na maku i oogotouna roo kade beu nae gi. Haia,

ma na ruana kade beu da 'alangia 'ana <<kade gula aabu fifii>>.
4 Ma i laona kade beu nae da aalua na
fuliere na da haungainia 'ana gold. Ma
i fafona fuliere nae da suungia 'ana 'ai
momoko. I seenae laugo da aalua tee
kufi doo baita 'uria aalu doolaa na da
suufaafia 'ana gold. Na kufi doo baita
naa na mamalafooa 'ana baea aalualua
God. Ma i laona kufi doo baita nae tee
teu da haungainia 'ana gold, ma i seenae
da aalua na fanga na da 'alangia 'ana
<<mana>>. Ma i laona kufi doo baita nae
laugo, daka aalua na kuboa)(baa a Aaron
baa e bulao ma roo fou dedema gi a God
e kedea 'ana kwaieresia gi.
5 Haia, ma na kufi doo baita nae da
aalua i farana roo doo nunuidoo ensel
gi na da too 'ana kukubae doo gi na
mamalafooa 'ana a God e too i seenae.
Na kukubae doo nae gi naa na doo nae
gi da 'ifi i fafona na gula na a God e lafua
na garolaa gera na tooa gi. Sui nau kusi
talamatai diana go sulia na doo nae gi
'ana si kada nae.
6 Haia, 'ana si kada gera aade aagau
'ana doo 'urinae gi sui, na fataabu gi gera
ka ruu lao eetana kade beu sulia dani
'uria iililana na raoa gera gi.
7 Haia, na ruana kade beu na da
'alangia 'ana <<gula aabu fifii>>, tee wane
na e ruu go na a Fooanigwou, ma i nia e
ruu i seenae 'ana tee si kada go laona fe
ngali. Ma si kada nia e ruu 'ana, nia ka
ngalia na 'abu fuana ka kwaisuusi 'ana
'uria na lafulana garolaa nia gi ma laugo
na garolaa na tooa gi na da iilida gi 'ana
si kada dasi haitamana daka iilia doo ta'a
gi.
8 Haia, ma 'ana doo nae gi, na Aanoedoo
Aabu e faatolomai gia hasa e 'afetai gia ka
ruu 'ua i laona ruana kade beu nae na da
'alangia 'ana <<gula aabu fifii>>, sulia na
eetana kade beu e too 'ua.
9 Haia, nia na mamalafooa na e faatolo-
mai gia sulia tee doo 'ana si kada naa.
Nia e faatolomai gia 'ana na falelana na
falelaa gi fai nia na kwaisuusia 'ana doo
fai 'ae gi langi si lafua go na garolaa gera
tooa gi na da fooa ma langi gera kasi 'o'olo
'ua.
10 Sulia na malutana fooalaa naa fuana
God e sulia go 'ana fanga, gwoua, ma
na faafaalulana noni. Na doo nae na
kwaieresia gi na tooa gi da lea sulia 'ana
bali i maa 'ana noni, ma doo nae gi ka liu
baita go 'ana lea ka dao 'ana si kada a God
ka oolisia 'ana tala faalu.
11 Haia, 'ana si kada naa a Christ e
dao naa mai 'uria iililana na raoa nia
Fooanigwou 'ana tala faalu na e diana
liufia tala i nao. Na Beu Aabu na nia e
rao i laona, nia e diana tasa ma ka baita
liufia na Beu Aabu i aano. Na wane kasi
tolea na Beu Aabu nae, sulia e langi kasi
too la molaagali naa i aano.
12 Ma a Christ e ruu go 'ana tesi kada
i laona <<gula aabu fifii>> na e too mai
langi, ma e langi kasi ruu lau. Ma 'ana
si kada nia e ruu, nia kasi ngalia mai na
'abuna doo fai 'ae gi go 'ana iilingia gout)
(gi fai nia bulumakau 'uria na kwaisu-
usilaa. Ma nia e ruu lau eeri nia ka falea
na 'abuna i talana 'uria kwaisuusilaa, ma
'urinae nia ka aadea ka waluda fuaga
'uria toolaa 'ana mouria firi.
13 Ma tau na mai, sulia na taa gi na
kwaieresia gi e faatolomainia, lea so ta
iimola kasi faalu i maana a God, gera ka
kalufia 'ana 'abuna gout)(ma bulumakau
ma na fua 'ana gale bulumakau, ma 'ana
malutaa nae, gera ka faafaalu nia.
14 Haia, ma lea so ka waluda go 'ana
fuana iimola naa ka faafaalua go 'ana
'ana 'abuna bulumakau fai nia gout)(gi,
'urinae e tasa lea so nia ka faalu 'ana
'abuna Christ. Sulia na kwai'adomilana
Aanoedoo Aabu na e totoo si sui, Christ e
kwaisuusi 'ana nonina i talana fuana God
sui, ma nia langi si too go 'ana ta garolaa.
Ma sulia na 'abuna, nia ka lafua na
garolaa gia gi sui ma na kwaitagofalelaa
gia 'ana maluta tatagwai gi, eeri gia ka
fooa fuana God na e mouri mamana.
15 Haia, ma sulia e 'urinae, a Christ naa
na wane baita 'usia na tala faalu nae, eeri
na tooa na a God e soe gera, tara gera
ka ngalia na mouria firi na a God ka bae
aalualu 'ana. E waluda go 'ana fuana
a God ka iili 'urinae, sulia na maelana
Christ. Ma sulia na maelana Christ, a God
e lafua na garolaa gera tooa gi da iilida
'ana si kada na tala totongenao e baita 'ua.
16 Haia, muka manata fasi sulia na
wane na e too ma ka kedea tee 'abedoo
ma ka haea 'ana lea so nia ka mae, tei naa

tara ka ngalia na totodaa nia gi. 'Ana si kada nia e mae 'ana, e too fuana ta wane aai lau haia ka faamamanaa na nia e mae. Haia, 'urinae fetei na wane na nia e bae sulia i laona 'abedoo nae kafi ngalia na totodaa nae gi.

17 Ma lea so nia ka mouri 'ua, na doo baa e kedea e 'afetai 'ua ka fuli. Ma lea nia ka mae fetei, na doo nae gi nia bae sulia kafi fuli.

18 Nia e 'urinae laugo 'ana tala baa i nao boroi a God e aalua, na malutaa nae kasi fuli lea ka dao 'ana si kada gera haungia ta doo fai 'ae.

19 A Moses e faatolomainia na tooa i nao gi sulia na kwaieresia gi sui. Sui nia ka ngalia 'abu faasia na bulumakau gi fai nia na gout)(gi, ma ka dolalia 'ana kafo. Sui nia ka lolomainia na iifuna sipsip na da faakekeroa ma na harana 'ai na gera 'alangia 'ana hisop. Ma i nia ka kalufia na buka na da kedea 'ana kwaieresia nae gi ma ka kalufia na tooa gi laugo.

20 Ma a Moses ka bae 'urii, <<Na 'abu naa, nia na mamalafooa 'ana faarigitalana tala na a God e eeresi gamu 'uria na roosulilana.>>

21 Nia ka 'urinae laugo a Moses e kalufia na Beu Aabu na da haungainia 'ana maku, ma ka kalufia laugo na doo gi sui i laona 'uria na fooasilana a God i seenae.

22 Ma e 'urinae laugo, na kwaieresia gi ka haea na e too fuana faafaalulana na doo 'oro gi 'ana 'abu. Ma 'urinae laugo, lea dasi haungia ta doo momouria eeri na 'abuna ka busu, e 'afetai a God ka manata lukea na garolaa ta iimola.

Kwaisuusia Christ na e lafua garolaa gi.

23 Ma na doo gi 'uria fooasilana a God i aano na da iilingia nununa go 'ana doo mamana gi mai i langi, na tooa daka faafaaluda 'ana 'abu 'urinae. Sui na doo mamana gi mai i langi ka dooria na kwaisuusia na e diana ka tasa.

24 Sulia 'ana si kada a Christ e falea na kwaisuusia nia fuana a God, nia kasi ruu mai laona Beu Aabu na tooa gi da tolea na e iilingia nununa go 'ana na Beu Aabu mamana i langi. Ma lau 'ana, nia ka lea i langi, ma i seenae nia ka too fai nia a God 'uria na 'adomilaga.

25 Haia, na Fooanigwou fuana tooa Jiu gi, nia haitamana ka ruu lao <<gula aabu fifii>> 'ana Beu Aabu see gi aano 'ana tee si kada laona tee fe ngali 'uria falelana kwaisuusia 'ana 'abuna doo fai 'ae. Ma a Christ mone, nia langi kasi ruu 'ana si kada 'oro 'uria falelana na kwaisuusia 'ani nia i talana.

26 Sulia lea so ka 'urinae, 'ita mai 'ana hafalilana haungailana na molaagali nia ka nonifii 'ana kada 'oro. Ma lau 'ana, 'ana si kada 'i'isi nae gi, nia e faatai mai 'ana tesi kada go 'ana eeri nia ka lafua garolaa gi sulia na falelana kwaisuusia 'ana nonina i talana. Ma ka langi si iili 'urinae lau.

27 Haia, ma na iimola la molaagali nae, nia e mae 'ana tesi kada go, sui tara a God ka keto nia.

28 Ma 'urinae laugo, a Christ e mae 'ana tee si kada go 'uria kwaisuusia ni lafulana na garolaa gera tooa 'oro gi. Ma tara nia ka ooli lau mai seegi aano, langi lau fuana lafulana garolaa gi, ma 'uria nia ka faamouria na tooa na da kwaimaasimaasi nia.

10

1 Na kwaieresia gi na a Moses e faleda, nia na nununa go 'ana. Ma na doo mamana naa gi e diana ka tasa na tara ka dao mai. Na kwaieresia gi haea gera ka falea kwaisuusia 'ana fe ngali sui ka lea firi. Nia naa, gia ka haitamana na kwaieresia gi 'urinae faasia a Moses e 'afetai go ka 'olosia na tooa gi na gera fooasia a God.

2 Sulia lea so hasa na tala nae ka aadea tei gera na da fofooa gera ka faalu naa, doo langi dasi bobola naa lau 'uria falelana lau ta kwaisuusia, sulia gera haitamana a God tara ka manata lukea na garolaa gera gi sui ma gera ka langi si liobukonu naa lau.

3 Haia, ma sulia fe ngali gi sui na kwaisuusilaa gera gi e faamanatatoo gera 'ana garolaa gera gi.

4 Sulia e 'afetai go fuana 'abuna bulumakau gi fai nia na gout)(gi ka lafua na garolaa gia gi.

5 Nia naa, 'ana si kada a Christ e garangi ka lea mai lao molaagali, nia bae fuana

a God ka 'urii, <<E langi lau kwaisuusia
'ana doo fai 'ae gi na 'o dooria, ma lau
'ana 'o haungai nia ta noni fuagu ma nia
na 'o dooria 'uria na falelana kwaisuusia.
6 Sulia 'osi eele go sulia na kwaisuusia
gi 'ana doo fai 'ae gi na da naarea ma
na 'abuna doo fai 'ae gi 'uria na lafulana
garolaa gi.
7 Sui, nau ku haea, <God 'ae, nau na ku
too seegi, eeri kuka iili sulia taa gi na 'o
dooria, iilingia gera kekede naa suli nau i
laona Kekedelaa Aabu.>>>
8 Haia, nia e haea i nao a God e
langi kasi dooria go na falelaa gi ma na
kwaisuusia na da naarea ma na 'abuna
doo fai 'ae gi 'uria na lafulana garolaa
gi. Ma i nia ka langi si eele sulia na doo
nae gi. Ma i nia e bae 'urinae, sui boroi
'ana na kwaieresia a Moses gi da bae sulia
kwaisuusia nae gi.
9 Ma nia ka bae lau 'urii fuana a God,
<<I nau i seegi, eeri kuka iili sulia taa
gi na 'o dooria.>> Ma sulia na baelaa
nae, gia haitamana a God e lafua na
tala totongenao, ma ka oolisia na 'ana na
kwaisuusia 'ana Christ.
10 Ma i sulia a Jesus Christ e iili sulia
na kwaidooria nia God, a God ka lafua
na garolaa gia gi ma ka faafaalu gia. Nia
'urinae, sulia kwaisuusia a Christ 'ana
nonina i talana 'ana tee si kada go, ma ka
langi si kwaisuusi naa lau 'ana nonina.

11 Ma 'ana tala baa 'ua mai nao, na
fataabu gera Jiu gi da ruu i laona Beu
Aabu sulia dani, ma gera ka iilia na raolaa
gera 'ana kwaisuusilaa 'ana si kada 'oro
gi. Sui taa, na kwaisuusia naa gi da
iilia langi dasi bobola 'uria lafulana go na
garolaa gera na tooa gi.
12 Ma a Christ mone, nia falea kwaisu-
usia nia 'ana tesi kada go 'uria lafulana
na garolaa gi. Ma nia kasi dooria falea
ta kwaisuusia lau 'ana tesi kada 'ete. Ma
'ana si kada nia e falea na kwaisuusia nia
sui, nia ka gwouru i bali aaolo 'ana a God,
sulia na raolaa nia 'uria na kwaisuusilaa
e sui naa.
13 Ma a Christ e too 'ua go 'ana i seenae
i tara'ena, si kada nia e kwaimaasimaasia
tesi kada tara a God ka firu liufia na
maalimaea nia gi.
14 Haia, sulia tee kwaisuusia nae, nia ka
lafua na garolaa gia gi, ma nia ka aadea
gia ka 'o'olo too firi.
15 Ma na Aanoedoo Aabu e bae faama-
manaa lau sulia na doo nae gi 'urii,
16 <<I nau a Lord, ma tara kuka aalua na
tala faalu naa fuada 'uria faamourilada
'urii: Tara kuka aalua na kwaieresia nau
gi i laona manatada, ma kuka kedea la
mourilaa gera.>>
17 Ma na Aanoedoo Aabu e bae lau 'urii,
<<Na garolaa gera gi ma na aade ta'alaa
gera gi, tara kuka manata lukeda ma e
'afetai kuka manata naa lau sulia.>>
18 Haia, si kada a God e manata lukea na
doo nae gi sui, e langi kasi bobola 'uria
na falelana naa lau ta kwaisuusia 'uria
lafulana garolaa gi.

Gia lea garangi mai siana God.

19 Haia, waihaasi gi 'ae, sulia na mae-
lana a Jesus, gia haitamana gia ka lea
rara'a 'uria na ruulaa lao <<gula aabu
fifii>>.
20 Sulia a Jesus e haungainia na tala
faalu fuaga 'uria lealaa mai siana a God,
eeri gia ka mouri fai nia too firi. Nia iili
'urinae 'ana na kwaisuusilaa 'ana nonina.
21 Gia too naa 'ana fataabu diana
'asianaa na e baita 'usia beu a God.
22 Ma sulia doo nae gi, gia ka dao
naa siana a God fai nia na fooalaa na
e mamana ma na fiimamanalaa na e
ngasi ma na manataa na e faalu sulia gia
haitamana a God na e faafaalu gia naa
sulia a Jesus. Ma gia ka siuabu laugo 'uria
faatailana a God e faafaalu gia.
23 Ma gia ka tasa dongaa 'ana
kwaimaasi ngadolaa 'uria na doo baa gi
a God ka bae aalualu 'ana fuaga, sulia
gia haitamana tara nia ka faamamanaa
na baelana. Nia naa doo gi gia ka haea
fuana tooa gi.
24 Ma gia ka manata sulia na kwaidoo-
ria gia kwailiu, eeri gia ka 'adomi gia
kwailiu, ma gia ka faatainia na rakedi-
analaa fuaga kwailiu 'ana doo diana gi gia
ka iilida.
25 Haia, ma gia ka langi si too faasia
na oofuofua fai nia fooalaa fuana God,
iilingia teni tooa da iilia. Ma lau 'ana, gia
figu oofu eeri gia ka aare gia kwailiu, sulia
gia ka haitamana na maedani oolilana
mai a Lord Jesus e garangi naa.

26 Sulia lea so gia ka haitamana sui naa
na faatolomaia na e mamana gi, ma gia
ka iili go 'aga 'ana doo gi na e garo, tama
e langi ta kwaisuusia kasi bobola fai nia
lafulana garolaa gia gi.
27 Ma lea so ta iimola ka iili 'urinae,
nia ka mou sulia nia ka maasia na 'ana
kwakwaea baita ma na eere 'ago'ago na
God tara ka labasia 'ana ni tei gera na da
take 'usi nia 'ana.
28 Ma so ni tei 'ua mai nao na e
aaburongo go 'ana 'ana na kwaieresia gi
faasia a Moses, ma lea so ta oolu wane
ma langi ta roo wane ka faamamanaa na
wane nae e garo, langi dasi manatai nia e
diana fuana, daka haungia 'ua go.
29 Ma lea so ka 'urinae fuana kwaieresia
gi faasia a Moses, na kwaelaa e baita ka
tasa fuana ni tei na i tara'ena ka oote
nia 'ana na Wela a God. Sulia na aabu-
lolana na iimola 'urinae nia faatainia nia
manata hasa na maelana a Christ e langi
si liu baita go, boroi 'ana na kwaisuusi
nae 'ana tala faalu haitamana ka faafaalu
nia. Haia, na iimola 'urinae iilingia nia
bae tolingia na Aanoedoo Aabu na e
rakediana fuana.
30 Sulia gia haitamana a God e bae 'urii,
<<I nau tara kuka duu, i nau naa kuka
falea kwakwaea fuana tooa gi sulia na
aade ta'alaa gera gi.>> Ma na Kekedelaa
Aabu ka bae lau 'urii, <<A Lord tara ka
ketoa na tooa nia gi.>>
31 Haia, lea a God na e mouria ka falea
kwakwaea fuana ta iimola, na iimola nae
tara ka mou 'asianaa.
32 Haia, muka manata fasi sulia e tau
'ua na mai 'ana si kada na raralaa a God
e talafi gamu ma muka manata mamana
'ana a Christ. 'Ana si kada nae, sui boroi
molu liufia na 'afetailaa baita, tara ka
langi si lafua na fiimamanalaa gamu.
33 Daka faafii gamu ma daka bae iiseri
'ani gamu maana iimola 'oro gi. Ma 'ana
teni si kada, gamu ka maabe 'uria na
'adolaa fai gera tooa kwaimaani gamu gi
na da iinokesi gera 'urinae.
34 Haia, ma 'ana si kada na tooa gi
na da manata mamana da too lao beu
ni kanilaa, muka manataida ma muka
'adomida. Ma muka eele go 'agamu 'ana
si kada tooa gi da laua na totodaa gamu gi
sui, sulia mu haitamana mu too 'ua 'ana
totodaa gi na e diana ka tasa mone mai
langi na e totoo firi.
35 I 'aena naa, langi molu si mou.
Sulia lea so muka tagofale rigita 'ana a
God, tara muka ngalia na kwaiaraa nia
fuagamu na e diana tasa.
36 Muka too 'ana gwaromaabelaa, eeri
muka iili sulia kwaidooria a God, ma
muka ngalia na doo gi na nia e bae
aalualu 'ana fuagamu.
37 Sulia na Kekedelaa Aabu e bae 'urii,
<<E langi si tau tara nia ka lea mai, ma
tara nia ka langi si tau.
38 Ma na tooa 'o'olo nau gi tara gera ka
manata mamana ma daka mouri. Haia,
ma lea so ni tei 'ada na ka sigitau sulia
gera mou, tara kusi eele go suli gera.>>
39 Haia, ma i gia, gia langi si iilingia
na iimola gi na da ngalia kwakwaelaa
sulia da lea sigitau 'urinae. Sulia a God
e faamouri gia sulia na fiimamana gia gi.

Fiimamana.

11

1 Lea so gia ka fiimamana 'ana God, gia
ka haitamana tara gia ka ngalia doo diana
gi na gia kwaimaasi ngado maasida, boroi
'ana gia ka langi si rikida 'ua.
2 Haia, ma na tooa gi 'ua mai nao, a God
e aalafaafi gera sulia na fiimamanalaa
gera 'ani nia.
3 Sulia na fiimamanalaa gia gi, gia ka
haitamana a God e haungainia na doo gi
sui 'ana na baea go 'ana. Na doo gi sui
na gia rikia e 'ita mai faasia na doo gi
na e langi gia si rikida, sulia a God naa
e haungaida.
4 A Abel baa e tau na mai, sulia na
fiimamanalaa nia 'ana God naa, nia ka
falea na kwaisuusia nia fuana a God ma
ka diana liufia na kwaisuusia na 'aua nia
Kein e falea. Ma sulia na fiimamanalaa
a Abel, a God ka haea nia e 'o'olo, sulia
a God e aalafaafia na falelaa nia gi. Sui
boroi 'ana a Abel ka mae 'ua na mai, tee
si doo na e faatolomai gia 'ana sulia na
fiimamanalaa nia.
5 Ma a Enok laugo, sulia na fiima-
manalaa nia, nia ka langi si mae, sulia a
God e ngali nia 'uria i langi, ma e langi
ta iimola i aano ka rikia lau a Enok. Ma

na Kekedelaa Aabu e haea a God e eele
'asianaa sulia a Enok, ma a God kafi ngali
nia 'uria i langi.
6 Lea ta iimola naa kasi too 'ana fiima-
manalaa 'ana God, e 'afetai go hasa a God
tara ka eele sulia. Sulia ni tei na e lea mai
siana a God, nia ka fiimamana 'ana God
na e too ma ka faadianaa na tooa na da
nani 'uri nia.

7 Ma Noa laugo, sulia na fiimamanalaa
nia, nia ka faarongoa 'ana bae fifiilana a
God fuana sulia na funua tara ka dao. Nia
ka manata mamana, boroi 'ana nia kasi
rikia 'ua go na funua nae. Nia ka roosulia
a God, ma ka kasia tee baru baita. Ma
si kada na kafo baita e fungu mai, nia fai
nia na tooa nia gi daka mouri ma ka langi
dasi kuruu. Ma sulia na fiimamanalaa a
Noa, nia ka faatainia na ta'alaa na tooa
aai gi ma daka bobola 'uria ngalilana na
kwakwaea. Ma a God ka haea a Noa e
'o'olo sulia na fiimamanalaa nia.

8 Ma a Abraham laugo, sulia na fiima-
manalaa nia, nia ka roosulia na baelana
a God 'ana si kada nia oodua haia ka lea
faasia maefera nia 'uria ta fera aai lau
'ana gano a God e bae aalualu haia ka
falea fuana. Nia na a Abraham ka tafusia
maefera nia, sui boroi 'ana nia ka langi si
haitamana 'ua nia lea i fai.
9 Ma si kada nia e dao 'ana fera nae a
God e bae aalualu 'ana, nia ka too iilingia
na fera nae langi lau na fera nia, ma
nia ka too go 'ana lao babala 'ana maku
go 'ana gi. Nia ka 'urinae laugo 'ana
wela nia Aesak e iilida gi, ma koo nia
a Jakob. Daaro ka haitamana laugo na
bae aalualua na a God e haea fuana a
Abraham e doo fuadaaro laugo.
10 Sulia a Abraham e maasia na fera
diana na a God e haungainia i langi na
e 'afetai ka funu too firi.

11 Ma sulia na fiimamanalaa nia, a
Abraham ka bobola fai nia ka too 'ana
wela, sui boroi 'ana nia ka waro, ma
na 'afe nia ni Sara laugo ka 'aba'ato.
Ma daaro ka too 'ana wela, sulia daaro
manata mamana 'ana a God tara ka
faamamana na bae aalualua nia.
12 Boroi 'ana a Abraham ka waro ma
iilingia garangia mae, daaro ka too 'ana
kwalafaa 'oro 'asianaa gi. Gera 'oro
iilingia na bubulu gi i mamangaa ma na
oone i kamena aasi, sulia e 'afetai 'uria na
iidumilana.
13 Haia, na tooa nae gi da manata
mamana 'ana God, sui boroi 'ana gera ka
mae suifetei daka ngalia taa gi na God
e bae aalualu 'ana fuada. Ma gera ka
manata sulia na doo nae gi a God e bae
aalualu 'ana, ma gera ka haitamana tara
gera ka ngalia 'ana si kada 'ete. Ma gera
ka haea laugo na gano na gera too 'ana,
e langi lau na fera gera, sulia na fera
mamana gera naa e nii mai langi.
14 Haia, ma na tooa gi na da bae 'urinae
gera faatainia gera kwaimaasi ngado 'ada
'uria na fera mamana gera.
15 Ma a Abraham ma na lului tooa nae
gi laugo dasi manata naa hasa na fera
gera baa da tafusia. Sulia lea e 'urinae,
e bobola go 'ana fuada 'uria oolilaa i
seenae.
16 Ma lau 'ana, gera ka nani 'uria na fera
diana liufia na fera baa gera tafusia, sulia
gera kwaimaasi 'uria na fera gera i langi.
Sulia na doo nae na, a God e eele 'ana si
kada gera 'alangi nia 'ana God gera, sulia
nia aade aagau sui naa 'ana fera gera ni
toolaa mai i langi.
17-18 Haia, gia haitamana a God e bae
aalualu fuana Abraham, sulia na wela
nia Aesak na kwalafaa nia tara ka 'oro
'asianaa. Ma 'ana si kada God e iilitoona
na fiimamanaa Abraham, nia ka haea
fuana ka haungia Aesak 'uria kwaisuusia.
Ma na fiimamanalaa Abraham e rigita
fafona na bae aalualua a God fuana, ma
nia ka aade aagau 'uria haungilana wela
nia Aesak 'uria kwaisuusilaa.
19 Sulia manata Abraham hasa lea so a
Aesak ka mae, a God bobola ka tae nia
faasia na maea. Ma nia iilingia a God e
faamouria a Aesak mamana.
20 Haia, Aesak laugo, sulia na fiima-
manalaa nia 'ana God, nia ka faadianaa
na roo wela nia Jakob fai nia Esau, ma ka
faarongo 'ana taa na ka dao fuadaaro.
21 Ma a Jakob laugo, sulia na fiima-
manalaa nia, nia ka faadianaa na wela
wane a Josef gi 'ana si kada a Jakob
garangia maelana. Sui nia e 'agwaaro
fafona 'ai ni kubou)(nia, ma ka fooasia
God.
22 Ma a Josef laugo, sulia na fiima-
manalaa nia, 'ana si kada e too naa

maasia na maelana, nia bae ka haea na kwalafaa gera Jiu gi tara daka lea faasia fera Ejipt. Ma nia ka oodu gera laugo 'ana si kada nae, lea kada na da 'idu 'ana, gera ka ngalia laugo na rae 'ana nonina fai gera.

23 Haia, ni tee fai nia maa nia Moses laugo, daaro too 'ana fiimamanaa e baita 'ana God. Sulia boroi 'ana na aaofia i Ejipt ka haea gala wela wane gera Jiu gi gera ka haungida, daaro si mou go, ma si kada Moses e futa 'ana, daaro ka haufinia sulia oolu sinali, eeri hasa dasi haungia, sulia na wela nae na rikilana e diana 'asia go.

24 Ma a Moses e too laugo 'ana fiimamanaa 'ana God, sulia si kada e baita mai, nia ka oote nia daka 'alangi nia 'ana wela nia na haari na aaofia na e sului nia.

25 Ma a Moses e dooria ka too ni nonifiia 'ana fai gera tooa a God gi, faasia na toolaa ni eelea 'ana garolaa lao molaagali naa langi kasi tau ka sui laugo 'ana.

26 Ma nia ka manata hasa e diana fuana gera ka iinokesi nia sulia na fiimamanalaa nia 'ana na Aaofia na a God tara ka oodua mai. Ma nia kasi manata sulia na toolaa 'ana totodaa baita na e bobola ka ngalia i Ejipt. Sulia nia e maasia naa 'ana doo diana gi na a God tara ka falea fuana 'ana si kada e nia 'ua mai.

27 Ma sulia na fiimamanalaa a Moses, nia ka lea faasia Ejipt, ma ka langi si mou go 'ana rakehasua na aaofia i Ejipt. Nia iilingia e rikia a God na e talai nia, ma nia ka langi si ooli naa 'uria i Ejipt.

28 Ma sulia na fiimamanalaa a Moses, nia ka haungainia tee maoma 'ana Lofoagaua, ma ka haea fuana tooa i Jiu gi gera ka kalufia na maa gi 'ana luma gera gi 'ana 'abuna gale sipsip, eeri na ensel na a God e oodua mai kasi haumaelia na uulunao 'ana wela wane gera gi, ma ka lofoagaua 'ana na luma gera gi.

29 Ma sulia na fiimamanalaa na tooa i Jiu gi, nia aadea gera ka bobola 'uria lea folosilana na aasi baita na da 'alangia 'ana Aasi Kekeroa. Sulia a God e iidua na kafo eeri gera ka bobola 'uria fali fololaa iilingia gera fali fafona gano lalanga. Haia, ma 'ana si kada na tooa i Ejipt gi da tarida kou, daka lola teefou, sulia a God na e aadea na aasi baita na e toli lau mai faafi gera.

30 Haia, ma sulia na fiimamanalaa na too Jiu gi laugo 'ana si kada gera dao 'ana fera i Jeriko, gera ka fali galia na sulufou nae sulia fiu maedani, sui a God ka kwae oogosia na sulufou nae hae gano.

31 Ma tee geni sesele na e too lao maefera nae Jeriko, na hatana ni Rahab, nia na aai fiimamana laugo 'ana God. Sulia 'ana si kada roo wane gi a Moses e ooduda mai daaro dao aagwa mai 'uria daotoolana rigitaa gera fera nae, ni Rahab ka 'adomi daaro. Sui 'ana si kada na tooa i Jiu gi da hau teefou 'ana tooa na da aaburongo 'ana a God, ni Rahab daka langi si haungia.

32 Haia, nau ku mamalo fasi see 'uria na uunulaa naa, sulia e langi kusi too naa tesi kada 'uria na bae lau sulia na fiimamanalaa gera na tooa mala Gideon, Barak, Samson, Jefta, David, Samuel, fai gera na profet gi.

33 Sulia na fiimamanalaa gera 'ana a God, bali 'ada gi daka firu liufia tooa 'oro ni firua lao fera baita gi. Ma teni tooa 'ada da iilia doo 'o'olo gi ma daka ngalia naa taa gi na God e bae aalualu 'ana. Ma bali 'ada 'ana si kada gera too garangia na fai 'ae kwasi gi na da 'alangia 'ana lion, langi dasi 'aleda go.

34 Ma ta bali 'ada lau, sulia na fiimamanalaa gera, na eere 'ago'ago baita si harufida go. Ma ta bali 'ada lau, na maalimaea gera gi langi gera si bobola 'uria haumaelilada. Ta bali 'ada da makeso, sui daka rigita lau sulia na fiimamanalaa gera gi. Daka ramo kada da firu 'ana, ma daka naga teefou 'ana tooa ni firu gera na maalimaea gera gi.

35 Ma teni geni gi laugo 'ua na mai, na fiimamanalaa gera e baita ma sulia e 'urinae na wela gera gi na da mae daka tatae faasia na maea.

Haia, ma teni tooa gi lau na da manata mamana 'ana God 'ua na mai na da dumuli gera. Ma boroi 'ana na maalimaea gera gi da haea tara daka lukeda lea daka lugasia na fiimamanalaa gera, e langi dasi oolitai manata, ma gera ka hau fifii 'ani gera lea daka mae. Sui tara a God ka tatae gera 'uria na mouria na e diana ka tasa.

36 Ta bali 'ada, na maalimaea gera gi

da faa'ida gera ma daka rabusi gera. Ma ta bali 'ada, gera ka kani faafida 'ana 'oko halo, sui daka aalu gera lao beu ni kanilaa.
37 Bali 'ada laugo, da 'ui fouda lea daka mae. Ma teni tooa gi lau da furi roo kade doo 'ani gera. Ma ta bali 'ada da labu gera 'ana naefe baita sulia na fiimamanalaa gera. Ma ta bali 'ada na maku na da oofi 'ana naa 'ungana sipsip fai nia gout,)(sulia gera siofaa 'asia go. Ma na maalimaea gera gi daka iinokesi gera ma daka sinatai gera.
38 Haia, na tooa aabulo ta'a gi lao molaagali naa langi gera si faorana na toolaa kwailiu fai gera tooa 'o'olo naa gi. Ma teni tooa 'ada gera tafusia na luma gera gi, daka liu kwailiu go 'ada iilingia na iimola gi langi gera si too 'ana ta fera. Daka too i laona aanogwou gi, ma i gwou na tolo gi, ma lao maa 'ufi, ma laona kilu gi laona gano.
39 Haia, God e eele baita 'asianaa faafia na tooa nae gi, sulia na fiimamanalaa gera. Sui boroi 'ana doo nae gi ka fuli 'ani gera, dasi ngalia 'ua taa gi na a God e bae aalualu 'ana fuagera.
40 Sulia a God e manata sulia doo diana e too 'ua fuaga. Sulia nia ka dooria tooa nae gi gera ka too maasia eeri gia ka 'ado laugo fai gera, 'ana si kada nia ka falea na doo diana gi na nia e bae aalualu 'ana.

God a Maa gia.

12

1 Haia, ma na tooa 'oro na da manata mamana 'ana a God 'urinae, nia iilingia gera too fai gia 'ana si kada nae, ma gera ka aadaada 'uria na taa naa gi gia ka iilida. Nia naa gia ka eekwatainia na doo gi sui na e lui gia ma na garolaa gi na e dau rigita faafi gia. Sulia gia iilingia na tooa na da lalao 'ana labalaa baita. Ma gia ka lalao rigita lea gia ka dao 'ana gula faasuilaa gia.
2 Ma gia ka lea sulia a Jesus, sulia i nia na gwoufutana fiimamanalaa gia. 'Ana si kada gera fotoia 'ana 'airarafolo, nia kasi eekwatainia na kwaidooria a God. Ma nia kasi manata sulia na iidalaa)(sulia maelaa 'urinae. Ma lau 'ana, nia ka manata sulia na eelelaa na tara nia ka too 'ana i langi. Ma 'ana si kada naa, i nia e gwouru naa i bali aolo)('ana lifu ni gwourua 'ana 'initooa nia a God.

3 Muka manatatoona na 'afetailaa baa gi gera iilida 'ana Jesus 'ana si kada na tooa ta'a gi da mamagutai nia. Nia naa, na manatalagamu kasi 'asia sulia na 'afetailaa gamu gi, ma lau 'ana muka faarigitaa na fiimamanalaa gamu.
4 Sulia boroi 'ana gamu ka firu fai nia na ta'alaa, e langi ta iimola 'ani gamu gera kasi haungia go sulia na fiimamanalaa nia.
5 E langi musi manata buro 'ana na baea ni kwaiareia baa gi a God e haea fuagamu na wela nia gi, baa e 'urii, <<Wela nau 'ae, 'oko fafurongo diana si kada a Lord e ngatafi 'oe. Ma si kada nia ka faatolomai 'oe, na manatalamu kasi 'asia.
6 Sulia a Lord e ngatafia na tooa gi na nia rakediana fuada. Ma nia ka falea kwakwaelaa fuana tooa gi na nia aalafaafida haso na wela nia gi.>>
7 I 'aena naa na, lea so tesi taa na e 'afetai gamu ka lio 'ana i tara'ena, muka faalamainia 'agamu, iilingia a maa gamu naa e falea kwakwaelaa fuagamu. Na 'afetailaa gamu ka faatainia a God e aade iilingia na wela nia gi 'ani gamu. Sulia gia haitamana na maa gi sui da falea kwakwaelaa fuana wela gera gi 'ana teni si kada.
8 Lea so e langi molu si ngalia go ta kwakwaelaa faasia God, iilingia na wela aai nia gi, tama gamu langi lau na wela fifii nia gi, ma mu iilingia go 'agamu na wela da iiana hala 'ana gi.
9 Ma iilingia na maa gia see gi lao molaagali, 'ana si kada gera falea kwakwaelaa fuaga, gia ka faabaita gera. E 'urinae gia ka faabaitaa ka tasa a Maa gia na e too mai langi. Lea so gia ka aade 'urinae, gia ka too 'ana mouria too firi.
10 Haia, na maa gia gi lao molaagali naa i aano, gera falea na kwakwaelaa fuaga sulia kada kukuru go 'ana, sulia na malutaa gi daka manata e diana. Ma na malutana a God ka falea kwakwaelaa fuaga eeri nia ka 'adomi gia, eeri gia ka

lea 'olo laugo iilingi nia.
11 Ma 'ana si kada gia ngalia na kwak-
waelaa, gia ka liobukonu sulia gia manata
hasa na kwakwaelaa na doo ta'a. Sui, i
buira na kwakwaelaa, gia ka haitamana
tara gia ka too 'ana fanualama sulia na
aabulolaga tara ka 'o'olo.

Na bae toolamaia gi lau.

12 'Aena naa na, muka aare gamu i
talagamu, ma muka faangasia na fiima-
manalaa gamu.
13 Ma muka lea sulia na tala 'o'olo,
eeri na tooa gi na fiimamanalaa gera gi
e makeso dasi lugasia na fiimamanalaa
gera, ma lau 'ana na fiimamanalaa gera
gi ka ngasingasia.
14 Haia, muka iiliili 'uria toolaa 'ana
fanualama fai nia tooa gi sui. Ma muka
hasi rigita laugo eeri na aabulolaa gamu
gi ka 'o'olo teefou. Sulia lea so na
mourilaga e langi si 'o'olo, e 'afetai gia ka
rikia a Lord.
15 Molu hasi rigita eeri langi ta iimola
'ani gamu kasi oote nia 'ana na rake-
dianalaa a God. Ma langi musi faala-
mainia ta iimola 'urinae ka labasia na
kwaimaanilaa gamu gi, iilingia ta 'ai baa
e too 'ana fuedoo gi ma ka bubulo ma ka
labasia na tooa gi.
16 Ma langi si diana lea ta iimola 'ani
gamu na aabulolana e bilia ma ka lea
'e'ete 'ana faasia God. A Esau e aabulo
'urinae 'ua na mai, sulia na mamanaa nia
wela wane uulunao ka faafoli 'ana 'uria
na fanga go 'ana.
17 Ma gia haitamana, i buira naa, a Esau
kafi dooria na maa nia ka faadiana nia.
Sui na maa nia e oote nia 'ani nia, ma ka
faadianaa 'ana na haasina, sulia e 'afetai
naa fuana 'uria oolilaa fai nia doo gi na e
faafoli sui naa 'ana, sui boroi 'ana nia ka
gafegafea maa nia fai nia na aangilaa.

18 Na tala 'uria daolaa siana God na gia
lea sulia, e langi kasi uusulia na tala na
koo gia Jiu gi i nao. Sulia na doo na
da dao garangia na doo na da rikia ma
daka hamotoona. Sulia i seenae na tolo
i Saenae na e haru 'ana kwesu. Ma ka
rorodoa i seenae, ma na ooru ka 'ufu)(
rigita.
19 Ma gera rongoa na lingeena bungu
ma na lingeena riilaa baita a God. Ma
'ana si kada tooa nae gi da rongoa na
lingeedoo nae, gera ka mou ma daka 'ingo
'ana haia ka too faasia baelaa lau.
20 Sulia gera mou 'asianaa 'ana baelaa
'urii, <<Lea so ni tei, ma langi na doo
fai 'ae gi boroi 'ana e hamotoona fe tolo
naa, tara muka haungia 'ana 'uilana 'ana
fou.>>
21 Ma sulia na doo gi na da rikida gi
'ana si kada nae e kwaifaamouri 'asia go,
a Moses boro e haea, <<Nau ku lebelebe
sulia ku mou.>>
22 Ma i gia 'ana si kada naa, i gia langi si
dao garangia na doo 'urinae. Sulia gia gi
dao naa 'ana tolo i Sion, na fera a God na e
mouri. I nia naa na fera baita i Jerusalem
mai langi, si gula na figulaa 'ana molee
ensel gi da too 'ana.
23 Gia figu mai fai nia na wela uulunao
gi a God na da eele 'asianaa, ma na hatada
da kedea mai langi. Ma gia ka dao naa
siana a God, na wane na e ketoa na tooa
gi sui. Ma gia ka dao naa laugo siana
na mangoda tooa diana gi na a God e
'olosida.
24 Ma gia ka dao naa siana a Jesus, na
wane na e haungainia na tala faalu fuaga
siana a God na e 'olosi gia. Sulia na
'abuna na e iigwa, tara gia ka ngalia na
doo diana gi liufia na doo gi na 'abuna a
Abel e haitamana ka falea.
25 I 'aena na muka fafurongo diana
'ana baelana God. Sulia na tooa baa gi
da oote gera 'ana fafurongolana a God i
seegi aano, gera ka ngalia na kwakwaelaa
baita. 'Urinae laugo, lea gamu ka oote
gamu 'ana baelaa nia faasia langi, tara
gamu ka ngalia na kwakwaelaa laugo.
26 E tau na mai, na molaagali naa e gelo
sulia na lingee baitalana God. Sui 'ana
si kada naa, nia ka bae aalualu ka 'urii,
<<Nau tara ku geloa na molaagali naa fai
nia i langi laugo.>>
27 Ma ta baelaa <<lau>> e faatainia tara
a God ka gelo na doo gi na nia haungainia,
ma ka lafuda teefou, eeri na doo gi na e
ngado go nia na doo gi ka too 'ua.
28 I 'aena naa, e too fuaga sui gia ka
baelafea a God, sulia gia e too lao 'Initooa
na e ngado teefou. Gia ka fooasia God

'ana malutaa na nia ka dooria fai nia faamoulaa lau.
29 Sulia a God gia e haitamana ka labasia na tooa gi 'ana eere.

Malutaa gi na God e eele sulia gi.

13

1 Muka tasa dongaa 'ana rakedianalaa fuagamu kwailiu, sulia gamu too go 'ana tee Maa na e too mai i langi, ma gamu ka iilingia na bare waihaasi gi.
2 Langi musi manata buro 'ana na gonitailana na tooa dao gi. Sulia teni tooa na da iili 'urinae daka gonitainia na ensel gi, sui boroi 'ana dasi haitamana.
3 Haia, musi manata buro laugo 'ana tooa na da too lao beu ni kanilaa. Muka aadasuli diana 'ani gera, iilingia mu too fai gera lao beu ni kanilaa. Ma muka 'adomia laugo na tooa na da too 'ana 'afetailaa gi iilingia mu too laugo 'ana 'afetailaa fai gera.
4 Haia, e diana fuana i gamu sui muka faabaita na oofuofua 'ana kwaisitoolalaa. Nia e diana fuana gamu sui gamu ka too faasia na garolaa 'ana ooea. Sulia God tara ka falea na kwakwaea fuana ni tei na aabulolana e bilia ma ka ooeoe.
5 Haia, muka suusuli gamu, aata na doorilaa gamu 'ana malefo ka baita. Ma lau 'ana, muka eele sulia na taa gi na mu too 'ana gi. Sulia a God e haea, <<I nau tara kusi lea faasi gamu, ma nau tara kusi lugasi gamu.>>
6 I 'aena naa, gia ka bae rara'a 'urii, <<A Lord naa na wane na e 'adomi nau. I 'aena na tara kusi moungia tesi taa na iimola gi go 'ana daka iilia 'ani nau.>>
7 Langi musi manata buro lau 'ana tooa baita gamu gi mai nao na da faarongo 'ana baelana God fuagamu. Muka manata sulia na mouria diana gera gi fai nia na maelada. Ma muka iilifainia na fiima-manalaa gera gi.
8 Sulia a Jesus Christ e totoo si oolisi. Nia e too go 'ana iilingia baa 'ua mai, i tara'ena, ma si kada e too 'ua mai too ka tau.
9 Ma muka too faasia na manata ma-manalaa lau 'ana faatolomaia 'e'ete gi na e langi si mamana na da faatolomai gamu 'ana. Na rakedianalaa a God tara ka faarigita na mangoga, ma e langi lau na kwaieresia sulia na fanga gi. Sulia na kwaieresia gi 'urinae e 'afetai ka 'adomia tooa gi na da roosulia.
10 Haia, na fataabu gera Jiu gi na dasi manata mamana 'ana Christ, e langi dasi too go 'ana mamanaa 'uria na 'anilana na kwaisuusia gia gi.
11 Gamu mu haitamana kada na tooa Jiu gi da falea kwaisuusia sulia gera dooria na faafaalulada faasia na garolaa gera gi, na Fooanigwou e ngalia mai na 'abu na doo fai 'ai gi i laona na <<gula aabu fifii>> i laona Beu Aabu. Haia ma na nonidoo gi na da kwaisuusi 'ana, gera ka naarea i maa faasia la fera.
12 Ma nia na aadea laugo a Jesus e mae i maa 'ana fera Jerusalem, eeri ka faafaalua na tooa faasia na garolaa gera 'ana na 'abuna.
13 I 'aena naa, gia ka lea laugo i maa faasia la fera i Jerusalem eeri gera ka faa'ida gia iilingia gera iilia fuana.
14 Sulia i gia langi gia si too go 'ana fera gia la molaagali. Ma lau 'ana, gia ka kwaimaasimaasia tesi kada na e ni 'ua mai tara gia ka too laona fera na tara ka dao mai.
15 Nia naa, gia ka baelafea a God 'ana si kada gi sui. Na baelafelaa gia naa na falelaa gia fuana a God, sulia a Jesus, na wane na gia haea 'ana a Lord gia.
16 Muka too faasia na manata burolaa 'ana iililaa diana ma na 'adomilaa gamu kwailiu. Sulia na aabulolaa 'urinae na e iilingia na kwaisuusia gi na a God e eele sulia.
17 Muka roosulia na tooa naonao gamu gi. Gera aadasulia na mango gamu gi, ma langi dasi mamalo 'ana, sulia tara a God ka ketoda sulia na raolaa ta'a gera gi. Ma lea so muka roosulia na baelaa gera gi, tara gera ka eele baita faafia na raolaa gera gi. Ma lea so gamu si roo go suli gera, tara gera ka liobukonu faafia na raolaa gera gi, ma e 'afetai gera ka 'adomi gamu.
18 Haia, muka tasa dongaa 'ana fooalaa fuamelu. Gemelu haitamana tesi doo ta'a si too go laona aabulolaa gemelu gi, sulia melu hasi go 'amelu 'uria iililana doo diana gi 'ana si kada gi sui.

19 Ma i nau ku gani gamu, muka fooa
fuagu, eeri a God ka oolifai 'ali'ali mai 'ani
nau siagamu.

Na fooalaa.

20 A God naa e taea a Lord gia Jesus
faasia na maea. Ma sulia na kwaisuusia
Jesus 'ana maelana, nia ka aalua na wane
na e aadasuli gia iilingia ta wane ka
aadasulia na sipsip nia gi. Ma a God
e haungainia laugo na tala faalu 'ana
kwaisuusia Jesus. Ma na tala nae ka langi
si sui.
21 Haia, nau ku fooa eeri a God na
e falea fanualama tara ka falea na doo
diana gi sui na gamu mu dooria eeri muka
iilia na kwaidooria nia. Ma nau ku fooa
laugo eeri a God ka iilia fuaga na taa gi na
nia e eele faafia, sulia a Jesus Christ. Ma
gia ka baelafea a Christ too ka tau too ka
tau! Amen.

Baelaa 'i'isi.

22 Waihaasi gi 'ae, nau ku ii 'ani gamu
haia muka fafurongo ni harofaia 'ana
baelaa ni kwaiareia nau naa gi fuagamu.
Sulia na kekedelaa nau naa kasi tekwa go.
23 I nau ku dooria faarongo gamu na
waihaasi gia Timothy e haga naa faasia
na beu ni kanilaa. Lea hasa nia ka dao
'ali'ali mai see, tara kuka talai nia fai nau
'ana si kada ku dao kou 'ana.
24 Muka falea baelaa diana gemelu
fuagera tooa naonao gamu gi sui ma
fuagera tooa a God gi sui na gera too
siamolu. Na waihaasi gia faasia i Itali
da falea laugo baelaa dianaa gera gi
fuagamu.
25 Nau ku fooa eeri a God ka tasa dongaa
'ana rakedianalaa nia fuagamu sui.

NA KEKEDELAA FAASIA A JAMES

Si baea totongenao.

1 I nau a James na wane ni rao a God ma
a Jesus Christ na Lord. Si baelaa diana
fuagamu na tooa a God gi sui, na gamu
too tagala i laona na molaagali sui.
2 Nau ku alangi gamu ana na haasigu gi
sulia a God naa na Maa gia sui. Si kada
gamu daotoona na iilitooa e'ete kwailiu
oro gi, muka manata agamu hasa si doo
nae e diana fuagamu.
3 I gamu mu haitamana, lea so muka
manata mamana lea dongaa, boroi ana
muka daotoona na iilitooa urinae gi,
na manata mamanalaa gamu ka rigita
asianaa sulia na doo nae gi.
4 Nia naa, musi mamalo uria manata
mamanalaa, ma tara a God ka falea si
malutaa o'olo na nia e dooria fuagamu,
ma langi musi kukuru ana tesi doo na e
lea faasia a God.
5 Haia, lea so ta wane ani gamu ka langi
si too ana liotoolaa, nia ka gania a God,
ma tara a God ka falea fuana. Sulia a God
e eele asianaa uria na falelanalaa mai si
doo oro gi, ma i nia kasi ngatafia ta wane
na e gania.
6 Sui, boroi ana ka urinae, lea ta wane
ka gania a God, nia ka manata mamana
ngado naa tara a God ka falea fuana. Ma
lea ta wane kasi manata mamana ngado
urinae, nia e iilingia na nafo i aasi baa na
ooru e oorufia ma ka nanafolaa.
7-8 Na wane urinae, nia e too ana roo
si lio, sulia na manatalana langi kasi too
ngado ana tee si doo. Sulia nia urinae, nia
kasi manata hasa tara a Lord ka falea tesi
doo fuana.
9-10 Haasigu gi ae, boroi ana teni wane
ani gamu daka siofaa ma teni wane ani
gamu daka rikidoo, i gamu sui go muka
eele, sulia a God e faabaitaa na tooa siofaa
gi, ma ka faato'oua na tooa rikidoo gi.
Boroi ana ta wane ka todadoo baita, na
doo oro nia gi tara ka funu iilingia na tage
ai diana gi na da taga, sui ma daka too go
sulia si kada kukuru.
11 Si kada na hato e tae mai ma ka agofia
na tage ai nae gi, daka kuku, ma daka mae
na ada ma daka asi gera i hae gano, ma
na aada dianalada baa ka langi na ana
laugo ada. Urinae laugo, tara nia ka mae
si kada nia ka iilia ua go ana si raoa ni
tooda malefoa nia.

12 Oilakea fuana na wane na e daotoona
na iilitooa oro ma na manata mamanaa
nia ka ngado go ana. Sulia, si kada na
wane e manata mamana ngado i laona na
iilitooa gi, tara a God ka falea na mouria
faalu fuana. Na mouria faalu nae, a God
e bae aalualu sui na ana fuada na tooa gi
na da rakediana ana.
13 E langi si diana fuana ta wane ka
manata hasa a God naa na e falea na
iilitooa naa fuana uria na iililana si doo
na e ta'a. Langi si diana nia ka manata
urinae, sulia a God e afetai ka iilitoona ta
wane uria na iililana ta si doo na e ta'a,
ma ka afetai laugo so ta wane ka iilitoona
a God ana si doo na e ta'a.
14 Na wane e iilia si doo ta'a sulia nia e
roosulia na kwaidooria ta'a nia i talana.
15 Ma si kwaidooria ta'alaa nae tara ka
baita ma tara nia ka hau ana doo ta'a gi
asianaa, ma si kada si doo ta'a nae gi e
baita, tara ka falea na maea.
16 Nia naa, haasi gi diana nau ae, langi
musi manata garo sulia si doo nae gi.
17 Sulia na doo gi sui na e diana, e ita
mai faasia a God i langi. Ma e afetai
haso a God ka talana tolofana. Sulia nia
langi kasi iilingia na doo gi lofo halo na
e haungaida ma daka tala mai, ma daka
oolisi, ma daka aalua rodoa.
18 A God e fili gia ana si baea mamana
nia, eeri gia ka baita naa, liufia na doo gi
sui na nia e haungainida.

19 Haasi diana nau gi ae, muka manata
diana sulia na baelagu naa: muka noni
maabe uria na fafurongolana. Ma langi
musi ali'ali uria na baelaa, ma langi musi
rakehasu ali'ali.
20 Lea ta wane e rakehasu, afetai ka iilia
si doo o'olo gi na a God e dooria.
21 Nia naa, muka lugasia na aadelaa ta'a
ma na aabulolaa ta'a gamu gi sui. Muka
faato'ou gamu i talagamu ma muka noni
maabe uria na aadelaa sulia na baelana a

God na e aalua naa laona na ruruu gamu,
ma ka bobola naa fai nia ka faamouri
gamu.
22 Langi musi suge ani gamu i talagamu,
aata muka manata haso na rongolana go
ana si baelana God e diana. E langi nae!
Langi musi fafurongoa go agamu baelana
a God gi, ma muka iilia si doo gi na e haea.
23 Na wane na e rongoa go ana si baea
naa gi, ma ka langi si iilia go si doo gi na
nia e rongoa, i nia e iilingia ta wane na e
bubungia na nununa maana i laona doo
ni iironunulaa.
24 Haia, na wane nae, i buira nia ka riki
nia diana i talana nia, nia e lea na ana,
ma ka manata buro ali'ali na ana ana na
maana e aada utaa baa.
25 Sui taa, na wane na e aadaada diana
i laona na kwaieresia nia a God gi, ma ka
iilia si doo gi na kwaieresia gi da haea, ma
kasi rongoa go ana ma ka manata buro,
tara a God ka faadianaa si doo gi sui na
nia e iilia. Sulia na kwaieresia a God gi
da diana teefou ma daka faanonilaa ana
tooa gi.
26 Boroi ana ta wane ka manata haso
nia e lea naa sulia na tolofana a God, sui
nia langi kasi aade diana sulia doo gi na
nia e haea, nia e fooasia o'oni go ana, ma
ka suge nia go ana i talana.
27 A God na Maa gia e haitamana na
wane na e fooasia mamana ana, nia ka
iilia si doo diana gi fuada na tooa gi
iilingia adomilada na aai oru gi ma na
wela iinomae gi na da too ana afetailaa.
Na wane urinae, nia langi kasi faala-
mainia na doo ta'a gi lao molaagali uria
nagalanalaa na tolofaa diana nia gi.

Si taa naa na tooa ka iilia fuada na tooa gi sui.

2

1 Oote haasigu gi ae, sulia i gamu mu
manata mamana ana a Jesus Christ na
Lord diana gia, langi musi ketoa na tooa
gi ana rikilana go ana i bali maa.
2-3 Lea so ta roo wane daaro dao mai
ana na figulaa gamu, ta wane na wane
todadoo ma ta wane aai ka siofaa. Na
wane todadoo nae e oofi ana maku diana
gi asianaa ma ka aalua na kome diana
ana gold i kakauna abana. Ma si kada
molu rikia ana, molu ka manata baita
ana, ma muka bae urii, <<I oe o lea mai
oko gwouru diana amu i seenaa.>> Sui,
na wane aai baa e siofaa, e oofi kakari go
mai ana. Ma muka bae urii, <<Take amu,
ma langi oko gwouru boroi amu ana i hae
gano i ninimana aegu naa.>>
4 Haia, si aadelaa urinae na mu garo
ana, sulia mu tookita na tooa gi urinae ma
mu ketoda sulia na manatalaa ta'a gamu
gi.
5 Nia naa, oote haasi diana nau gi ae,
muka rongo. A God e filia na tooa gi na
da siofaa i bali ana molaagali hai so daka
too ana manata mamanalaa baita. Ma nia
ka filia tooa urinae gi hai daka too ana
na Initooa na i nia e bae aalualu sui na
ana uria falelana fuada na tooa gi na da
rakediana ani nia.
6 Sui, i gamu naa mu uuri asianaa faafia
na tooa siofaa gi. Utaa? Ni tei na e iilia
na ta'alaa fuagamu ma ka ngali gamu uria
na ketolaa? Na tooa todadoo naa gi naa!
7 Ma utaa? Gamu manata haso ni tei
na e nagaa na hata diana nia a Christ na
wane na e nauhata ani gamu? Na tooa
todadoo naa gi naa!
8 Haia, ma e diana fuana muka roosulia
na kwaieresia baita ka tasa na e faasia a
Lord. Nia e haea i laona na Kekedelaa
Aabu gi urii, <<Muka rakediana fuana
tooa gi sui ka iilingia laugo na mu rake-
diana fuagamu i talagamu.>>
9 Sui lea so gamu ka ketoa na tooa gi ana
rikilana go ana i bali maa tama i gamu
mu garo nae. Na kwaieresia gi naa na e
faatainia gamu aadea doo ta'a.
10 Boroi ana ta wane ka iilia na doo gi
sui na kwaieresia gi naa e haea, sui taa,
lea so tee si doo go ana kwaieresia nae gi
na wane nae kasi iilia, nia e oia na ana na
kwaieresia nae gi sui.
11 Sulia a God na e bae urii, <<Ka langi
musi ooe,>> ka bae laugo urii, <<Langi
musi hauwane aai.>> Lea so ta wane kasi
ooe boroi, ma ka hauwane, i nia ka oia na
ana na kwaieresia gi naa.
12 Na kwaieresia gi naa e faanonilaa na
tooa gi, ma na kwaieresia nae gi laugo
na a God tara ka keto gamu ana. Nia
naa, muka aadaada diana uria si taa gi
na gamu haeda ma si taa gi na gamu iilia.

13 Sulia si kada a God e ketoa ana tooa
gi, nia langi kasi kwaimanatai fuana ta
wane na e langi si kwaimanatai fuana
wane ete gi. Ma na wane aai na e
kwaimanatai ma ka aade diana fuana
tooa gi, tara a God ka manatai nia ma ka
aade diana fuana si kada nia ka ketoa na
tooa gi.

Na faatailana na manata mamanalaa ana a God.

14 Haasigu gi ae, e langi si diana fuana
ta wane ka haea nia e manata mamana
ana a God, lea nia langi kasi iilia go
tesi doo diana gi uria na faatailana na
manata mamanalaa nia. Sulia na manata
mamanalaa urinae e afetai ka faamouri
nia.
15 Lea ta haasi amu ma langi waiwane
e langi too ana tesi maku ma langi tesi
fanga,
16 ma muka bae urii go agamu fuana,
<<E langi osi manata a'abo lau, o lea
ma oko oofi diana ma oko fanga aabusu
amu,>> sui langi musi falea go tesi doo
uria na adomilana. Utaa? Gamu manata
hasa na baelaa o'oni urinae ka adomi nia
nae? E langi.
17 Nia naa, lea ta wane e haea i nia e
manata mamana ana a God, sui ma ka
langi si iilia go tesi doo diana, na manata
mamanalaa urinae e langi si mamana ma
ka mae.
18 Ta wane e haea oto urii, <<Teni tooa
gi gera ka manata mamana ana a God,
ma teni tooa aai gi daka iilia doo diana
gi.>> Haia, i nau ku haea, lea ta wane ka
langi iilia na doo diana gi, nia faatainia
na manata mamanalaa nia ana a God ka
langi si mamana. Sulia na wane na e
manata mamana, tara ka faatainia laugo
na manata mamanalaa nia ana aadelaa
diana gi.
19 Nau ku haitamana i gamu mu manata
mamana hasa tee God go na e too, ma si
doo nae e diana naa nae. Haia, ma na
aagalo ta'a gi boroi da manata mamana
laugo ana si doo nae, ma si doo nae na e
aadea gera ka mou ma daka lelebe.
20 Langi musi nue! Nau ku faatainia
fuagamu, lea ta wane haea i nia e manata
mamana ana a God, sui ka langi si iilia
go tesi doo diana, na manata mamanalaa
urinae e o'oni go ana.
21 Gamu haitamana naa i gia futa ana
na kwalafaa a Abraham. Uria taa na a
God ka haea a Abraham naa na wane
o'olo? Si doo diana na nia e iilia na e
aadea nia ka urinae. Sulia i nia e aalua
na alakwa nia i fafona fuliere uria na
kwaisuusilaa nia fuana a God.
22 Gamu mu riki folaa ana nae, na a
Abraham e manata mamana ana a God
ma ka iilia laugo si doo diana. Ma si doo
diana nae na naa nia e iilia naa ka aadea
na manata mamanalaa nia ka fono.
23 Ma si doo diana na a Abraham e
iilia, ka faamamanaa na Kekedelaa Aabu
gi baa e urii, <<A Abraham e manata
mamana ana a God, nia naa a God ka haea
ana nia na wane o'olo, sulia na manata
mamanalaa nia.>> Nia naa, gera alangia
ana na wane kwaimaani a God.
24 Muka aada haitamana, si kada na
wane e iilia si doo e diana, nia naa tara a
God kafi alangia ana na wane o'olo. Langi
lau sulia na manata mamanalaa tee bali
go ana taifilia.
25 Ni Rahab na geni ooeoe baa e urinae
laugo. I nia e gonitainia na roo wane baa
gi Jiu na a Josua e ooduda. Sui i buira, nia
ka adomida eeri daaro ka tafi sulia ta tala
e'ete na ana. Nia naa, sulia si doo diana
nae gi ni Rahab e iilia, e aadea ni nia ka
o'olo i mamana a God.
26 Nia naa, iilingia na nonidoo na e langi
ta aanoedoo i laona, na nonidoo nae e
mae, na manata mamanalaa na ta wane
ka haea nia e manata mamana ana a God,
sui kasi iilia go tesi doo diana, nia e urinae
laugo. Na manata mamanalaa nia e langi
si mamana.

Na baelana tooa gi.

3

1 Oote haasigu gi ae, muka aadaada
diana, aata teni tooa oro gi ani gamu
daka hasi rigita uria na haulaa ana wane
faatolomaia gi. I gamu haitamana, i gami
na tooa gi na mi faatolomai fuada na tooa
gi, naa na a God tara ka keto gami ka liufia
na tooa gi sui.
2 I gia sui go gia aade garo ana si kada
oro. Sui, lea ta wane ka langi si garo ana
tesi doo na i nia e haea, i nia naa na wane

o'olo teefou. Ma i nia e bobola fai nia na olosilana na mourilana i talana eeri nia ka iilia go ana si doo diana gi.

3 Na fakana na tooa gi si lifu to'ou ana go ana ana na nonina na tooa gi, sui taa nia e bobola uria baita usia na noni teefou. Nia iilingia ta kade halo to'ou baa da aalua i fakana na hosi, ma daka bulasia ana hosi baita ana si kade halo to'ou nae, hai ka lea ana si lifu go ana na da dooria ka lea uria.

4 Ma si rebe doo to'ou ni aasomilana na faka e urinae laugo. Boroi ana na faka ka baita ma na ooru baita ka kwaea, na rebe doo to'ou nae ni aasolaa e bobola go ana fai nia na tarilana na faka nae hai ka lea sulia na manatalana na wane na e baita ana ngalilana na faka.

5-6 Na fakana ta wane e urinae laugo, sulia boroi ana na doo to'ou, nia hae baita sulia na doo baita gi.

Na fakana na tooa gi e iilingia laugo na eere. Boroi ana si nanafui eere, e haru lea ka harufia go ana ta si maasu baita. Na fakana tooa na e fungu ana na doo ta'a oro gi urinae laugo. Nia si lifu to'ou go ana ana na noniga, sui taa, e bobola go ana uria na nagalana mourilaga teefou. Sulia si doo ta'a gi na tooa gi da haeda e ita mai faasia a Satan, ma ka suungia na mouria na wane ma ka bobola ka haungia.

7 Na tooa e faamanatainia na doo mouri kwasi gi ana fai ae ma na manu gi ma na loi gi ma na iia gi.

8 Sui, na tooa gi e langi dasi too go ana ta rigitaa uria na faamanatailana na fakana i talana. Sulia na fakana tooa e ta'a asianaa ma langi ta wane si bobola uria olosilana. Ma na faka e haea si doo bubulo gi uria na haumaelilana na tooa.

9 Ana na fakaga naa, gia baelafea ana Lord na Maa gia, ma gia ka kwala laugo ana teni tooa aai na a God e haungaida ka iilingi nia laugo.

10 Na baelaa diana gi ma na baelaa ta'a gi go da haga mai faasia tee faka e doo nae go. Haasigu gi ae, si doo urinae e langi kasi diana.

11 Na kafo fai nia na aasi e afetai daaro ka haga mai faasia tee mae busu go.

12 Ma e afetai na kafo ni gwoulaa ka ita mai faasia na aasi. Ma na ai na da alangia ana na figi e afetai ka fungu ana na fufue doo gi ana ai na da alangia ana na oliv. Ma na oko na da alangia ana na grep e afetai ka fungu ana na fufue na figi.

Na liotoo faasia a God.

13 Haia, ni tei ani gamu na e haea nia e too ana na liotooa ma ka haitamana na doo oro gi? Na wane nae ka faatainia na liotoo nia ma na haitamadoolaa nia ana na iililana si doo diana gi ma nia ka faato'ou ani nia i talana.

14 Ma sui, lea na liogamu gi ka fungu go ana ana na kwaifiia ma na rakehasua ma na hasi ta'alaa, langi musi faabaita gamu ma langi musi suge ana na mamanaa.

15 Na liotooa urinae langi si lea mai faasia i langi. Nia na doo laona molaagali go ana ma a Satan na e falea.

16 Si kada na liona na tooa na e fungu ana na kwaifiilaa ma na hasi ta'alaa, ka fainuia go ana na doo gi sui ma na doo ta'a oro na ka fuli laugo.

17 Sui taa, na wane na e too ana na liotooa na e ita mai faasia a God, e langi si iilia tesi doo na e ta'a, ma nia naa na doo initoo ka tasa. Ma e langi si doori firu. Nia ka gwaromaabe ma ka kwaimaani diana fai nia na tooa gi sui, ma ka too ana kwaimanatailaa fuana tooa gi, ma ka aade diana fuada, ma ka langi si ketoa na tooa ana rikilana go ana i bali maa, ma ka langi si suge ana na aabulolaa nia.

18 Na fanualama e iilingia na mige doo. Na tooa gi na da luia na tooa faasia firulaa, i gera naa na tooa da fasia na mige doo nae. Ma gera ka gonia na aabulolaa diana.

4

1 Haia, ma ni gamu haitamana si doo na e aadea muka oolisusuu ma muka doori firu? Si manatalaa naa uria na doorilana na doo oro gi fuagamu i talagamu naa na e aade urinae ani gamu! Si manatalaa ta'a urinae gi e firu fai nia na manatalaa diana gamu gi.

2 Nia naa, muka dooria asianaa na doo oro gi, sui ma e langi musi too ana, nia naa muka doori hauwane. Ma si kada e langi musi ngalia na doo gi na mu dooria asianaa, gamu muka hafali oolisusuu naa

ma muka firu na agamu. Utaa? I gamu
mu haitamana si doo na e aadea musi too
ana si doo gi na mu dooria? Si doo nae e
urinae sulia e langi musi gania go a God
uria.
3 Sui boroi ana muka gania a God uria
tesi doo, e langi musi ngalia, sulia na
aena muka gania e ta'a. Ma muka dooria
go agamu si doo gi na e falea na noni
hahalalaa fuagamu i talagamu go ana.

4 Ma muka lea aata go agamu faasia
a God, iilingia ta inite aai na e lea aata
go ana faasia na aarai nia. Lea muka
kwaimaani fai nia na molaagali, haia
muka maalimaea fuana a God. Sulia lea
so ta wane ka dooria ana na lealaa sulia
na manatalaa i laona molaagali, e afetai
nia ka lea sulia na manatalaa nia a God.
Utaa? Gamu langi si haitamana go si doo
naa?
5 Na Kekedelaa Aabu gi da haea na
aanoedoo na a God e aalua ani gia e too
ana na kwaidooria na e rigita uria na
doorilana na doo oro e'ete gi. E utaa?
Gamu manata haso na baea na doo o'oni
go ana? Langi.
6 Ma sui boroi ana ka urinae, na rakedi-
ana nia a God e baita ka liufia si doo naa.
Nia naa, na Kekedelaa Aabu gi ka bae ka
urii, <<A God e oote nia ana wane na e
faabaita, ma ka rakediana ana na wane
na e faato'ou nia i talana.>>
7 Nia naa, muka faato'ou gamu i tala
gamu ma muka iilia si doo gi na a God
e haea. Ma muka firu rigita usia a Satan
hai ka tafi faasi gamu.
8 Haia, ni gamu muka idu mai garangia
a God eeri ni nia laugo ka idu mai garangi
gamu. Sulia si kada naa, na doo ta'a oro
gi gamu mu iilia, nia naa muka lugasia! I
gamu mu iilia na doo diana gi si kada na
tooa da riki gamu go ana, sui na mouria
gamu gi e bilia ua. Muka faafaalua na
mouria gamu gi!
9 Gamu muka liobukonu ma muka
aangi uria si doo naa. Sulia e langi si
bobola hai muka waela ma langi muka
eele.
10 Ma muka faato'ou gamu i maana a
Lord eeri nia tara ka faabaita gamu.

11 Haasigu gi ae, muka too faasia na
hae ta'alaa ana ta wane aai. Haia, lea so
muka hae ta'a ana ta wane na e manata
mamana ana a Christ laugo, ma lea so
muka keto nia, gamu mu hae ta'a na ana
ma muka ketoa naa na kwaieresia a God
gi. Ma si kada gamu ketoa na kwaieresia
naa gi, gamu langi lau na tooa gi uria na
roosulilana na kwaieresia. Ma mu aalu
gamu i tala gamu ana na tooa gi uria na
ketolana na kwaieresia gi.
12 Utaa? Gamu manata agamu haso i
gamu naa na a God, hai muka ketoa ta
wane? A God naa na e falea na kwaieresia
gi, ma i nia taifili nia go na e bobola fai nia
na faamourilaa ma na haungilana wane.

13 Teni tooa ani gamu mu haungainia
tee doo laona na manatalagamu muka
bae urii, <<I tara'ena ma langi i bobongi
mika lea naa uria tee fera baita. Ma tara
mika too mai seenae sulia ta tee fe ngali,
hai mika iilia raoa agami gi uria todalana
malefo oro gi.>>
14 Haia, ma ni nau ku haea fuagamu,
langi ta wane ani gamu kasi haitamana
tesi taa na ka dao fuana i bobongi. Sulia
gia ka iilingia go aga ta dasa na e hagatafa
mai ma na tooa gi daka rikia, sui ka funu
laugo ana.
15 Si doo na so molu ka haea e urii,
<<Lea so a God ka faalamainia, gia ka
mouri aga, ma gia ka iilia aga si doo na
gia manata ana.>>
16 Sui taa, i gamu naa mu faabaita gamu
asianaa ma muka baelafe gamu go ana i
tala gamu. Si aadelaa urinae na e garo
asianaa.
17 Nia naa, lea ta wane ka haitamana go
ana si doo o'olo gi ni iililana ma ka langi
si iilia go, i nia e aade ta'a naa.

Na tooa gi na da rikidoo.

5

1 Haia, i gamu na tooa gi na mu todadoo,
muka aangi baita na ana si kada naa.
Sulia na ta'alaa na totoo ka toe gamu e
baita asianaa.
2 Sulia na todadoo gamu gi ka fura. Ma
na maku gamu gi, na subu gi da anida
naa.
3 Ma na malefo gamu gi ka bura sui
naa laugo. Haia, ma si buralaa naa tara

ka ania na mariko miu iilingia na eere,
sulia e faatainia gamu mu garo asianaa.
Sulia ana fe dani i'isi naa gi, mu figua na
todadoo gamu gi.
4 Muka fafurongo ana na aangilaa na
wane ni rao gamu gi na da rao i laona
na raoa gamu gi i hara, sulia i gamu mu
foli fefe ani gera ana si kada gi sui ana na
fofolia gera gi. Ma a God na Lord gia na
e rigita ka tasa, nia ka rongoa sui naa na
aangilaa gera na wane ni rao nae gi.

5 Haia, ana si kada naa, gamu todadoo
na doo diana oro go asianaa. Ma gamu
mu too ana na doo nae gi ma muka
eele asianaa sulia. Sui muka iilingia na
bulumakau na da faakobua, hai so ka
bobola fai nia fe dani na daka haungia
ana.
6 Ma i gamu mu olea ma muka haungia
na tooa o'olo gi, sui boroi gera langi dasi
suusi gamu go.

7 Haasigu gi ae, muka fefelete ma muka
kwaimaasi fuana fe dani a Lord ka dao
mai. Muka manata fasi sulia si kada
na wane e rao i hara, nia e fefelete
maasia na uuta hai ka aru fasi, sui kafi
kwaimaakwali maasia na gonidoolaa.
8 Gamu laugo muka fefelete. Muka
manata ngado go agamu, sulia na
maedani a Lord uria daolaa mai e
garangia naa.

9 Haasigu gi ae, langi musi ugainia ta
haasi agamu, aata a God ka keto gamu.
Sulia a God e kwaimaasi sui naa uria na
ketolana na tooa gi sui.
10 Oote haasigu gi ae, mu manata fasi
sulia na profet baa gi i nao, baa da bae
talana a God. Sui boroi ana na tooa
gi daka iilia na doo ta'a oro gi fuagera,
na manata mamanalaa gera ka ngado go
ana. Haia, ma ni gamu laugo, muka aade
iilingi gera.
11 Gia ka haitamana, i gera da eele sulia
da manata mamana ngado. Muka rongoa
sui naa na uunuunua baa sulia a Job. Na
doo ta'a oro asianaa baa e daotoona nia,
sui ka manata mamana go ana ana a God.
Ma i buri, a Lord ka aadasulia, sulia a
Lord e kwaimanatai fuana na tooa gi, ma
ka dooria asianaa na adomilana tooa gi.

12 Haasigu gi ae, si doo baita fuana
muka haitamana e urii, langi musi bae
aalualu urii, <<E mamana mai i halo>>,
ma langi muka bae urii, <<E mamana mai
i laona molaagali naa,>> langi tesi doo
lau. Ma lea mu haitamana si doo nae e
mamana, muka bae urii, <<E mamana.>>
Ma lea so muka haitamana si doo nae
e langi si mamana, muka bae urii, <<E
langi si mamana.>> Ma lea so e langi musi
roosulia si doo naa, tara a God ka falea na
kwakwaelaa fuagamu.

13 Ma lea ta wane ani gamu ka too ana
ta afetaia, nia ka fooa. Ma lea so ta wane
ka eele asianaa, nia ka iilia na nguu ni
baelafelaa fuana a God.
14 Ma lea so ta wane ani gamu ka matai,
nia ka gania na wane naonao gi ana na
soefaataia hai daka fooa fuana ma daka
gwaia ana na hatana a Lord.
15 Ma tara a God ka faa'akwaa tooa
matai nae sulia da fooa fuana ma daka
manata mamana ani nia. A God ka gura
nia, ma na aadelaa ta'a nia, tara a God ka
manata luke nia uria si doo nae.
16 Nia naa, na garolaa gamu gi sui,
muka faatalo ani gamu kwailiu i tala
gamu, ma muka fooa fuagamu kwailiu
eeri gamu akwaa lau. Na fooalaa nia na
wane diana e rigita ma ka mamana.
17 Na profet Elaeja, nia na wane go ana
laugo iilingi gia. Sui si kada baa i nia ka
fooa rigita fuana a God eeri ka faasuia na
uuta baa, na uuta ka langi si aru sulia na
oolu fe ngali ma oono fe sinali.
18 Ma i buira, nia ka fooa lau fuana a
God eeri ka falea lau mai na uuta, ma na
uuta ka aru lau, ma na doo gi sui i fafona
hae gano daka tae, ma na fufuedoo ka too
lau.
19 Haasigu gi ae, lea ta wane ani gamu
ka lea garo faasia na faatolomailaa ma-
mana, e diana asianaa e tala ana ta wane
ani gamu ka oolifainia.
20 Sulia si kada gamu aade urinae ani
nia, gamu mu adomi nia nae, hai a
God ka faamouria na mangona faasia na
maea, ma ka manata lukea faasia na aade
ta'alaa oro nia gi.

EETANA SI KEKEDELAA FAASIA PETER

1 Faasia a Peter, na aposol a Jesus Christ.

Nau ku kekede fuagamu tooa na a God e aadafili gamu ma muka too mala tooa da too hala ma muka tagalafia la lolofaa i Pontus, Galesia, Kapadosia, Asia, ma i Bitinia.

2 A God na Maa e aadafili gamu sulia na kwaidooria nia, ma na Aanoedoo nia e aadea muka aalua tooa aabu, uria roolaa sulia Jesus Christ ma uria na faafaalulaa gamu ana abuna.

Haia, nau ku fooa fuana a God eeri ka rakediana fuagamu ma ka falea fanualama fuagamu.

3 Gia ka baelafea a God ma na maa nia Lord gia Jesus Christ. Sulia na kwaimanatailaa baita a God, nia ka falea na mouria faalu fuaga ana tataelana Jesus Christ faasia na maea. Urinae gia ka bobola na uria kwaimaasi ngadolaa uria na doo diana gi.

4 Gia ka kwaimaasi uria na doo diana gi na a God e aade aagau ana fuana tooa nia gi. I nia e taingainia na doo nae gi fuagamu mai i langi, si gula e afetai tara ka fura, ma e langi tara ka ta'a, ma e totoo kasi funu.

5 Haia, ma sulia ana na fiimamanalaa gamu, a God ka folo usi gamu ana mamanaa baita nia eeri muka maasia na mouria na a God e aade aagau ana uria na faatailana ana fe dani isi.

6 Muka eele agamu sulia si doo naa, sui boroi ana muka liobukonu ana si kada to'ou naa sulia na iinokesia oro gi na mu liu ana.

7 Aena gamu ka daotoona afetaia gi haia ka faamamanaa na manata mamanalaa gamu e mamana. Na gold boro, na doo haitamana gera ka labasia boro, da faa'ago'ago baita fasi ana i nao haia daka lafua na doo gi na langi lau na gold mamana. Ma urinae laugo, na fiimamanalaa gamu, na e diana liufia na gold, a God tara ka iilitoona laugo hai ka too firi. Nia naa, tara muka ngalia si baelafea ma si initooa ma si manata baitalaa ana fe Dani na Jesus Christ ka dao mai ana.

8 Mu rakediana fuana a Christ, sui boroi ana e langi musi rikia ua. Ma muka manata mamana ana, sui boroi ana e langi musi rikia ana si kada naa. Nia naa, muka eele ana eelelaa baita na langi ta baea kasi bobola uria bolangailada ana.

9 Muka eele urinae, sulia mu ngalia na mouria firi fuana na mango miu. Ma na mouria firi nae, nia na doo mu kwaimaasimaasia sulia na fiimamanalaa gamu.

10 Haia, ma sulia na mouria firi naa na profet gi gera ka nani diana ana. Ma gera ka bae nao sulia na falelaa nae na a God tara ka falea fuagamu.

11 Ma gera ka hasi uria daotoolana si kada taa na tara a God ka faamouria na tooa gi, ma nia ka faamouri utaa ana. Sulia na Aanoedoo a Christ e nii ani gera, ma ka faatainia hasa tara a Christ ka nonifii ma tara nia ka initoo i buira.

12 Ma a God ka faatainia fuana na profet nae gi haso na raolaa gera langi lau na doo fuada, ma lau ana na doo uria adomilaa gamu. I gera bae sulia doo gi na mu rongoa ana si kada teni tooa da ainitalongaia na Faarongolaa Diana. Na Aanoedoo Aabu na a God e oodua mai faasia i langi, nia naa na e oodua na tooa nae eeri gera ka ainitalongaia ana mamanaa nia. Haia, na doo nae gi, na ensel gi boro da doori haitamana.

Na toolaa aabu.

13 Haia, muka aade aagau ana manata gamu gi uria iililana raoa fuana a God. Muka aadaada, ma muka kwaimaasi ngado ana na doo diana na tara muka ngalia si kada a Jesus Christ ka dao mai ana.

14 Muka roosulia a God, ma langi musi lea sulia na kwaidooria baa gi mu too ana kada mu lalafusidoo ua ana.

15 Ma lau ana, lea doo muka aabu fai nia na doo gi sui mu iilida, iilingia a God, na wane na e soe gamu, e aabu.

16 Sulia laona Kekedelaa Aabu a God e haea, <<Muka aabu, sulia nau ku aabu.>>

17 Haia, muka alangia a God ana <<Maa>> ana si kada mu fooa. Nia naa, muka manata baita ana ana si kada mu too ua ana la molaagali, sulia nia na wane

haitamana ka ketoa tooa gi sui fuana si
taa naa gera iilida, ma nia langi kasi eefa
ta wane.
18 Gamu mu haitamana sui naa, si taa
naa a God e folia eeri ka luke gamu
faasia na malutaa tatagwai gi faasia na
koo gamu gi. E langi lau na doo susui gi,
iilingia na silva langi na gold.
19 A God e foli ooli gamu ana na doo
baita asianaa. Nia na maelana a Christ
na e iilingia ta gale sipsip baa na e diana
teefou uria na kwaisuusilaa ana.
20 A God e aadafili nia ua i nao ana na
haungailana na molaagali. Ma si kada
naa ana fe dani i'isi gi, a Christ e dao na
mai haia ka faamouri gamu.
21 Ma i sulia ana a Christ, gamu ka
manata mamana ana a God, na wane
na e tatae nia faasia na maea ma ka
faa'initooa. Nia naa, na fiimamanalaa
gamu ma na fiitoolaa gamu ka ngado ana
a God.
22 Ma sulia na mu roosulia na faatolo-
mailaa mamana, muka faafaalu gamu i
talagamu faasia na aabulolaa ta'a gamu
gi, ma muka rakediana mamana fuagamu
kwailiu na tooa na mu manata mamana.
Sulia urinae, muka faarigitaa na rakedi-
analaa fuagamu kwailiu.
23 Sulia gamu mu futa faalu eeri a
God na e langi si mae, nia naa na Maa
gamu. Ma gamu futa faalu urinae, sulia
na baelana a God e langi si sui ma ka falea
mouria faalu.
24 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<Na
tooa gi sui go da iilingia loua, ma na
initooa gera ka iilingia na tage ai kwasi.
Sulia na loua ka kuku, ma na tage ai daka
asida.
25 Sui na baelana a Lord ka too firi.>>
Ma si baelaa nae naa na Faarongolaa
Diana na gera ainitalo na ana fuagamu.

Na fou ni mouria.

2

1 Haia, sulia na doo nae gi, muka too
faasia na aabulolaa ta'a gi sui. Ma muka
too faasia na sugelaa ma na kwaifiilaa ma
baelaa ta'a gi.
2 Muka iilingia wela bibiu gi na gera
susu ua ma gera ka dooria asianaa susu-
laa ana si kada gi sui. Urinae laugo,
diana fuana gamu ka dooria na baelana
God eeri na fiimamanalaa gamu ka bulao
rigita ma a God ka faamouri gamu.
3 Sulia gamu mu haitama diana na
ana na a Lord e aade diana asianaa naa
fuagamu.

4 Haia, muka lea mai siana a Lord Jesus,
na e mouri ka totoo firi. A Jesus nia e
iilingia ta fou ni tole lumalaa baa na wane
da toleluma gi da oote gera ani nia, sui
boroi ana nia na wane a God e aadafilia
sulia nia e diana ka tasa.
5 Gamu laugo, muka iilingia na fou
momouria gi, ma muka faalamainia a
God ka tolea beu nia ani gamu. Ma tara
muka iilingia fataabu ma gamu iilingia
muka rao i laona beu aabu nae, ma muka
kwaisuusi ana doo aabu gi na a God e
dooria. Tara muka urinae, sulia Jesus
Christ.
6 Sulia laona Kekedelaa Aabu, a God e
haea, <<Nau ku aadafilia tee fou diana,
ma kuka aalua la fera i Sion eeri kuka
tolea luma nau i fafona. Ma ni tei naa
e fiimamana ani nia, langi kasi liobukonu
sulia na fiimamanalaa nia.>>
7 Haia, si fou naa e diana asianaa
fuagamu na mu manata mamana. Haia,
ma fuana tei gera na e langi dasi manata
mamana ana, da faamamana ta Kekede-
laa Aabu baa e haea, <<Na fou baa na
tooa da tole luma da oote gera ana, nia
naa na tofungae fou diana na e faangado
ana luma.>>
8 Ma ta Kekedelaa Aabu lau ka bae urii,
<<Ma si fou naa tara ka aadea tooa gi gera
ka taafai gera, na fou na tara ka faa'asi
gera.>> Gera ka taafai gera sulia e langi
dasi manata mamana ana baelana a God,
ma nia naa na kwaidooria a God fuada.

9 Haia, ma ni gamu mone naa na tooa
a God e aadafilida gi. Gamu naa na
fataabu na Aaofia gi. Ma gamu naa na
tooa aabu a God gi. Nia e aadafili gamu
uria ainitalolaa ana raoa diana nia gi. Ma
nia ka soe gamu faasia na rorodoa uria i
laona na raralaa diana nia.
10 Ana si kada sui na mai, gamu langi
lau na tooa a God. Haia, ma ana si
kada nae, gamu na tooa nia gi. Ma
ana si kada e sui na mai, langi musi
haitamana na kwaifaamanatailaa a God,

ma ana si kada nae, muka ngalia naa na
kwaifaamanatailaa nia.

Tooa raoa a God gi.

11 Haia, oote ruana nau gi, si kada gamu
too ua lao molaagali, mu iilingia tooa na
da too i laona ta fera na e langi lau na
fera gera. Sulia na fera mamana gamu,
e nia i langi. Ma sulia na doo nae, nau
ku gani gamu, muka aabulo faasia na doo
ta'a gi na noni gamu da dooria. Sulia na
kwaidooria ta'a nae gi na da firu fai nia
na mango gamu.
12 Na toolaa gamu gi ka diana teefou,
eeri si kada na tooa uugita da feengi gamu
ana aade ta'alaa, tara gera ka rikia na
raoa diana gamu gi, ma gera ka baelafea
a God ana fe Dani nia ka dao mai ana.
13 Ma sulia a Lord, muka roosulia na
kwaieresia gi faasia na tooa baita gi la mo-
laagali naa. Muka roosulia na kwaieresia
gi faasia na aaofia baita i Rom,
14 ma na tooa baita na nia e aadafilida
uria falelana kwakwaea fuana tei gera na
da aade ta'a, ma uria baelafelaa ana tei
gera na aabulolaa gera e diana.
15 Sulia a God e dooria muka aadea
na doo diana gi eeri muka faabonaa na
baelaa tatagwai gera tooa ooewanea gi .
16 Muka too iilingia tooa da too suli-
talaa. Sui langi musi manata hasa nia
bobola muka aade ta'a sulia mu too
sulitalaa. Muka too iilingia tooa baa da
rao o'oni fuana a God.
17 Muka manata baita ana tooa gi sui,
ma muka rakediana fuana na tooa gi na
da manata mamana, ma muka fooasia a
God, ma muka manata baita ana na aaofia
baita i Rom.

Sulia na nonifiilaa.

18 Gamu tooa raoa gi, muka roosulia na
baelana na tooa baita gamu gi, ma muka
faabaitada. Muka iili urinae fuana tooa
baita gi sui usi gamu, langi lau fuana tei
gera go ana na da iilia diana fuagamu,
ma fuana tei gera laugo na gera aade ta'a
fuagamu.
19 Sulia a God tara ka faadiana gamu
lea so gamu ka daotoona nonifiilaa sulia
muka iilia na kwaidoorilaa nia, ma langi
lau sulia molu iilia tesi doo ta'a.
20 Kwaiaraa taa na tara muka ngalia, lea
so gera rabusi gamu uria taa na mu iilia
ka ta'a? Langi! Sui lea so muka nonifii,
boroi ana mu iilia taa na e o'olo, a God
tara ka faadiana gamu uria.
21 Ma si doo naa baa a God e soe gamu
uria. Sulia a Christ ana i talana na e
nonifii eeri ka faamouri gamu, ma urinae
nia ka aalua na mamalafooa fuagamu
eeri muka haitamana nonifiilaa laugo.
22 A Jesus e langi kasi iilia tesi doo na e
ta'a, ma nia kasi haea tesi doo susuge.
23 Ma si kada gera bae tataga ana, nia
langi kasi oolisida ana tesi baelaa tataga.
Ma si kada nia e nonifii, nia langi kasi
faamouda go ana tesi baelaa. I nia e fiitoo
go ana ana a God, na wane na e keketo
ana o'ololaa.
24 Ma a Christ i talana ka ngalia na
aade ta'alaa gia gi ana nonina i fafona
airarafolo, eeri gia ka tafusia na aade
ta'alaa gia gi ma gia ka too ana malutaa
o'olo. Ma ana na nonifiilaa nia, nia ka
faamouri gia.
25 Haia, ana si kada e sui na mai, gamu
mu iilingia na sipsip na da lea garo faasia
na tala. Sui ana si kada nae, a Christ e
oolifai gamu eeri muka lea suli nia, na
wane aadasulia na mango gamu, iilingia
ta wane baa ka aadasulia na sipsip nia gi.

Afe gi ma na aarai gi.

3

1 Urinae laugo, gamu aai afe gi, muka
roosulia baelana aarai gamu gi, haia
lea teni wane ada gi langi dasi manata
mamana ana baelana God, tara gera ka
manata mamana go ada sulia na aabulo-
laa diana gamu gi. Urinae tara gera ka
manata mamana, sui boroi ana langi musi
ainitalongai ua fuada.
2 Sulia tara gera rikia na aabulolaa
gamu na e o'olo sulia gamu mu manata
baita ana a God.
3 Haia, gamu geni gi, langi musi hasi
uria na aada dianalaa gamu e lea mai
faasia na erelana iifu gamu gi langi
haingilana doo sinasina gi, langi oofilaa
ana maku diana gi na liulada e baita gi.
4 Ma lau ana, muka aada diana ana
malutaa diana gamu e lea mai faasia la

mourilaa gamu gi. Na malutaa gamu ka harofaia ma bae to'oulaa, sulia nia naa na aabulolaa a God e dooria. Ma na aade dianalaa urinae e langi kasi ta'a si kada gamu waro ana.

5 Sulia si kada i nao, na geni aabu na da manata mamana ana a God, gera aade gera ka aada diana ana roolaa sulia na baelana aarai gera gi.

6 Haia, ni Sara nia urinae. Nia roosulia Abraham, ma ka alangia ana wane baita nia. Ma gamu laugo, lea so na aabulolaa gamu e diana ma langi molu si aberosia na manata gamu gi ana moulaa, gamu ka iilingia laugo ni Sara.

7 Ka urinae laugo fuagamu na aarai gi, muka too fai nia na afe gamu gi fai nia haitama dianalaa ani gera na doo makeso gi liufi gamu, ma muka iili diana fuada. Muka manata baita ani gera, sulia tara a God ka falea na mouria faalu fuada iilingia fuagamu laugo. Muka iilia si doo diana nae haia tesi doo kasi take usia na fooalaa gamu gi fuana a God.

Nonifiilaa sulia na iililaa o'olo.

8 Haia, nau ku too ua ana teni si doo gi go ana haia kuka haea fuagamu. Nia diana fuana na liogamu gi ma na kwaidooria gamu gi ka aalua tee doo. Muka rakediana fuagamu kwailiu iilingia bare waihaasina, ma muka kwaimaani fuagamu kwailiu fai nia na faato'oulaa gamu.

9 Langi musi oolisia ta'alaa ana ta'alaa. Ma lea ta wane ka kwalangi gamu, langi musi oolisia ana kwalalaa. Ma lau ana, muka oolisia ana ganilana a God uria na faadianalana, sulia ana si kada a God e soe gamu, nia ka bae aalualu ana tara nia ka faadiana gamu.

10 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea, <<So ni tei naa e dooria na mourilana la molaagali naa ka diana ma ka eele, e diana fuana langi kasi bae ta'a ma langi kasi suge.

11 Ma nia ka aabulo faasia na aadelaa ta'a gi, ma na iililana gi ka diana. Ma nia ka hasi rigita uria toolaa ana fanualama.

12 Sulia a Lord e aadasulia na tooa gi na toolada e o'olo gi, ma nia ka fafurongo uria na fooalaa gera gi. Haia, ma na tooa gi na aabulolaa gera ka ta'a, nia ka take usida.>>

13 Afetai ta iimola ka aadea tesi taa na e ta'a ani gamu, lea so na aabulolaa gamu ka diana go ana.

14 Ma sui boroi lea muka nonifii sulia mu iilia na doo o'olo gi, tara a God e faadiana gamu. Langi musi mou ana ta iimola, ma langi musi manata a'abo.

15 Muka fooasia a Christ ana mourilagamu, ma muka faabaitaa sulia nia na a Lord. Ma muka aade aagau ana si kada gi sui uria oolisilana ni tei na ka ledi gamu uria talamatailana na fiitooa na gamu too ana.

16 Ma si kada gamu faarai sulia na fiimamanalaa gamu, muka bae hahaore go agamu ma muka faabaitada laugo. Ma muka too faasia na aabulolaa ta'a, eeri lea so teni tooa da aaefara gamu, na tooa gi na da bae ta'a sulia na aabulolaa diana gamu na fafurongo a Christ gi, tara gera ka ida sulia si doo na da haea gi.

17 Sulia lea so na kwaidooria a God hasa gamu ka nonifii sulia na aabulolaa diana gamu, nia diana liufia lea so muka nonifii sulia na aabulolaa ta'a gamu gi.

18 Sulia a Christ e nonifii ma ka mae naa uria lafulana aade ta'alaa gi, ma tara langi kasi mae lau. Sui boroi ana nia na wane o'olo, nia e mae fuagamu na tooa na aabulolagamu e ta'a, eeri nia ka talai gamu siana a God. Na nonina a Christ e mae, ma na mangona ka mouri go ana.

19 Ma na mangona ka lea siana mango gi na da too ana kanilaa, ma nia ka ainitalo fuada.

20 Na tooa naa gi da mae ua na mai, ana si kada langi dasi roosulia God ana si kada nia gwaromaabe fai gera lea ka dao ana si kada Noa e haungainia na baru baita baa. Haia, ana si kada nia ka faasuia na baru nae, kwalu iimola gi go na da tae laona ma daka mouri ana na kafo.

21 Na kafo naa, nia na mamalafooa ana siuabulaa na haitamana ka faamouri gamu ana si kada nae. Haia, ma na siuabulaa nae langi lau uria faafaalulana noni gamu ana kafo, ma na ganilaa gamu ana God hai ka lafua na aadelaa ta'a gamu gi eeri na mourilaa gamu ka faalu. Ma na siuabulaa nae ka faamouri gamu sulia na

tataelana Jesus Christ.
22 A Jesus e ooli naa fui i langi, ma si
kada nae nia e too i bali aaolo ana God,
ma a God e aalu nia ka baita usia na ensel
gi sui ma na wane baita gi sui i langi.

Na mouria faalu.

4

1 Haia, ma i gamu haitamana na si kada
a Christ e too la molaagali, nia ka nonifii.
Ma sulia e urinae, gamu laugo muka aade
aagau uria nonifiilaa. Sulia na iimola
na e nonifii urinae, nia kasi dooria aade
ta'alaa.
2 Nia naa, tala'ae ana si kada nae,
gamu muka aaburongo ana kwaidooria
ta'a gamu gi, ma laugo muka roosulia na
kwaidooria a God.
3 Kada e sui na mai, na aabulolaa
gamu gi e iilingia na tooa uugita. Mu
lugasia na mourilagamu uria ooelaa, ma
na kwaidooria ta'a gi, ma na gwou bubu-
lolaa, ma na maoma ta'a gi. Ma laugo a
God e rakehasu fuagamu sulia gamu mu
fooasia na nunuidoo gi.
4 Ma ana si kada nae, na tooa i uugita
da kwele, sulia langi musi iili urinae fai
gera ana aabulolaa ta'a nae gi. Nia naa,
gera ka haea baelaa ta'a gi fuagamu.
5 Sui tara a God ka suungai gera uria
baelaa fuana sulia na doo gi sui na gera
iilida. Ma a God e aade aagau uria
ketolana tooa mouri ma tooa da mae.
6 Ma nia na aadea a Christ ka ainitalo
ana Faarongolaa Diana fuana na tooa gi
na da mae, eeri sui boroi ana a God ka
keto gera uria maelaa iilingia na tooa gi
sui, tara gera bobola uria manata ma-
manalaa, eeri na mangoda tara ka mouri
iilingia a God.

7 Si kada fuana na doo gi sui ka funu
e garangi naa. Nia naa, muka aadasuli
gamu i tala gamu, ma muka aadaada, haia
muka bobola uria na fooalaa.
8 Haia, si doo e tasa ana na doo gi
sui na muka rakediana mamana fuagamu
kwailiu, sulia lea ta wane e rakediana
urinae, nia waluda fuana nia ka manata
lukea ni tei naa gera iili ta'a fuana.

9 Haia, muka gonitai gamu kwailiu i
laona luma gamu gi, ma muka too faasia
na ngunungunu sulia na doo nae.
10 Haia, a God e falea na haitamalaa
e'ete gi fuagamu tooa na mu manata
mamana ana a Christ. Ma a God e dooria
hasa tee tee iimola ani gamu muka adomi
gamu kwailiu ana na haitamalana.
11 Ma so ni tei na a God e falea haita-
madoolaa uria na ainitalongailaa, nia ka
ainitalongainia baelana a God. Ma so ni
tei na a God e falea haitamadoolaa uria
kwai'adomilaa, nia ka kwai'adomi ana
rigita na a God e falea fuana, eeri ana doo
gi sui na mu iilida, a God tara ka ngalia
baelafea sulia a Jesus Christ. Ma a Jesus
ka initoo ma ka too ana mamanaa too ka
tau too ka tau. Amen.

Na nonifiilaa sulia na fiimamanalaa.

12 Oote ruana diana nau gi, langi musi
kwele ana si iilitoolaa na mu nonifii ana.
Sulia na tooa na da manata mamana ana
a Christ daka haitamana liulaa la afetaia
oro gi.
13 Ma lau ana, e diana fuana muka eele
agamu sulia mu ado fai nia a Christ ana
si nonifiilaa nia, hai tara muka eele baita
ka tasa ana si kada a Christ ka dao mai
ana initooa nia.
14 Oilakea fuagamu lea gera ka aaefara
gamu sulia gamu na tooa fafurongo a
Christ gi, sulia nia faatainia na Aanoedoo
Aabu initoo a God e nii fai gamu.
15 Lea ta iimola ani gamu ka nonifii,
langi lau sulia nia na iimola hauwane,
langi nia na iimola bebeli, langi ta iimola
baa e iilia doo ta'a e'ete gi, langi ta iimola
baa liliu go ana uria labasilana doo teni
tooa.
16 Haia, ma lea gamu nonifii sulia mu
manata mamana ana a Christ, langi musi
ida ana, ma lau ana muka baelafea a God
sulia gera alangi gamu ana <<Christian>>.
17 Si kada uria hafalilana na ketolaa e
dao na mai. Ma tara a God ka ketoa fasi
na tooa nia gi eeta i nao. Ma lea nia ka
hafali ani gia tooa na gi manata mamana,
tara nia ka faarigitaa na keketolaa nia
ana si kada nia ka faasuia na keketolaa
nia ana na tooa gi na langi dasi manata
mamana ana Faarongolaa Diana faasi nia.
18 Sulia na Kekedelaa Aabu e haea,
<<Lea afetai fuana tooa o'olo daka mouri,

tara afetai ka tasa fuana tooa ta'a na dasi
manata mamana ana a God.>>
19 Nia naa, lea mu nonifii sulia nia naa
na kwaidoorilaa nia God fuagamu, muka
aalua na mourilaa gamu fuana a God na e
haungai gamu, sulia nia tara ka aadasuli
gamu. Ma muka tasa dongaa laugo ana
iililana doo diana gi.

Sulia na wane baita gi lao soefaataia.

5

1 Haia, nau ku bae fuagamu tooa
naonao gi lao soefaataia. Ni nau laugo ta
wane naonao, ma nau ku rikia nonifiilana
Christ, ma tara kuka initoo fai nia si kada
nia ooli mai. Nia naa, nau ku gani gamu,
2 muka aada diana sulia tooa na da
manata mamana na a God e tagofaleda
fuagamu, iilingia ta wane aadasulia na
sipsip nia gi. A God e dooria muka iilia
na raoa nae sulia nia naa na kwaidooria
gamu gi, ma langi lau sulia mu manata
hasa a God e suungainia gamu. Diana
fuana muka aadasulida sulia mu doori
adomi gera, ma langi lau sulia da foli
gamu uria.
3 Ma langi musi suungai nia na tooa gi
na a God e tagofaleda fuagamu, ma lau
ana muka talaida haia daka lea suli gamu
uria iililana raolaa diana gi.
4 Ma lea gamu mu aadasulida urinae,
a Jesus na e iilingia na wane baita ni
aadasulia na sipsip, si kada nia ka ooli
mai ana, tara nia ka falea na kwaiaraa na
e diana firi fuagamu.
5 Ma urinae laugo, ni gamu na wane
daraa gi, muka roosulia wane baita gi.
Ma i gamu sui na mu manata mamana,
muka faato'ou gamu eeri muka adomi
gamu kwailiu. Sulia na Kekedelaa Aabu
e haea, <<God e take usia na tooa na da
lafe, ma nia ka faadianaa na tooa na da
faato'ouda.>>
6 Nia naa, muka faato'ou gamu ma
muka roosulia a God na e mamana ka
tasa, eeri nia ka faabaita gamu ana si
kada nia e dooria.
7 Ma muka lugasia na manata abolaa
gamu gi sui fuana, sulia nia naa na wane
na e aadasuli gamu.
8 Haia, muka aadaada, sulia a Satan, na
maalimaea gamu e gali kwailiu go ana
iilingia ta doo momouria kwasi baa na
e haitamana anilana iimola gi. Sulia a
Satan e dooria asianaa labasilagamu.
9 Muka faarigitaa na fiimamanalaa
gamu, ma muka firu fai nia a Satan, sulia
mu haitamana na tooa gi ana fera oro gi la
molaagali loulou na da manata mamana
fai gamu, gera nonifii laugo urinae iilingi
gamu.
10 Ma buira mu nonifii ana si kada
kukuru, a God tara ka faa'olo gamu ma
ka faangado gamu ma ka faarigita gamu
eeri na fiimamanalaa gamu kasi sui. Sulia
a God, na e rakediana fuagamu asianaa,
tara nia ka soe gamu eeri tara gamu
mu initoo fai nia totoo firi, sulia na
oofuofulaa gamu ana a Christ.
11 Ma nia ka too ana mamana baita too
ka tau! Amen.

Na baelaa diana i'isi gi.

12 A Silas naa e adomi nau uria kedelana
si kekedelaa kukuru naa. Nia naa ta
waihaasi gia, sulia nia ka manata ma-
mana ana a Christ. Ma nau ku haita-
mana na raolaa a Silas, nia diana teefou.
Aena taa nau ku falea na kekedelaa naa
fuagamu uria kwaiareilaa fuagamu ma
baelaa sulia na rakedianalaa mamana
a God. Haia, muka tasa dongaa uria
ngalilana na rakedianalaa nae.
13 Haia, ma na tooa gi na da manata
mamana la fera i Babilon, gera falea
baelaa diana gera fuagamu. A God e fili
gera iilingia laugo nia fili gamu. Ma Mark
laugo e falea kou na baelaa diana nia gi
fuagamu. Nia e iilingia ta wela mamana
nau.
14 Haia, ana si kada gamu mu riki gamu
kwailiu, muka faatainia na rakedianalaa
gamu fuagamu kwailiu.
Nau ku fooa eeri i gamu sui tooa a
Christ, muka too ana fanualama.

RUANA KEKEDELAA FAASIA PETER

1 Faasia Simon Peter, na wane raoa ma
na aposol a Jesus Christ.
Nau ku kekede fuagamu sui na mu
manata mamana ana Jesus Christ. Nia a
God gia ma nia ka faamouri gia. Ana na
o'oloa nia, nia ka aadea gamu ka manata
mamana iilingia laugo na nia aadea ani
gami.
2 Nau ku fooa eeri a God ka rakediana
fuagamu ma ka falea fanualama mamana
fuagamu sulia gamu mu haitamana a God
ma a Lord gia a Jesus.

Si soelaa ma na aadafililaa God.

3 Ana na mamanaa a God, nia ka falea
na doo gi sui fuaga na e bobola eeri gia ka
fooasi nia, sulia gia haitamana a God na
e soe gia eeri gia ka diana iilingi nia ma
gia ka initoo fai nia.
4 Urinae nia ka falea na doo diana
asianaa gi fuaga na nia bae aalualu ana,
eeri na malutaa gamu gi ka diana iilingia
a God, ma muka haitamana takelaa usia
na kwaidooria ta'a gi ana molaagali na e
haitamana ka labasi gamu.
5 Haia, ma sulia si doo nae gi, muka
hasi rigita haia na fiimamanalaa gamu ka
ngasi fai nia na raolaa diana gamu gi. Ma
na raolaa diana nae gi ka ngasi fai nia na
haitamalaa gamu ana a God.
6 Ma na haitamalaa gamu gi ka ngasi fai
nia na ootelaa gamu ana kwaidooria ta'a
gi. Ma na ootelaa gamu ana kwaidooria
ta'a gi ka ngasi fai nia na tasa dongaalaa
gamu fai nia na fiimamanalaa gamu.
Ma na tasa dongaalaa gamu fai nia na
fiimamanalaa gamu ka ngasi fai nia na
roosulilaa gamu ana a God.
7 Ma na roosulilaa gamu ana a God
ka ngasi fai nia na kwaimaanilaa gamu
fuagamu kwailiu. Ma na kwaimaanilaa
gamu fuagamu kwailiu ka ngasi fai nia na
rakedianalaa gamu fuagamu kwailiu.
8 Na doo naa gi naa e bobola fuana
muka too ana gi. Ma lea gamu mu too
ana doo oro nae gi teefou, tara gamu ka
bobola uria iililana doo diana oro sulia
na haitamalaa gamu ana a Lord gia Jesus
Christ.
9 Ma so ni tei na e langi kasi too ana
doo naa gi, nia e iilingia ta iimola maa
rodo, ma nia ka manata buro hasa a God
e manata lukea na aade ta'alaa nia gi.
10 Nia naa, oote waihaasi nau gi ae,
sulia a God e aadafili gamu ma ka soe
gamu, muka hasi rigita uria faangasilana
na manata mamanalaa gamu, eeri na
manata mamanalaa gamu kasi muu,
11 ma tara a God ka gonitai gamu
la Initooa a Lord gia Jesus Christ na e
faamouri gia. Haia, na initooa nae totoo
si sui.
12 Sui boroi ana molu ka haitamana
sui na doo naa gi ma molu ka manata
mamana na ana faatolomailaa mamana
na mu rongoa naa, nia e diana fuana kuka
faamanatatoo gamu lau ana si kada oro
gi.
13 Sulia ana si kada ku mouri ua ana
molaagali naa, nau ku manata hasa nia
diana fuana kuka haea lau na doo naa gi
fuagamu haia langi molu si manata buro
ada.
14 Sulia nau ku haitamana langi si tau
nau kuka mae, iilingia a Lord Jesus Christ
e hae folaa na ana fuagu.
15 Ma sulia e urinae, nau tara ku iilia
na doo gi haia i buira nau ku mae, langi
molu si manata buro ana taa gi na nau ku
faatolomai gamu ana gi.

A Peter e rikia a taloa a Christ.

16 Haia, ma si doo gi na gami faatolomai
ana sulia na daolana mai a Lord gia Jesus
Christ ana mamanaa baita, nia langi lau
na uunuunua teni tooa da haungainida go
ada. Sulia gemelu i talamelu melu rikia
amelu na initooa nia.
17 Sulia melu too fai nia ua na mai ana
si kada a God na Maa e falea na baitaa
ma na initooa fuana. Ma melu ka rongoa
lingeena God tofungana mamana e bae
urii fuana, <<Na Wela nau naa, nau ku
rakediana asianaa fuana, ma kuka eele
asianaa sulia.>>
18 I gami i talagami mi rongoa lingeena
God faasia i langi ana si kada gami ka too
fai nia a Jesus i gwouna fe tolo aabu baa.

19 Nia naa, na fiimamanalaa gemelu gi
ka ngado ana na baelana na profet gi.
Ma gamu laugo, diana fuana gamu ka
manata mamana ana. Sulia na baelana
na profet nae gi, nia e iilingia na laeta
na e kwesu la rodo lelea ka dani, ma na
kwakwali ofaidani ka talafia na mourilaa
gamu gi. Sulia a Christ e iilingia na
kwakwali ofaidani, ma tara ka ooli mai
la molaagali.
20 Ma na doo baita ka tasa asianaa na
naa: langi ta iimola taifili nia go na e
bobola uria talamatailana na faatolomaia
na profet a God gi da kedea ua na mai la
Kekedelaa Aabu.
21 Sulia na baelaa gera profet gi langi
lau faasia manatana iimola go ana, ma e
lea mai faasia a God. Sulia na Aanoedoo
Aabu naa e talaia na profet gi ua na mai
nao eeri gera ka haea na baelana a God.

Na faatolomai susuge gi.

2

1 Ana si kada ua na mai, teni tooa
susuge gi gera dao mai, ma daka haea
gera na profet a God gi. Ma ka urinae
laugo, tara teni tooa daka dao mai, daka
faatolomainia na sugelaa gi fuagamu. Ma
na faatolomailaa gera tara ka labasia na
fiimamanalaa teni tooa gi. Ma tara gera
ka faatolomainia laugo hasa a Jesus, na
wane na e mae uria faamourilada, langi
lau na Lord mamana. Ma sulia na doo
nae gi, ali'ali a God tara ka falea na
kwakwaelaa fuada.
2 Sui ka urinae boroi ana, tara tooa oro
gi daka lea sulia na aabulo ta'alaa gera gi.
Ma sulia si taa na gera iilida gi, tara teni
tooa daka hae ta'a sulia na faatolomaia na
e mamana mone.
3 Ma na wane faatolomai susuge nae
gi, tara gera ka ngalia malefo ana
uunuunulaa susuge gera gi na gera suge
ana fuagamu. Tara gera iili urinae, sulia
gera lulugoni. Haia, e tau na mai a God
e rikia na taa gi na gera iilida, ma nia
ka aade aagau uria na ketolada fai nia na
labasilada.
4 Sulia na ensel gi ua na mai na gera
aade ta'a, a God e falea kwakwaelaa
fuagera, ma ka aaluda laona gula ni
kwakwaelaa, ma ka kani faafida ana oko
kakai halo, ma gera ka nii ua go ada i
seenae la rorodoa. Da kwaimaasimaasia
fe Dani ni ketolaa.
5 Haia, urinae laugo fuana na tooa gi
la molaagali na da too ua na mai, sulia
na aabulolaa gera e ta'a asianaa ma langi
dasi manata baita ana a God. A God e
haungida ana kafo baita asianaa. Tee
taifilia a Noa go na a God e faamouria
fai nia ta fiu iimola gi laugo. A God e
faamouri gera, sulia a Noa e faatolomai
sulia aabulolaa na e o'olo.
6 Haia, ma a God ka falea laugo na
kwakwaelaa fuana tooa i Sodom ma i
Gomora. Nia ka haungi gera ana eere,
eeri ka faatainia fuana tooa gi sui taa na
tara ka iilia fuana tooa na dasi manata
baita ani nia.
7 Haia, ana tooa na da too la roo fera
nae gi, taifilia a Lot na a God e faamouria,
sulia Lot nia na wane o'olo, ma nia kasi
dooria na aabulolaa ta'a gera tooa na da
aaburongo ana kwaieresia a God gi.
8 Ma Lot nae na e o'olo, nia ka too faida,
ma ka riki gera ma ka rongo gera sulia
dani, ma na liona ka bukonu asianaa sulia
na aabulo ta'alada.
9 Nia naa, a Lord e haitamana ka
adomia na tooa na da manata mamana
ani nia, eeri na afetailaa gera ka langi
si labasida. Ma nia ka haitamana laugo
ka falea kwakwaelaa fuana tooa ta'a gi
maasia fe Dani uria na ketolaa mamana.
10 Ma tara nia ka falea na kwakwaelaa
baita ka tasa fuana tooa na da roosulia na
kwaidooria ta'a gera gi ana nonida, ma
daka oote gera ana na babaitaa a God.

Haia, na tooa gi na ku bae sulida na
gera faatolomainia sugea gi, gera lafe ma
gera ka bae rara'a asianaa. Ma gera langi
si manata baita go ana doo initoo gi i
langi, ma laugo gera bae aaefaraa ada
fuada.
11 Haia, ma na ensel gi boro, na gera too
ana mamanaa baita liufia na faatolomai
susuge nae gi, langi gera kasi feengia go
na doo initoo gi i langi ana baelaa aaefara
urinae i naona a Lord.
12 Ma na faatolomai susuge naa gi langi
dasi manata sulia na taa gi na daka iilida.
Urinae, gera ka iilingia na doo momouria
kwasi gi na da bobola uria dumulilada
ma na haungilada. Sulia na tooa nae gi

gera ka bae ni aaefaralana taa gi na langi
dasi haitamana gi. Haia, tara a God ka
haungida iilingia na doo momouria kwasi
gi.
13 Ma sulia na nonifiilaa na gera iilia
fuana tooa, tara a God ka duua ana
nonifiilaa laugo. Na faatolomailaa susuge
naa gi, gera eele uria roolaa sulia na
kwaidooria ta'a ana nonida gi, sui boroi
ana la dani. I gamu mone, muka ida
asianaa si kada gera fanga fai gamu la
oofuofua gamu gi, sulia na aabulolada e
ta'a asianaa ma gera haitamana susuge-
laa ana si kada gi sui.
14 Ma ana si kada gera rikia ana geni,
gera ka dooria ooeoe ada. Haia, gera
kasi mamalo ana aade ta'alaa. Ma gera
ka talaia na tooa na gera fiimamanalaa
gera ka makeso ana aade ta'alaa. Ma gera
ka haitamana lulugonilaa asianaa. Ma
sulia na doo nae gi, tara a God ka falea
kwakwaelaa fuada.
15 I gera lea e'ete faasia na tala o'olo,
ma gera ka lea ada sulia malutaa ta'a a
Balaam, na wela a Beor. Sulia a Balaam e
dooria asianaa na malefo na nia ka ngalia
ana iililana na taa gi na e ta'a.
16 Nia na a God e aadea na hosi nia ka
bae ngatafia ana lingee doo iilingia wane.
Ma si kada Balaam na profet e rongoa na
hosi nia e bae urinae, nia ka tafusia na
aadelaa ooewanea nia gi.
17 Haia, ma na tooa na da faatolomainia
na sugelaa, gera ka tatagwai iilingia ta
mae kafo baa e lalanga. Ma gera ka
iilingia laugo na barobaro baa na ooru e
oorutainia haia na uuta ka langi si aru.
Nia naa, a God ka aade aagau ana gula ni
kanilaa ana rorodoa fuada.
18 Gera baelafeda i talada ma na bae-
lada ka ooewanea go ana. Haia, ma na
tooa aai na da oolitai manata ma daka
hafalia oolisilana na aabulolaa gera gi
ma langi dasi iilia ta'alaa fai nia na tooa
na gera garo gi. Sui na tooa na da
faatolomainia sugelaa, gera faagaroa na
tooa nae gi ana na kwaidooria ta'a gi ana
nonida.
19 Sulia na tooa ni faatolomai nae gi
gera haea fuada na gera bobola uria
lugasilana na kwaieresia a God gi. Sui
na tooa ni faatolomai nae gi i talada gera
iilingia tooa ni rao o'oni fuana na malutaa
ta'a gera gi na e labasida. Sulia taa naa e
talaia na iimola, nia naa iilingia ta iimola
baita usi nia.
20 Ma teni tooa na da haitamana a Lord
gia Jesus Christ na e faamouri gia, ma
gera ka oolitai manata faasia na ta'alaa gi
la molaagali na e haitamana ka labasida,
lea so gera ka ooli lau uria na aadelaa
ta'alaa gera baa gi da aadea mai nao eeri
na ta'alaa gi ka baita usi gera, tara gera
ta'a baita ka tasa.
21 Ma e diana lea so langi dasi dao-
toona na tala uria na o'oloa, faasia na
daotoolana sui ma daka aabulo laugo ada
faasia ma langi dasi dooria go roolaa sulia
na kwaieresia na God e falea fuada.
22 Na taa naa e iilia gera ka faamamana
na baelaa baa gi e urii, <<Na kui ooli ka
ania laugo ana taa naa nia moatainia.>>
Ma na baelaa lau urii, <<Boso na da
saufia sui na nonina, ooli ka lada lau la
mamago.>>

Na oolilana mai a Lord.

3

1 Oote ruana diana nau gi ae, ruana
si kada nau ku kede naa fuagamu ana
naa. Aena taa naa nau ku kedea na
kekedelaa lau kou fuagamu sulia nau ku
dooria faamanatatoo gamu sulia na doo
nae gi, aata muka manata garo.
2 Nau ku dooria muka manatatoona na
baelaa na profet aabu gi ua na mai, fai nia
na kwaieresilaa a Lord gia na e faamouri
gia. Na aposol gi na da ainitalongainia
fuagamu, gera naa da haea na kwaiere-
silaa naa fuagamu.
3 Haia, na doo baita na ku dooria muka
haitamana ana fe dani isi gi tara teni tooa
daka lea mai, ma na kwaidooria ta'a gera
gi ana noni tara ka talai gera. Tara gera
ka bae aaefara gamu urii,
4 <<Ni fai a Christ? Sulia nia bae aalualu
tara ka ooli lau mai la molaagali naa, sui
langi melu si manata mamana go ana doo
urinae gi. Sulia ana si kada ua na mai na
koo gia gi gera mae naa, sui lea ka dao ana
si kada nae langi tesi doo kasi oolisi go,
hafali mai ana tala'aelana molaagali lea
ka dao i tara'ena, na doo gi sui e bobola
go ana.>>

5 Haia, tooa gi na gera bae urinae, gera
kasi dooria go manatalaa sulia taa naa a
God e iilia ana si kada nia e haungainia
i langi fai nia na molaagali ana baelana
go ana. Nia haungainia na molaagali ana
kafo, ma nia ka aadea na molaagali ka
haga mai faasia na kafo.
6 Ma ana kafo laugo, a God ka tagalan-
gainia na molaagali na e too i nao.
7 Haia, ma ana baelana a God laugo, nia
ka aadea na molaagali na e too si kada
nae fai nia langi ka tasa dongaa maasia
si kada nia tara ka tagalangainida ana
eere. Ana fe Dani nae, na tara ka dao
mai, tara a God ka ketoa na tooa gi na
langi dasi manata mamana ani nia, ma
ka tagalangaini gera.
8 Haia, oote ruana diana nau gi ae, langi
musi manata buro ana baelaa baa e urii,
tefe dani e iilingia laugo tooni fe ngali i
maana God. Roo doo nae gi daaro bobola
sui go.
9 Nia naa, a Lord kasi tau asianaa
uria faamamanalana baelana uria oo-
lilana mai, sui boroi ana teni tooa da
manata nia tau. Ma lau ana, a Lord e
gwaromaabe asianaa fai gamu, sulia nia
kasi dooria tagalangailagamu, ma lau ana
nia ka dooria tooa gi sui daka oolitai
manata faasia na aade ta'alaa gera gi.
10 Haia, ma fe Dani na a Lord e ooli mai,
tara ka dao mai iilingia ta wane bebeli,
sulia na tooa gi tara daka tona. Ma ana
fe Dani nae, tara daka rongoa na lingee
doo baita, ma na mamangaa tara ka langi
si too. Ma na doo gi la mamangaa tara
a God ka tagalangaida ana eere. Ma na
molaagali ma na doo gi sui go i laona, tara
ka langi ada.
11 Ma sulia tara a God ka tagalangainia
doo nae gi urinae, muka manata diana
sulia na maluta gamu gi. Na aabulolaa
gamu ka o'olo ma muka roosulia na
kwaidooria a God gi.
12 Ma muka kwaimaasimaasia fe Dani
na God tara ka keto mai, ma muka aadea
hai fe Dani naa ka dao ali'ali mai. Ana fe
Dani nae, tara a God ka tagalangania na
mamangaa ma na doo gi i laona ana eere.
13 Haia, ma ni gia na gi kwaimaasimaa-
sia na molaagali faalu ma i langi faalu na
a God e bae aalualu ana fuaga. Ma na
tooa gi sui i seenae daka roosulia a God
teefou.
14 Haia, oote ruana nau gi ae, si kada
gamu mu kwaimaasi ua go agamu maasia
fe Dani nae, muka hasi tatangai uria
olosilana aabulolaa gamu, haia a God ka
langi si bangali gamu faafia tesi doo, ma
gamu ka too kwaimaani fai nia.
15 Langi musi manata buro ana aena taa
na Lord ka gwaromaabe fai gamu, sulia
nia dooria hai gamu ka oolitai manata
eeri nia ka faamouri gamu. Haia, si doo
nae laugo baa waihaasi gia a Paul ka
kekede fuagamu sulia. A God naa e falea
liotoolaa fuana a Paul eeri nia ka kekede
urinae.
16 Ana si kekedelaa sui a Paul, na faa-
tolomai nia sulia na doo nae gi, nia bobola
laugo fai nia na faatolomailaa nau naa gi.
Teni doo gi na a Paul e faatolomainia gi,
da afetai uria haitamalada. Ma na tooa
gi na langi dasi haitamadoo ma na fiima-
manalaa gera gi kasi ngasi, gera ka oolisia
doo afetai nae gi ma daka faatolomainia
na sugelaa sulia, iilingia laugo lea gera
iilia ana teni bali ana Kekedelaa Aabu aai.
Ma sulia da iili urinae, tara a God ka falea
na kwakwaelaa fuada.
17 Haia, ma ni gamu oote ruana nau
gi ae, gamu mu haitamana sui na doo
naa gi. Nia naa, muka aadaada, aata
muka manata mamana ana sugelaa gi
na tooa ta'a gi da faatolomainia, ma na
fiimamanalaa gamu gi ka muu.
18 Haia, muka hasi uria tasa dongaalaa
ana ngalilana na rakedianalaa a Lord gia
Jesus Christ na e faamouri gia, haia tara
muka haitamana diana. Gia ka baelafe
nia ana si kada nae ma e too ka tau!
Amen.

NA EETANA KEKEDELAA NIA A JOHN

Si Baea ana mouria.

1 I gemelu melu kekede fuamolu sulia
na Baea ana mouria. A Christ naa na Baea
ana na mouria nae na e too ua na mai
ana hafalilaa. Gemelu melu rongoa naa,
ma melu ka rikia naa ana maamelu. Ma
melu ka hamotoona na ana na aba melu.
2 Ma si kada na mouria naa e daofaatai,
melu ka rikia naa. Nia naa melu ka bae
sulia, ma melu ka faarongo gomolu ana
na mouria firi na e too fai nia a God na
Maa ma ka faatai naa fuamelu.
3 Haia, si doo gi na melu rikia ma melu
ka rongoa, nia na melu ka ainitalo laugo
ana fuagamu, hai muka oofu fai gemelu
ana na oofulaa na melu too ana fai nia na
Maa ma a Jesus Christ na Wela nia.
4 Melu kedea si doo naa haia gia ka eele
asianaa.

A God naa na raralaa.

5 Ma na faarongolaa na melu rongoa
faasia na Wela nia a God ma melu ka haea
fuagamu e urii: a God e iilingia na raralaa
sulia nia e diana ka tasa asianaa, ma e
langi ta rorodolaa ani nia.
6 Ma lea gia haea hasa gia oofu naa fai
nia, ma gia ka too ua go aga i laona na
rorodoa, gia gi suge asianaa ana baelaga
gi ma na aadelaga gi.
7 Haia, lea gia too i laona na raralaa,
iilingia a God e too i laona na raralaa,
urinae gia ka oofu fai gia kwailiu, ma na
abuna a Jesus na Wela nia ka faafaalu gia
faasia na aade ta'alaa gi sui.
8 Ma lea gia haea gia langi go ta garolaa,
gia gi suge gia i talaga, ma e langi ta
mamanalaa ani gia.
9 Ma lea so gia ka faarongoa ana na
garolaa gia gi fuana a God, nia tara ka
manata lukea na garolaa gia gi ma ka
faafaalu gia faasia na aade ta'alaa gia gi
sui, sulia i nia tara ka faamamanaa na bae
aalualu nia uria iililana na doo nae, ma ka
iilia na doo o'olo.
10 Ma lea so gia haea gia langi go ta
garolaa ani gia, tama gia haea a God
nia na wane susuge go ana naa, ma na
baelana a God ka langi si too go ani gia.

A Christ e lafua na aade ta'alaa gia gi.

2

1 Wela nau gi ae, i nau ku kedea si doo
naa gi fuagamu, hai tara muka too faasia
na aade ta'alaa. Haia, lea ta iimola ka iilia
ta'alaa, a Jesus Christ na wane ana o'oloa
naa ka gania na Maa nia fuaga.
2 Ma a Christ naa na kwaisuusilaa uria
na lafulana garolaa gia gi. Ma langi lau
na garolaa gia gi taifilia, ma garolaa gera
na tooa gi sui.
3 Ma lea so gia ka roosulia na kwaiere-
sia nia a God gi, gia ka haitamana ma-
manaa ana na gia haitamana ana a God.
4 Ma na wane na e haea nia e haitamana
a God, sui ka langi si roosulia go na
kwaieresia nia gi, na wane nae nia e suge
asianaa, ma nia langi kasi too go ana na
mamanalaa.
5 Ma ni tei naa e roosulia na baelana
a God, i nia na iimola rakedianalaa nia
fuana a God e baita asianaa. Ma si
aadelaa na e faamamanaa gia oofu fai nia
a God e urii:
6 Ni tei na e haea nia e too oofu fai nia
a God, nia ka aadea doo diana gi iilingia
a Jesus Christ e iilia.

Na kwaieresia faalu.

7 Oote ruana nau gi ae, na kwaieresia na
ku kedea kou fuagamu e langi lau ta doo
faalu, ma na kwaieresia baa go ana na
mu haitamana ua na mai ana hafalilaa.
Ma na kwaieresia nae naa na faarongolaa
baa mu rongoa sui naa, na muka rake
diana fuagamu kwailiu.
8 Haia, na kwaieresia nae na ku kedea
kou fuagamu na e faalu laugo. Sulia na
mouria a Christ ma na mouria gamu e
faatainia na mamanaa na kwaieresia nae,
sulia na rorodoa e garangi sui naa, ma na
raralaa mamana e tala naa.
9 Ma ni tei na e haea nia e too i laona
na raralaa, ma ka maasusuala ana na
haasina, nia e too ua go ana i laona na
rorodoa ana si kada nae.
10 Ma so ni tei na e rakediana ana
haasina, i nia e too i laona na raralaa. Ma

langi tesi doo ani nia haia ka faagaroa ta wane.
11 Ma so ni tei na e maasusuala ana haasina, nia e too i laona na rorodoa. Ma i nia ka liu laona ma ka langi si haitamana si gula na nia e lea uria, sulia na rorodoa e faarodoa naa na maana.
12 Wela nau gi ae, i nau ku kekede fuagamu, sulia a God e manata lukea na garolaa gamu gi i nunufana a Christ.
13 Ma i nau ku kekede fuagamu na wane baita gi, sulia gamu na mu haitamana a Christ na e too ua na mai ana hafalilaa. Ma i nau ku kekede fuagamu na daraa gi, sulia i gamu mu saitasa naa ana a Satan na Wane Ta'a.
14 Wela nau gi ae, i nau ku kekede fuagamu, sulia i gamu mu haitamana a God na Maa. Ma i nau ku kekede fuagamu na wane baita gi, sulia i gamu na mu haitamana a Christ na e too ua na mai ana hafalilaa. Ma i nau ku kekede fuagamu na daraa gi, sulia i gamu mu rigita, ma na baelana a God ka too ani gamu, ma i gamu mu saitasa na ana a Satan na Wane Ta'a.
15 Langi musi rakediana ana molaagali ta'a, langi ta doo ta'a i laona na molaagali. Sulia lea mu rakediana ana molaagali, gamu langi musi rakediana go ana a God na Maa.
16 Sulia na kwaidoorilaa fuana na doo ta'a gi, ma na doo gi na tooa da rikia ma daka dooria, ma na doo gi na tooa gi gera lafe sulia, ma si doo ta'a aai gi sui laona na molaagali, langi ta doo ada kasi lea go mai faasia na Maa. Da lea sui go mai faasia na molaagali.
17 Na molaagali ma na doo gi sui i laona naa na tooa gi da dooria, tara ka funu. Ma ni tei na e iilia na kwaidooria nia God naa, tara ka mouri firi.

Na Maalimaea nia a Christ.

18 Wela nau gi ae, na suilana na molaagali e garangi naa! Haia, gamu mu rongoa sui naa tara na Maalimaea a Christ tara ka dao mai. Ma na maalimaea oro nia gi da dao sui naa. Nia naa, gia ka haitamana na suilana na molaagali e garangi sui naa.
19 Na tooa naa gi da lea naa faasi golu, sulia e langi dasi too mamana go i laona na soefaataia golu. Ma lea so da too laona na soefaataia golu, daka too oofu ua go fai golu. Haia, ma gera lea urinae haia ka faatainia e langi ta wane ada si too oofu mamana fai golu.
20 Haia, ma ni gamu, a Christ e falea na Aanoedoo Aabu fua gamu, ma nia na gamu sui go muka haitamana na mamanalaa.
21 I nau ku kekede fuagamu ma e langi lau sulia mu lalafusia na mamanalaa. I nau ku kekede fuagamu, sulia mu haitamana na mamanalaa, ma muka haitamana laugo e langi ta sugelaa ka lea mai faasia na mamanalaa.
22 Haia, ma ni tei naa wane susuge? Na wane nae na e haea hasa a Jesus e langi lau na wane aadafililana a God. Na wane urinae nia na maalimaea Christ, sulia i nia e oote nia ana a God na Maa ma na Wela nia.
23 Sulia so ni tei na e oote nia ana na Wela, i nia e oote nia laugo ana na Maa. Ma ni tei na e manata mamana ana na Wela, nia ka too oofu laugo fai nia na Maa.
24 Muka taingainia na faarongolaa na mu rongoa ua na mai la liogamu. Ma lea mu taingainia na faarongolaa nae, muka too oofu fai nia na Wela ma na Maa sulia dani.
25 Ma na doo na a Christ e bae aalualu uria falelana fuaga naa na mouria firi.
26 Haia, nau ku kekedea kou na doo nae gi fuagamu sulia na tooa na da iiliili uria na sugelaa gamu.
27 Haia, ma ni gamu, a Christ e falea sui naa na Aanoedoo Aabu fuagamu. Ma si kada na Aanoedoo Aabu e too ani gamu, langi musi nani naa uria ta wane ka faatolomai doo lau fuagamu. Sulia na Aanoedoo Aabu e faatolomai doo gi sui fuagamu. Ma na doo gi sui na nia e faatolomaida e mamana, ma e langi si suge. Nia naa muka roosulia naa na faatolomaia nia na Aanoedoo Aabu, ma muka too oofu fai nia a Christ.
28 Wela nau gi ae, molu too oofu fai nia a Christ, hai ana si kada nia e ooli mai ana, e langi gia kasi mou, ma e langi gia si aagwa lau faasi nia ana idalaa ana fe Dani nia e dao ana.
29 Muka haitamana a Christ naa na wane ana o'oloa. Nia naa, muka haita-

mana laugo na tooa gi sui na da iilia na doo na e o'olo gi, i gera na wela a God gi.

I gia naa na wela nia a God gi.

3

1 Gamu ka manata fasi sulia na rakedianalaa baita nia a God na Maa fuaga! Na rakedianalaa nia e baita asianaa, nia naa nia ka alangi gia ana na wela nia gi, ma ka mamana naa. Nia naa, na tooa la molaagali gi dasi haitamaga, sulia dasi haitamana a God.

2 Ruana nau gi ae, i gia naa na wela nia a God gi, ma ka langi gia si haitamana ua ana taa naa tara gia ka hau ana. Sui gia ka haitamana ana si kada na a Christ tara ka ooli mai ana, gia ka iilingi nia, sulia tara gia ka riki nia iilingia i nia mamana naa.

3 Ma na tooa gi sui na da kwaimaasimaasia a Christ urinae, daka aadasuli gera i talada faasia na ta'alaa, iilingia a Christ na e too faasia na ta'alaa.

4 Ma ni tei na e aade ta'a, nia ka garoa naa na kwaieresia a God gi. Sulia na aade ta'alaa naa na oilana ta kwaieresia a God.

5 Ma gamu mu haitamana naa, a Christ e lea na mai hai ka lafua na aade ta'alaa gi, ma nia kasi too go ana ta'alaa.

6 Ma ni tei gera na gera too oofu fai nia a Christ, e langi dasi tasa dongaa fai nia na aade ta'alaa. Ma ni tei gera na da tasa dongaa fai nia na aade ta'alaa, nia langi kasi rikia ma langi kasi haitamana.

7 Wela nau gi ae, musi manata mamana ana ta wane na e suge gamu. Ni tei na e iilia si doo e o'olo, nia ka o'olo naa iilingia laugo a Christ naa nia e o'olo.

8 Ma ni tei naa e tasa dongaa fai nia na aade ta'alaa, nia na wane nia a Satan, sulia a Satan e aade ta'a ita ana hafalilana ua go mai. Haia, na Wela nia God e lea mai uria si doo nae, hai ka tagalangainia taa na a Satan e iilia naa.

9 Ma ni tei na e aalua wela nia a God, e langi kasi tasa dongaa fai nia na aade ta'alaa, sulia i nia e too ana na mouria nia a God ani nia. Ma e afetai ka tasa dongaa fai nia na aade ta'alaa, sulia a God naa na Maa nia.

10 Nia naa na e'etelana na wela a God gi faasia na wela a Satan gi: ta iimola na e langi kasi iili o'olo ma ka langi kasi rakediana ana na haasina, langi lau na wela nia a God.

Rakedianalaa fuagamu kwailiu.

11 Na faarongolaa baa mu rongoa ua na ana hafalilana mai e urii: gia ka rakediana fuaga kwailiu.

12 Ma e langi gia si iilingia a Kein. Na wane baa, a Satan e too ana, ma ka haungia haasina a Abel. Uria taa na a Kein ka haungia? Sulia na doo gi a Kein e iilida gi e ta'a, ma na doo gi na haasina e iilida e o'olo.

13 Oote haasi ae, urinae laugo, langi musi kwele, lea so na tooa ta'a gi lao molaagali da maasusuala ani gamu.

14 Gia ka haitamana naa na doo naa: i nao ua mai, gia bobola uria maelaa naa, sui si kada nae gia ka too ana mouria firi. Gia haitamana si doo nae, sulia gia rakediana fuana waihaasi gia gi. Ma ni tei naa e langi si rakediana, nia e too ua farana na mamanaa ana maea.

15 Ma so ni tei na e maasusuala ana na haasina, i nia naa na wane hauwane. Ma muka haitamana, na wane hauwane e langi kasi too ana na mouria firi.

16 Si doo na e aadea gia ka haitamana na rakedianalaa, e urii: sulia a Christ e mae usi gia. Nia naa, ni gia laugo, gia ka maabe uria na maelaa laugo usia na haasiga gi.

17 Lea so ta wane todadoo na e rikia na haasina e siofaa, sui langi kasi manatai nia go na haasina nae, ma langi kasi adomia, e afetai ka haea mamana hasa nia e rakediana fuana a God.

18 Wela nau gi ae, langi gia si rakediana go aga ana baea. Gia ka faatainia na rakedianalaa mamana gia ana si doo gi na gia iilia.

19 Nia nae aadea tara gia ka haitamana gia too ana na mamanalaa ma langi gia si manata a'abo si kada gia ka take i maana a God.

20 Ma lea na manataga ka keto gia, gia ka haitamana a God naa e baita liufia na manata gia gi, ma ka haitamana na doo gi sui.

21 Haia, oote ruana ae, lea so na manata gia gi langi kasi keto gia, gia si mou i maana a God.

22 Ma gia haitamana gia ka ngalia taa
naa gia gania uria, sulia gia roosulia na
kwaieresia nia gi, ma gia ka iilia si doo gi
na e faaele nia.
23 Haia, na kwaieresia nia e urii: gia
ka manata mamana ana a Jesus Christ na
Wela nia, ma gia ka rakediana ani gia
kwailiu, iilingia na a Christ e oodu gia
uria.
24 Ma ni tei naa gera roosulia na
kwaieresia nia gi, nia ka too ana a God,
ma a God ka too ani nia. Ma sulia na
Aanoedoo Aabu na nia e falea fuaga, gia
ka haitamana naa na a God e too ani gia.

Na aanoedoo mamana ma na aanoedoo susuge.

4

1 Ruana nau gi ae, langi musi manata
mamana ana tooa gi sui na da haea da too
ana na Aanoedoo Aabu. Lea doo muka
iilitooda fasi hai muka daotoona lea na
aanoedoo na da too ana e ita mai faasia a
God. Sulia na profet susuge oro gi da lea
sui na ana si lifu gi sui.
2 Lea mu iili urii, haitamana tara muka
daotoona lea so nia na Aanoedoo a God:
Lea ta iimola e faarongo ana a Jesus Christ
e lea mai ka hau ana wane, na iimola nae
nia too ana Aanoedoo na e ita mai faasia
a God.
3 Ma lea ta iimola na e tofea si doo
naa sulia a Jesus, nia kasi too go ana
na aanoedoo na e ita mai faasia a God.
Na Aanoedoo na nia too ana, e ita mai
faasia na Maalimaea a Christ. Haia, gamu
mu rongoa sui naa tara na Maalimaea a
Christ ka dao mai, ma si kada nae nia e
too ua naa i see laona na molaagali.
4 Wela nau gi ae, ni gamu naa na tooa a
God gi, ma muka saitasa na ana na profet
susuge gi. Sulia na Aanoedoo Aabu na e
too ani gamu e rigita ka tasa ana a Satan
na e too ana na tooa ta'a la molaagali.
5 Ma na profet susuge nae gi da bae
sulia na dongana ta'alana na molaagali,
ma na tooa ta'a nae gi daka fafurongoda,
sulia gera na tooa na ta'alaa e baita
faafida.
6 Haia, ma ni gia naa na tooa a God gi.
Ma ni tei naa e haitamana a God, nia ka
fafurongo gia. Ma ni tei na langi si tooa
a God, langi kasi fafurongo gia. Nia naa
aadea gia ka aada haitamana na e'etelaa i
matangana na Aanoedoo mamana ma na
aanoedoo susuge.

A God e rakediana asianaa fuana tooa gi sui.

7 Oote ruana nau gi ae, gia rakediana
fuaga kwailiu, sulia na rakedianalaa e
ita mai faasia a God. Ma ni tei na e
rakediana, i nia naa na wela a God, ma
i nia ka haitamana laugo a God.
8 Ma so ni tei na e langi kasi rakediana,
nia langi si haitamana a God, sulia a God
e rakediana asianaa.
9 Ma a God e faatainia na rakedianalaa
nia fuaga ana falelana mai tee fe Wela
muutaia nia lao molaagali, hai gia ka
mouri i nunufana.
10 Haia, na rakedianalaa e urii: E langi
lau gia na gia rakediana fasi ana a God,
ma a God nia rakediana fasi fuaga ma ka
falea mai na Wela nia haia ka iilingia na
kwaisuusilaa uria na lukelana na garolaa
gia gi.
11 Ruana nau gi ae, sulia a God e
rakediana fuaga urinae, gia ka rakediana
laugo fuaga kwailiu.
12 E langi ta iimola si rikia a God. Sui lea
so gia ka rakediana fuaga kwailiu, a God
ka too oofu fai gia ma na rakedianalaa nia
kafi ngasi ani gia.
13 Ma gia ka haitamana gia oofu fai nia
a God ma ni nia ka oofu fai gia, sulia nia
e falea sui na Aanoedoo nia fuaga.
14 Ma melu rikia naa na Wela nia ma
melu ka haea naa fuana tooa gi lau naa
a God na Maa e fale nia na mai hai ka
faamouria na tooa gi sui lao molaagali.
15 Ma lea so ta iimola ka ainitalo ana
Jesus naa na Wela nia a God, i nia ka too
oofu fai nia a God, ma a God ka too oofu
fai nia.
16 Ma gia haitamana naa ma gia ka
manata mamana ana na rakedianalaa na
a God e too ana fuaga.

A God e rakediana asianaa, ma ni tei
naa e rakediana, nia e too oofu naa fai
nia a God, ma a God ka too oofu fai nia.
17 Ma na rakedianalaa a God fuaga e
baita asianaa eeri gia ka noni rara'a ana
fe Dani ana Keketoa. Ma tara gia ka noni
rara'a sulia na mourilaga lao molaagali

naa, e iilingia laugo na mourilana a
Christ.
18 Ma langi gia si mou ana a God, sulia
nia rakediana asianaa fuaga. Tooa e'ete
gi da mou ana kwaelaa a God, sulia langi
gera si manata mamana ana rakedianalaa
a God. Sui gia mone, langi gia si mou,
sulia gia haitamana a God e rakediana
asianaa fuaga.
19 Gia rakediana, sulia a God naa na e
rakediana fuaga totongenao.
20 Lea ta iimola na e haea nia e rake-
diana ana a God, sui ma ka maasusuala
ana na haasina, i nia na iimola susuge go
ana. Sulia i nia e afetai ka rakediana ana
a God na wane na nia langi si rikia, lea so
i nia e langi si rakediana fuana haasina
na iimola na nia e rikia.
21 Ma na kwaieresia na a Christ e falea
fuaga e urii: So ni tei naa e rakediana
fuana God, nia ka rakediana laugo fuana
haasina.

5

1 So ni tei na e manata mamana ana
a Jesus nia naa wane aadafilia a God,
nia naa na wela a God. Ma ni tei na e
rakediana fuana ta maa, nia ka rakediana
laugo fuana na wela nia.
2 Haia, gia haitamana gia ka rakediana
fuana wela a God gi sulia gia rakediana
ana a God ma gia ka roosulia na kwaiere-
sia nia gi.
3 Ma lea gia ka rakediana fuana a God,
gia ka roosulia na kwaieresia nia gi. Ma
na kwaieresia nia gi kasi afetai go fuaga,
4 sulia na wela a God gi sui, haitamana
gera ka saitasa faafia na ta'alaa gi i laona
na molaagali. Ma gia ka saitasa faafia na
ta'alaa sulia na manata mamanalaa gia
ana a Jesus.
5 Ni tei na e haitamana ka saitasa faafia
na ta'alaa? Taifilia na iimola gi na da
manata mamana ana Jesus naa na wela
a God.
6 A Jesus Christ naa na wane na e lea
mai fai nia na kafo ana siuabulaa ma na
abu ana maelana. Nia lea mai langi lau
fai nia na kafo go ana, ma nia ka lea
mai fai nia roo si doo nae gi sui go, kafo
ma na abu. Ma na Aanoedoo Aabu ka
faarongo laugo sulia, sulia na Aanoedoo
e bae mamanaa.
7 Na oolu si doo na e faarongo sulia a
Jesus:
8 Na Aanoedoo Aabu ma na kafo ma
na abu, ma na oolu si doo nae gi da
faamamanaa sui go tee si doo.
9 Gia manata mamana ana na baelana
na wane. Haia, na baelana a God na e
rigita ka tasa, ma nia ka bae na sui naa
sulia na Wela nia.
10 Nia nae so ni tei na e manata ma-
mana ana na Wela nia a God, nia ka
manata mamana ana taa naa a God e bae
sulia na Wela nia. Ma so ni tei naa e langi
kasi manata mamana ana a God, i nia e
haea a God na wane susuge, sulia i nia
kasi manata mamana ana si taa na a God
e haea sulia na Wela nia.
11 Ma si baelaa a God na e faamamanaa
sulia na Wela nia e urii: a God e falea sui
naa na mouria firi fuaga, ma na mouria
naa e ita mai faasia na Wela nia.
12 Ma so ni tei na e too oofu fai nia na
Wela nia a God, nia ka too ana na mouria
nae. Ma so ni tei na e langi kasi too oofu
fai nia na Wela nia a God, nia kasi too
laugo ana na mouria.

Na mouria firi.

13 I nau ku kedea si doo naa fuagamu
hai muka haitamana, i gamu na mu
manata mamana ana na Wela nia a God
mu too na ana na mouria firi.
14 Ma gia si mou i maana a God, sulia
gia haitamana nia e rongo gia si kada
gia gania uria tesi doo na e lea sulia na
kwaidooria nia.
15 Nia e rongo gia go ana si kada
gi sui gia gani nia ana. Ma sulia gia
haitamana si doo naa nia mamana, i gia
ka haitamana laugo nia ka falea fuaga si
taa naa gia gania faasi nia.

16 Ma lea o rikia ta haasi amu e iilia
tesi doo ta'a na e langi kasi mae ana, nia
bobola oko fooa fuana a God hai tara ka
falea mouria fuana. Nau ku bae sulia na
garolaa gi na e langi kasi talaia na tooa
gi ua uria na maea. Sui taa, teni garolaa
laugo e talaia na wane uria na maea. Ma
nau kusi haea hai muka fooa fuana a God
sulia si doo nae gi.

17 Na doo gi sui na gia iili ta'a ana e garo
sui go. Sui, teni si ta'alaa aai gi e langi kasi
talaia na wane uria na maea.
18 Gia ka haitamana na wela a God
gi e langi dasi tasa dongaa fai nia na
aade ta'alaa, sulia Jesus na Wela a God
e aadasulida ma a Satan na Wane Ta'a e
afetai ka aadea tesi doo ani gera.
19 Haia, gia haitamana naa i gia na tooa
a God gi, sui boroi ana a Satan e baita usia
na molaagali sui.
20 Ma gia ka haitamana laugo na Wela
nia a God e lea na mai, ma ka falea naa na
haitamadooa fuaga, hai gia ka haitamana
God mamana. Ma gia ka too oofu fai nia
a God mamana ana oofuofua fai nia a
Jesus Christ na Wela nia. I nia naa na God
mamana, ma nia naa na mouria firi.
21 Wela nau gi ae, muka aadasuli gamu
i talagamu faasia na doo gi na teni tooa
da haea na a god gi, sui e langi lau na god
mamana gi.

NA RUANA KEKEDELAA NIA A JOHN

1 Faasia na wane baita ana soefaataia, fuamu inite aai na a God e filia ma na
wela oe gi na ku rakediana mamana ada. Langi lau taifili nau, ma ni gera sui go na
da haitamana na mamanaa, da rakediana laugo ani gamu.
2 Gami rakediana fuagamu sulia gami manata mamana ana faarongolaa ma-
mana na e too firi fai gia.
3 Nau ku fooa eeri a God na Maa ma a Jesus Christ na Wela nia na Maa ka
rakediana fuaga ma ka manatai gia, ma ka falea fanualama fuaga na gia manata
mamana ana faarongolaa mamanaa ma gia ka rakediana fuaga kwailiu.

Na mamanaa ma na rakedianalaa.

4 I nau ku eele asianaa sulia ku dao-
toona teni wela ana wela oe gi da manata mamana ana na faarongolaa mamana
iilingia na Maa e oodu gia uria.
5 Ma i nau ku gani oe, inite aai rake-
diana ae, hai gia ka rakediana fuaga kwailiu. Langi lau na kwaieresia faalu na
ku kedea kou fuagamu. I nia naa na doo baa a Lord e kwaieresi gia ana ita ua na
mai ana hafalilana.
6 Na malutana na rakedianalaa na ku
bae sulia naa e urii: gia ka roosulia na kwaieresia a God gi. Na kwaieresia
iilingia baa mu rongoa ua na mai ana hafalilana haia gamu sui go muka rake-
diana fuagamu kwailiu.
7 Na tooa susuge oro gi da lea sui naa i
laona na molaagali sui. Ma i gera na tooa gi na e langi dasi haea a Jesus Christ e hau
ana wane. Ma na wane urinae gi naa na wane susuge gi ma na Maalimaea a Christ
gi.
8 Muka aadaada diana aata na doo na
mu rao uria ka langi ana, haia muka ngalia na kwaiaraa loulou gamu.
9 Ma na iimola na e tafusia na faatolo-
maia a Christ, ma ka manata mamana ana na faatolomaia e'ete, nia langi kasi
too oofu fai nia a God. Ma so ni tei na
e manata mamana ua ana faatolomaia
mamana, nia ka too oofu fai nia a Maa ma na Wela.
10 Nia naa, lea ta iimola ka dao siagamu
ma ka ngalia mai ta faatolomaia e'ete, langi musi gonitainia laona na luma gamu
gi. Ma langi musi bae laugo fuana urii, <<Ubongi diana.>>
11 Sulia lea ta iimola ka bae diana fuana,
nia ka hau ana na iimola kwaimaani nia ana si doo ta'a gi na nia e iilida.

Si baea i'isi gi.

12 I nau ku too ana si doo e oro gi uria na
faarongolaa gamu ana. Sui, e langi kusi dooria go na kedelana. I nau ku manata
uria maatoolagamu, ma golu ka tala bae agolu, hai na eelelaa golu gi ka baita tasa.
13 Na wela nia gi na waihaasimu da
falea kou si baelaa diana gera gi fuamu.

NA OOULANA KEKEDELAA NIA A JOHN

1 Faasia na wane baita ana soefaataia, fuamu a Geas na ku rakediana mamana fuamu.
2 Ruana nau ae, nau ku fooa hai so na doo gi sui ka diana fuamu, ma hai oko too akwaa, iilingia na ku haitamana na aanoedoo oe e diana.
3 I nau ku eele asianaa naa si kada teni haasi aga gi ana a Christ na da dao mai, ma daka faarongo nau na mourilamu ka roosulia na faatolomaia mamana iilingia na oe o iilia sulia dani.
4 Ana si kada nau ku rongoa na wela nau gi da manata mamana ua ana faa-tolomaia mamana, nau kuka eele asianaa liufia na doo e'ete gi sui.

A John e baelafea a Geas.

5 Ruana nau ae, oe o rao diana asianaa ana si raoa na o aadea fuana tooa gi na da manata mamana ana a Christ, sui boroi ana si kada langi osi haitamada.
6 Ma gera ka faarai fuana na tooa gi i seegi na da manata mamana eeri na soefaataia i seegi e haitamana sulia na rakedianalaa oe. O adomida hai daka tasa dongaa ana lealaa ana malutana na a God ka eele sulia.
7 Sulia gera da lea ana na leaa gera ana raolaa nia a Christ, ma ka langi dasi ngalia go ta kwai'adomia faasia na tooa gi na langi dasi manata mamana.
8 Haia, gia na tooa gi na gia manata mamana ana a Christ, gia ka adomia na tooa naa gi, hai gia ka ado ana na raolaa gera uria na mamanaa.

A John e bae fifii sulia a Diotrefes.

9 I nau ku kedea na kou tee si kekedelaa kukuru fuana na soefaataia i see nana. Sui, a Diotrefes, na wane na e dooria ka talaida, e langi kasi fafurongo go uria si doo na ku haea.
10 Ma ana si kada ku dao kou ana, tara nau ku faarai sulia si doo ta'a gi na i nia e aadeda ma na sugelaa ta'a nia gi na e iilia faafi gemelu. Sui, ma nia langi si bobola fuana, sulia nia kasi gonitainia go na oote waihaasina gi na da lea mai, ma nia ka luia laugo na tooa gi na da dooria gonitailadalaa, ma ka hasi uria na tariladalaa faasia na soefaataia.

A John e baelafea a Demitrius.

11 Ruana ae, langi osi kwaiusuli ana si doo na e ta'a, ma o kwaiusuli amu ana si taa gi na e diana. Haia, ni tei na e iilia si doo na e diana, nia na iimola nia a God. Ma so ni tei na ka iilia si doo na e ta'a, nia langi si rikia a God.
12 Na tooa gi sui da uunuunu diana sulia a Demitrius, ma malutaa diana nia ka faamamanaa laugo. Nia naa, melu ka baelafe nia laugo, ma oko haitamana si doo naa gi na mi haea e mamana.

Si baea i'isi gi.

13 I nau ku too ana si doo e oro gi uria na faarongolaa oe ana, sui kusi dooria go na kedelana.
14 Ma nau ku manata uria maatoolamu ali'ali, hai goro ka tala bae agoro.
15 Nau ku fooa eeri na fanualama ka too fai oe.
Na ruana oe gi sui i see da falea kou na baelaa diana gera gi laugo fuamu. Ma oko falea na baelaa diana nau gi fuada na ruana gemelu gi sui i see naa.

NA KEKEDELAA FAASIA A JUDE

1 I nau a Jude, na wane ni rao a Jesus
Christ ma na haasina a James. Nau ku
kekede fuagamu tooa na a God na Maa e
aadafili gamu ma ka rakediana fuagamu
ma a Jesus Christ ka aadasuli gamu.
2 Nau ku fooa fuana a God hai ka
kwaimanatai fuagamu ma ka falea na
fanualama mamana fuagamu ma na rake-
dianalaa nia fua gamu ka baita.

Wane faatolomai susuge gi.

3 Oote ruana diana nau gi, i nao na
mai nau ku dooria asianaa uria kekedelaa
fuagamu sulia na faamourilaa na God e
faamouri gia ana. Sui ana si kada kuka
manata urinae, nau kuka haitamana nia
bobola fuana kuka kekede ana si kada
nae fuagamu ma kuka bae fifii haia muka
take ngasi usia na tooa gi na da iiliili uria
oolisilana na faatolomailaa mamana na a
God e falea fuaga na tooa nia gi. Haia,
a God kasi dooria ta wane ka oolisilana
faatolomailaa mamana nae.
4 Nau ku haea si doo naa sulia teni
tooa na langi dasi manata mamana ana
a God gera lea mai gera ka oofu fai gamu.
Ma gera ka haea gera manata mamana,
sui gera ka oolisia ada na faatolomaia
mamana sulia na rakedianalaa a God hai
na doo ta'a gi na gera iilida e aada mala
diana go ana. Ma langi dasi manata
mamana ana a Jesus Christ, na wane baita
gia ma a Lord gia. Haia, na Kekedelaa
Aabu ua na mai ka bae sulia taa naa na
kwakwaelaa gera gi.
5 Gamu mu haitamana sui na doo nae
gi. Sui boroi ana, nau tara ku haea lau
fuagamu haia langi molu si manata buro
ana. Ana si kada ua na mai, a Lord e
adomia na tooa nia gi eeri gera ka tafi
faasia fera Ejipt. Ma i buira gera lea faasia
i Ejipt, a God ka haungia bali ada na langi
dasi fiimamana ana.
6 Muka manata sulia na ensel gi i langi
ana si kada ua na mai. Bali ada gera
dooria na babaitaa liufia na doo a God e
falea fuada, ma gera ka lea faasia na gula
ni toolaa mamana gera. Sulia gera urinae,
a God ka aalu gera laona gula ni kanilaa
rorodoa. Ma nia ka kani faafida ana oko
kakai halo na e afetai gera ka labasia too
ka tau. Ma gera aade urinae ada maasia
fe Dani ka dao mai haia a God ka falea na
kwakwaelaa fuada.
7 Molu ka manata sulia laugo na tooa gi
da too la maefera gi Sodom ma i Gomora
ma na maefera garangi gera gi. Gera
iilingia laugo na ensel nae gi, sulia na
aadelada e ta'a asianaa. Haia, ma na
wane gi i seenae, langi lau na geni gi
taifilida na wane gi da aberongaida, sulia
na wane gi da ooe laugo fuada kwailiu.
Ma sulia si doo nae, a God ka falea na
kwakwaelaa ana eere na too firi fuada.
Haia, si doo nae na iilingia bae abolaa
God nae fuana tooa gi sui fuana si kada e
lea mai tara nia ka falea na kwakwaelaa
urinae.
8 Ka urinae laugo fuana tooa na gera
faatolomainia sugelaa i matanga gamu.
Gera ka iilia na doo ta'a gi ana nonida,
ma gera haea da roosulia na taa gi da rikia
ana teo bolea gi. Ma gera ka oote gera ana
na babaitaa a God, ma gera ka bae tataga
ana doo initoo gi i langi.
9 Haia, a Maekel boro na naofe ensel
a God langi si iilia go doo urinae. Sulia
ana si kada a Moses e mae ana, Maekel
ma Satan daaro ka oolisusuu sulia tei naa
tara ka ngalia nonina Moses. Haia, ma a
Maekel langi si bae ta'a go fuana a Satan.
Ma nia e bae urii go ana, <<A Lord naa
tara ka ngatafi oe.>>
10 Ma fuana tooa baa gi da faatolomai
susuge, gera bae ta'a asianaa ana taa gi
na langi dasi haitamana. Gera iilingia doo
momouria kwasi gi na langi dasi manata.
Sulia na tooa nae gi da iilia go ada na taa
gi naa na nonida e dooria, ma na doo nae
gi na e tagalangai gera.
11 Kwaimanatai fuada, sulia tara a God
e falea na kwakwaelaa baita fuada! Sulia
gera aade ta'a iilingia a Kein. Ma gera ka
lea laugo sulia maluta ta'a a Balaam hai
gera ka ngalia malefo. Ma gera iilingia
a Kora na e take usia a God, ma gera
ka ngalia na kwakwaelaa iilingia a Kora
laugo.
12 Haia, na tooa na da faatolomai susuge
nae, gera oogu fai gamu ana si kada

mu oogu uria fangalaa, ma daka iili ta'a
seenae, sulia gera roosulia na kwaidooria
gera i talada go ana. Ma sui boroi ana
langi dasi ida, ni gamu mone diana fuana
muka ida ana si kada gera oofu fai gamu.
Sulia gera tatagwai iilingia ta barobaro
na uuta langi faasia, ma na ooru ka ufu
lofotainia. Ma gera ka iilingia laugo na
ai gi na langi dasi fungu ana si kada uria
fungulaa, sulia gera mae teefou naa, ma
gera tabalida naa sui
13 Ma na tooa nae, gera ka iilingia laugo
na nanafo baita gi fafo iile kada ana ooru,
sulia na aadelaa ta'a ni idalaa gera gi e
iilingia na ngisu na e taraa aena hara.
Ma sulia na faatolomaia susuge gera gi,
gera ka iilingia laugo na bubulu gi da idu
faasia fulida. Ma a God e aade aagau na
ana si gula rorodoa uria toolaa ana fuada
too ka tau.
14 Haia, ma a Enok na fiuna kwalafaa
faasia a Adam e bae sulia na tooa nae gi
ua na mai ka bae urii, <<Tara a Lord ka
lea mai fai nia tooni ma tooni ensel aabu
nia gi,
15 hai ka ketoa na tooa gi sui. Ma tara
nia ka falea na kwakwaelaa fuana tooa
gi sui na langi gera kasi manata mamana
ana, sulia na aade ta'alaa gera gi na da
iilida ma sulia na bae ta'alaa gera ana
God.>>
16 Na tooa nae gi, gera ngunungunu ma
gera ka haitamana feengilana na tooa gi.
Ma gera ka roosulia na kwaidooria ta'a
gera gi. Ma gera ka tangoda i talada, ma
gera ka gaea na tooa gi eeri daka ngalia
teni si doo faasida.
17 Oote ruana nau gi, muka manata-
toona na baelaa baa gi na aposol gi a Lord
gia Jesus Christ da haea fuagamu.
18 Gera bae urii fuagamu, <<Ana si kada
lea mai ana fe dani i'isi gi, teni tooa gi
na da bae ifolo ani gamu tara gera ka
dao mai. Ma gera ka roosulia ada na
kwaidooria gera i talada na e take usia a
God.>>
19 Na tooa naa da aadea na tookitalana
soefaataia. I gera langi dasi too ana na
Aanoedoo Aabu, ma na kwaidoorilaa ta'a
gera i talada na e talaida.
20 Haia, ma i gamu oote ruana nau gi,
muka tasa dongaa ana faarigitalana na
fiimamanalaa gamu ana a God Aabu. Ma
muka fooa ana na mamana na Aanoedoo
Aabu.
21 Ma muka tasa dongaa ana ngalilana
na rakedianalaa a God, si kada muka
kwaimaasi ana a Lord gia a Jesus Christ
ka falea mouria firi fuagamu sulia na
kwaimanatailaa nia.
22 Ma fuana tooa na fiimamanalaa gera
kasi ngado, muka rakediana fuada.
23 Ma muka adomia na tooa gi eeri
langi dasi lea fuana gula kwakwaelaa ana
eere. Haia, ma na tooa e'ete gi, muka
kwaimanatai fuada, ma muka mou laugo
aata muka aade ta'a iilingida. Muka oote
gamu ana na aade ta'alaa gera gi na da
iilia sulia na kwaidooria ta'a gera gi.

Fooa ni baelafea.

24 Gia ka baelafea a God na e bobola
fai nia adomilagamu hai gamu faasia na
aade ta'alaa eeri muka too o'olo fai nia na
eelea ana si kada nia tara ka ngali gamu
mai siana la initooa diana nia.
25 Ma nia taifilia a God, na wane na e
faamouri gia ana a Lord gia Jesus Christ.
Gia ka baelafea a God, ma gia ka dooria
a God ka too ana initooa ma na babaita
ma na mamanaa ma na rigitaa ua na mai
i nao ma i kada naa ma ana si kada na
tara nia ka dao mai langi si sui! Amen.

NA FAATAIA FUANA A JOHN

1 Laona buka naa, a John e kedea na
faarongolaa sulia na doo gi a Jesus Christ
e faatainida. A God naa e faatainida
fuana a Christ hai ka faatainida fuana
wane ni raoa a God gi sulia na taa gi na
langi si tau tara bobongi ka dao mai. A
Christ e faatainia na doo naa gi fuana na
wane ni raoa nia a John ana oodulana mai
na ensel nia siana.
2 Ma a John ka kedea na doo gi sui na
nia e rikida. Haia, na faarongolaa nae na
baelaa faasia a God ma na mamanaa na
a Jesus Christ e faatainia.
3 Oilakea fuana ni tei na e iidumia na
buka naa, ma ka oilakea laugo fuana ni
tei gera na da rongoa baelaa nae gi faasia
a God, ma gera ka aade sulia na taa gi na
a John e kededa laona buka naa! Sulia si
kada e garangi na haia na doo naa gi ka
dao mai.

Baelaa diana fuana fiu soefaataia gi.

4-5 I nau a John ku kede fuagamu na fiu
bubulutaa gi ana tooa gi na mu manata
mamana ma muka too i fiu fera laona
lolofaa i Asia. Nau ku fooa haia a God
fai nia na fiu aanoedoo na gera too i
naona gula ni gwourua ana initooa nia
ma a Jesus Christ tara gera ka rakediana
ani gamu ma gera ka falea laugo na
fanualama fuagamu. Ana si kada e langi
ua ta doo, a God e too naa. Ma a God ka
too laugo si kada naa. Ma nia ka totoo firi
laugo. A Jesus naa na wane ni faarongo
mamana, ma nia na wane totongenao na
a God e tataea faasia na maea, ma nia
laugo na wane baita gera na aaofia gi ana
molaagali. A Jesus e rakediana fuaga, ma
ana maelana nia ka luke gia faasia na
aade ta'alaa gia gi.
6 A Jesus naa na Aaofia gia, ma nia ka
aalu gia ka hau ana na fataabu gi eeri gia
ka rao fuana a God na Maa nia. Ma fuana
a Jesus Christ si initooa ma na mamanaa
too ka tau! Amen!
7 Aada faasi, nia garangi ka lea mai i
fafona na barobaro gi! Ma na tooa gi
sui tara daka rikia. Ma na tooa baa gi
da labua, tara gera ka rikia laugo. Ma
na tooa gi sui la molaagali tara gera ka
liobukonu ma daka aangi sulia nia. Iiu,
nia e mamana.
8 Ma a Lord God na e rigita ka tasa, nia
e too naa suifetei na doo gi sui, ma nia ka
too ana si kada naa, ma tara ka too firi
laugo. Nia ka haea laugo, <<I nau na Alfa
ma na Omega, na hafalia ma na susuia
ana doo gi sui.>>

Na faataia sulia a Christ.

9 I nau a John na waihaasi gamu sulia
kuka manata mamana ana a Christ iilingi
gamu laugo. Ma gera ka iinokesi nau
iilingi gamu sulia a Christ naa na Aaofia
nau. Sui nau kusi tafi, ma lau ana nau
ku faalamatai gera, iilingi gamu laugo. I
gera ka dumuli nau, ma gera ka aalu nau
laona fe aauaua na gera alangia ana i
Patmos, sulia nau ku ainitalongainia na
baelana a God ma na mamanaa na a Jesus
e faatainia.
10 Sui ana tee maedani uria fooasilana a
Lord, na Aanoedoo Aabu ka faatainia doo
gi fuagu, ma kuka rongoa tee lingee doo
baita, iilingia na lingee bungu, e bae mai
i burigu.
11 Ka urii, <<O kedea na taa naa tara
o rikia, sui oko falea na buka nae fuana
fiu bubulutaa ana tooa gi na gera man-
ata mamana i Efesus, Smirna, Perga-
mum, Taeataera, Sardis, Filadelfia, ma i
Laodisea.>>
12 Ma si kada ku kari aabulo uria
rikilana tei na e faarai fuagu, ku rikia fiu
laeta gi da haungainia ana gold.
13 Haia, ma matangana laeta nae gi,
kuka rikia na doo e aada mala wane, e
ruufia maku ruruu tekwa lea ka dao fafo
aena gi. Haia, na forake ana gold na e too
i maruruuna.
14 Ma na iifuna gi ka kwakwaoa mala
foufou, ma na maana gi ka sina mala eere.
15 Haia, ma na aena gi rikilana e iilingia
barasi na gera narea la eere baita sui ma
gera ka faasinasinaa. Ma na rongolana
lingeena e iilingia ana tataa baita na e
busu.
16 Ma nia ka dau faafia fiu fe bubulu gi
ana bali aba aaolo nia. Haia, na naefe ana
oomea e ala roo bali na e kwalitafa mai

faasia la fakana. Haia, ma na maadarana
ka sinasina baita mala na hato.
17 Ma si kada ku riki nia ana, nau
kuka asi nau faafia na maagu maana aena
iilingia ta wane baa e mae. Ma nia e aalua
na aba aaolo nia faafi nau, ka bae urii,
<<Langi osi mou. I nau naa hafalia ma na
susuia ana doo gi sui.
18 I nau na wane na ku mouria. Sulia
nau ku mae, sui si kada naa nau ku mouri
lau too ka tau ma too ka tau. Ma nau naa
ku initoo usia na maea ma na gula tooa gi
lea ana si kada da mae.
19 Haia, o kedea na doo na o rikia gi na
doo gi na ka dao mai ana si kada nae ma
na doo gi na tara ka dao mai.
20 Haia, na manata aagwa sulia na fiu
fe bubulu na o rikia nau ku dau faafia
ana aba aaolo nau, ma na fiu laeta baa
gi na gera haungaida ana gold nia urii,
na fiu bubulu gi nia na ensel gi na gera
aadasulia na fiu soefaataia gi. Haia, na fiu
laeta gi na gera haungaida ana gold nia na
fiu soefaataia gi ana fiu maefera.>>

Na faarongolaa fuana soefaataia i Efesus.

2

1 Sui na wane ka bae lau urii, <<O kedea
na baelagu fuana na ensel na e aadasulia
na tooa la fera i Efesus na gera manata
mamana, oko kede urii, <I nau na wane
na ku dau faafia na fiu bubulu gi ana aba
aaolo nau, ma kuka liu matangana na fiu
laeta gi ana gold.
2 Nau ku haitamana doo mu iilida gi,
ma nau kuka haitamana na rao rigitalaa
gamu fai nia na gwaromaabelaa gamu gi.
Ma kuka haitamana mu oote gamu ana
tooa ta'a gi, ma muka iilitoona na tooa na
da haea gera na aposol gi ma daka suge
go ada, ma muka haitamada gera da suge.
3 Gamu mu gwaromaabe, ma muka
nonifii sulia ni nau, ma langi musi
makeso ana manata mamanalaa gamu.
4 Haia, tesi doo na nau ku eesi gamu
ana, na e langi musi rakediana naa fuagu
iilingia baa mu iilia i nao.
5 Muka manatatoona na baitalaa ana
rakedianaa gamu ani nau i totongenao,
sui muka asi gamu faasi nau. Haia,
mu oolitai manata faasia na aade ta'alaa
gamu gi, ma muka iilia na doo gi mu iilida
i nao. Lea langi molu si oolitai manata
faasia na aade ta'alaa gamu gi, tara nau
ku lea mai siagamu ma kuka lafua na
laeta gamu faasia na fulia.
6 Haia, tesi doo diana na mu iilia na ku
dooria: mu oote gamu ana aabulolaa ta'a
gera Nikolaitan gi, iilingia nau laugo ku
oote nau ana.
7 So ni tei na e too ana aalinga, nia
ka fafurongoa taa naa Aanoedoo Aabu e
haea fuana na soefaataia gi. So ni tei na
e saitasa, tara nau kuka faalamainia ka
ania fuana ai ana mouria na e take ana
gula na a God e too ana.>>>

Na faarongolaa fuana soefaataia i Smirna.

8 Ma nia ka bae lau urii fuagu, <<O kede
fuana ensel na e aadasulia tooa la fera i
Smirna na gera manata mamana, oko bae
urii, <Nau naa na hafalia ma na susuia
ana doo gi sui, baa ku mae ma ku mouri
lau.
9 Nau ku haitamana na afetaia gamu
gi, ma nau ku haitamana mu siofaa. Sui
langi musi siofaa, ma lau ana mu rikidoo.
Ma nau kuka haitamana laugo na tooa gi
da haea doo ta'a gi suli gamu. Ma gera ka
haea gera ana Jiu gi sui gera langi lau na
Jiu mamana gi, ma gera na tooa a Satan!
10 Langi musi mou ana tesi taa na tara
muka nonifii ana. Sulia a Satan tara ka
iilitoo gamu ma tara ka aalua bali ani
gamu la beu ni kanilaa, ma ana aakwala
maedani na tara muka too ana afetailaa
gi. Haia, muka tasa dongaa ana manata
mamanalaa gamu ani nau, boroi ana gera
ka haungi gamu, ma nau tara kuka falea
na oobi ni gwou ana mouria firi fuagamu.
11 Haia, lea mu too ana aalinga, muka
fafurongoa taa gi na Aanoedoo Aabu e
haea fuana na soefaataia gi. Ni tei gera na
gera saitasa, tara langi gera kasi daotoona
ta fiilaa ana ruana maea.>>>

Na faarongolaa fuana soefaataia i Pergamum.

12 Sui nia ka bae lau urii, <<O kede
fuana ensel na e aadasulia na tooa la
maefera i Pergamum na gera manata
mamana, oko haea, <I nau na wane baa

ku too ana naefe ana oomea baa e ala roo bali.
13 I nau ku haitamana i fai na mu too ana, haia ma i seenae laugo na fuli a Satan e baita ana. Sui boroi ana, mu roosuli nau, ma langi musi mamalo ana manata mamanalaa gamu ani nau si kada baa gera haungia a Antipas see loko si gula Satan e too ana. A Antipas nia na wane e rao diana ana faarongolaa ani nau.
14 Haia, ma aange si doo na mu iilida na kuka eesi gamu ana. Teni tooa ani gamu da lea sulia na faatolomaia a Balaam ua, baa e faatolomaia a Balak uria talailana tooa i Israel haia gera ka aadea doo ta'a gi. Sulia a Balak e aadea na tooa gera ka ania na fanga na da kwaisuusi ana fuana na nunui doo gi fai nia na ooelaa.
15 Haia, nia urinae laugo, teni tooa ani gamu gera ka lea sulia na faatolomaia ta'a gera Nikolaitan gi.
16 Haia, mu oolitai manata na fasia na doo aade ta'alaa gamu gi! Lea langi, ali'ali tara nau ku lea mai kuka firu fai nia tooa nae ana naefe ana oomea na e hagatafa mai faasia na fakagu.
17 Haia, lea mu too ana aalinga gi, muka fafurongoa taa naa Aanoedoo Aabu e haea fuana na soefaataia gi. So ni tei gera na da saitasa, tara kuka falea bali ana fanga haufinilaa na da alangia ana mana. Ma tara kuka falea laugo fuada na fou kwakwao na gera kedea si hata faalu i fafona, na e langi ta wane kasi haitamana, taifilia go ni tei na tara e ngalia.>>>

Na faarongolaa fuana soefaataia i Taeataera.

18 Ma nia ka bae lau urii fuagu, <<O kede fuana na ensel na e aadasulia na tooa la fera i Taeataera na gera manata mamana, oko haea, <Nau naa na Wela nia a God. Na maagu gi e kwesu mala eere, ma na aegu gi ka sinasina mala na barasi da faasinasinaa.
19 Nau ku haitamana taa gi na mu aadea. Ma nau ku haitamana na rakedianalaa gamu ma na fiimamanalaa gamu ma na raolaa gamu ma na gwaromaabelaa gamu. Haia, ma kuka haitamana taa gi na mu aadea ana si kada nae e oro ka liufia taa gi na mu aadea ana si kada e sui naa mai.
20 Haia, ma si doo naa na nau kusi dooria: Mu faalamainia na geni hatana ni Jesabel ka faatolomai. Nia haea hasa a God e fale nia uria baelaa, sui nia suge go ana. Nia e faagaroa na tooa ni raoa nau gi, ana na faatolomailada ana maluta ana ooea ma na anilana fanga na gera kwaisuusi ana fuana nunui doo gi.
21 Haia, ma ni nau ku falea si kada fuana geni baa haia ka oolitai manata faasia doo fualangaa nia gi, sui ma nia langi kasi dooria go oolitai manatalaa go faasia doo fualangaa nia gi.
22 Nia urinae, tara nau kuka ui ani nia la iifitai na nia fai nia ni tei gera na da ooe fai nia, tara gera ka nonifii baita. Haia, nau tara kuka aadea si doo nae lea langi gera kasi oolitai manata faasia na aadelaa ta'a gera nae da aadea fai nia na geni naa.
23 Ma tara kuka haungia na fafurongo nia gi laugo, haia na tooa gi sui na da manata mamana ani nau, gera ka haitamana i nau na wane ku haitamana manatana tooa gi sui fai nia na kwaidooria gera gi. Ma tara kuka duu fuana tooa gi sui uria na gera da aadeda, na doo diana gi ma na doo ta'a gi.
24 Haia, bali amolu na molu too i Taeataera langi molu si lea sulia na faatolomailaa ta'a naa, ma langi musi faalamai gera uria faatolomailaa fuagamu na doo gi na gera alangia ana doo aagwa a Satan gi. Nia naa, nau laugo langi kusi falea ta afetaia lau fuagamu.
25 Ma tesi doo go naa, lea doo muka dau ngasi ana taa gi na mu too naa ana, lea ka dao ana si kada nau ku ooli lau mai.
26 Haia, ma ni tei gera na da saitasa ma daka tasa dongaa ana roolaa sulia na kwaidooria nau gi lea ka dao ana i'isilana, tara kuka falea na babaitaa usia na fera gi,
27 iilingia na Maa nau e falea fuagu. Ma tara gera ka baita usia na fera gi ana rigitaa, ma langi ta wane haia so ka bobola uria na ngengelaa gera.
28 Ma tara kuka falea laugo na bubulu na e tala i ubongi fuada.
29 Haia, lea molu too ana aalinga gi, molu ka fafurongoa taa naa na Aanoedoo Aabu e haea fuana na soefaataia gi.>>>

Na faarongolaa fuana soefaataia i Sardis.

3

1 Ma nia ka bae lau urii fuagu, <<O kekede fuana na ensel na e aadasulia na tooa la fera i Sardis na gera manata mamana, oko haea, <I nau na wane na ku too ana na fiu aanoedoo a God ma na fiu bubulu gi. Nau ku haitamana taa gi na mu aadeda. Haia, na tooa gi da haea mu ngalia sui naa na mouria firi, sui na raolaa gamu gi e faatainia langi musi too ua ana mouria firi.

2 Gamu mu iilingia tooa da teo. Muka aada, eeri muka faarigitaa na fiima-manalaa gamu gi ani nau, aata ka mae. Sulia nau ku daotoona si taa gi na mu iilida langi kasi o'olo teefou i maana a God nau.

3 Langi molu si manata buro ana taa gi na gera faatolomai gamu ana gi i nao, ma muka roosulida, ma muka oolitai manata faasia na aade ta'alaa gamu gi. Sulia lea langi musi aadaada, nau tara ku lea mai siagamu iilingia ta wane bebeli baa ana si kada langi musi haitamana tara nau kuka dao mai ana.

4 Haia, ma aange iimola ani gamu tooa i Sardis gi na mu aadasulia na maku gi ka faalu ua, tara muka lea fai nau, ma muka ruufia na maku kwakwaoa gi, sulia mu faorana.

5 Ma ni tei gera na da saitasa, tara gera ka ruufia maku kwakwaoa gi, ma na hatada tara langi kusi lafua faasia na buka ana mouria. I naona Maa nau ma na ensel nia gi, tara kuka haea gera na tooa nau gi.

6 Haia, lea mu too ana aalinga gi, muka fafurongo taa gi naa na Aanoedoo Aabu e haea fuana na soefaataia gi.>>>

Na faarongolaa fuana soefaataia i Filadelfia.

7 Sui nia ka bae lau urii fuagu, <<O kekede fuana ensel na e aadasulia tooa la fera i Filadelfia na gera manata mamana, oko haea, <I nau na wane ku aabu ma kuka bae mamana. Nau ku too ana na kii baa a David na aaofia e too ana i nao ua mai. Ma si kada ku ifingia na maa, e afetai fuana ta wane ka bilakea. Ma si kada ku bilakea na maa, e afetai so ta wane ka ifingia.

8 Nau ku haitamana taa gi na molu iilida, ma kuka haitamana molu too ana mamanaa to'ou. Ma molu ka lea sulia na baelagu gi, ma langi molu si makeso ana fiimamanalaa gamu gi ani nau. Haia, nau ku ifingia naa na maa fuagamu eeri gamu ka ruu mai, ma afetai fuana ta wane haia so ka bilakea.

9 Haia, ma na tooa na gera haea gera na tooa i Jiu gi, ma gera ka suge sulia gera tooa a Satan, nau tara ku aadea gera ka faa'initoo gamu hai gera ka haitamana nau ku rakediana fuagamu.

10 Ma sulia mu roosulia na kwaieresia nau ana tasa dongaalaa, tara kuka aada-suli gamu si kada ana afetailaa gi tara ka dao mai laona molaagali uria iilitoolana tooa gi sui.

11 Langi si tau, tara nau ku ooli mai. Muka dau ngasi ana na doo gi na mu too ana, aata ta wane ka belia na kwaiaraa na tara ku falea fuagamu.

12 Ma ni tei gera na da saitasa, tara nau ku aalu nia ana baefungu ana Beu Aabu a God nau, ma langi nia kasi idu faasia. Ma nau tara kuka kedea laugo na hatana a God nau ana na nonina, ma na hatana fera baita nia a God nau, na Jerusalem faalu na tara ka sifo mai faasia a God i langi. Ma tara nau kuka kedea laugo na hata faalu nau ana na nonina.

13 Haia, lea mu too ana aalinga gi, muka fafurongoa na taa gi na Aanoedoo Aabu e haea fuana na soefaataia gi.>>>

Na faarongolaa fuana soefaataia i Laodisea.

14 Sui nia ka bae lau urii fuagu, <<O kede fuana na ensel na e aadasulia na tooa la fera i Laodisea na gera manata mamana, oko haea, <I nau na wane na gera alangi nau ana Amen. I nau kusi mamalo ana ainitalolaa ana baelaa mamana gi sulia a God. Ma i nau laugo na gwoufutana ana na doo gi sui na a God e haungaida.

15 Nau ku haitamana na doo gi na mu iilida, ma kuka haitamana laugo gamu langi musi gwagwaria ma langi musi ago'ago go. Ma i nau ku dooria muka

ruana fai nau ma langi muka maalimaea
fai nau.
16 Haia, ma sulia langi molu si iilingia
na kafo na e gwaria ma langi kafo na e
ago'ago urinae, tara nau ku ngisutai gamu
faasia na fakagu.
17 Haia, gamu mu haea muka rikidoo
ma muka todadoo ma langi musi dooria
na lau tesi doo sulia na doo gi sui mu too
naa ana. Haia, ma langi musi haitamana
go na mu siofaa ana manata mamanalaa,
ma muka iilingia na tooa maa rodo ma
daka talu.
18 Nia naa, nau ku haea fuagamu lea
doo molu ka folia na gold na da faafaalua
ana eere siagu, eeri muka rikidoo ma-
mana. Ma muka folia laugo na maku
kwakwaoa gi, aata muka idaa sulia na mu
aukama. Ma muka folia laugo na gwai
uria uusulana na maamiu ana, haia muka
aada diana.
19 Ma na tooa gi na ku rakediana fuada,
lea gera ka iilia doo ta'a, nau ku haita-
mana kuka ngatafida ma kuka falea na
kwaelaa fuada. Nia naa, muka oolitai
manata faasia na aade ta'alaa gamu gi,
ma muka iilia na doo diana gi.
20 Aada fasi, nau ku take buira baba ana
maa ana luma gamu gi, ma kuka kidikidi.
Lea so ta wane ka rongo nau ma ka ifi
fuagu, nau tara kuka ruu mai luma nia
siana ma tara kuka fanga oofu fai nia.
21 Haia, ma so ni tei na e saitasa, nau
tara kuka falea na rigitaa uria gwourulaa
fai nau si kada kuka gwouru ana si gula
ni gwourulaa ana initooa, iilingia nau ku
saitasa ma kuka gwouru naa fai nia na
Maa nau ana si gula ni gwourulaa nia.
22 Haia, lea mu too ana aalinga gi, muka
fafurongoa taa naa na Aanoedoo Aabu e
haea fuana na soefaataia gi.>>>

Na lifu ni gwourua ana initooa i langi.

4

1 Sui i nau ku aada, ma ku rikia tee
maa i langi e ifi. Ma na lingee doo na ka
bae fuagu i nao iilingia na bungu, ka bae
lau urii, <<O raa mai i seegi, haia kuka
faatainia fuamu na doo gi tara ka dao mai
i buri.>>
2 Ma ana si kada nae ua go, na Aanoe-
doo Aabu ka talai nau, ma ku too na agu
i langi. Ma nau ku rikia tee si gula ni
gwourua ana initooa ma tee wane na e
gwouru i fafona.
3 Ma na maana e iilingia ana na fou
sinasina gi na da alangia ana na daspa
ma na karnelian. Ma na fula'aro ka too
galigalia si gula ni gwourua nae. Haia, na
fula'aro nae e aada mala na fou sinasina
da alangia ana na emerald.
4 Ma galigalia na wane na e gwouru
si gula nae ni gwourua ana initooa, roo
aakwala ma fai gula ni gwourua gi ana
initooa na e too i seenae. Ma roo aakwala
ma fai wane baita gi na da gwouru i
fafona na gula nae gi ni gwourua, ma gera
ka oofi ana maku kwakwaoa gi, ma na
eregwou ana na gold i keteda.
5 Ma na sinamaaru ka sina ma na lingee
doo baita gi ma na kukuru ka talo mai
faasia na gula nae gi ni gwourulaa ana
initooa. Ma na fiu kwesu ka kwesu i
seenae i nao ana na gula ni gwourua ana
initooa. Ma na fiu kwesu nae gi naa na
fiu aanoedoo nia a God gi.
6 Ma i nao laugo ana na gula ni gwourua
ana initooa, tee doo iilingia na aasi ana
gilasi ma ka folaa asianaa e too laugo i
seenae.

Ma na fai doo momouri gi na gera too
ana maa e doo oro galigalida i nonida
teefou, da too galigalia na gula nae ni
gwourua ana initooa.
7 Na eetana doo momouri e aada ana
mala na lion. Ma na ruana doo ka aada
ana mala na bulumakau. Ma ooluna doo,
na maana aada ana mala na maana wane.
Ma na faina doo ka aada ana mala na
nooabu na e lofo.
8 Na fai doo momouria nae gi da too sui
go ana oono kukubae doo gi, ma na maa
doo oro gi sui go na e too i noida, i maada
ma i farana kukubae doo gi. Ma ana fe
hato gi ma ana fe rodo, langi dasi mamalo
go ana nguulaa daka urii, <<Aabu, aabu,
aabu a Lord God tofungana mamana. I
nia e too ua naa mai i nao, ma ka too ana
si kada nae, ma ka too ana si kada na e
nia ua mai.>>
9 Si kada na fai doo momouri naa gi da
nguulia na nguu naa gi ana faa'initoolaa

ma na faabaitalaa ma na tangolaa fuana
na wane na e totoo firi na e gwouru i
fafona si gula ni gwourua ana initooa,
10 na roo aakwala ma fai wane baita baa
gi daka boururu i maana aena na wane na
e totoo firi na e gwouru i fafona si gula ni
gwourua ana initooa. Ma gera ka aalua
na eregwou gera gi i aano i nao ana si gula
ni gwourua nae ana initooa, ma daka bae
urii,
11 <<A God ma Lord gami, i oe o faorana
uria na ngalilana na taloa ma na babaitaa
ma na mamanaa, sulia ni oe o haungainia
na doo gi sui. Ma sulia na kwaidooria
oe naa na doo gi sui daka too ma daka
mouri.>>

Na e'ere doo.

5

1 Sui nau ku rikia tee e'ere doo na
da kede roo bali ana, ma daka faama-
malafooa ana na fiu si mamalafooa gi ana
na e'ere doo nae. Na wane na e gwouru
ana si gula ni gwourua ana initooa, nia
dau ana e'ere doo nae lao aba aaolo nia.
2 Ma ku rikia tee ensel na e rigita
asianaa, ma nia ka bae baita ka urii,
<<Ni tei naa o'olo eeri nia e faorana uria
lafulana na fiu mamalafooa naa gi ma ka
ifingia na e'ere doo naa?>>
3 Sui, langi dasi rikia ta wane i langi
ma langi la molaagali ma langi i farana
na molaagali hai so ka bobola fai nia na
ifingilana na e'ere doo nae hai ka aada i
laona.
4 Ma i nau ku aangi asianaa, sulia langi
dasi daotoona ta wane hai ka faorana
uria na ifingilana na e'ere doo nae ma na
aadalaa i laona.
5 Sui, tee wane ana na wane baita gi e
bae ka urii fuagu, <<Langi osi aangi. Aada
oko rikia na Lion ana kwalafaa David ma
a Juda. Nia e saitasa naa, ma ka bobola
uria na lafulana na fiu mamalafooa gi ma
na ifingilana na e'ere doo naa.>>
6 Sui nau kuka rikia tee gale Sipsip
e take ana initoona si gula ni gwourua
nae, ma na fai doo momouri gi ma na
wane baita gi daka too galigalia. Ma nau
ku rikia laugo na doo maala gi na gera
haungi ana i nao. I nia e too ana fiu
kokonae doo gi ma na fiu maa gi. Haia,
na fiu maa nae gi naa na fiu mangoedoo a
God gi na e falea uria la molaagali loulou.
7 Ma na gale Sipsip nae e dao ma ka
ngalia na e'ere doo baa faasia na bali aba
aaolo nia na wane nae e gwouru ana si
gula ni gwourua nae.
8 Ma si kada nia e ngalia ana na e'ere
doo nae, na fai doo momouria nae gi ma
na roo aakwala ma fai wane baita nae gi
daka boururu i aano maana aena na gale
Sipsip nae. Ma i gera sui go daka dau ana
na doo ni kiilana na da alangia ana na
harp gi, ma daka dau ana teu ana gold
gi na e fungu ana na ai momoko gi uria
suungilana. Haia, ma na hasu faasia na
ai momoko nae gi naa na fooalaa gera na
tooa gi na da manata mamana ana Christ.
9 Ma gera ka nguulia tee fe nguu faalu
daka urii, <<I oe o faorana oko ngalia na
e'ere doo ma oko lafua na mamalafooa
ana gi. Sulia gera haungi oe, ma na
kwaisuusilaa ana mourilamu e duu fuana
a God usia na tooa gi ana na aebara gi sui
ma na baelaa e'ete gi sui ma na aefera gi
sui.
10 I oe o aaluda ana initooa ana fataabu
gi uria na raolaa fuana a God gia. Ma gera
tara daka baita la molaagali.>>

11 Ma i nau ku aada lau, ma kuka
rongoa na nguulaa na ensel oro gi. I gera
oro asianaa, da tooni gi ma na mola gi.
Da take galia na gula nae ni gwourua ana
initooa ma na fai doo momouri baa gi ma
na wane baita gi.
12 I gera da nguu baita daka urii, <<Na
gale Sipsip na da haumaelia, e faorana
uria na ngalilana na mamanaa ma na
todadoo ma liotooa ma na rigitaa ma na
babaitaa ma na initooa ma na baelafea!
>>
13 Sui ma ku rongoa na doo momouri gi
sui i langi ma la molaagali ma i farana
na molaagali ma i laona na aasi, gera
sui da nguu daka urii, <<Na baelafea ma
na babaitaa ma na initooa ma na rigitaa
totoo firi fuana wane na e gwouru ana si
gula ni gwourua ana initooa ma fuana na
gale Sipsip.>>
14 Ma na fai doo momouri gi da oolisia
daka urii, <<E mamana.>> Ma na wane
baita gi daka boururu i aano ma daka

fooasi daaro.

Na mamalafooa gi.

6

1 Sui i nau ku rikia na gale Sipsip nae e ifingia eetana mamalafooa ana na fiu mamalafooa gi. Ma nau ku rongoa tee doo ana fai doo momouri baa gi ka bae ana lingee doo naa e iilingia na kukuru ka urii, <<O lea mai!>>
2 Ma i nau ku aada, ma ku rikia tee hosi kwakwaoa. Ma na wane na e tae i fafona, e dau ana tee taumae. Ma gera ka falea na eregwou fuana. Ma nia e lea uria na saitasalaa iilingia ta ramo.
3 Sui na gale Sipsip nae ka ifingia ruana mamalafooa, ma nau ku rongoa na ruana doo momouria ka bae urii, <<O lea mai! >>
4 Ma tee hosi kekeroa ka hagatafa mai. Ma na wane na e gwouru i fafona, gera ka falea tee naefe baita fuana, ma ka too ana na rigitaa uria na faafirulana tooa gi la molaagali, hai na tooa gi daka haumaeli gera kwailiu.
5 Sui na gale Sipsip nae ka ifingia ooluna mamalafooa, ma nau ku rongoa na ooluna doo momouri ka bae urii, <<O lea mai!>> Ma ku aada, ma ku rikia tee hosi boboraa. Ma na wane na e gwouru i fafona, e dau ana tee doo ni olotoolaa na gululaa.
6 Sui nau ku rongoa tee lingee doo e bango mai i matangana na fai doo momouri nae gi ka urii, <<Gera faafoli ana fanga gi uria malefo baita! Ma langi osi nagaa na gwai ma na waen!>>
7 Sui na gale Sipsip nae ka ifingia na faina mamalafooa, ma nau ku rongoa na lingeena na faina doo momouri ka bae urii, <<O lea mai!>>
8 Ma i nau ku aada, ma ku rikia tee hosi rafurafua, ma na hatana na wane na e gwouru i fafona naa na Maea, ma si Gula uria na Maea ka lea i buira. Ma gera ka falea si initooa fua daaro usia faina na bali ana na molaagali uria haumaelilana iimola gi ana firua ma fioloa ma mataia ma na doo kwasi gi la molaagali.
9 Ma si kada na gale Sipsip e ifingia na limana mamalafooa, nau ku rikia na mangona tooa na da haungida sulia da tasa dongaa fai nia na ainitalo ana Baelana a God ma na Faarongolaa Diana. I gera da too go ada i farana na fuliere.
10 Ma gera rii baita daka urii, <<Lord tofungana mamana ka tasa, i oe o aabu ma oko mamana. I aangita na oko ketoa ana tooa la molaagali ma oko duuda sulia da haungi gami?>>
11 Ma gera ka falea na maku tekwa kwakwaoa gi sui go fuada, ma daka haea fuada hai gera ka kwaimaasi to'ou fasi, lelea na wane ni rao kwaimaani gi ma na wane manata mamana gi, daka haungida laugo, iilingia gera haungida.
12 Sui ku rikia na gale Sipsip baa ka ifingia oonona mamalafooa, ma na aan-uanu baita ka liu, ma na hato ka hau ana rorodoa iilingia ta maku bubulua, ma na sinali ka hau ana kekeroa iilingia na abu.
13 Ma na bubulu gi ka asia mai la molaagali iilingia na fufuana ai gi da asia faasia na ai gi si kada na ooru baita e geloda.
14 Ma la mamangaa ka iilingia na ere doo da lukumia. Ma na tolo gi sui ma na aauaua gi sui ka idu faasia fulida.
15 Sui na aaofia gi la molaagali ma na wane baita gi, ma na wane baita gera gi wane ana oomea gi, ma na wane rikidoo gi ma na wane rigita gi, ma na tooa gi sui na da rao o'oni, ma na tooa sulitalaa gi, daka mou daka aagwa laona na ora kokorefou gi ma i farana fou gi gwouna tolo gi.
16 Ma gera ka rii fuana na tolo gi ma na fou gi daka urii, <<Molu asi gomolu mai faafi gemelu ma molu ka haufini gemelu faasia maana na wane na e gwouru ana si gula ni gwourua ana initooa. Ma molu ka haufini gemelu faasia naa rakehasua nia na gale Sipsip.
17 Sulia fe dani baita ana na rakehasua daaro e dao naa, ma e langi ta wane hasa ka bobola uria takelaa usia.>>

Na 144,000 tooa gi i Israel.

7

1 Sui nau ku rikia fai ensel gi da take ana fai susui molaagali gi, ma gera lui na

fai ooru gi ana molaagali, eeri na ooru ka
langi si oorufia na molaagali ma ka langi
si oorufia na aasi ma ka langi si oorufia
ta ai.
2 Ma i nau ku rikia tee ensel lau ka tae
mai faasia i taelana hato, ma ka ngalia
mai na mamalafooa nia God momouri.
Ma ka rii baita fuana fai ensel nae gi,
na a God e falea na rigitaa fuada uria
labasilana na molaagali fai nia na aasi.
3 Ma ka bae urii, <<Langi molu si
labasia ua na molaagali ma na aasi ma na
ai gi, lelea golu ka kedea na mamalafooa
i maadarada tooa rao nia gi a God gia.>>
4 Ma gera ka faarongo nau ana fita
iimola gi na gera kedea na mamalafooa
naa a God i maadarada, e urii: tee talange
ma fai aakwala ma fai tooni, ma gera na
faasia na aakwala ma roo kwalafaa gi ana
tooa i Israel gi.
5 Faasia kwalafaa a Juda, tee aakwala
ma roo tooni iimola. Faasia kwalafaa a
Ruben, tee aakwala ma roo tooni iimola.
Faasia kwalafaa a Gad, tee aakwala ma
roo tooni iimola.
6 Faasia kwalafaa a Asa, tee aakwala
ma roo tooni iimola. Faasia kwalafaa a
Naftali, tee aakwala ma roo tooni iimola.
Faasia kwalafaa a Manase, tee aakwala
ma roo tooni iimola.
7 Faasia kwalafaa a Simion, tee aakwala
ma roo tooni iimola. Faasia kwalafaa a
Livae, tee aakwala ma roo tooni iimola.
Faasia kwalafaa a Isakar, tee aakwala ma
roo tooni iimola.
8 Faasia kwalafaa a Sebulun, tee aak-
wala ma roo tooni iimola. Faasia
kwalafaa a Josef, tee aakwala ma roo
tooni iimola. Faasia kwalafaa a Benjamin,
tee aakwala ma roo tooni iimola.
9 I buira, nau ku aada, ma ku rikia tee
figua baita, na langi ta wane kasi bobola
naa fai nia na iidumilana. Ma i gera da
lea mai faasia na aebara gi sui ma na fera
gi sui ma na baelaa e'ete gi sui, ma daka
take i nao ana si gula ni gwourua ana
initooa ma i naona gale Sipsip nae. Ma
daka ruufia na maku kwakwaoa tekwa gi
ma daka dau ana abe niniu gi.
10 Ma gera da rii baita daka urii, <<Na
mouria e lea mai faasia a God gia na
e gwouru ana si gula ni gwourua ana
initooa ma faasia laugo na gale Sipsip.>>
11 Ma na ensel gi sui da take galigalia si
gula ni gwourua naa ana initooa ma na
wane baita gi ma na fai doo momouria
gi. Ma gera ka bourure i naona si gula ni
gwourua nae, ma gera ka fooasia a God,
12 daka urii, <<Nia mamana! Na bae-
lafea ma na initooa ma na liotooa ma na
tangolaa ma na babaitaa ma na mamanaa
ma na rigitaa, na doo nae gi na doo fuana
a God gia na ka tau firi! Nia mamana.>>
13 Ma tee wane ana wane baita nae gi e
ledi nau ka urii, <<Ni tei gera naa da oofi
ana maku kwakwaoa naa gi, ma gera ka
lea mai faasia i fai?>>
14 Ma nau ku oolisia ku urii, <<I nau ku
lalafusia. Ni oe na naa o haitamana.>>
Ma nia ka bae urii fuagu, <<Na tooa naa
gi naa na tooa gi da liu mai i laona na
iinokesilaa baita, ma daka too diana go
ana. I gera ka saufia na maku tekwa gera
gi ma gera ka faakwakwaoa ana na abuna
na gale Sipsip.
15 Nia naa daka take i naona si gula ni
gwourua nia a God, ma daka rao fuana
i laona Beu Aabu nia sulia dani ma na
rodo. Ma a God na e gwouru ana si gula
ni gwourua nae, ka aadasuli gera.
16 Ma e afetai lau daka fiolo ma langi
daka maeligwou, ma langi ta hato ago'ago
langi ta doo ago'ago ka harangi gera.
17 Sulia na gale Sipsip na e too i fafona si
gula ni gwourua ana initooa, ka aadasuli
gera. Ma nia ka talai gera uria na kafo
busu gi ana mouria. Ma a God ka uusua
na kafona maada.>>

Na fiuna mamalafooa.

8

1 Si kada na gale Sipsip e ifingia na fiuna
mamalafooa, i langi ka aaroaro sulia si
kade hato kukuru.
2 Sui nau ku rikia na fiu ensel gi na da
take i naona a God, ma gera ka falea na
fiu bungu gi.
3 Ma tee ensel lau na e too ana na
karao ana gold uria na suungilana na ai
momoko i laona, e dao ma ka take i siana
na fuliere. Ma gera ka falea ai momoko
oro gi ni suungilana fuana eeri ka aalua
fai nia na fooalaa gera tooa a God gi sui i

fafona na fuliere ana gold na e too i naona
gula ni gwourulaa nae.
4 Ma na hasu faasia na ai momoko nae
gi, ka raa i langi fai nia na fooalaa gera na
tooa a God, faasia na abana na ensel nae
na e take i naona a God.
5 Sui na ensel nae ka ngalia na karao
nae, ma ka faafungua ana na eere faasia
fuliere, ma ka ui ania mai fafona molaa-
gali. Ma na kukuru ma na lingee doo
baita gi ka talo mai, ma na sinamaaru ka
sina ma na aanuanu ka liu.

Na bungu gi.

6 Sui na fiu ensel nae gi daka aade aagau
naa uria na uufilana na fiu bungu nae gi
da dau ana.
7 Ma eetana ensel e uufia na bungu nia,
ma na lagwabuu ana uuta na e iilingia na
fou gi ma na eere dolali fai nia abu, e aru
mai fafona na molaagali. Ma ka harufia
na tee ooluna bali ana molaagali ma na ai
gi ma na laua gi sui i laona.
8 Sui na ruana ensel ka uufia na bungu
nia, ma tee doo iilingia ta tolo baita ka
haru, da ui ania mai uria la aasi. Ma tee
ooluna bali ana na aasi ka hau ana abu.
9 Ma tee ooluna bali ana doo momouri
gi la aasi daka mae, ma tee ooluna bali
ana faka gi ka tagalangaida.
10 Sui na ooluna ensel ka uufia na
bungu nia, ma tee fe bubulu baita e
iilingia ta kwesu, e asia mai faasia la
mamangaa ma ka asia faafia tee ooluna
bali ana na kafo baita gi ma na gala kafo
busu gi.
11 Haia, na hatana bubulu nae na
<<Bubulo>>. Ma tee ooluna bali ana na
kafo gi ka hau ana bubulo, ma na tooa
oro gi daka mae ana gwoufilana na kafo
nae gi sulia da bubulo.
12 Sui na faina ensel ka uufia na bungu
nia, ma tee ooluna bali ana na hato ma
na sinali ma na bubulu gi ka mae, haia
tee ooluna bali ana folaalaa ka langi naa.
Ma tee ooluna bali ana fe hato ka langi si
dani naa ma tee ooluna bali ana fe rodo
ka urinae laugo.
13 Sui i nau ku aada, ma ku rongoa tee
nooabu e lofo la mamangaa e rii baita
ka urii, <<Na ta'alaa, na ta'alaa! Tara ka
ta'a asianaa fuana tooa gi sui na da too
la molaagali, si kada na oolu ensel gi da
uufia ana bungu gera gi ma na lingee doo
ka talo mai.>>

9

1 Sui na limana ensel ka uufia na bungu
nia, ma ku rikia fe bubulu na e asia mai
uria la molaagali, da falea na kii ana na
kilu na e langi ta boro ana fuana bubulu
nae.
2 Sui na bubulu nae ka ifingia naa na
kilu nae, ma na hasu ka hagatafa mai ma
ka tae mai iilingia hasuna ta eere baita.
Ma na hato ma la mamangaa ka rorodoa
ana na hasu na e hagatafa mai faasia na
kilu nae.
3 Sui na siko oro gi daka hagatafa mai
faasia na hasu nae, ma daka lea mai
la molaagali, ma daka ngalia na rigitaa
iilingia na rigitalana na fafari gi.
4 Ma daka haea fuana na siko nae gi
langi dasi labasia na laua gi ma langi ta
ai ma langi tee si doo na e tae fafo gano.
Haia, ma na tooa na langi dasi too ana
mamalafooa nia a God i maadarada naa,
na siko gi daka bobola uria falelana na
fiilaa fuada.
5 Ma langi dasi faalamainia na siko nae
gi hai ka haumaelia ua na tooa nae gi, ma
da faalamainia hai daka falea go ada fiilaa
fuada sulia lima fe sinali. Haia, na fiilada
e iilingia na fafari e alea wane.
6 Ma sulia lima fe sinali nae gi, na tooa
nae gi tara daka nani uria maea, ma langi
dasi daotoona. Ma daka doori mae, ma na
maea ka tafi faasi gera.
7 Na siko nae gi, na rikilada e iilingia na
hosi gi na da aade aagau eeri na wane gi
da tae uria na firua. Ma na maada e aada
iilingia na maana na wane gi, ma gera ka
haingia na doo gi iilingia na eregwou ana
gold i keteda.
8 Ma na iifuda ka iilingia na iifuna geni
gi, ma na lifoda ka iilingia na lifona na
lion gi.
9 Ma na doo iilingia na rebe doo gi
ana halo na e too i maruruuda. Ma na
lingeena na kukubada e iilingia ana na
lingeena baita na hosi oro gi da lafia na
doo gi ni taelilana gi uria na firua.
10 Ma daka too ana na kikiuda ma na
doo ni susulaa gi iilingia na doo ana na

fafari gi. Ma na kikiuda uria faafiilana
tooa gi sulia lima fe sinali.
11 Ma na aaofia gera naa na ensel na
e baita usia na kilu liu, ma na hatana
ana baelaa i Hebru naa na a Abadon, ma
baelaa i Grik daka alangia ana a Apolion.
Ma si hata nae gi na malutana naa <<Na
wane na e faafunui doo.>>
12 Na eetana si ta'alaa e sui naa, ma ta
roo si ta'alaa aai e nia ua mai.

Na oonona na bungu.

13 Na oonona ensel e uufia na bungu
nia, ma i nau ku rongoa tee si lingee doo
e talo mai faasia na fai susui doo gi ana
si fuliere na da haungainia ana gold na e
too i naona a God.
14 Ma na lingee doo nae ka bae urii
fuana na oonona ensel na e too ana bungu
ka urii, <<O lukea na fai ensel gi na da
kani faafida i ninimana na kafo baita na
i Iufretes.>>
15 Ma nia ka lukea na fai ensel nae gi da
aade aagau i seenae uria si kada nae, hai
daka haumaelia tee ooluna bali ana tooa
gi.
16 Ma i nau ku rongoa fita wane ana
oomea gera gi na da tae i fafona hosi: e
dao ana na roo talange molee wane.
17 Ma ana faataia nae fuagu, nau ku
rikia na hosi gi, ma na wane gi na da
tae fafoda da haingia na rebe doo gi
maruruuda. Ma na rebe doo nae gi e
kekeroa iilingia na eere, ma ka bulua
iilingia si fou na da alangia ana na safaea
ma ka gogoaa iilingia na sulfa. Ma na
ketena hosi gi da iilingia na ketena lion
gi. Haia, na eere ma na hasu fai nia na
sulfa na e haga mai faasia na fakada.
18 Ma na ta'alaa nae gi ka haumaelia na
ooluna bali ana tooa gi la molaagali, ana
na eere ma na hasu ma na doo sulfa na e
haga mai faasia na fakada.
19 Sulia na rigitalana na hosi nae gi e nia
ana na fakada ma na kikiuda. Na kikiuda
e iilingia na loi gi na e too ana gwouda, ma
daka faafiia na tooa gi ana na kikiuda.
20 Ma na tooa aai gi na da oore ma na
ta'alaa gi langi kasi haumaeli gera, langi
dasi aabulo e'ete faasia na taa gi na gera
haungainia i talada. Sulia langi dasi too
faasia na fooasilana na aanoedoo ta'a gi,
ma na nunui doo gi na da haungaida ana
gold ma na silva ma na brons ma na fou
ma na ai. Ma na doo nae gi, e langi dasi
bobola uria aadalaa ma langi rongolaa
ma langi falilaa.
21 Ma na tooa nae gi langi dasi oolitai
manata go faasia na hauwanelaa ma na
raolaa fuana aagalo ta'a gi ma na ooelaa
ma na belilaa.

Na ensel fai nia na e'ere doo to'ou.

10

1 Sui i nau ku rikia tee ensel rigita lau
e sifo mai faasia i langi. Nia oofi ana si
barobaro, ma na fula'aro ka too galia na
ketena, ma na maana ka iilingia na hato,
ma na roo aena gi ka iilingia ta roo bae
fungu gi ana eere.
2 Ma nia ka dau ana na e'ere doo to'ou
na da ifingia i abana, ma ka uri i fafona
na aasi ana na bali ae aaolo nia, ma na
bali ae mouli nia ka uri ana fafona hae
gano.
3 Ma ka rii ana riilaa baita iilingia
ngongorolana na lion gi. Ma buira nia
rii sui, na fiu kukuru daka oolisia ana
waligilaa.
4 Ma si kada na fiu kukuru nae gi e bae,
nau ku aade aagau uria kedelaa na baelaa
gera, ma ku rongoa tee lingee doo bae
mai faasia i langi e bae urii, <<Langi osi
haea fuana ta wane ana si doo baa gi na
fiu kukuru baa gi da haea, ma langi osi
kededa.>>
5 Sui na ensel na ku rikia e take fafona
na aasi ma na hae gano, ka uua na bali
aba aaolo nia i langi.
6 Ma ka bae aalangai ana na hatana a
God na e totoo firi ma ka haungainia na
langi ma na doo gi sui na da too i laona,
ma na molaagali ma na doo gi sui na da
too i laona, ma na aasi ma na doo gi sui
na da too i laona. Ma ka bae urii, <<Ka
langi naa ta faataulana.
7 Ana si kada na fiuna ensel e uufia na
bungu nia, na manatalaa aagwa nia a God
ka dao naa mai, iilingia baa nia e faatalo
sui naa mai ana fuada na wane ni rao nia
gi na profet gi.>>
8 Sui na lingee doo na ku rongoa i nao
e bae fuagu faasia i langi ka bae lau urii,

<<O lea kou, oko ngalia na e'ere doo na e ifi i abana na ensel na e take i fafona na aasi ma na hae gano.>>

9 Ma ku lea, ma kuka gania na ensel nae hai ka falea e'ere doo to'ou nae fuagu. Ma nia ka bae urii fuagu, <<O ngalia, oko ania. Tara ka mamasia i fakamu iilingia na wewedua, sui tara ka afaea na rakemu.>>

10 Ma nau ku ngalia na e'ere doo to'ou nae faasia na abana na ensel nae, ma kuka ania. Na ainitoolana e mamasia i fakagu iilingia na wewedua. Sui, si kada ku ookomia kou, ka afaea naa rakegu.

11 Sui daka bae urii fuagu, <<I oe oko ainitalo lau ana na faarongolaa nia a God sulia na tooa oro gi ma na fera oro gi ma na baelaa oro gi ma na aaofia oro gi.>>

Na roo wane faamamana gi.

11

1 Sui daka falea tee baebae ai ni olo-toolaa fuagu, ma daka bae urii, <<O lea, oko olotoona na Beu Aabu a God ma na fuliere, ma oko eetamia na tooa gi na da fooa i seenae.

2 Haia, ma langi osi olotoona kade Beu ana labata i maa, sulia da falea naa fuana tooa na langi dasi Jiu gi. Ma tara i gera ka lea mai, daka uuri faafia na fera baita aabu sulia fai aakwala ma roo fe sinali.

3 Ma tara nau ku falea na roo wane faamamanalaa suli nau gi hai daaro ka oofi ana maku ta'a gi ma daaro ka ainitalo ana faarongolaa nia a God sulia tee tooni ma roo talange ma oono aakwala fe dani.>>

4 Ma na roo wane faamamanalaa nae gi naa na roo ai gi na da alangia ana na oliv ma na roo kwesu na da take i naona na Lord ana molaagali.

5 Ma lea ta wane ka hasi uria na nagal-ada, na eere na e hagatafa mai faasia na fakada tara ka faafunuia na maalimaea gera gi. Ma urinae ta wane na e dooria na nagalada, nia ka mae naa.

6 Ma i daaro too ana na rigitaa uria na bokosilana na lao mamangaa, hai na uuta kasi aru sulia fe dani gi na da ainitalo ana baelana God ana. Ma daaro too ana rigitalaa laugo uria kwaelana na kafo busu gi eeri ka hau ana na abu. Ma daaro ka too laugo ana na rigitaa uria na kwaelana na molaagali ana na ta'alaa gi sui ana si kada gi sui na daaro dooria.

7 Ma si kada daaro faasuia naa na ainitalolaa ana na faarongolaa daaro gi, na doo momouria kwasi na e haga mai i maa faasia na kilu baa tara ka firu fai daaro, ma ka saitasa ani daaro, ma ka haungi daaro.

8 Ma na noni daaro tara ka too go ana fafona tala ana fera baa da fotoia ana Lord daaro i fafona na airarafolo. Ma na mamalafooa ana fera baita nae na i Sodom ma i Ejipt.

9 Na tooa gi faasia na fera gi sui ma na aebara gi sui ma na baelaa e'ete gi sui, daka bubungia na noni daaro sulia oolu fe hato ma tee kade hato, ma langi dasi faalamainia na aalulana na noni daaro.

10 Ma na tooa gi la molaagali daka eele sulia na maeladaaro. Ma daka faabaita ana na fale kwailiulaa ana na falelaa gi fuada sulia na roo profet nae gi daaro faafiia asianaa na tooa gi na da too la molaagali.

11 Sui, i buira oolu fe dani ma tee kade hato e sui, si mango ana mouria e ita mai faasia a God ka ruufi daaro ma daaro ka tatae ma daaro ka take. Ma na tooa gi sui na da riki daaro daka mou asianaa.

12 Sui daaro ka rongoa tee lingee doo baita e ita mai faasia i langi ka bae urii fuadaaro, <<Moro lea mai i langi.>> Ma na maalimaea daaro gi daka bubu go ada ana si kada daaro lea i laona si barobaro uria i langi.

13 Ana si kada nae ua go, na aanuanu baita ka liu ma na tangafulana fera baita nae ka funu naa. Ma fiu tooni iimola na da mae ana na aanuanu nae. Ma na tooa aai na da mouri ua, daka mou asianaa, ma daka baelafea a God i langi.

14 Haia, na ruana ta'alaa ka sui, ma na ooluna ta'alaa tara ka dao ali'ali laugo mai.

Na fiuna bungu.

15 Sui na fiuna ensel ka uufia naa na bungu nia, ma na lingee doo baita gi i langi ka bae urii, <<Na initooa la molaagali e hau naa ana na initooa nia na Lord gia ma na Christ nia, ma nia tara ka Aaofia too ka tau too ka tau.>>

16 Ma na roo aakwala ma fai wane baita
gi na da gwouru ana si gula ni gwourua
gera gi ana initooa i naona a God, da
boururu i aano ma daka fooasia a God,
17 daka bae urii, <<Lord God tofungana
mamana, oe o too ana si kada nae ma oko
too ua naa mai. Gami baelafe oe faafia
o ngalia na mamanaa baita oe, ma oko
hafalia ana aaofialaa.
18 Ma na tooa i uugita gi daka rakehasu
asianaa, sulia si kada fuana rakehasua oe
e dao naa mai, fai nia si kada uria na
ketolada tooa da mae gi, ma si kada uria
na kwaiarangailada na wane rao oe gi na
profet gi ma na tooa oe gi na da fooasi
oe, na tooa baita gi ma na tooa to'ou gi.
Sulia si kada e dao naa mai lau uria na
faafunuilana na tooa gi na da tagalangai
nia na molaagali.>>
19 Sui na Beu Aabu a God i langi ka
ifi, ma daka rikia na bokosi nae na bae
aalangaia a God e too i laona. Sui na
sinamaaru ka sina, ma na kukuru ka
kuruu, ma na lingee doo baita ka talo mai,
ma na aanuanu ka liu, ma na uuta na e
iilingia na fou gi ka aru.

Na geni ma na loi.

12

1 Sui tee mamalafooa baita ni kwelelaa
ana ka faatai mai la mamangaa. Tee geni
na e oofi ana hato ma na sinali ka nii
farana aena gi ma na eregwou ana na
aakwala ma roo fe bubulu gi ka too i
ketena.
2 Ni nia e iiana, ma ka aade aagau
uria faafutalana wela. Ma na nonifiilaa
ana faafutalaa e aadea nia ka aangi baita
asianaa.
3 Sui tee mamalafooa aai ka faatai lau
mai la mamangaa. Tee loi kekeroa baita
e too ana fiu kete ma na fiu eregwou gi
ma tee aakwala kokonae doo gi.
4 Haia, nia ka abalangaia na ooluna
bali ada na bubulu gi la mamangaa ana
kikiuna, ma ka ui anida la molaagali. Ma
na loi nae ka take siana geni nae na e
garangia faafuta, hai ka ania ana na wela
nia nae si kada nia e faafuta ana.
5 Ma nia ka faafuta tee wela wane na
tara ka initoo usia na fera gi sui ana
rigitaa. Sui da laua na wela nae daka
ngalia na ada siana a God ana si gula ni
gwourua nia ana initooa.
6 Haia, ma na geni nae ka tafi naa ana
uria i laona na aanogwou fuana si gula
na a God e aade aagau ana fuana hai daka
aadasuli nia sulia tee tooni ma roo talange
ma oono aakwala fe dani.
7 Sui na firua ka tala'ae i langi. A
Maekel ma na ensel nia gi daka firu fai
nia na loi nae, ma na loi nae fai nia na
ensel nia gi daka firu.
8 Sui taa, na loi kasi rigita, ma a God
langi si faalamaida uria toolaa i langi.
9 Ma daka ui ania naa na loi baita nae
faasia i langi. I nia na loi nae baa faasia
si kada ua mai na da alangia ana aagalo
ta'a ma a Satan, na e talai garo ana na
tooa gi i laona na molaagali loulou. Da ui
ani nia mai la molaagali fai nia na ensel
nia gi sui.
10 Sui nau ku rongoa tee lingee doo
baita i langi e bae urii, <<Si kada naa, a
God tara ka faamouria na tooa gi. A God
ka faatainia na mamanaa nia iilingia ta
aaofia. Haia, ma na wane aadafililana a
God ka faatainia naa na babaita nia. Sulia
na wane na e take nao na God gia ma
ka feengia na waihaasi gia gi dani ma na
rodo, gera ui ania faasia i langi.
11 Na waihaasi gia gi gera ka saitasa
ani nia ana na abuna na gale Sipsip ma
na mamanaa na gera ainitalongainia, ma
daka maabe uria na maea fuana a God.
12 Gamu tooa na mu too i langi muka
eele agamu! Haia, tara ka ta'a asianaa
fuana na molaagali ma na aasi, sulia a
Satan e sifo na kou i siagamu. Ma nia e
rakehasu asianaa sulia nia e haitamana si
kada nia gi e kukuru naa.>>
13 Ma si kada na loi naa e haitamana da
ui ani nia uria la molaagali, nia ka tari
naa i burina na geni baa e faafutaa na
wela wane.
14 Sui, a God ka falea na roo kukubae
doo baita gi iilingia kukubana ta nooabu
hai ka lofo uria si gula da aade aagau ana
fuana i laona na aanogwou, i seenae tara
daka aadasuli nia ma daka folo usi nia
faasia na loi nae sulia oolu fe ngali ma
oono fe sinali, aata ka haungia.

15 Sui na loi naa ka moatainia mai na
kafo iilingia ta kafo baita baa hai ka
busutainia na geni naa.
16 Sui, na aano ka adomia na geni naa,
ma ka ifingia na makano ma ka ookomia
na kafo busu naa na loi naa e moatainia
mai.
17 Sui na loi naa ka rakehasuia na
geni naa, ma ka lea ka firu fai nia
na kwalafaana gi sui na da roosulia na
kwaieresia a God gi naa ma faatolomaia
mamana nia gi a Jesus.
18 Ma na loi naa ka dao naa i aasi, ma
ka take na ana i fafona oone.

Na roo doo momouria kwasi gi.

13

1 Sui i nau ku rikia tee doo momouria
kwasi e bango mai faasia la aasi. Na doo
nae e too ana na tee aakwala kokonae doo
ma na fiu kete fai nia na aakwala eregwou
na e too ana na kokonae doo nae gi. Na
hata ta'a gi na bae tatagalaa ana a God na
da kedea ana ketena gi.
2 Haia, na doo momouria kwasi nae na
rikilana e iilingia na lepad, ma na aena
gi ka aada iilingia na aena na bea, ma
na fakana ka aada iilingia na fakana na
lion. Ma na loi baa ka falea na rigitaa nia
i talana ma na initooa nia ma na babaitaa
nia fuana na doo momouria kwasi nae.
3 Ma ana tee kete ana ketena gi, nau
ku rikia tee doo aada iilingia na mae
raunga baita uria haumaelilana, ma na
mae raunga nae e mafo naa. Ma na tooa
gi sui la molaagali daka kwele asianaa,
ma daka lea sulia na doo momouri kwasi
nae.
4 Ma na tooa gi gera ka fooasia na ada
na loi nae, sulia nia e falea na mamanaa
nia fuana na doo momouri kwasi nae. Ma
gera ka fooasia laugo na doo mouri kwasi
nae daka urii, <<Langi ta wane naa ka
iilingia na doo momouri kwasi naa ma
langi ta wane na ka bobola uria firulaa
fai nia.>>
5 Ma a God ka faalamainia na doo
momouria kwasi nae hai ka baelafe nia
i talana ma ka bae tataga ana a God ma
nia ka baita sulia fai aakwala ma roo fe
sinali.
6 Ma nia ka hafalia naa na bae ta'alaa
fuana a God ma ana hatana a God ma i
langi si gula na e too ana ma na tooa gi
sui na da too i langi.
7 Ma a God ka faalamainia uria na
firulaa fai nia na tooa a God gi ma uria na
saitasalaa ani gera, ma ka baita usi gera
na aebara gi sui ma na fera gi sui, ma na
baelaa e'ete gi sui.
8 Ma na tooa gi sui na da too la molaa-
gali na a God e langi kasi kedea na hatada
laona na buka ana mouria firi, tara daka
fooasia na doo momouri kwasi nae. Na
buka nae, nia na buka nia gale Sipsip na
da haumaelia. Ma God e kedea na hatada
i laona buka nae ua naa mai nao ana na
haungailana na molaagali.

9 Haia gamu na tooa gi na mu too ana
na aalinga gi, muka fafurongo.
10 Ni tei gera na a God e filida eeri
tara da dumulida, tara daka dumulida
naa. Ma ni tei gera na a God e filida eeri
tara da haumaelida ana naefe ana oomea,
tara daka haumaelida na ana naefe ana
oomea. Haia, i gamu na tooa nia gi a God
e langi musi manata hala, sulia nia naa
si kada gamu hai muka tasa dongaa ana
manata mamanalaa gamu gi.

11 Sui nau ku rikia tee doo momouria
kwasi aai e hagatafa mai faasia la molaa-
gali. Nia e too ana na roo kokonae doo gi
iilingia ta gale sipsip, haia ma na lingeena
ka iilingia ta loi baita.
12 Nia e rao ana na babaitaa nia gi na
eetana doo momouri kwasi si kada e too
fai nia. Ma e suungainia na molaagali
ma na tooa gi sui la molaagali hai daka
fooasia na eetana na doo momouri kwasi
baa na maala baita nia e mafo naa.
13 Ma na ruana na doo momouria kwasi
ka iilia doo kwaibalatana baita gi ni
kwelelaa ana, ma ka faasifoa mai na eere
faasia i langi uria la molaagali maada na
tooa gi sui.
14 Ma nia ka mala'oea na tooa gi sui na
da too la molaagali ana doo ni kwelelaa
ana gi na a God e faalamainia hai ka
iilia ana si kada nia too fai nia na doo
momouria kwasi baa i nao. Ma nia ka
oodua na tooa gi hai daka haungainia
nununa na eetana na doo momouria
kwasi baa da kwae maala ana ana naefe,
sui ka mouri go ana. Na nunui doo nae
uria faabaita nia.

15 Ma a God e faalamainia hai ka falea
na mouria fuana na nunui doo nae hai ka
bae ma eeri ka haumaelia na tooa gi sui
na e langi dasi fooasia.
16 Ma nia e suungainia na tooa gi sui,
tooa to'ou gi ma na tooa baita, na tooa
rikidoo gi ma na tooa siofaa gi, na tooa rao
o'oni gi ma na tooa nonilaa gi, hai daka
kedea na mamalafooa i bali aba aaolo
gera langi i maadarada,
17 hai langi ta wane kasi foli ma langi
kasi faafoli lea nia langi kasi too ana na
mamalafooa nae. Na mamalafooa nae
naa na hatana na doo momouria kwasi
nae, ma langi na iidulaa ana na hatana.
18 Na liotooa naa ka lukea si doo naa. So
ni tei na e haitamadoo ka lukea si iidulaa
na ana doo momouria kwasi naa, sulia
na kekedelaa nia na hatana wane ma na
kekedelaa nae nia urii: oono talange ma
oono aakwala ma oono.

Na gale Sipsip ma na tooa nia gi.

14

1 Sui nau ku aada lau, ma ku rikia na
gale Sipsip e take gwouna na tolo i Sion,
fai nia tee talange ma fai aakwala ma fai
tooni iimola gi na da kedea na hatana ma
na hatana na Maa nia i maadarada.
2 Ma ku rongoa tee lingee doo faasia i
langi e iilingia kwakwataa baita, ma ka
iilingia ta kukuru baita. Na lingee doo na
ku rongoa e iilingia na doo ni kiilana na
da alangia ana na harp gi na wane gi da
kiia.
3 Ma na tooa baa gi da nguulia tee fe
nguu faalu i naona na gula ni gwourulaa
ana initooa, ma i nao ada na fai doo
momouria gi ma na wane baita gi. Ma
e langi ta wane lau hai so ka haitamana
fe nguu naa, tee taifilia go 144,000 iimola
gi na a Christ e foli usida go faasia i lao
molaagali na gera naa da haitamana fe
nguu nae.
4 I gera naa na wane gi na da too folaa
sulia e langi dasi teo fai nia na geni gi. Ma
daka lea sulia na gale Sipsip fuana si gula
gi sui na e lea ana. Ma i gera laugo na tooa
a God e oolifaida faasia na molaagali ma
daka faleda iilingia na falelaa totongenao
fuana a God ma fuana na gale Sipsip.
5 Ma gera langi dasi suge ma ka langi
dasi iili ta'a.

Na oolu ensel gi.

6 Sui nau ku rikia tee ensel ai e lofo la
mamangaa, fai nia na Faarongolaa Diana
na e totoo firi uria na ainitalolaa ana
fuana na tooa gi na da too la molaagali,
ma fuana na aebara gi sui ma na baelaa
e'ete gi sui ma na fera gi sui.
7 Ma nia e bae baita ka urii, <<Muka
faabaitaa a God ma muka baelafe nia!
Sulia si kada nia uria na ketolana na tooa
gi e dao naa. Muka fooasi nia, na wane
na e haungainia i langi ma na molaagali
ma na aasi ma na kafo busu gi!>>
8 Sui ruana ensel e lea mai i buira,
ka bae urii, <<Nia e funu naa. Na fera
baita baa i Babilon e funu naa, sulia nia
e faagwoufia naa na tooa gi ana waen nia
ana na kwaidooria ta'a gi ana noni.>>
9 Haia, ooluna ensel e lea mai buira
na roo ensel nae gi nao, e bae baita ka
urii, <<Lea so ta wane ka fooasia na doo
momouri kwasi naa ma na nununa ma
ka ngalia na mamalafooa nia i maadarana
ma langi i abana,
10 nia laugo tara ka gwoufia na waen
ana na rakehasua nia a God, na da
igitainia mai i laona na teu ana rakehasua
nia. Ma ni tei gera na da iilia si doo naa
tara gera ka nonifii ana eere ma na doo
da alangia ana sulfa i naona ensel aabu
gi ma na gale Sipsip.
11 Ma na hasuna na eere na e faanonifii
gera ka hasu dongaa na ana sulia dani firi.
Ma ka langi ta mamalolaa ana nonifiilaa
rodo ma na dani fuana tei gera na da
fooasia na doo momouri kwasi naa ma na
nununa ma fuana tei gera laugo na gera
too ana na mamalafooa ana hatana.>>
12 Haia, na tooa a God gi daka tasa
dongaa, boroi ana si kada ana afetaia.
I gera naa na tooa gi na da roosulia
kwaieresia a God gi ma gera ka rao diana
fuana a Jesus.
13 Sui nau ku rongoa na lingee doo
faasia i langi ka bae urii, <<O kedea si doo
nae gi: Oilakea fuana tooa gi na e ita ana
si kada nae ma ka ooli alaa ma daka mae
ana si kada gera rao fuana a Lord!>>
Ma na Aanoedoo Aabu e oolisia ka
urii, <<Iiu, nia mamana asianaa. Tara

gera ka eele, sulia da mamalo faasia na raolaa baita gera gi, sulia na dianalaa ana raolada ka lea fai gera.>>

Na uuni soogonilaa ana molaagali.

14 Sui nau ku aada lau, ma kuka rikia na barobaro kwakwaoa. Ma na doo e gwou i fafona na barobaro nae e aada mala na wane, ma na eregwou ana gold na e too i fafona na ketena, ma nia ka dau ana tee naefe ala.

15 Ma tee ensel lau ka haga mai faasia na Beu Aabu a God, ma ka rii baita ka urii fuana na wane na e gwouru i fafona na barobaro, <<O ngalia na naefe oe, oko soogonia na doo gi, sulia si kada uria soogonilana na doo gi la molaagali e dao naa mai, sulia na molaagali e iilingia na fufue doo moua!>>

16 Ma na wane na e gwouru i fafona na barobaro ka rabu ana na naefe nia fafona na molaagali, ma ka soogonia naa na doo gi la molaagali.

17 Ma tee ensel lau ka haga mai faasia na Beu Aabu a God i langi ma ka dau laugo ana tee naefe ala.

18 Sui tee ensel lau na e baita usia na eere i fuliere, e lea mai faasia na fuliere. Ma nia rii baita fuana na ensel baa e dau ana na naefe ka urii, <<Oko tabalia na funge grep gi la molaagali ana naefe oe, sulia na funge ai nae gi e moua naa!>>

19 Ma na ensel nae ka rabu ana naefe nia fafona na molaagali, ma ka gonia naa na fufue doo nae gi, ma ka ui anida laona si gula uria na felesilana na waen ana na rakehasua a God.

20 Ma na fufue ai doo nae gi daka felesia naa i laona na doo ni felesilana na grep na e too i maa faasia na fera baita. Ma na abu ka bango mai faasia laona na doo nae ni felesilana na waen, ma ka busu naa sulia oolu talange kilometer, ma na ooluna e bobola fai nia tee abalaa.

Na fiu ensel gi fai nia na fiu kwaelaa gi.

15

1 Sui nau ku rikia lau tee mamalafooa baita ni kwelelaa ana i langi: na fiu ensel gi fai nia na fiu kwakwaelaa i'isi gi, sulia nia naa na isilana na rakehasua a God.

2 Sui nau ku rikia tee doo iilingia na aasi na e aada mala gilasi na e dolali fai nia na eere. Ma ku rikia laugo na tooa gi na da saitasa faafia na doo momouria kwasi ma na nununa ma faafia na doo na gera kedea na iidulaa oolisia na hatana, ma gera take kamena aasi nae, ma gera ka dau ana doo ni kiilana gi na da alangia ana na harp gi na a God e falea fuada.

3 Ma gera ka nguulia na nguu a Moses na wane ni rao nia a God, ma na nguu nia na gale Sipsip, daka urii, <<Lord God tofungana mamana, na raolaa oe gi sui e baita ma ka diana asianaa. Oe naa na Aaofia ana fera gi sui, ma na malutamu e o'olo ma ka mamana.

4 Lord ae, tooa gi sui tara daka moungi oe ma daka faa'initoo oe. Sulia tee taifili oe go na o o'olo mamana. Ma na tooa gi i fera gi sui tara daka fooasi oe, sulia gera ka rikia naa na raoa o'olo oe gi.>>

5 Ma i buira, nau ku rikia Beu Aabu a God i langi e ifi, ma na babala a God ni toolaa ana e too i laona.

6 Ma na fiu ensel gi daka haga mai faasia na Beu Aabu a God fai nia na fiu kwakwaelaa gi. I gera ka oofi ana maku kwakwaoa gi na e faalu ma ka sinasina, ma daka kania na rebe doo gi ana gold i mango ruruuda.

7 Sui tee doo ana na fai doo momouria baa gi ka falea na fiu teu gi ana gold na e fungu ana na rakehasua a God na e totoo firi.

8 Ma na hasu faasia na initooa nia a God ma na mamanaa nia ka fungulia la Beu Aabu a God ma langi ta wane hai ka bobola uria ruulaa lao Beu Aabu lea ka dao ana si kada na fiu kwakwaelaa na fiu ensel nae gi da ngalia mai ka sui.

Na fiu teu gi ana na rakehasua a God.

16

1 Sui nau ku rongoa tee lingee doo baita ka talo mai faasia na Beu Aabu a God, ma ka bae urii fuana fiu ensel gi, <<Molu lea, molu ka igitainia na fiu teu gi ana na rakehasua a God i fafona na molaagali.>>

2 Ma na eetana ensel e lea, ka igitainia na teu nia i fafona na hae gano. Ma na mae maala ta'a gi na ka fii asianaa ka harufia na tooa gi na da too ana na mamalafooa nia na doo momouria kwasi baa ma daka fooasia na nununa.

3 Sui na ruana ensel ka igitainia na teu
nia i laona na aasi. Ma na aasi ka bulasi
iilingia na abuna ta wane baa e mae, ma
na doo momouria gi sui i laona na aasi
daka mae teefou.
4 Sui na ooulana ensel ka igitainia na
teu nia i laona na kafo gi ma na mae ruka
gi, ma daka hau ana abu.
5 Sui i nau ku rongoa na ensel na e baita
usia na kafo ka bae urii, <<Na wane aabu
ae, i oe o too ua mai i nao ma oko too
laugo ana si kada nae. Na ketolaa oe gi
na o iilia, nia o'olo asianaa.
6 Sulia gera haumaelia naa na tooa nia
gi a God ma na profet gi, ma nia na
aadea oko falea na abu fuada uria na
gwoufilana. Nia naa, gera ka ngalia na
kwakwaelaa nae.>>
7 Sui i nau ku rongoa tee lingee doo
faasia fuliere e bae urii, <<Lord tofungana
mamana, na ketolaa oe gi e mamana ma
ka o'olo asianaa!>>
8 Sui na faina ensel ka igitainia naa na
teu nia i fafona na hato, ma a God e
faalamainia na hato uria na harufilana na
tooa gi ana ago'agolana baita.
9 Na ago'agolaa nae ka harufia na tooa
gi, ma gera ka haeta'a ana hatana a God,
na wane na e too ana na babaitaa usia na
kwakwaelaa naa gi. Ma gera da oote gera
ana oolitai manatalaa faasia na garolaa
gera gi, ma daka oote gera laugo ana
baelafelana initooa nia.
10 Sui na limana ensel ka igitainia na
teu nia i fafona si gula ni gwourua ana
initooa nia na doo momouria kwasi baa,
ma na initooa nia ka rorodoa. Ma na tooa
gi daka ala faafia na meada sulia e fiida.
11 Ma gera ka haeta'a ana a God i langi
uria fiilaa gera gi ma na maala gera gi.
Ma langi dasi oolitai manata faasia na
malutaa ta'a gera gi.
12 Sui na oonona ensel ka igitainia naa
na teu nia laona kafo baita na da alangia
ana i Iufretes. Ma na kafo nae ka lalanga
hai ka aalua na tala fuana na aaofia gi na
da lea mai faasia taelana hato.
13 Sui nau ku rikia oolu aanoedoo ta'a
gi na da aada iilingia na furoko gi, daka
haga mai faasia fakana na loi baa ma
faasia fakana na doo momouria kwasi
baa ma faasia fakana na profet susuge
baa.
14 I gera naa na aanoedoo nia aagalo
ta'a gi na da iilia na doo kwaibalatana
ni kwelelaa ana gi. Na oolu aanoedoo
ta'a naa gi da lea mai siana na aaofia gi
sui la molaagali, hai daka oofu gera uria
na firulaa ana fe dani baita nia a God
tofungana mamana.
15-16 Sui na oolu aanoedoo ta'a gi daka
oofua na aaofia gi ana tesi gula gera alan-
gia ana baelaa i Hebru <<Armagedon>>.
Ma a Jesus ka bae urii, <<Muka rongoa,
tara nau ku lea mai ana tesi kada na molu
si haitamana, iilingia ta wane bebeli!
Ka oilakea fuana ni tei gera na da too
aadaada ma ka oofi ana na maku gera gi,
haia daka langi si ida uria na liu talulaa
matangana tooa gi!>>
17 Sui na fiuna ensel ka igitainia na teu
nia la kwalimanga. Ma tee lingee doo
baita e talo mai faasia si gula ni gwourua
ana initooa i laona na Beu Aabu a God, ka
bae urii, <<Nia e sui nae!>>
18 Sui na sinamaaru ka sina, ma na
lingee doo baita gi ka talo, ma na kukuru
ka foga, ma na aanuanu baita ka liu. Haia,
ma e langi ua ta aanuanu urinae ita ua
mai ana si kada a God e haungainia ana
tooa gi, sulia na aanuanu naa e ta'a ka
tasa.
19 Ma na fera baita na i Babilon ka foga
ana oolu bali doo, ma na fera baita gi sui
ana fera gi sui daka tagalaa. A God ka
manatatoona Babilon baita ma ka falea
na waen ana rakehasua nia laona na teu
nia, hai ka gwoufia.
20 Ma na aauaua gi sui ka langi na ada,
ma na tolo gi sui ka langi na ada laugo.
21 Ma na uuta na e iilingia na fou baita
gi na e gulu asianaa ka asia mai faasia la
mamangaa fafona tooa gi. Ma na tooa gi
daka haeta'a ana a God uria na doo nae,
sulia na kwaelaa nae e ta'a asianaa.

Na aai sesele.

17

1 Sui tee ensel ana na fiu ensel baa gi da
dau ana na fiu teu baa gi e lea mai siagu,
ma ka bae urii, <<O lea mai, haia tara ku
faatainia na kwaelaa na tara a God e iilia
ana fera nae na e too garangia na kafo
oro gi. God e kwaea na fera nae sulia nia
iilingia na geni sesele.

2 Na aaofia gi la molaagali da ooea
na geni naa, ma na tooa la molaagali
daka gwou rorodoa ana na gwoufilana na
waen ana na ooea nia.>>
3 Sui na Aanoedoo Aabu e talai nau, ma
na ensel ka ngali nau uria la aanogwou.
Ma i nau ku rikia tee geni seenae e
gwouru i fafona tee doo momouria kwasi
kekeroa na da kedea na hata ta'a gi i
nonina teefou. Na doo momouria kwasi
nae e too ana fiu kete ma na aakwala
kokonae doo.
4 Ma na geni nae e oofi ana na maku
mala kekeroa gi ma daka laungi ana na
lalaungia gi na da haungainia ana na
gold ma na doo iiroiroa gi liulada e baita
gi. Ma nia ka dau ana tee teu na da
haungainia ana gold, ma ka fungu ana na
doo ta'a ni ooea nia gi.
5 Ma si kekedelaa na da kedea i
maadarana e urii: <<Na fera baita i
Babilon, na tee gera na aai sesele gi sui
ma na tooa ta'a gi sui la molaagali.>> Ma
na malutana kekedelaa nae daka haufia
naa.
6 Ma nau ku rikia na geni naa haso e
gwou rorodoa ana na abuna na tooa nia a
God gi na nia haumaelida sulia da manata
mamana ana Jesus.

Si kada nau ku riki nia, nau kuka kwele
asianaa.
7 Ma na ensel naa ka bae urii fuagu,
<<Uria taa na oko kwele? I nau ku inifitaa
agu na malutana na geni nae ma na doo
momouria kwasi na e gwouru i fafona, na
e too ana fiu kete ma na aakwala kokonae
doo.
8 Na doo momouria kwasi na o rikia e
mouri i nao, sui ka mae naa. Ma nia e
garangi raa naa mai i maa faasia na kilu
liu baa, hai ka lea uria na faafunuilana.
Ma na tooa gi la molaagali na langi
dasi kedea na hatada laona na buka ana
mouria ita ua mai nao ana haungailana
na molaagali, gera tara daka kwele si
kada gera rikia na doo momouria kwasi
naa. Sulia nia doo e mouri i nao naa ma
si kada naa nia ka mae naa ana, sui tara
ka dao lau mai.
9 <<Oko manata diana ana liotooa uria
si doo naa: Na fiu kete gi na fiu tataea gi
na geni naa e gwouru i fafoda. Ma gera
laugo na fiu aaofia gi.
10 Na lima wane ada da mae naa, tee
wane ka initoo ua, ma ta tee wane aai
kasi dao ua mai. Ma si kada nia ka dao
mai, nia tara ka initoo go ana sulia si kada
kukuru.
11 Ma na doo momouria kwasi na e
mouri i nao sui ma ka mae naa, i nia na
kwaluna aaofia. Nia ta wane ana na fiu
aaofia gi, ma tara nia ka lea naa uria na
faafunulana.
12 <<Ma na aakwala konae doo na o
rikia naa na aakwala aaofia na e langi
dasi initoo ua. Ma tara daka falea na
initooa uria aaofialaa fai nia na doo
momouria kwasi sulia tee si kade hato.
13 Ma na aakwala aaofia naa gi, gera rao
go ada eeri gera ka falea na rigitalaa gera
gi ma na baitalaa gera gi fuana na doo
momouria kwasi baa.
14 Ma tara gera ka firu fai nia na gale
Sipsip. Haia, na gale Sipsip nae fai nia na
oote wane nia gi na e filida na da roosuli
nia, tara daka saitasa ani gera. Sulia i nia
na Lord usia na lord gi sui, ma na Aaofia
usia na aaofia gi sui.>>
15 Ma na ensel ka bae lau urii fuagu,
<<Na kafo naa gi o rikia na geni sesele
naa e gwouru i fafona, na fera gi ma na
tooa gi ma na baelaa e'ete gi.
16 Na doo momouria kwasi ma na aak-
wala kokonae doo nae gi na o rikida naa,
tara daka marasitainia na aai sesele naa.
Ma tara daka lafua na doo nia gi sui
faasia, ma nia ka talu na ana. Ma gera
tara daka ania na marikona nonina, ma
daka suungia ana eere.
17 Sulia a God e aalua na manata naa
i laona na lioda, haia daka iilia na doo
gi na nia e dooria. Tara daka aalua tesi
manatalaa uria na falelana na rigitaa gera
uria na initooa fuana na doo momouria
kwasi naa, haia ka initoo lea ka dao ana
si kada na baelana a God tara ka fuli
mamana go.
18 <<Ma na geni na o rikia naa na fera
baita na e initoo usia na aaofia gi sui la
molaagali.>>

Na funulana i Babilon.

18

1 I buri, i nau ku rikia tee ensel lau e
sifo mai faasia i langi. Ma nia ka too ana

na rigitaa baita, ma na raralana ka talafia
na molaagali sui.
2 Ma nia e rii baita ka urii, <<Nia e funu
naa! Na fera baita baa i Babilon e funu
naa! Nia e hau naa ana na fera gera na
aagalo gi. Ma na aanoedoo ta'a gi ma na
manu ta'a gi na da too naa i laona.
3 Sulia na fera baita gi sui da gwoufia
naa na waen ana na ooea ta'a nia. Na
aaofia gi la molaagali da ooe fai nia, ma
na wane ni rao uria malefo gi da too ana
na rikidoo baita ana na doo oro gi na ni
nia e too ana.>>
4 Sui nau ku rongoa tee lingee doo lau
faasia i langi e bae urii, <<Tooa nau gi ae,
mu lea mai faasia na fera nae! Aata muka
ado fai nia ana si aade ta'alaa nia gi, ma
aata muka ado ana na kwakwaelaa nia gi.
5 Sulia na aade ta'alaa nia gi e fane ka
bobola naa fai nia i langi ma a God ka
manatatoona go ana na aade ta'alaa nia
gi.
6 Muka iilia na doo ta'a gi fuana iilingia
laugo nia e iilia fuagamu, ma muka duu
ani nia ana roo si kada. Muka dolaa na
gwoulaa i laona na teu nia ana bubulo
ana roo si kada ka liufia na doo aai na
e dolaa fuagamu.
7 Muka falea na nonifiilaa ma na li-
obukonulaa fuana, ka iilingia laugo na
initooa ma na too dianalaa na ni nia e
falea fuana i talana. Sulia ni nia e bae urii
ka totoo go ana fuana i talana, <I nau ku
too naa ta geni initoo ma na aaofia! Ma
nau langi lau na aai oru, ma nau afetai
kuka haitamana liobukonulaa.>
8 Haia, sulia e urinae, ana tee fe dani a
God tara ka kwae nia ana na mataia ma
na liobukonua ma na fioloa. Ma eere tara
ka harufi nia, sulia a Lord God, na wane
na e keto nia, e rigita ka tasa.>>
9 Ma na aaofia gi faasia la molaagali na
da ooe fai nia ma daka ado ana na too
dianalaa nia, tara daka aangi faafia na
fera nae si kada gera rikia na hasu faasia
na eere na e haufi nia.
10 Ma gera ka take tau sulia da mou aata
gera ka nonifii iilingi nia. Ma daka bae
urii, <<E ta'a asianaa fuamu i Babilon, na
fera baita ma fera initoo! Na kwaelaa oe
ka dao naa go ana tee si kada to'ou!>>
11 Haia, ma na wane ni rao uria tooda
malefolaa gi la molaagali da aangi ma
daka liobukonu fuana, sulia e langi ta
wane hai ka folia naa na doo gera gi.
12 Sulia e langi ta wane haia ka folia naa
na gold gera gi ma na silva gera gi, ma na
fou sinasina gera gi, ma na doo liu baita
gi, ma na maku feafealaa gi na liulada e
baita, ma na ai gi na liulada e baita, ma
na kakai halo gi na liulaa e baita,
13 ma na fanga diana gi, ma na doo
moko diana gi na liulada e baita. Ma e
langi ta wane hai ka folia naa na waen
gera gi, ma na gwai gera gi, ma na doo
gera gi uria haungailana na beredi, ma na
bulumakau gera gi, ma na sipsip gera gi,
ma na hosi gera gi, ma na doo gi na hosi
gi da lafia, ma na wane ni rao o'oni gi.
14 Ma na wane ni rao uria malefo gi,
gera ka bae urii fuana ni geni nae, <<Na
doo diana gi sui go na o doori too ana tara
ka langi naa faasi oe. Ma na todadoo oe
gi sui ma na doo sinasina oe gi ka langi
naa laugo, ma e afetai oko rikida lau.>>
15 Ma na wane ni rao uria malefo gi
na da todadoo ani nia, tara daka take tau
sulia da mou aata gera ka ngalia laugo na
nonifiilaa nia. Ma i gera tara daka aangi
ma daka liobukonu.
16 Ma tara da aangi daka bae urii, <<E
ta'a asianaa, sulia na fera baita baa e oofi
ana na maku diana gi na liulada e baita,
ma ka laungia ana na doo sinasina gi na
liulada e baita.
17 Haia, ana si kada kukuru tara na
todadoo nia gi ka sui faasi nia.>>

Na wane baita gi sui ana faka gi ma na
tooa gi sui na da lea ana faka ma na wane
na da rao laona na faka, ma na tooa gi sui
na da rao la aasi, gera ka take tau na ada.
18 Ma gera aangi si kada da rikia na
hasuna na eere na e harufi nia daka urii,
<<Ita hafalilana, e langi naa ta fera baita
lau iilingia na fera baita naa!>>
19 Ma gera ka uia na keteda ana fua, ma
daka aangi ma daka liobukonu daka bae
urii, <<Ta'a asianaa fuana na fera baita
naa. Na tooa gi sui na da too ana faka
gi, da todadoo ana na todadoo nia. Ana
si kada to'ou na doo nia gi sui ka sui naa
faasia.>>
20 Haia, gamu na tooa gi i langi ae, muka
noni eele, sulia nia e funu naa. Ma na

tooa a God gi ma na aposol gi ma na profet gi, muka eele, sulia a God e keto nia naa faafia si doo ta'a gi na nia e iilida fuagamu.

21 Sui tee ensel rigita e koua tee fou baita ma ka ui ania la aasi, ma ka bae urii, <<Nia naa na ui anilaa na tara daka iilia ani oe na fera baita naa i Babilon, haia ta wane ka langi si riki oe lau.

22 Ma e afetai lau daka rongoa na lingeena na harp gi doo da kiia gi, ma na suukwadi gi ma na bungu gi faasi oe. Ma e afetai naa ta wane ni rao ka too lau fai oe. Ma na lingeena na raolaa ka langi dasi rongoa naa faasi oe.

23 Ma e afetai ta kwesu ka tala lau ani oe. Ma e afetai daka rongoa lau lingeena ta fungao ma ta geni fungao faasi oe. I nao naa mai, na wane rao gi uria daka todalana gera na tooa baita gi molaagali, sui langi naa. Ma ana na mamanaa susuge oe, oe oko faagaroa na tooa gi sui la molaagali.>>

24 A God e falea na kwakwaelaa fuana na tooa i Babilon, sulia daka haumaelia naa na profet gi ma na tooa a God gi ma teni tooa oro gi lau na gera haungida.

19

1 I buria si doo naa gi, nau ku rongoa na lingeena riilaa na doo e baita iilingia lingeena ana na figua baita i langi da urii, <<Golu baelafea a God! Na mourilaa, ma na initooa ma na mamanaa na doo nia gi a God gia!

2 Na ketolaa nia gi e mamana ma ka o'olo. Nia ka keto maelia na aai sesele na e labasia na tooa gi la molaagali ana aade ta'alaa nia. Ma a God ka falea na kwakwaelaa fuana, sulia nia e haumaelia na tooa ni rao nia gi a God.>>

3 Ma gera rii lau daka urii, <<Gia ka baelafea a God! Ma na hasuna eere na e harufia na fera baita naa ka raa i langi sulia dani firi.>>

4 Ma na roo aakwala ma na fai wane baita gi ma na fai doo mouri gi, gera boururu i hae gano ma daka fooasia a God, na e gwouru ana si gula ni gwourua ana initooa. Ma daka bae urii, <<Nia mamana! Gia ka baelafea a God!>>

5 Sui si lingee doo na e talo mai faasia si gula ni gwourua ana initooa, ka bae urii, <<Na tooa gi sui na mu manata baita ana a God, tooa baita ma tooa to'ou ma na wane ni raoa nia gi, muka baelafea a God gia! >>

6 Sui nau ku rongoa lau na doo e iilingia na lingeena ta figua baita ma ka waligi iilingia na kuruulana ta tataa baita, ma ka iilingia ta kukuru baita. Ma nau ku rongoa da bae urii, <<Gia ka baelafea a God, sulia a Lord God gia tofungana mamana nia na Aaofia!

7 Gia ka eele asianaa, ma gia ka baelafea na babaitaa nia! Sulia e dao naa ana si kada uria na faaogulaa nia na gale Sipsip, ma na geni fungao nia e aade aagau naa ani nia uria.

8 Ma a God e falea na maku feafealaa na e faalu ma ka sinasina fuana ni geni fungao uria na oofilaa ana.>> (Haia, na malutana na maku feafealaa naa nia naa na doo diana gi na tooa a God gi da iilida.)

9 Sui na ensel ka bae urii fuagu, <<O kedea si doo naa: Oilakea fuada na tooa gi na a God e soeda uria na fangalaa ana baraa nia na gale Sipsip.>> Ma na ensel ka bae lau urii, <<Nia naa na baelaa mamana nia a God gi!>>

10 Nau ku rongoa si doo nae gi sui, nau ku boururu i maana aena ensel nae uria na fooasilana. Sui, nia ka bae urii fuagu, <<E langi osi iilia si doo naa! Sulia nau na wane ni rao a God go ana iilingi oe ma na waihaasimu gi, na tooa gi sui da manata mamana ana na mamanaa na a Jesus e faatainia. Haia, oko fooasia amu a God! >>

Sulia na mamanaa na a Jesus e faatainia nia na e falea na haitamadooa fuana na profet gi.

Na wane na e tae i fafona na hosi kwakwaoa.

11 Sui nau ku rikia i langi ka ifi, ma kuka rikia tee hosi kwakwaoa. Ma na wane na e tae i fafona da alangia ana a Rao Diana ma a Mamana. Ma ana o'oloa na nia e keketo ma ka firu ana.

12 Na maana e iilingia na meameana eere, ma ka aalua na eregwou oro gi i ketena. Ma nia too ana si hata na da kedea ana nonina, sui tee taifili nia go na e haitamana.

13 Haia, na maku tekwa na nia e fungu
ana abu. Haia, na hatana nia urii, <<Na
Baelana a God.>>
14 Ma na oomea i langi gera lea sulia.
Ma gera oofi ana maku feafealaa kwak-
waoa faalu gi, ma daka tae i fafona na
hosi kwakwaoa gi.
15 Ma tee naefe ala asianaa ka haga mai
faasia la fakana haia tara ka saitasa ana
na aefera baita gi ana. Ma nia tara ka
initoo usi gera ana na rigitaa baita nia,
ma nia ka felesia na waen i laona na doo
ni felesilana na waen ana na rakehasua
nia a God tofungana mamanaa.
16 Si hata na da kedea sulia na maku
tekwa nia ma sulia na aena e urii, <<Na
Aaofia usia na aaofia gi, ma na Lord usia
na lord gi.>>
17 Sui nau ku rikia tee ensel ka take i
laona na hato. Ma nia ka rii baita fuada
na manu gi na da lofo la mamangaa ka
urii, <<Molu lea mai, molu figu uria na
fangaa baita nia a God.
18 Molu lea mai, molu ka ania na nonina
aaofia gi ma na wane baita gi ana oomea
ma na wane ni oomea gi ma na hosi gi
ma na wane gi na da taelia na hosi gi ma
na tooa gi sui, na tooa rao o'oni gi ma na
tooa tago too gi ma na tooa baita gi ma na
tooa to'ou gi.>>
19 Sui i nau ku rikia na doo kwasi baa
ma na aaofia gi la molaagali ma na oomea
gera gi, gera ka figu mai uria na firulaa
fai nia na wane na e tae i fafona na hosi
kwakwaoa ma na oomea nia.
20 Ma daka dumulia naa na doo kwasi
baa fai nia na profet susuge na e iilia na
doo ni kwelelaa ana nia gi fai nia. (Ana na
doo kwaibalatana nae gi na e faaoewanea
na tooa gi na da too ana na mamalafooa
nia na doo kwasi naa ma na tooa gi na
da fooasia na nununa.) Ma na doo kwasi
nae fai nia na profet susuge baa da ui ani
momouri ani daaro i laona na aasi ana
eere na e haru ana sulfa.
21 Ma na oomea daaro gi, daka hau-
maelida ana na naefe baa e hagatafa mai
faasia na fakana na wane baa e tae i
fafona na hosi kwakwaoa. Ma na manu
gi daka lea mai, daka ania na marikona
noni daaro.

Na tooni fe ngali.

20

1 Sui nau ku rikia lau tee ensel e sifo
mai faasia i langi ma ka dau ana tee seni
baita fai nia na kii ana na kilu liu baa.
2 Ma nia ka dumulia naa na loi baita
baa da alangia ana a Satan, na wane baita
gera na aagalo ta'a gi, ma ka kani faafia
sulia tee tooni fe ngali.
3 Ma na ensel nae ka ui ani nia i laona
na kilu liu, ma ka bilake usia, hai ka langi
si mala'oea lau na tooa gi, lelea na tee
tooni fe ngali nae gi ka sui. Haia, i buira
si kada nae, tara daka lugasia lau fuana si
kada kukuru.
4 Sui nau ku rikia na doo ni gwourua gi
ana initooa ma na tooa gi na da gwouru
i fafoda gi. A God e falea na mamanaa
fuada uria na keketolaa. Ma nau ku
rikia laugo na aanoeda na tooa gi na
da haumaelida sulia da ainitalongainia
na mamanaa na a Jesus e faatainia ma
na baelana a God. Sulia gera langi dasi
fooasia go na doo momouria kwasi baa
ma na nununa, ma ka langi dasi ngalia
go na mamalafooa nia na doo kwasi nae
i maadarada ma langi i abada. Nia naa,
gera ka mouri lau ma daka baita iilingia
na aaofia gi fai nia a Christ sulia tee tooni
fe ngali.
5 Nia naa na eetana na tataea faasia na
maea. (Haia, ma bali ana tooa gi na da
mae gi, e langi dasi mouri lau lelea tee
tooni fe ngali nae gi ka sui.)
6 Na tooa gi na da mouri lau ana na
eetana tataea faasia na maea, i gera daka
eele asianaa ma daka too ana na oilakea.
Sulia na ruana na maea kasi rigita faafi
gera. Ma i gera tara daka hau ana na
fataabu a God gi ma a Christ, ma i gera
daka kwaitalai fai nia a Christ ana tee
tooni fe ngali.

Na saitasalaa faafia a Satan.

7 I buira tooni fe ngali e sui, tara daka
lugasia a Satan faasia la beu ni kanilaa.
8 Ma tara nia ka lea uria na sugelana
tooa gi ana la fera gi sui la molaagali. Nia
naa na gule tooa na da alangia ana Gog
ma a Magog gi. A Satan tara ka oofu gera
mai uria na firua, ma gera tara daka oro
asianaa iilingia na migena oone na e too
i sulia na aasi.

9 I gera daka tagala la molaagali teefou,
ma daka erea si gula na tooa a God gi da
too ana ma na fera baita i Jerusalem na
a God e rakediana ana. Sui na eere e sifo
mai faasia i langi ka faafunui gera.
10 Sui a Satan na wane na e suge gera, a
God ka ui ania i laona na aasi ana eere ni
sulfa, si gula baa a God ka ui ania laugo
ana na doo momouria kwasi baa ma na
profet susuge i nao. Ma tara daka too ana
nonifiilaa sulia fe hato gi sui ma fe rodo
gi sui sulia dani firi.

Na ketolaa i'isi.

11 Sui i nau ku rikia tee si gula kwakwao
ni gwourua baita ana initooa. Ma ku
rikia laugo na wane na e gwouru i fafona.
Na molaagali ma i langi daka tafi na ada
faasia, ma langi ta wane kasi rikia naa lau
na molaagali ma i langi.
12 Sui nau ku rikia laugo na tooa mae gi
sui, na da baita ma daka to'ou, da take
i nao ana si gula nae ni gwourua ana
initooa. Ma a God ka ifingia na buka gi.
Ma ka ifingia ta buka lau, na buka na e too
ana hatada tooa na tara daka mouri. Ma
a God e ketoa na tooa mae gi sulia si doo
gi na da iilida gi, ka iilingia na kedelaa i
laona na buka nae gi.
13 Sui, na tooa gi na da mae i laona na
aasi daka mouri lau, ma na tooa gi na da
too i laona na hae gano ma na fera ana
maea daka mouri ooli lau. Ma a God ka
ketoa na tooa gi sui ana si doo gi sui na
da iilida i nao.
14 Sui a God ka ui ania na maea ma na
fera ana maea i laona na aasi ana eere.
(Haia, ma na aasi nae ana eere nia na
ruana maea.)
15 Ma ta wane naa na hatana kasi too
i laona na buka ana mouria, a God ka ui
ani nia laugo laona na aasi ana eere.

Na fera i langi faalu ma na molaagali faalu.

21

1 Sui nau ku rikia na fera i langi faalu
ma na molaagali faalu. Na fera i langi
totongenao ma na molaagali totongenao
e langi ana naa ma na aasi ka langi ana
naa.
2 Ma ku rikia na fera baita aabu naa na
Jerusalem faalu e sifo mai faasia a God i
langi. Ma da aade aagau ana iilingia na
geni fungao na da laungia sui naa uria na
daotoolaa na aarai nia.
3 Ma nau ku rongoa tee lingee doo baita
e bae mai faasia na gula ni gwourua ana
initooa ka urii, <<Na fera a God e too naa
siana na tooa gi. Ma nia tara ka too fai
gera ma i gera naa na tooa nia gi. Ma a
God i talana tara ka too fai gera ma i nia
naa na God fuada.
4 Ma i nia tara ka uusua kafo ni aangi-
laa faasia na maada. Na maea ma na
liobukonulaa ma na aangia ma na fiilaa
tara ka langi naa, sulia na doo kwali gi e
sui naa.>>
5 Sui na wane na e gwouru ana si gula
ni gwourua ana initooa ka bae urii, <<Si
kada naa, nau ku faafaalu na doo gi sui!
>> Ma i nia ka bae laugo urii fuagu, <<O
kedea si doo nae gi, sulia si baea nae gi e
mamana ma si baea ni manata ngadolaa
ana gi.>>
6 Ma i nia ka bae urii, <<Si doo nae gi e
sui naa nae! I nau na Alfa ma na Omega,
na hahafalilana ma na susuilana na doo
gi sui. Ma ni tei naa e maeligwou, nau
tara ku falea o'oni si mae kafo ana mouria
fuana, ma nia langi kasi folia.
7 Ma ta wane na e saitasa, i nia tara nia
ka too ana doo naa: i nau kuka God fuana
ma ni nia na wela nau.
8 Haia, na tooa gi na da tafi sulia daka
mou, ma na tooa gi na da hau ana na
maalimaea nau gi, ma na tooa na da iilia
na doo ta'a gi, ma na tooa hauwane gi, ma
na tooa ooeoe gi, ma na tooa aaruaru gi,
ma na tooa gi na da fooasia na nunui doo
haungailana gi, ma na tooa susuge gi sui,
si gula fuada naa na i laona aasi nae ana
eere ma na sulfa. Ma nia naa na ruana
na maea.>>

Na Jerusalem faalu.

9 Ma tee ensel ada na fiu ensel baa gi
na da too ana na fiu teu ana kwaelaa i'isi
gi, e lea mai siagu, ma ka bae urii, <<O
lea mai, i nau ku faatainia na geni fungao
fuamu, na afe nia na gale Sipsip.>>
10 Ma na Aanoedoo Aabu ka funguli nau
ma ka ngali nau uria gwouna tee fe tolo
na e fane asianaa. Ma nia ka faatainia na
fera aabu na i Jerusalem e sifo mai faasia
a God i langi,

11 ma ka sinasina asianaa ana na rar-
alana a God. Na fera baita nae e sinasina
asianaa iilingia tesi fou na e liu baita na
da alangia ana na jaspa ma ka gwagwali-
folaa iilingia na doo na da alangia ana na
kristela.
12 Ma na fera baita nae e too ana sulu-
fou baita na e fane galia, ma na aakwala
ma roo maehaga gi ma na aakwala ma
roo ensel gi na da folo usia na maa nae
gi. Ma na hatana na aakwala ma roo
aebara ana tooa i Israel na da kedea ana
na aakwala ma roo maehaga nae gi.
13 Na oolu maehaga ana sulufou nae na
e too ana na bali gi sui ana na fera baita
nae, ta oolu maehaga i bali i taelana hato
ma ta oolu maehaga i bali i suilana hato,
ma ta oolu maehaga i bali alaa, ma ta oolu
maehaga lau i bali toli.
14 Na sulufou galia na fera baita nae da
tolea i fafona na tee aakwala ma roo si fou
gi. Haia, na hatada na aakwala ma roo
aposol nia gi na gale Sipsip na da kedea i
fafona na fou nae gi.

15 Ma na ensel nae e bae fai nau e
dau ana tee hage ai ni olotoolaa na da
haungainia ana gold, uria na olotoolana
na fera baita nae ma na maehaga ana gi
ma na mae sulufou gi.
16 Na tekwalana na sulufou ana fera
baita nae e bobola ka sui. Na ensel nae
e olotoona na fera baita nae ana hage ai
nae, ma ka daotoona na tekwalana ma na
rebalana ma na fanelana e bobola sui go,
e roo tooni ma fai talange kilometer gi sui
go.
17 Na ensel nae ka olotoona laugo na
sulufou ma ka daotoona e dao ana oolu
aakwala oono abalaa ana na fanelana,
ana si olotoolaa na nia iilia ana.
18 Na sulufou gi da haungainia ana fou
da alangia ana jaspa, ma na fera baita
nae da haungainia ana na gold na e folaa
iilingia gilasi.
19 Haia, ma na fou ni faangadolana gi
ana na sulufou gi ana fera baita nae, da
laungia ana na fou na e liu baita gi sui go.
Na eetana si fou ni faangadolaa da alangia
ana na jaspa. Na ruana doo da alangia
ana na safaea. Na ooluna doo da alangia
ana na aget. Na faina doo da alangia ana
na emerald.

20 Na limana doo da alangia ana na
oniks. Na oonona doo da alangia ana na
karnelian. Na fiuna doo da alangia ana
na karts na e gogoaa. Na kwaluna doo da
alangia ana na beril. Na sikwana doo da
alangia ana na topas. Na tangafuluna doo
da alangia ana na kalkedoni. Na aakwala
ma eetana doo da alangia ana na turkois.
Ma na aakwala ma ruana doo da alangia
ana na ametist.
21 Ma na aakwala ma roo maehaga gi
da haungainia ana na aakwala ma roo
si fou liu baita na da alangia ana perel,
tee fe perel ua go fuana tee maehaga.
Ma na tala gi laona na fera baita nae
da haungainia ana na gold na haitamana
daka aada tafa go ada ana iilingia gilasi.
22 Nau langi kusi rikia go ta Beu Aabu
a God laona na fera baita nae. Sulia na
Beu Aabu nae na a Lord God tofungana
mamana ma na gale Sipsip.
23 Na fera baita nae e langi kasi dooria
lau na hato ma langi na sinali ka talafia.
Sulia na initooa a God naa na e talafia ma
na gale Sipsip nae na kwesu nia.
24 Na tooa gi la molaagali tara daka
bobola uria falilaa sulia na raralaa nae,
ma na aaofia gi tara daka ngalia mai na
todadoo gera gi uria i laona.
25 Ma na maehagaa gi ana na fera baita
naa tara ka ifi dongaa go ana tarau ma
e langi kasi bilake, sulia e langi ta rodo i
seenae.
26 Ma tara daka ngalia mai na babaitaa
gi ma na todadoo gi ana na fera baita gi
uria laona na fera baita naa.
27 Haia, e langi ta doo na e bilia ma langi
ta iimola na e iilia tesi doo ni idalaa ana
ma langi ta wane na e suge tara ka ruu
i laona na fera baita naa. Tee taifilia go
na tooa gi na da kedea na hatada i laona
na buka ana mouria nia na gale Sipsip na
tara daka ruu laona na fera baita naa.

Na kafo ana mouria.

22

1 Na ensel naa ka faatainia laugo fuagu
na kafo busu ana na kafo ana mouria na
e gwagwalifolaa iilingia ta gilasi, e busu
mai faasia si gula ni gwourua ana initooa
nia a God ma na gale Sipsip,

2 ma ka iigwa mai oogotouna na tala na
e liu i laona na fera baita naa. Ma na
ai ana mouria e take sui go ana roo bali
gi ana na kafo nae, ma lea doo ka fungu
ana aakwala ma roo si kada i laona tee fe
ngali. Nia e fungu ana tee si kada i laona
fe sinali gi sui, ma na abana ai nae daka
ngalia uria na guralana na tooa gi ana na
fera baita gi.
3 Haia, ma si taa naa a God e langi si
dooria kasi too laona fera baita nae.
Si gula ni gwourua ana initooa nia a
God ma na gale Sipsip ka too i laona na
fera baita nae, ma na wane ni rao nia gi
daka fooasia.
4 Ma tara daka rikia na maana a God
ma na hatana daka kedea i maadarada.
5 Tara ka langi go ta rodo i see nae, ma
langi dasi dooria naa ta kwesu langi na
raralana na hato, sulia a Lord God naa
na raralaa gera, ma gera daka aaofia sulia
dani firi.

Na daolana mai a Jesus.

6 Sui na ensel ka bae urii fuagu, <<Si
baea naa gi e mamana, ma si baea ni
manata ngadolaa ana gi. A God na Lord,
na wane na e falea mai na Aanoedoo nia
fuana na profet gi, ma ka falea mai na
ensel nia hai ka faatainia fuada na wane
ni raoa nia gi si doo naa gi ka fuli ali'ali
mai.>>
7 Ma a Jesus ka bae urii, <<Haia, nau
ali'ali ku lea naa mai. Oilakea fuada na
tooa gi na da roosulia na kekedelaa aabu
gi i laona na buka naa!>>
8 I nau a John na ku rongoa ma kuka
rikia na doo naa gi sui. Ma si kada ku
rongoa ma kuka rikia ana si doo naa gi,
nau kuka bourure i maana na aena na
ensel nae e faatainia na doo nae gi fuagu
ma kuka aade agu uria fooasilana.
9 Sui, i nia ka bae urii fuagu, <<Osi iili
lau urinae! I nau na wane raoa go ana
laugo iilingi oe ma na dooramu na profet
gi ma na tooa gi sui na da roosulia na baea
gi i laona na buka naa. O fooasia amu a
God!>>
10 Sui nia ka bae lau urii fuagu, <<Langi
osi aagwatainia na kekedelaa a God gi i
laona na buka naa. Sulia e garangi ka dao
naa ana si kada hai na doo naa gi ka dao
mai.
11 So ni tei na e iilia doo ta'a gi, nia ka
tasa dongaa ana iililana na doo ta'a gi.
Ma so ni tei na e o'olo ma ka iilia na doo
diana gi, nia ka tasa dongaa ana o'olo ma
ka iililana na doo diana gi.>>
12 Ma a Jesus e bae ka urii, <<Haia, i
nau ku lea ali'ali mai. Nau ku ngalia mai
na kwaiaraa nau gi fai nau hai kuka falea
fuana tei gera na sulia si doo diana gi na
da iilida.
13 I nau naa na Alfa ma na Omega, na
hahafalia ma na susuia ana doo gi sui.>>
14 Oilakea fuada na tooa gi na da saufia
na maku tekwa gera gi ka faalu, eeri daka
bobola uria na anilana na fufuana na ai
ana mouria ma daka ruu ana na maehaga
gi uria i laona na fera baita.
15 Haia, na tooa na da iilia na doo ni
idalaa, ma na tooa na da aaruaru gi, ma
na tooa ooeoe gi, ma na tooa hauwane
gi, ma na tooa gi na da fooasia na nunui
doo gi, ma na tooa gi na da suge ma daka
iilia na doo susuge gi, gera daka too i maa
faasia i laona na fera baita nae.
16 Ma a Jesus e bae lau urii, <<I nau
a Jesus na ku oodua kou na ensel nau
hai ka ainitalo ana si doo naa gi fuagamu
na soefaataia gi. I nau naa na wane ana
na ooliolitana David na aaofia, ma i nau
naa na kwakwali i ofaidani na raralana e
folaa asianaa.>>
17 Ma na Aanoedoo Aabu fai nia na geni
fungao, daaro ka bae urii, <<O lea mai!>>
Haia, ma ni tei naa da rongoa na doo
naa, gera ka bae laugo urii, <<O lea mai!
>>
Ma so ni tei na e maeligwou ma ka
dooria ngalilana kafo ana mouria, o lea
mai ana, oko ngalia o'oni ana na kafo ana
mouria.
18 I nau a John ku bae fifii fuana tooa gi
sui na da rongoa baelana a God gi i laona
na buka naa. Lea so ta wane ka aalua
lau tesi doo sarenga fai nia, tara a God ka
falea sarenga laugo ana na kwaelaa gi na
da bae sulia i laona na buka naa fuana.
19 Ma lea ta wane ka lafua tesi doo
faasia na baelaa a God gi i laona na buka
naa, tara a God ka lafua laugo na doo nia
ana na fufue doo ana ai ana mouria, ma
na gula nia ana na fera aabu baita na da
bae sulia i laona na buka naa.

20 Jesus, na wane na e faamamanaa
na doo naa gi e bae urii, <<E mamana
asianaa! I nau ku lea ali'ali naa mai!>>
Iiuka, Lord Jesus, o lea mai!
21 Na dianalaa nia a Jesus na Lord ka
too fai gamu sui. E mamana.